

A. Lat. 1.

8689.

C O R P U S
AUCTORUM ROMANORUM

IV.

C O R N E L I U S N E P O S .

CORPUS

AUCTORUM ROMANORUM

IV

GORNELLIUS NEPOS

CORNELII NEPOTIS

OPERA

CURAVIT

IOHANNES TRANÉR

VITAE EXCELLENTIUM IMPERATORUM - FRAGMENTA
- CHRONOLOGIA - COMMENTARIUS - INDEX.

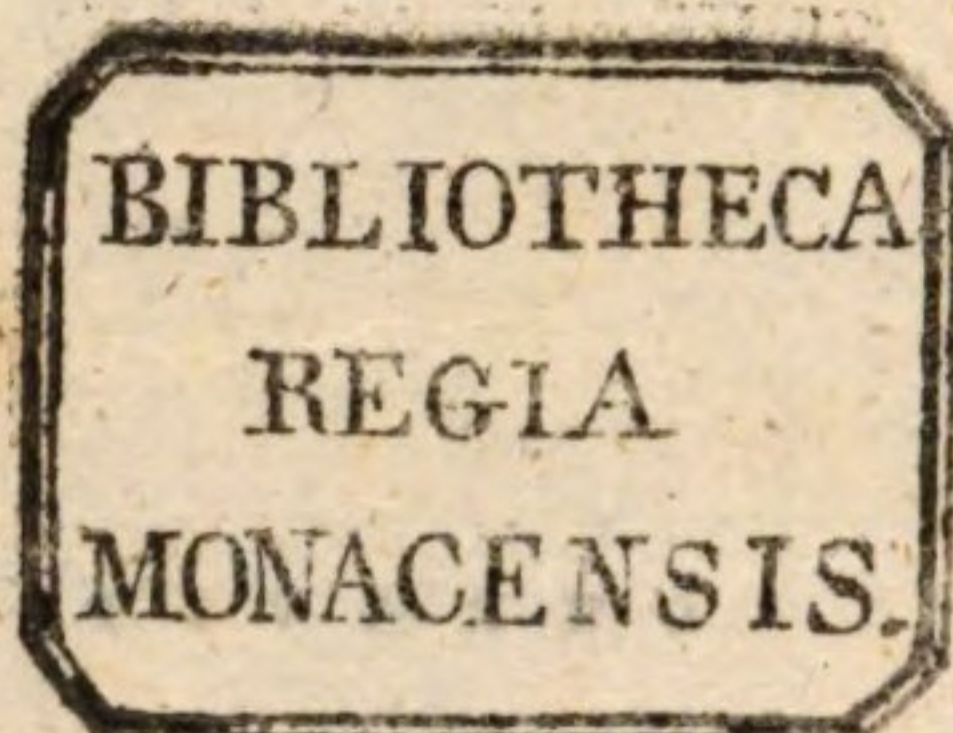
UPSALIAE

TYPIS ET IMPENSIS REG. ACADEMIAE TYPOGRAPHORUM

ZEIPEL ET PALMBLAD

MDCCCXVII

37 C

BIBLIOTHECA

REGIA

MONACENSIS.

JOSEPHO FRANCISCO OSCARI

PRINCIPI HEREDITARIO

DUCI SUDERMANNIAE

EX EPHEBIS EGRESSO

JOSEPHO FRANCISCO

OSCARI

TRINITY HEREDITARIO

BUCHI SUDERMANIA

THE UNIVERSITY OF TORONTO

PHOSPHORE, pande diem: Clioque, Helicone recluso,
Lumine laeta suo, plectra melosque move.
Vade, age, Diva, precor, sacrumque ordire laborem:
Vade, sed, ut placeas, tincta rubore genas.
Lux sollemnis adest: castâ caput indue lauro,
Flammâ animum, dextram pectine, melle labrum.
OSCAR maturas pariter spes implet et annos,
OSCAR, hyperborei sidus honosque Poli,
Praetextamque puer deponit ephebus, et albae
Munera magna Togae vir trabeatus init.

HEROUM suboles, Divûm, FRANCISCE, voluptas,
Dux Auguste, Tuo non Genitore minor;
Induis arma virumque: seges Tibi gemmea veris
Transit in aetatis floreaserta Tuae.
Hinc Tibi jam Salicus sua dat suffimina Phoebus,
Hinc tibi jam festo dat bona verba die.
Quique ego votorum venio Tibi praeco piorum,
Haec Tibi cum terso vota NEPOTE fero.
Dum Schola, dum pubes fuerit, canit aequa perennes
Fama suas laudes, ut canet illa Tuas,
Opto, Tuum nomen primo cum lacte juventus
Imbibat, et cultum, Culte JOSEPHÉ, Tuum;
Notitiam pariter faciat Phoebique, Tuamque,
Magnorumque, prius qui viguère, Ducum.
Discat et, heroes quid Marte, quid arte facessant,
Quae subeant magni magna pericla viri.
Hic quoque multa Tibi discenda, docendaque multa,
Hic exempla, bono Principe digna, scatent.
Dicit Aristides, manean quae praemia justum;
Quae fortem, carcer Miltiadesque docent.
Prodiga magnae animae, loquitur stirps alta Polymni,
Quid sit, pro patriis occubuisse focis.
Vulnificum suadet vibrare Leonida telum,
Sanguineoque udum rore rigare solum.
Exstimulantque duo, mundi miracula, Poeni
Te: pater, et, proles digna parente, puer.

Cernis et, ut, non fracta malis, humana facultas
Crescat in immensum, viribus aucta suis.

Euge! ego cum video duxisse ad templa parentem
Filiolum, patriae spemque decusque suae:

Cum video unigenam, sublato ad sidera vultu,
Admovisse arae brachia parva sacrae,

Perque Jovem jurasse: "Pater, jurantis in hostem
Nati odium vivet, dum mea dextra mihi:"

Hinc ego cum video juvenem sibi fortius orbem
Subdere, et humanas exsuperare vices;

Tales, euge! duos videor vidisse sub Arcto
Semideos, Balthis quos operosa colit.

Fallor? an adduxit PRINCEPS ad templa JOHANNES,
Testibus astricolis, OSCARA saepe Suum?

Fallor? an Hannibali sua dat suffragia Natus,
Testatusque Deum, jurat et urget idem?

En! juratus abit tactis animosior aris,
Divinoque ignes sumit ab igne novos.

Jamque minans, quatit arma puer, sublimia spirans:
"Si quis, ait, turbas moverit, ultor ero.

Hostica sopitum si suscitet ira Leonem,
Buccina si Gothicas perflet iniqua plagas,

Si quid laeva mali cornix portendat ab ortu,
Fortiter excisis hostibus, ultor ero."

TOLLE supercilium, Beneharnia clara, superbum,
Magnorum genitrix officiosa virum:

Relligio ult ores debettibi, Musa patronos,
Celta tibi florem, spem tibi Scanda suam.
Tuque futurorum fiducia blandula, PRINCEPS,
Seclorum, o! Patris dulcis ocelle Tui,
Plaude: Tibi magnum bona fata dedere Parentem,
Magnaue, post aliquot tempora, sceptrā dabunt.
Plaude: imitare Patrem, decus admirabile secli,
Quo melius terris Di tribuere nihil.
Ad latus Herois floresce! - Aditure Senatum,
Suggere consilium, pondera, lumen, opem.
Cumque aliquando reges Gothicum celebratior orbem,
Teque salutabit Maenalis Ursa suum;
Pacatum retine cauto libramine regnum;
Sed, si fata jubent, promptus ad arma veni.
Fulmina si jacet, si saeva minabitur hostis,
Frange triumphator fulmina, frange minas.
Si patrios incesset agros; (sic auguror), impos
Palmas, supplicium, rem, gladiumque dabit.
Pigneror augurium: veniat praedator; abibit,
Abiiciens armis arma retusa Tuis.
Mox ferus in falcem conflabitur ensis aduncam,
Vomeris in speciem cassis athena novi.
Communi circum fulgentia tempora lauro
Te SVEA, te cinget Scandica NORVA soror:
Certatimque ambae, placidum Paeana canentes,
Aurea primigenae semina pacis alent,

Et doctâ populos continuisse manu.
Stant septemgeminis colles, ubi, littora rorans,
Tibris arundineas lavit in amne comas:
Alta cacuminibus flavi stat Apollinis aedes,
Multaque Mercurio sacra stat ara Deo;
Hos petiere prius regali stemmate nati,
Hos clari juvenes, hos populique Duces.
Est didicisse decus: mitescit Apolline Mavor
Nec docilis mores ars sinit esse feros.
Sanius expertus rector moderatur habenas,
Doctior et melius dextera sceptrum tenet.
Combiberant summi, Svecorum numina, Reges
Roma, tuas gazas, dives Achaia, tuas:
Sancta vetustatis reserârant templa disertae,
Necdum dedecuit, cum Cicerone loqui.
Nec piguit didicisse. Sibi retulere salubres
Aurifluae magno fenore messis opes.
Sic Latium, Dux Alme, vigil bifidasque peteb
Aonidum rupes, Palladiosque choros.
Collibus ex illis, cariosa volumina chartae
Excutiens, Aulae porto novata Tuae.

in latebris despectior herba reductis
et, et, a nullo sole resecta, cadit;
diis animata novi Titanis, Olympum
at, et erectum vertit ad astra caput.

amor patriae, qui, rite jubentibus astris,
am Thules imperiumque geres;
ove, cultumque Dei. Gens floruit omnis,
viguit pietas: dum ruit, illa ruit.

ibi sacrilegus stat religionis avitae
, ibi pariter stat, mihi crede, Tuus.

dent annos: vivo Te, Scandia vivit;
Tuâ pendet nostra salute salus.

, in florem recidiva repullulat Arctos,
et Boreo sidus in orbe micat.

novum robur, nova sperat ab OSCARE secla
Des illi Tu decus, illa Tibi!

iv Julii MDCCCXVII.

olemn. Epheb. die.

J. TRANÉR.

B. L.

SI de Vitâ eximii Scriptoris, quem Tuo iam usui et patrocinio demandamus, quaesiveris, paucissimis omnino, ex quibus aliquid certi erui possit, rerum monumentis pepercit aevi, rodentis omnia, edacitas. Sic, qui aliorum vitas aeternum perennaturas voluit, idque in votis laboribusque habuit suis, ut virorum, de Republicâ praeclare meritorum, facinora ab oblivionis turpitudine vindicaret, mirâ sortis iniuriâ ferme siletur ipse, longa nocte ignotus, chartis inornatus. At quae vetat Musa emori praeclarum factis virum, NEPOTEM tandem claravit, gloriae suae superstitem, ingenio immortalem.

CORNELIUS NEPOS, ex illustrissimâ fortasse *Corneliorum* gente, natus est *Hostiliae*, qui vicus est, non procul a Pado flumine, Veronensium: Quibus a parentibus, quibusve Consulibus, non liquet. *Italum* nominat CATULLUS 1), *Gallum* AUSONIUS 2), *Padi adcolam* PLINIUS MAJOR 3). Ut autem quodammodo concilies CATULLI et AUSONII, in divortia sententiarum abeuntium, adser-tionem, scias, Italiam Transpadanam, seu eam Italiae partem, quae Venetam civitatem et Istriam

1) Epigr. I. 2) In Praefat. ad Patatum Drep. 3) Hist. Nat. 3. 22.

complectebatur, dictam fuisse *Galliam Togatam*, quorum incolae *Togis*, Romano more, utebantur, a *Gallia Transalpina* vel *Braccata*, ubi, more barbaro, *Braccis* incultius vestiebantur, probe distinguendam. Veronensem fuisse CORNELIUM nostrum ipsa semper credidit Verona, quae, illustri cive paullulum superbiens, suo ipsiusque velificatura honori, Viro antiquitatum omnium peritissimo in summa Curia cum reliquis, quos Verona progenuerat, illustribus Viris statuam posuit ex publicâ auctoritate. Vixisse vero IULII CAESARIS et AUGUSTI temporibus ipse innuit, quippe qui suo se superstitem fuisse 1) scribit ATTICO, quem, Cn. Domitio et C. Sosio Coss. i. e. anno U. C. 720. A. Ch. 32, obiisse constat, IULIO CAESARE, qui A. U. C. 708 vel 710, interiit, decennio proVectiorem. Sexagenarium autem eo tempore fuisse ATTICUM, quo perpetuam in Urbe sedem sibi constituerat, et quo NEPOS, ATTICI familiaris, rebus eius domesticis interesse coeperat, ex eo multi sibi haud temere visi sunt videre, quod aetas NEPOTIS non solum in Caesariani belli tumultum, sed et in Sullanae tempestatis turbas, quarum in ATTICI Vitâ mentio iniicitur, incidere. Hinc partim, ex ipsâ naturâ arctioris inter ATTICUM et CORNELIUM amicitiae, quam vulgo omnem nectere et continere solet anno-

1) In Attici vitâ cap. 19.

rum aequalitas, partim ex quatuor capitibus, quae post ATTICI mortem NEPOS ceteris addiderat, haud iniuste colligas, Vitam ATTICI composuisse grandaevum omnino senem, quem haud multo post, a. U. C. 724, decessisse putant sagacius odorati.

DE publicis in civitate NEPOTIS muneribus, et vitae genere nihil quaerenti suppetit. Ad senatoriam numquam evectum dignitatem, PLINIUS 1) tradit, qui morum praeterea honestate CORNELIUM cum VIRGILIO, ENNIO, et ACCIO componit. Neque hoc fidei absonum est. In Scriptis ubique suis certa exstant probitatis vestigia, certa sententiarum verique in patriam amoris exempla, quae ad vitae rationem vel imitando vel cavendo facile transferas. Addictum Litterarum studiis belliorum, pariter ac privato amicorum officio vixisse, credibile omnino est; neque tamen umbraticolam. Fruebatur summorum doctissimorumque Romae Virorum intimiori familiaritate: MARCI loquor CICERONIS, quem litteras ad CORNELIUM nostrum scripsisse, docent SUETONIUS 2) et MACROBIUS 3); a CORNELIO vicissim recepisse, LUCTANTIUS 4):

1) *Lib. 5. Ep. 3.* 2) *In IULIO CAESARE C. 55.* 3) *SATURN. Lib. 2 C. 1.* Cfr praeterea GELLIIUM *Lib. 15. C. 28.* 4) *Inst. Divin. Lib. 3. C. 15.*

uo, amico et patrono, inscripta.

CORNELIO, adsiduo doctoque Scriptore, laudes tanto praedicavit opere antiquitas, scriptorum pars hodie superest, tam-repta e naufragio tabula. Scripserat: I. *Chronicorum libros* 1), quos *Annales* adpel-
NANDES 2). II. *Exemplorum aliquot li-*

III. *Plures Libros de Viris illustribus*: ex
CHARISIUS librum XV et LXVI laudat 4).

ellum, in quo distinguit Litteratum ab E-
5). V. *De Vitâ Ciceronis*, ex cuius

libro excerptus legitur locus apud GEL-
6). VI. *De Vitâ M. Porcii Catonis*, quam

ATTICI separatim et prolixius descriptam
ipse adfirmat, quamque, iam contractio-

ter Imperatorum Vitas intrusam, habe-

VII. *Librum de Historicis Graecis*, quem
n Vitâ Dionis commemoratum, multi opi-

partem illorum fuisse librorum, quos *de*
ELLIUS 17 C. 21. AUSONIUS *Ep.* 16. 2) *De*

Geticis C. 2. 3) GELLIUS 7. 18. 4) *Lib.* I. 5)
NIUS *de Gramm.* L. 4. 6) *Lib.* 15. 28.

Viris illustribus composuerat. VIII. *Epistolas ad Ciceronem*, quarum mentionem facit LACTANTIUS 1). Sunt quoque, qui suspicati sint, CORNELIUM peculiari libro *De Regibus* egisse, his Auctoris verbis inducti: *Reges adtingere nolimus, quod omnium res gestae separatim sunt relatae* 2). Sed hanc suspicionis speciem impugnarunt alii, probabilioribus certe rationibus nixi. -- Haec vero, quae iam enumeravimus, CORNELII NEPOTIS opera, praeter paucas *Fragmentorum* reliquias, temporis, rerum edacis, mora et iniuria prorsus deperdiderunt. Solae ergo restant, quae in novam nunc lucem eduntur, *Vitae Excellentium Imperatorum*. His XX Graecorum et II Carthaginiensium Imperatorum Vitae aliunde accessit libellus *De Regibus*, sc. Persicis, Macedonicis, et Graecis; dein *Porcii Catonis vita*, ex Maiori, ut monuimus, CORNELII Opere forsan decerpta; tum ad ultimum *Vita Pomponii Attici*. Perperam NEPOTI tribuitur: I. *Liber de Viris illustribus*, qui nunc AURELIO VICTORI, sub IULIANO viventi, communi eruditorum consensu vindicatur, eiusque scriptis vulgo adponitur. II. *Historia excidii Troiani Latina*, quae sub DARETIS PHRYGII nomine fertur: at a SEPTIMIO quodam, posterioris aetatis homine, editus meliori iure censetur. III. *Interpretatio Latina Epistolae ALEXANDRI*

1) *Inst. Div.* 3. 15. 2) *De Regibus. C. I.*

MAGNI *de mirabilibus Indiae*. Horum vero spuri-
os natales coarguere videtur, praeter cetera,
ipse orationis tenor.

PASSA est CORNELII NEPOTIS memoria eam
fati librariorumque iniuriam, ut immortale hoc
Opus, genuino Parenti subductum, *Aemilio Pro-*
bo, obscuro homini, multi diu adscripserint E-
ditores, exemplarium Codicumque scripturâ de-
cepti. Iste vero *Probus*, qui sub THEODOSIO
Imperatore vixit, ambigue et insidiose, volu-
men, suâ Suorumque manu descriptum et ad-
ornatum, neglecto veri Auctoris nomine, Impe-
ratori obtulit, dissimulatâ vero rei veritate et
leonino, quod superinduxerat, indumento im-
probus. Hi, qui sequuntur, versus, quos, ut sub-
dolos, ita inconditos, THEODOSIO sacraverat,
in errorem multos olim eruditos induxerunt.

Vade liber noster, fato meliore memento

Cum leget haec Dominus, te sciat esse meum.

Ne timeas fulvo strictos diademate crineis

Ridentes blandum vel pietate oculos,

Communis cunctis, hominem sed regna tenere

Se meminit, vinct hinc magis ille homines,

Ornentur steriles, facilis tectura libelli,

Theodosio, et doctis, carmina nuda placent.

Si rogat auctorem, paullatim detege nostrum

Tunc Domino nomen, me sciat, esse Probum.

*Corpore in hoc manus est genitricis, cuique meae;
Felices, Domini quae meruere manus.*

Procedente tandem tempore, faustoque augurio, surreptum fallaciter honorem, legitimi Auctoris vindex, detraxit *Probo* LAMBINUS. Fuerunt, qui crediderint, *Probum* fuisse CORNELII NEPOTIS epitomatores: id quod et operis concinnitas, et aequalis ubique orationis, Augustei seculi aurum praeferentis, forma nequaquam admittit. Potius equidem crediderim, fuisse quodammodo depravatores. Multa enim occurrunt in CORNELIO NEPOTE aut rariora, aut insolentiora, quae imperiti librarii manu adposita videntur, ut in *praesentiarum* 1), *ex adversus* 2), *ingratiis* 3) *alterae* 4), *totae* 5), *pernicii* 6), *face* 7), *intuuntur* 8), *trieris* 9) pro *triremis*: item, *verum est, ut* 10), *celare alicui* 11), *ephorum* pro *ephororum* 12), *circumvehens* pro *circumvectus* 13), idque genus alia in Notulis nostris passim indicata. Si qua vero alia ex *Probi* istius contactu adhaeserint vitiosa, pauca fortasse erunt, nec magnopere conquerenda. Quae vero sunt oscitantiae, intermissionis et credulitatis nimiae peccata, quorum CORNELIUM incusavit PLINIUS 14) et censores alii, Auctori ipsi, et hu-

1) 23. 6. 2) 8. 2. 3) 2. 4. 4) 18. 1. 5) 20. 3.

6) 8. 2. 7) 4. 2. 8) 12. 3. 9) 7. 4. 10) 23. 1.

11) 7. 5. 12) 17. 4. Sic *barbarum* pro *barbarorum*. 13) 13. 2.

14) *Hist. Nat. L. 5. 1.*

manae mentis labi rectius adtribuas. Caveas vero, ne illinc credas, eximium Scriptorem, quem iam manibus teris, unanimem hominum seculorumque adsensionem sortitum, umquam evilesce, verbis ieiunum, rebus futilem, veri pendulum.

-- -- *"Ubi plura nitent, non ego paucis
Offendar maculis, quos aut incuria fudit,
Aut humana parum cavit natura."* -- --

Aurea natum Romanorum aetate, quae, sub IULII CAESARIS et AUGUSTI Imperatoris auspiciis efflorescens, ingenia et incendit et aluit, optimo cuique Scriptorum facile compares candidum CICERONIS et CATULLI familiarem. Est enim brevis et planus, gravis et simplex, ordinis rerumque servantissimus: descriptionibus luculentus, verbis perspicuus et efficax, nativaeque pulcritudinis ubique sollers. Hinc integrae Latinitatis regula semper habitus: hinc puerulis, a quo Latialis linguae primordia capessant, ex more commendatus; an ex iure, disceptatum. Solus fuit Latinorum qui, ut iudicant, imitatione expressisse videatur LYSIAM, quantum hoc scribendi genus permissit. Fontes, e quibus Historica hauserit, ipse subinde indigitat. Adhibuit in subsidium, in rebus Graecorum, praeter XENOPHONTEM 1) et THUCYDIDEM 2), qui soli

1) 17. 1. 2) 2. 1. 4. 2. 9. 1.

LUM 7). HERODOTUM, a quo saepius disc
aut neglexit, aut ignoravit. Haec NEPOTIS
non dubitavit consulere PLUTARCHUS, qui
decurrens litterarum stadium, multa in magn
quos de scripsit et contulit, Virorum pictu
illo arcessivit, illisque intertexuit multos, q
magnâ celebrium hominum copiâ omiserat
pos: *Periclem, Niciam, Leonidam, Agin,*
rosque, quorum vitas dedit PLUTARCHUS.

EDITORUM, qui de CORNELIO NEPO
ptime promeruerunt, praestantissimum iuc
mus, quem prae aliis in hoc adornando
sequeremur, C. H. TZSCHUCKIUM, cuius
neliana Editio posterior, ad institutam *Al*
Latinorum collectionem Rupertianam ad
prodiit *Gottingae MDCCCIV*, ad STAV
recensionem in textu reddendo expressa.
sub adspectum et manus nobis venit, quod
sine aliquo indignationis sensu fatemur
datissima FISCHERI Editio Lipsiae 1806

- 1) 7. 11. 2) 7. 11. 3) 10. 3. 4) 9. 5. 5)
6) 23 13. 7) 23. 13.

stra apud nostrates quaesita. Interim vero non omnino tibi displicituram crediderim praesentem, quam iam exhibemus, Editionem, curatius recognitam; nec nostros displicituros labores, praecipue conspicuos in Opere elegantius concinnando, in eruendo Auctoris sensu, et in Commentariis adponendis, in quibus TZSCHUCKE, et docti alii, adiutrices nobis praebuerunt manus. Criticam, quam Editor ille Gottingensis contulit, sylvam non exscidimus omnem, sed magnâ ex parte tantum circumcidimus, quantum consilio, quod ab incepto primum labore cepimus, et castigationis libelli mensurae optime conveniat, indicatis eo fine variis lectionibus, ut et quodammodo illustrent, et imperitiores vel praeceptores vel discipulos, collatis aliis editionibus, a turpiculâ errati et negligentiae opinione, de novo editore facilius imbibendâ, abducant. Si plura et ampliora circa CORNELII explicationem et Crisin desideraveris, maiora adeas volumina Editorum, quorum numerum non facile inibis. Hunc Auctorem, tironum manibus tritissimum, patria quoque nostra, eiusmodi ausorum de cetero maligna, plus vice simplice in lucem eduxit; sed Diis ferme iratis. Post Upsaliensem 1684, vulgata fuit Holmiae 1750 alia CORNELII NEPOTIS Editio, Notis Svecicis, quas e Germanicis transtulerat N. DAL, instructa. Quae vero, quemadmodum

omnis Svecana commentatio, Latinis Auctoribus subnexa, quantum exercitatori iuvenum industriae, quantum acriori virium contentioni, quantum denique solidiori Latinitatis litterarumque studio officiat, suo solus damno nôrit, qui eamdem puer sublegerit. Haec autem, quantulaquaeque, vernaculas longe antecellit sororculas, vere abortivas; *Virgilianas* puta, *Phaedrianas*, *Salustianas*, *Curtianas*, ceterasque, quas sinistris prius avibus enixa est Arosia, scabre mendisque deformes. Est vero, quam eadem sudavit officina, HORATII FLACCII Editio, singularum optima, quippe quae, ad imitationem DACIERII et SANADONIS efficta, laudabilem Viri solide et eleganter eruditi prodit industriam. Sed vix effabor, quantopere vellem, ut isthanc adparasset doctissimus Editor, Latino commentario locupletatam. Fuit, fateor, tempus, in luxum et mollitiem praeceps, quo, debacchante miro ingeniorum oestro, omnes corripuerat incitatio innovandi vertendique omnia impetus. Hoc confuso rerum animorumque turbine, difficile fuit, non abduci vel optimum quemque. Iam ergo in ludis publicis agi omnia Suethice; iam in Auditoriis, non solum Gymnasticis, sed et Academicis, Suethice omnia praelegi: iam in gratiam pigrantium Suethice instrui vertique Romani Auctores: iam faciliiori accessu et, quasi inventâ

sollerter strophâ, adiri antiqua Musarum atria:
iam commodius infundi doctrina, iam instillari
animi cultura resupino puello, Vacunae tradito:
iam nullis imbui disciplinis, nisi quae praeferant
speciosa, praeceptoque muneri quaestuique profu-
tura: iam, confecto publiceque recitato lectiun-
cularum penso, ad honores festinari: iam gelide
procurari officia, imperite geri magistratus, pue-
rascere viri, iuvenari senes, laudari et algere
virtutes. Sed haec hactenus: avocat a diverti-
culis loci praefaminisque ratio. Verum enim vero
difficile est, Satyram non scribere 1).

UT nihil, quod in iuniorum gratiam et usuram
iure reposcatur, desit, Chronologiam quoque et In-
dicem subiunximus selectum. Quod si vel ex hac,
quantaquanta sit, operâ nostrâ optatius tibi pro-
fluxerit emolumentum, si expeditius litterarum
Veterumque Auctorum studium, si intentior ho-
nesti pulcrique amor; habebimus, unde incepti
petamus praemium; certe veniam.

praefabar Upsaliae die IV ante Nonas Julii

MDCCCXVII.

J. TRANÉR.

1) Si plura et solidiora hac de re addiscere cupieris, legas
relegasque pulcerrimum de Rever. HAQUINO SJÖEREN *Program-
ma* Cel. ANDRAE O. LINDFORS, Professoris Lundensis, nec
non praefixam Grammaticae Dahlianae Editioni II. *Praefatio-
nem* Cel. JONAE SWEDBOM, Rectoris Hernosandensis, quibus, ut
egomet privatim, litterarius publice orbis multa et praeclara debet.

CORNELII NEPOTI

MEMINERUNT:

Eusebius in Chronico.

*Octaviani Imperii anno quarto, Olympiade
Cornel. Nepos Scriptor Historicus clarus habetur.*

Pomponius Mela IV. Cap. V.

Cornelius Nepos, ut recentior auctoritate, sic

Plinius Lib. III. Cap. XVIII. et Lib. IX. Cap. X
Lib. X. Cap. XXXIII.

*Cornelius Nepos, Padi accola, qui Divi
sti principatu obiit.*

Catullus Veronensis ad Nepotem.

*Quoi dono lepidum novum libellum,
Aridâ modo pumice expolitum,
Corneli? Tibi; namque tu solebas
Meas esse aliquid putare nugas,
Iam tum quum ausus es unus Italorum
Omne ævum tribus explicare chartis
Doctis, Iupiter! et laboriosis.*

*Quare habe tibi, quicquid hoc libelli est,
Qualecunque: quod, ó Patrima Virgo,
Plus uno maneat perenne seculo.*

Ausonius Drepanio Pacato Latino.

*Cui dono lepidum novum libellum,
Veronensis ait Poëta quondam?
Inventoque dedit statim Nepoti.
At nos illepidum rudem libellum,
Burras, quisquilias, ineptiasque
Credemus gremio cui fovendum:
Inveni (trepidæ silete nugæ)
Nec doctum minus, et magis benignum,
Quam quem Gallia præbuit Catullo.*

M. T. Cicero in Epist. ad Attic. lib. 16. ep. 3.

*Nepotis epistolam expecto. Cupidus ille meorum,
qui ea quibus maxime γαυγιῶν legenda non putet?*

Hieronymus de vita Scriptor. Ecclesiast.

*Scripserunt de vita illustrium Scriptorum apud
Graecos Hermippus Peripateticus, Antigonus, Carystius
Satyrus doctus vir; et longe omnium doctissimus Ari-
stoxenus Musicus. Apud Latinos autem Varro, San-
tra, Nepos, Hyginus, et ad cuius nos exemplum vis
provocare, Tranquillus.*

Ausonius Epistola 16. ad Probum praef.

*Apologos Titiani, et Nepotis Chronica, quasi
alios apologos (nam et ipsa instar sunt fabularum) ad
nobilitatem tuam misi, gaudens, atque etiam glorians*

*fore aliquid, quod ad institutionem tuorum, sedulitatis
meae studio conferet:*

A. Gellius lib. XV. Cap. XXVIII.

*Cornelius Nepos et rerum memoriae non indili-
gens, et M. Ciceronis, ut qui maxime, amicus fami-
liarisque fuit.*

Plinius Iunior Severo Epist. XXVIII. lib. IV.

*Herennius Severus vir doctissimus magni aestimat
in Bibliotheca sua ponere imagines municipum tuorum,
Cornelii Nepotis, et Titi Cassii: petitque, si sint istic,
ut esse credibile est, exscribendas pingendasque delegem.
Quam curam tibi potissimum iniungo: primum, quia
desideriis meis amicissime obsequeris: deinde quia tibi
studiorum summa reverentia, summus amor studioso-
rum: postremo quod patriam tuam, omnesque, qui
nomen eius auxerunt, ut patriam ipsam, veneraris et
diligis.*

Idem lib. V. Epist. III.

*Scio non corrumpi in deterius, quae aliquando
etiam à malis; sed honesta manere, quae saepius a bo-
nis fiunt. Inter quos vel praecipue numerandus est P.
Virgilius, Cornelius Nepos, et prius Ennius Accius-
que: non quidem hi Senatores; sed sanctitas morum
non distat ordinibus.*

sānīas,	21
non, ōnis,	26
sānder,	29
ibīādes,	32
sŷbūlus,	42
on, ōnis,	45
n, ōnis,	49
īcrātes,	57
brīas,	60
ōthēus	63
āmes,	67
mīnōndas,	76
ōpīdas,	85
sīlāus,	89
ēnes,	96
cīon, ōnis,	108
ōlēon, ōnis,	111
Regibus	116
īlcar, āris,	119
nībāl, ālis,	122
āto, ōnis.	133
ttīcus,	136

P R A E F A T I O.

Non dubito fore plerosque, Attice, qui hoc
nus scripturae leve, et non satis dignum summi
virorum personis iudicent, quum relatum lo
quis musicam docuerit Epaminondam; aut in
virtutibus commemorari, saltasse eum com
scienterque tibiis cantasse. Sed hi erunt fere
expertes litterarum Graecarum, nihil rectum
quod ipsorum moribus conveniat, putabunt.
si didicerint, non eadem omnibus esse hones
que turpia, sed omnia maiorum institutis iuc
non admirabuntur, nos in Graiorum virtutibus
ponendis mores eorum secutos. Neque eni
moni fuit turpe, Atheniensium summo viro
rorem germanam habere in matrimonio; qu
quum eius cives eodem uterentur instituto.
quidem nostris moribus nefas habetur. La
Graecia ducitur adolescentulis, quam plurimo
bere amatores. Nulla Lacedaemoni tam est
vidua, quae non ad scenam eat, mercede con
Magnis in laudibus tota fuit Graecia, vic
Olympiae citari; in scenam vero prodire, et

Cornel. Nepos.

esse spectaculo, nemini in eisdem gentibus fuit turpitudini. Quae omnia apud nos partim infamia, partim humilia atque ab honestate remota ponuntur. Contra ea pleraque nostris moribus sunt decora, quae apud illos turpia putantur. Quem enim Romanorum pudet uxorem ducere in convivium? aut cuius materfamilias non primum locum tenet aedium, atque in celebritate versatur? Quod multo fit aliter in Graecia. Nam neque in convivium adhibetur, nisi propinquorum; neque sedet, nisi in interiore parte aedium, quae *gynaecoonitis* adpellatur; quo nemo accedit, nisi propinqua cognatione coniunctus. Sed hic plura persequi tum magnitudo voluminis prohibet, tum festinatio, ut ea explicem, quae exorsus sum. Quare ad propositum veniemus, et in hoc exponemus libro *de vita excellentium Imperatorum*.

I. MILTIADES.

ARGUMENTUM.

CAP. I. Dux colonorum in Chersonesum mittitur. Irridetur a Lemniis. II. Chersoneso potitur. Lemnum capit et Cyclades. III. Pontis in Istro custos a Dario, qui Scythas bello petebat, constituitur. Dat consilium excutiendae dominationis Persarum. Ab Histiaeo impeditur. IV. Dario bellum in Graecos movente, auctor suis est, ut obviam hosti eant. V. Ante sociorum adventum vincit Darium. VI. Praemium victoriae. VII. Omittit oppugnationem Pari. Damnatur et in vinculis moritur. VIII. Vera eius damnationis causa.

I. **M**ILTIADES, Cimonis filius, Atheniensis, quum et antiquitate generis, et gloria maiorum, et sua modestia, unus omnium maxime floreret, eaque esset aetate, ut non iam solum de eo bene sperare, sed etiam confidere cives possent sui, talem ^{A. Ch.} futurum, qualem cognitum iudicarunt; accidit, ut ^{n. 512.} Athenienses Chersonesum colonos vellent mittere. Cuius generis quum magnus numerus esset, et multi eius demigrationis peterent societatem, ex his delecti Delphos deliberatum missi sunt, qui consulerent Apollinem, quo potissimum duce uterentur. Nam tunc Thraces eas regiones tenebant, cum quibus armis erat dimicandum. His consulentibus nominatim Pythia praecepit, "ut Miltiadem sibi Imperatorem sumerent; id si fecissent, incepta prospera futura." Hoc oraculi responso Miltiades cum delecta manu classe Chersonesum profectus, quum accessisset Lemnum, et incolas eius insulae sub potestatem redigere vellet Atheniensium, idque Lemnii sua sponte facerent postulas-

set, illi irridentes responderunt, "tum id se facturos, quum ille, domo navibus proficiscens, vento aquilone venisset Lemnum." Hic enim ventus, a septemtrionibus oriens, adversum tenet Athenis proficiscentibus. Miltiades, morandi tempus non habens, cursum direxit, quo tendebat, pervenitque Chersonesum.

II. Ibi brevi tempore barbarorum copiis disiectis, tota regione, quam petierat, potitus, loca castellis idonea communiit, multitudinem, quam secum duxerat, in agris collocavit, crebrisque excursionibus locupletavit. Neque minus in ea re prudentia, quam felicitate, adiutus est. Nam quum virtute militum devicisset hostium exercitus, summa aequitate res constituit, atque ipse ibidem manere decrevit: erat enim inter eos dignitate regia, quamvis carebat nomine. Neque id magis imperio, quam iustitia, consecutus. Neque eo secius Atheniensibus, a quibus erat profectus, officia praestabat. Quibus rebus fiebat, ut non minus eorum voluntate perpetuo imperium obtineret, qui miserant, quam illorum, cum quibus erat profectus. Chersoneso tali modo constituta Lemnum revertitur, et ex pacto postulat, ut sibi urbem tradant. Illi enim dixerant, "quum vento borea domo profectus eo pervenisset, sese dedituros:" se autem domum Chersonesi habere. Cares, qui tunc Lemnum incolebant, etsi praeter opinionem res ceciderat, tamen non dicto, sed secunda fortuna adversariorum capti, resistere ausi non sunt, atque ex insula demigrarunt. Pari felicitate ceteras insulas, quae Cyclades nominantur, sub Atheniensium redegit potestatem.

enim putavit, facillime se Graeca lingua loqui
qui Asiam incolerent, sub sua retenturum
state, si amicis suis oppida tuenda tradi
quibus, se oppresso, nulla spes salutis relin
tur. In hoc fuit tunc numero Miltiades, cu
custodia crederetur. Hic, quum crebri ad
nuntii, male rem gerere Darium premique ab
this, Miltiades hortatus est pontis custodes,
fortuna datam occasionem liberandae Graeciae
mitterent. Nam si cum his copiis, quas
transportaverat, interiisset Darius, non solum
ropam fore tutam, sed etiam eos, qui Asia
colerent Graeci genere, liberos a Persarum
ros dominatione et periculo. Id et facile effici
Ponte enim rescisso, regem vel hostium ferr
inopia, paucis diebus interiturum." Ad hoc
lium quum plerique accederent, Histiaeus M
ne res conficeretur, obstitit, dicens:" Non
ipsis, qui summas imperii tenerent, expedi
multitudini: quod Darii regno ipsorum ni
dominatio: quo extincto, ipsos potestate ex
civibus suis poenas daturus. Itaque adeo se
rere a ceterorum consilio, ut nihil putet ips
lius, quam confirmari regnum Persarum."
quum sententiam plurimi essent secuti, Mil
non dubitans, tam multis consciis, ad regis
consilia sua perventura, Chersonesum reliq

rursus Athenas demigravit. Cuius ratio etsi non valuit, tamen magnopere est laudanda; quum amicior omnium libertati, quam suae fuerit dominationi.

IV. Darius autem, quum ex Europa in Asiam redisset, hortantibus amicis, ut Graeciam redigeret in suam potestatem, classem quingentarum navium comparavit, eique Datim praefecit et Artaphernem; hisque ducenta peditum, decem millia equitum dedit, causam interserens, "se hostem esse Atheniensibus, quod eorum auxilio Iones Sardes expugnassent, suaque praesidia interfecissent." Illi praefecti regii, classe ad Euboeam adpulsa, celeriter Eretriam ceperunt, omnesque eius gentis cives arreptos in Asiam ad regem miserunt. Inde ad Atticam accesserunt, ac suas copias in campum, Marathona, deduxerunt. Is abest ab oppido circiter millia passuum decem. Hoc tumultu Athenienses tam propinquo, tamque magno permoti, auxilium nusquam, nisi a Lacedaemoniis, petiverunt; Philippidemque cursorem eius generis, qui *hemerodromi* vocantur, Lacedaemonem miserunt, ut nuntiaret, quam celeri opus esset auxilio. Domi autem creant decem praetores, qui exercitui praessent, in eis Miltiadem. Inter quos magna fuit contentio, utrum moenibus se defenderent, an obviam irent hostibus, acieque decernerent. Unus Miltiades maxime nitebatur, "ut primo quoque tempore castra fierent: id si factum esset, et civibus animum accessurum, quum viderent, de eorum virtute non desperari; et hostes eadem re fore tardiores, si animadverterent, auderi adversus se tam exiguis copiis dimicare."

V. Hoc in tempore nulla civitas Atheniensi-

bus auxilio fuit praeter Plataeensium. Ea mille misit militum. Itaque horum adventu decem millia armatorum completa sunt; quae manus mirabili flagrabat pugnandi cupiditate: quo factum est, ut plus, quam collegae, Miltiades valuerit. Eius enim auctoritate impulsu Athenienses copias ex urbe eduxerunt, locoque idoneo castra fecerunt. Deinde postero die sub montis radicibus, acie e regione instructa, nova arte, vi summa proelium commiserunt. Namque arbores multis locis erant stratae, hoc consilio, ut et montium tegerentur altitudine, et arborum tractu equitatus hostium impediretur, ne multitudine clauderentur. Datis, etsi non aequum locum videbat suis, tamen, fretus numero copiarum suarum, configere cupiebat; eoque magis, quod, priusquam Lacedaemonii subsidio venirent, dimicare utile arbitrabatur. Itaque in aciem peditum centum, equitum decem millia produxit, proeliumque commisit. In quo tanto plus virtute valuerunt Athenienses, ut decemplicem numerum hostium profligarent; adeoque perterruerunt, ut Persae non castra, sed naves peterent. Qua pugna nihil adhuc est nobilius. Nulla enim unquam tam exigua manus tantas opes prostravit.

VI. Cuius victoriae, non alienum videtur, quale praemium Miltiadi sit tributum, docere; quo facilius intelligi possit, eandem omnium civitatum esse naturam. Ut enim populi nostri honores quondam fuerunt rari et tenues, ob eamque causam gloriosi; nunc autem effusi, atque obsoleti: sic olim apud Athenienses fuisse reperimus. Namque huic Miltiadi, qui Athenas totamque Graeciam liberarat, talis honos tributus est in porticu, quae *Poecile* vocatur, quum pugna depingeretur Marae

thonia, ut in decem praetorum numero prima eius imago poneretur, isque hortaretur milites proeliumque committeret. Idem ille populus, posteaquam maius imperium est nactus, et largitione magistratum corruptus est, trecentas statuas Demetrio Phalereo decrevit.

A. Ch. VII. Post hoc proelium classem septuaginta
n. 489. navium Athenienses eidem Miltiadi dederunt, ut insulas, quae barbaros adiuverant, bello persequeretur. Quo imperio plerasque ad officium redire coëgit, nonnullas vi expugnavit. Ex his Parum insulam, opibus elatam, quum oratione reconciliare non posset, copias e navibus eduxit, urbem operibus clausit, omnique commeatu privavit; deinde, vineis ac testudinibus constitutis, propius muros accessit. Quum iam in eo esset, ut oppido potiretur, procul in continenti lucus, qui ex insula conspiciebatur, nescio quo casu, nocturno tempore incensus est: cuius flamma ut ab oppidanis et oppugnatoribus est visa, utrisque venit in opinionem, signum a classiariis regiis datum. Quo factum est, ut et Parii a deditione deterrerentur, et Miltiades timens, ne classis regia adventaret, incensis operibus, quae statuerat, cum totidem navibus, atque erat profectus, Athenas magna cum offensione civium suorum rediret. Accusatus ergo prodicionis, quod, quum Parum expugnare posset, a rege corruptus, infectis rebus discessisset. Eo tempore aeger erat vulneribus, quae in oppugnando oppido acceperat. Itaque, quoniam ipse pro se dicere non posset, verba pro eo fecit frater eius Tisagoras. Causa cognita, capitis absolutus, pecunia multatus est; eaque lis quinquaginta talentis aestimata est, quantus in classem sumtus factus e-

potentiam extimescebant. Miltiades, multum
imperiiis magistratibusque versatus, non videretur
posse esse privatus, praesertim quum consue-
ad imperii cupiditatem trahi videretur. Nam
sonesi omnes illos, quos habitarat, annos per
tuam obtinuerat dominationem, tyrannusque
appellatus, sed iustus. Non erat enim vi co-
cutus, sed suorum voluntate, eamque potestate
bonitate retinuerat. Omnes autem et habent
dicuntur tyranni, qui potestate sunt perpetui
ea civitate, quae libertate usa est. Sed in Miltiade
de erat cum summa humanitas, tum mira
tas, ut nemo tam humilis esset, cui non ac-
aditus pateret; magna auctoritas apud omnes
vitates, nobile nomen, laus rei militaris magna.
Haec populus respiciens, maluit eum innu-
merum plecti, quam se diutius esse in timore.

II. THEMISTOCLES.

A R G U M E N T U M.

CAP. I. Adolescens liberius vivit. Exheredatus rei publicae se dedit. II. Clarus Corcyraeo et Persico bello. Interpretatur oraculum de muris ligneis, in bello Persico II. ad servandos cives eorum. III. Secundum proelium ad Artemisium. IV. Dolo Xerxem vincit iuxta Salamina. V. Callido nuntio Graeciam liberat. VI. Piraei portum et muros Athenarum exstruit. Lacedaemonii repugnant. VII. Lacedaemonios arte deludit eosque reprehendit. VIII. Ostracismo in exilium eiectus, varia fuga agitur. IX. Ad Artaxerxen litteras dat salutis causa. X. Multis muneribus ab eo ornatur. Magnesia moritur.

I. **T**HEMISTOCLES, Neoclis filius, Atheniensis. Huius vitia ineuntis adolescentiae magnis sunt emendata virtutibus, adeo ut anteferatur huic nemo, pauci pares putentur. Sed ab initio est ordiendum. Pater eius Neocles generosus fuit. Is uxorem Halicarnassiam civem duxit, ex qua natus est Themistocles. Qui quum minus esset probatus parentibus, quod et liberius vivebat, et rem familiarem negligebat, a patre exheredatus est. Quae contumelia non fregit eum, sed erexit. Nam quum iudicasset, sine summa industria non posse eam extinguere, totum se dedit rei publicae, diligentius amicis famaeque serviens. Multum in iudiciis privatis versabatur; saepe in concionem populi prodibat; nulla res maior sine eo gerebatur, celeriterque, quae opus erant, reperiebat. Neque minus in rebus gerendis promptus, quam excogitandis, erat; "quod et de instantibus (ut ait Thucydides) verissime iudicabat, et de futuris callidissime con-

tallis redibat, largitione magistratum quo
interiret, ille persuasit populo, ut ea pecunia
sis centum navium aedificaretur. Qua ce
effecta, primum Corcyraeos fregit; deinde,
timos praedones consectando, mare tutum re
In quo cum divitiis ornavit, tum etiam per
mos belli navalis fecit Athenienses. Id qu
saluti fuerit universae Graeciae, bello cog
est Persico, quum Xerxes et mari et terra h
universae inferret Europae, cum tantis o
quantas neque antea, neque postea habuit
quam. Huius enim classis mille et ducen
navium longarum fuit, quam duo millia one
rum sequebantur; terrestres autem exercitu
ptingentorum millium peditum, equitum qu
gentorum millium fuerunt. Cuius de adventu
fama in Graeciam esset perlata, et maxime
nienses peti dicerentur, propter pugnam Mar
niam, miserunt Delphos consultum, "quidnam
rent de rebus suis." Deliberantibus Pythia re
dit, "ut moenibus ligneis se munirent." Id re
sum quo valeret, quum intelligeret nemo, T
stocles persuasit, "consilium esse Apollinis,
naves se suaque conferrent: eum enim a D
gnificari murum ligneum." Tali consilio pro
addunt ad superiores totidem naves triremes;
que omnia, quae moveri poterant, partim Sa

na, partim Troezena absportant; arcem sacerdotibus paucisque maioribus natu ac sacra procuranda tradunt, reliquum oppidum relinquunt.

A. Ch. n. 481. III. Cuius consilium plerisque civitatibus displicebat, et in terra dimicari magis placebat. Itaque missi sunt delecti cum Leonida, Lacedaemoniorum rege, qui Thermopylas occuparent, longiusque barbaros progredi non paterentur. Hi vim hostium non sustinuerunt, eoque loco omnes interierunt. At classis communis Graeciae trecentarum navium, in qua ducentae erant Atheniensium, primum apud Artemisium, inter Euboeam continentemque terram, cum classiariis regis conflictit. Angustias enim Themistocles quaerebat, ne multitudine circumiretur. Hic etsi pari proelio discesserant, tamen eodem loco non sunt ausi manere, quod erat periculum, ne, si pars navium adversariorum Euboeam superasset, ancipiti premerentur periculo. Quo factum est, ut ab Artemisio discederent, et ex adversum Athenas apud Salamina classem suam constituerent.

IV. At Xerxes, Thermopylis expugnatis, protinus accessit astu, idque nullis defendentibus, interfectis sacerdotibus, quos in arce invenerat, incendio delevit. Cuius fama perterriti classiarii, quum manere non auderent, et plurimi hortarentur, "ut domos suas discederent, moenibusque se defenderent," Themistocles unus restitit, et "universos esse pares, aiebat, dispersos testabatur perituros;" idque Eurybiadi, regi Lacedaemoniorum, qui tum summae imperii praeerat, fore adfirmabat. Quem quum minus, quam vellet, moveret, noctu de servis suis, quem habuit fidelissimum, ad regem misit, ut ei nuntiaret suis verbis: "adversarios eius

in fuga esse: qui si discessissent, maiore cum labore et longinquiore tempore bellum confecturum, quum singulos consectari cogeretur: quos si statim adgrederetur, brevi universos oppressurum." Hoc eo valebat, ut ingratis ad depugnandum omnes cogerentur. Hac re audita, barbarus, nihil doli subesse credens, postridie alienissimo sibi loco, contra opportunissimo hostibus, adeo angusto mari confluit, ut eius multitudo navium explicari non potuerit. Victus ergo est magis consilio Themistoclis, quam armis Graeciae.

v. Hic etsi male rem gesserat, tamen tantas habebat reliquias copiarum, ut etiam cum his opprimere posset hostes. Interim ab eodem gradu depulsus est. Nam Themistocles verens, ne bellare perseveraret, certiores eum fecit, "id agi, ut pons, quem ille in Hellesponto fecerat, dissolveretur, ac reditu in Asiam excluderetur;" idque ei persuasit. Itaque qua sex mensibus iter fecerat, eadem minus diebus triginta in Asiam reversus est; seque a Themistocle non superatum, sed conservatum, iudicavit. Sic unius prudentia Graecia liberata est, Europaeque succubuit Asia. Haec altera victoria, quae cum Marathonio possit comparari tropaeo. Nam pari modo apud Salamina parvo numero navium maxima post hominum memoriam classis est devicta.

vi. Magnus hoc bello Themistocles fuit, nec minor in pace. Quum enim Phalerico portu neque magno, neque bono, Athenienses uterentur, huius consilio triplex Piraei portus constitutus est; isque moenibus circumdatus, ut ipsam urbem dignitate aequipararet, utilitate superaret. Idemque muros Atheniensium restituit praecipuo peri-

A. Ch.
n. 477.

Salaminia, tantam gloriam apud omnes
rant consecuti, ut intelligerent Lacedae-
e principatu sibi cum his certamen fore;
os quam infirmissimos esse volebant. Post-
tem audierunt, muros instrui, legatos A-
niserunt, qui id fieri vetarent. His prae-
desierunt, ac, se de ea re legatos ad eos
, dixerunt. Hanc legationem suscepit
ocles, et solus primo profectus est. "Re-
ati ut tum exirent, quum satis altitudo
structa videretur," praecepit: "interim o-
vi atque liberi opus facerent, neque ulli
cerent, sive sacer esset, sive profanus, si-
tus, sive publicus, et undique, quod ido-
muniendum putarent, congererent." Quo
st, ut Atheniensium muri ex sacellis se-
e constarent.

Themistocles autem, ut Lacedaemonem
ire ad magistratus noluit, et dedit operam,
longissime tempus duceret, causam inter-
se collegas expectare. Quum Lacedaemo-
erentur, opus nihilominus fieri, eumque
conari fallere: interim reliqui legati sunt
. A quibus quum audisset, non multum
munitionis, ad ephoros Lacedaemoniorum
penes quos summum imperium erat, at-
eos contendit," falsa his esse delata: qua-

remissus." Hos postquam Athenas pervenisse
est, ad magistratum senatumque Lacedaemoni
adiit, et apud eos liberrime professus est: "At
enses suo consilio, quod communi iure gentium
cere possent, deos publicos suosque patrios ac
nates, quo facilius ab hoste possent defendere,
ris sepsisse: neque eo, quod inutile esset
ciae, fecisse: nam illorum urbem, ut propugn
lum, oppositam esse barbaris, apud quam iam bis
ses regias fecisse naufragium: Lacedaemonios
tem male et iniuste facere, qui id potius intue
tur, quod ipsorum dominationi, quam quod
versae Graeciae utile esset: quare si suos legato
cipere vellent, quos Athenas miserant, se remitte
aliter illos numquam in patriam essent recepti

VIII. Tamen non effugit civium suorum
diam. Namque ob eundem timorem, quo
natus erat Miltiades, testarum suffragiis e ci
iectus, Argos habitatum concessit. Hic quum
pter multas eius virtutes magna cum dignitate
veret, Lacedaemonii legatos Athenas miserun
eum absentem adcusarent, "quod societatem
rege Persarum ad Graeciam opprimendam feci
Hoc crimine absens proditoris est damnatus
ut audivit, quod non satis tutum se Argis vic
Corcyram demigravit. Ibi quum eius principis
vitatis animadvertisset timere, ne propter se b

his Lacedaemonii et Athenienses indicerent, ad Admetum, Molossorum regem, cum quo ei hospitium fuerat, confugit. Huc quum venisset, et in praesentia rex abesset, quo maiore religione se receptum tueretur, filiam eius parvulam arripuit, et cum ea se in sacrarium, quod summa colebatur cerimonia, coniecit. Inde non prius egressus est, quam rex eum data dextra in fidem reciperet; quam praestitit. Nam quum ab Atheniensibus et Lacedaemoniis exposceretur publice, supplicem non prodidit, monuitque, "ut consuleret sibi; difficile enim esse, in tam propinquo loco tuto eum versari." Itaque Pydnam eum deduci iussit, et, quod satis esset praesidii, dedit. Hic in navem omnibus ignotus adscendit; quae quum tempestate maxima Naxum ferretur, ubi tunc Atheniensium erat exercitus, sensit Themistocles, si eo pervenisset, sibi esse pereundum. Hac necessitate coactus, domino navis, qui sit, aperit, multa pollicens, si se conservasset. At ille, clarissimi viri captus misericordia, diem noctemque procul ab insula in salo navem tenuit in ancoris, neque quemquam ex ea exire passus est. Inde Ephesum pervenit, ibique Themistoclem exponit; cui ille pro meritis gratiam postea retulit.

IX. Scio, plerosque ita scripsisse, Themistoclem, Xerxe regnante, in Asiam transisse. Sed ego potissimum Thucydidi credo, quod aetate proximus erat de iis, qui illorum temporum historiam reliquerunt et eiusdem civitatis fuit. Is autem ait, ad Artaxerxem eum venisse, atque his verbis epistolam misisse: "Themistocles veni ad te, qui plurima mala omnium Graiorum in domum tuam intuli, quum mihi necesse fuit, adversus patrem

tuum bellare, patriamque meam defendere. Idem multo plura bona feci, postquam in tuto ipse, et ille in periculo esse coepit. Nam quum in Asiam reverti vellet, proelio apud Salamina facto, literis eum certiores feci, id agi, ut pons, quem in Hellesponto fecerat, dissolveretur, atque ab hostibus circumiretur. Quo nuntio ille periculo est liberatus. Nunc confugi ad te, exagitatus a cuncta Graecia, tuam petens amicitiam: quam si ero adeptus, non minus me bonum amicum habebis, quam fortem inimicum ille expertus est. Ea autem rogo, ut de his rebus, de quibus tecum colloqui volo, annum mihi tempus des, eoque transacto, (me) ad te venire patiaris."

x. Huius rex animi magnitudinem admirans, cupiensque talem virum sibi conciliari, veniam dedit. Ille omne illud tempus literis sermonique Persarum dedit; quibus adeo eruditus est, ut multo commodius dicatur apud regem verba fecisse, quam hi poterant, qui in Perside erant nati. Hic quum multa regi esset pollicitus, gratissimumque illud, "si suis uti consiliis vellet, illum Graeciam bello oppressurum;" magnis muneribus ab Artaxerxe donatus, in Asiam rediit, domiciliumque Magnesiae sibi constituit. Namque hanc urbem ei rex donarat, his usus verbis, "quae ei panem praeberet;" (ex qua regione quinquaginta ei talenta quotannis redibant); Lampsacum, "unde vinum sumeret;" Myunta, "ex qua opsonium haberet." Huius ad nostram memoriam monimenta manserunt duo: sepulcrum prope oppidum, in quo est sepultus; statuae in foro Magnesiae. De cuius morte multis modis apud plerosque scriptum est; sed nos eum-

innatus, memoriae prodidit.

I. **ARISTIDES**, Lysimachi filius, Atheniensis, qualis fere fuit Themistocli. Itaque cum eo principatu contendit; namque obtrectarunt inter eos. In his autem cognitum est, quanto antestaretur constantia innocentiae. Quamquam enim adeo celebrabat Aristides abstinentia, ut unus post hunc numerum memoriam, quod quidem nos audierimus, cognomine *Iustus* sit appellatus; tamen a Themistocle collabefactus testula illa, exsilio decem annorum mulctatus est. Qui quidem, quum intellegeret, reprimi concitatam multitudinem non potest, cedensque animadverteret quemdam scribentem, patria pelleretur, quaesisse ab eo dicitur, "quid id faceret, aut quid Aristides commisisset, tanta poena dignus duceretur?" Cui ille respondit, "se ignorare Aristidem, sed sibi non placere, tam cupide elaborasset, ut praeter ceteros iustus appellaretur." Hic decem annorum legitimam poenam non pertulit. Nam postquam Xerxes in Graeciam descendit, sexto fere anno, quam erat impulsus, populi scito in patriam restitutus est.

II. Interfuit autem pugnae navali apud Salaminas, quae facta est prius, quam poena liberaretur. Idem praetor fuit Atheniensium apud Artemisium in proelio, quo Mardonius fusus barbarus.

rumque exercitus interfectus est. Neque aliud est ullum huius in re militari illustre factum, quam huius imperii memoria; iustitiae vero et aequitatis et innocentiae multa: in primis quod eius aequitate factum est, quum in communi classe esset Graeciae simul cum Pausania, quo duce Mardonius erat fugatus, ut summa imperii maritimi ab Lacedaemoniis transferretur ad Athenienses; namque ante id tempus et mari et terra duces erant Lacedaemonii. Tum autem et intemperantia Pausaniae, et iustitia factum est Aristidis, ut omnes fere civitates Graeciae ad Atheniensium societatem se applicarent, et adversus barbaros hos duces deligerent sibi, quo facilius repellerent, si forte bellum renovare conarentur.

III. Ad classes aedificandas exercitusque comparandos quantum pecuniae quaeque civitas daret, Aristides delectus est, qui constitueret. Eius arbitrio quadringena et sexagena talenta quotannis Delum sunt collata. Id enim commune aerarium esse voluerunt. Quae omnis pecunia postero tempore Athenas translata est. Hic qua fuerit abstinentia, nullum est certius indicium, quam quod, quum tantis rebus praefuisset, in tanta paupertate decessit, ut, qui efferretur, vix reliquerit. Quo factum est, ut filiae eius publice alerentur, et de communi aerario, dotibus datis, collocarentur.

A. Ch. Decessit autem fere post annum quartum, quam
n. 467. Themistocles Athenis erat expulsus.

IV. PAUSANIAS.

A R G U M E N T U M.

CAP. I. Pugna ad Plataeas. II. Byzantium expugnat, Xerxi favet, Graeciae futurus proditor. III. Peregre absentis mores et carcer. IV. Litterarum commercium cum hoste; perturbatus se ipse indicat. V. In aede Minervae obstruitur et mox interit.

I. **P**AUSANIAS Lacedaemonius magnus homo, sed varius in omni genere vitae fuit. Nam ut virtutibus eluxit, sic vitiis est obrutus. Huius illustrissimum est proelium apud Plataeas. Namque ^{A. Ch. n. 479.} illo duce Mardonius, satrapes regius, natione Medus, regis gener, in primis omnium Persarum et manu fortis et consilii plenus, cum ducentis millibus peditum, quos viritim legerat, et viginti (millibus) equitum, haud ita magna manu Graeciae fugatus est, eoque ipse dux cecidit proelio. Qua victoria elatus plurima miscere coepit, et maiora concupiscere. Sed primum in eo est reprehensus, quod ex praeda tripodem aureum Delphis posuisset, epigrammate scripto, in quo erat haec sententia: **SUO DUCTU BARBAROS APUD PLATAEAS ESSE DELETOS, EIUSQUE VICTORIAE ERGO APOLLINI DONUM DEDISSE.** Hos versus Lacedaemonii exsculpserunt, neque aliud scripserunt, quam nomina earum civitatum, quarum auxilio Persae erant victi.

II. Post id proelium eundem Pausaniam cum ^{A. Ch. n. 477.} classe communi Cyprum atque Hellespontum miserunt, ut ex his regionibus barbarorum praesidia depelleret. Pari felicitate in ea re usus, elatius se

gerere coepit maioresque appetere res. Nam quum, Byzantio expugnato, cepisset complures Persarum nobiles, atque in his nonnullos regis propinquos, hos clam Xerxi remisit, similans ex vinculis publicis effugisse; et cum his Gongylum Eretriensem, qui litteras regi redderet, in quibus haec fuisse scripta Thucydides memoriae prodidit: "Pausanias dux Spartae, quos Byzantii ceperat, postquam propinquos tuos cognovit, tibi muneri misit, seque tecum adfinitate coniungi cupit: quare, si tibi videtur, des ei filiam tuam nuptum. Id si feceris, et Spartam et ceteram Graeciam sub tuam potestatem, se adiuvante, te redacturum, pollicetur. His de rebus si quid geri volueris, certum hominem ad eum mittas face, cum quo colloquatur." Rex, tot hominum salute, tam sibi necessariorum, magnopere gavisus, confestim cum epistola Artabazum ad Pausaniam mittit: in qua eum collaudat ac petit, ne cui rei parcat ad ea perficienda, quae polliceatur. Si fecerit, nullius rei a se repulsam laturum. Huius Pausanias voluntate cognita, alacrior ad rem gerendam factus, in suspicionem cecidit Lacedaemoniorum. In quo facto domum revocatus, accusatus capitis, absolvitur; mulctatur tamen pecunia. Quam ob causam ad classem remissus non est.

III. At ille post non multo sua sponte ad exercitum rediit, et ibi non callida, sed dementi ratione, cogitata patefecit. Non enim mores patrios solum, sed etiam cultum vestitumque mutavit. Apparatu regio utebatur, veste Medica; satellites Medi et Aegyptii sequebantur; epulabatur more Persarum luxuriosius, quam, qui aderant, perpeti possent: aditum petentibus conveniendi

non dabat; superbe respondebat, et crudeliter imperabat; Spartam redire nolebat. Colonas, qui locus in agro Troadis est, se contulerat. Ibi consilia cum patriae, tum sibi inimica capiebat. Id postquam Lacedaemonii resciverunt, legatos ad eum cum scytala miserunt; in qua more illorum erat scriptum, "nisi domum reverteretur, se capitis eum damnaturos." Hoc nuntio commotus, sperans, se etiam pecunia et potentia instans periculum posse depellere, domum rediit. Huc ut venit, ab ephoris in vincula publica coniectus est. (Licet enim legibus eorum cuivis ephoro, hoc facere regi). Hinc tamen se expedivit; neque eo magis carebat suspicione. Nam opinio manebat, eum cum rege habere societatem. Est genus quoddam hominum, quod *Helotae* vocatur, quorum magna multitudo agros Lacedaemoniorum colit servorumque munere fungitur; hos quoque sollicitare spe libertatis existimabatur. Sed, quod harum rerum nullum erat apertum crimen, quo argui posset, non putabant, de tali tamque claro viro suspicionibus oportere iudicari; sed expectandum, dum se ipsa res aperiret.

IV. Interim Argilius quidam adolescentulus, quem puerum Pausanias amore venereo dilexerat, quum epistolam ab eo ad Artabazum accepisset, eique in suspicionem venisset, aliquid in ea de se esse scriptum, quod nemo eorum rediisset, qui super tali caussa eodem missi erant; vincula epistolae laceravit, signoque detracto cognovit, si per tulisset, sibi esse pereundum. Erant in eadem epistola, quae ad ea pertinebant, quae inter regem Pausaniamque convenerant. Has ille literas epho-

ris tradidit. Non est praetereunda gravitas Lacedaemoniorum hoc loco. Nam ne huius quidem indicio impulsus sunt, ut Pausaniam comprehenderent; neque prius vim adhibendam putaverunt, quam se ipse indicasset. Itaque huic indici, quid fieri vellent, praeceperunt. Fanum Neptuni est Tearnari, quod violari nefas putant Graeci. Eo ille index confugit; in ara consedit. Hanc iuxta locum fecerunt sub terra, ex quo posset audiri, si quis quid loqueretur cum Argilio. Huc ex ephoris quidam descenderunt. Pausanias, ut audivit, Argilium confugisse in aram, perturbatus eo venit. Quem quum supplicem Dei videret in ara sedentem, quaerit, causae quid sit tam repentino consilio. Huic ille, quid ex literis comperisset, aperit. Multo magis Pausanias perturbatus, orare coepit, "ne enuntiaret, nec se, meritum de illo optime, proderet. Quod si eam veniam sibi dedisset, tantisque implicitum rebus sublevasset, magno esse ei praemio futurum."

v. His rebus ephori cognitis satius putaverunt, in urbe eum comprehendi. Quo quum essent profecti, et Pausanias, placato Argilio, ut putabat, Lacedaemonem reverteretur, in itinere, quum iam in eo esset, ut comprehenderetur, e vultu cuiusdam ephori, qui eum admonere cupiebat, insidias sibi fieri intellexit. Itaque paucis ante gradibus, quam qui sequebantur, in aedem Minervae, quae *Chalcioecos* vocatur, confugit. Hinc, ne exire posset, statim ephori valvas eius aedis obstruxerunt, tectumque sunt demoliti, quo facilius sub divo interiret. Dicitur, eo tempore matrem Pausaniae vixisse, eamque iam magno natu; postquam de sce-

et procul ab eo loco infoderunt, in quo erat
tuus. Inde posterius Dei Delphici responso
tus, atque eodem loco sepultus, ubi vitam
erat.

V. CIMON.

A R G U M E N T U M.

CAP. I. Heres paternorum vinculorum, ab uxore liberatur. II. Eius virtutes et res gestae: Persas eodem die navali et terrestri proelio vincit. III. Ostracismo eiicitur. Revocatus pacem cum Lacedaemoniis conciliat. Citii moritur. IV. Cimonis encomium.

A. Ch. I. **C**IMON, Miltiadis filius, Atheninensis, duro admodum initio usus est adolescentiae. Nam quum pater eius litem aestimatam populo solvere non potuisset, ob eamque causam in vinculis publicis decessisset, Cimon eadem custodia tenebatur, neque legibus Atheniensibus emitti poterat, nisi pecuniam, qua pater mulctatus erat, solvisset. Habebat autem in matrimonio sororem germanam suam, nomine Elpinicen, non magis amore, quam more ductus. Nam Atheniensibus licet, eodem patre natas uxores ducere. Huius coniugii cupidus Callias quidam, non tam generosus, quam pecuniosus, qui magnas pecunias ex metallis fecerat, egit cum Cimone, ut eam sibi uxorem daret: id si impetrasset, se pro illo pecuniam soluturum. Is quum talem conditionem adspernaretur, Elpinice negavit, se passuram, Miltiadis progeniem in vinculis publicis interire, quoniam prohibere posset, seque Calliae nupturam, si ea, quae polliceretur, praestitisset.

II. Tali modo custodia liberatus Cimon, celeriter ad principatum pervenit. Habebat enim satis eloquentiae, summam liberalitatem, magnam prudentiam, cum iuris civilis, tum rei militaris, quod cum patre a puero in exercitibus fuerat versatus.

Itaque hic et populum urbanum in sua tenuit potestate, et apud exercitum plurimum valuit auctoritate. Primum imperator, apud flumen Strymona magnas copias Thracum fugavit, oppidum Amphipolin constituit, eoque decem millia Atheniensium in coloniam misit. Idem iterum apud Mycalen Cypriorum et Phoenicum ducentarum navium classem devictam cepit; eodemque die pari fortuna in terra usus est. Namque, hostium navibus captis, statim ^{A. Ch. n. 470.} ex classe copias suas eduxit, barbarorumque uno concursu maximam vim prostravit. Qua victoria magna praeda potitus, quum domum reverteretur, quod iam nonnullae insulae, propter acerbitem imperii, defecerant, bene animatas confirmavit, alienatas ad officium redire coëgit. Scyrum, quam eo tempore Dolopes incolebant, quod contumacius se gesserant, vacuefecit, sessores veteres urbe in- ^{A. Ch. n. 464.} sulaque eiecit, agros civibus divisit; Thasios, opulentia fretos, suo adventu fregit. His ex manubiis Athenarum arx, qua ad meridiem vergit, est ornata.

III. Quibus rebus quum unus in civitate maxime floreret, incidit in eandem invidiam, quam pater ^{A. Ch. n. 460.} suus ceterique Atheniensium principes. Nam testarum suffragiis, quod illi *ostracismus* vocant, decem annorum exilio mulctatus est. Cuius facti celerius Athenienses, quam ipsum, poenituit. Nam quum ille forti animo invidiae ingratorum civium cessisset, bellumque Lacedaemonii Atheniensibus indixissent, confestim notae eius virtutis desiderium consecutum est. Itaque post annum quintum, quam expulsus erat, in patriam revocatus est. Ille, quod hospitio Lacedaemoniorum utebatur, sa-

diu desideraverunt. Fuit enim tanta libe-
rum compluribus locis praedia hortosque
ut numquam in eis custodem imposuerit
servandi gratia, ne quis impediretur, quo
s rebus, quibus vellet, frueretur. Semper
dissequi cum numis sunt secuti, ut, si
eius indigeret, haberet, quod statim darèt,
quando videretur negare. Saepe, quum ali-
ensum fortuna, videret minus bene vestitum,
tuniculum dedit. Quotidie sic coena ei co-
, ut, quos invocatos vidisset in foro,
evocaret; quod facere nullum diem prae-
at. Nulli fides eius, nulli opera, nulli
laris defuit; multos locupletavit: complures
mortuos, qui, unde efferrentur, non reli-
suo sumtu extulit. Sic se gerendo, mi-
mirandum, si et vita eius fuit secura,
acerba.

I. **L**YSANDER, Lacedaemonius magnam reliqui
famam, magis felicitate, quam virtute pa
Athenienses enim, in Peloponnesios sexto et
simo anno bellum gerentes, confecisse appare
qua ratione consecutus sit, latet. Non enim
tute sui exercitus, sed immodestia factum es
versariorum, qui, quod dicto audientes impe
ribus suis non erant, dispalati in agris, re
navibus, in hostium venerunt potestatem.
facto Athenienses se Lacedaemoniis dedide
Hac victoria Lysander elatus, quum antea se
factiosus audaxque fuisset, sic sibi indulsi
eius opera in maximum odium Graeciae Laced
monii pervenerint. Nam quum hanc causam
cedaemonii dictitassent sibi esse belli, ut
niensium impotentem dominationem refringe
postquam apud Aegos flumen Lysander classi
stium est potitus, nihil aliud molitus est, qua
omnes civitates in sua teneret potestate; qu
se Lacedaemoniorum causa facere similaret.
que undique, qui Atheniensium rebus studui
eiectis, decem delegerat in unaquaque civ
quibus summum imperium potestatemque om
rerum committeret. Horum in numerum nem

mittebatur, nisi qui aut eius hospitio contineretur, aut, se illius fore proprium, fide confirmarat.

II. Ita decemvirali potestate in omnibus urbibus constituta, ipsius nutu omnia gerebantur. Cuius de crudelitate ac perfidia satis est unam rem, exempli gratia, proferre, ne, de eodem plura enumerando, defatigemus lectores. Victor ex Asia quum reverteretur, Thasumque devertisset, quod ea civitas praecipua fide fuerat erga Athenienses, proinde ac si iidem firmissimi solerent esse amici, qui constantes fuissent inimici, eam pervertere concupivit. Vidit autem, nisi in eo occultasset voluntatem, futurum, ut Thasii dilaberentur, consulerentque rebus suis. Itaque * * *

III. * Decemviralem suam potestatem sui ab illo constitutam sustulerunt. Quo dolore incensus, iniit consilia, reges Lacedaemoniorum tollere. Sed sentiebat, id se sine ope Deorum facere non posse, quod Lacedaemonii omnia ad oracula referre consueverant. Primum Delphos corrumpere est conatus. Quum id non potuisset, Dodonam adortus est. Hinc quoque repulsus, dixit, se vota suscepisse, quae Iovi Hammoni solveret: existimans, se Afros facilius corrupturum. Hac spe quum profectus esset in Africam, multum eum antistites Iovis fefellerunt. Nam non solum corrumpi non potuerunt, sed etiam legatos Lacedaemonem miserunt, qui Lysandrum accusarent, quod sacerdotes fani corrumpere conatus esset. Accusatus hoc crimine, iudiciumque absolutus sententiis, Orchomeniis missus subsidio, occisus est a Thebanis apud Haliartum. Quam vere de eo foret iudicatum, oratio indicio fuit, quae post mortem in domo eius

A. Ch.
n. 402.

A. Ch.
n. 396.

reperta est, in qua suadet Lacedaemoniis, ut, regia potestate dissoluta, ex omnibus dux deligatur ad bellum gerendum: sed ita scripta, ut Deorum videretur congruere sententiae, quam ille se habiturum, pecunia fidens, non dubitabat. Hanc ei scripsisse Cleon Halicarnasseus dicitur.

IV. Atque hoc loco non est praetereundum factum Pharnabazi, satrapis regii. Nam quum Lysander, praefectus classis, in bello multa crudeliter avareque fecisset, deque his rebus suspicaretur, ad cives suos esse perlatum, petiit a Pharnabazo, ut ad ephoros sibi testimonium daret, quanta sanctitate bellum gessisset sociosque tractasset, deque ea re accurate scriberet; magnam enim eius auctoritatem in ea re futuram. Huic ille liberaliter pollicetur; librum gravem multis verbis conscripsit, in quo summis eum fert laudibus. Quem quum legisset probassetque, dum obsignatur, alterum pari magnitudine, tanta similitudine, ut discerni non posset, signatum subiecit, in quo accuratissime eius avaritiam perfidiamque accusarat. Hinc Lysander domum quum redisset, postquam de suis rebus gestis apud maximum magistratum, quae voluerat, dixerat, testimonii loco librum a Pharnabazo datum tradidit. Hunc, submoto Lysandro, quum ephori cognoscent, ipsi legendum dederunt. Ita ille imprudens ipse suus fuit accusator.

VII. ALCIBIADES.

A R G U M E N T U M.

CAP. I. Excellens in virtutibus et vitiis. II. Iuvenis educatio et mores. III. Dux contra Syracusanos. In suspicionem venit. IV. Domum revocatus aufugit. Lacedaemoniis inservit. V. Lacedaemoniis suspectus transit ad Persas. Atheniensibus reconciliatur. VI. Gloriose domi excipitur. VII. In invidiam recidit. In Thracia prospere pugnat. VIII. Civibus Atticis bene consulit. IX. In Asiam transit. X. In Phrygia interficitur. XI. Alcibiadis laus et vituperatio.

I. **ALCIBIADES**, Cliniae filius, Atheniensis. In hoc natura, quid efficere possit, videtur experta. Constat enim inter omnes, qui de eo memoriae prodiderunt, nihil eo fuisse excellentius, vel in vitiis, vel in virtutibus. Natus in amplissima civitate, summo genere, omnium aetatis suae multo formosissimus, ad omnes res aptus consiliique plenus. (Namque imperator fuit summus et mari et terra): disertus, ut in primis dicendo valeret; (quod tanta erat commendatio oris atque orationis, ut nemo ei dicendo posset resistere): dives: quum tempus posceret, laboriosus, patiens, liberalis, splendidus, non minus in vita, quam victu: affabilis, blandus, temporibus callidissime inserviens. Idem, simul ac se remiserat, neque caussa suberat, quare animi laborem perferret, luxuriosus, dissolutus, libidinosus, intemperans reperiebatur; ut omnes admirarentur, in uno homine tantam inesse dissimilitudinem, tamque diversam naturam.

II. Educatus est in domo Periclis, (privignus enim eius fuisse dicitur) eruditus a Socrate.

Socerum habuit Hipponicum, omnium graeca lingua loquentium ditissimum, ut, si ipse fingere vellet, neque plura bona reminisci, neque maiora posset consequi, quam vel fortuna, vel natura tribuerat. Ineunte adolescentia amatus est a multis more Graecorum, in eis a Socrate, de quo mentionem facit Plato in *Symposio*. Namque eum induxit commemorantem, "se pernoctasse cum Socrate, neque aliter ab eo surrexisse, ac filius a parente debuerit." Postea quam robustior est factus, non minus multos amavit, in quorum amore, quoad licitum est, odiosa multa delicate iocoseque fecit; quae referremus, nisi maiora potioraque haberemus.

III. Bello Peloponnesio huius consilio atque A. Ch. auctoritate Athenienses bellum Syracusanis indixe-^{n. 416.} runt; ad quod gerendum ipse dux delectus est. Duo praeterea collegae dati, Nicias et Lamachus. Id quum adpararetur, prius, quam classis exiret, accidit, ut una nocte omnes Hermae, qui in oppido erant Athenis, deiicerentur, praeter unum, qui ante ianuam erat Andocidis. Itaque ille postea Mercurius Andocidis vocitatus est. Hoc quum adpareret, non sine magna multorum consensione esse factum, quod non ad privatam, sed ad publicam rem pertineret, magnus multitudini timor est iniectus, ne qua repentina vis in civitate existeret, qui libertatem opprimeret populi. Hoc maxime convenire in Alcibiadem videbatur, quod et potentior et maior, quam privatus, existimabatur. Multos enim liberalitate devinxerat, plures etiam opera forensi suos reddiderat. Quare fiebat, ut omnium oculos, quotiescumque in publicum

Cornel. Nepos.

prodiisset, ad se converteret, neque ei par quisquam in civitate poneretur. Itaque non solum spem in eo habebant maximam, sed etiam timorem, quod et obesse plurimum et prodesse poterat. Adspergebatur etiam infamia, quod in domo sua facere mysteria dicebatur: quod nefas erat more Atheniensium; idque non ad religionem, sed ad coniurationem pertinere existimabatur.

IV. Hoc crimine in contentionem ab inimicis compellebatur. Sed instabat tempus, ad bellum proficiscendi. Id ille intuens, neque ignorans civium suorum consuetudinem, postulabat, "ut, si quid de se agi vellent, potius de praesente quaestio haberetur, quam absens invidiae crimine accusaretur." Inimici vero eius quiescendum in praesenti, quia, noceri non posse, intelligebant, et illud tempus expectandum decreverunt, quo exisset, ut sic absentem adgrederentur; itaque fecerunt. Nam postquam in Siciliam eum pervenisse crediderunt, absentem, quod sacra violasset, reum fecerunt. Qua de re quum ei nuntius a magistratu in Siciliam missus esset, ut domum ad causam dicendam rediret, essetque in magna spe provinciae bene administrandae, non parere noluit, et in triremem, quae ad eum deportandum erat missa, adscendit. Hac Thurios in Italiam pervectus, multa secum reputans de inmoderata civium suorum licentia crudelitateque erga nobiles, utilissimum ratus, imponentem evitare tempestatem, clam se a custodibus subduxit, et inde primum Elidem, deinde Thebas venit. Postquam autem se capitis damnatum, bonis publicatis, audivit, et, id quod usu venerat, Eumolpidas sacerdotes a populo coactos, ut se devo-

ea eiecisse, plusque irae suae, quam utilitati
muni paruisse." Itaque huius consilio Lacedae
cum Persarum rege amicitiam fecerunt: d
Deceliam in Attica munierunt, praesidioque p
tuo ibi posito, in obsidione Athenas tenuerunt.
Eiusdem opera Ioniam a societate averterunt
niensium. Quo facto multo superiores bello
coeperunt.

v. Neque vero his rebus tam amici Alcibiades
sunt facti, quam timore ab eo alienati. Alcibiades
quum acerrimi viri praestantem prudentiam
in omnibus rebus cognoscerent, pertimuerunt, ne
ritate patriae ductus, aliquando ab ipsis deser
ret, et cum suis in gratiam rediret. Itaque
populus eius interficiendi quaerere instituerunt.
Alcibiadi diutius celari non potuit; erat enim
sagacitate, ut decipi non posset, praesertim
animum adtendisset ad cavendum. Itaque ad
Saphernem, praefectum regis Darii, se contulit.
Cuius quum in intimam amicitiam pervenisset
Atheniensium, male gestis in Sicilia rebus,
senescere, contra Lacedaemoniorum crescere
ret; initio cum Pisandro praetore, qui apud Sa
exercitum habebat, per internuntios colloquutus
et de reditu suo facit mentionem. Erat enim
dem, quo Alcibiades, sensu, populi potentia

amicus, et optimatum fautor. Ab hoc destitutus, A. Ch. primum per Thrasybulum, Lyci filium, ab exercitu recipitur, praetorque fit apud Samum; post, u. 408. suffragante Theramene, populiscito restituitur, parique absens imperio praeficitur, simul cum Thrasybulo et Theramene. Horum imperio tanta commutatio rerum facta est, ut Lacedaemonii, qui paullo ante victores viguerant, perterriti pacem peterent. Victi enim erant quinque proeliis terrestribus, tribus navalibus, in quibus ducentas naves triremes amiserant, quae captae in hostium venerant potestatem. Alcibiades simul cum collegis receperat Ioniam, Hellespontum, multas praeterea urbes graecas, quae in ora sitae sunt Asiae, quarum expugnarant complures; in his Byzantium. Neque minus multas consilio ad amicitiam adiunxerant, quod in captos clementia fuerant usi. Inde praeda onusti, locupletato exercitu, maximis rebus gestis, Athenas venerunt.

VI. His quum obviam universa civitas in Piraeum descendisset, tanta fuit omnium expectatio visendi Alcibiadis, ut ad eius triremem vulgus conflueret, proinde ac si solus advenisset. Sic enim populo erat persuasum, et adversas superiores, et praesentes secundas res accidisse eius opera. Itaque et Siciliae amissum, et Lacedaemoniorum victorias culpaе suae tribuebant, quod talem virum e civitate expulissent. Neque id sine causa arbitrari videbantur. Nam postquam exercitui praeesse coeperat, neque terra, neque mari hostes pares esse potuerant. Hic ut navi egressus est, quamquam Theramenes et Thrasybulus eisdem rebus praefuerant, simulque venerant in Piraeum, tamen

illum unum omnes prosequabantur; et, id quod numquam antea usu venerat, nisi Olympiae victoribus, coronis aureis aeneisque vulgo donabatur. Ille lacrymans talem benevolentiam civium suorum accipiebat, reminiscens pristini temporis acerbitatem. Postquam astu venit, concione advocata, sic verba fecit, ut nemo tam ferus fuerit, quin eius casum lacrymarit, inimicumque his se ostenderit, quorum opera patria pulsus fuerat, proinde ac si alius populus, non ille ipse, qui tunc flebat, eum sacrilegii damnasset. Restituta ergo huic sunt publice bona; iidemque illi Eumolpidae sacerdotes rursus resacrare sunt coacti, qui eum devoverant, pilaeque illae, in quibus devotio fuerat scripta, in mare praecipitatae.

VII. Haec Alcibiadi laetitia non nimis fuit diuturna. Nam quum ei omnes essent honores decreti, totaque respublica domi bellicue tradita, ut unius arbitrio gereretur; et ipse postulasset, ut duo sibi collegae darentur, Thrasybulus et Adimantus, neque id negatum esset: classe iam in Asiam profectus, quod apud Cymen minus ex sententia rem gesserat, in invidiam recidit. Nihil enim eum non efficere posse ducebant. Ex quo fiebat, ut omnia minus prospere gesta eius culpa tribuerent, quum eum aut negligenter, aut malitiose fecisse loquerentur; sicut tunc accidit. Nam, corruptum a rege capere Cymen noluisse, arguebant. Itaque huic maxime putamus malo fuisse [causam], nimiam opinionem ingenii atque virtutis. Timebatur enim non minus, quam diligebatur; ne, secunda fortuna magnisque opibus elatus, tyrannidem concupisceret. Quibus rebus factum est, ut

absenti magistratum abrogarent, et alium in eius locum substituerent. Id ille ut audivit, domum reverti noluit, et se Pactyen contulit, ibique tria castella communivit, Bornos, Bisanthen, Neontichos, manumque collecta primus Graeciae civitatis in Thraciam introiit, gloriosius existimans, barbarorum praeda locupletari, quam Graiorum. Quae ex re creverat cum fama, tum opibus, magnamque amicitiam sibi cum quibusdam regibus Thraciae pepererat.

A. Ch. n. 405. VIII. Neque tamen a caritate patriae potuit recedere. Nam quum apud Aegos flumen Philocles, praetor Atheniensium, classem constitueret suam, neque longe abesset Lysander, praetor Lacedaemoniorum, qui in eo erat occupatus, ut bellum quam diutissime duceret, quod ipsis pecunia a rege suppeditabatur, contra Atheniensibus exhaustis, praeter arma et naves, nihil erat super; Alcibiades ad Atheniensium venit exercitum, ibique praesente vulgo agere coepit: "si vellent, se coacturum Lysandrum, aut dimicare, aut pacem petere: Lacedaemonios eo nolle configere classe, quod pedestribus copiis plus, quam navibus valerent: sibi autem esse facile, Seuthen regem Thracum deducere, ut eos terra depelleret: quo facto, necessario aut classe conflicturos, aut bellum composituros." Id etsi vere dictum Philocles animadvertibat, tamen postulata facere noluit, quod sentiebat, "se, Alcibiade recepto, nullius momenti apud exercitum futurum; et si quid secundi evenisset, nullam in ea re suam partem fore; contra ea, si quid adversi accidisset, se unum eius delicti futurum reum." Ab hoc discedens Alcibiades, "quo-

niam, inquit, victoriae patriae repugnas, illud moneo, iuxta hostes castra habeas nautica: periculum est enim, ne immodestia militum nostrorum occasio detur Lysandro nostri opprimendi exercitus." Neque ea res illum fefellit. Nam Lysander, quum per speculatores comperisset, vulgum Atheniensium in terram praedatum exisse, navesque paene inanes relictas, tempus rei gerendae non dimisit, eo-que impetu totum bellum delevit.

IX. At Alcibiades, victis Atheniensibus, non satis tuta eadem loca sibi arbitratus, penitus in Thraciam se, supra Propontidem, abdidit, sperans, ibi facillime suam fortunam oculi posse; falso. Nam Thraces, postquam eum cum magna pecunia venisse senserunt, insidias ei fecerunt; qui ea, quae adportarat, abstulerunt, ipsum capere non potuerunt. Ille cernens, nullum locum sibi tutum in Graecia, propter potentiam Lacedaemoniorum, ad Pharnabazum in Asiam transiit. Quem quidem adeo suscepit humanitate, ut eum nemo in amicitia antecederet. Namque ei Grunium dederat, in Phrygia castrum, ex quo quinquagena talenta vectigalis capiebat. Qua fortuna Alcibiades non erat contentus, neque Athenas victas Lacedaemoniis servire poterat pati. Itaque ad patriam liberandam omni ferebatur cogitatione; sed videbat, id sine rege Persarum non posse fieri: ideoque eum amicum sibi cupiebat adiungi; neque dubitabat, facile se consecuturum, si modo eius conveniendi habuisset potestatem. Nam Cyrum fratrem ei bellum clam parare, Lacedaemoniis adiuvantibus, sciebat. Id si [ei] aperuisset, magnam se [ab eo] initurum gratiam videbat.

A. Ch.
n. 404.

x. Haec quum moliretur, peteretque a Pharnabazo, ut ad regem mitteretur, eodem tempore Critias ceterique tyranni Atheniensium certos homines ad Lysandrum in Asiam miserunt, qui eum certiores facerent, "nisi Alcibiadem sustulisset, nihil earum rerum fore ratum, quas ipse Athenis constitisset: quare, si suas res gestas manere vellet, illum persequeretur." His Laco rebus commotus statuit, accuratius sibi agendum cum Pharnabazo. Huic ergo renuntiat, "quae regi cum Lacedaemoniis essent, irrita futura, nisi Alcibiadem vivum, aut mortuum tradidisset." Non tulit hoc Satrapes, et violare clementiam, quam regis opes minui, maluit. Itaque misit Sysamithren et Bagacum ad Alcibiadem interficiendum, quum ille esset in Phrygia iterque ad regem compararet. Missi clam vicinitati, in qua tum Alcibiades erat, dant negotium, ut eum interficiant. Illi, quum eum ferro adgredi non auderent, noctu ligna contulerunt circa casam eam, in qua quiescebat, eamque succenderunt; ut incendio conficerent, quem manu superari posse diffidebant. Ille autem ut sonitu flammae est excitatus, etsi gladius ei erat subductus, familiaris sui subalare telum eripuit. Namque erat cum eo quidam ex Arcadia hospes, qui numquam discedere voluerat. Hunc sequi se iubet, et id, quod in praesentia vestimentorum fuit, arripuit; his in ignem eiectis, flammae vim transiit. Quem ut barbari incendium effugisse viderunt, telis eminus missis interfecerunt, caputque eius ad Pharnabazum retulerunt. At mulier, quae cum eo vivere consueverat, muliebri sua veste contectum, aedificii incendio mortuum cremavit, quod ad vi-

quidem duo maledicentissimi, nescio quo modo
illo uno laudando conscierunt. Namque ea,
supra diximus, de eo praedicarunt, atque hoc
plius, "quum Athenis splendidissima civitate
esset, omnes splendore ac dignitate vitae su-
asse; postquam inde expulsus Thebas venerit,
studiis eorum inservisse, ut nemo eum la-
corporisque viribus posset aequiparare." On-
enim Boeotii magis firmitati corporis, quam i-
nii acumini inserviunt. "Eundem apud Lace-
daemonios, quorum moribus summa virtus in pa-
ticia ponebatur, sic duritiae se dedisse, ut parcin-
victus atque cultus omnes Lacedaemonios vinc-
fuisse apud Thracas, homines vinolentos rebus
Venereis deditos; hos quoque in his rebus
cessisse: venisse ad Persas, apud quos summa
esset, fortiter venari, luxuriose vivere; horum
imitatum consuetudinem, ut illi ipsi eum i-
maxime admirarentur. Quibus rebus effecisse
apud quoscumque esset, princeps poneretur,
bereturque carissimus." Sed satis de hoc: re-
ordiamur.

ASYBULUS, Lyci filius, Atheniensis. Si per
sine fortuna ponderanda sit, dubito, an
mum omnium ponam. Illud sine dubio;
huic praefero fide, constantia, magnitu-
ni, in patriam amore. Nam quod multi
t, pauci potuerunt, ab uno tyranno pa-
erare; huic contigit, ut a triginta oppres-
annis ex servitute in libertatem vindicaret.
cio quo modo, quum eum nemo anteiret
tibus, multi nobilitate praecurrerunt.
Peloponnesio bello multa hic sine Alci-
ssit; ille nullam rem sine hoc: quae ille
naturali quodam bono fecit lucri. Sed
en omnia communia imperatoribus cum
et fortuna; quod in proelii concursu abit
nsilio ad vires vimque pugnantium. Ita-
suo nonnulla ab imperatore miles, pluri-
fortuna vindicat, seque hic plus valuisse,
icis prudentiam, vere potest praedicare.
Illud magnificentissimum factum proprium
asybuli. Nam quum triginta tyranni, prae-
Lacedaemoniis, servitute oppressas tene-
enas, plurimos cives, quibus in bello par-
tuna, partim patria expulissent, partim
sent, plurimorum bona publicata inter se

divisissent; non solum princeps, sed et solus, initio bellum his indixit.

II. Hic enim quum Phylen confugisset, quod est castellum in Attica munitissimum, non plus habuit secum, quam triginta de suis. Hoc initium fuit salutis Atticorum; hoc robur libertatis clarissimae civitatis. Neque vero hic non contentus est primo a tyrannis, atque eius solitudo. Quae quidem res et illis contemnentibus pernicii, et huic despecto saluti fuit. Haec enim illos ad persequendum segnes, hos autem, tempore ad comparandum dato, fecit robustiores. Quo magis praeceptum illud omnium in animis esse debet: "Nihil in bello oportere contemni." Nec sine causa dici: "Matrem timidi flere non solere." Neque tamen pro opinione Thrasybuli auctae sunt opes. Nam iam tunc, illis temporibus, fortius boni pro libertate loquebantur, quam pugnabant. Hinc in Piraeum transit, Munychiamque munivit. Hanc bis tyranni oppugnare sunt adorti: ab eaque turpiter repulsi, protenus in urbem, armis impedimentisque amissis, refugerunt. Usus est Thrasybulus non minus prudentia, quam fortitudine. Nam cedentes violari vetuit. *Cives enim civibus parcere* aequum censebat. Neque quisquam est vulneratus, nisi qui prior impugnare voluit. Neminem iacentem veste spoliavit; nil attigit, nisi arma, quorum indigebat, et quae ad victum pertinebant. In secundo proelio cecidit Critias, dux tyrannorum, quum quidem ex-adversus Thrasybulum fortissime pugnaret.

III. Hoc deiecto Pausanias venit Atticis auxilio, rex Lacedaemoniorum. Is inter Thrasybulum et eos, qui urbem tenebant, fecit pacem, his conditionibus: "ne qui praeter triginta tyrannos, et decem,

A. Ch.
n. 401.

qui postea praetores creati, superioris more crudelitatis erant usi, adficerentur exsilio: neue bona publicarentur: reipublicae procuratio populo redderetur." Praeclarum hoc quoque Thrasybuli, quod, reconciliata pace, quum plurimum in civitate posset, legem tulit: "ne quis anteactarum rerum accusaretur, neue mulctaretur; eamque illi [legem] "oblivionis" adpellarunt. Neque vero hanc tantum ferendam curavit, sed etiam, ut valeret, effecit. Nam quum quidam ex his, qui simul cum eo in exsilio fuerant, caedem facere eorum vellent, cum quibus in gratiam reditum erat, publice prohibuit et id, quod pollicitus erat, praestitit.

IV. Huic pro tantis meritis honoris corona a populo data est, facta duabus virgulis oleaginis, quam quod amor civium, non vis expresserat, nullam habuit invidiam, magnaque fuit gloria. Bene ergo Pittacus ille, qui septem sapientum numero est habitus; quum ei Mitylenaei multa millia iugerum agri munera darent, "Nolite, oro vos, inquit, id mihi dare, quod multi invideant, plures etiam concupiscant: quare ex istis nolo amplius, quam centum iugera, quae et mei animi aequitatem et vestram voluntatem indicent." Nam parva munera diutina, locupletia non propria esse consueverunt. Illa igitur corona contentus Thrasybulus, neque amplius requisivit, neque quemquam honore se antecessisse existimavit. Hic sequenti tempore, quum praetor classem ad Ciliciam appulisset, neque satis diligenter in castris, A. Ch. eius agerentur vigiliae, a barbaris, ex oppido noctu
n. 390. eruptione facta, in tabernaculo interfectus est.

I. **CONON**, Atheniensis, Peloponnesio bello accedens ad rempublicam, in eoque eius opera magni. Nam et praetor pedestribus exercitibus praefectus et praefectus classis res magnas mari gessit. Quod ob causas praecipuus ei honos habitus est. Namque omnibus unus insulis praefuit. In qua potestate Pheras cepit, coloniam Lacedaemoniorum. Fuit etiam extremo Peloponnesio bello praefectus quum apud Aegos flumen copiae Atheniensium a Lysandro sunt devictae. Sed tum abfuit, eoque peius res administrata est. Nam et prudens et militaris, et diligens erat imperii. Itaque non erat his temporibus dubium, si adfuisset, illi Athenienses calamitatem accepturos non fuisse.

II. Rebus autem adflictis quum patriam consideri audisset, non quaesivit, ubi ipse tuto viveret, sed unde praesidio posset esse civibus suis. Itaque contulit se ad Pharnabazum, satrapen Ioniae et Lydiae, eundemque generum regis et propinquum; apud quem ut multum gratia valeret, multo labore multisque effecit periculis. Nam quum Lacedaemonii, Atheniensibus devictis, in societate non manerent, quam cum Artaxerxe fecerant, Artaxerxes silaumque bellatum misissent in Asiam, maxime

impulsi a Tissapherne, qui ex intimis regis ab amicitia eius defecerat, et cum Lacedaemoniis coierat societatem: hunc adversus Pharnabazus habitus est imperator: re quidem vera exercitui praefuit Conon, eiusque omnia arbitrio gesta sunt. Hic multum ducem summum, Agesilaum, impedivit, saepeque eius consiliis obstitit. Neque vero non fuit apertum, si ille non fuisset, Agesilaum Asiam Tauro tenus regi fuisse erepturum. Qui posteaquam domum a suis civibus revocatus est, quod Boeotii et Athenienses Lacedaemoniis bellum indixerant; Conon nihilo secius apud praefectos regis versabatur, hisque omnibus maximo erat usui.

III. Defecerat a rege Tissaphernes, neque id tam Artaxerxi, quam ceteris, erat apertum. Multis enim magnisque meritis apud regem, etiam quum in officio non maneret, valebat. Neque id mirandum, si non facile ad credendum adducebatur, reminiscens, eius se opera Cyrum fratrem superasse. Huius accusandi gratia, Conon, a Pharnabazo ad regem missus, posteaquam venit, primum ex more Persarum ad chiliarchum, qui secundum gradum imperii tenebat, Tithrausten accessit, "seque", ostendit, "cum rege colloqui velle." Nemo enim sine hoc admittitur. Huic ille, "nulla", inquit, "mora est: sed tu delibera, utrum colloqui malis, an per literas agere, quae cogitas; necesse est enim, si in conspectum veneris, venerari te regem: (quod προσκυνεῖν illi vocant.) Hoc si tibi grave est, per me nihilo secius, editis mandatis, conficies, quod studes." Tum Conon: Enimvero, "inquit", non est grave, quemvis honorem habere regi: sed vereor, ne civitati meae sit opprobrio, si, quum ex ea sim profectus, quae ceteris gentibus imperare consue-

esse consilii, sed ipsius, qui optime suos nosse
beret: sed se suadere, Pharnabazo id negotii dar
Hinc magnis muneribus donatus ad mare est m
sus, ut Cypriis et Phoenicibus ceterisque mariti
civitatis naves longas imperaret, classemque,
proxima aestate mare tueri posset, comparat
dato adiutore Pharnabazo, sicut ipse voluerat.
ut Lacedaemoniis est nuntiatum, non sine o
rem administrarunt, quod maius bellum immi
arbitrabantur, quam si cum barbaro solum cont
derent. Nam ducem fortem et prudentem re
opibus praefuturum, ac secum dimicaturum, vi
bant, quem neque consilio, neque copiis super
possent. Hac mente magnam contrahunt class
proficiscuntur Pisandro duce. Hos Conon, a
Cnidum adortus, magno proelio fugat, multas na
capit, complures deprimit. Qua victoria non
lum Athenae, sed etiam cuncta Graecia, quae
Lacedaemoniorum fuerat imperio, liberata est.
non cum parte navium in patriam venit; mu
dirutos a Lysandro, utrosque et Piraei, et
thenarum, reficiendos curat, pecuniaeque quinq
ginta talenta, quae a Pharnabazo acceperat, civi
suis donat.

v. Accidit huic, quod ceteris mortalibus,
inconsideratio in secunda, quam in adversa e
fortuna. Nam, classe Peloponnesiorum devio

dit, ut Ioniam et Aeoliam restitueret A-
bus. Id quum minus diligenter esset cela-
ribazus, qui Sardibus praeerat, Cononem
similans, ad regem eum se mittere velle
re. Huius nuntio parens quum venisset,
a coniectus est; in quibus aliquamdiu fuit.
eum ad regem abductum, ibique periisse,
reliquerunt. Contra ea Dinon, historicus,
plurimum de Persicis rebus credimus, effu-
ripsit: illud addubitat, utrum Tiribazo sci-
imprudente sit factum.

dit. viii. Callicratis consilio decipitur. ix. Domi suo
festo iugulatur. x. Tumultus post eius mortem, et d
rium mortui.

I. DION, Hipparini filius, Syracusanus, n
genere natus, utraque implicatus tyrannide Di
siorum. Namque ille superior Aristomachen, s
rem Dionis, habuit in matrimonio: ex qua
filios, Hipparinum et Nysaeum, procreavit;
tidemque filias, nomine Sophrosynen et Ar
Quarum priorem Dionysio filio, eidem, cui reg
reliquit, nuptum dedit; alteram, Areten, D
Dion autem, praeter nobilem propinquitatem
nerosamque maiorum famam, multa alia ab na
habuit bona; in his ingenium docile, come, ap
ad artes optimas; magnam corporis dignita
quae non minimum commendatur; magnas prae
ea divitias a patre relictas, quas ipse tyranni m
ribus auxerat. Erat intimus Dionysio priori,
que minus propter mores, quam adfinitatem. N
que etsi Dionysii crudelitas ei displicebat, ta
salvum [esse] propter necessitudinem, magis e
suorum causa, studebat. Aderat in magnis re
eiusque consilio multum movebatur tyrannus,
qua in re maior ipsius cupiditas intercesserat.

Cornel. Nepos.

gationes vero omnes, quae essent illustriores, per Dionem administrabantur; quas quidem ille diligenter obeundo, fideliter administrando, crudelissimum nomen tyranni sua humanitate tegebat. Hunc a Dionysio missum Carthaginienses suspexerunt, ut neminem umquam Graeca lingua loquentem magis sint admirati.

II. Neque vero haec Dionysium fugiebant. Nam quanto esset sibi ornamento, sentiebat. Quo fiebat, ut uni huic maxime indulgeret, neque eum secus diligeret, ac filium. Qui quidem, quum Platonem Tarentum venisse, fama in Siciliam esset perlata, adolescenti negare non potuit, quin eum arcesseret, quum Dion eius audiendi cupiditate flagraret. Dedit ergo huic veniam, magnaque eum ambitione Syracusas perduxit. Quem Dion adeo admiratus est atque adamavit, ut se totum ei traderet. Neque vero minus Plato delectatus est Dionem. Itaque quum Dionysio tyranno crudeliter violatus esset; quippe quem venum dari iussisset: tamen eodem rediit, eiusdem Dionis precibus adductus. Interim in morbum incidit Dionysius: quo quum gravi conflictaretur, quaesivit a medicis Dion, "quemadmodum se haberet?" simulque ab his petiit, "si forte maiori esset periculo, ut sibi faterentur: nam velle se cum eo colloqui de partiendo regno; quod sororis suae filios, ex illo natos, partem regni putabat debere habere." Id medici non tacerunt, et ad Dionysium filium sermonem retulerunt. Quo ille commotus, ne agendi [cum eo] esset Dioni potestas, patri soporem medicos dare coëgit. Hoc aeger sumto, ut somno sopitus, diem obiit supremum.

que tempore Philistum, historicum, Syracusas
duxit, hominem amicum non magis tyranno, q
tyrannidi. Sed de hoc in eo meo libro plura
exposita, qui de historicis Graecis conscriptus
Plato autem tantum apud Dionysium auctor
potuit, valuitque eloquentia, ut ei persuaserit,
rannidis facere finem, libertatemque reddere
racusanis. A qua voluntate Philisti consilio de
ritus, aliquanto crudelior esse coepit.

iv. Qui quidem quum a Dione se supe
videret ingenio, auctoritate, amore populi, ven
ne, si eum secum haberet, aliquam occasionem
daret opprimendi, navem ei triremem dedit,
Corinthum deveheretur; ostendens, "se id utriu
facere caussa, ne, quum inter se timerent, alter
alterum praeoccuparet." Id quum factum mult
dignarentur, magnaeque esset invidiae tyra
Dionysius omnia, quae moveri poterant Dion
naves imposuit, ad eumque misit. Sic enim ex
mari volebat, "id se non odio hominis, sed
salutis fecisse caussa." Postea vero quam auc
eum in Peloponneso manum comparare, sib
bellum facere conari; Areten, Dionis uxorem
nuptum dedit, filiumque eius sic educari iussit
indulgendo turpissimis imbueretur cupiditat
Nam puero, priusquam pubes esset, scorta a

cebantur: vino epulisque obruebatur, neque ullum tempus sobrio relinquebatur. Is usque eo vitae statum commutatum ferre non potuit, postquam in patriam rediit pater, (namque adpositi erant custodes, qui eum a pristino victu deducerent) ut se de superiore parte aedium deiecerit, atque ita interierit. Sed illuc revertor.

A. Ch. v. Postquam Corinthum pervenit Dion, et
n. 357. eodem perfugit Heraclides, ab eodem expulsus Dionysio, qui praefectus fuerat equitum, omni ratione bellum comparare coeperunt. Sed non multum proficiebant, quod multorum annorum tyrannis magnarum opum putabatur. Quam ob causam pauci ad societatem periculi perducebantur. Sed Dion, fretus non tam suis copiis, quam odio tyranni, maximo animo, duabus onerariis navibus, quinquaginta annorum imperium, munitum quingentis longis navibus, decem equitum, centum peditem millibus, profectus oppugnatum, (quod omnibus gentibus admirabile est visum), adeo facile perculit, ut post diem tertium, quam Siciliam attigerat, Syracusas introierit. Ex quo intelligi potest, "nullum esse imperium tutum, nisi benevolentia munitum." Eo tempore aberat Dionysius, et in Italia classem opperiebatur, adversariorum ratus neminem sine magnis copiis ad se venturum; quae res eum fefellit. Nam Dion iis ipsis, qui sub adversarii fuerant potestate, regiones spiritus repressit, totiusque eius partis Siciliae potitus est, quae sub potestate Dionysii fuerat, parique modo urbis Syracusarum, praeter arcem et insulam adiunctam oppido; eoque rem perduxit, ut talibus pactionibus pacem tyrannus facere vellet: "Siciliam Dion ob-

rem reduxisset, quae alii fuerat tradita, filium
vellet revocare ad virtutem a perdita luxuria,
cepit gravissimum parens vulnus morte filii. De
de orta dissensio est inter eum et Heraclidem;
quod principatum non concedebat, factionem co-
paravit. Neque is minus valebat apud optimates
quorum consensu praeerat classi, quum Dion e-
citum pedestrem teneret. Non tulit hoc an-
aequo Dion, et versum illum Homeri retulit
secunda rhapsodia, in quo haec sententia est; ”
posse bene geri rempublicam multorum imper-
Quod dictum magna invidia consecuta est. Ne-
que aperuisse videbatur, omnia in sua potes-
esse velle. Hanc ille non lenire obsequio, sed a-
bitate opprimere studuit, Heraclidemque, qui
Syracusas venisset, interficiendum curavit.

VII. Quod factum omnibus maximum ti-
rem iniecit. Nemo enim, illo interfecto, se tu-
putabat. Ille autem, adversario remoto, licet
eorum bona, quos sciebat adversus se sens-
militibus dispertivit. Quibus divisis, quum qu-
diani maximi fierent sumtus; celeriter pecunia
esse coepit: neque, quo manus porrigeret, sup-
tebat, nisi in amicorum possessiones. Id hu-
modi erat, ut, quum milites reconciliasset, at-
teret optimates. Quarum rerum cura frangeba-

et, insuetus male audiendi, non aequo animo ferebat, de se ab iis male existimari, quorum paullo ante in coelum fuerat elatus laudibus. Vulgus autem, offensa in eum militum voluntate, liberior loquebatur, et "tyrannum non ferendum" dictitabat.

VIII. Haec ille intuens, quum, quemadmodum sedaret, nesciret, et quorsum evaderent, timeret; Callicrates quidam, civis Atheniensis, qui simul cum eo ex Peloponneso in Siciliam venerat, homo et callidus, et ad fraudem acutus, sine ulla religione ac fide, adit ad Dionem et ait: "eum [in] magno periculo esse, propter offensionem populi et odium militum; quod nullo modo evitare posset, nisi alicui suorum negotium daret, qui se similaret illi inimicum: quem si invenisset idoneum, facile omnium animos cogniturum, adversariosque sublaturum, quod inimici eius dissidenti suos sensus aperturi forent." Tali consilio probato, excipit has partes ipse Callicrates, et se armat imprudentia Dionis; ad eum interficiendum socios conquirat; adversarios eius convenit, coniurationem confirmat. Res, multis consciis, quae gereretur, elata defertur ad Aristomachen, sororem Dionis, uxoremque Areten. Illae, timore perterritae, conveniunt, cuius de periculo timebant. At ille negat, a Callicrate fieri sibi insidias, sed illa, quae agerentur, fieri praecepto suo. Mulieres nihilo secius Callicratem in aedem Proserpinae deducunt, ac iurare cogunt, "nihil ab illo periculi fore Dioni." Ille hac religione non modo [ab incepto] non deterritus, sed ad maturandum concitatus est, verens, ne prius consilium suum aperiretur; quam conata perfecisset.

IX. Hac mente proximo die festo, quum a A. Ch. conventu remotum se Dion domi teneret, atque^{n. 355.} in conclavi edito recubuisset; consciis loca munitiora oppidi tradit, domum custodibus sepi, a foribus qui non discedant, certos praeficit; navem triremem armatis ornat, Philostratoque fratri suo tradit: eamque in portu agitari iubet, ut si exercere remiges vellet; cogitans, si forte consiliis obstitisset fortuna, ut haberet, quo fugeret ad salutem. Suorum autem e numero Zacynthios adolescentes quosdam eligit, cum audacissimos, tum viribus maximis, hisque dat negotium, ad Dionem eant inermes, sic uti conveniendi eius gratia viderentur venire. Hi propter notitiam sunt intronmissi. At illi, ut limen eius intrarunt, foribus obse-ratis, in lecto cubantem invadunt: colligant: fit strepitus, adeo ut exaudiri posset foris. Hic, sicut ante dictum est, quam invisita sit singularis potentia, et miseranda vita, qui se metui, quam amari malunt, cuivis facile intellectu fuit. Namque illi ipsi custodes, si propitia fuissent voluntate, foribus effractis, servare eum potuissent, quod illi inermes, telum foris flagitantes, vivum tenebant. Cui quum succurreret nemo, Lyco quidam, Syracusanus, per fenestras gladium dedit, quo Dion interfectus est.

X. Confecta caede, quum multitudo visendi gratia introisset, nonnulli ab insciis pro noxiis conciduntur: nam celeri rumore dilato, Dioni vim adlatam, multi concurrerant, quibus tale facinus displicebat. Hi, falsa suspicione ducti, immerentes, ut sceleratos, occidunt. Huius de morte ut palam factum est, mirabiliter vulgi mutata est vo-

quinque natus, quantum post annum,
Peloponneso in Siciliam redierat.

I. **IPHICRATES**, Atheniensis, non tam magnitudine rerum gestarum, quam disciplina militari litatus est. Fuit enim talis dux, ut non saetatis suae cum primis compararetur, sed maioribus natu quidem quisquam antepone- Multum vero in bello est versatus; saepe exercitiis praefuit; nusquam culpa sua male remissit; semper consilio vicit, tantumque eo valuisse multa in re militari partim nova adtulerit, partim meliora fecerit. Namque ille pedestria armamenta, quum ante illum imperatorem maximis pavis, brevibus hastis, minutis gladiis uterentur. Ille e contrario peltam pro parma fecit, a quo *peltastae* pedites adpellantur, ut ad motus cursusque essent leviores. Hastae modum multiplicavit; gladios longiores fecit. Idem genus armorum mutavit, et pro sertis atque aeneis lintheas dedit. Quo facto expeditiores milites reddidit. Nam pondere detracto, quod aequè corpus tegeret et leve esset, curavit.

II. Bellum cum Thracibus gessit: Scythiam socium Atheniensium, in regnum restituit. A Corinthum tanta severitate exercitui praefuit, ut nullae umquam in Graecia neque exercitatiores

o omnes copias eorum fugavit: quo facto adeptus est gloriam. Quum Artaxerxes regi bellum inferre voluit; Iphicratem ab sibus petivit ducem, quem praeficeret exercitus, cuius numerus duodecim millium quem quidem sic omni disciplina militari ut, quemadmodum quondam *Fabiani* *miniani* adpellati sunt, sic *Iphicratenses* apud in summa laude fuerint. Idem, subsidio moniis profectus, Epaminondae retardavit nam nisi eius adventus adpropinquasset, Thebani Sparta abscessissent, quam caecendio delessent.

Fuit autem et animo magno, et corpore viriaque forma, ut ipso adspectu cuivis admirationem sui. Sed in labore remissus virumque patiens, ut Theopompus memoravit; bonus vero civis, fideque magna. tum in aliis rebus declaravit, tum maxime gentis Macedonis liberis tuendis. Namque mater Perdiccae et Philippi, cum his pueris, Amynta mortuo, ad Iphicratem, eiusque opibus defensa est. Vixit admodum, placatis in se suorum civium animis. capitis semel dixit, bello sociali, simul Menotheo, eoque iudicio est absolutus. Me-

nesthea filium reliquit ex Thressa, Coti regis filia. A. Ch.
 Is quum interrogaretur, utrum pluris patrem ma-^{n. 356.}
 tremne faceret; "matrem," inquit. Id quum omni-
 bus mirum videretur: at, ille, "merito, inquit, fa-
 cio. Nam pater, quantum in se fuit, Thracem
 me genuit; contra ea mater Atheniensem."

BRIAS, Atheniensis. Hic quoque in sum-
tus est ducibus, resque multas memoria
essit. Sed ex his elucet maxime inventum
proelio, quod apud Thebas fecit, quum
subsidio venisset. Namque in eo, victoria
summo duce Agesilao, fugatis iam ab eo
iis catervis, reliquam phalangem loco ve-
re, obnixoque genu scuto, proiecta hasta
excipere hostium docuit. Id novum Age-
ntuens, progredi non est ausus, suosque
rrentes tuba revocavit. Hoc usque eo tota
fama celebratum est, ut illo statu Chabrias
iam fieri voluerit, quae publice ei ab A-
bus in foro constituta est. Ex quo factum
postea athletae ceterique artifices his statui-
tatis ponendis uterentur, in quibus victo-
rent adepti.

Chabrias autem multa in Europa bella
avit, quum dux Atheniensium esset; in
sua sponte gessit. Nam Nectanabin adiu-
ectus, regnum ei constituit. Fecit idem
ed publice ab Atheniensibus Evagorae ad-
us: neque prius inde discessit, quam to-
am bello devinceret; qua ex re Athenien-

destribus copiis Agesilaus.

III. Tum praefecti regis Persiae legatos
serunt Athenas questum, quod Chabrias adve
regem bellum gereret cum Aegyptiis. Atheni
diem certam Chabriae praestituerunt, "quam
domum nisi redisset, capitis se illum damnatum
denuntiarunt. Hoc ille nuntio Athenas rediit,
que ibi diutius est moratus, quam fuit nec
Non enim libenter erat ante oculos civium suorum
quod et vivebat laute, et indulgebat sibi libera
quam ut invidiam vulgi posset effugere. Est
hoc commune vitium in magnis liberisque civi
bus, ut invidia gloriae comes sit, et libenter
his detrahant, quos eminere videant altius: non
animo aequo pauperes alienam opulentiam intru
tur fortunam. Itaque Chabrias, quoad ei lice
plurimum aberat. Neque vero solus ille ab
Athenis libenter, sed omnes fere principes fecerunt
idem; quod tantum se ab invidia putabant futuri
quantum a conspectu suorum recessissent. Ita
Conon plurimum Cypri vixit, Iphicrates in Thracia,
Timotheus Lesbi, Chares in Sigee. Dissimulavit
quidem Chares eorum et factis et moribus,
tamen Athenis et honoratus et potens.

IV. Chabrias autem periit bello sociali
modo. Oppugnabant Athenienses Chium. Era

classe Chabrias privatus, sed omnes, qui in magistratu erant, auctoritate anteibat; eumque magis milites, quam qui praeerant, adspiciebant. Quae res ei maturavit mortem. Nam dum primus studet portum intrare, et gubernatorem iubet eo dirigere navem, ipse sibi perniciiei fuit. Quum enim eo penetrasset, ceterae non secutae. Quo facto, circumfusus hostium concursu, quum fortissime pugnaret, navis, rostro percussa, coepit sidere. Hinc refugere quum posset, si se in mare deiecisset, quod suberat classis Atheniensium, quae exciperet natantes; perire maluit, quam, armis abiectis, navem relinquere, in qua fuerat vectus. Id ceteri facere noluerunt, qui nando in tutum pervenerunt.

A. Ch. At ille, praestare honestam mortem existimans tur-
n. 358. pi vitae, cominus pugnans telis hostium interfectus est.

I. **T**IMOTHEUS, Cononis filius, Atheniensis.
a patre acceptam gloriam multis auxit virtuti.
Fuit enim disertus, impiger, laboriosus, rei m-
taris peritus, neque minus civitatis regendae. M-
ta huius sunt praeclare facta, sed haec ma-
illustria. Olynthios et Byzantios bello sub-
Samum cepit, in qua oppugnanda superiore l-
Athenienses mille et ducenta talenta consumser-
Id ille sine ulla publica impensa populo resti-
Adversum Cotum bella gessit, ab eoque mille
ducenta talenta praedae in publicum detulit.
zicum obsidione liberavit: Ariobarzani simul
Agesilao auxilio profectus est: a quo, quum l-
pecuniam numeratam accepisset, ille cives suos
atque urbibus augeri maluit, quam id sumere,
ius partem domum suam ferre posset. Itaque
cepit Crithoten et Sestum.

II. Idem, praefectus, circumvehens Pelop-
nesum, Laconicen populatus, classem eorum f-
vit: Corcyram sub imperium Atheniensium red-
sociosque idem adiunxit Epirotas, Athamanas, C-
nas, omnesque eas gentes, quae mare illud a-
cent. Quo facto Lacedaemonii de diutina con-
tione destiterunt, et sua sponte Atheniensibus

perii maritimi principatum concesserunt, pacemque his legibus constituerunt, ut Athenienses mari duces essent. Quae victoria tantae fuit Atticis laetitiae, ut tunc primum arae Paci publice sint factae, eique Deae pulvinar sit institutum. Cuius laudis ut memoria maneret, Timotheo publice statuam in foro posuerunt; qui honos huic uni ante hoc tempus contigit, ut, quum patri populus statuam posuisset, filio quoque daret. Sic iuxta posita recens filii veterem patris renovavit memoriam.

A. Ch.
n. 356.

III. Hic quum esset magno natu, et magistratus gerere desisset, bello Athenienses undique premi sunt coepti. Defecerat Samus: descierat Hellespontus: Philippus iam tum valens [Macedo] multa moliebatur; cui oppositus Chares quum esset, non satis in eo praesidii putabatur. Fit Mene-s-theus praetor, filius Iphicratis, gener Timothei, et, ut ad bellum proficiscatur, decernitur. Huic in consilium dantur duo usu sapientiaque praestantes, [quorum consilio uteretur] pater et socer; quae in his tanta erat auctoritas, ut magna spes esset, per eos amissa posse recuperari. Hi quum Samum profecti essent, et eodem Chares, adventu eorum cognito, cum suis copiis proficisceretur, ne quid absente se gestum videretur, accidit, quum ad insulam adpropinquarent, ut magna tempestas oriretur; quam evitare duo veteres imperatores utile arbitrati, suam classem suppresserunt. At ille, temeraria usus ratione, non cessit maiorum natu auctoritati, et, ut in sua navi esset fortuna, quo contenderat, pervenit; eodemque ut sequerentur, ad Timotheum et Iphicratem nuntium misit. Hinc

iudicio damnatur Timotheus, lisque eius aestimatum centum talentis. Ille, odio ingratae civitatis actus, Chalcidem se contulit.

IV. Huius post mortem, quum populum iuncti sui poeniteret, mulctae novem partes detraxit et decem talenta Cononem, filium eius, ad aliquam partem reficiendam iussit dare; in fortunae varietas est animadversa. Nam quos Conon muros ex hostium praeda patriae restituit, eosdem nepos, cum summa ignominia familiae sua re familiari reficere coactus est. Timotheus autem moderatae sapientisque vitae quum plerumque possimus proferre testimonia, uno erimus contenti quod ex eo facile coniici poterit, quam carus fuerit. Quum Athenis adolescentulus causam defenderet, non solum amici privatique hospites ad defendendum convenerunt, sed etiam in eis Isocrates tyrannus, qui illo tempore fuit omnium potentissimus. Hic quum in patria sine satellitibus se tutum non arbitraretur, Athenas sine ullo praesidio venit, tantique hospitem fecit, ut mallet, se capere periculum adire, quam Timotheo, de fama decantanti, deesse. Hunc adversus tamen Timotheum postea populi iussu bellum gessit, patriaeque

etiora iura, quam hospitii, esse duxit. Haec extrema fuit aetas imperatorum Atheniensium, Iphicratis, Chabriae, Timothei: neque post illorum obitum quisquam dux in illa urbe fuit dignus memoria.

XIV. DATAMES.

A R G U M E N T U M.

CAP. I. Inter barbarorum duces facile clarissimus. Bello contra Cadusios meretur partem Ciliciae. ii. Thyum dynasten Paphlagoniae vivum capit. iii. Captum ad regem adducit. Copiis ad bellum Aegyptium praeficitur. iv. Revocatur. Aspim Cappadocem capit. v. Aulicorum insidias edoctus, Cappadociam sibi et Paphlagoniam occupat. vi. In bello adversus Pisidas amittit filium. Proditores et hostes Pisidas superat. vii. A filio natu maximo proditur. viii. Ducem Persarum contra se missum vincit. ix. Regis insidias callide declinat. x. Mithridatis dolo capitur. xi. In colloquio per fraudem occiditur.

I. Venio nunc ad fortissimum virum maximique consilii omnium barbarorum, exceptis duobus Carthaginiensibus, Hamilcare et Hannibale. De quo hoc plura referemus, quod et obscuriora sunt eius gesta pleraque, et ea, quae prospere ei cesserunt, non magnitudine copiarum, sed consilii, quo tunc omnes superabat, acciderunt; quorum nisi ratio explicata fuerit, res apparere non poterunt. DATAMES, patre Camissare, natione Care, matre Scythissa natus, primum militum numero apud Artaxerxem, eorum, qui regiam tuebantur. Pater eius Camissares, quod et manu fortis, et bello strenuus, et regi multis locis fidelis erat repertus, habuit provinciam, partem Ciliciae iuxta Cappadociam, quam incolunt Leucosyri. Datames, militare munus fungens, primum, qualis esset, aperuit in bello, quod rex adversus Cadusios gessit. Namque hic, multis millibus regionum interfectis, magni fuit eius

opera. Quo factum est, ut, quum in eo bello cecidisset Camissares, paterna ei traderetur provincia.

II. Pari se virtute postea praebuit, quum Autophradates iussu regis bello persequeretur eos, qui defecerant. Namque eius opera hostes, quum castra iam intrassent, profligati sunt, exercitusque reliquus conservatus regis est. Qua ex re maioribus rebus praeesse coepit. Erat eo tempore Thyus, dynastes Paphlagoniae, antiquo genere natus a Pylaemene illo, quem Homerus Troico bello a Patroclo interfectum ait. Is regi dicto audiens non erat; quam ob causam bello eum persequi constituit, eique rei praefecit Datamen, propinquum Paphlagonis. Namque ex fratre et sorore erant nati. Quam ob causam Datames omnia primum experiri voluit, ut sine armis propinquum ad officium reduceret. Ad quem quum venisset sine praesidio, quod ab amico nullas vereretur insidias, paene interiit. Nam Thyus eum clam interficere voluit. Erat mater cum Datame, amita Paphlagonis. Ea, quid ageretur, rescit, filiumque monuit. Ille fuga periculum evitavit, bellumque indixit Thyo. In quo quum ab Ariobarzane, praefecto Lydiae et Ioniae totiusque Phrygiae, desertus esset, nihilo segnius perseveravit, vivumque Thyum cepit cum uxore et liberis.

III. Cuius facti ne prius fama ad regem, quam ipse, perveniret, dedit operam. Itaque, omnibus insciis, eo, ubi erat rex, venit: posteroque die Thyum, hominem maximi corporis terribilique facie, quod et niger, et capillo longo, barbaque erat promissa, optima veste texit, quam satrapae regii gerere consueverant: ornavitque etiam torque et

rem magnus esset concursus, fuit non nemo agnosceret Thyum, regique nuntiaret. Primo accredidit. Itaque Pharnabazum misit exploratorem a quo ut rem gestam comperit, statim admitti iussit. magnopere delectatus cum facto, tum ornatu primis quod nobilis rex in potestatem inopem venerat. Itaque magnifice Datamen donatum exercitum misit, qui tum contrahebatur, duce Pharnabazo et Tithrauste, ad bellum Aegyptium; que eum, atque illos, imperio esse iussit. Pharnabazo vero, quam Pharnabazum rex revocavit, illi suum imperii tradita est.

IV. Hic quum maximo studio compararet Aegyptum, Aegyptumque proficisci pararet: sub rege literae sunt ei missae, "ut Aspin aggredere qui Cataoniam tenebat; quae gens iacet supra Cappadociam, confinis Cappadociae. Namque Aspin tuosam regionem castellisque munitam inchoantem non solum imperio regis non parebat, sed finitimas regiones vexabat, et, quae regi portum abripiebat. Datames, etsi longe aberat a regionibus, et a maiore re abstrahebatur, tamen voluntati morem gerendum putavit. Itaque cursum, sed viris fortibus, navem conscendit, existens id quod accidit, facilius se imprudentem parva oppressurum, quam paratum, quamvis magno

citu. Hac delatus in Ciliciam, egressus inde, dies noctesque iter faciens, Taurum transit, eoque, quo studuerat, venit: quaerit, quibus locis sit Aspis: cognoscit, haud longe abesse, profectumque eum venatum. Quem dum speculatur, adventus eius caussa cognoscitur. Pisidas cum iis, quos secum habebat, ad resistendum Aspis comparat. Id Datames ubi audivit, arma sumit, suosque sequi iubet: ipse equo concitato ad hostem vehitur. Quem procul Aspis conspiciens ad se ferentem, pertimescit, atque, a conatu resistendi deterritus, sese dedit. Hunc Datames vinctum ad regem ducendum tradit Mithridati.

v. Haec dum geruntur, Artaxerxes, reminiscens, a quanto bello ad quam parvam rem principem ducum misisset, se ipse reprehendit, et nuntium ad exercitum Acen misit, quod nondum Datamen profectum putabat, qui diceret, ne ab exercitu discederet. Hic, priusquam perveniret, quo erat profectus, in itinere convenit, qui Aspin ducebant. Qua celeritate quum magnam benevolentiam regis Datames consecutus esset, non minorem invidiam aulicorum excepit, qui illum unum pluris, quam se omnes, fieri videbant. Quo facto cuncti ad eum opprimendum consenserunt. Haec Pandates, gazae custos regiae, amicus Datami, perscripta ei mittit; in quibus docet, "eum magno fore periculo, si quid illo imperante in Aegypto adversi accidisset. Namque eam esse consuetudinem regum, ut casus adversos hominibus tribuant, secundos fortunae suae: quo fieri, ut facile impellantur ad eorum perniciem, quorum ductu res male gestae nuntientur. Illum hoc maiore fore in discrimine, quod, quibus

Rex maxime obediat, eos habeat inimicissimos." Talibus ille literis cognitis, quum iam ad exercitum Acen venisset, quod non ignorabat, ea vere scripta, desciscere a rege constituit. Neque tamen quidquam fecit, quod fide sua esset indignum. Nam Mandroclum Magnetem exercitui praefecit: ipse cum suis in Cappadociam discedit, coniunctamque huic Paphlagoniam occupat, celans, qua voluntate esset in regem: clam cum Ariobarzane facit amicitiam, A. Ch.
n. 362. manum comparat, urbes munitas suis tuendas tradit.

VI. Sed haec propter hiemale tempus minus prospere procedebant. Audit, Pisidas quasdam copias adversus se parare. Filium eo Arsidaeum cum exercitu mittit. Cadit in proelio adolescens. Proficiscitur eo pater, non ita cum magna manu, celans, quantum vulnus accepisset; quod prius ad hostem pervenire cupiebat, quam de re male gesta fama ad suos perveniret, ne, cognita filii morte, animi debilitarentur militum. Quo contenderat, pervenit, hisque locis castra ponit, ut neque circui multitudine adversariorum posset, neque impediri, quo minus ad dimicandum manum haberet expeditam. Erat cum eo Mithroborzanes, socer eius, praefectus equitum. Is, desperatis generi rebus, ad hostes transfugit. Id Datames ut audivit, sensit, si in turbam exisset, ab homine tam necessario se relictum, futurum, ut ceteri consilium sequerentur. In vulgus edit, "suo iussu Mithrobarzanem profectum pro perfuga, quo facilius receptus interficeret hostes; quare relinqui eum non par esse, et omnes confestim sequi. Quod si animo strenue fecissent, futurum, ut adversarii non possent resistere quum et intra vallum et foris caederentur."

Hac re probata, exercitum educit, Mithrobarzanem persequitur. Qui tantum quod ad hostes pervenerat, Datames signa inferri iubet. Pisidae, nova re commoti, in opinionem adducuntur, perfugas mala fide compositoque fecisse, ut recepti, essent maiori calamitati. Primum eos adoriuntur. Illi, quum, quid ageretur, aut quare fieret, ignorarent, coacti sunt cum eis pugnare, ad quos transierant; ab hisque stare, quos reliquerant. Quibus quum necutri parcerent, celeriter sunt concisi. Reliquos Pisidas resistentes Datames invadit: primo impetu pellit, fugientes persequitur, multos interficit, castra hostium capit. Tali consilio uno tempore et proditores perculit, et hostes profligavit, et, quod ad perniciem fuerat cogitatum, id ad salutem convertit. Quo neque acutius ullius imperatoris cogitatum, neque celerius factum usquam legimus.

VII. Ab hoc tamen viro Scismas, maximo natu filius, descit, ad regemque transiit, et de defectione patris detulit. Quo nuntio Artaxerxes commotus, quod intelligebat, sibi cum viro forti ac strenuo negotium esse, qui, quum cogitasset, facere auderet, et prius cogitare, quam conari, consuesset; Autophradatem in Cappadociam mittit. Hic ne intrare posset, saltum, in quo Ciliciae portae sunt sitae, Datames praeoccupare studuit. Sed, tam subito copias contrahere non potuit. A qua re depulsus, cum ea manu, quam contraxerat, locum delegit talem, ut neque circumiretur ab hostibus, neque praeteriret adversarius, quin ancipitibus locis premere-tur; et, si dimicare cum eo vellet, non multum obesse multitudo hostium suae paucitati posset.

VIII. Haec etsi Autophradates videbat, tamen statuit congredi, quam cum tantis copiis refugere,

tidem, ex Graecia conductorum tria: levis a-
turae maximum numerum. Has adversus
spes omnis consistebat Datami in se lociqui-
tura. Namque huius partem non habebat vi-
mam militum. Quibus fretus confligit, adv-
riorumque multa millia concidit, quum de
exercitu non amplius hominum mille cecid-
isset. Quam ob causam postero die tropaeum po-
nere quo loco pridie pugnatum erat. Hinc
castra movisset, semperque inferior copiis,
superior omnibus proeliis discederet: quod
quam manum consereret, nisi quum adver-
sus locorum angustias clausisset; quod perito-
rum callideque cogitanti saepe accidebat,
Phradates, quum bellum duci maiore regis ca-
ute, quam adversariorum, videret, ad pacem
citiamque hortatus est, ut cum rege in gra-
tiam rediret. Quam ille etsi fidam non fore pu-
tamen conditionem accepit, seque ad Artaxer-
tem legatos missurum dixit. Sic bellum, quod re-
versus Datamen susceperat, sedatum. Auto-
crates in Phrygiam se recepit.

IX. At rex, quod implacabile odium in
se suscepit, postquam bello eum opprimere
posse animadvertit, insidiis interficere st-
avit. Quas ille plerasque vitavit. Sicut quum nun-

esset, quosdam sibi insidiari, qui in amicorum erant numero: (de quibus, quod inimici detulerant, neque credendum, neque negligendum, putavit), experiri voluit, verum falsumne sibi esset relatum. Itaque eo profectus est, in quo itinere futuras insidias dixerant. Sed elegit corpore et statura simillimum sui, eique vestitum suum dedit, atque eo loco ire, quo ipse consueverat, iussit. Ipse autem ornatu [vestituque] militari inter corporis custodes iter facere coepit. At insidiatores, postquam in eum locum agmen pervenit, decepti ordine atque vestitu, in eum faciunt impetum, qui suppositus erat. Praedixerat autem his Datames, cum quibus iter faciebat, ut parati essent facere, quod ipsum vidissent. Ipse, ut concurrentes insidiatores animadvertit, tela in eos coniecit. Hoc idem quum universi fecissent, priusquam pervenirent ad eum, quem adgredi volebant, confixi ceciderunt.

x. Hic tamen tam callidus vir extremo tempore captus est Mithridatis, Ariobarzanis filii, dolo. Namque is pollicitus est regi, "se eum interfectorum, si ei rex permitteret, ut, quodcumque vellet, liceret impune facere, fidemque de ea re, more Persarum, dextra dedisset." Hanc ut accepit a rege missam, copias parat, et absens amicitiam cum Datame facit: regis provincias vexat, castella expugnat, magnas praedas capit: quarum partem suis dispertit, partem ad Datamen mittit. Pari modo complura castella ei tradit. Haec diu faciendo persuasit homini, se infinitum adversus regem suscepisse bellum; quum nihilo magis, nequam suspicionem illi praeberet insidiarum, neque

suscipi; deque ea re, si ei videretur, quo
vellet, in colloquium veniret." Probata re, co
quendi tempus sumitur, locusque, quo conven
tur. Huc Mithridates cum uno, cui maxim
habebat fidem, ante aliquot dies venit, compl
busque locis separatim gladios obruit, eaque
diligenter notat. Ipso autem colloquendi die u
que, locum qui explorarent, atque ipsos scri
rentur, mittunt. Deinde ipsi sunt congressi.
quum aliquamdiu in colloquio fuissent, et div
discessissent, iamque procul Datames abesset,
thridates, priusquam ad suos perveniret, ne qu
suspicionem pareret, in eundem locum reverti
atque ibi, ubi telum erat impositum, resedit,
si a lassitudine cuperet acquiescere; Datamen
revocavit, similans, se quiddam in colloquio
oblitum. Interim telum, quod latebat, protu
nudatumque vagina veste textit, ac Datami ve
enti ait, digredientem se animadvertisse loc
quemdam, qui erat in conspectu, ad castra pon
da esse idoneum. Quem quum digito demonst
ret, et ille conspiceret, aversum ferro transfi
priusque, quam quisquam posset succurrere,
terfecit. Ita vir, qui multos consilio, nemin
perfidia ceperat, simulata captus est amicitia.

gerit. viii. Accusatus feliciter a iudicio capitis se li-
ix. Apud Mantineam invictus moritur. x. Coelibatus
tio diluta. Horror a civili caede. Thebarum gloria.

MINONDAS, Polymnis filius, Thebanus.

priusquam scribamus, haec praecipienda
lectoribus, ne alienos mores ad suos re-
neve ea, quae ipsis leviora sunt, pari-
ad ceteros fuisse arbitrentur. Scimus e-
isicen nostris moribus abesse a principis
saltare vero etiam in vitiis poni. Quae
ud Graecos et grata, et laude digna du-

Quum autem exprimere imaginem con-
s atque vitae velimus Epaminondae, nihil
debere praetermittere, quod pertineat ad
arandam. Quare dicemus primum de ge-
s; deinde, quibus disciplinis, et a quibus
tus; tum de moribus ingeniique facultati-
si qua alia digna memoria erunt; postremo
gestis, quae a plurimis omnium antepo-
virtutibus.

Natus igitur patre, quo diximus, hone-
ere, pauper iam a maioribus relictus.
autem sic, ut nemo Thebanus magis.
citharizare, et cantare ad chordarum so-

aequalibus suis in familiaritate anteposuerit, n-
prius eum a se dimiserit, quam in doctrinis
antecefferit condiscipulos, ut facile intelligi po-
pari modo superaturum omnes in ceteris ar-
Atque haec ad nostram consuetudinem sunt
et potius contemnenda; at in Graecia, utiq-
lim, magnae laudi erant. Postquam ephebu-
ctus est, et palaestrae dare operam coepit,
tam magnitudini virium servivit, quam veloci-
Illam enim ad athletarum usum, hanc ad
existimabat utilitatem pertinere. Itaque exer-
tur plurimum currendo et luctando ad eum f-
quoad stans complecti posset atque conter-
In armis plurimum studii consumebat.

III. Ad hanc corporis firmitatem plura
animi bona accesserant. Erat enim mod-
prudens, gravis, temporibus sapienter utens,
tus belli, fortis manu, animo maximo: adeo
tatis diligens, ut ne ioco quidem mentiretur.
continens, clemens, patiensque admirandu-
modum: non solum populi, sed etiam am-
ferens iniurias: in primisque commissa celans;
interdum non minus prodest, quam diserte
Studiosus audiendi; ex hoc enim facillime
arbitrabatur. Itaque quum in circulum ven-
in quo aut de republica disputaretur, a

philosophia sermo haberetur, numquam inde prius discessit, quam ad finem sermo esset adductus. Paupertatem adeo facile perpessus est, ut de re publica nihil, praeter gloriam, ceperit. Amicorum in se tuendo caruit facultatibus. Fide ad alios sublevandos saepe sic usus est, ut possit iudicari, omnia ei cum amicis fuisse communia. Nam quum aut civium suorum aliquis ab hostibus esset captus, aut virgo amici nubilis propter paupertatem collocari non posset, amicorum concilium habebat, et, quantum quisque daret, pro cuiusque facultatibus imperabat. Eamque summam quum fecerat, priusquam acciperet pecuniam, adducebat eum, qui quaerebat, ad eos, qui conferebant, eique ut ipsi numerarent, faciebat; ut ille, ad quem ea res perveniebat, sciret, quantum cuique deberet.

IV. Tentata autem eius est abstinence a Diomedonte Cyziceno. Namque is, rogatu Artaxerxis, Epaminondam pecunia corrumpendum susceperat. Hic magno cum pondere auri Thebas venit, et Micythum adolescentulum quinque talentis ad suam perduxit voluntatem, quem tum Epaminondas plurimum diligebat. Micythus Epaminondam convenit, et causam adventus Diomedontis ostendit. At ille Diomedonte coram: "Nihil, inquit, opus pecunia est. Nam si ea rex vult, quae Thebanis sint utilia, gratis facere sum paratus: sin autem contraria, non habet auri atque argenti satis. Namque orbis terrarum divitias accipere nolo pro patriae caritate. Te, qui me incognitum tentasti, tuique similem existimasti, non miror; tibi que ignosco. Sed egredere propere, ne alios

delatum accipere noluissem." A quo quum quississet, "quo se deduci vellet," et ille, "Athenis dixisset; praesidium dedit, ut eo tuto perveniret. Neque vero id satis habuit, sed etiam, ut in navem adscenderet; per Chabriam Atheniensem, de quo supra mentionem fecimus, effectum. Abstinentiae erit hoc satis testimonium. Plurimum quidem proferre possemus, sed modus adhibendus est; quoniam uno hoc volumine vitas excellentium virorum concludere constituimus; quorum separatim multis millibus versuum complures scripti ante nos explicarunt.

v. Fuit et disertus, ut nemo Thebanus par esset eloquentia: neque minus concinnus in brevitate respondendi, quam in perpetua oratione natus. Habuit obtrectatorem Meneclidam quendam, indidem Thebis, et adversarium in administranda republica, satis exercitatum in dicens ut Thebanum scilicet. Namque illi genti plus est virium, quam ingenii. Is, quod in re militum florere Epaminondam videbat, hortari solebat Thebanos, ut pacem bello anteferrent, ne illius imperatoris opera desideraretur. Huic ille: "Facis inquit, verbo cives tuos, quod hos a bello avocasti enim nomine servitutem concilias: nam potius pax bello. Itaque qui ea diutina volunt f

bello exercitati esse debent. Quare si principes Graeciae esse vultis, castris est vobis utendum, non palaestra." Idem ille Meneclidas quum huic obiiceret, "quod liberos non haberet, neque uxorem duxisset; maximeque insolentiam, quod sibi Agamemnonis belli gloriam videretur consecutus;" at ille: "Desine, inquit, Meneclida, de uxore mihi exprobrare: nam nullius in ista re minus uti consilio volo." Habebat enim Meneclidas suspicionem adulterii. "Quod autem me Agamemnonem aemulari putas, falleris. Namque ille cum universa Graecia vix decem annis unam cepit urbem: ego contra ex una urbe nostra, dieque uno, totam Graeciam, Lacedaemoniis fugatis, liberavi."

VI. Idem quum in conventum venisset Arcadum, petens, "ut societatem cum Thebanis et Argivis facerent," contraque Callistratus, Atheniensium legatus, qui eloquentia omnes eo praestabat tempore, postularet, "ut potius amicitiam sequerentur Atticorum;" et in oratione sua multa inventus esset in Thebanos et Argivos, in eisque hoc posuisset: "Animadvertere debere Arcadas, quales utraque civitas cives procreasset, ex quibus de ceteris possent iudicare: Argivos enim fuisse Orestem et Alcmaeonem, matricidas: Thebis Oedipum natum, qui, quum patrem suum interfecisset, ex matre liberos procreasset." Hic in respondendo Epaminondas quum de ceteris perorasset, postquam ad illa duo opprobria pervenit: "Admirari se, dixit, stultitiam rhetoris Attici, qui non animadverterit, innocentes illos natos, domi scelere admissio, quum patria essent expulsi, receptos esse ab Atheniensibus." Sed maxime eius eloquentia eluxit Spartae,

VII. Fuisse patientem suorumque in-
ferentem civium, quod se patriae irasci nefas
duceret, haec sunt testimonia. Quum eum
pter invidiam cives praeficere exercitui noluis-
duxque esset delectus belli imperitus, cuius er-
eo esset deducta illa multitudo militum, ut or-
de salute pertimescerent, quod locorum angus-
clausi ab hostibus obsidebantur: desiderari co-
est Epaminondae diligentia. Erat enim ibi prae-
tus numero militis. A quo quum peterent opem
nullam adhibuit memoriam contumeliae, et e-
citum, obsidione liberatum, domum reduxit in-
lumem. Neque vero hoc semel fecit, sed saepe.
Maxime autem fuit illustre, quum in Pelopon-
sum exercitum duxisset adversus Lacedaemonios
haberetque collegas duos, quorum alter erat
Lopidas, vir fortis ac strenuus. Hic cum criminibus
adversariorum omnes in invidiam venissent,
eamque rem imperium his esset abrogatum, a
in eorum locum alii praetores successissent; Epi-
aminondas populiscito non paruit, idemque ut
cerent, persuasit collegis, et bellum, quod su-
perat, gessit. Namque animadvertibat, nisi
fecisset, totum exercitum propter praetorum
prudentiam inscientiamque belli periturum.
erat Thebis, quae morte mulctabat, si quis

Cornel. Nepos.

perium diutius retinuisset, quam lege praefinitum foret. Hanc Epaminondas quum reipublicae conservandae causa latam videret, ad perniciem civitatis conferre noluit; et quatuor mensibus diutius, quam populus iusserat, gessit imperium.

VIII. Postquam domum reditum est, collegae eius hoc crimine accusabantur; quibus ille permisit, omnem ut causam in se transferrent, suaeque opera factum contenderent, ut legi non obedirent. Qua defensione illis periculo liberatis, nemo Epaminondam responsurum putabat; quod, quid diceret, non haberet. At ille in iudicium venit, nihil eorum negavit, quae adversarii crimini dabant, omniaque, quae collegae dixerant, confessus est; neque recusavit, quo minus legis poenam subiret: sed unum ab iis petivit, ut in periculo suo inscriberent: "Epaminondas a Thebanis morte mulctatus est, quod eos coëgit apud Leuctra superare Lacedaemonios, quos ante se imperatorem nemo Boeotiorum ausus fuit adspicere in acie: quodque uno proelio non solum Thebas ab interitu retraxit, sed etiam universam Graeciam in libertatem vindicavit, eoque res utrorumque perduxit, ut Thebani Spartam oppugnarent, Lacedaemonii satis haberent, si salvi esse possent: neque prius bellare destitit, quam, Messene constituta, urbem eorum obsidione clausit." Haec quum dixisset, risus omnium cum hilaritate coortus est, neque quisquam iudex ausus est, de eo ferre suffragium. Sic a iudicio capitis maxima discessit gloria.

IX. Hic extremo tempore imperator apud Mantineam, quum acie instructa audacius instaret hostibus, cognitus a Lacedaemoniis, quod in unius

A. Ch.
n. 371.

A. Ch.
n. 363.

perniciæ patriæ sitam putabant salutem, universi in unum impetum fecerunt, neque prius abscesse-
runt, quam, magna caede facta, multisque occi-
sis, fortissime ipsum Epaminondam pugnans, sparo eminus percussum, concidere viderunt. Hu-
ius casu aliquantum retardati sunt Boeotii; neque
tamen prius pugna excesserunt, quam repugnan-
tes profligarunt. At Epaminondas quum animad-
verteret, mortiferum se vulnus accepisse, simul-
que, si ferrum, quod ex hastili in corpore reman-
serat, extraxisset, animam statim emissurum, us-
que eo retinuit, quoad renuntiatum est, "vicisse
Boeotios." Id postquam audivit; "satis, inquit,
vixi; invictus enim morior." Tum ferro extracto,
confestim exanimatus est.

x. Hic uxorem numquam duxit. In quo
quum reprehenderetur, quod liberos non relin-
queret, a Pelopida, qui filium habebat infamem,
"maleque eum in eo patriæ consulere" diceret:
"vide, inquit, ne tu peius consulas, qui talem ex
te natum relicturus sis. Neque vero stirps mihi
potest deesse. Namque ex me natam relinquo pu-
gnam Leuctricam, quæ non modo mihi superstes,
sed etiam immortalis sit necesse est." Quo tem-
pore, duce Pelopida, exsules Thebas occuparunt,
et praesidium Lacedaemoniorum ex arce expule-
runt: Epaminondas, quam diu facta est caedes ci-
vium, domo se tenuit; quod neque malos defen-
dere volebat, neque impugnare, ne manus suo-
rum sanguine cruentaret. Namque omnem civi-
lem victoriam funestam putabat. Idem, postquam
ad Cadmeam pugnari cum Lacedaemoniis coepit,
in primis stetit. Huius de virtutibus vitæ sa-

tis erit dictum, si hoc unum adiunxero, quod nemo eat inficias, Thebas et ante Epaminondam natum, et post eiusdem interitum, perpetuo alieno paruisse imperio; contra ea, quamdiu ille prae fuerit reipublicae, caput fuisse totius Graeciae. Ex quo intelligi potest, unum hominem pluris, quam civitatem fuisse.

I. **P**ELOPIDAS, Thebanus, magis historicis, q
vulgo notus. Cuius de virtutibus dubito, qu
admodum exponam, quod vereor, ne, si res
plicare incipiam, non vitam eius enarrare, sed
storian videar scribere: si tantummodo sur
adtigero, ne rudibus literarum Græcarum n
lucide adpareat, quantus fuerit ille vir. It
utrique rei occurram, quantum potero; et m
bor cum satietati, tum ignorantiae lectorum. P
bidas Lacedaemonius, quum exercitum Olynt
duceret, iterque per Thebas faceret, arcem o
di, quae Cadmea nominatur, occupavit imp
perpaucorum Thebanorum, qui, adversariae
ctioni quo facilius resisterent, Laconum rebus
debant: idque suo privato, non publico, fecit
silio. Quo facto eum Lacedaemonii ab exe
removerunt, pecuniaque mulctarunt; neque eo
gis arcem Thebanis reddiderunt, quod, susc
inimicitiiis, satius ducebant, eos obsideri, q
liberari. Nam post Peloponnesium bellum A
nasque devictas, cum Thebanis sibi rem esse,
stimabant, et eos esse solos, qui adversus resi
auderent. Hac mente amicis suis summas pot
tes dederant, alteriusque factionis principes p
interfecerant, alios in exsilium eiecerant: in

bus Pelopidas hic, de quo scribere exorsi sumus, pulsus patria carebat.

II. Hi omnes fere Athenas se contulerant, non, quo sequerentur otium, sed ut, quemque ex proximo locum fors obtulisset, eo patriam recuperare niterentur. Itaque quum tempus est visum rei gerendae, communiter cum his, qui Thebis idem sentiebant, diem delegerunt, ad inimicos opprimendos civitatemque liberandam, eum, quo maximi magistratus simul consueverant epulari. Magnae saepe res non ita magnis copiis sunt gestae; sed profecto numquam ab tam tenui initio tantae opes sunt profligatae. Nam duodecim adolescentuli coierunt ex his, qui exsilio erant multati, quum omnino non essent amplius centum, qui tanto se offerrent periculo. Qua paucitate perculsa est Lacedaemoniorum potentia. Hi enim non magis adversariorum factioni, quam Spartanis, eo tempore bellum intulerunt, qui principes erant totius Graeciae; quorum imperii maiestas, neque ita multo post, Leuctrica pugna, ab hoc initio perculsa, concidit. Illi igitur duodecim, quorum erat dux Pelopidas, quum Athenis interdiu exissent, ut, vesperascente caelo, Thebas possent pervenire, cum canibus venaticis exierunt, retia ferentes, vestitu agresti, quo minore suspicione facerent iter. Qui quum tempore ipso, quo studuerant, pervenissent, domum Charonis devenerunt, a quo et tempus et dies erat datus.

III. Hoc loco libet interponere, etsi seiunctum ab re proposita est, nimia fiducia quantae calamitati soleat esse. Nam magistratum Thebanorum statim ad aures pervenit, exsules in urbem devenisse. Id illi, vino epulisque dediti, usque eo

sicut erat signata, sub pulvinum subiiciens:
crastinum, inquit, differo res severas." At i
mnes, quum iam nox processisset, vinolenti al
sulibus, duce Pelopida, sunt interfecti. Q
rebus confectis, vulgo ad arma libertatemque
cato, non solum, qui in urbe erant, sed etiam
dique ex agris concurrerunt, praesidium Laco
moniorum ex arce pepulerunt, patriam obsi
liberaverunt, auctores Cadmeae occupandae p
occiderunt, partim in exsilium eiecerunt.

IV. Hoc tam turbido tempore, sicut
docuimus, Epaminondas, quoad cum civibus
micatum est, domi quietus fuit. Itaque ha
berandarum Thebarum propria laus est Pelop
ceterae fere omnes communes cum Epamin
Namque Leuctrica pugna, imperatore Epamin
hic fuit dux delectae manus, quae prima pl
gem prostravit Laconum. Omnibus praeterea
riculis adfuit: sicut Spartam quum oppugnavi
terum tenuit cornu: quoque Messene celeriu
stitueretur, legatus in Persas est profectus.
nique haec fuit altera persona Thebis, sed
secunda, ita ut proxima esset Epaminondae.

V. Conflictatus autem est cum adversa
tuna. Nam et initio, sicut ostendimus, exsu
tria caruit: et quum Thessaliam in potes
Thebanorum cuperet redigere, legationisque

satis tectum se arbitraretur, quod apud omnes gentes sanctum esse consvesset; a tyranno Alexandro Pheraeo, simul cum Ismenia comprehensus, in vincula coniectus est. Hunc Epaminondas recuperavit, bello persequens Alexandrum. Post id factum numquam is animo placari potuit in eum, a quo erat violatus. Itaque persuasit Thebanis, ut subsidio Thessaliae proficiscerentur, tyrannosque eius expellerent. Cuius belli quum ei summa esset data, eoque cum exercitu profectus esset, non dubitavit, simul ac conspexit hostem, confligere. In quo proelio Alexandrum ut animadvertit, incensus ira, equum in eum concitavit, proculque degressus a suis, coniectu telorum confossus cecidit. Atque hoc secunda victoria accidit: nam iam inclinatae erant tyrannorum copiae. Quo facto omnes Thessaliae civitates interfectum Pelopidam coronis aureis et statuīs aeneis, liberosque eius multo agro donarunt.

Boeotios vincit, iisque parcit. v. Bello circa Corinthum
ctor, miseratur caedem Graecorum. vi. Ad pugnam Le-
cam ire recusat. Spartam servat singulari commento.
Patriam sublevat pecunia. viii. Eius corporis et vitae
In portu Menelai morbo decedit.

I. **AGESILAUS**, Lacedaemonius, cum a ce-
scriptoribus, tum eximie a Xenophonte Socra-
collaudatus est. Eo enim usus est familiariss-
Hic primum de regno cum Leotychide, fratri-
lio, habuit contentionem. Mos est enim a m-
ribus Lacedaemoniis traditus, ut duos habe-
semper reges, nomine magis, quam imperio,
duabus familiis Proclis et Eurysthenis; qui pr-
pes ex progenie Herculis Spartae reges fue-
Horum ex altera in alterius familiae locum
non licebat. Itaque utraque suum retinebat
dinem. Primum ratio habebatur, qui max-
natus esset ex liberis eius, qui regnans decessi-
Sin is virilem sexum non reliquisset, tum de-
batur, qui proximus esset propinquitate. Mor-
erat Agis rex, frater Agesilai: filium reliqu-
Leotychidem, quem ille natum non agnorat, e-
dem moriens suum esse dixerat. Is de ho-
regni cum Agesilao, suo patruo, contendit:
que id, quod petivit, consecutus est. Nam L-
andro suffragante, homine, ut ostendimus su-

factioso et his temporibus potente, Agesilaus antelatus est.

II. Hic, simul atque imperii potitus est, persuasit Lacedaemoniis, ut exercitum emitterent in Asiam bellumque regi facerent, docens, "sati-
A. Ch. esse in Asia quam in Europa dimicare." Namque
n. 396. fama exierat, Artaxerxem comparare classem pedestresque exercitus, quos in Graeciam mitteret. Data potestate, tanta celeritate usus est, ut prius in Asiam cum copiis pervenerit, quam regii satrapae eum scirent profectum. Quo factum est, ut omnes imparatos imprudentesque offenderet. Id ut cognovit Tissaphernes, qui summum imperium tum inter praefectos habebat regios, inducias a Lacone petivit, similans, se dare operam, ut Lacedaemoniis cum rege conveniret; re autem vera, ad copias comparandas: easque impetravit trimestres. Iuravit autem uterque, se sine dolo inducias conservaturum. In qua pactione summa fide mansit Agesilaus: contra ea Tissaphernes nihil aliud, quam bellum, comparavit. Id etsi sentiebat Laco, tamen iusiurandum servabat, multumque in eo se consequi dicebat, quod Tissaphernes periurio suo et homines suis rebus abalienaret, et deos sibi iratos redderet: se autem servata religione confirmare exercitum; quum animadverteret, deorum numen facere secum, hominesque sibi conciliari amiciores, quod his studere consvessent, quos conservare fidem viderent.

III. Postquam induciarum praeteriit dies, barbarus non dubitans, quod ipsius erant plurima domicilia in Caria, et ea regio his temporibus multo putabatur locupletissima, eo potissimum hostes impetum facturos, omnes suas copias eo con-

quibus donarentur, quorum egregia in ea re
set industria. Fecit idem in exercitationum ge-
nibus, ut, qui ceteris praestitissent, eos ma-
adficere muneribus. His igitur rebus effecit,
et ornatissimum et exercitissimum haberet e-
citum. Huic quum tempus esset visum, co-
extrahere ex hibernaculis; vidit, si, quo esset
facturus, palam pronuntiasset, hostes non cre-
ros, aliasque regiones praesidiis occupaturos,
dubitatos, aliud esse facturum, ac pronuntia-
Itaque quum ille Sardes iturum se dixisset, Te-
phernes eandem Cariam defendendam putavit.
quo quum eum opinio fefellisset, victumque se
disset consilio; sero suis praesidio profectus.
Nam quum illo venisset, iam Agesilaus, multi-
cis expugnatis, magna erat praeda potitus.
autem, quum videret hostes equitatu super-
numquam in campo sui fecit potestatem, et
locis manum conseruit, quibus plus pedestres
piae valerent. Pepulit ergo, quotiescumque
gressus est, multo maiores adversariorum co-
et sic in Asia versatus est, ut omnium opin-
victor duceretur.

IV. Hic quum iam animo meditaretur,
ficisci in Persas, et ipsum regem adoriri; nu-
ei domo venit ephorū missu, bellum Atheni-
et Boeotios indixisse Lacedaemoniis: quare v

ne dubitaret. In hoc non minus eius pietas suspicienda est, quam virtus bellica: qui, quum victori praecesset exercitui, maximamque haberet fiduciam regni Persarum potiundi, tanta modestia dicto audiens fuit iussis absentium magistratuum, ut si privatus in comitio esset Spartae. Cuius exemplum utinam imperatores nostri sequi voluissent! Sed illuc redeamus. Agesilaus opulentissimo regno praeposuit bonam existimationem, multoque gloriosius duxit, si institutis patriae paruisset, quam si bello superasset Asiam. Hac igitur mente Hellespontum copias traiecit, tantaque usus est celeritate, ut, quod iter Xerxes anno vertente confecerat, hic transierit triginta diebus. Quum iam haud ita longe abesset a Peloponneso, obsistere ei conati sunt Athenienses et Boeotii, ceterique eorum socii, apud Coroneam: quos omnes gravi proelio vicit. Huius victoriae vel maxima fuit laus, quod, quum plerique ex fuga se in templum Minervae coniecissent, quaerereturque ab eo, quid his fieri vellet; etsi aliquot vulnera acceperat eo proelio, et iratus videbatur omnibus, qui adversus arma tulerant, tamen antetulit irae religionem, et eos vetuit violari. Neque vero hoc solum in Graecia fecit, ut templa deorum sancta haberet, sed etiam apud barbaros summa religione omnia simulacra arasque conservavit. Itaque praedicabat, "mirari se, non sacrilegorum numero haberi, qui supplicibus eorum nocuissent; aut non gravioribus poenis adfici, qui religionem minuerent, quam qui fana spoliarent."

v. Post hoc proelium collatum est omne bellum circa Corinthum, ideoque *Corinthium* est adpellatum. Hic quum una pugna decem millia

hostium, Agesilao duce, cecidissent, eoque facto opes adversariorum debilitatae viderentur; tantum abfuit ab insolentia gloriae, ut commiseratus sit fortunam Graeciae, "quod tam multi a se victi vicio adversariorum concidissent: namque illa multitudine, si sana mens esset Graeciae, supplicium Persas dare potuisset." Idem quum adversarios intra moenia compulisset, et, ut Corinthum oppugnaret, multi hortarentur, negavit, id suae virtuti convenire. "Se enim eum esse dixit, qui ad officium peccantes redire cogeret, non qui urbes nobilissimas expugnaret Graeciae." Nam si, inquit, eos extinguere voluerimus, qui nobiscum adversus barbaros steterunt, nosmet ipsi nos expugnaverimus, illis quiescentibus; quo facto, sine negotio, quum voluerint, nos oppriment."

VI. Interim accidit illa calamitas apud Leuctra Lacedaemoniis; quo ne proficisceretur, quum a plerisque ad exeundum premeretur, ut si de exitu divinaret, exire noluit. Idem, quum Epaminondas Spartam oppugnaret, essetque sine muris oppidum, talem se imperatorem praebuit, ut eo tempore omnibus adparuerit, nisi ille fuisset, Spartam futuram non fuisse. In quo quidem discrimine celeritas eius consilii saluti fuit universis. Nam quum quidam adolescentuli, hostium adventu perterriti, ad Thebanos transfugere vellent, et locum extra urbem editum cepissent, Agesilaus, qui perniciosissimum fore videret, si animadversum esset, quemquam ad hostes transfugere conari, cum suis eo venit, atque, ut si bono animo fecissent, laudavit consilium eorum, quod eum locum occupassent, et se id quoque fieri debere animadvertisse. Sic adolescentulos, simulata laudatione

A. Ch.
n. 390.

recuperavit, et, adiunctis de suis comitibus, locum tutum reliquit. Namque illi, aucto numero eorum, qui expertes erant consilii, commovere se non sunt ausi, eoque libentius, quod latere arbitrabantur, quae cogitarant.

VII. Sine dubio post Leuctricam pugnam Lacedaemonii se numquam refecerunt, neque pristinum imperium recuperarunt: quum interim Agesilaus non destitit, quibuscumque rebus posset, patriam iuvare. Nam quum praecipue Lacedaemonii indigerent pecunia, ille omnibus, qui a rege defecerant, praesidio fuit; a quibus magna donatus pecunia, patriam sublevavit. Atque in hoc illud in primis fuit admirabile. Quum maxima munera ei ab regibus et dynastis civitatibusque conferrentur, nihil umquam [in] domum suam contulit, nihil de victu, nihil de vestitu Laconum mutavit. Domo eadem fuit contentus, qua Eurysthenes, progenitor maiorum suorum, fuerat usus; quam qui intrarat, nullum signum libidinis, nullum luxuriae videre poterat; contra plurima patientiae atque abstinentiae. Sic enim erat instructa, ut nulla in re differret a cuiusvis inopis atque privati.

VIII. Atque hic tantus vir, ut naturam faultricem habuerat in tribuendis animi virtutibus, sic maleficam nactus est in corpore. Nam et statura fuit humili, et corpore exiguo, et claudus altero pede. Quae res etiam nonnullam adferebat deformitatem; atque ignoti, faciem eius quum intuerentur, contemnebant; qui autem virtutes noverant, non poterant admirari satis. Quod ei usu venit, quum annorum octoginta subsidio Tacho in Aegyptum isset, et in acta cum suis accubisset,

gios esset perlata, celeriter munera eo cuius
generis sunt adlata. His, quaerentibus Agesila
vix fides facta est, unum esse ex his, qui t
accubabant. Qui quum regis verbis, quae adtu
rant, dedissent, ille praeter vitulina et huiusm
genera obsonii, quae praesens tempus desiderab
nihil accepit; unguenta, coronas, secundam
mensam servis dispertiit; cetera referri iussit. C
facto eum barbari magis etiam contemserunt, qu
eum ignorantia bonarum rerum illa potissim
sumsisse arbitrabantur. Hic quum ex Aegy
reverteretur, donatus a rege Nectanabide duce
viginti talentis, quae ille muneri populo suo da
venissetque in portum, qui Menelai vocatur, ia
inter Cyrenas et Aegyptum, in morbum implic
decessit. Ibi eum amici, quo Spartam facilius p
ferre possent, quod mel non habebant, cera
cumfuderunt, atque ita domum retulerunt.

XVIII. EUMENES.

A R G U M E N T U M.

CAP. I. Eius officia apud reges Macedonum. II. Cappadociam sortitur provinciam. Carus Perdiccae est et fidus. III. A Perdicca oppositus Europaeis adversariis, deviis itineribus milites suos fallit, ut, contra quos ducerentur, resciscere non possent. IV. Vincit Craterum et Neoptolemum. V. Absens capitis damnatur. Obsessus in castello Nora callide se suosque liberat. VI. Olympiadi liberisque Alexandri bene consulit. VII. Bellum parat adversus Antigonum nomine Alexandri. VIII. Antigoni victor, cogitur a militibus, copias hiematum dividere. Antigonus in hibernaculis hostem vult adgredi. IX. Consilio callido Antigoni refrenat impetum. X. Victor, Antigono victo, a suis traditur. XI. Impatiens supplicium expostulat. XII. Fame fatigatus, iugulatur a custodibus. XIII. Exstincto Eumene Praefecti usurpant nomen regis.

I. **EUMENES** Cardianus. Huius si virtuti par data esset fortuna, non ille quidem maior, sed multo illustrior, atque etiam honoratior; quod magnos homines virtute metimur, non fortuna. Nam quum aetas eius incidisset in ea tempora, quibus Macedones florerent, multum ei detraxit inter hos viventi, quod alienae erat civitatis; neque aliud huic defuit, quam generosa stirps. Etsi ille domestico summo genere erat; tamen Macedones eum sibi aliquando anteponi indigne ferebant: neque tamen non patiebantur. Vincebat enim omnes cura, vigilantia, patientia, calliditate et celeritate ingenii. Hic peradolescentulus ad amicitiam accessit Philippi, Amyntae filii, brevique tempore in intimam pervenit familiaritatem. Fulgebat enim iam in adolescentulo indoles virtutis. Itaque eum

nuit amicitiae apud Philippum annos septem. interfecto, eodem gradu fuit apud Alexandrum annos tredecim. Novissimo tempore praefuit iam alterae equitum alae, quae Hetaerice adpellabatur. Utrique autem in consilio semper adfuit et omnium rerum habitus est particeps.

II. Alexandro Babylone mortuo, quum regnum singulis familiaribus dispartirentur, et summa rerum tradita esset tuenda eidem, cui Alexander moriens annulum suum dederat, Perdiccae; quo omnes coniecerant, eum regnum ei committere, quoad liberi eius in suam tutelam pervenissent: (abierant enim Craterus et Antipater, antecedere hunc videbantur: mortuus erat Iphaeastio, quem unum Alexander, quod facile intelligi posset, plurimi fecerat) hoc tempore dedit Eumeni Cappadocia, sive potius dicta. Nunc tunc in hostium erat potestate. Hunc sibi Perdiccas adiunxerat magno studio, quod in hominis fidem et industriam magnam videbat; non dubitans, si eum pellexisset, magno usui fore sibi in his rebus, quas adparabat. Cogitabat enim, quod fere omnes in magnis imperiis concupiscunt, omnium partes corripere atque complecti. Ne vero hoc ille solus fecit, sed ceteri quoque omnes qui Alexandri fuerant amici. Primus Leonna

Macedoniam praeoccupare destinaverat. Is multis magnis pollicitationibus persuadere Eumeni studuit, ut Perdiccam desereret, ac secum faceret societatem. Quum perducere eum non posset, interficere conatus est; et fecisset, nisi ille clam noctu ex praesidiis eius effugisset.

III. Interim conflata sunt illa bella, quae ad internecionem post Alexandri mortem gesta sunt, omnesque concurrerunt ad Perdiccam opprimendum. Quem etsi infirmum videbat, quod unus omnibus resistere cogeatur, tamen amicum non deseruit, neque salutis, quam fidei, fuit cupidior. Praefecerat eum Perdiccas ei parti Asiae, quae inter Taurum montem iacet atque Hellespontum, et illum unum opposuerat Europaeis adversariis. Ipse Aegyptum oppugnatum adversus Ptolemaeum erat profectus. Eumenes quum neque magnas copias, neque firmas haberet, quod inexercitatae, et non multo ante erant contractae: adventare autem dicerentur Hellespontumque transisse Antipater et Craterus magno cum exercitu Macedonum, viri cum claritate, tum usu belli praestantes: (Macedones vero milites ea tunc erant fama, qua nunc Romani feruntur: etenim semper habiti sunt fortissimi, qui summam imperii potirentur:) Eumenes intelligebat, si copiae suae cognoscent, adversus quos ducerentur, non modo non ituras, sed simul cum nuntio dilapsuras. Itaque hoc eius fuit prudentissimum consilium, ut deviis itineribus milites duceret, in quibus vera audire non possent; et his persuaderet, se contra quosdam barbaros proficisci. Itaque tenuit hoc propositum, et prius in aciem exercitum eduxit proeliumque com-

misit, quam milites sui scirent, cum quibus arma conferrent. Effecit etiam illud locorum praeoccupatione, ut equitatu potius dimicaret, quo plus valebat, quam peditatu, quo erat deterior.

IV. Quorum acerrimo concursu quum magnam partem diei esset pugnatum, cadit Craterus A. Ch. n. 321. dux et Neoptolemus, qui secundum locum imperii tenebat. Cum hoc concurrit ipse Eumenes. Qui quum inter se complexi in terram ex equis decidissent, ut facile intelligi posset, inimica mente contendisse, animoque magis etiam pugnasse, quam corpore, non prius distracti sunt, quam alterum anima reliquerit. Ab hoc aliquot plagis Eumenes vulneratur, neque eo magis ex proelio excessit, sed acrius hostibus institit. Hic equitibus profli-gatis, interfecto duce Cratero, multis praeterea et maxime nobilibus captis, pedester exercitus, quod in ea loca erat deductus, ut invito Eumene elabi non posset, pacem ab eo petiit. Quam quum impetrasset, in fide non mansit, et se, simul ac potuit, ad Antipatrum recepit. Eumenes Craterum, ex acie semivivum elatum, recreare studuit. Quum id non posset, pro hominis dignitate proque pristina amicitia (namque illo usus erat, Alexandro vivo, familiariter) amplo funere extulit, ossaque in Macedoniam uxori eius ac liberis remisit.

V. Haec dum apud Hellespontum geruntur, A. Ch. n. 322. Perdicas apud flumen Nilum interficitur a Seleuco et Antigono; rerumque summa ad Antipatrum defertur. Hic, qui deseruerant, exercitu suffragium ferente, capitis absentes damnantur: in his Eumenes. Hac ille percussus plaga non succubuit, neque eo secius bellum administravit. Sed exiles

res animi magnitudinem, etsi uon frangebant, tamen minuebant. Hunc persequens Antigonus, quum omni genere copiarum abundaret, saepe in itineribus vexabatur; neque umquam ad manum accedere licebat, nisi his locis; quibus pauci possent multis resistere. Sed extremo tempore, quum consilio capi non posset, multitudine circumventus est. Hinc tamen, multis suis amissis, se expedit, et in castellum Phrygiae, quod Nora adpellatur, confugit. In quo quum circum sederetur, et vereretur, ne uno loco manens equos militares perderet, quod spatium non esset agitandi; callidum fuit eius inventum, quemadmodum stans iumentum calefieri exerceri que posset, quo libentius et cibo uteretur, et a corporis motu non removeretur. Substringebat caput loro altius, quam ut prioribus pedibus plane terram posset adtingere; deinde post verberibus cogebat exsultare, et calces remittere. Qui motus non minus sudorem excutiebat, quam si in spatio decurreret. Quo factum est, quod omnibus mirabile est visum, ut iumenta aequae nitida ex castello educeret, quum complures menses in obsidione fuisset, ac si in campestribus ea locis habuisset. In hac conclusionem, quotiescumque voluit, adparatum et munitiones Antigoni alias incendit, alias disiecit. Tenuit autem se uno loco, quamdiu fuit hiems. Sed quod castrum subsidia habere non poterat, et ver adpropinquabat, simulata deditio, dum de conditionibus tractat, praefectis Antigoni imposuit, seque ac suos omnes extraxit incolumes.

VI. Ad hunc Olympias, mater quae fuerat Alexandri, quum literas et nuntios misisset in A-

siam, consultum, "utrum repetitum Macedoniam veniret, (nam tunc in Epiro habitabat) et eas res occuparet:" huic ille primum suasit, "ne se moveret, et exspectaret, quoad Alexandri filius regnum adipisceretur: sin aliqua cupiditate raperetur in Macedoniam, omnium iniuriarum oblivisceretur, et in neminem acerbior uteretur imperio." Horum nihil ea fecit. Nam et in Macedoniam profecta est, et ibi crudelissime se gessit. Petiit autem ab Eumene absente, "ne pateretur, Philippi domus et familiae inimicissimos stirpem quoque interimere, ferretque opem liberis Alexandri. Quam veniam si sibi daret, quam primum exercitus pararet, quos sibi subsidio adduceret. Id quo facilius faceret, se omnibus praefectis, qui in officio manebant, misisse literas, ut ei parerent, eiusque consiliis uterentur." His rebus Eumenes permotus, satius duxit, si ita tulisset fortuna, perire, bene meritis referentem gratiam, quam ingratum vivere.

VII. Itaque copias contraxit, bellum adversus Antigonum comparavit. Quod una erant Macedones complures nobiles, in his Peucestes, qui corporis custos fuerat Alexandri, tunc autem obtinebat Persidem, et Antigenes, cuius sub imperio phalanx erat Macedonum: invidiam verens, quam tamen effugere non potuit, si potius ipse alienigena summi imperii potiretur, quam alii Macedonum, quorum ibi erat multitudo, in principiis nomine Alexandri statuit tabernaculum, in eoque sellam auream cum sceptro ac diademate iussit poni, eoque omnes quotidie convenire, ut ibi de summis rebus consilia caperentur; credens minore se invidia fore, si specie imperii nominisque simulatione

A. Ch.
n. 319.

Alexandri bellum videretur administrare. Quod et fecit. Nam quum non ad Eumenis principia, sed ad regia conveniretur, atque ibi de rebus deliberaretur, quodam modo latebat; quum tamen per eum unum gererentur omnia.

VIII. Hic in Paraetacis cum Antigono conflictit, non acie instructa, sed in itinere; eumque male acceptum in Mediam hiematum coëgit redire. A. Ch. Ipse in finitima regione Persidis hiematum copias
n. 318. divisit, non ut voluit, sed ut militum cogebat voluntas. Namque illa phalanx Alexandri Magni, quae Asiam peragrarat deviceratque Persas, inverterata cum gloria, tum etiam licentia, non parere se ducibus, sed imperare postulabat; ut nunc veterani faciunt nostri. Itaque periculum est, ne faciant, quod illi fecerunt sua intemperantia nimiaque licentia, ut omnia perdant, neque minus eos, cum quibus steterint, quam adversus quos fecerint. Quod si quis illorum veteranorum legat facta, paria horum cognoscat, neque rem ullam, nisi tempus, interesse iudicet. Sed ad illos revertar. Hiberna sumserant non ad usum belli, sed ad ipsorum luxuriam, longeque inter se discesserant. Hoc Antigonus quum comperisset, intelligeretque, se parem non esse paratis adversariis, statuit aliquid sibi consilii novi esse capiendum. Duae erant viae, qua ex Medis, ubi ille hiemabat, ad adversariorum hibernacula posset perveniri. Quarum brevior per loca deserta, quae nemo incolebat propter aquae inopiam, ceterum dierum erat fere decem: illa autem, qua omnes commeabant, altero tanto longiorem habebat anfractum; sed erat copiosa, omniumque rerum abundans. Hac si

Iter, quod habebat, omnes celat. Sic pa
qua constituerat, proficiscitur.

IX. Dimidium fere spatium confecerat,
ex fumo castrorum eius suspicio adlata e
Eumenera, hostem adpropinquare. Conve
duces; quaeritur, quid opus sit facto. Intellig
omnes, tam celeriter copias ipsorum contrah
posse, quam Antigonus adfuturus videbatur.
omnibus titubantibus, et de rebus summis d
rantibus, Eumenes ait, "si celeritatem velint
bere, et imperata facere, quod ante non fec
se rem expediturum. Nam, quod diebus qu
hostis transisse posset, se effecturum, ut no
nus totidem dierum spatio retardaretur: quan
cumirent, suas quisque copias contraheret."
Antigoni autem refrenandum impetum tale
consilium. Certos mittit homines ad infimos
tes, qui obvii erant itineri adversariorum,
praecipit, ut prima nocte, quam latissime po
ignes faciant quam maximos, atque hos se
vigilia minuant, tertia perexiguos reddant;
similata castrorum consuetudine, suspiciones
iiciant hostibus, his locis esse castra, ac de
adventu praenuntiaturum; idemque postera noc
ciant. Quibus imperatum erat, diligenter

ceptum curant. Antigonus, tenebris obortis, ignes conspicatur: credit de suo adventu esse auditum, et adversarios illuc suas contraxisse copias. Mutat consilium, et, quoniam imprudentes adoriri non posset, flectit iter suum, et illum anfractum longiorem copiosae viae capit, ibique diem unum opperitur ad lassitudinem sedandam militum, ac reficienda iumenta, quo integriori exercitu decerneret.

A. Ch. x. Hic Eumenes callidum imperatorem vicit
n. 516. consilio, celeritatemque impedivit eius; neque tamen multum profecit. Nam invidia ducum, cum quibus erat, perfidiaque [militum] Macedonum veteranorum, quum superior proelio discessisset, Antigono est deditus, quum exercitus ei ter ante, separatis temporibus, iurasset, se eum defensurum, nec umquam deserturum. Sed tanta fuit nonnullorum virtutis obtrectatio, ut fidem amittere mallent, quam eum non prodere. Atque hunc Antigonus, quum ei fuisset infestissimus, conservasset, si per suos esset licitum, quod ab nullo se plus adiuvari posse intelligebat in his rebus, quas impendere iam adparebat omnibus. Imminabant enim Seleucus, Lysimachus, Ptolemaeus, opibus iam valentes, cum quibus ei de summis rebus erat dimicandum. Sed non passi sunt hi, qui circa erant; quod videbant, Eumene recepto, omnes prae illo parvi futuros. Ipse autem Antigonus adeo erat incensus, ut, nisi magna spe maximarum rerum, leniri non posset.

xI. Itaque, quum eum in custodiam dedisset, et praefectus custodum quaesisset, quemadmodum servari vellet? "Ut acerrimum, inquit, leonem,

aut ferocissimum elephantum. "Nondum enim statuerat, conservaret eum, nec ne. Veniebat autem ad Eumenem utrumque genus hominum, et qui propter odium fructum oculis ex eius casu capere vellent, et qui propter veterem amicitiam colloqui consolarique cuperent; multi etiam, qui eius formam cognoscere studebant, qualis esset, quem tandiu, tamque valde timuissent, cuius in perniciem positam spem habuissent victoriae. At Eumenes, quum diutius in vinculis esset, ait Onomarcho, penes quem summa imperii erat custodiae," se mirari, quare iam tertium diem sic teneretur: non enim hoc convenire Antigoni prudentiae, ut sic deuteretur victo; quin aut interfici, aut missum fieri iuberet. "Hic quum ferocius Onomarcho loqui videretur, "Quid? tu, inquit, animo si isto eras, cur non in proelio cecidisti potius, quam in potestatem inimici venires?" Huic Eumenes: "utinam quidem istud evenisset! [inquit:] sed eo non accidit, quod numquam cum fortiore sum congressus. Non enim cum quoquam arma contuli, quin is mihi succubuerit. Non enim virtute hostium, sed amicorum perfidia decidi." Neque id falsum. Nam et dignitate fuit honesta, et viribus ad laborem ferendum firmis, neque tam magno corpore, quam figura venusta.

XII. De hoc Antigonus quum solus constituere non auderet, ad consilium retulit. Hic quum plerique omnes primo perturbati admirarentur, "non iam de eo suntum esse supplicium, a quo tot annos adeo essent male habiti, ut saepe ad desperationem forent adducti; quique maximos duces interfecisset; denique in quo uno esset tantum, ut,

quoad ille viveret, ipsi securi esse non possent; interfecto, nihil habituri negotii essent: postremo, si illi redderet salutem, quaerebant, quibus amicis esset usurus? Sese enim cum Eumene apud eum non futuros." Hic, cognita consilii voluntate, tamen usque ad septimum diem deliberandi sibi spatium reliquit. Tum autem, quum iam vereretur, ne qua seditio exercitus oriretur, vetuit, ad eum quemquam admitti, et quotidianum victum amoveri iussit. Nam negabat, se ei vim adlaturum, qui aliquando fuisset amicus. Hic tamen non amplius, quam triduum, fame fatigatus, quum castra moverentur, insciente Antigono, iugulatus est a custodibus.

XIII. Sic Eumenes annorum quinque et quadraginta, quum ab anno vigesimo, uti supra ostendimus, septem annos Philippo adparuisset, et tredecim apud Alexandrum eundem locum obtinisset, in his unum equitum alae praefuisset, post autem Alexandri Magni mortem imperator exercitus duxisset, summosque duces partim repulisset, partim interfecisset, captus non Antigoni virtute, sed Macedonum periurio, talem habuit exitum vitae. In quo quanta fuerit omnium opinio eorum, qui post Alexandrum Magnum reges sunt adpellati, ex hoc facillime potest iudicari, quod nemo Eumene vivo rex adpellatus est, sed praefectus; iidem, post huius occasum, statim regium ornatum nomenque sumserunt: neque, quod initio praedicarunt, se Alexandri liberis regnum servare, id praestare voluerunt, et, uno propugnatore sublato, quid sentirent, aperuerunt. Huius sceleris principes fuerunt Antigonus, Ptole-

maeus, Seleucus, Lysimachus, Cassander. Antigonus autem Eumenem mortuum propinquis eius sepeliendum tradidit. Hi militari honestoque funere, comitante toto exercitu, humaverunt, ossaque eius in Cappadociam ad matrem atque uxorem liberosque eius deportanda curarunt.

XIX. PHOCION.

A R G U M E N T U M.

CAP. I. Virtutibus suis clarior quam re militari. II. Senex in odium civium pervenit. Eius culpa Nicanor Piræeo potitur. III. Exsilio mulctatur. Caussam apud Macedones dicere cogitur, et Athenas deducitur. IV. Athenis damnatus, ad supplicium traditur.

I. PHOCION, Atheniensis, etsi saepe exercitibus praefuit summosque magistratus cepit, tamen multo eius notior integritas vitae, quam rei militaris labor. Itaque huius memoria est nulla, illius autem magna fama: ex quo cognomine *Bonus* est adpellatus. Fuit enim perpetuo pauper, quum divitissimus esse posset propter frequentes delatos honores potestatesque summas, quae ei a populo dabantur. Hic quum a rege Philippo munera magnae pecuniae repudiaret, legatique hortarentur accipere, simulque admonerent, si ipse his facile careret, liberis tamen suis prospiceret, quibus difficile esset, in summa paupertate tantam paternam tueri gloriam: his ille, "si mei similes erunt, idem hic, inquit, agellus illos alet, qui me ad hanc dignitatem perduxit; sin dissimiles sunt futuri, nolo meis impensis illorum ali augerique luxuriam."

II. Idem quum prope ad annum octogesimum prospera pervenisset fortuna, extremis temporibus magnum in odium pervenit suorum civium: primo quod cum Demade de urbe tradenda Antipatro consenserat; eiusque consilio Demosthenes cum ceteris, qui bene de republica mereri

existimabantur, populiscito in exsilium erant expulsi. Neque in eo solum offenderat, quod patriae male consuluerat, sed etiam, quod amicitiae fidem non praestiterat. Namque, auctus adiutusque a Demosthene, eum quem tenebat, adscenderat gradum, quum adversus Charetem eum subornaret: ab eodem in iudiciis, quum capitis causam diceret, defensus aliquoties, liberatus discesserat. Hunc non solum in periculis non defendit, sed etiam prodidit. Concidit autem maxime uno crimine, quod, quum apud eum summum esset imperium populi, et, Nicanorem, Cassandri praefectum, insidiari Piraeo Atheniensium, a Dercyllo moneretur, idemque postularet, "ut provideret, ne commeatibus civitas privaretur;" huic, audiente populo, Phocion negavit, "esse periculum, seque eius rei obsidem fore" pollicitus est. Neque ita multo post Nicanor Piraeo est potitus. Ad quem recuperandum quum A. Ch.
n. 318. populus armatus concurrisset, ille non modo neminem ad arma vocavit, sed ne armatis quidem praeesse voluit, [sine quo Athenae omnino esse non possunt].

III. Erant eo tempore Athenis duae factiones, quarum una populi causam agebat, altera optimatum. In hac erant Phocion et Demetrius Phalereus. Harum utraque Macedonum patrociniiis nitebatur. Nam populares Polysperchonti favebant; optimates cum Cassandro sentiebant. Interim a Polysperchonte Cassander Macedonia pulsus est. Quo facto populus superior factus statim duces adversariae factionis, capitis damnatos, patria pepulit; in his Phocionem et Demetrium Phalereum: deque ea re legatos ad Polysperchontem mi-

sit, qui ab eo peterent, ut sua decreta confirmaret. Huc eodem profectus est Phocion. Quo ut venit, causam apud Philippum regem verbo, re ipsa quidem apud Polysperchontem iussus est dicere. Namque is tum regis rebus praeerat. Hic ab Agnonide adcusatus, quod Piraeum Nicanori prodidisset, ex consilii sententia in custodiam coniectus, Athenas deductus est, ut ibi de eo legibus fieret iudicium.

A. Ch. n. 318. IV. Huc ubi perventum est, quum propter aetatem pedibus iam non valeret vehiculoque portaretur, magni concursus sunt facti; quum alii, reminiscentes veteris famae, aetatis misererentur, plurimi vero ira exacuerentur, propter proditionis suspicionem Piraei, maximeque, quod adversus populi commoda in senectute steterat. Qua de re ne perorandi quidem ei data est facultas et dicendi causam. Inde iudicio, legitimis quibusdam confectis damnatus, traditus est undecim viris, quibus ad supplicium, more Atheniensium, publice damnati tradi solent. Hic quum ad mortem duceretur, obvius ei fuit Emphyletus, quo familiariter fuerat usus. Is quum lacrumans dixisset: "O quam indigna perpeteris, Phocion!" Huic ille, "at non inopinata, inquit: hunc enim exitum plerique clari viri habuerunt Athenienses." In hoc tantum fuit odium multitudinis, ut nemo ausus sit eum liber sepelire. Itaque a servis sepultus est.

vit. iv. Oculis captus reipublicae inservit. v. Eius pati
exempla. Moritur.

I. **T**IMOLEON Corinthius. Sine dubio ma
omnium iudicio hic vir exstitit. Namque huic
contigit, quod nescio an nulli, ut et patriam
qua erat natus, oppressam a tyranno liberaret
a Syracusis, quibus auxilio erat missus, invet
tam servitutem depelleret, totamque Siciliam, m
tos annos bello vexatam, a barbarisque oppres
suo adventu in pristinum restitueret. Sed in
rebus non simplici fortuna conflictatus est, et
quod difficilius putatur, multo sapientius tulit
cundam, quam adversam fortunam. Nam q
frater eius, Timophanes, dux a Corinthiis oc
ctus, tyrannidem per milites mercenarios occu
set, particepsque regni posset esse; tantum
fuit a societate sceleris, ut antetulerit suorum
vium libertatem fratris saluti, et patriae pa
legibus, quam imperare, satius duxerit. Hac n
te per haruspicem communemque adfinem, cui
ror, ex eisdem parentibus nata, nupta erat,
trem tyrannum interficiendum curavit. Ipse
modo manus non adtulit, sed ne adspicere qui
fraternum sanguinem voluit. Nam, dum res o

ficeretur, procul in praesidio fuit, ne quis satellites posset succurrere. Hoc praeclarissimum eius facinus non pari modo probatum est ab omnibus. Nonnulli enim laesam ab eo pietatem putabant, et invidia laudem virtutis obterebant. Mater vero, post id factum, neque domum ad se filium admisit, neque adspexit, quin eum fratricidam impiumque detestans compellaret. Quibus rebus ille adeo est commotus, ut nonnumquam vitae finem facere voluerit, atque ex ingratorum hominum conspectu morte decedere.

II. Interim Dione Syracusis interfecto, Dionysius rursus Syracusarum potitus est: cuius adversarii opem a Corinthiis petierunt, ducemque, quo in bello uterentur, postularunt. Huc Timoleon missus incredibili felicitate Dionysium tota Sicilia depulit. Quum interficere posset, noluit, tutoque ut Corinthum perveniret, effecit, quod utrorumque Dionysiorum opibus Corinthii saepe adiuti fuerant, cuius benignitatis memoriam volebat exstare, eamque praeclaram victoriam ducebat, in qua plus esset clementiae, quam crudelitatis; postremo, ut non solum auribus acciperetur, sed etiam oculis cerneretur, quem et ex quanto regno ad quam fortunam detrusisset. Post Dionysii decessum cum Hiceta bellavit, qui adversatus fuerat Dionysio, quem non odio tyrannidis dissensusse, sed cupiditate, indicio fuit, quod ipse, expulso Dionysio, imperium dimittere noluit. Hoc superato, Timoleon maximas copias Carthaginiensium apud Crimissum flumen fugavit, ac satis habere coëgit, si liceret Africam obtinere, qui iam complures annos possessionem Siciliae tenebant. Ce-

A. Ch.
n. 345.

A. Ch.
n. 342.

nos, quod ab his initio Syracusae erant cond
Civibus veteribus sua restituit; novis bello vac
factas possessiones divisit; urbium moenia disi
fanaque [deserta] refecit; civitatibus leges liber
temque reddidit. Ex maximo bello tantum ot
toti insulae conciliavit, ut hic conditor urb
earum, non illi, qui initio deduxerant, videre
Arcem Syracusis, quam munierat Dionysius
urbem obsidendam, a fundamentis disiecit: ce
tyrannidis propugnacula demolitus est, deditque
peram, ut quam minime multa vestigia servit
manerent. Quum tantis esset opibus, ut etiam
vitis imperare posset; tantum autem haberet a
rem omnium Siculorum, ut, nullo recusante,
gnum obtineret: maluit se diligi, quam metui.
taque, quum primum potuit, imperium depos
et privatus Syracusis, quod reliquum vitae
vixit. Neque vero id imperite fecit. Nam q
ceteri reges imperio potuerunt, hic benevole
tenuit. Nullus honos huic defuit; neque po
res ulla Syracusis gesta est publice, de qua p
sit decretum, quam Timoleontis sententia co
ta. Nullius umquam consilium non modo ant
tum, sed ne comparatum quidem est. Nequ
magis benevolentia factum est, quam prudenti

IV. Hic quum aetate iam proventus esset, sine ullo morbo lumina oculorum amisit. Quam calamitatem ita moderate tulit, ut neque eum querentem quisquam audierit, neque eo minus privatis publicisque rebus interfuerit. Veniebat autem in theatrum, quum ibi concilium populi haberetur, propter valetudinem vectus iumentis iunctis; atque ita de vehiculo, quae videbantur, dicebat; neque hoc illi quisquam tribuebat superbiae. Nihil enim umquam neque insolens, neque gloriosum, ex ore eius exiit. Qui quidem, quum suas laudes audiret praedicari, numquam aliud dixit, quam se in ea re maximas diis gratias agere atque habere, quod, quum Siciliam recreare constituissent, tum se potissimum ducem esse voluissent. Nihil enim rerum humanarum sine deorum numine geri putabat. Itaque suae domi sacellum *Αὐτοματίας* constituerat, idque sanctissime colebat.

V. Ad hanc hominis excellentem bonitatem mirabiles accesserunt casus. Nam proelia maxima natali die suo fecit omnia; quo factum et, ut eius diem natalem festum haberet universa Sicilia. Huic quidam Lamestius, homo petulans et ingratus, vadimonium quum vellet imponere, quod cum illo se lege agere diceret, et complures concurrissent, qui procacitatem hominis manibus coërcere conarentur; Timoleon oravit omnes, ne id facerent. Namque "id ut Lamestio ceterisque liceret, se maximos labores summaque adiisse pericula. Hanc enim speciem libertatis esse, si omnibus, quod quisque vellet, legibus experiri liceret." Idem, quum quidam Lamestii similis, nomine Demaene-

tus, in concione populi de rebus gestis eius detrahere coepisset, ac nonnulla inveheretur in Timoleonta, dixit, "nunc demum se voti esse damnatum: namque hoc a diis immortalibus semper precatum, ut talem libertatem restitueret Syracusanis, in qua cuiusvis liceret de quo vellet, impune dicere."

Hic quum diem supremum obiisset, publice a Syracusanis in gymnasio, quod Timoleonteum appellatur, tota celebrante Sicilia, sepultus est.

A, Ch.
n. 337.

XXI. DE REGIBUS.

A R G U M E N T U M.

CAP. 1. Spartani reges, nomine tales, non potestate. Excellentissimi Persarum reges. II. Macedonum reges clariores. Unus rex Siciliae vere illustris. III. Reges ex Alexandri amicis.

I. Hi fere fuerunt Graeciae gentis duces, qui memoria digni videbantur, praeter REGES. Namque eos adtingere noluimus, quod omnium res gestae separatim sunt relatae. Neque tamen hi admodum sunt multi. Lacedaemonius autem Agesilaus nomine, non potestate, fuit rex; sicuti ceteri Spartani. Ex his vero, qui dominatum imperio tenuerunt, excellentissimi fuerunt, (ut nos iudicamus), Persarum Cyrus et Darius, Hystaspis filius: quorum uterque privatus virtute regnum est adeptus. Prior horum apud Massagetas in proelio cecidit. Darius senectute diem obiit supremum. Tres sunt praeterea eiusdem generis; Xerxes et duo Artaxerxes, Macrochir et Mnemon. Xerxi maxime est illustre, quod maximis post hominum memoriam exercitibus terra marique bellum intulit Graeciae. At Macrochir praecipuam habet laudem amplissimae pulcerrimaeque corporis formae, quam incredibili ornavit virtute belli. Namque illo Perses nemo fuit manu fortior. Mnemon autem iustitiae fama floruit. Nam quum matris suae scelere amisisset uxorem, tantum indulisit dolori, ut eum pietas vinceret. Ex his duo eodem nomine morbo naturae debitum reddiderunt: tertius ab Artabano, praefecto, ferro interemptus est.

A. Ch.
n. 530.

A. Ch.
n. 486.

Argos oppidum oppugnaret in Peloponneso, la-
ictus interiit. Unus item Sículus, Dionysius p
Nam et manu fortis, et belli peritus fuit, e
quod in tyranno non facile reperitur, minim
bidinosus, non luxuriosus, non avarus, n
rei denique cupidus, nisi singularis perpetu
imperii; ob eamque rem crudelis. Nam du
studuit munire, nullius pepercit vitae, quem
insidiatorem putaret. Hic quum virtute tyra
dem sibi peperisset, magna retinuit felicitate,
iorque annis sexaginta natu decessit florente r
Neque in tam multis annis cuiusquam ex sua
pe funus vidit, quum ex tribus uxoribus li
procreasset, multique ei nati essent nepotes.

III. Fuerunt praeterea magni reges ex a
Alexandri magni, qui post obitum eius im
ceperunt: in his Antigonus et huius filius D
trius, Lysimachus, Seleucus, Ptolemaeus. E
Antigonus, quum adversus Seleucum Lysimach
que dimicaret, in proelio occisus est. Pari
adfectus est Lysimachus a Seleuco. Nam, s
tate dissoluta, bellum inter se gesserunt. At
metrius, quum filiam suam Seleuco in matr
nium dedisset, neque eo magis fida inter eos
citia manere potuisset, captus bello, in cus
socer generi, periit morbo. Neque ita multo

A. Ch. Seleucus a Ptolemaeo Cerauno dolo interfectus est;
n. 280. quem ille a patre expulsum Alexandria, alienarum
A. Ch. opum indigentem, receperat. Ipse autem Ptole-
n. 279. maeus, quum vivus filio regnum tradidisset, ab illo
 eodem vita privatus dicitur. De quibus quoniam
 satis dictum putamus, non incommodum videtur,
 non praeterire Hamilcarem et Hannibalem; quos
 et animi magnitudine, et calliditate omnes in A-
 frica natos praestitisse constat.

XXII. HAMILCAR.

A R G U M E N T U M.

CAP. I. Erycem defendit. Pacem constantia sua patriae conciliat.

II. Remotis a Carthagine militibus mercenariis, otium toti Africae restituit. III. Filium suum Hannibalem secum in Hispaniam ducit. Hasdrubal eius gener, et in imperio successor. IV. In Hispania proelio adversus Vettones cadit.

I. **H**AMILCAR, Hannibalis filius, cognomine Barcas, Carthaginensis primo Poenico bello, sed temporibus extremis, admodum adolescentulus in Sicilia praeesse coepit exercitui. Quum ante eius adventum et mari et terra male res gererentur Carthaginensium, ipse, ubi adfuit, numquam hosti cessit, neque locum nocendi dedit; saepeque e contrario, occasione data, laccessivit, semperque superior discessit. Quo facto, quum paene omnia in Sicilia Poeni amisissent, ille Erycem sic defendit, ut bellum eo loco gestum non videretur. Interim Carthaginenses, classe apud insulas Aegates a Caio Lutatio, Consule Romanorum, superati, statuerunt belli finem facere, eamque rem arbitrio permiserunt Hamilcaris. Ille, etsi flagrabat bel-A. U.
c. 489.landi cupiditate, tamen paci serviendum putavit, quod patriam, exhaustam sumtibus, diutius calamitatem belli ferre non posse intelligebat: sed ita, ut statim mente agitare, si paullum modo res essent refectae, bellum renovare, Romanosque armis persequi, donicum aut certe vicissent, aut victi manus dedissent. Hoc consilio pacem conciliavit: in qua tanta fuit ferocia, ut, quum Catulus negaret, "se bellum compositurum, nisi ille cumA. U.
c. 504.
A. U.
c. 510.

suis, qui Erycem tenuerunt, armis relictis, Sicilia decederent: succumbente patria, ipse, perituum se potius, dixerit, quam cum tanto flagitio domum rediret. Non enim suae esse virtutis, arma a patria accepta adversus hostes, adversariis tradere.” Huius pertinaciae cessit Catulus.

II. At ille, ut Carthaginem venit, multo aliter, ac sperabat, rempublicam se habentem cognovit. Namque diuturnitate externi mali tantum exarsit intestinum bellum, ut numquam pari periculo fuerit Carthago, nisi quum deleta est. A. U. e. 512. Pri-
mo mercenarii milites, qui adversus Romanos fuerant, desciverunt; quorum numerus erat viginti millium. Hi totam abalienarunt Africam, ipsam Carthaginem oppugnarunt. Quibus malis adeo sunt Poeni perterriti, ut etiam auxilia a Romanis petiverint eaque impetrarint. Sed extremo, quum prope iam ad desperationem pervenisset, Hamilcarem imperatorem fecerunt. Is non solum hostes a muris Carthaginis removit, quum amplius centum milia facta essent armatorum; sed etiam eo compulit, ut, locorum angustiis clausi, plures fame, quam ferro, interirent. Omnia oppida abalienata, in his Uticam atque Hipponem, valentissima totius Africae, restituit patriae. Neque eo fuit contentus, sed etiam fines imperii propagavit; tota Africa tantum otium reddidit, ut nullum in ea bellum videretur multis annis fuisse.

III. Rebus his ex sententia peractis, fidenti A. U. e. 516. animo atque infesto Romanis, quo facilius causam bellandi reperiret, effecit, ut imperator cum exercitu in Hispaniam mitteretur, eoque secum duxit filium Hannibalem, annorum novem. Erat

terdici socero gener. De hoc ideo mentionem
cimus, quod, Hamilcare occiso, ille exercitui p
fuit, resque magnas gessit; et princeps largit
vetustos pervertit mores Carthaginiensium; e
demque post mortem Hannibal ab exercitu ac
imperium.

iv. At Hamilcar, posteaquam mare tra
in Hispaniamque venit, magnas res secunda g
fortuna: maximas bellicosissimasque gentes s
git: equis, armis, viris, pecunia, totam locup
vit Africam. Hic quum in Italiam bellum in
meditaretur, nono anno postquam in Hispan
venerat, in proelio pugnans adversus Vettones
cisus est. Huius perpetuum odium erga Rom
maxime concitasse videtur secundum bellum
nicum. Namque Hannibal, filius eius, ad
patris obtestationibus eo est perductus, ut in
re, quam Romanos non experiri, mallet.

XXIII. HANNIBAL.

A R G U M E N T U M.

CAP. I. Omnibus ducibus maior, invidia debilitatur. II. Capitalis Romanorum hostis. III. Imperator Hispaniam subigit. Saguntum expugnat. Per Alpes in Italiam transit. IV. Sae-
pius feliciter pugnatur in Italia. V. Reliquae res ab eo in Italia gestae. VI. Revocatus patriam defensum, a Scipione vincitur. VII. Domo ad Antiochum profugit. VIII. Suos cives frustra ad bellum inducere tentat. Rhodiorum victor. IX. Creten-
sium avaritiam deludit. X. Regem Ponti armat adversus Romanos. XI. Dolo pugnatur adversus Eumenem. XII. Ne tradatur Romanis, veneno hausto mori mavult. XIII. Eius literarum amor.

I. **HANNIBAL**, Hamilcaris filius Carthaginiensis. Si verum est, quod nemo dubitat, ut populus Romanus omnes gentes virtute superarit, non est infitiandum, Hannibalem tanto praestitisse ceteros imperatores prudentia, quanto populus Romanus antecedit fortitudine cunctas nationes. Nam quotiescumque cum eo congressus est in Italia, semper discessit superior. Quod nisi domi civium suorum invidia debilitatus esset, Romanos videretur superare potuisse. Sed multorum obtrectatio devicit unius virtutem. Hic autem velut hereditate relictum odium paternum erga Romanos sic confirmavit, ut prius animam, quam id, deposuerit: qui quidem quum patria pulsus esset, et alienarum opum indigeret, numquam destiterit animo bellare cum Romanis.

A. U. II. Nam ut omittam Philippum, quem ab-
• 560. sens hostem reddidit Romanis: omnium his temporibus potentissimus rex Antiochus fuit. Hunc

idque Hannibal comperisset, seque ab interiori
consiliis segregari vidisset: tempore dato adiit
regem, eique quum multa de fide sua et odio
Romanos commemorasset, hoc adiunxit: "Pater
inquit, meus Hamilcar, puerulo me, utpote
amplius novem annos nato, in Hispaniam impe-
tor proficiscens Carthagine, Iovi Optimo Maximo
hostias immolavit. Quae divina res dum confice-
batur, quaesivit a me, vellemne secum in castra
proficisci? Id quum libenter accepissem, atque
eo petere coepissem, ne dubitaret ducere; tunc
ille, faciam, inquit, si fidem mihi, quam postula-
dederis. Simul me ad aram adduxit, apud quam
sacrificare instituerat, eamque, ceteris remoti,
mentem iurare iussit, numquam me in amicitia cum
Romanis fore. Id ego iusiurandum, patri datum
usque ad hanc aetatem ita conservavi, ut nemini
dubium esse debeat, quin reliquo tempore eadem
mente sim futurus. Quare, si quid amice de Romanis
cogitabis, non imprudenter feceris, si
secretis. Quum quidem bellum parabis, te ipsum
frustraberis, si non me in eo principem posueris."

III. Hac igitur, qua diximus, aetate cum pater
in Hispaniam profectus est: cuius post obitu-
tum, Hasdrubale imperatore suffecto, equitum
omni praefuit. Hoc quoque interfecto, exercitus

summam imperii ad eum detulit. Id Carthaginem delatum, publice comprobatum est. Sic Hannibal, minor quinque et viginti annis natu, imperator factus, proximo triennio omnes gentes Hispaniae bello subegit: Saguntum, foederatam civitatem, vi expugnavit: tres exercitus maximos comparavit. Ex his unum in Africam misit, alterum cum Hasdrubale fratre in Hispania reliquit, tertium in Italiam secum duxit. Saltum Pyrenaeum transiit. Quacumque iter fecit, cum omnibus incolis conflavit; neminem, nisi victum, dimisit. Ad Alpes posteaquam venit, quae Italiam ab Gallia seiungunt, quas nemo umquam cum exercitu ante eum, praeter Herculem Graium, transierat: (quo facto is hodie saltus Graius adpellatur); Alpico, conantes prohibere transitu, concidit, loca patefecit, itinera muniit, effecit [que], ut ea elephantus ornatus ire posset, qua antea unus homo inermis vix poterat repere. Hac copias traduxit, in Italiamque pervenit.

A. U. c. 533. IV. Conflixerat apud Rhodanum cum P. Cornelio Scipione Consule, eumque pepulerat. Cum hoc eodem de Clastidio apud Padum decernit: saucium inde ac fugatum dimittit. Tertio idem Scipio cum collega Tiberio Longo apud Trebiam adversus eum venit. Cum his manum conseruit: utrosque profligavit. Inde per Ligures Apenninum transit, petens Etruriam. Hoc itinere adeo gravi morbo adficitur oculorum, ut postea numquam dextro aeque bene usus sit. Qua valetudine quum etiam nunc premeretur, lecticaque ferretur, C. Flaminium Consulem, apud Trasimenum cum exercitu insidiis circumventum, occidit. Neque

Consul.

v. Hac pugna pugnata, Romam profectus est, nullo resistente. In propinquis urbis moribus moratus est. Quum aliquot ibi dies castris habuisset et reverteretur Capuam, Q. Fabius Maximus, dictator Romanus, in agro Falerno eum obiecit. Hic clausus locorum angustiis, nocturne ullo detrimento exercitus se expedivit; Fabius callidissimo imperatori, verba dedit. Namque, ducta nocte, sarmenta in cornibus iuvenecorum ligata incendit, eiusque generis multitudinem ignem dispalatam immisit. Quo repentino obitu viso, tantum terrorem iniecit exercitui Romanorum, ut egredi extra vallum nemo sit ausus. Post rem gestam non ita multis diebus, M. Metellius Rufum, magistrum equitum, pari ac dictatorem imperio, dolo productum in proelium, interfecit: Ti. Sempronium Gracchum, iterum Consullem, in Lucanis absens, in insidias inductum interfecit: M. Claudium Marcellum, quinquies Consullem, apud Venusiam pari modo interfecit. Longum est enumerare proelia. Quare hoc unum satis erit dictum, ex quo intelligi possit, quid illi fuerit. Quamdiu in Italia fuit, nemo eum in acie restitit, nemo adversus eum post Cannensem pugnam in campo castra posuit.

A. U. 548. VI. Hic invictus patriam defensum revocatus, bellum gessit adversus P. Scipionem, filium eius, quem ipse primum apud Rhodanum, iterum apud Padum, tertio apud Trebiam fugaverat. Cum hoc, exhaustis iam patriae facultatibus, cupivit in praesentiarum bellum componere, quo valentior postea congredereetur. In colloquium convenit: conditiones non convenerunt. Post id factum paucis diebus apud Zamam cum eodem confligit. Pulsus, incredibile dictu, biduo et duabus noctibus Hadrumetum pervenit, quod abest a Zama circiter millia passuum trecenta. In hac fuga Numidae, qui simul cum eo ex acie excesserant, insidiati sunt ei; quos non solum effugit, sed etiam ipsos oppressit. Hadrumeti reliquos ex fuga collegit. Novis delectibus paucis diebus multos contraxit.

A. U. 550. VII. Quum in adparando acerrime esset occupatus, Carthaginienses bellum cum Romanis composuerunt. Ille nihilo secius exercitui postea praefuit, resque in Africa gessit: itemque Mago, frater eius, usque ad Publium Sulpicium et Caium Aurelium Consules. His enim magistratibus legati Carthaginienses Romam venerunt, qui senatui populoque Romano gratias agerent, quod cum his pacem fecissent, ob eamque rem corona aurea eos donarent, simulque peterent, "ut obsides eorum Fregellis essent, captivique redderentur." His ex senatus consulto responsum est: "Munus eorum gratum acceptumque esse: obsides, quo loco rogarent, futuros: captivos non remissuros, quod Hannibalem, cuius opera susceptum bellum foret, inimicissimum nomini Romano, et nunc cum imperio apud exercitum haberent, itemque fratrem

eius Magonem. Hoc responso Carthaginienses co-
gnito, Hannibalem domum [Magonemque] revoca-
runt. Huc ut rediit, praetor factus est, postquam
rex fuerat anno secundo et vigesimo. Ut enim
Romae Consules, sic Carthagine quotannis annui
bini reges creabantur. In eo magistratu pari di-
ligentia se Hannibal praebuit, ac fuerat in bello.
Namque effecit, ex novis vectigalibus non solum
ut esset pecunia, quae Romanis ex foedere pen-
deretur, sed etiam superesset, quae in aerario po-
neretur. Deinde, anno post praeturam, Marco
Claudio, Lucio Furio Consulibus, Romani legati
Carthaginem venerunt. Hos Hannibal sui expo-
scendi gratia missos ratus, priusquam his senatus
daretur, navem conscendit clam, atque in Syriam
ad Antiochum profugit. Hac re palam facta, Poe-
ni naves duas, quae eum comprehenderent, si
possent consequi, miserunt: bona eius publicarunt:
domum a fundamentis disiecerunt: ipsum exsulem
iudicarunt.

A. U.

c. 552.

A. U.

c. 554.

A. U.

c. 556.

VIII. At Hannibal anno tertio post, quam
domo profugerat, Lucio Cornelio, Quinto Minu-
cio Consulibus, cum quinque navibus Africam ac-
cessit, in finibus Cyrenaeorum, si forte Cartha-
ginienses ad bellum, Antiochi spe fiduciaque, in-
ducere posset; cui iam persuaserat, ut cum exer-
citibus in Italiam proficisceretur. Huc Magonem
fratrem excivit. Id ubi Poeni resciverunt, Mago-
nem eadem, qua fratrem, absentem poena adfece-
runt. Illi desperatis rebus, quum solvissent na-
ves, ac vela ventis dedissent, Hannibal ad An-
tiochum pervenit. De Magonis interitu duplex
memoria prodita est. Namque alii naufragio, alii

A. U.

c. 559.

a servis ipsius interfectum eum, scriptum reliquerunt. Antiochus autem, si tam in agendo bello parere voluisset consiliis eius, quam in suscipiendo instituerat, propius Tiberi, quam Thermopylis, de summa imperii dimicasset. Quem, etsi multa stulte conari videbat, tamen nulla deseruit in re. Praefuit paucis navibus, quas ex Syria iussus erat A. U. in Asiam ducere, hisque adversus Rhodiorum c. 561. classem in Pamphylio mari confligit. Quo quum multitudine adversariorum sui superarent, ipse, quo cornu rem gessit, fuit superior.

IX. Antiocho fugato, verens, ne dederetur, quod sine dubio accidisset, si sui fecisset potestatem, Cretam ad Gortynios venit, ut ibi, quo se conferret, consideraret. Vidit autem vir omnium callidissimus, magno se fore periculo, nisi quid providisset, propter avaritiam Cretensium. Magnam enim secum pecuniam portabat, de qua sciebat exisse famam. Itaque capit tale consilium. Amphoras complures complet plumbo; summas operit auro et argento. Has, praesentibus principibus, deponit in templo Dianae, similans, se suas fortunas illorum fidei credere. His in errorem inductis, statuas aeneas, quas secum portabat, omnes sua pecunia complet, easque in propatulo domi abiicit. Gortynii templum magna cura custodiunt, non tam a ceteris, quam ab Hannibale, ne quid ille, inscientibus his, tolleret secumque duceret.

X. Sic, conservatis suis rebus, Poenus, illis Cretensibus omnibus, ad Prusiam in Pontum pervenit. Apud quem eodem animo fuit erga Italiam, neque aliud quidquam egit, quam regem

armavit et exercuit adversus Romanos. Quem quum videret domesticis rebus minus esse robustum, conciliabat ceteros reges, adiungebatque bellicosas nationes. Dissidebat ab eo Pergamenus rex, Eumenes, Romanis amicissimus, bellumque inter eos gerebatur et mari et terra; quo magis cupiebat eum Hannibal opprimi. Sed utrobique Eumenes plus valebat propter Romanorum societatem: quem si removisset, faciliora sibi cetera fore, arbitrabatur. Ad hunc interficiendum talem iniit rationem. Classe paucis diebus erant decreturi. Superabatur navium multitudine. Dolo erat pugnandum, quum par non esset armis. Imperavit quam plurimas venenatas serpentes vivas colligi, easque in vasa fictilia coniici. Harum quum confecisset magnam multitudinem, die ipso, quo facturus erat navale proelium, classiarios convocat, hisque praecipit, "omnes ut in unam Eumenis regis concurrant navem, a ceteris tantum satis habeant se defendere: id facile illos serpentium multitudine consecuturos. Rex autem in qua nave veheretur, ut scirent, se facturum; quem si aut cepissent, aut interfecissent, magno his pollicetur id praemio fore."

XI. Tali cohortatione militum facta, classis ab utrisque in proelium deducitur. Quarum acie constituta, priusquam signum pugnae daretur, Hannibal, ut palam faceret suis, quo loco Eumenes esset, tabellarium in scapha cum caduceo mittit; qui ubi ad naves adversariorum pervenit, epistolam ostendens, se regem professus est quaerere. Statim ad Eumenem deductus est, quod nemo du-

bitabat, aliquid de pace esse scriptum. Tabellarius, ducis nave declarata suis, eodem, unde ierat, se recepit. At Eumenes, soluta epistola, nihil in ea reperit, nisi quod ad irridendum eum pertineret; cuius etsi causam mirabatur, neque reperiabatur, tamen proelium statim committere non dubitavit. Horum in concursu Bithyni, Hannibalis praecepto, universi navem Eumenis adoriuntur: quorum vim quum rex sustinere non posset, fuga salutem petiit: quam consecutus non esset, nisi intra sua praesidia se recepisset, quae in proximo litore erant collocata. Reliquae Pergamenae naves quum adversarios premerent acrius, repente in eas vasa fictilia, de quibus supra mentionem fecimus, coniici coepta sunt. Quae iacta initio risum pugnantibus excitarunt: nec, quare id fieret, poterat intelligi. Postquam autem naves completas conspexerunt serpentibus, nova re perterriti, quum, quid potissimum vitarent, non viderent, puppes averterunt, seque ad sua castra nautica retulerunt. Sic Hannibal consilio arma Pergamenorum superavit: neque tunc solum, sed saepe alias pedestribus copiis pari prudentia pepulit adversarios.

XII. Quae dum in Asia geruntur, accidit casu, ut legati Prusiae Romae apud L. Quinctium Flamininum, Consularem, coenarent, atque, ibi de Hannibale mentione facta, ex his unus diceret, eum in Prusiae regno esse. Id postero die Flamininus senatui detulit. Patres conscripti, qui, Hannibale vivo, numquam se sine insidiis futuros existimabant, legatos in Bithyniam miserunt, in his Flamininum, qui a rege peterent, "ne inimicis-

mnibus partibus aedificii exitum sibi haberet, se-
per verens, ne usu eveniret, quod accidit. I-
quum legati Romanorum evenissent, ac multitu-
ne domum eius circumdedissent, puer ab ian-
prospiciens Hannibali dixit, plures praeter co-
suetudinem armatos adparere. Qui imperavit
ut omnes fores aedificii circumiret, ac propere
bi renuntiaret, num eodem modo undique ob-
deretur. Puer quum celeriter, quid esset, renu-
tiasset, omnesque exitus occupatos ostendiss-
sensit id non fortuito factum, sed se peti, et
que sibi diutius vitam esse retinendam. Qu-
ne alieno arbitrio dimitteret, memor pristinarum
virtutum, venenum, quod semper secum habere
consueverat, sumpsit.

XIII. Sic vir fortissimus, multis variis-
perfunctus laboribus, anno adquievit septuagesimo.
Quibus Consulibus interierit, non convenit. N-
Atticus, Marco Claudio Marcello, Q. Fabio I-
beone Coss. mortuum, in annali suo scriptum
liquit. At Polybius L. Aemilio Paulo et
Baebio Tamphilo: Sulpicius autem, P. Cornelio
Cethego, M. Baebio Tamphilo. Atque hic tam-
vir tantisque bellis districtus nonnihil tempo-
tribuit literis. Namque aliquot eius libri sunt
Graeco sermone confecti; in his ad Rhodios

Cn. Manilii Vulsonis in Asia rebus gestis. Huius bella gesta multi memoriae prodiderunt: sed ex his duo, qui cum eo in castris fuerunt, simulque vixerunt, quam diu fortuna passa est, Silenus et Sosilus Lacedaemonius. Atque hoc Sosilo Hannibal literarum Graecarum usus est doctore. Sed nos tempus est huius libri facere finem, et Romanorum explicare imperatores; quo facilius collatis utrorumque factis, qui viri praeferendi sint, possit iudicari.

CAP. I. Eius Ortus. Adolescentia et officia. II. Consul
niam citeriorem sortitus est. Censor gravissimus. III.
elogium, studia, scripta.

I. CATO, ortus municipio Tusculo, adolescens
lus, priusquam honoribus operam daret, verus
est in Sabinis, quod ibi heredium a patre
ctum habebat. Hortatu L. Valerii Flacci, cum
in consulatu censuraque habuit collegam, ut
Perperna Censorius narrare solitus est, Roma
demigravit, in foroque esse coepit. Primum
pendium meruit annorum decem septemque,
Fabio Maximo, M. Claudio Marcello Coss. Tri-
nus militum in Sicilia fuit. Inde ut rediit, con-
secutus est C. Claudii Neronis, magnique eius
pera existimata est in proelio apud Senam;
cecidit Hasdrubal, frater Hannibalis. Qua
obtiguit P. Cornelio Scipioni Africano, consuli;
quo non pro sortis necessitudine vixit: namque
eo perpetua dissensit vita. Aedilis plebis factus
est cum C. Helvio. Praetor provinciam obtinuit
Sardiniam, ex qua, quaestor superiore tempore
ex Africa decedens, Q. Ennium poetam dedux-
erat; quod non minoris aestimamus, quam quod
bet amplissimum Sardiniensem triumphum.

II. Consulatum gessit cum L. Valerio Pule-
co, sorte provinciam nactus Hispaniam citeriorem.

exque ea triumphum deportavit. Ibi quum diutius moraretur, P. Scipio Africanus, consul iterum, cuius in priore consulatu quaestor fuerat, voluit eum de provincia depellere, et ipse ei succedere. Neque hoc per senatum efficere potuit, quum quidem Scipio in civitate principatum obtineret; quod tunc non potentia, sed iure, respublica administrabatur. Qua ex re iratus senatui, consulatu peracto, privatus in Urbe mansit. At Cato, censor cum eodem Flacco factus, severe prae-fuit ei potestati. Nam et in complures nobiles animadvertit, et multas res novas in edictum addidit, qua re luxuria reprimeretur, quae iam tunc incipiebat pullulare. [Circiter annos octoginta,] usque ad extremam aetatem, ab adolescentia, rei publicae causa suscipere inimicitias non destitit. A multis tentatus, non modo nullum detrimentum existimationis fecit, sed, quoad vixit, virtutum laude crevit.

III. In omnibus rebus singulari fuit prudentia et industria. Nam et agricola solers, et rei-publicae peritus, et iuris consultus, et magnus imperator, et probabilis orator, et cupidissimus literarum fuit. Quarum studium etsi senior arripuerat, tamen tantum in eis progressum fecit, ut non facile reperire possis, neque de Graecis, neque de Italicis rebus, quod ei fuerit incognitum. Ab adolescentia confecit orationes. Senex historias scribere instituit, quarum sunt libri septem. Primus continet res gestas regum populi Romani; secundus et tertius, unde quaeque civitas orta sit Italica: ob quam rem omnes *Origines* videtur appellasse. In quarto autem bellum Poenicum primum; in quinto secundum. Atque haec omnia ca-

ius de vita et moribus plura in eo libro perse-
sumus, quem separatim de eo fecimus rogatu
Pomponii Attici. Quare studiosos Catonis ad
huc volumen delegamus.

XXV. T. POMPONII ATTICI

V I T A

EX CORNELIO NEPOTE.

A R G U M E N T U M.

Cap. i. Natus patre generoso, nactus est praeclaras dotes. ii. Athenas se confert. Athenienses pecunia sublevat. iii. Athenis ante alios carissimus. iv. Sullae acceptus, Romam remigrat. v. Q. Caecilii heres ex dodrante. Eius cum Cicerone et Hortensio rara amicitiae copula. vi. Honoribus, litibus, praefecturis abstinens, soli dignitati servit. vii. In civili bello neque Pompeium, neque Caesarem offendit. viii. Occiso Caesare, Brutum pecunia adiuvat. ix. Ne quidem Antonio infestus est, sed eius uxori et liberis opitulatur. x. Antonius officiorum Attici memor. xi. Proscriptis plurimis auxilio est. xii. Vipsanio et Antonio tantum utitur in deprecandis amicorum periculis. xiii. De vita Attici privata. Bonus paterfamilias et civis. xiv. Eius coena semper lectione condita; prudens pecuniae usus. xv. Mendacii osor, et laboris amans. xvi. Senibus adolescens et adolescentibus senex pariter iucundus. xvii. Eius pietas in matrem. xviii. Antiquitatis amor. xix. Morum elegantia pervenit in adfinitatem divi Iulii. xx. Caesaris et Antonii cum Attico familiaritas. xxi. Extremus eius morbus. xxii. Eius mors et sepultura.

i. **T. POMPONIUS ATTICUS**, ab origine ultima stirpis Romanae generatus, perpetuo a maioribus acceptam equestrem obtinuit dignitatem. Patre usus est diligente, indulgente, et, ut tunc erant tempora, diti, in primisque studioso literarum. Hic, prout ipse amabat literas, omnibus doctrinis, quibus puerilis aetas impertiri debet, filium erudit. Erat autem in puero, praeter docilitatem ingenii, summa suavitas oris ac vocis, ut non so-

lum celeriter acciperet, quae tradebantur, sed etiam excellenter pronuntiaret. Qua ex re in pueritia nobilis inter aequales ferebatur, clariusque exsplendescebat, quam generosi condiscipuli animo aequo ferre possent. Itaque incitabat omnes studio suo; quo in numero fuerunt L. Torquatus, C. Marius filius, M. Cicero: quos consuetudine sua sic sibi devinxit, ut nemo iis perpetuo fuerit carior.

II. Pater mature decessit. Ipse adolescentulus propter adfinitatem P. Sulpicii, qui Tribunus plebis interfectus est, non expers fuit illius periculi. Namque Anicia, Pomponii consobrina, nupserrat M. Servio, fratri P. Sulpicii. Itaque interfecto Sulpicio, posteaquam vidit, Cinnano tumultu civitatem esse perturbatam, neque sibi dari facultatem pro dignitate vivendi, quin alterutram partem offenderet, dissociatis animis civium, quum alii Sullanis, alii Cinnanis faverent partibus: idoneum tempus ratus studiis obsequendi suis, Athenas se contulit. Neque eo secius adolescentem A. U. c. 665. Marium, hostem iudicatum, iuvit opibus suis; cuius fugam pecunia sublevavit. Ac, ne illa peregrinatio detrimentum aliquod adferret rei familiari, eodem magnam partem fortunarum traiecit suarum. Hic ita vixit, ut universis Atheniensibus merito esset carissimus. Nam praeter gratiam, quae iam in adolescentulo magna erat, saepe suis opibus inopiam eorum publicam levavit. Quum enim versuram facere publice necesse esset, neque eius conditionem aequam haberent; semper se interposuit, atque ita, ut neque usuram umquam ab iis acceperit, neque longius, quam dictum esset, eos debere passus sit. Quod utrumque erat iis salu-

tare. Nam neque indulgendo inveterascere eorum aes alienum patiebatur, neque multiplicandis usuris crescere. Auxit hoc officium alia quoque liberalitate. Nam universos frumento donavit, ita ut singulis septem modii tritici darentur: qui modus mensurae *medimnus* Athenis adpellatur.

III. Hic autem sic se gerebat, ut communis infimis, par principibus videretur. Quo factum est, ut huic omnes honores, quos possent, publice haberent, civemque facere studerent. Quo beneficio ille uti noluit. Quod nonnulli ita interpretantur, amitti civitatem Romanam, alia adscita. Quamdiu adfuit, ne qua sibi statua poneretur, restitit: absens prohibere non potuit. Itaque aliquot ipsi et Phidiae, locis sanctissimis, posuerunt. Hunc enim in omni procuratione reipublicae actorem auctoremque habebant. Igitur primum illud munus fortunae, quod in ea potissimum urbe natus est, in qua domicilium orbis terrarum esset imperii, ut eandem et patriam haberet et domum. Hoc specimen prudentiae, quod, quum in eam civitatem se contulisset, quae antiquitate, humanitate, doctrina praestaret omnes, unus ei ante alios fuerit carissimus.

IV. Huc ex Asia Sulla decedens quum venisset, quamdiu ibi fuit, secum habuit Pomponium, captus adolescentis et humanitate et doctrina. Sic enim Graece loquebatur, ut Athenis natus videretur. Tanta autem suavitas erat sermonis Latini, ut adpareret, in eo nativum quemdam leporem esse, non adscitum. Idem poemata pronuntiabat et Graece et Latine sic, ut supra nihil posset addi. Quibus rebus factum est, ut Sulla

nusquam [eum] ab se dimitteret, cuperetque secum deducere. Qui quum persuadere tentaret: "Noli, oro te, inquit Pomponius, adversum eos me velle ducere, cum quibus ne contra te arma ferrem, Italiam reliqui." At Sulla, adolescentis officio collaudato, omnia munera ei, quae Athenis acceperat, proficiscens iussit deferri. Hic complures annos moratus, quum et rei familiari tantum operae daret, quantum non indiligens deberet paterfamilias, et omnia reliqua tempora aut literis, aut Atheniensium reipublicae tribueret, nihilominus amicis urbana officia praestitit. Nam et ad comitia eorum ventitavit, et, si qua res maior acta est, non defuit; sicut Ciceroni in omnibus [eius] periculis singularem fidem praebuit: cui ex patria fugienti sestertiûm ducenta et quinquaginta millia donavit. Tranquillatis autem rebus Romanis, remigravit Romam, ut opinor, L. Cotta et ^{A. U.} _{c. 687.} L. Torquato Coss.; quem diem sic universa civitas Atheniensium prosecuta est, ut lacrimis desiderii futuri dolorem indicaret.

v. Habebat avunculum Q. Caecilium, equitem Romanum, familiarem L. Luculli, divitem, difficillima natura: cuius sic asperitatem veritus est, ut, quem nemo ferre posset, huius sine offensione ad summam senectutem retinuerit benevolentiam. Quo facto tulit pietatis fructum. Caecilius enim moriens testamento adoptavit eum heredemque fecit ex dodrante; ex qua hereditate accepit circiter centies sestertiûm. Erat nupta soror Attici Q. Tullio Ciceroni; easque nuptias M. Cicero conciliarat, cum quo a condiscipulatu vivebat coniunctissime, multo etiam familiarius, quam cum Quin-

to; ut iudicari possit, plus in amicitia valere similitudinem morum, quam adfinitatem. Utebatur autem intime Q. Hortensio, qui iis temporibus principatum eloquentiae tenebat, ut intelligi non posset, uter eum plus diligeret, Cicero, an Hortensius: et id, quod erat difficillimum, efficiebat, ut, inter quos tantae laudis esset aemulatio, nulla intercederet obtrectatio, essetque talium virorum copula.

VI. In republica ita versatus est, ut semper optimarum partium et esset et existimaretur, neque tamen se civilibus fluctibus committeret, quod non magis eos in sua potestate existimabat esse, qui se iis dedissent, quam qui maritimis iactarentur. Honores non petiit, quum ei paterent propter vel gratiam vel dignitatem: quod neque peti more maiorum, neque capi possent, conservatis legibus, in tam effusis ambitus largitionibus, neque geri e republica sine periculo, corruptis civitatis moribus. Ad hastam publicam numquam accessit. Nullius rei neque praes, neque manceps factus est. Neminem neque suo nomine, neque subscribens accusavit. In ius de sua re numquam iit; iudicium nullum habuit. Multorum consulum praetorumque praefecturas delatas sic accepit, ut neminem in provinciam sit secutus, honore fuerit contentus, rei familiaris despexerit fructum.

A. U. Qui ne cum Q. quidem Cicerone voluerit ire in
c. 691. Asiam, quum apud eum legati locum obtinere posset. Non enim decere se arbitrabatur, quum praeturam gerere noluisset, adseclam esse praetoris. Qua in re non solum dignitati serviebat, sed etiam tranquillitati, quum suspiciones quoque

vitaret criminum. Quo fiebat, ut eius observantia omnibus esset carior; quum eam officio, non timori, neque spei, tribui viderent.

VII. Incidit Caesarianum civile bellum, quum haberet annos circiter sexaginta. Usus est aetatis A. U.
c. 703. vacatione, neque [se] quoquam movit ex Urbe. Quae amicis suis opus fuerant ad Pompeium proficiscentibus, omnia ex sua re familiari dedit. Ipsum Pompeium coniunctum non offendit, (nullum ab eo habebat ornamentum), ut ceteri, qui per eum aut honores, aut divitias ceperant: quorum partim invitissimi castra sunt secuti, partim summa cum eius offensione domi remanserunt. Attici autem quies tantopere Caesari fuit grata, ut victor, quum privatis pecunias per epistolas imperaret, huic non solum molestus non fuerit, sed etiam sororis filium et Q. Ciceronem ex Pompeii castris concesserit. Sic vetere instituto vitae effugit nova pericula.

VIII. Secutum est illud, occiso Caesare, quum A. U.
c. 708. respublica penes Brutos videretur esse et Cassium, ac tota civitas se ad eos convertisse. Sic M. Bruto usus est, ut nullo ille adolescens aequali familiarius, quam hoc sene; neque solum eum principem consilii haberet, sed etiam in convictu. Excogitatum est a quibusdam, ut privatum aerarium Caesaris interfecto ab Equitibus Romanis constitueretur. Id facile effici posse arbitrati sunt, si et principes illius ordinis pecunias contulissent. Itaque adpellatus est a C. Flavio, Bruti familiari, Atticus, ut eius rei princeps esse vellet. At ille, qui officia amicis praestanda sine factione existimaret, semperque a talibus se consiliis removis-

set, respondit: "Si quid Brutus de suis facultatibus uti voluisset, usurum, quantum eae paterentur: se neque cum quoquam de ea re collocuturum, neque coiturum." Sic ille consensionis globus huius unius dissensione disiectus est. Neque multo post superior esse coepit Antonius, ita ut Brutus et Cassius, provinciarum, quae iis necis causa datae erant a consulibus, desperatis rebus, in exsilium proficiscerentur. Atticus, qui pecuniam simul cum ceteris conferre noluerat florenti illi parti, abiecto Bruto Italiaque cedenti, sestertiûm centum millia muneri misit. Eidem in Epiro absens trecenta iussit dari; neque eo magis potenti adulatus est Antonio, neque desperatos reliquit.

IX. Secutum est bellum gestum apud Mutinam. In quo si tantum eum prudentem dicam, minus, quam debeam, praedicem, quum ille potius divinus fuerit; si divinatio adpellanda est perpetua naturalis bonitas, quae nullis casibus neque agitur, neque minuitur. Hostis Antonius iudicatus Italia cesserat: spes restituendi nulla erat. Non solum [eius] inimici, qui tunc erant potentissimi et plurimi, sed etiam qui adversariis eius se dabant, et in eo laedendo se aliquam consecuturos sperabant commendationem, Antonii familiares insequiebantur; uxorem Fulviam omnibus rebus spoliare cupiebant: liberos etiam extinguere parabant. Atticus, quum Ciceronis intima familiaritate uteretur, amicissimus esset Bruto, non modo nihil iis indulsit ad Antonium violandum, sed e contrario familiares eius ex Urbe profugientes, quantum potuit, texit; quibus rebus indiguerunt, adiuvit. P vero Volumnio ea tribuit, ut plura a

parente proficisci non potuerint. Ipsi autem Fulviae, quum litibus distineretur magnisque terroribus vexaretur, tanta diligentia officium suum praestitit, ut nullum illa stiterit vadimonium sine Attico; hic sponsor omnium rerum fuerit. Quin etiam, quum illa fundum secunda fortuna emisset in diem, neque post calamitatem versuram facere potuisset, ille se interposuit, pecuniamque sine fenore sineque ulla stipulatione ei credidit, maximum existimans quaestum, memorem gratumque cognosci, simulque aperire, se non fortunae, sed hominibus solere esse amicum. Quae quum faciebat, nemo eum temporis causa facere poterat existimare. Nemini enim in opinionem veniebat, Antonium rerum potiturum. Sed sensim is a nonnullis optimatibus reprehendebatur, quod parum odisse malos cives videretur.

x. Ille autem sui iudicii, potius, quid se facere par esset, intuebatur, quam quid alii laudaturi forent. Conversa subito fortuna est. Ut Antonius rediit in Italiam, nemo non magno [in] periculo Atticum [futurum] putarat, propter intimam familiaritatem Ciceronis et Bruti. Itaque ad adventum imperatorum de foro decesserat, timens proscriptionem, latebatque apud P. Volumnium, cui, ut ostendimus paullo ante, opem tulerat: (tanta varietas iis temporibus fuit fortunae, ut modo hi, modo illi in summo essent aut fastigio, aut periculo) habebatque secum Q. Gellium Canum, aequalem simillimumque sui. Hoc quoque sit Attici bonitatis exemplum, quod cum eo, quem puerum in ludo cognoverat, adeo coniuncte vixit, ut ad extremam aetatem amicitia eorum creverit.

Antonius autem, etsi tanto odio ferebatur in Ciceronem, ut non solum ei, sed omnibus etiam eius amicis esset inimicus eosque vellet proscribere, multis hortantibus tamen, Attici memor fuit officii, et ei, quum requisisset, ubinam esset, sua manu scripsit, "ne timeret, statimque ad se veniret: se eum et [illius causa] Gellium Canum de proscriptorum numero exemisse." Ac, ne quod in periculum incideret, quod noctu fiebat, praesidium ei misit. Sic Atticus in summo timore non solum sibi, sed etiam ei, quem carissimum habebat, praesidio fuit. Neque enim suae solum a quocumque auxilium petiit salutis, sed coniunctim; ut adpareret, nullam seiunctam sibi ab eo velle esse fortunam. Quod si gubernator praecipua laude fertur, qui navem ex hieme marique scopuloso servat: cur non singularis eius existimetur prudentia, qui ex tot tamque gravibus procellis civilibus ad incolumitatem pervenit?

XI. Quibus ex malis ut se emergerat, nihil aliud egit, quam ut plurimis, quibus rebus posset, esset auxilio. Quum proscriptos praemiis imperatorum vulgus conquireret, nemo in Epirum venit, cui res ulla defuerit. Nemini non ibi perpetuo manendi potestas facta est; qui etiam, post proelium Philippense interitumque C. Cassii et M. Bruti, L. Iulium Mocillam, praetorium, et eius filium, Aulumque Torquatum, ceterosque pari fortuna perculos, instituerit tueri, atque ex Epiro his omnia Samothraciam supportari iusserit. Difficile est omnia persequi, et non necessaria. Illud unum intelligi volumus, illius liberalitatem neque temporariam, neque callidam fuisse. Id ex ipsis

rebus ac temporibus iudicari potest, quod non florentibus se venditavit, sed adflictis semper succurrit: qui quidem Serviliam, Bruti matrem, non minus post mortem eius, quam florente, coluerit. Sic liberalitate utens, nullas inimicitias gessit; quod neque laedebat quemquam, neque, si quam iniuriam acceperat, malebat ulcisci, quam oblivisci. Idem immortalī memoria percepta retinebat beneficia; quae autem ipse tribuerat, tamdiu meminerat, quoad ille gratus erat, qui acceperat. Itaque hic fecit, ut vere dictum videatur: "Sui cuique mores fingunt fortunam." Neque tamen prius ille fortunam, quam se ipse, finxit; qui cavuit, ne qua in re iure plecteretur.

XII. His igitur rebus effecit, ut M. Vipsanius Agrippa, intima familiaritate coniunctus adolescenti Caesari, quum propter suam gratiam et Caesaris potentiam nullius conditionis non haberet potestatem, potissimum eius deligeret adfinitatem, praeoptaretque Equitis Romani filiam generosarum nuptiis. Atque harum nuptiarum conciliator fuit (non est enim celandum) M. Antonius, triumvir reipublicae constituendae: cuius gratia quum augere possessiones posset suas, tantum abfuit a cupiditate pecuniae, ut nulla in re usus sit ea, nisi in deprecandis amicorum aut periculis, aut incommodis. Quod quidem sub ipsa proscriptione perillustre fuit. Nam quum L. Saufeii, Equitis Romani, aequalis sui, qui [cum eo] complures annos, studio ductus philosophiae, habitabat, habebatque in Italia pretiosas possessiones, triumviri bona vendidissent, consuetudine ea, qua tunc res gerebantur; Attici labore atque industria factum

est, ut eodem nuntio Saufeius fieret certior, se patrimonium amisisse, et recuperasse. Idem L. Iulium Calidum, quem, post Lucretii Catullique mortem, multo elegantissimum poëtam nostram tulisse aetatem, vere videor posse contendere, neque minus virum bonum optimisque artibus eruditum, post proscriptionem Equitum, propter magnas eius Africanas possessiones, in proscriptorum numerum a P. Volumnio, praefecto fabrûm Antonii, absentem relatum, expedit. Quod in praesenti utrum ei laboriosius, an gloriosius fuerit, difficile fuit iudicare: quod in eorum periculis, non secus absentes, quam praesentes amicos Attico esse curae, cognitum est.

XIII. Neque vero minus ille vir bonus paterfamilias habitus est, quam civis. Nam quum esset pecuniosus, nemo illo minus fuit emax, minus aedificator. Neque tamen non in primis bene habitavit, omnibusque optimis rebus usus est. Nam domum habuit in colle Quirinali Tamphilanam, ab avunculo hereditate relictam; cuius amoenitas non aedificio, sed silva constabat. Ipsum enim tectum, antiquitus constitutum, plus salis, quam sumtus habebat: in quo nihil commutavit, nisi si quid vetustate coactus est. Usus est familia, si utilitate iudicandum est, optima: si forma, vix mediocri. Namque in ea erant pueri literatissimi, anagnostae optimi, et plurimi librarii, ut ne perdissequus quidem quisquam esset, qui non utrumque horum pulcre facere posset. Pari modo artifices ceteri, quos cultus domesticus desiderat, apprime boni. Neque tamen horum quemquam, nisi domi natum domique factum, habuit: quod est

signum non solum continentiae, sed etiam diligentiae. Nam et non intemperanter concupiscere, quod a plurimis videas, continentis debet duci; et potius diligentia, quam pretio, parare, non mediocris est industriae. Elegans, non magnificus; splendidus, non sumtuosus; omni diligentia munditiem, non adfluentiam adfectabat. Supellex modica, non multa, ut in neutram partem conspici posset. Nec hoc praeteribo, quamquam nonnullis leve visum iri putem. Quum in primis lautus esset Eques Romanus, et non parum liberaliter domum suam omnium ordinum homines invitaret; scimus non amplius, quam terna millia aeris, peraeque in singulos menses, ex ephemeride eum expensum sumtui ferre solitum. Atque hoc non auditum, sed cognitum praedicamus. Saepe enim, propter familiaritatem, domesticis rebus interfuimus.

XIV. Nemo in convivio eius aliud acroama audivit, quam anagnosten; quod nos quidem iucundissimum arbitramur. Neque umquam sine aliqua lectione apud eum coenatum est, ut non minus animo, quam ventre, convivae delectarentur. Namque eos vocabat, quorum mores a suis non abhorrerent. Quum tanta pecuniae facta esset accessio; nihil de quotidiano cultu mutavit, nihil de vitae consuetudine: tantaque usus est moderatione, ut neque in sestertio vices, quod a patre acceperat, parum se splendide gesserit, neque in sestertio centies adfluentius vixerit, quam instituerat; parique fastigio steterit in utraque fortuna. Nullos habuit hortos, nullam suburbanam aut maritimam sumtuosam villam, neque in Italia, prae-

ter Ardeatinum et Nomentanum, rusticum praedium; omnisque eius pecuniae redditus constabat in Epiroticis et urbanis possessionibus. Ex quo cognosci potest, eum usum pecuniae non magnitudine, sed ratione, metiri solitum.

XV. Mendacium neque dicebat, neque pati poterat. Itaque eius comitas non sine severitate erat, neque gravitas sine facilitate; ut difficile esset intellectu, utrum eum amici magis vererentur, quam amarent. Quidquid rogabatur, religiose promittebat; quod non liberalis, sed levis arbitrabatur, polliceri, quod praestare non posset. Idem in nitendo, quod semel adnuisset, tanta erat cura, ut non mandatam, sed suam rem videretur agere. Numquam suscepti negotii eum pertaesum est. Suam enim existimationem in ea re agi putabat; qua nihil habebat carius. Quo fiebat, ut omnia Ciceronum, Catonis, [Marii, Q.] Hortensii, Auli Torquati, multorum praeterea Equitum Romanorum negotia procuraret. Ex quo iudicari poterat, non inertia, sed iudicio, fugisse reipublicae procurationem.

XVI. Humanitatis vero nullum adferre maius testimonium possum, quam quod adolescens idem seni Sullae fuerit iucundissimus, senex adolescenti M. Bruto; cum aequalibus autem suis, Q. Hortensio et M. Cicerone, sic vixerit, ut iudicare difficile sit, cui aetati fuerit aptissimus: quamquam eum praecipue dilexit Cicero, ut ne frater quidem ei Quintus carior fuerit aut familiarior. Ei rei sunt indicio, praeter eos libros, in quibus de eo facit mentionem, qui in vulgus [iam] sunt editi, sexdecim volumina epistolarum, ab consulatu eius

usque ad extremum tempus ad Atticum missarum: quae qui legat, non multum desideret historiam contextam illorum temporum. Sic enim omnia de studiis principum, vitiis ducum, mutationibus reipublicae perscripta sunt, ut nihil in iis non adpareat, et facile existimari possit, prudentiam quodammodo esse divinationem. Non enim Cicero ea solum, quae vivo se acciderunt, futura praedixit, sed etiam, quae nunc usu veniunt, cecinit, ut vates.

XVII. De pietate autem Attici quid plura commemorem? quum hoc ipsum vere gloriantem audierim in funere matris suae, quam extulit annorum nonaginta, quum esset ipse septem et sexaginta, se numquam cum matre in gratiam redisse, numquam cum sorore fuisse in similitudine, quam prope aequalem habebat. Quod est signum, aut nullam umquam inter eos querimoniam intercessisse, aut hunc ea fuisse in suos indulgentia, ut, quos amare deberet, irasci eis nefas duceret. Neque id fecit natura solum, quamquam omnes ei paremus, sed etiam doctrina. Nam et principum philosophorum ita percepta habuit praecepta, ut iis, ad vitam agendam, non ad ostentationem, uteretur.

XVIII. Moris etiam maiorum summus imitator fuit, antiquitatisque amator: quam adeo diligenter habuit cognitam, ut eam totam in eo volumine exposuerit, quo magistratus ornavit. Nulla enim lex, neque pax, neque bellum, neque res illustris est populi Romani, quae non in eo suo tempore sit notata: et, quod difficillimum fuit, sic familiarum originem subtexuit, ut ex eo cla-

rorum virorum propagines possimus cognoscere. Fecit hoc idem separatim in aliis libris; ut, M. Bruti rogatu, Iuniam familiam a stirpe ad hanc aetatem ordine enumeravit, notans, qui, a quo ortus, quos honores, quibusque temporibus cepisset. Pari modo Marcelli Claudii, Marcellorum; Scipionis Cornelii, et Fabii Maximi, Fabiorum, et Aemiliorum quoque. Quibus libris nihil potest esse dulcius iis, qui aliquam cupiditatem habent notitiae clarorum virorum. Adtigit quoque poëticen; credimus, ne eius expers esset svavitatis. Namque versibus, qui honore rerumque gestarum amplitudine ceteros Romani populi praestiterunt, exposuit; ita, ut sub singulorum imaginibus facta magistratusque eorum non amplius quaternis quinisque versibus descripserit. Quod vix credendum sit, tantas res tam breviter potuisse declarari. Est etiam liber Graece confectus de consulatione Ciceronis. Hactenus, Attico vivo, edita haec a nobis sunt.

XIX. Nunc, quoniam fortuna nos superstites ei esse voluit, reliqua persequemur: et, quantum poterimus, rerum exemplis lectores docebimus, sicut supra significavimus, suos cuique mores plerumque conciliare fortunam. Namque hic contentus ordine equestri, quo erat ortus, in adfinitatem pervenit imperatoris Divi [Iulii] filii, quum iam ante familiaritatem eius esset consecutus, nulla alia re, quam elegantia vitae, qua ceteros ceperat principes civitatis, dignitate pari, fortuna humiliore. Tanta enim prosperitas Caesarem est consecuta, ut nihil ei non tribuerit fortuna, quod cuiquam ante detulerit; et conciliarit, quod nemo

adhuc civis Romanus quivit consequi. Nata autem est Attico neptis ex Agrippa, cui virginem filiam collocarat. Hanc Caesar, vix anniculam, Tiberio Claudio Neroni, Drusilla nato, privigno suo, despondit: quae coniunctio necessitudinem eorum sanxit, familiaritatem reddidit frequentiore.

XX. Quamvis ante haec sponsalia non solum, quum ab Urbe abesset, numquam ad suorum quemquam literas misit, quin Attico mitteret, quid ageret, in primis, quid legeret, quibusque in locis, et quamdiu esset moraturus: sed etiam quum esset in Urbe, et propter suas infinitas occupationes minus saepe, quam vellet, Attico frueretur, nullus dies tamen temere intercessit, quo non ad eum scriberet, quum modo aliquid de antiquitate ab eo requireret, modo aliquam ei quaestionem poëticam proponeret, interdum iocans eius verbosiores eliceret epistolas. Ex quo accidit, quum aedes Iovis Feretrii, in Capitolio ab Romulo constituta, vetustate atque incuria detecta prolaberetur, ut, Attici admonitu, Caesar eam reficiendam curaret. Neque vero ab M. Antonio minus absens literis colebatur; adeo, ut adcurate ille ex ultimis terris, quid ageret, quid curae sibi haberet, certiore faceret Atticum. Hoc quale sit, facilius existimabit is, qui iudicare poterit, quantae sit sapientiae, eorum retinere usum benevolentiamque, inter quos maximarum rerum non solum aemulatio, sed obtrectatio tanta intercedebat, quantam fuit incidere necesse inter Caesarem atque Antonium, quum se uterque principem non solum urbis Romanae, sed orbis terrarum, esse cuperet.

et ipse et medici contemserunt. Nam put-
t esse tenesmon, cui remedia celeria facilia-
proponebantur. In hoc quum tres menses
nullis doloribus, praeterquam quos ex curatio-
piebat, consumsisset; subito tanta vis morbi
um intestinum prorupit, ut extremo tempore
lumbos fistula putris eruperit. Atque hoc
quam ei accideret, postquam in dies dolores
scere, febremque accessisse sensit, Agrippam
um ad se arcessiri iussit, et cum eo L. Cor-
n Balbum Sextumque Peducaecum. Hos ut
se vidit, in cubitum innixus, "quantam, in-
curam diligentiamque in valetudine mea tu-
hoc tempore adhibuerim, quum vos testes
m, nihil necesse est pluribus verbis comme-
re. Quibus quoniam, ut spero, satisfeci, me
reliqui fecisse, quod ad sanandum me perti-
; reliquum est, ut egomet mihi consulam.
s ignorare nolui. Nam mihi stat, alere mor-
desinere. Namque his diebus quidquid cibi
isque sumsi, ita produxi vitam, ut auxerim
es sine spe salutis. Quare a vobis peto pri-
ut consilium probetis meum: deinde, ne
a dehortando conemini."

XXII. Hac oratione habita, tanta constantia
atque vultus, ut non ex vita, sed ex domo

febris decessit, leviorque morbus esse coe-
men propositum nihilo secius peregit. In
quinto post, quam id consilium inierat, p-
lendas Apriles, Cn. Domitio, C. Sosio o-
cessit. Elatus est in lecticula, ut ipse
pserat, sine ulla pompa funeris, comitan-
mnibus bonis, maxima vulgi frequentia.
est iuxta viam Appiam, ad quintum lap-
monimento Q. Caecilii, avunculi sui.

CORNELII NEPOTIS
FRAGMENTA
QUAE REPERIRI POTUERUNT OMNIA,
ANDREAE SCHOTTI
STUDIO COLLECTA,
NUNC PASSIM EMENDATA ET ALICUBI AUCTA.

CHRONICORUM Lib. I.

CAP. I. De Homero et Hesiodo inter omnes fere scriptores constitit, utrumque vixisse ante Romam conditam, ut Cornelius Nepos in primo Chronicorum de Homero dixit, annis circiter centum et sexaginta. Gellius 17, 21, 3.

Nepoti et Lutatio Romam placet conditam Olympiadis septimae anno secundo. Solinus cap. 2.

Archilochum Nepos Cornelius tradit, Tullo Hostilio Romae regnante, iam tunc poëmatis clarum et nobilem. A. Gell. 17, 21, 8.

M. Manlius Romae, qui Gallos in obsidione Capitolii obrepentes per ardua depulerat, convictus est consilium de regno occupando inisse: damnatusque capitis, e saxo Tarpeio, ut M. Varro ait, praeceps datus est: ut Cornelius autem Nepos scriptum reliquit, verberando necatus est. Gellius c. 1.

Alexander Magnus Pellae oritur, ut Nepos edidit, M. Fabio Ambusto, Tito Quinctio Capitoli-

no Coss. post Romam conditam anno trecentesimo octogesimo quinto. Solin. c. 40.

P. Terentius maxime familiariter vixit cum Scipione Africano et C. Laelio, etc. quamvis Cornelius Nepos omnes aequales fuisse tradat. Donatus in vitae Terentii princ.

CORNELII NEPOTIS EXEMPLORUM Lib. II.

CAP. II. A Virgine Vestale. Sosipater Charisius lib. 1. p. 119. ed. Putsch.

Lib. V.

Cornelius Nepos exemplorum quinto literis mandavit, multis in Senatu placuisse, ut ii, qui redire nollent, datis custodibus ad Hannibalem deducerentur: sed eam sententiam numero plurium, quibus id non videretur, superatam; eos tamen, qui ad Hannibalem non redissent, usque adeo inestabiles invisosque fuisse, ut taedium vitae ceperint, necemque sibi consciverint. A. Gell. 7, 18, 11.

CORNELII NEPOTIS ILLUSTRUM VIRORUM Lib. II.

CAP. III. Subinde. Charisius lib. 2. p. 195. ed. cit.

Lib. XV.

Harum partum. Charisius lib. 1. p. 114.

Lib. XVI.

A fratre patruele. Charis. lib. 1. p. 115.

INCERTA QUO LIBRO VIRORUM ILLUSTR. POSITA.

Carthago antea speciem habuit duplicis oppidi, quasi aliud alterum amplecteretur. Cuius interior pars Byrsa dicebatur, exterior Magalia. Huius rei testis est C. Nepos in eo libro, qui *Vita Illustrium* inscribitur. Serv. ad Virg. 1. Aen. 372.

Propius Grammatico accessi. Diomedes lib. I. Grammat. p. 405.

Albinus, qui cum L. Lucullo consul fuit, res Romanas oratione Graeca scriptitavit. In eius Historiae principio scriptum est ad hanc sententiam: "neminem succensere sibi convenire, si quid in his libris parum composite, aut minus eleganter scriptum foret. Nam sum, inquit, homo Romanus, natus in Latio: Graeca oratio a nobis alienissima est." Ideoque veniam gratiamque malae existimationis, si quid esset erratum, postulavit. Ea quum legisset M. Cato: "Nae tu, inquit, Aule, nimium nugator es, quum maluisti culpam deprecari, quam culpa vacare. Nam petere veniam solemus, aut quum imprudentes erravimus, aut quum expulsi peccavimus. Tibi, inquit, oro te, quis perpulit, ut id committeres, quod priusquam faceres, peteres, ut ignosceretur." Scriptum hoc est in libro Cornelii Nepotis de *Illustribus Viris*. Gellius 11, 8. et Macrobius Saturn. prooem. extr.

CORNELII NEPOTIS Lib. I. DE VITA CICERONIS.

CAP. IV. Cornelius Nepos et rerum memoriae non indiligens, et M. Ciceronis, ut qui maxime, amicus familiaris fuit: atque is tamen in primo librorum, quos de vita illius composuit,

errasse videtur, quum eum scripsit tres et viginti annos natum primam causam iudicii publici egisse, Sextumque Roscium parricidii reum defendisse. Gellius 15, 28. in.

Frustra Tullium suspicimus. Refert enim Cornelius Nepos, se praesente, iisdem paene verbis, quibus edita est, eam pro Cornelio, seditioso tribuno, defensionem peroratam. Hieronymus epist. 71. ad Pammachium c. 4.

CORNELII NEPOTIS Lib. I. EPISTOLARUM AD CICERONEM.

CAP. V. Tantum abest, ut ego magistram esse putem vitae philosophiam beataeque vitae perfectricem; ut nullis magis existinem opus esse magistris vivendi, quam plerisque, qui in ea disputanda versantur. Video enim magnam partem eorum, qui in schola de pudore et continentia praecipiant argutissime, eosdem in omnium libidinum cupiditatibus vivere. Lactant. divin. instit. 3, 15, 10.

M. TULLII CICERONIS AD CORNELIUM NEPOTEM EPISTOLARUM Lib. II.

Itaque nostri, quum omnia, quae dixissemus, dicta essent, quae facete et breviter et acute loquuti essemus, ea proprio nomine adpellari *dicta* voluerunt. Macrobius Saturnal. 2, 1.

AD EUMDEM, EX LIBRO INCERTO.

Hoc restiterat etiam, ut a te fictis adgrederer donis. Priscianus Grammat. lib. 8. p. 792.

Qui habet, ultro adpetitur: qui est pauper, adspernatur. Idem c. 1.

Quid? oratorum quem huic antepones eorum, qui nihil aliud egerunt? Quis sententiis aut acutior, aut crebrior? quis verbis aut ornatior, aut elegantior? Sveton. Caes. 55.

Ut Tullius docet, crudelitatis increpans Caesarem in quadam ad Nepotem epistola. "Neque enim quidquam aliud est felicitas, inquit, nisi honestarum rerum prosperitas. Vel, ut alio modo definiam, felicitas est fortuna adiutrix consiliorum bonorum: quibus qui non utitur, felix nullo pacto esse potest. Ergo in perditis impiisque consiliis, quibus Caesar usus erat, nulla potuit esse felicitas: feliciorque meo iudicio Camillus exsulans, quam temporibus iisdem Manlius, etiamsi, id quod cupierat, regnare potuisset." Ammian. Marcellin. lib. 21. extr.

Haec quidam veterum formidantes, cognitiones actuum variorum, stylis uberibus explicatas, non edidere superstites, ut in quadam ad Cornelium Nepotem epistola Tullius quoque testis reverendus adfirmat. Idem lib. 26. in.

Sententiae illius Tullianae ignarus, docentis, infelices esse eos, qui omnia sibi licere existimaverunt. Idem lib. 26. extr.

IDEM AD ATTICUM DE NEPOTE Libr. 16. Ep. 5.

Nepotis epistolam exspecto; cupidus ille meorum, qui ea, quibus maxime γαυριῶ, legenda non putet? et ais μετ' ἀμύμονα: tu vero ἀμύμων, ille quidem ἀμβροτος.

Male narras de Nepotis filio. Valde mehercule moveor, et moleste fero. Nescieram omnino, esse istum puerum. Ep. 14.

F R A G M E N T A,

INCERTA, PARTIM QUO LIBRO POSITA, PARTIM
QUIBUS VERBIS CONCEPTA.

CAP. VI. Nepos auctore certo comperisse se ait, C. Laelium quondam in Puteolano Calend. Martiis admonitum ab uxore, temporius ut discumberet, petiisse ab ea, ne interPELLARETUR: serius tandem ingressum triclinium dixisse, non saepe in scribendo magis successisse sibi: deinde rogatum, scripta illa proferret, pronuntiasse versus, qui sunt in *Ἐαυτοντιμορουμένω*:

Satis pol proterve me Syri promissa huc induxerunt.
Donat. in vita Terentii.

L. Otacilius Pilitus, Rhetoricam professus, Cn. Pompeium Magnum docuit; patris eius res gestas, nec minus ipsius, compluribus libris exposuit: primus omnium libertinorum, ut Cornelius Nepos opinatur, scribere historiam orsus, non nisi ab honestissimo quoque scribi solitam. Svetonius de Claris Rhetor. cap. 3.

Cornelius Nepos in libello, quo distinguit literatum ab erudito, literatos vulgo quidem adpellari ait eos, qui aliquid diligenter et acute scienterque possint aut dicere, aut scribere: ceterum proprie sic adpellandos poëtarum interpretes, qui a Grae-

cis γραμματικοὶ nominentur. Sveton. de Illustr. Gramm. c. 4.

CAP. VII. Praeter Physicos Homerumque, qui universum orbem mari circumfusus esse dixerunt, Cornelius Nepos, ut recentior, ita auctoritate certior; testem autem rei Q. Metellum Celerem adiicit, eumque ita retulisse commemorat: Quum Galliae proconsul praeesset, Indos quosdam a rege Boiorum dono sibi datos: unde in eas terras devenissent, requirendo, cognosse vi tempestatum ex Indicis aequoribus abreptos, emensosque, quae intererant, tandem in Germaniae litora exiisse. Mela 3, 5. f. Plin. Hist. Nat. 2, 67.

Largitudo. Charisius lib. 1. c. 78.

Eudoxus quidam avorum nostrorum temporibus, quum Lathurum regem Alexandriae profugeret, Arabico sinu egressus, per hoc pelagus, ut Nepos adfirmat, Gades usque pervectus est. Mela 3; 9. Plin. H. N. 2, 67.

Paphlagonia insignis loco Heneto, a quo, ut Cornelius Nepos perhibet, Paphlagones, in Italiam transvecti, mox Veneti sunt nominati. Solin. cap. 46. s. 44. ex Plinio 6, 2.

Fauces Oceani T. Livius ac Nepos Cornelius latitudinis tradiderunt, ubi minus VII. M. pass. ubi vero plurimum X.M. Plin. 5. prooem.

Melpum opulentia praecipuum, quod ab Insu-
bribus et Boiis et Senonibus deletum esse eo die,
quo Camillus Veios ceperit, Nepos Cornelius tradidit. Plin. 3, 17. s. 21.

Ultra Aquileiam VI.M. pass. Formio amnis, ab Ravenna CLXXXIX pass. antiquus auctae Italiae terminus, nunc vero Istriae: quam cognominatam

a flumine Istro in Hadriam effluente a Danubio amne, eodemque Istro adversum Padi fauces, contrario eorum percussu mari interiecto dulcescente, plerique dixere falso, et Nepos [Cornelius] etiam Padi adcola. Plin. H. N. 3. 18.

CAP. VIII. Alpes in longitudinem decies centena millia pass. patere a supero mari ad inferum, Caelius tradit: Timagenes XXII.M. pass. deductis: in latitudinem autem Cornelius Nepos C.M.: T. Livius tria M. stadiorum: uterque diversis in locis. Plin. 3, 19.

Inter duos Bosporos, Thracium et Cimmericum, directo cursu, ut auctor est Polybius, 15M passuum intersunt. Circuitu vero totius Ponti vicies semel centena quinquaginta M. ut auctor est Varro et fere veteres. Nepos Cornelius trecenta millia quinquaginta adiicit. L. 4, 12.

In ora Oceani, colonia Augusti, Iulia Constantia, etc. et ab ea XXXII.M. pass. colonia a Claudio Caesare facta Lixos. Ibi regia Antaei, certamenque cum Hercule, et Hesperidum horti etc. Exstat in ea et ara Herculis, nec praeter oleastros aliud, ex narrato illo aurifero nemore. Minus profecto mirentur portentosa Graeciae mendacia, de iis et amne Lixo prodita, qui cogitent, nostros nuper paullo minus monstrifica quaedam de iisdem tradidisse: praevalidam hanc urbem maioremque Carthagine magna: praeterea ex adverso eius sitam et prope immenso tractu ab Tingi: quaeque alia Cornelius Nepos avidissime credidit. Lib. 5. c. 1.

Aliqui inter Pontum et Caspium mare CCCLXXV.

Cornel. Nepos.

M. pass. non amplius interesse tradiderunt: Cornelius Nepos CCL.M. Lib. 6, 11. s. 12.

Polybius in extrema Mauritania contra montem Atlantem a terra stadia octo abesse prodidit Cernen. Nepos Cornelius ex adverso maxime Carthaginis a continente passus mille: non ampliorem circuitu duobus millibus. Lib. 6, 31.

Nepos Cornelius, qui Divi Augusti principatu obiit: "Me, inquit, iuvene violacea purpura vigeat, cuius libra denariis centum venibat; nec multo post rubra Tarentina. Huic successit dibapha Tyria, quae in libras denariis mille non poterat emi. Hac P. Lentulus Spinther, Aedilis Curulis, primus in praetexta usus improbabatur: qua purpura quis non iam, inquit, tricliniaria facit?" L. 9, 39.

Onychem etiam tunc in Arabiae montibus, nec usquam aliubi nasci putavere nostri veteres: Sudines in Germania; potoriis primum vasis inde factis, dein pedibus lectorum sellisque. Nepos Cornelius tradit, magno fuisse miraculo, quum P. Lentulus Spinther amphoras ex eo Chiorum magnitudine cadorum ostendisset: post quinquennium deinde triginta duorum pedum longitudine columnas vidisse se. Plin. 36, 7.

IX. Νέπως δὲ Κορνήλιος οὐχ ὑπὸ γήρας φησὶν, οὐδὲ νόσου παραλλάξαι τὸν Λούκυλλον, ἀλλὰ φαρμάκοις ὑπὸ τίνος τῶν ἀπελευθέρων, Καλλισθένους, διαφθαρέντα. Τὰ δὲ φάρμακα δοθῆναι μὲν, ὡς ἀγαπῶτο μᾶλλον ὁ Καλλισθένης ὑπ' αὐτοῦ, τοιαύτην ἔχειν δοκοῦντα τὴν δύναμιν· ἐκστῆσαι δὲ καὶ καταλύσαι τὸν λογισμόν, ὥστ', ἔτι ζῶντος αὐτοῦ, τὴν οὐσίαν διοικεῖν τὸν ἀδελφόν.

Cornelius Nepos ait: non senio, neque morbo alienata mente fuisse Lucullum, sed a quodam liberto Callisthene venenis corruptum. Datum autem esse venenum, ut Callisthenes impensius ab ea diligeretur, quod eiusmodi vi pollere id putaret: ita vero alienasse et solvisse mentem eius, ut adhuc viventis facultates frater procuraret. Plutarchus in Lucullo cap. 45.

Νέπως ὁ Κορνήλιός φησιν, οὐ Κράσσου, Βρούτου δὲ θριαμβεύσαντος ἀπὸ Λυσιτανῶν, θυγατέρα γῆμαι Γαίον.

Cornelius Nepos non Crassi, sed Bruti, eius, qui de Lusitanis triumphavit, filiam nuptum Caio datam, ait. Idem in T. Graccho cap. 21.

Ἀννίβα δὲ τῶν μὲν ἄλλων ἐλάχιστος ἦν λόγος, Μάρκελλον δὲ πεπτωκέναι πυθόμενος, αὐτὸς ἐξέδραμεν ἐπὶ τὸν τόπον. Καὶ τῷ νεκρῷ παρastas, καὶ πολὺν χρόνον τήν τε ῥώμην τοῦ σώματος καταμαθὼν καὶ τὸ εἶδος, οὔτε φωνὴν ἀφῆκεν ὑπερήφανον, οὔτ' ἀπ' ὀψεως τὸ χαῖρον, ὥς ἂν τις ἐργῶδη πολέμιον καὶ βαρὺν ἀπεκτοναῖς ἐξέφηνεν· ἀλλ' ἐπιθαυμάσας τὸ παράλογον τῆς τελευτῆς, τὸν μὲν δακτύλιον ἀφείλετο. Τὸ δὲ σῶμα κοσμήσας πρέποντι κόσμῳ, καὶ περιστείλας ἐντίμως, ἔκαυσε· καὶ τὰ λείψανα συνθεῖς εἰς κάλπην ἀργυρεῖαν, καὶ χρυσοῦν ἐμβαλὼν στέφανεν, ἀπέστειλε πρὸς τὸν υἱόν. Τῶν δὲ Νομάδων τινὲς περιτυχόντες τοῖς κομίζουσιν, ὥρμησαν ἀφαιρεῖσθαι τὸ τεῦχος· ἀντιλαμβανομένων δ' ἐκείνων, ἐκβιαζόμενοι καὶ μαχόμενοι διέρριψαν τὰ ὅσῃα. Πυθόμενος δὲ Ἀννίβας, καὶ πρὸς τοὺς παρόντας εἰπὼν· οὐδὲν ἄρα δυνατόν γενέσθαι ἄκοντος θεοῦ· τοῖς μὲν Νομάσιν ἐπέθηκε δίκην, οὐκέτι δὲ κομιδῆς, ἢ συλλογῆς τῶν λειψάνων ἐφρόντισεν, ὥς δὴ κατὰ θεόν τινα καὶ τῆς τελευτῆς

καὶ τῆς ἀταφίας παραλόγως οὕτω τῷ Μαρκελλῷ
γενομένης. Ταῦτα μὲν οὖν οἱ περὶ Κορνήλιον Νέπωτα
καὶ Οὐαλέριον Μάξιμον ἱστορήκασιν· Λίβιος δὲ καὶ
Καῖσαρ ὁ Σεβαστὸς κομισθῆναι τὴν ὑδρίαν πρὸς τὸν
υἱὸν εἰρήκασιν, καὶ ταφῆναι λαμπρῶς.

Hannibal vero quum reliquos minimi faceret, Marcelli caede nuntiata, ipse ad locum accurrit, cadaverique adsistens, diuque corporis robur et formam contemplatus, neque superbam ullam emisit vocem, neque vultu laetitiam (ut consentaneum erat eum, qui tam molestum et gravem hostem interfecisset) prae se tulit; sed inopinatum viri exitum miratus, annulum ei abstulit, corpus digno habitu ornatum, vestibisque decentibus amictum cremavit; reliquias in urnam argenteam lectas, aurea superaddita corona, ad filium misit. Sed quidam Numidae, quum in ferentes ea incidissent, adimere vi conati sunt: illis reluctantibus, ac vim vi repellentibus, ossa disiecta sunt. Hannibal, hoc audito, ad eos, qui aderant: Nihil, inquit, utique Diis invitis fieri potest: sumto de Numidis supplicio, nullam praeterea de Marcelli reliquiis colligendis curam habuit: ut qui Dei alicuius numine Marcello hunc exitum vitae et sepulturae privationem ita praeter omnium opinionem evenisse crederet. Haec Cornelius Nepos et Valerius Maximus narrant. Livius et Augustus Caesar, perlatam ad filium Marcelli urnam, et honorifice sepultas eius reliquias perhibent. Plutarchus in Marcello cap. 30.

Ἀντίβαν δὲ Μάρκελλος, ὥς μὲν οἱ περὶ Πολύβιον
λέγουσιν, οὐδὲ ἀπαξ ἐνίκησεν, ἀλλ' ἀήττητος ἀνὴρ δε-
κεῖ διαγενέσθαι μέχρι Σκιπίωνος. Ἡμεῖς δὲ Λίβιῳ, Καί-
σαρι καὶ Νέπωτι, καὶ τῶν ἐλληνικῶν τῷ βασιλεῖ Ἰόβα

πιστεύομεν, ἥττας τινὰς καὶ τροπὰς ὑπὸ Μαρκέλλου
τῶν σὺν Ἀννίβᾳ γενέσθαι.

Hannibalem Marcellus, ut Polybius narrat, ne semel quidem vicit, sed invictus hic vir fuisse videtur usque ad Scipionem. Nos autem Livio et Caesari et Nepoti et ex Graecis scriptoribus regi Iubae credimus, aliquoties Hannibalem a Marcello victum et in fugam versum esse. Plutarchus in comparatione Pelopidae cum Marcello.

CAP. X. Cornelius Nepos, qui Divi Augusti principatu obiit, quum scriberet turdos paullo ante captos saginari, addidit, ciconias magis placere, quam grues: quum haec nunc ales inter primas expetatur, illam vero nemo velit adtigisse. Plin. 10, 23.

Apud antiquos piscium nobilissimus habitus acipenser, etc. Postea praecipuam auctoritatem fuisse lupo et asellis, Cornelius Nepos et Laberius, poëta mimorum, tradidere. Idem 9, 17.

Magnitudo loto arbori, quae piro: quamquam Nepos Cornelius brevem tradat, etc. Vinum quoque exprimitur illi, simile mulso, quod ultra denos dies negat durare idem Nepos; baccasque contusas cum alica ad cibos dolio condi. Idem 13, 17.

Scandula contectam fuisse Romam ad Pyrrhi usque bellum annis quadringentis LXX. Cornelius Nepos auctor est. Idem 16, 10.

Cornelius Nepos tradit, ante Sullae victoriam duo tantum triclinia Romae fuisse argentea. Idem 33, 11.

Primus invenit lineas colorare, testa, ut ferunt, trita, Cleophrantus Corinthius. Hunc aut

Nepos tradidit Mamurram, Formiis natum,
Romanum, praefectum fabrum C. Caesaris
ia, etc. Adiecit idem Nepos, cum primum
edibus nullam, nisi e marmore, columnam
e, omnes solidas e Carystio aut Lunensi.
6, 6.

AP. XI. Aedis Martis est in circo Flaminio
ctata ab Hermodoro Salaminio. Priscianus
p. 792. ed. Putsch.

on amplius ter bibere Augustum solitum
coenam, in castris apud Mutinam, Cornelius
trahit. Sveton. Aug. c. 77.

extrema Britanniae parte Memma, quam
us etiam, Annalium scriptor, narrat metal-
imis copiosam, herbis frequentem, et his
rem omnibus, quae pecora magis, quam ho-
alant. Labi vero per eam multa quam maxi-
abique flumina, gemmas margaritasque vol-
Iornandes de rebus Geticis cap. 2.

E P I S T O L A

CORNELIAE MATRIS GRACCHORUM.

AP. XII. Dices pulcrum esse inimicos ulci-
neque maius, neque pulcrius cuiquam,

atque esse mihi videtur; sed si liceat republica salva ea persequi. Sed quatenus id fieri non potest, multo tempore multisque partibus inimici nostri non peribunt; atque uti nunc sunt, erunt potius, quam respublica profligetur atque pereat.

EADEM ALIO LOCO:

Verbis conceptis deierare ausim, praeterquam qui Tiberium Gracchum necarunt, neminem inimicum tantum molestiae tantumque laboris, quantum te ob has res, mihi tradidisse: quem oportebat omnium eorum, quos ante habuerim liberos, partes eorum tolerare, atque curare, ut quam minimum sollicitudinis in senecta haberem, utique, quaecumque ageres, ea velles maxime mihi placere; atque uti nefas haberes, rerum maiorum adversum meam sententiam quidquam facere. Praesertim mihi, cui parva pars vitae superest, ne id quidem tam breve spatium potest opitulari, quin et mihi adverseris, et rempublicam profliges. Denique quae pausa erit? et quando desinet familia nostra insanire? et quando modus ei rei haberi poterit? et quando desinemus et habentes, et praebentes, molestiis desistere? et quando perpudescet miscenda atque perturbanda respublica? Sed si omnino id fieri non potest; ubi ego mortua ero, petito tribunatum, post me facito, quod libebit, quum ego non sentiam. Ubi mortua ero, parentabis mihi et invocabis Deum parentem. In eo tempore non pudet te eorum Deum preces expectere, quos, vivos atque praesentes, relictos atque desertos habueris? Ne ille sinat Iupiter, te ea

perseverare, nec tibi tantam dementiam venire in animum; et si perseveras, vereor, in omnem vitam tantum laboris culpa tua recipias, uti in nullo tempore tute tibi placere possis.

CAP. XIII. Non ignorare debes, unum hoc genus Latinarum literarum adhuc non modo non respondere Graeciae, sed omnino rude atque inchoatum morte Ciceronis relictum. Ille enim fuit unus, qui potuerit et etiam debuerit historiam digna voce pronuntiare: quippe qui oratoriam eloquentiam rudem a maioribus acceptam perpoli-
verit, philosophiam, ante eum incomtam, Latinam sua conformaverit oratione. Ex quo dubito, interitu eius utrum respublica, an historia magis doleat.

Locuples ac divina natura, quo maiorem sui pareret admirationem, ponderationaque sua essent beneficia, neque uni omnia dare, nec rursus cuiquam omnia voluit negare.

**VITAE
EXCELLENTIU
IMPERATOR**

VITAE
EXCELLENTIUM
IMPERATORUM

2
COMMENTARIUS
QUEM
IN
CORNELII NEPOTIS
OPERA

UNA CUM CHRONOLOGIA ET INDICE

DIGESSIT ET SCRIPSIT
IOHANNES TRANÉR

IN
VITAS EXCELLENTIUM IMPERATORUM
ET FRAGMENTA

UPSALIAE
TYPIS ET IMPENSIS REG. ACADEMIAE TYPOGRAPHORUM
ZEIPEL ET PALMBLAD

MDCCCXVII

(37)

OPERA

DICKENS ET SOCIIS

JOHANNES T. R. A. N. E. R.

IN

WITAE EXCELSAE IMPERATORIS

ET REGINAE

OPERA

ET SOCIIS

NEPHE ET SOCIIS

REGINAE

CHRISTI NATI DIGESTA.

<i>Olymp.</i>	<i>A. U.</i>	<i>A. Chr. n.</i>	
7, 2	1	751	Ex Varronis rationibus sic habet 6, 4. A. U. i. A. Chr. n. 753.
27, 2	81-113	671	Tullus Hostilius Romae regnat. 3. Cf. Liv. 1, 22.
30, 4	95	657	Demaratus Cypseli tyrannidem f mam demigrat. Fragm. 10, 6.
41, 3	138 175	614- 577	Tarquinius Priscus quintus Roman Fragm. 10, 6.
55, 1	192	560	Pisistratus Athenarum tyrannus. I
62, 3	222	530	Cyrus in bello contra Massagetas Reg. 1.
64, 4	231	521	Darius Cambysi, Cyri filio, succed
68, 1	244	508	Darius Scythis bellum illaturus p Istro facit. Milt. 3.
68, 2	245	507	Miltiades, Chersoneso relictā, Ath Milt. 3.
69, 1	252	500	Iones ab Atheniensibus adiuti Sa gnant. Milt. 4.
72, 3	262	490	Darii contra Graecos expeditio e Marathonia clades. Milt. 4 sq.
72, 4	263	489	Miltiades, Parum insulam infe gressus, in vincula conicitur. obit. Milt. 7.
73, 3	266	486	Xerxes Dario. Hystaspis filio, m cedit. De Reg. 1.
74, 2	269	483	Aristides ostracismo urbe expell stid. 1. Themistocles portu et classem novam aedificat. Th
75, 1	272	480	Xerxes ex Asia in Graeciam tran mist. 2. Pugna ad Thermo 3. ad Artemisium. Ib.

275	477	6. Athenienses auctore Themistocle Piraei portum absolvunt. Themist. 6. Pausaniam cum classe communi in Cyprum mittunt. Pausan. 1. Aristides aequitate Graeciae principatus ad Athenienses defertur. Aristid. 2. Eiusdem opera aerarium Graeciae in Delo constituitur. Aristid. 3.
281	471	Themistocles Athenis expulsus et absens proditionis accusatus ad Artaxerxem confugit. Themist. 8.
282	470	Cimon Persas vincit terra marique eodem die. Cimon. 5.
285	467	Aristides obit. Aristid. 3.
286	466	Themistocles Magnesia moritur. Themist. 10.
288	464	Cimon vincit Thasios, qui ab Atheniensibus defecerant. Cim. 2. Cf. Diodor. 11, 70.
292	460	Cimon patria expellitur. Cim. 3.
297	455	Cimon revocatus cum Lacedaemoniis foedus iungit. Cim. 3.
302	450	Cimon Persas in Cypro vincit et maris imperium civibus suis vindicat. Cim. 3.
303	449	Cimon pace cum victis Persis composita in Cypro moritur. Cim. 3.
321	431	Peloponnesiaci belli initium. Diodor. 12, 38.
336	416	Alcibiades, Nicias et Lamachus duces Atheniensium ad bellum cum Syracusanis gerendum missi. Alcib. 3.
337	415	Alcibiades, coniurationis in patriam postulatus, ad Spartanos fugit. Alcib. 3 sq.
338	414	Bellum Decelicum. Alcib. 4.
341	411	Alcibiades, ab exercitu receptus, post in patriam restitutus, absens una cum Thrasybulo et Theramene imperio praeficitur, et Lacedaemonios terra marique victos ad pacem cogit. Alcib. 5.

			victis, bello Peloponnesio finem Lys. 1. Alcib. 8. Con. 1.	
iraeei	--	--	Idem Athenis captis 30 tyrannos Thrasyb. 1.	
Pausa-	94, 1	348	404	Alcibiades in Phrygia, quo confug primitur. Alcib. 10.
prum	94, 2	349	403	Lysander accusatus absolvitur. Ly
equi-	94, 4	351	401	Thrasybulus devictis 30 tyrannis sibus libertatem restituit. Thrasy
enses	95, 1	352	400	Agesilaus Agidi fratri succedit. A
opera	95, 2	353	399	Conon, Athen. exsul, Persarum cla sus Lacedaemonios praeficitur. C
utur,	95, 3	354	398	Plato Tarentum venit, inde Syracu 2.
sens	96, 1	356	396	Agesilai cum Persis in Asia bellum Agesil. 2.
con-	--	--	--	Lysander dux Lacedaemoniorum i cum Thebanis apud Haliartum c 3. Cf. Diodor. 14, 81.
dem	96, 2	357	395	Conon Lacedaemonios Pisandro d lio navali ad Cnidum vincit. Co
	--	--	--	Agesilaus ex Asia revocatus ad Athenienses eorumque socios vin sil. 4.
	96, 3	358	394	Conon Athenarum muros ope Th reficit, et a Tiribazo custodiae Con. 4. et 5.
	--	--	--	Belli Corinthiaci initium. Diodor.
	96, 4	359	393	Iphicrates Lacedaemoniorum victo rinthum. Iphicrat. 2.
	--	--	--	Camillus Veios capit. Fragm. 7, 1. 5, 21.
	--	--	--	Melpum a Gallis deletur. Fragm.
	97, 2	361	391	Agesilaus agrum Corinthium popu gesil. 5.
	97, 3	362	390	Thrasybulus biennio ante Lesbi Aspendiis necatur. Thrasyb. 4.
	97, 4	363	389	Camillus exsulat. Fragm. 5, 6.
	98, 1	364	388	Galli Capitolium obsident. Fragm,

		recipiunt. Pelop. 3.
375	377	Agesilai in Boeotiam expeditio. Chabr. 1.
		Chabriae de eo victoria. Ibid.
--	--	Chabrias, Acorin, Aegypti regem, adiutum profectus, Athenas revocatur. Chabr. 2.
--	--	Iphicrates ab Atheniensibus auxilio Artaxerxi, regi Persarum, mittitur. Iphicr. 2.
376	376	Timotheus Lacedaemonios ad Leucaten superat. Timoth. 2.
377	375	Lacedaemonii maris imperium (cf. Olymp. 82, 3.) Atheniensibus cedunt. Timoth. 2.
378	374	Iphicrates exercitui Persarum conductitio praefectus adversus Aegyptios proficiscitur et paullo post Athenas revertitur. Iphicr. 2. Cf. Datam. 3.
381	371	Epaminondas Spartanos ad Leuctra profligat. Epamin. 8.
382	370	Iphicrates Eurydicen, Macedoniae reginam, viduam, defendit. Iphicr. 3.
383	369	Epaminondas Laconiam invadit, Spartam capit, Messenen restituit. Epamin. 7. Pelop. 4.
--	--	Idem cum Pelopida Arcadibus in bello cum Lacedaemoniis auxilio a Thebanis mittitur. Pelop. 4. Iphicrates contra Arcadas. Iphicr. 2.
384	368	Dionysio patri succedit Dionysius iunior. De Reg. 2. Dion. 2.
--	--	Pelopidas ab Alexandro Pheraeo in vincula coniicitur. Pelop. 5.
385	367	Epaminondas exercitum Thebanum, ab hostibus obsessum, incolumem reducit domum. Epamin. 7.
--	--	Idem Pelopidam ex vinculis liberat. Pel. 5.
386	366	Epaminondas bellum in Peloponneso gerit. Epamin. 7.
388	364	Pelopidas in proelio adversus Alexandrum Pheraeum victor cadit. Pelop. 5.

<i>Olymp.</i>	<i>A. U.</i>	<i>A. C. n.</i>	
104, 1	388	364	Timotheus cum Olynthiis bellum gerit. Timoth. 1.
104, 2	389	363	Epaminondas Spartam iterum tentat, Lacedaemonios ad Mantineam vincit, victorque cadit. Epamin. 9.
104, 3	390	362	Agesilaus Laced. et Chabrias Athen. a rege Persarum ad Tachum, Aegypti regem, deficiunt. Chabr. 2. Agesil. 8.
--	--	--	Datames ab Artaxerxe deficit. Datam. 5.
--	--	--	Chabrias Nectanebo regnum constituit. Chabr. 2.
--	--	--	Agesilaus moritur. Agesil. 8.
105, 1	392	360	Philippus in Macedonia regnare incipit. De Reg. 2.
105, 3	394	358	Chabrias cum Charete adversus Atheniensium socios, Chios, Rhodios, Coos et Byzantios missus in proelio occumbit. Chabr. 4.
--	--	--	Dionis fuga et praeparatio ad bellum cum Dionysio. Dion. 4.
105, 4	395	357	Dionis felix cum Dionysio bellum et huius fuga in Italiam. Dion. 5.
--	--	--	Alexandri Pheraei interitus. Diodor. 16, 14.
106, 1	396	356	Athenienses ducibus Charete, Iphicrate et Timotheo cum sociis acriter pugnant. Timoth. 1.
--	--	--	Iphicrates et Timotheus ab Atheniensibus mulctantur. Iphicr. 3. Timoth. 3.
106, 2	397	355	Dion Syracusis interficitur. Dion. 9. Timol. 2.
107, 2	401	351	Alexander M. nascitur. De Reg. 2. Fragg. 1.
108, 2	405	347	Dionysius iunior Syracusas anno decimo, postquam a Dione pulsus erat, recuperat. Timol. 2.
108, 4	407	345	Timoleontis in Siciliam expeditio. Timol. 2.
--	--	--	Idem Hiceta fugato Syracusanis libertatem restituere conatur. Timol. 2.
109, 1	408	344	Timoleon Syracusis a Dionysio ipsi traditis potitus Dionysium dimittit Corinthum. Timol. 2.
109, 3	410	342	Idem rempublicam Syracusarum instaurat, pulsisque Poenis ad Crimissum et pace cum iis inita toti Siciliae pacem et libertatem restituit. Timol. 3.
110, 4	415	337	Timoleon moritur. Timol. 5.

Olymp. A. U. A. C. n.

111, 1	416	336	Philippus Macedo a Pausania, satellite, interficitur. De Reg. 2.
112, 2	421	331	Alexander M. Darium ad Arbela vincit. Diodor. 17, 59.
113, 3	426	326	Hephaestionis mors. De Reg. 2. Eumen. 2.
114, 1	428	324	Alexander M. Babylone moritur. Eumen. 2. De Reg. 2.
114, 3	430	322	Athenae, Phocione auctore, Antipatri praesidium recipiunt. Phoc. 2.
--	--	--	Perdiccas interficitur. Eumen. 5.
114, 4	431	321	Eumenes vincit Craterum et Neoptolemum, Eumen. 3. et 4.
--	--	--	Antipater rebus Macedonicis praeficitur. Eumen. 5.
--	--	--	Eumenes ab Alexandri exercitu hostis iudicatur et ab Antigono Norae obsidetur. Eum. 5.
115, 2	433	319	Eumenes regum tutor factus bellum adversus Antigonum parat. Eumen. 6 et 7.
115, 3	434	318	Nicanor, a Cassandro Athenas missus, Piraeum occupat. Phoc. 2.
--	--	--	Phocion necatur. Phoc. 4.
--	--	--	Eumenes in Persiam copias suas hiematum dividit. Eum. 8.
115, 4	435	317	Eumenes adversus Antigonum bellum gerit. Eum. 7.
116, 1	436	316	Eumenes ab Antigono captus occiditur. Eumen. 10 sqq.
119, 4	451	301	Antigonus cadit in proelio ad Ipsum, Phrygiae oppidum. De Reg. 5.
123, 3	466	286	Demetrius in custodia Seleuci, generi, morbo perit. De Reg. 3.
124, 4	471	281	Lysimachus occiditur a Seleuco. De Reg. 3.
--	--	--	Pyrrhi cum Romanis bellum. De Reg. 2. Fragm. 10, 4.
125, 1	472	280	Seleucus a Ptolemaeo interficitur. De Reg. 3.
127, 1	480	272	Pyrrhus Argos oppugnans lapide ictus interit. De Reg. 2.
128, 4	487	265	Belli Punici primi initium. Hamilc. 1.
133, 1	504	248	Hamilcar in Carthalonis locum classi praeficitur. Hamilc. 1. Hoc anno Hannibal natus fertur.
134, 3	510	242	Lutatius, consul, classe Poenos superat ad Aegates insulas et Sicilia decedere cogit. Hamilc. 1.
134, 4	511	241	Belli Punici primi finis. Hamilc. 1.

<i>Olymp.</i>	<i>A. U.</i>	<i>A. C. n.</i>	
134, 4	511	241	Bellum Africanum a mercenariis militibus stipendii causa hoc anno motum quarto post ab Hamilcare comprimitur. Hamilc. 2.
135, 3	514	238	Hamilcar imperator in Hispaniam mittitur, secumque ducit Hannibalem filium annos 9 natum. Hamilc. 3. Hannib. 2.
137, 4	523	229	Hamilcar in proelio contra Vettones cadit, eique Hasdrubal, gener, imperator sufficitur. Hamilc. 3 et 4.
—	—	—	Hannibal equitatus praeest. Hannib. 3.
139, 4	531	221	Hasdrubali interfecto succedit Hannibal annos 26. natus. Hamilc. 3. Hann. 3.
—	—	—	Hannibal non toto inde triennio totam Hispaniam subigit. Hannib. 3.
140, 1	532	220	Hannibal expugnat deletque Saguntum. Hann. 3.
140, 2	533	219	Belli Punici secundi per annos 17. tracti initium.
—	—	—	Hannibal ex Hispania per Gallos et Alpes transit in Italiam. Hann. 3.
—	—	—	Idem configit cum Scipione cos. ad Rhodanum. Ib. 4. Cum eodem ad Padum. 4. Cum eodem eiusque collega ad Trebiam. 4.
140, 3	534	218	Idem configit cum Flaminio cos. apud Trasimenum. 4. cum Centenio praetore 4, 3. Fabium dictatorem eludit 5. (inepto quidem loco refertur) Rufum magistrum equitum fugat. 5.
140, 4	535	217	Pugna Cannensis, in qua Varro et Paullus css. ab Hannibale vincuntur. 4. Fragm. 2.
141, 3	538	214	Fabio et Marcello css. Cato tribunus militum. Cat. 1.
141, 4	539	213	Gracchus consul II. ab Hannibale interficitur. Hann. 5.
143, 1	544	208	Marcellus quintum consul ab Hannibale interficitur. 5.
143, 2	545	207	Hasdrubal, frater Hannibalis, cadit in proelio apud Senam victus a Nerone cs. cui interest Cato. Cat. 1.
144, 4	547	205	P. Scipio, post Africanus maior dictus, bellum transfert in Africam. Hann. 6. Cato eius quaestor. Cat. 1.
144, 1	548	204	Hannibal patriam defensum ex Italia in Africam revocatur. Hann. 6.

<i>Olymp.</i>	<i>A. U.</i>	<i>A. C. n.</i>	
144, 2	549	203	Hannibal vincitur a Scipione ad Zamam. Hann. 6.
144, 3	550	202	Belli Punici secundi finis. Hann. 7.
145, 1	552	200	Hannibal exercitui praeest cum Magone fratre resque in Africa gerit usque ad consulatum Sulpicii et Aurelii. Hann. 7, 1.
---	---	---	Cum Magone domum revocatur. Hann. 1.
145, 3	554	198	Cato praetor factus Sardiniam provinciam obtinet. Cat. 1. Cf. Liv. 32, 7. f. et c. 8, 5.
146, 1	556	196	M. Marcello, L. Furio css. Hannibal, domo profugus, ad Antiochum, Syriae regem, abit. Hann. 7.
146, 2	557	195	M. Cato, L. Flaccas css. Cat. 1.
146, 3	558	194	M. Cato ex Hispania triumphat. Cat. 4. Cf. Liv. 34, 46, 2.
---	---	---	Scipio Africanus cs iterum. Cat. 2.
146, 4	559	193	Cornelius Merula, Minucius Thermus css. Hannib. 8.
---	---	---	Hannibal navibus ad Africam accedens Magonem fratrem, domo excitum, secum abducit. Hann. 8.
147, 1	560	192	Antiochus ab Hannibale, qui in Syriam redierat, ad bellum contra Romanos concitatur. Hann. 8. et 2.
147, 2	561	191	Hannibal classis parti ab Antiocho praefectus contra Rhodios, Romanorum socios, pugnat. Ib. 8.
---	---	---	Antiochus ad Thermopylas a Glabrione caeditur. Ib. 8.
147, 3	562	190	Hannibal, Antiocho victo, ad Prusiam, Bithyniae regem, confugit. Ib. 9. et 10.
---	---	---	Idem pugnat contra Eumenem. Ib. 10 et 11.
149, 1	568	184	M. Cato, L. Flaccus censores. Cat. 1.
149, 3	570	182	Hannibal hausto veneno perit. Hann. 12 et 13. etsi de vero anno non constat inter auctores. Cf. et Liv. 39, 56. f.
155, 2	593	159	Terentius poeta moritur. Fragn. 1, 6.
157, 2	601	151	L. Lucullus, A. Albinus css. Fragn. 3, 6.
157, 4	603	149	Cato moritur. Cat. 3. etsi quidam dissentiunt.
161, 4	619	133	Tib. Gracchus, trib. pl. necatur. Fragn. 12.
167, 4	643	109	Atticus nascitur.
173, 1	664	88	P. Sulpicius trib. pl. a Sulla cs. occiditur. Att. 2.
173, 2	665	87	Cinna per a. 665 - 668. cs. saevit in Sul-

domo	--	--	--	Cicero defendit Cornelium. Fragn
gem,	179, 2	689	63	Cicero cs. Attic. 18. Lentulu
				aedilis splendidus. Fragn. 8, 6.
t. 4.	179, 3	690	62	Metellus Celer Galliae proconsu
				7, 1.
	179, 4	691	61	Q. Cicero propraetor Asiae. Attic
css,	180, 3	694	58	Cicero in exsilium abit. Attic. 4.
	--	--	--	Iul. Caesar ab hoc inde anno ad
				bellum gerit in Gallia. Fragn.
Ma-	182, 4	703	49	Bellum civile inter Caesarem et
ab-				Attic. 7.
re-	183, 1	704	48	Pugna Pharsalica, in qua Pompe
on-				sare vincitur. Att. 7.
se.	184, 1	708	44	Caesar occiditur. Att. 8.
os,	--	--	--	Brutus et Cassius, percussores Ca
				quos se tota civitas convertera
e.				superante, in Graeciam et Syria
Si-	184, 2	709	43	Attic. 8.
				Antonius, hostis iudicatus, cedit
	--	--	--	tic. 9.
	--	--	--	Idem Mutinae obsidetur, unde b
				tinense dicitur. Att. 9. Fragn.
	--	--	--	Idem triumvir reipublicae con
				Att. 10. 12.
	--	--	--	Proscriptiones. Att. 10. 12.
	--	--	--	Attici mater moritur. Att. 17.
	--	--	--	Cicero occiditur. Fragn. 13, 1.
	184, 3	710	42	Proelium Philippense, in quo cad
				et Cassius. Att. 11.
	187, 1	720	32	Atticus moritur. Att. 22.

COMMENTARIUS IN
PRAEFATIONEM CORNELII NEPOTIS
DE
VITA EXCELLENTIUM
IMPERATORUM.

1. *De vita excellentium Imperatorum.* Hanc esse veram operis inscriptionem, et Codd. MSS. et ipse auctor in extremis *Praefationis* lineis testantur, quamvis vulgaris reposuerint Editores: *Vitas excellentium Imperatorum.* Hae certe *Imperatorum Vitae* sub nomine cujusdam *Aemilii Probi* diu fuerant vulgatae. Hic vero fuit sub Imperatore Theodosio Librarius, qui illas tantum, rescente iam opusculo, exscriptas restituit. Fecerat fortasse erroris occasionem ambigua *Aemilii* Praefatio et adjecta libri sui, macro carmine eidem Theodosio sacrati, commendatio. — Fuerunt singuli, quorum *Vitas* scripsit NEPOS, *Imperatores*, praeter *Catonem* et *Atticum*; quare nemini litem cupiamus motam, si cum quibusdam in *Fragmenta* ipsi conjiciantur. *Pomponii Attici Vita* non est fortasse nisi pars operis Corneliani de *Viris Illustribus*, ab *A. Gellio* XI. 8. memorati, et *Vita Catonis* particula operis Corneliani de *Historicis Latinis*: Libellus denique de *Regibus Vitae Timoleonis* appendix. *Cfr. Harles.*

2. *Fore:* Cicero aliquae dixissent: non dubito, quin. *Ciceroni* enim *non dubito* cum Infinitivo significat, non *vereor*, *audeo*. Exstant tamen exempla aliqua in bonis Auctoribus, ut in *Livio* 26. 15. In *Nepote* 6. 3. 5. 7. 9. 5. Plura ex argentea aetate, ubi magis invaluit. Ut *Cornelii Taciti Annales*, ita *Cornelii Nepotis Praefatio* incipit ab Hexametro, vel Hexametri hemistichio. Sic in Versum Spondaicum abeunt verba mox subsequen-

tia: Nos in Graecorum virtutibus exponendis. Quod in transcurso tantum adnotasse lubuit.

3. *Attice*: Is est Pomponius, ad quem Cicero scripsit Epistolas. Atticus ideo dictus, quod cum diu Athenis litteris operam dedisset, non minus Atticae, quam Romanae linguae peritus erat. Unde Cicero de Finibus: *Ita se Athenis collocavit, ut sit paene unus ex Atticis, ut id etiam cognomine videatur habiturus.* Attici vitam scripsit Nepos, unde nota familiaritas. Cfr XXV.

4. *Personis*: Nempe ex vera vi vocis de conditione, loco, dignitate, ut in Epamin. c. 1. Dixit autem hic omnino pro dignum summis viris. Genus scripturae est scribendi, narrandi ratio et forma. Nempe magnos magna decent. Est igitur, si priorem partem de ipsa elocutione spectes, modesta excusatio ad lectorum vel indulgentiam vel gratiam composita.

5. *Musica*: Nempe Graeci, uti diserte scribit Cicero Quaest. Tuscul. 1, 2. *Summam eruditionem sitam censebant in nervorum vocumque cantibus*, quod deinceps Epaminondae diversoque Themistoclis exemplo illustrat. Contra Romanis moribus, uti monet noster in Epaminonda c. 1. aberat illa a principis persona, adeo ut Cato secundum Macrob. Saturnal. 2, 10. cantare non serii hominis esse pronuntiaret.

6. *Saltasse*: Cicero igitur hoc nomine aliquos exagitat, notusque est locus in oratione pro Murena cap. 6. *nemo saltat sobrius, nisi forte insanit.* — *Commode* est concinne, eleganter, apteque ad modos musicos et leges artis; *ἐναρμόνως, εὐσχημόνως.*

7. *Literarum*: vel historiae de moribus cultuque Graecorum, vel proprie eruditionis, quam late apud Graecos patuerit.

8. *Non eadem honesta atque turpia*: E. g. Carthaginiensibus laudabile erat Saturno hostias humanas immolare. Graecis et Romanis secus. Lacedaemoniis pueris furari, modo laterent in manifesto furto non deprehensi, honestum. Graecis et Romanis turpe, cet.

9. *Germanam*: nomine Elpinicen. Fluctuantur in sensu vocis auctores. Hic enim, ut ipse Nepos interpretatur in Cim. 1. *ὁμοπάτριον*, ex eodem patre, vero diversa

matre progenitam significat. Illud Atheniensium leges Solone auctore ferebant, quum vetuisset apud Lacedaemonios Lycurgus. Simile adeo habes exemplum in Sara et Abrahamo.

10. *Amatores*: Cicero de Republica apud Servium ad Virgilium Aen. 10, 325. idem diserte adfirmat. *Opprobrio fuisse adolescentibus, si amatores non haberent.* Videtur autem Alcibiadis causa hoc adposuisse, quippe de quo id refert in eius vita cap. 2.

11. *Lacedaemoni* pro Lacedaemone. Sic Carthagini. Nempe olim Dativi et Ablativi eandem habuerunt terminationem.

12. *Scenam*: Turbas dedit, doctosque exercuit hoc vocabulum. Ludis enim scenicis abstinuisse Lacedaemonios ex Lycurgi legibus notum, nec si postea aliquid in iis immutatum fuerit, vel neglectum, huc certe non facit, cum prisca tempora respiciat noster, quibus excellentes illi Imperatores floruerunt. Paulo post idem fere recurrit, etsi per se differunt haec: *ad scenam ire*, et *in scenam prodire*. Illud *spectandi*, hoc *agendi* causa. Heic vero, nisi hic synonyma adsumseris, inepte omnino adiungitur: *mercede conducta*. Quidam igitur de *Palaestra* explicant, ut *Hales*, sed certa auctoritate destituti. Hinc alii immutarunt in *lenam* vel *coenam*, quorum illud, si quid est eligendum, apte cum verbis *mercede conducta* coit, quod impudicitiae et quaestus vitio diffamatae fuerant Lacaenae mulieres. — Tradunt antiqui, Cretenses quoque, ut hic Lacedaemonios, praecipuas et magno natu feminas ad gladiatorium munus admisisse.

13. *Victorem Olympiae citari*. Voce praeconis pronuntiari, ἀναγορεύειν. "Quod apud Graecos prope maius et gloriosius habitum, quam Romae Triumphasse" Cicero. — *Olympia*, urbs Elidis Peloponnesiacae, quinquennali ludorum celebritate clara, ad Alphaeum flumen sita.

14. *Gentibus*. Sensus a Graecia, quae praecedit, repetitur. — *Nemini fuit turpitudini*. Hinc *Aristodemum*, Tragicum actorem, maximis de rebus pacis et belli legatum ad Philippum saepe miserunt Athenienses. Hinc *Aeschinem*, Atheniensem, Atrometi filium, quum adolescens Tragoedias actitasset, rempublicam capessivisse,

et magnam apud suos ex concionibus suis sibi comparasse auctoritatem, innuit *Cicero*. — Virginibus autem vitio datum in Graecia, prodire in scenam, et in publico versari, patet ex *Euripidis Oreste* et pluribus. — Romae vero *Histriones*, propter foeditates, quas repraesentabant, parum honesti fuere, ita ut, munerum et honorum civilium expertes, legibus *ἀτίμοι* et infames, ab omni Tribu notatione censoria removerentur.

15. *In convivium*: Testatur *Cicero*, innuptas tantum virgines Romanos ob liberiores sermonum iocos arcuisse a conviviis.

16. *Primum*: Intelligit *Atrium*, primam domus partem, *πρόθυρον*. — *Celebritas*, in locis hominum frequentia stipatis.

17. *Neque in convivium adhibetur*: i.e. nec ad dapes invitatur. Graecis erat conclave, nomine *Andronitis*, *δίνημα τῶν ἀνδρῶν*, in quo virilia fiebant convivia, ad quae mulieribus Graeco more non dabatur accessus, nisi arctiori cognatione iunctis. Quem morem a Persis profluxisse, indicat *Iustinus*. Contra ea Graecis erat, ad exercenda lanificia et alia, peculiaris in domibus locus, mulierculis, in secundo plerumque aedium tabulato, destinatus, a virorum accessu semotus, quem adpellabant *Gynaecium*, *γυναικωνίτιδα*, (a *γυνή*, mulier,) *Frustuga*, *Jungfrubur*. Cfr. *Vitruv. VI. 10.*

18. *Magnitudo*. Igitur in summam hae vitae contractae supersunt, aut plures aliae interciderunt.

MILTIADES.

CAP. I. 1. *Miltiades*: Egregie dissentit ab *Herodoto*, qui de alio *Miltiade*, *Cypseli* filio, multa narrat, veluti de *Chersonesi* expugnatione, quae noster ad *Cimonis* filium refert cum *Pausania* 6, 19, 3. etsi ab utroque diversum inducit *Aelianus* V. H. 12, 35. Alios igitur auctores, *Herodoto* vel ignorato, vel potius gravi de causa relicto, secutus est. Certe in *Themisto*.

cle c. 9. dissensum auctorum notat. Secutus esse videtur Ephorum. Cf. ad cap. 7.

2. *Cimonis filius*: Duo fuere Cimones: Alter Miltiadis pater, alter eiusdem filius, de quo infra. Ille genus suum ad Codrum, postremum Atheniensium regem, referebat. Vide typum originis et agnationis Miltiadis apud Hier. Magium.

3. *Antiquitate*: Ab Aeaco enim, Codro, Aiace etiam genus ducunt. Hinc additur gloria.

4. *Modestia*: Praecipua dos in Republica vel libera civitate; opponitur superbiae, arrogantiae.

5. *Chersonesus*, sc. *Thracica*, quam et magnam Strabo vocat, peninsula, quae mari Aegaeo altera ex parte; altera Propontide et Hellesponto adluitur; unde *Hellespontiaca* a Suida vocatur: ibi urbs *Sestus*, Herus et Leandri amore clara. Sunt et aliae Chersonesi, ut *Taurica* sive Scythica, in Evxino et Maeotide: *Aurea* super Gangem, et *Cimbrica*, quae *Dania*, vel potius *Jutia* hodie adpellatur.

6. *Vellent*: Nempe rogati a Chersonesi incolis, uti refert Herodotus 6, 35. aequalis Cimoni.

7. *Cuius generis*: Pro quorum sc. colonorum, aut supple hominum. Ceterum Herodotus 6, 34. ipsos incolas Doloncos, qui tunc Chersonesum incolebant, Delphos deliberatum misisse scribit.

8. *Delphi*: Urbs in Phocide, in bicipiti Parnassi iugo sita, ipso Apollinis vaticini clarissima Oraculo, πάντων ἀψευδστάτω.

9. *Thraces*: Thraciae populi bellicosissimi. Thracia autem habet a Septemtrione inferiorem Mysiam, nunc Bulgariam: ab Occasu superiorem, nunc Serviam: a meridie mare Aegaeum: ab Ortus Bosporum ac Propontidem. Ceterum ex Herodoto observatum, hos Thraces Doloncos fuisse, qui quum gravissimo bello ab Apsinthiis premerentur, reges suos Delphos de belli exitu sciscitatum miserunt.

10. *Pythia*, etiam *Pythonissa* et *Phoebas* dicta, a πυϋθάνεσθαι, ab interrogando, mulier erat vetula, Apollinis Delphici sacerdos, quæ, insidens Tripodi, distentis eruribus, gravem e specu subeuntem spiritum excipie-

navigantibus. *Lemni*: Quidam praeponunt *u* hoc nexu non erat necessarium, quum etiam absit. Sic vero verba moneo, postulo, oro ponuntur. *Facerent* autem sententiae, non *v* commodandum.

13. *Irridentes*: Irrisio in eo quaerenda, c. mnos Atticae versus septentrionem erat op. hinc aquilone, vento adverso, eo navigare Att. poterat.

14. *Tenet*: i. e. ex adverso flat; metapho. militari ducta. *Cursus* de navigatione, ut similia.

CAP. II. 1. *Tota regione potitus*: sc. Fr. Principum Chersonesi captivitate. *Pausan.* 6. *Herodotus*, qui acquirendi modum fusius narra.

2. *Collocavit*: Agros colonis deductis a Barbari sunt Apsinthii.

3. *Imperio*: auctoritate et edictis. *Tyranni* ro vocat *Herodotus* 6, 59, et *Plutarchus de sera Vindicta*. *Officia*: qualia poterat absens, veluti tum, mittere. cet.

4. *Urbem*: Quidam pro insula capiunt. It. πόλις Graecis dicitur: non item, certe insolent Latinorum usu. Facilius fertur illo sensu civ. et legitur in *Lysandro* c. 2. Proprie tamen primaria urbe intelligi potest, qua capta tota subacta erat. *Myrinam* autem intelligendam e. *Charax* apud *Stepharum* s. v. Ἡφαίστεια.

5. *Vento*: Ut supra cap. 1. vento aquilone promiscuo usu ad variandum. *Domum*: Dom. sedem. *Chersonesi* autem, quia insularum nomin. quo urbes modo, habentur. Sic in *Chabria* c.

6. *Cares*. Pelasgos fuisse hos Cares, qui

incolebant, vult *Herodotus VI* . . Gens fuit, quae quo tempore Romulus Romam condidit, maris mediterranei imperium late tenuit. Per totam quondam Graeciam militans, teste *Strabone*, erravit. Graecis semper pro barbara habita, cum moribus institutisque, tum lingua: hinc *πρὸς Κᾶρα καλίσεις*, i. e. rustice cum rustico agis: hinc *Homeri βαρβαρόφωνος*, barbaramente loquens.

7. *Ceciderat*: Metaphora a talorum iactu ducta, ubi fors, non consilium certum dominatur. *Dicto*: Superiori promisso.

8. *Cyclades*: Insulae maris Aegaei, in orbem dispositae, unde *Cyclades* dictae a *κύκλος*, circulus. Hae numero 53. *Plin. IV. 12.*

CAP. III. 1. *Darius*: Hystaspis filius, equi hinnitu electus rex. Causa belli Scythiae illati, quod Mediam irrupissent; *Herodot. 5, 11.* vel secundum *Iustin. 2, 5, 9.* quod illorum rex Iancyrus (ut ibi editur) Dario filiam negasset.

2. *Qua*: sc. via, parte, ut in simili nexu saepe. Sic in *Eumene cap. 8.* *cauae viae, qua* — Alii et quidem plerique *quo*, ut proxime pontem adficeret. Forsitan non temere, quum, nisi codices cogant et contextus, talia non ubivis obtrudenda videantur.

3. *In Istro flumine*. Ister omnium Europae fluviorum maximus. Dicitur et *Danubius*, sed propior fontibus suis. In *Evxinum* per sex fauces influit, nomine proprio *Ister*, postquam 60 annes, medio ferme eorum numero navigabiles recepit. *Plin. IV. 12.* Ortum habet in iugis *Abnoba*, montis in Germania haud exigui, adpellatione *Danubius*.

4. *Ionia et Aeolis*: Asiae minoris regiones sunt, in quibus linguae Graecae usus familiaris erat: prima iuxta *Cariam*, altera in ipso maris Aegaei littore sita.

5. *Urbium*: In iis regionibus, quibus praecerant. *Imperia* hinc, infra *dominatio*. *Ipsarum* pendet ab *urbium*, nempe *Ioniae et Aeolidis*.

6. *Graeca* — *incolerent*: Graecos in Asia minori, quare periphrasi illa uti forte maluit. Infra *Graeci genere*.

7. *Adferrent*: Verbum in hoc nexu frequentatum, vel eodem sensu etiam simpliciter positum. *Male h. l.*

infeliciter. — *Hortatus est*: Explicatius argumentisque confirmatam exponit Miltiadis sententiam, cuius summam tantum adtulit Herodotus 4, 137. — *Graeciae* est Asiaticae.

8. *Nam*: Supple *dixit*, ut saepe in simili contextu. — *Genere*: Pro *gente*, uti passim occurrit. Intelligit, ut supra, Graecos in Asia minori.

9. *Histiaeus Milesius*, Lysagorae filius, Mileti tyrannus. Suam ille cum sententiam dixisset, continuo sese ad eum converterunt, qui modo a partibus stabant Miltiadis. — Urbs erat in finibus Cariae et Ioniae *Miletus*, ob pretiosa vellera et lanificia olim nobilis.

10. *Milesius*: Mileti tyrannus. Herod. 5, 50. cf. supra. — *Summas*: In singulari usitatus. Etsi enim de pluribus, de eadem tamen re dicitur. Subest periphrasis imperatorum, praefectorum, cet.

11. *Cuius*: Paulo ante in initio etiam *huius*, minus suaviter. Illud tamen pertinet ad Histiaeum, hoc ad Miltiadem. — *Dominationi*: nota oppositionem.

CAP. IV. 1. *Europa*: ubi Scythicum bellum gesserant, diversa tamen via trajecto Hellesponto. Herodot. 4, 143.

2. *Amicis*: quales habent reges, consiliarii, post comites consistoriani, nunc Ministri.

3. *Millia*: Quidam hanc vocem in priori parte addunt, hinc omittunt; quod, quum codices addicant, nunc praetulimus cum Bosio, quod et alibi noster in simili nexu sic solet, ubi *millia* ad utramque partem refert. Livius solet praeponere. Est igitur arbitrarium. Ceterum in numero et navium et copiarum ex more variatur.

4. *Datis* et *Artaphernes*. Ambo Persae, et Darii Satrapae. Artaphernes quidem Darii frater. Uterque post Marathoniam cladem in Graecia infeliciter perierunt, a Spartanis, quum a civitatibus et insulis in belli signum ignem et aquam postulassent, in puteum coniecti, et superstructa pyra suffocati.

5. *Interserens*: praetexens. Sed hoc tamen apte, quia ipsa oratione interposuit, intexuit. Sic in Themistocle c. 7. *interponens*. — *Atheniensibus*: Dativus, quia ad verbum refertur. Quippe in his duplex regimen valet duplexque forma.

Cornel. Nepos.

6. *Iones*: Aristagora, Mileti tyranno, auctore. Herodot. 5, 99. -- *Sardes*, Lydiae praecipua urbs ad radices Tmoli montis iuxta Pactolum, fluvium auriferum. -- *Sardeis* forma Graeca alii, alii *Sardes*, cf. in Agesilao c. 3, 5.

7. *Celeriter*: Septimo die et prodicione Euphorbi et Philagri, unde et celeriter et repente. Herodot. 6, 101. Ceterum *Eretria* urbs clara Euboeae, quae Boeotiae opposita iacet. -- *Gentis*: Euboeenses. Ita vero rex interpositis minis iusserat.

8. *Marathona*: Pro Marathonium; et sic Justin. 2, 9. *campi Marathonii*, qui fuerunt prope Marathona urbem Atticam. -- *Deduxerunt* in adparatu et aditu proelii verbum solenne, ut *descendere*. Deduxit autem Hippias, Pisistrati filius, Athenis exsul. Herodot. 6, 107. -- *Oppido*: De Athenis nota. Ita et alibi noster, etsi etiam astu in Themist. c. 4. -- *Passuum* pro stadiis, quae sic ad Romanorum rationem revocavit. Faciunt autem 4. M. P. miliare Germanicum (seu Geographicum) unum.

9. *Tumultu*: De bello vicino et subito. -- *Lacedaemoniis*: Qui tamen ob plenilunii religionem, ante quod in bellum egredi nefas erat, (Pausanias I, 28, 4.) adventum differebant. Strabo lib. 9, 1, 22.

10. *Philippidemque*: MSS. cum edd. *Philippidem*, vel *Phidippidem*, uti variatur etiam in Herodoto 6. 105. vel *Philippum* et *Phydippum* hoc nomen efferunt, qui tamen in *Philippides* consentiunt apud Pausan. c. 1. Tum etiam interpretes inter se discrepant, utrum viri, an officii nomen fuerit. Prius evincunt Herodotea 6, 105. in quibus *κέρυξ* dicitur missus, (*ἄγγελος* Pausaniae) alias hemerodromus, qui et Panis cultum Athenas induxerit. Videtur a Philippo s. Phidippo genus derivasse. Ceterum infecta re rediit, cuius causa ex proximo discitur.

11. *Hemerodromoe*: Terminatio Graeca, quam amat maxime Mela, neque hic librariorum officina excudit, quare mutari cum multis edd. in *hemerodromi* non debet. Livius 31, 24. explicat *ingens die uno cursu emetientes spatium*. Gr. *ἡμεροδρόμοι*, ab *ἡμέρα* dies, et *τρέχω*, curro.

12. *Praetores*: Gr. *στρατηγοί*. Sic dicti militares magistratus. Hinc praetorium. Pro *creant* quidam malunt *crearunt*, Wetzelius etiam reposuit *creati*, quam varia-

tionem margo cod. Voss. 2. notat. Nempe praecedunt praeterita, et sequitur *praecessent*. Non male. Sunt tamen exempla similis mutationis etiam alibi obvia, nec raro imperfectum subiicitur praesenti, quando praeteriti vicem tenet. At hic ad diversam rem progreditur, quae interiecto tempore acta est, eamque temporis positi diversitate quasi signat. — *Decernerent*: Al. *contenderent*, *decertarent*, quae sunt explicationes vulgati verbi, quod discrimen proelii, in quo summa salutis agebatur, notat.

15. *Nitebatur* Apte propter difficultatem ex dissensione, et τὸ contentione respicit. — *Auderi*: Al. *audere*, etiam codices aliqui. Neque tamen etiam nunc alterius lectionis poenitet. Nam etsi durior videtur forma, Nepos tamen non semper tritam viam insistit. Eadem occurrit in Livio 39, 8. Tum opponitur antea *desperari* et post *adversus se*, quod sic aptius hostes respicit; denique gratior sonus existit. Quod si impersonaliter explicatur, non opus est cum Perizonio ad Sanctii Minerv. 5, 6. not. 5. *dimicare* per dimicationem, pugnam explicare, licet ita passim infinitivus ponatur. *Audere* desideret adpositum Graecos, quos innuit. — *Tam exiguis*: Sc. cum, ut alibi, v. c. in Pelop. 2. de Regib. 1.

CAP. V. 1. *Tempore*: Laxe omnino in hoc nexu, ut ad res rerumque conditionem referatur, et sic cum praepositione in solemniter.

2. *Plataeensium* Al. *Plataeenses*; Praetulimus alterum, quia sic non solum commodius *civitas* suppletur, sed et *ea* succedit, etsi pronomen saepe qua sensum ad praec. voc. refertur. *Plataea*, urbs est Boeotiae, sub Cithेरone monte, non procul a Thebis, sic dicta a remorum latitudine. *Strabo*, IX.

3. *Mille*: Ita, cum genitivo, etiam in Datame 8. noster, et saepius Livius. Nempe est numeri singularis et generis neutrius. Hinc post *decem millia*. — *Valuerit*: Praeteritum, quia rem omnino declarat.

4. *Montis*: Qui Panis mons dictus est, uti adparet ex Pausania 1, 52. extr. — *Stratae*: Hoc retinuimus non sine codicibus pro *rarae* aliorum. Nempe ita nexus et vis argumentationis arctius continentur, et melius respondent verba *nova arte*. Confirmavit id et nuper ad-

iecto calculo iudicium Harlesii. *Raras* fecerat natura vel alia prior causa, *stratas* disiecerat ars, quam hic aperte respicit. Accedit *consilio*, quod naturae loci opponitur. Sic etiam *tractu* bene intelligitur, i. e. serie longa.

5. *Tanto plus*: Sc. quam hostes. Sic recte subiicitur ut. -- *Profligarent*: Quum rei narratae continua successio seu adfectus declaretur, maluimus et hic et deinceps *peterent* cum aliis praeferre, etsi praeteritum MSSorum etiam auctoritate nitatur, quod editoribus nonnullis placuit. Tum vero spectetur intentio et ex auctoris iudicio instruat.

6. *Naves*: Sunium tamen praetervecti, Athenas opprimere tentabant, celeri quidem Atheniensium adcursum impediti. Herodot. 6, 116.

7. *Qua pugna nihil nobilius*. Unde ob proelii nobilitatem per eos, qui ei interfuere, iurare solenne posthac fieret. Pugnata autem est anno secundo Olympiadis 72. Occisa ex Persico exercitu CC. millia hominum, vel, ut *Valer. Max.* refert, CCC.

CAP. VI. 1. *Cuius*: Tenenda in verborum collocatione forma Latina.

2. *Effusi*: Eleganter de cumulata, prodiga copia, unde vilitas consequitur, pretium ipsum minuitur. -- *Gloriosus* igitur et *obsoletus* recte opponitur. Ceterum facile hic subeunt honores, Caesari et Augusto habiti. Sic olim remittit ad priorem comparationis partem.

3. *Huic Miltiadi*. Alterum Miltiadis praemium fuerunt tropaea ex hostium manubiis: alterum publicus honos in porticu, quae a *varietate*, ποικιλία, dicebatur Poecile, ποικίλη. Antea Πεισιαννάτειος. Cfr. *Diog. Laert.* 7. 16. Nomen mutatum fuit Phanippo Athenis imperante, sub quo Marathonium proelium commissum. Pictor huius porticus *Polygnotus Thasius* fuit, Aglaophontis filius et discipulus, qui etiam sine ulla mercede, gratia dumtaxat erga urbem adductus, depinxit et pugnam et Miltiadem per diatyposin eo statu, vultu, habituque, quem, protenta manu sceptroque, quum initio pugnae signa iussit inferri, animose exhortatus suos, habuerat. Adeo fuit clara Plataeensis victoria, ut sexto quolibet Boëdromionis, festi apud Athenienses, ob vi-

ctos hostes, mensis die, eamdem celebraverit populus, publice laudatis in hoc bello caesis.

4. *Demetrius Phalereus*: eloquentissimi Peripateticorum, Theophrasti discipulus, qui ob eximias virtutes praefuit Atheniensibus. *Trecentas*, vel plures, ut alii volunt, *statuas*, quas huic decrevit populus, eo viro eversas narrat *Plutarch.* aequae ac *Strabo*, qui subiicit, Demetrio Athenis pulso, statuas istas ab eius adversariis deiectas, et ex aere inde conflato matulas factas.

5. *Liberaret*: Alii *liberavit*. Hoc ex narrantis habitu, illud interposito etiam iudicio. Quod quum aptum hic locum habeat, praetulimus nunc ex MSStis cum Bosio, Heusingero, Harlesio, et aliis.

CAP. VII. 1. *Officium*: A quo desciverant, barbaros adiuvando, Hinc obedientia.

2. *Parum*: Fuit una Cycladum puro et candido marmore olim celebris.

3. *Oratione*: Verbis, admonitionibus. Non igitur opus est, sine MSStis ad sententiam Gronovii in observatt. 2, 10. legere *ratione*, quae et ipsa verbis declaranda erat. Miserat enim caduceatorem; sed, quod vult Herodotus 6, 133. ut centum talenta posceret, aut obsidionem minaretur. Secutus igitur et hic est Ephorum, cuius narrationem de hac re servavit Stephanus. v. Πάρος.

4. *Operibus*: De adparatibus obsidionis, in quibus murus, vallum, agger, turres, sepes — quorum causam ipse subiicit. — *Vineis*: Porticus sunt tectae, sub quibus tuti milites obsidionis impetum urgebant. — *Testudines*, sub quibus ad moenia diruenda arietem impellebant. Ceterum notandus hinc priscus horum instrumentorum usus, quem aliqui, in iis Diodorus Sic. 12, 28. posteriori aetati adtribuunt.

5. *Continenti*: Ephorus c. 1. ὅλης τινὸς ἐξ αὐτομάτου περὶ τὴν Μύκονον ἐξαφθείσης, quod quidem probabilius dicitur, quam de continenti, cui obstabant plures insulae. Si velis *fama*, quae voces mutantur in Themist. c. 4, obstat *visa*. Forte ex opinione obsessorum haec dixit, Ceterum signum hoc usitatum. Hinc Graeci διὰ τῶν πυρσῶν σημαίνειν.

6. *In opinionem*: Sic in Attico cap. 9. Satis

insolenter pro *in mentem*, unde demum opinio existit. Utriusque cognatio forte, ut similia, ita et hoc mitigat. Sic mihi in suspicionem venit legitur in Pausan. c. 4, — *Incensis*: Nempe, quae incendi poterant. *Atque*: Rarum in hoc nexu. Usitatus respondet quot.

7. *Discessisset*: Quidam praemittunt *a pugna*, quae melius hic in Codd. absunt, quia durius *pugna* positum sit pro *oppugnatio*.

8. *Vulneribus*: Dissentit et hic ab Herodoto 6, 134. qui narrat, quum de maceria templi desiluisset, femur convulsisse. Videtur igitur Ephorum esse secutus; certe *τράυμα* commemorat etiam Aristides Tom. 2. pag. 244. ed. Iebb. idemque id multos, immo omnes tradidisse addit. — *Ipsa*: Sustinet contra aliquos hanc vocem oppositionis ratio. — *Quoniam* extra orationem obliquam rarius cum coniunctivo ponatur. Simpliciter enim hoc narrat. Forte quum iam.

9. *Tisagoras*: Varie vitatur in libris, et fere *Dagoras*, *Diagoras* scribitur. Veram scripturam vindicavit Nepoti Rutgersius.

10. *Talentis*: Ex nostra computatione, si Atticum talentum aequaveris 1279. thaleris Hamb., efficiunt summam 63,975; ex quo navium exstruendarum sumtus a nostro tempore diversissimos intelligas.

11. *In praesentia*: Quia adparet in tot Codicibus, recepimus nunc, secuti Bosium in ed. 2. et plurimos alios. Adiuvat sensus. Nempe ideo in carcerem coniectus est, quod pecuniam praestare non poterat, et ut quam primum satis facere cogeretur.

12. *Vincula*: Carceris notionem inferunt, auctam tamen, et Romanorum *nervo* respondent. Sic Valer. Max. 5, 3. Cimonis hereditatem *catenas* et *carcerem* fuisse scribit. — *Publica*, quia causa publica.

CAP. VIII. 1. *Pario*: in Pari expugnatione neglecta admissum. — *Namque*: Ex edd. antiquis recepimus, probante Harlesio, quia sic pro *nam* sequente vocali *Nepos* solet. — *Paucis*: 20 fere.

2. *Pisistrati*. Hic ex cive privato Athenis supremam potestatem invaserat. Fuit Hippocratis filius, primusque, qui Athenis Bibliothecam publicavit, Servio

Tullio regnante, tyrannus, sed iustus. Scilicet *Rex* et *Tyrannus* apud antiquos Romanos saepe idem notabant. At apud Graecos discrimen erat inter *Τύραννον* et *Βασιλέα*. Hic legibus et populo erat subiectus: ille, cuius potestas supra leges et libertatem invaluerat. — *Pisistrati* tyrannide territi, viros quosque praestantissimos, qui potestate excelebant in Rep., hoc solo nomine amoverunt.

3. *Imperiis*: Militaria sunt forisque; *magistratus*, civiles et domi gesti. Posterius verbum, quum Codices fere scribant *magnisque*, frustra lacescit Bosius.

4. *Tyrannus*: Ipse secum pugnare et negligentiae reus videtur, si respicias cap. 2. Forte ita haec conciliari possunt, ut dicas, ita non se ipsum adpellasse, sed ab incolis adpellatum fuisse. Adiuvat Strabo lib. 7. cap. 4, 3. qui Chersonesi principes dominorum et dynastarum nomine producit. Accedit Herodotus 6, 36. qui diserte adfirmat, Miltiadem, etsi, quod notum, Cypseli eum filium facit, Chersonesi tyrannum constitutum fuisse.

5. *Communitas*: Ita nunc dedi cum Heinrichio. Alii: *comitas*. Utrumque, ut saepe alibi, adferunt hic Codices. Adiuncta praeterea explicatio, ut in Attico cap. 3. idem postulare videtur. *Comitas* enim pares etiam amplecti potest, *communitas* omnibus, vel humillimis, aequales fingit et praestat. Nec, quum in virtute ponatur, offendere potest ipsa locutio, in qua quidem haeserat Heusingerus.

THEMISTOCLES.

CAP. I. 1. *Neoclis*: Alii cum libris etiam plerisque *Neocli*, ut Achillei, Ulysssei. — At diversa valet in iis ratio, quum in Graecis hic sit *εὖς*, ibi *ἦς*. Ita non facile quis *Themistocli* dixerit. — *Vitia*: libido, luxuries, profusio. Vid. mox.

2. *Generosus*: Proprie, de generis antiquitate, quam etiam in aliis praedicat. — *Halicarnassiam*: Plerique olim cum Codicibus *Acarναναμ*, hodie aliqui aliis etiam li-

bris addicentibus *Acharnanam*. At praeter dubiam etiam formam, si ad *Acarnaniam*, Epiri provinciam, referas, frigide adiiciatur *civem*, quum *Acharna*, ad quam videtur pertinere, tribus fuerit Attica. Praetulimus igitur, quod reposuit olim Aldus, cum quibusdam aliis *Halicarnasiam*, quia et hinc adparet, cur Plutarchus in vita cap. 1. *νότον πρὸς μητρὸς* vocet. Tum omissa syllaba *li*, lectio corrupta facilius exstitit. Thressam plerique faciunt. An igitur forte *Adraniam*? *Ἀδράνη* enim urbs Thraciae Stephano.

3. *Exheredatus*: Gr. *ἀποκηρυχθεὶς* et hinc *ἀποκήρυξις*. Valerius Max 6, 9. vocat *abdicationem*. Quod cohaeret, quia abdicatus paterna familia excidebat et patrimonio Graecis legibus excludebatur. Hinc recte Nepos subiicit *contumelia*. Contra honor de cognatis et amicis maxime. Cf. Cicero pro Roscio Amer. cap. 37. pro Quintio cap. 4. Nempe in summa saeculi corruptione.

4. *Fregit*: Eleganti et crebra metaphora de animi languore et deiectione. -- *Dedit*: Al. *dedit*, commutatione frequenti. Illud gravius videtur, quasi emancipatus. -- *Privatis*: Ob causas privatas. Oppositum latet in subiectis.

5. *Reperiebat*: Addunt quidam: facile eadem oratione explicabat. Sed quum iam superioribus hoc declaratum fuerit, nec explicationem haec cum augmento adferant, in hac brevitate Nepotis melius ad glossam ablegantur.

6. *Neque minus — erat*: Haec verba quidam, contra libros tamen, post *callidissime coniciebat* proiciunt, quod sic concinniori ordine conferantur. At et hoc ordine ad excogitandis apte referri possunt. -- *Thucydides*, Lib. 1, 138. quem locum verbis contractis reddidit. -- *Callidissime*: Proprie sensuque bono.

CAP. II. 1. *Corcyraeo*: Immo Aeginetico, quod solum hinc commemorant auctores. Erravit igitur Nepos, aut olim corruptus est. Adtingit quidem Plutarchus in vita cap. 24. dissensionem, quam arbiter adhibitus dirimit; sed nec tempus congruit, nec ipsa res. -- *Praetor*: Ut supra in Miltiade c. 4.

2. *Ferociorem*: Uti saepe apud Livium, magis stre-

nuam, audacem. Modum in seqq. declarat. — *Praetor*: fuit apud Romanos, vel *Urbanus*, qui de Civibus, vel *Peregrinus*, qui de Peregrinis ius in Urbe diceret. Penes hos, quibus mox alii adiuncti sunt, omnia essent iudicia; penes *Urbanum* et *Peregrinum* privata: penes alios publica. -- In Provinciis ad Praetores pertinuit, ius secundum leges dicere, tutari socios, perduelles reprimere, ducere exercitum, bellum, si opus foret, gerere, exigere vectigalia, castra, vias et opera publica munire, cet. His quoque sunt anno 707 additi Praetores *Cereales*, qui rei frumentariae praeessent. -- In bello *Corcyraeo* negat *Plutarchus*, Imperatorem seu praetorem a populo factum *Themistoclem*. Sed datum modo inter *Corcyraeos* et *Corinthios* arbitrum pro *Corcyraeis* iudicasse, et bellum composuisse, tradit.

3. *Largitione*: Deteriori fere sensu dicitur. — *Centum*: Ita et *Polyaenus* c. 1. et *Plutarchus* in *Themist.* c. 4. Sed ducentas habet *Herodotus* 7, 144. Ea pecunia sc. ex, quod addit in *Pausan.* c. 1. *Cim.* c. 2. *Timoth.* c. 4.

4. *Praedones*: Quum etiam in terra grassentur, adiecit *maritimos*, etsi de piratis facile in hoc nexu intelligi potest.

5. *Persico*: Intelligitur autem *Persicum* bellum secundum. Primum adtigit in *Miltiade*. Impulsores autem fuerunt *Mardonius* et *Onomacritus*.

6. *Bellum*: Molesta repetitio. Elegantius dixisset: quod — inferebat. Sed talia loca passim, et in nostro et in aliis, obiiciuntur. — *Mille*: Ex more in numero variatur, et fere *mille* tantum alii habent, vel etiam septem tantum additis. Sic variant auctores in onerariis, magis etiam in terrestrium copiarum numero. — *Europae*: *Graeciae Europaeae*.

7. *Longarum*: quae milites vehebant, μακρῶν, *Örlogsskepp*: ut onerariae, ἐλκίδες, quae vehebant commeatum, *Lastskepp*, *Transportfartyg*.

8. *Propter pugnam Marathoniam*. Hanc, cuius ignominiam *Darius* nova in *Graeciam* expeditione diluere voluerat, consilio patris morte irritum, iam restaurare pa-

rabat, vindictae impotens, *Xerxes filius*, "gravis ille et mari et terra Xerxes, (ut ait *Val. Max.*) nec hominibus tantum terribilis, sed et Neptuno quoque compedes, et coelo tenebras minitans." Quomodo exercitum suum dinumerarit Xerxes, Cfr *Herod. VII. 60.* Aliam belli istius causam adfert *Callicles* apud *Platonem* in *Georgia*; qui nullo alio iure illud illatum disputat, quam quo res imbecilliorum, sunt potentiorum.

9. *De rebus: De* posset abesse. Heyne ad *Tibull. 1, 1, 37.* non male legi posse putat *e rebus suis.* — *Deliberantibus:* Variat cum *consulere*, unde vis verbi in *Milt. c. 1.* adparet, ubi etiam *delecti* additur, quum hic, addicenti simul usu, substantivum omittat. Addit cap. 5. *legatos.*

10. *Muris ligneis se munirent.* Integrum Oraculi responsum in *Herodoti L. VII.* ita effertur:

Τείχος, Τριτογενεῖ, ξύλινον δίδοι εὐρύοπα Ζεύς,
Μῆνον ἀπόρθητον τελέθειν, τό σε τέκνα τ' ὀνήσει.

"Zeus, vidtskådaren, ger dig, Tritogeneia, en Trä-mur, Som blir allen ostormlig: blir dig och barnen till fromma".
Minervae, Αθήνη, a qua urbs Athenae et Athenienses nomen acceperunt, quae hoc loco Tritogenia dicitur, haud inepte in maiorem dicti ambiguitatem, quam semper adfectabat, *Pythia* suum intrudit carmen. Cum ex *Xenophonte* patet, muris ligneis, ξύλινον τεῖχος, sese re vera defendere non fuit olim insolitum, alii certe, destructis muris lapideis, aedificandos eorum loco ligneos interpretabantur, alii, vetustos sepibus ambiendos, cet. Solus vero instruendas *naves* suasit *Themistocles*. Si enim Athenienses, classe potentes, periculi imminentis metu et tristi Oraculi praedictione de urbis excidio territi, *Xerxi* se dedidissent, tota haud dubie in Persarum potestatem redacta fuisset Graecia. -- *Cyrsilum* iam quemdam, qui suadebat, ut in urbe manerent, et *Xerxem* benigne reciperent hostem, lapidibus, teste *Cicerone*, obruerunt Athenienses. In certum timiditatis perfidiaeve documentum hoc probe discant, quotquot sint, patriae imbelles *Cyrsili*!

11. *Superiores:* Nempe centum. cf. quae supra.

12. *Moveri:* liberos, coniuges, servos cum supel-

lectile. Vid. ad Dion. c. 4. — *Salamina*: Insula Graeciae in sinu Saronico; h. Culuri. — *Troezena*: Argolidis in Peloponneso oppidum. Terminatio Graeca nostro non infrequens. Sic infra cap. 9. *Salamina*; in Miltiade cap. 4. *Marathona*.

13. *Sacra*: Minervae, Deae tutelaris. Ceterum multis interpositis demum sequitur, quum voci *arcem* deinceps subiiciendum esset. — *Oppidum*: Ut supra de Athenis in Miltiade cap. 4. et hic infra cap. 10. Alias urbs, *ἄστυ* uti mox cap. 4.

CAP. III. 1. *Delecti*: gravioris armaturae trecentos plerique memorant, eosque Spartanos: dein *Provisores* dictos.

2. *Thermopylae*: Una militaris via, qua traduci exercitus possint. Sic Livius 36, 15. explicat. — *Pylae*, Latinis *portae*, sunt angustae viarum fauces. Erant in Locride in finibus Thessaliae inter mare et praeruptos montes sitae.

3. *Interierunt*: Lacedaemonii CCC. cum D. circiter, ut referunt, sociis, qui Thespienses erant et Thebani. Ex quo Leonidae iocus, qui, cum videret milites ad pugnam paratos, iussit eosdem *prandere*, *tanquam apud inferos essent coenaturi*. Erecta caesis publica monumenta in agro Locrensi, utpote qui pro libertate patriae interiissent. Haec monumenta aequae ac Epigrammata tropaeis inscripta. *Polyandrii* nomine, apud Strabonem et Herodotum adlata, invenies.

4. *Artemisium*: Promontorium Euboeae, ubi fretum interiacet. Ad hoc secundo Graeci cum Xerxe decertarunt: nam primo ad Thermopylas. Duae fuerunt pugnae maritimae: ad Salamina et Artemisium.

5. *Pari proelio*: Alias aequo Marte: aequis manibus. — *Superasset*: Praenavigasset, uti passim de itinere, cursu. — *Exadversum*: Mira compositio, usu tamen comprobata. Cf. ad Trasybul. cap. 2.

6. *Apud Salamina*: Idque non sine consilio et multo Themistoclis labore, cum Graeci in suas quisque sedes reverti vellent, multique adeo se domum recepissent. Cfr. Diodorum et Herodotum.

CAP. IV. 1. *Astu*: *ἄστυ* Graece. *Athenas*. Sed

τὸ ὡς apud Latinos saepe in *u* transit. Proprie est arx, ubi templum fuit Minervae secundum Strabonem lib. 9. c. 1. Tum per excellentiam de *Athenis*, uti *urbs* de Roma. Oppidum tamen passim etiam noster, ut paullo antea notavimus.

2. *Defendentibus*: Urbem nulli defenderunt, sed aliquamdiu *arcem*, qui in ea relictis erant. Neque eam sine magno labore, multisque telis ceperunt Persae; sed, via quadam ardua et praecipiti reperta, quam nemo idcirco custodiebat, quod illuc neminem adscensurum quispiam suspicari poterat. Cfr *Herodot.* Sacris quidem aedibus pepercit Xerxes per totam Graeciam, praeterquam templo Ephesio. *Strab.* Si quae vero intacta reliquerat, Mardonius funditus subvertit. Bibliothecam publicam Athenis avectam in Persas asportavit idem Xerxes. Cfr. *Gellium*, qui urbem *solam*, non arcem, combustam narrat, VI. 17.

3. *Fama*: Codices multi *flamma*, quod et interpretes quidam tuentur. Attamen 30. Mill. Pass. fere, Salamis hinc distabat, etsi in Miltiade c. 7, simile aliquid vel maius intervallum ita notatur, ubi propter sequens *visa est* mutari lectio vulgata nequit. Tum vero *flamma* vindicari potest ex Herodoto 8, 56. (ἐξηγγέλθη), et Diodoro 11, 15. (θεωροῦντες καὶ ἀκούοντες), quorum ille ad Atticam id refert, hic ad Minervae templum.

4. *Classarii*: i. e. qui classe pugnant: sc. Graeci, qui huius incendii nuntio ita perterriti erant, ut nonnulli etiam duces, qui ad Salaminem erant, passis velis fugam adornarint. Solos vero Athenienses non metuisse, et socios pudore et honesti cogitatione adactos mansisse, nimio laudandi studio abreptus, inculcat *Isocrates*, *Pan* c. 27. Quidquid sit, intrepidus restitit *Themistocles*, cuius ad *Eurybiadem* oratio, rebus ita stantibus, habita, exstat apud *Herodot.* -- Hic *Eurybiades* vir fuit strenuus sed consilii expers, unde ipsi Spartani *Eurybiadae* virtutis, sed *Themistocli* sapientiae praemium dederunt oleaginam coronam. Rex h. l. dicitur *Eurybiades*, quia eos more suo vocat *Nepos* reges, quibus summa ad id tempus, de quo agitur, est auctoritas. Hanc auctoritatem, hoc imperium, interemto ad Ther-

mopylas Leonida, Atheniensium et Themistoclis, maximeque Lacedaemoniorum concessu iam tenebat.

5. *Servis*, Sicinnum, captivum, genere Persam, astutum nominat Herodot. 8, 75. quem et aliqui paedagogum liberorum Themistoclis faciunt. Ceterum nota elegantiam inversionis pro: fidelissimum servorum suorum.

6. *Ad regem* i. e. ad *Xerxem*: Nam simulata proditione misit ad Xerxem, qui indicaret, populares suos de fuga cogitare. Qua ratione effecit, ut exercitus barbarorum primum inquietaretur, dum tota nocte in custodia esset, deinde ut sui, mane integris viribus, cum dictis barbaris, vigilia marcescentibus, confligerent, loco, ut voluerat, arto, in quo Xerxes multitudine, qua praestabat, uti non posset, Cfr. *Frontinum* II. 2.

7. *Longinquiore*: Etiam de tempore, non de spatio tantum. — *Ingratiis*: Libri etiam *ingratis*. Adverbii vicem tenet, i. e. inviti, etsi proprie substantivi vice fungitur, quia et *nostris* — additur. — *Depugnandum*: Nisi pro simplici positum velis, de continuatione et fine dicitur, ut decurrere, debellare et similia. — *Barbarus*: De Xerxe ex more.

8. *Alienissimo*: Ex opposito patet sensus: iniquissimo. — *Angusto mari*: in freto inter Salamina et Atticam vel Heracleum in Attica. Thucyd. 1, 74. Plutarch. in Themist. c. 13. Sed hoc de initio tantum pugnae valet, quia post in aperto etiam mari pugnatum est. In hoc proelio, in cuius gloriae partem Aeginetae quoque venerunt, ceciderat ipse Xerxis frater, Ariamenes. Frustra Xerxi, rebus inclinantibus, auxiliaris venerat Artemisia, Halicarnassi Regina, seram adlatura opem. *Pausan.*

CAP. V. 1. *Gradu*: Metaphora a gladiatoribus ducta, ut deiici, demoveri. — *Interim* quidam Codices, alii *interim tamen* habent; utrumque sectatores nactum est. Posterius utique molliorem transitum ad subiecta parat, nisi offendat repetitum *tamen*. Lubentius igitur *interim* feramus, inprimis si *eodem* coniungas cum *gradu*. Nam recentiores etiam aliqui interpretes in *eodem* supplent Themistocle, etsi, haec in universum dicta esse et impersonaliter, docet subiectum Themistoclis nomen, in quo

nititur explicatio. Sensus enim hic esse debet: Interim et hac opportunitate privatus est; omnino nihil effecit. *Tzschucke.*

2. *Reditu*: Per pontem in Hellesponto factum, ex Asia in Europam, ponte navibus constrato. -- *Triginta*: Herodotus 8, 115. numerat 45.

3. *Tropaeo*: Poëtica fere locutione, iudice Heinrichio. Quum praecedat *victoria*, ad quam vocem simpliciter adcommodare potuisset *Marathonia*, adparet variandi studium.

4. *Post hominum memoriam*, i. e. *I mannaminne*. Sic passim ad notandas res singulares et inusitatas. Classis fuit mille navium. *Plut.* Post pugnam male peractam duces Persarum fugerunt in insulam Psyttaliam, ibidem ab Atheniensibus interfecti. Hanc ante decem annos Atheniensibus praedixisse fertur vates *Epimenides*, *Plat. de Legg. I*, victoriam, post quam non solum imperium maritimum habuerunt Athenienses, sed Athenae et tota Graecia florere coepit: *Diodor.*

CAP. VI. 1. *Nec minor in pace*. Duo reip. tempora sunt: pacis alterum, alterum belli: in utrumque sapere et valere oportet, qui ei recte praeesse velit; raro tamen in unum cadunt utraque. *Etenim enituit aliquis in bello, sed obsolevit in pace.* *Plin.* Themistoclis virtus militaris cum primis in bello Persico et pugna ad Salamina eluxit. Pacis opera duo recenset *Nepos*. Primum est *exstructio Piraei portus*, alterum *murorum aedificatio*.

2. *Phalerico*: *Al. Phalereo*. Illam formam, quam et recentiores editores tantum non omnes probarunt, acriter tuetur Heusingerus, inprimis quum eam praeeant duo Codices, et in quinque aliis τὸ *Phalarico* eodem tendat. Adiuvat *Diodorus* 11, 41. *Strabo* lib. 9. c. 1, et *Stephanus* h. v. *Tzschucke.*

3. *Triplex*: Quod, testibus *Thucydide* 1, 93. et *Pausania* 1, 1, tres portus, a natura facti, nunc Themistoclis opera uno muro conclusi sunt. Hinc *Piraeus*, Πειραιεύς dictus, h. porto leone s. draco. -- *Dignitate*: excellentia, splendore, unde admiratio, reverentia etiam, iniicitur.

4. *Muros*: Tres erant Athenis secundum Thucydidem et Pausaniam. Hos post bellum Peloponnesiacum iterum destruxere, a Lacedaemoniis coacti. Duobus muris, quasi cruribus, iungebatur urbi portus Piraeus. *Strab.*

5. *Habere*: Ita legi sensus nexusque postulant; sc. *muros*, de quibus agitur, non de urbe, quod inane sit. *Muros* adeo explicationis causa addit codex Leidensis. Alii etiam ex recentioribus *haberi*. -- *Atque*: Hoc sensu, ubi consona sequitur, usitatus est *ac.* -- *Principatu*: Quem adhuc Lacedaemonii obtinuerant. *Tzschucke.*

6. *Instrui*: Adparari, unde ipsa exstructio consequitur. Ad discendam in eadem re exponenda variationem utiliter consuli potest Iustinus 2, 15. -- *Altitudo*: Simplicius: quum satis alte murus exstructus videretur. Eadem forma Phaedrus 1, 8: 8. de grue: *gulae* (lupi) *credens colli longitudinem*. -- *Servi*: Quippe tumultuarii opus erat. Thucyd. 1, 95. ὅτι ἡ εἰσδομία κατὰ σπουδὴν ἐγένετο.

7. *Desierunt*: Consilio Themistoclis; nam nisi intermississent munitionem, a Lacedaemoniis, Peloponnesiorum ope reliquorum, vi armata impediri potuissent.

8. *Sive profanus*: Minus bene hae voces vel omituntur in libris quibusdam, vel uncis includuntur in hac oppositionis elegantia; nec desunt alibi exempla similia. Tum ipso sensu et usu discrepat *profanus* a *publicus*. Nempe profana possunt esse publica, sed non contra. -- *Sacellis*: Sacra solum ex superioribus reddit, quia hoc maxime feriebat mentes.

CAP. VII. 1. *Ad*: Quod posset abesse et abest in 2 Codd. passim etiam alibi et hic paullo inferius additur. -- *Magistratus*: Graeci vocant ἀρχοντας, ἐφόρους. Uti hic, sic in Agesil. c. 4 redeunt. Post dixit *ephoros*, qui quinque erant numero. -- *Duceret*: Alii, olim maxime, *duceretur*. Illud Codices praeferunt commodo sensu. Est *proferret*. -- *Interponens*: Supra in Milt. c. 4. *interserens*. *Tzschucke.*

2. *In ea*: Τὸ in servant Codices. Quidam minus bene omittunt, quia facit ad distinctionem et declarationem ipsius rei, de qua disceptabatur.

3. *Superesse*: Praetulerimus, quod libri quidam exhibent, *superare*, tamquam rarius, eodem tamen sensu usurpatum. -- *Munitionis*: supra *muri opus*, variationis causa per genus et formas actae.

4. *Ad Ephoros*: Ephori supremi erant Spartanorum magistratus, quales fere apud Romanos Tribuni plebis: ut enim a Consulibus ad Tribunos provocare licebat, sic a Regibus Lacedaemoniorum ad Ephoros. Tanta erat insuper potestas eorum, ut etiam regem in vincula publica coniicere potuissent. Cfr *Supra*.

5. *Contendit*: Acriter adfirmat; apte quidem, ut refelleret Lacedaemoniorum dicta. -- *Haberetur*: Plerique libri olim etiam editi *adhiberetur*, quod sit fide uti, agere, quum sensus postulet *crederetur*. Atque hoc est fidem alicui habere. Diodorus Sic. 11, 40. dicit ἀξιωματικούς.

6. *Est*: Possit cum libris quibusdam, quos et probat Heusingerus, abesse; sed et sic deinceps sunt. At haec saepe arbitraria censeantur. -- *Praedixit*: Praecepit, quare etiam *ut ne* subiicitur. Sic supra cap. 2. *ut post respondit*.

7. *Magistratum*: Ut supra, plurali tamen numero, quem etiam hic malit Heusingerus, sunt ephori; *senatus*, οἱ γέροντες: horum honos perpetuus: illorum annuus.

8. *Iure gentium*: Moenibus oppida cingere, et se suaque tuendo vim repellere, naturae etiam iure semper licuit, unde gentium ius manavit. Ad haec vim vi repellere, ius fasque esse natura docet, ut in Milone Cicero pronuntiat.

9. *Publicos*: Qui ad omnes Graecos pertinent; opponit enim suos, quorum patrii sunt πατῶν, a patribus accepti omninoque hic Attici. -- *Penates* urbis tutores, et hi Atheniensium. Ceterum argumento a religione ducto causae suae pondus addit.

10. *Eo*: Quidam Codd. et Edd. praemittunt *in*, quod a Nepotis ratione non alienum censet Heusingerus. -- *Oppositam*: Quaedam Edd. *oppositum*. Codices inter utrumque fluctuantur, quos nec certus usus inhibet. Praetulimus tamen cum aliis *oppositam*, ut ad primarium verbum referretur. -- *Apud quam*: Latius de vicinia, ut superiora docent. Argumen-

tum ab communi Graeciae salute ductum. -- *Fecisse*: Quidam praeferunt *fecisset*, tamquam usitatius. Hactenus vere, etsi tunc malimus *fecerit*. At nec altera structura praeter usum aliorum, Livii inprimis, adhibetur, Graecorum more reddita. -- *Naufragium* de clade maritimi proelii, uti apud Melam 2, 2. Particula autem *bis* indicat cladem *Marathoniam* et *Salaminiam*, illam per connexum, et quod Persae navibus advecti venissent victique naves repetiissent. Certe muri Atheniensium nil nocuere Persis. Themistocles tamen exinde argumentum petit, cur aequum sit, ut muri Atheniensium restituantur.

11. *Graeciae*: Concinnitas orationis in oppositione desiderat aliud substantivum, quod priori respondeat; veluti *saluti*. Ita fere solet Iustinus. -- *Miserant*: In oratione obliqua, quasi ex suo haec interposuerit auctor.

12. *Recepturi*: Libri quidam et scripti et editi, nuper etiam, praeponunt *essent*, quod liberalis manus donum videtur, ne quis haereret in nominativo. Refer ad *remitterent*, qualia passim occurrunt. Vid. ad Liv. 34, 29. Alias praestet *esse recepturos* sc. dixit. Tzschucke.

CAP. VIII. 1. *Tamen*: In initio, quia respicit praecedentia. Sic Cicero ad Divers. 9, 19. epistolam adeo exorditur: *Tamen a malitia non discedis*, quod locum habet in responsione. -- *Namque*: Ita fere solet pro *nam* sequente vocali. *Invidiam* sensu, ut saepe, civili, gloriae et potentiae comitem, quae Athenis regnavit a prisco tempore.

2. *Testarum*, vel ut alii, *testularum* suffragiis: i. e. Ostracismo, qui erat apud Athenienses relegationis genus, quo cives, dum poenam alicui irrogandam, vel propter eiusdem divitias, vel virtutum decora, vel potentiam, existimarent, in vas quoddam fictile testulas, viritim in concilio ipsis datas, suffragiorum loco miserant: in quibus nomen quisque illius inscribebat, quem urbe cedere voluisset. Magistratus vero, qui huic negotio praeerant, universos simul calculos recensebant: qui, nisi sex millium numerum excessissent, nil iudicabant confectum. Qui vero tali suffragiorum numero

Cornel. Nepos.

15½

damnatus erat, hic per decennium extra urbem eiiciebatur. *Ostracismus*, ductus ἀπὸ τῶν ὀστράκων, a testulis, in quibus suffragia scribi solebant, post exactum Hippium tyrannum, Pisistrati filium, sumsit initium: factam perhibent instituti causam, ne quis ob nimiam potentiam, oppressa libertate, tyrannidem occuparet. *Cfr Aristid. I.* Similis fere fuit apud Syracusanos Πεταλισμός: quo oleae frondibus quinquennali exilio suspectos ablegabant. *Diodor. XI.*

3. *Argos*. Duo sunt in Peloponneso huius nominis oppida: alterum *Hippium*, ab equorum bene nutritorum praestantia: alterum *Dipsium*, ab aquarum penuria, quod et *Phoronicum* dicebatur. Est et *Argos* oppidum Thessaliae, quod et *Pelagicon*, a Pelasgis, adpellabatur. Graeci τὸ Ἀργὸς efferre solent. Hinc et Latini neutrius generis *Argos*.

4. *Eius*: Glossam redolet, et verba propter -- virtutes tamquam spuria notanda. Proprie deberet dicere suas. Forte suam quasi sententiam interposuit. At nec desunt similia; nempe ubi nulla inde existit ambiguitas.

5. *Societatem*: Conspirationis suspicio cum Pausania ex literis inventis orta erat, a qua tamen eum auctores immunem censent. *Thucyd. 1, 135.* Μηδισμὸν vocat, cum *Medis* foedus.

6. *Proditionis*: Explicat vero et proprio nomine adposito crimen. Quod si cum *crimine* coniungas, turbat interpositum *absens*. Neque mollitur, si per *criminationem* explices, quae iam subiecta latet in verbo *adcuarent*. Hoc tamen sensu per ulteriorem explicationem vel inversionis formam cepisse videtur, et tum in voce *proditionis* commode supplere possis causa. *Tzschucke.*

7. *Corcyram*: H. *Corfu*. Praepositio in omittitur fere in nominibus insularum. Sic infra *Naxum*. -- *His* pro ipsis. Sed praecedens propter se ad ipsum Themistoclem oratio invertitur. *Civitatis* qua sensum ad *Corcyram* refertur. Quidam omittunt, et potest omitti.

8. *Molossorum*: Populus Epiri. At alii omnes auctores inimicum Themistoclis Admetum fuisse adfirmant. Alii igitur, ut Nepotem cum iis concilient, inserunt non;

satis quidem languide, quasi cum aliis ei hospitium fuisse antea dixisset. Tum ex uno codice quidam, nuper etiam Heinrichius, excipiunt *erat* pro *fuerat*, quia ius hospitii per totam vitam servaretur et ad liberos etiam transiret. Attamen renuntiari poterat, uti docet Cicero in Verrin. 2, 36. Cuius caussa hic repeti potest ex contumelia regi olim illata, auctore Plutarcho in vita cap. 24. Memor igitur illius hospitii, quum nusquam tutum se videret, maluit tamen ad illum confugere. Quod si supplicandi modum regina suggessit, uti tradit Plutarchus c. 1. emicat hinc veteris hospitii quaesita repetitio et cum regina intercedens familiaritas. *Tzschucke*.

9. *Filiam*: Si alios audias, et in his quem sequi hic solet, Thucydidem 1, 136. rescribendum sit *filium*.

-- *Sacrarium*: Ubi erat *ἐσρία*, quam memorat Plutarchus c. 1. Notanda religiosa saeculi pietas, quo pertinet *cerimonia*, et datae dextrae vis ad faciendam fidem.

10. *Publice*: Missis legatis. Diodor. 11, 56. -- *Prodidit*: Aptius quam *tradidit*, propter fidem datam.

-- *Pydnam*: Urbs fuit Macedoniae maritima. -- *Dedu-*

ci: Notionem comitum armatorum, quales hic auctores non temere memorant, *praesidium* pecuniae includit. Diodor. c. 1. *ἐφόδιον τῆς φυγῆς*. *viaticum fugae*.

11. *Hic*: Praemittunt libri et olim Edd. -- *Hac re audita*, quod repetiit cum Mannhemiensibus Heinrichius. Quidam uncis inclusa exhibent. Equidem etiam nunc spuria censeo. Nempe quum adiunxisse comites et praesidium subministrasset, non tunc demum, quum navim adscendisset, audit. Porro *Hac* -- *hic* molestum accidit auribus. *Tzschucke*.

12. *Adscendit*: Etiam hodie aliqui cum MSS. *escendit*, quod verbum praeter rem multis locis ita obtruditur, ut *adscendo* fere expulsum erret. Equidem, nondum mihi satis liquere, ingenue fateor, qui *escendo* simpliciter pro *adscendo* dici possit, etsi viget illa opinio. Neque tamen illud omnino detrecto. *Tzschucke*. -- *Naxum*: Cycladum insulam, h. *Nicosia*. -- *Qui*: *Alquis*, de quo in connexu cum aliis difficilis est et ambigua quaestio.

13. *Ephesum*: Urbem Ioniae maritimam, Amazo-

num opus, et celeberrimo Dianae templo totius Asiae clarissimam. Neglecta horum locorum mentione, *Diodorus*, arrepta occasione, cum duobus Liguribus ex *Molossia* in *Asiam* evasisse dicit. *XI.* -- *Gratiam*: dedit amplam pecuniam. Ex bonis suis, quae clam per amicos transportata secum duxerat in *Asiam*. *Plut.* Hinc et sollemni usu *gratiam* retulit.

CAP. IX. 1. *Plerosque*: *Ephorum*, *Dinonem*, *Clitarchum*, *Heraclidem*, -- quos produxit *Plutarchus* cap. 27. in. Ipse *Thucydidem* probat, cum quo *Charonem Lampsacenum* etiam consensisse dicit, quod magis cum annalibus congruat. Narrat et de *Xerxe* *Diodor.* 11, 56.

2. *Proximus*: Nempe quadriennio ante *Themistoclis* exsilium natus erat; alii fuerunt aetate posteriores. Ceterum verba adiuncta mire agitantur et a libris et ab interpretibus. Forte sic capias: Omnium auctorum, qui illorum temporum historiam reliquerunt, *Thucydides* proximus erat; ita ut verba de iis, quae aliqui extrudunt, sequentia simul adficient.

3. *Artaxerxem*: Longimanum, qui *Xerxi*, patri, successerat. -- *Epistolam*: Sequitur *Thucydidem* 1, 137. Alii enim coram et ore ea exposuisse narrant. *Themistocles* pro ego, quia veteres nomen in fronte epistolae ponebant, non, ut nos, ad finem reiciebant. Reddit vero *Thucydidem*.

4. *Veni*: Auctores Graeci *ἦλθω*, quod Latinis est *veni*. Sic mox *confugi*.

5. *Graiorum*: Pro Graecorum etiam alii auctores prosaici dicunt. -- *Adversus*: Pro *adversum* cum *Harlesio* et *Wetzelio* gratioris soni causa ex Edd. priscis nunc reposuimus. Sic et alibi passim libri fluctuantur, etsi sine iis dubia videtur emendatio, quum ingrata non semper vitarint auctores. *Patrem*: *Xerxem*. *Tzschucke*.

5. *Vellet*: Nam ante nuntium a *Themistocle* missum de reditu cogitaverat, uti adparet ex serie narrationis apud *Herodotum* 8, 110. et antea. Non igitur auscultandum illis, qui ex uno Codice legunt, *nollet*, quod male, ut alia, repetierunt *Mannhemienses*.

7. *Exagitatus*: Venatorum verbum, apte hic positum. Ante *confugi* inserunt quidam, hodie etiam,

autem, quod melius codices multi omittunt, in primis quum subsequatur. -- *De quibus*: Multi Codices et Edd. veteres fere, ex recentioribus Bremi, *quas tecum colloqui*. Quae structura quum ferri nequeat, recepimus lectionem a plerisque etiam hodie probatam. *Tzschucke*.

8. *Annuum tempus*: Ita nunc ex quibusdam MSStis reposuimus. Vulgo *annum temporis*, quod, si vel *spatium* suppleas, vel ex adposita explicatione interpreteris, mirum videtur et languidum. Sic vero etiam Cicero ad Att. 15, 15. Sed et res ipsa suadere videtur sine libris. -- *Me*: Cum Heusingero, quem et alii secuti sunt, uncis inclusimus, quia abest in MSStis et ex proximo mihi facile arcessitur. *Tzschucke*.

CAP. X. 1. *Veniam*: Ubi quid factum est, significat condonationem culpae; aderat enim; concessionem in rebus suscipiendis. -- *Literis*: Thucyd. 1, 158. τῆς Περσίδος γλώσσης κατενόησε καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων τῆς χώρας. Singularem eius memoriam praedicat Cicero de Finib. 2, 32.

2. *Verba*: Nam antea per literas aut interpretem, ut tradit Plutarchus cap. 29. egerat. -- *Illum*: Artaxerxem: ne quis pro se positum putet.

3. *Magnesiae*: Urbs Cariae ad Maeandrum, feracissimae terrae. -- *Quinquaginta*: Circiter 50,000 thaleri Germani. -- *Lampsacum*: In Mysia ad Hellespontum. De vini dono et alii. Gergethium autem in vicinia commemorat diserte Strabo lib. 13. -- *Myus* in Ionia urbs.

4. *Obsonium*: Arctiori sensu de piscibus, quibus sinum a Maeandri aquis factum, exclusis limo advecto piscibus marinis, abundasse etiam alii referant. Commode tamen cibus et obsonium latius intelligitur de alimentis lautioribus et ad condiendum panem quaesitis. De ipso hoc donandi more cf. Ciceronem in Verrin. 5, 33.

5. *Oppidum*: Ut supra, de Athenis. Viderat sepulcrum Pausanias, uti adfirmat lib. 1. in. Erat iuxta Piraeum. -- *In quo* referri debet ad sepulcrum.

6. *Statuae*: Athenis etiam positae. Pausanias 1. -- Magnesios adeo eius posteris honorem habuisse narrat Plutarchus in fine vitae.

7. *Multis modis*: Alii non sine multorum librorum suffragiis scribunt *multimodis*, quae tamen forma poë-

Sumsisse: De medicamentis, quae potantur, et sic
o passim. Alii alia referunt, et taurinum sangui-
veneno habent, quae vox utique latius valet.
Legibus: Leges enim vetabant, ejus, qui vel
isset, vel patriam prodidisset, ossa in Attica
Cfr. *Xenoph.* Hunc usum Romanos minime
se patet ex *Ovidii Trist. III. 3.*

A R I S T I D E S.

I. 1. *Aequalis*: Sc. aetate: Gr. *σύγχρονος*, ὁμῶς
eo hodie minus Latine vulgo *coevus* usurpant.
toribus iisdem non solum, sed et magistris u-
ut narrat *Aelianus V. H. 13, 44.* proxime hic
aetatem indicat. *Itaque est et sic. Principatu*
mo in civitate loco.

Obtrectarunt: Inter se dissenserunt: in rebus a-
contrarias partes ierunt: alter alteri invidit,
administratione adversarius. Nam *obtrectare*,
est, *facere contra tractantem*, Festi verbis. Ci-
smodi obtrectationes viguerunt inter *P. Afri-*
Tib. Gracchum. *Gell. XII. 8.* Fuisse con-
inter *Aristidem* et *Themistoclem* a pueris,
Plut. et Herod. neque solam de rerum princi-
τῶν προτέων. Sunt, qui tradant, et in amore
praestanti forma puellae, ipsos fuisse rivales,
s longe diversos: *Aristidem* placidum et animo
m: *Themistoclem* ferventem, ambitiosum, re-
ovarum cupidum. Atque hinc illae lacrymae.

staret. Nam etsi *antistes* legitimo et constante fertur, nihil tamen id contra receptam postea ram ideo valere videtur, quod *antistes* in antiqui aevi solennibus fuit vocibus, quae formam suam servant, quum latioris usus verba ad cultiorem et linguae rationem revocentur. Nemo enim similem exquirat. *Tzschucke.*

4. *Abstinentia:* Ante *innocentia.* Arctior *Ärlighet*, oegennytta valet, quum ad iustitiam pars censetur, spectat.

5. *Iustus:* Quod erat cognomen maxime et divinissimum. "Praeter modum iustus erat." *Δία τὴν ὑπερβολὴν τῆς δικαιοσύνης δίκαιος ἐπωνομάσθη.* dor. XI. Multa insignis in Aristide iustitiae e adfert *Plut. in vita eius.* Imprudenter certe eg stides, cum tam cupide elaboravit, ut praeter cet stus diceretur. Taxat hanc imprudentiam cusus stidem nummus, cuius in circuitu verba insculpt ΔΟΚΕΙΝ, ἌΛΛ ΕΙΝΑΙ: i. e. non videri, sed esse.

6. *Collabefactus:* Eleganter, ut in Phocion 2. *Concidere*, ad priorem constantis firmaeque mationis laudem. De *testula* vid. ad *Themist in.* Effecerat autem id Themistocles criminati Plutarchus in *Arist. c. 7.* -- *Reprimi:* Notanda concinnitas.

7. *Ignorare:* Igitur etiam ad homines refertur de Aristidis nomine, quod omnes tunc cives no bebant, minus bene, rectius de vultu, facie intel -- *Legitimam:* Legibus constitutam. Vid. ad T c. 8.

8. *Descendit:* Usu etiam Graeco de expe ex Asia, Oriente, in Europam, Occidentem

Hinc intelligitur ὁ ἄνω βασιλεὺς et Xenophontis ἀνάβασις Κύρου. -- *Sexto*: Forte *quarto*, sic ut, notante etiam Bosio, traiecta virgula IV in VI fuerit mutatum. Plutarchus enim in vita cap. 8. tertium memorat, quod et ex chronologia adstruitur.

9. *Quam*: In hoc nexu omissa particula *post*, quae alias praecedit et hic a quibusdam additur. -- *Populi scito*: Multi Codices et Editiones *plebiscito*. Sed illud rectius, quia ad totum populum pertinebat. Cf. Alcib. c. 5. Phoc. c. 2. Graecis ψήφισμα, quod ex Polybio 50, 5. ita interpretatus est Livius 45, 15.

10. *Restitutus*: Verbum in hac re solenne, et ex Cicerone notum, pro *revocatus*, de exsule et rebus omnino suis reddito. Factum autem esse Themistoclis opera tradit Plutarchus in vita cap. 11.

CAP. II. 1. *Plataeas*: Boeotiae fuit urbs. Cfr *Miltiad*.

2. *Mardonius*: Persarum dux Xerxe rege. *Interfectus* de summa strage ut *caedere*. -- *Aliud*. Pugnae tamen Marathoniae eum etiam interfuisse tradunt auctores. Sed eius victoriae laus uni Miltiadi tribui solet. -- *Innocentiae*: Ex sequentibus iudicatur, in quibus rapinae, avaritiae opponitur. Omnino postrema duo ad iustitiae partes referuntur. -- *Duce*: Summo i. e. imperatore.

3. *Civitates*: Plutarchus in Cimone cap. 6. recenset Chios, Samios, Lesbios eorumque socios.

4. *Iustitia factum est Aristidis*: Temporibus prudentissime serviebat Aristides, et contemptos Pausaniae mores impotentiamque in patriae suae utilitatem convertibat. Tradunt Scriptores, eum, ut ictum foedus cum omni Graecia firmaret, post diras execrationes, accensos ferreos orbes in mare deiecisse, adiurantem, ut ita exstingverentur cum omni stirpe et gente, qui contra foedus irent, velut ignitum illud ferrum aqua.

5. *Adplicarent*: Efficacius ad societatis tenacitatem, quam accederent, se converterent. -- *Quo facilius*: Quidam, nec sine Codicibus, legunt: *Quos quo facilius* -- et hinc novi capitis initium constituunt. Nos vero adhuc sumus in ea opinione, τὸ quos or-

dentia etiam, ut hic, adficiunt. -- *Quadringen-*
dam, in his Harlesius, *quadringenta*, Schmiede-
draginta, quae vix recte intercedente et compo-
sunt, nec hoc in *vel* transmutari. Efficiunt circi-
mam 600,000 thalerorum Hamb., in qua n-
rae subesse putamus. *Tzschucke*.

2. *Delum*: Propter loci sanctitatem. Sic
pecuniam publicam deponebant in templo S-
Pacis.

3. *Pecunia Athenas translata*: Haec pec-
Atheniensibus, vetitis, ne Lacedaemoniis, a
fide deficientibus, praedae et rapinae esset, De-
nas traducta, credebatur Pericli spectatioris, ut
tur, fidei viro, qui huius, in privatos usus
consumtae, rationem reddere nequiens, suaso-
biade, domi suae educato, in gravissimum bellu-
ponnesiacum implicuit Athenienses, qui, in sum-
ducti angustias, praeter alia, maritimi imper-
mam, ab Aristide modo adquisitam, in hoc b-
diderunt, secundo insuper belli anno gravissim-
rimum in modum vexati peste, quam pingit
11. 47. Athenienses, hac pecunia severe soci-
rata, et postea sibi iniuste vindicata, omnium
rum odium sibi contraxere, nulla tamen iniuri-
culpa in Aristidem merito translata.

4. *Efferretur*: Sepeliretur: Verbum in hac
ne, quod et ipse usus comprobat. Gr. ἐκτέλειν, ἐκ-
Publice, publicis sumtibus, sc. ex prytaneo, ubi
bene meritis eorumq. posteris communis victus
Plutarch. in vita cap. 7. *Collocarentur*: nuptur-
tur, uti legitur in Pausan. c. 2. et in Dione c.

Cornel. Nepos.

5. *Post Annum quartum*: Anno fere post Romam conditam CCLXX. Nam Marathonia pugna CCLX Urbis conditae pugnata est. De Aristide videndi *Plutarchus*: *Herodotus*, *Diodorus Sic.*, *Polyaenus*, *Frontinus*, cet. -- Probe observent tirones, syllabam penultimam in τῷ Aristides semper produci. Gr. *Ἀριστείδης*.

P A U S A N I A S.

CAP. I. 1. *Varius*: non unius coloris: Qui sibi non constat, multiplex. -- *Eluxit*: De magnis et conspicuis virtutibus. Utrumque, hoc et *obrutus*, graviter et apte. Nempe obscurantur obruta.

2. *Duce*: Cf. in *Aristid.* c. 2. -- *Satrapes*: Sic provinciarum praesides dicebantur, quia in satrapias descripta erat Persia. -- *Gener*: Artazostram, Darii filiam, Xerxis sororem, duxerat. *Herodot.* 6, 43. Si igitur *regis* ad Darium referas, *generum* proprie et vere dixit; sin ad Xerxem, quod vero videtur esse simile, latius intellexit, uti in Graecis γαμβρὸς κηδεστῆς, quo nomine et ἀνεψιὸς Xerxis vocatur a *Diodoro* 11, 1. Nempe *gener* in Latinis passim etiam is dicitur, qui sororis est maritus.

3. *Manu*: Poterat omitti; sed in hac oppositione, uti in *Epaminonda* c. 3, *animus*, bene additur, ut ad ipsum exemplum rebus praestitum et factis referatur, Sic nos *personlig* *Tapperhet*.

4. *Millibus*: Numero, ut fit, variant auctores; et sic postea. Sequens *millibus*, quod a plerisque Codicibus abest et hinc facile suppletur, cum *Heusingero* unci inclusi. Constantiori tamen librorum consensu geminatur in *Themist.* cap. 2. -- *Viritim*: curioso et diligentiori delectu. *Tzschucke*.

5. *Magna*: Attamen centum millia fere habent auctores. Scilicet ex comparatione cum Persico exercitu iudicari debet. -- *Graeciae*: Alii, etiam hodie, *Graecia* sic, ut distinctionis signum praeponatur, et hinc cum *fugatus est* proxime coniungatur. Inter utrumque

pendent libri. Illud quidem ob faciliorem nexum prae-
tulimus. Ceterum *fugatus est* propter sequentia de Mar-
donii exercitu intelligi debere, ostendit connexus.

6. *Cecidit*: Lapide, ut ait *Plut.*, ictus ab Arimne-
sto, ut *Herod.*, ab Acimnesto, illustri Spartano. Ab
Atheniensibus Mardonii acinaces *Pausaniae* ostendeba-
tur, quem vero Mardonii fuisse non credebat. Athe-
nienses ingentes in Mardonii castris invenerant thesauros:
quibus largiter inter singulos divisis, Graecos divitiarum
luxuria primum cepit. *Herod.* Ob hanc victoriam Pla-
taeenses Iovi *Eleutherio* templum et festum adornarunt.
Strab. Ex omnibus Graecis soli Thebani a rege Per-
sarum in hac pugna steterunt. *Xenoph.*

7. *Miscere*: Verbum de seditiosis, factiosis apte
frequentatum.

8. *Tripodem aureum*: In plerisque certaminibus
praemium fuit *Tripus*, quem victor non auferebat do-
mum, sed Deo consecrabat, in cuius honorem celebra-
batur ludicrum. Hi sunt *Τρίποδες χορηγικοί*, quorum
mentionem omnis Graeca historia, imprimis Attica, re-
fertissima est.

9. *Ductū*: Latino usu, quo opponitur *suis auspi-
ciis*, veluti apud Suetonium in Aug. c. 21. quum alii
imperator suas vices obeundas tradit.

10. *Epigrammate*: Quod a *Thucydide* I, 152, Tri-
podi insculptum, hunc in modum recitatur:

Ἑλλήνων ἀρχηγὸς, ἐπεὶ στρατὸν ὤλεσε Μήδων
Παυσανίας, Φοῖβω μνημ' ἀνέθηκε τόδε.

"Här Hellenernas Drott, sen Medernas härar han ombragt,
Här Pausanias rest Phoibos till ära en Stod."

Auctorem istius Epigrammatis *Simonidem*, suavissimum
illum *Simonidem*, dulcedinis et elegantiarum laude su-
periores aliis, facit *Pausanias* III. 8. I.

11. *Exsculpserunt*: *Thucyd.* c. I. ἐξεκόλασαν, i. e.
ἐξορύξαντες ἀπὸ λίθου, ut interpretatur Scholiastes.

CAP. II. 1. *Post*: Non statim, sed paullo post, ut
ex auctorum narrationibus conficitur, nempe interiectis
2 vel 3 annis. — *Classe*: 80 navium, quarum 30 Athe-
nienses, reliquas Peloponnesii adparaverant. Cf. in pri-
mis *Thucyd.* I, 84. quem hic potissimum ducem sequi-

tur. -- *Barbarorum*: Persarum, ut in Milt. c. 7. Themist. c. 4.

2. *Cyprum* atque *Hellespontum*. *Cyprus* insula est in Pamphylico mari, Veneri sacra. *Hellespontus* vero fretum angustum Europam ab Asia minori dividens, Propontidem inter et mare Aegeum: H. *Stretto di Gallipoli*. -- *Byzantium*, urbs Thraciae ad Bosporum *Thracium* sita, a *Byzante* quodam condita, a *Pausania*, ut quidam volunt, aucta, ut *Nepos*, expugnata.

3. *Se*: Omittunt quidam vel *se*, vel *te*, quod offendissent; offendat etiam idem sonus toties repetitus. Qui ponunt, vocabulo *potestatem*, ut antea in ipso contextu expressum erat, adpendunt. Nunc mutata distinctione retulimus ad *adiuvante*. Alias enim in fine languet. Tum non Pausanias Xerxis auxilio in ipsius potestatem redacturus erat Graeciam, sed contra. In reddendo Thucydide 1, 194. non verba pressius, sed sensum sequitur. -- *Certum*: Thucyd. c. 1. *πιστόν*, cui fides haberi potest. -- *Face*: Pro *fac*, Archaismo comicis frequentato, quem hic libri tuentur. Ceterum acrius haec forma inpellit, quam simplex *mitte*.

4. *Artabazum*: Pharnasi filium: Graeci *στρατηγόν* faciunt. -- *Collaudat*: De uno auget haec compositio, et quasi plurium coniunctas vires, studiumque indicat.

5. *Polliceatur*: Praeunte Harlesio pro *pollicetur*, quod in oratione hac obliqua nullo modo probari, nec ex mente auctoris dictum intelligi potest. Tum enim *pollicitus erat*, vel *pollicebatur* deberet poni.

6. *Fecerit*: Sat multi codices *perfecerit*. Sed complectitur rei praecedentia, in primis *ne cui rei parcat*, reique aditum. Et hinc deinceps *in quo facto*, i. e. quae quum moliretur. *Tzschucke*.

7. *In suspicionem*: Haec et deinceps sequentia post ea reiici deberent, si Thucydidem 1, 130 sqq. consulueris, quae narrat proximo capite inde a §. 1 ad 4.

8. *Capitis accasatus*: sc. a Peloponnesiis. Raro infamia caruerunt Lacedaemone multati: eoque ipso mandata provincia sive imperio, nec non patria saepius exciderunt; nisi eam insigni facto meritove recuperassent. Cfr *Polyaen. II.*

tum, ut sequentia singulatim probant. -- *Medica*
naeus 12, 9. Περσικὴν σφόλην dicit. Promiscue e
nomina ponuntur, uti apud Horatium I. od. 2.
dis ad Persas mollior ille et ornatior vestitus tr
-- *Epulabatur*: Noti Persici adparatus ex Horatio

4. *Perpeti*: Sine valetudinis iactura sustiner
verbi vim optime illustrat Aelianus V. H. 5.
aderant, sunt Spartani, qui parcimoniae stude
in Alcib. c. 11.

5. *Conveniendi*: Hanc vocem spuriam et e
intrusam putant. Posset utique abesse. Fort
causam aditus voluit indicare. Libri certe om
tinent.

6. *Troadis*: Pro *Troade* ex quibusdam MSS
pimus cum Heusingero, quem et secuti sunt re
multi. Nempe *Troas* femininum minime con
licet ager *Antias*, *Capenas*, *Sentinas*, *Fidenas* e
in Livio et Plinio legantur, diversa tamen in
tur ratio. Haec enim substantivis omnium
adponuntur, qualia sunt ager, res, bellum, qu
est in Graecis. -- *Colonas*: quidam scribun
Gr. Κολωναί. Milesiorum colonia, non procul a L

7. *Scytala*: Invexit Aldus, neque opportu
cabulum elici ex iis posse videtur, quae Codices
lana, *lancea*, *lava*; tum eodem utitur Thucydide
quem hic reddidit. Omittimus interpretum cor
Si Nepotis morem in versandis Graecis exposi
templeris, satis ille inconstans reperietur. Mo
Graeca Latinis rependit, ut *testarum suffragia*,
μὸς): *comitium* (ἐφορευτὸν): modo Graeca servat,
acta, sic ut nihil inde proficias, dubiusque
utrum hic *scytala* posuerit, an forte *lancea*,

Editiones duae probarunt, nec reiiciendum putat Wetzelius, an *clava*. In qua fluctuatione tutissimum fuerit, praeferre *scytala*, quod certe sensui est adcommodatum et rei. Erat autem *Scytala* lignum teres, quod loro literis inscripto circumligabant magistratus et imperatores, quo adminiculo in clandestinis literis uterentur. Luculentam eius descriptionem subministrabit Gellius 17, 9. Dubitatio movetur, unde illam habuerit, quum clam et sua sponte ad exercitum redierit; cui sic respondet Scholiastes Thucydidis ad c. l. ut primo illo imperii tempore illam retinuisse dicat.

8. *Etiam*: Quidam addunt *tum*, et illud, alias nude positum, inepto loco stare existimant. Explico iterum, rursus, et cum *pecunia* necto. Codd. quidam habent *etiam cum* vel pro *etiam tum* vel pro *cum pecunia tum* potentia. Tzschucke.

9. *Ephoro*: Immo coniunctis tantum, toti collegio. Videtur igitur *ephoro* ex superioribus male huc arcesitum esse, ut *cuius* haberet, ad quod proxime referretur, quum tamen melius adiungatur *regi*. Alii ipsa verba *licet* -- *regi* spuria censent, aut ab Aemilio Probo adsuta. Alii ipsum Cornelium erroris redarguunt. Qui hoc nolunt, *ephoris* emendant.

10. *Regi*: Non erat vere rex, sed tutor Plistarchi Leonidae, qui ad Thermopylas perierat. Herodot. 9, 10. Thucyd. 1, 132. -- *Expedit*: Apte simul ad vincula. -- *Rege* sc. Persarum.

11. *Helotae*: Etsi mire, quod solent in nominibus propriis, codices hanc vocem distorquent, omnes tamen in terminatione *ae* et *e*, quae perinde iis valet, perstant, quum Graeci *ἑλωες* certo usu praeferant eosque imitatae sint editiones pleraeque. Certe nunc codices reddere maluimus, quum non solum duplici forma Latini multa efferant, ut *Druidae*, *Druides* et similia, sed et Livius 34, 27, 9. eandem omnino librorum fide ediderit. Erant autem *Helotae* publici Lacedaemoniorum servi, agris arandis praepositi.

12. *Sollicitare*: Verbum in motibus, seditionibus, corruptionibus usitatum. -- *Sed*: Quaedam Edd. cum MSSis multis praeferunt *et*, quod utique post negatio-

mus, Nepotem de proprio hominis nomine inter
Nec solum ad *templa*, sed ad *statuas* etiam et
vim, iniuriamque arcendam, confugiebant. Ad
Argilius festinabat fanum Neptuni, quem in
hippocampus suos subducere fingit *Statius*, ubi
sacram, quam occupaverat, *aram*, sub terra
locum i. e. tuguriolum quoddam, duplici tegume
cumseptum, ne quis perspicere per id posset. No
culenter hoc expressit *Nepos*. *Diodor.* Sic. *Διπλ*
περιεβάλετο: i. e. duplex tabernaculum circumposuit
git hoc *Pausaniae* indicium *M. Tullius* in *Topicis*
dissimilem calliditatem apud *Tacitum* L. 4. c. 69
deprehendes.

2. *Venereo*: *Thucydides* c. 1. *παιδικά ποτε* i.
qui ingenuorum puerorum Amor *Laconum* leg
licitus, dum animo contineretur; contra turpi
corpus transiret, quod de *Pausania* innuit *Nep*

3. *Laceravit*: Ambigunt codices inter hoc et
nec minus interpretes. Nescio an *laxavit* prop
quentia sit aptius et pressius reddat *Thucydidis*
quo *Diodorus* 11, 45. *ἀνέωξε*. Vinculis autem
qualia par est intelligi, colligare epistolas solebat

4. *Pertulisset*: *Uti reddidisset*: verba in
sunt usitata. Tum plusquamperfecti usus notan
nos imperfecto uti solemus, minus sic quidem a

5. *Gravitas*: quae omnia severe et diligen
plorat, explorataque constanter perficit.

6. *Praeceperunt*: Plus continet, quam in
scilicet monita etiam et cautiones. -- *Taenari*
fuit *Laconiae* promontorium, ubi templum erat
et spelunca ad tartarum depressa. -- *Consedit*:
plis asyla erant supplicantium et reorum.

7. *Multo*: Codices omnes cum priscis edd. *modo*, ex prioribus aliqui etiam *mō*, quod quum valere possit *multo*, nolimus Cornelio cum recentioribus subtrahere, quibus placuit *tanto*.

8. *Enuntiaret*: Apte de rebus arcanis, et hinc alii *nuntiaret* minus apte.

9. *Veniam*: Si quid faciendum est concedere, si quid perperam factum est, condonare. Cf. in Themist. c. 10. Tum tene et hic vim plusquamperfecti.

CAP. V. 1. *Monere* melius, quam aliorum *admone-ri*, quia ad ipsum, qui cupiebat, pertinet. -- *Ephori*: Thucydides 1, 134 duos hic ephoros commemorat, unius πρόσωπον, alterius νεῦμα ἀφ' ὧν.

2. *Ante*: Notandum hic de motu in spatio, uti passim occurrit. Thucyd. c. 1. προκαταφυγεῖν, Diodor. 11, 45. ἐφθασε. -- *Chalcioecos*: Graecam terminationem cum recentioribus multis editoribus praetulimus; possis etiam, ut quidam maluerunt, Graecis literis exprimere. Alii *Chalcioecus*. Χαλκίοικος, est aeream donum habens. a χαλκος aes et οἶκος, domus. Tum alii ad aedem, alii ad Minervam addicente quidem usu referunt. Thucydides, quem sequitur, posterius suadet; dicit enim τὸ ἱερὸν τῆς Χαλκιοίκου. Sic et Diodor. c. 1.

3. *Ephori*: Thucydides ab iis factum scribit, qui sequebantur, quod de ephororum iussu intelligi potest et intellexit noster. Alii patrem hic memorant. -- *Facilius*: Quidam libri *celerius*, quod a Bosio glossema censetur. *Divo pro dio* exhibent libri optimi. De utraque scriptura disputatur.

4. *Dicitur*: Structura ex Graecis ducta, nec plane insolens. Ita vero incisum minus subiiciendum putavi suadente Kappio, qui et non male *vixisse* melius abesse posse iudicat. Sic *creditur* structum occurrit in Livio 40, 29, 8. et Tacito Histor. 1, 90. De re ipsa Thucydides nihil adfert; at constat ex aliis etiam. Tzschucke. -- *Matrem*: Theano nominant alii, alii Alcatheam.

5. *In primis*: Hic proprie. Nam exemplo illa praeivit. Diodor. 1, 45. -- *De templo*: Significantius, quam *ex s. e templo*. Fuit enim in loco edito. -- *Eodem*: Locus dictus καιάδας carcer subterraneus sontium.

Straboni καίετας, maleficis destinatus. -- Inferri: De sepultura mortuorum et alibi passim. -- Procul: Thucyd. c. 1. πλησίον που, unde Bosius hîc maluit haud procul. Sed haud procul omnino separationem et remotionem a loco indicat, sive brevior illa sit, sive longior. Aliud longe. Tzschucke.

6. Dei Delphici responso erutus: i. e. Apollinis Pythii, τῷ Θεῷ ἐν Δελφοῖς, qui Delphis oracula edebat, iussu effossus. Diodorus Sic. tradit, corpus propinquis concessum esse, ut id sepulturae mandarent. De qua re ne verbum quidem facit Herodotus, qui solummodo narrat Apollinem consultum, Lacedaemoniisque iratum ob violatum Supplicum perfugium, iussisse: Duo corpora pro uno Minervae Chalcioeco reddere: Illos vero oraculum sic interpretatos esse: ut pro uno necato Pausania duas Pausaniae statuas dedicarent.

7. Posuerat: Vulgo ante Bosium: fnierat. Illud tuentur codices et usus, hoc glossae debetur. Sic in Hannib. c. 1. animam deposuerat. Nempe ponere pro deponere saepe dicitur. -- Pausaniae vitam prolixius memorabunt Plutarchus, Thucydides L. 1., Herodotus L. 9., Diodorus, 11. Poliaenus, 8. Xenophon Hist. Gr. 2. Iustinus, 2, 15, 5. 10., Valer. Max. 2, 6. cet.

C I M O N.

CAP. I. 1. Usus: Deteriori sensu, uti χρησθαι Graecis sic passim dicitur pro πᾶσιν. -- Litem: Vid. in Milt. cap. 7. Tzschucke.

2. Eadem: Nempe filius ignominiae et culpa paternae heres erat ex lege. Ceterum nihil eiusmodi legitur in Herodoto et Plutarcho. Sed adtingunt alii. Sic apud Rhodios quoque filii patris debita solvere lege tenebantur, etiamsi patris bonis renuntiassent. Apud nonnullos Graeciae incolas filii, etiam innoxii, simul cum patribus noxiis, imprimis si tyranni essent, necabantur, aut exsilio multabantur. Cfr. Dionys. Halic. L. 8.

Cornel. Nepos.

Hic *Cimon*, iuxta plerosque, se vinculis pie tradidit, ut patris, iam defuncti, corpus sepeliretur. -- *Germanam*, ἡμοπάτριον. Sunt, qui dicant, Cimonem Elpinicen duxisse sororem Germanam, quia, inopia dotis, nulli antiquioris certe generis sponso elocari potuerat. Erat enim Athenis lex, qua genere proximi Virgines orbas et indotatas vel ipsi ducere, vel tantum dotis largiri iubebantur, ut sponsum invenire possent. Talem legem a *Solone* latam, sed a *Charonda* quodam correctam narrat *Diodor.* I. 12. Interim tamen, ob hoc factum infamia notatum, male audiisse Cimonem, testantur Auctores: plebemque Atheniensem, ex invidia de his nuptiis maligne opinatam, *Elpinicen* vocitasse impudicam, et *Polygnoti* pictoris meretricem. Cfr *Plutarchi Cim.* -- Vide praeterea quod notavimus ad *Praefationem*.

3. *More*: Quippe licitum erat. Impudicam autem eam fuisse monent Auctores. In verborum amore et more sono paene ludere videtur. -- *Natas*: Nempe sorores. -- *Huius*: Supple Elpinices, ne cum coniugii, a quo pendet, coniungas.

4. *Callias*: Vir ditissimus, apud Athenienses dictus λακκόπλεστος, quod ex puteis et fodinis divitias sibi parasset. Argentifodinae in Laureo, regione Attica, erant, de quibus in *Themist.* Harum fortasse argentifodinarum proventus redemptor erat *Callias*. Aliam divitiarum causam narrant alii, qui ortas e spoliatis Persarum cadaveribus, quae Marathone sepulta fuerant, innuunt. Hic ipse *Callias* fortasse non minus fuit ingeniosus, quam pecuniosus, siquidem et *minium* et *cinnabarim* conficiendi rationem invenisse volunt *Plinius* et *Theophrastus*.

5. *Generosus*: Cf. ad *Themist.* c. 1. et de metallis ib. ad. c. 2. Fecerat, ut Graeci ποιεῖν s. ἐργάζεσθαι. -- *Conditionem*: Latiori sensu intelligo, et ex nexu ad ea refero, quae *Callias* *Cimoni* proposuerat, quum ipsam puellam proxime non spectent. Nempe pecunia pacta erat et solvenda *Cimoni*, non puellae. *Tzschucke.* -- *Progeniem*: De uno filio.

CAP. II. 1. *Eloquentiae*: Cum *Pericle* et *Thucydide* comparatur. *Plut.* in *Demost.* *Pericles* cum *Cimone* potentiam ita divisisse dicitur, ut *Cimon* classem in

barbaros duceret, Pericles in urbe imperaret; quia Pericles ad res civiles, Cimon ad bellicas aptior erat. Huic Pericli primum sine dubio eloquentia, sed mox potentia Cimonis, tantopere aestimati, suspecta fuerit: unde omnem moveret lapidem, ut in populi odium eum falso adduceret crimine, ac si ab Alexandro, ne Macedoniam, tum temporis facile capiendam, invaderet, muneribus fuisset corruptus. Cfr *Plut.*

2. *Satis*: Mediocre ex linguae usu innuit, quod et Plutarchi testimonium in vita cap. 4. comprobat. -- *Exercitibus*: Libri etiam *exercitu*. Illud iudice Bosio melius.

3. *Strymona*: Fuit fluvius Thraciae, eiusdemque regionis urbs *Amphipolis*, quam scripsimus nunc Graeca terminatione *Amphipolin* pro *Amphipolim*, quum eam et in aliis reddat Nepos. Heusingerum in hoc secuti iam sunt alii. Causa fuit expeditionis, quod Persarum rebus studerent, qui in illorum exercitu militabant.

4. *In coloniam*: Poterat in hoc nexu melius forsitan dicere colonos. Uti nunc fertur, est veluti coloniam. -- *Iterum*: i. e. secundum, ut iterum consul saepe apud Livium. -- *Mycalen*: Ioniae urbem s. promontorium. At ibi Persae eodem die, quo ad Plataeas, ab aliis ducebus victi sunt. Quare Nepoti simpliciter gravissimum errorem obtrudunt, aut, ut illum ab eo liberent, spuria haec et vitiata censent. Forte tamen obscurus fuit locus ad Cyprum, quod etiam adrisit Harlesio et Riclefsio. Nempe maritimum proelium commissum est ad Cyprum, terrestre ad Eurymedonta vicinae Pamphyliae. Diodor. 11. 60. *Tzschucke*.

5. *Cepit*: Totam, an partem maximam, dubium faciunt auctorum narrationes. -- *Eduxit*: Stratagemate usus, dum milites suos Persico habitu navibus captis imposuit, et sic inopinos securosque oppressit. Diodor. 11, 61. Polyaeus 1, 34. -- *Barbarorumque*: Τὸ que aliqui omittunt; plerique addunt, quos secutus sum. Non enim video, quid hic valeat ἀσύνδετον. -- *Acerbitatem*: Involvit duritiem, vexationem, crudelitatem. Cf. Eutrop. 4, 17. Noster in Eumene c. 6. explicat crudelissime se gerere. *Tzschucke*.

6. *Scyrum*: In mari Aegaeo; h. Sciro. -- *Dolo*...

pes: Thessaliae populus. Pelasgos addit Diodorus 11, 60. Ceterum praepostero ordine haec narrasse videtur, si cum aliis conferas. -- *Contumacius*: Repugnantiam et imperii detrectationem innuit. Opponitur *obsequium*. -- *Gesserant*, quod habent plerique codices et veteres edd., per synesin refertur ad *Scyrum* pro *Scyrii*, etsi molli-
tur hic etiam proxima voce *Dolopes*. Recepit recte, quod a trita forma paullum recedit, Heusingerus, eumque secuti plerique recentiorum. Alii maluerunt dare *gesserat*.

7. *Vacuefecit*: Verbum minus obvium, a Cicero-
ne tamen etiam in *Catilin.* 1, 7. usurpatum. Cf. in *Ti-
mol.* c. 3. In Graecis hic ponitur ἀσθραποδίσειν, ἐξελαύνειν,
ἰξοιχίζειν. *Tzschucke*.

8. *Sessores*: Habitatores, possessores, quod invitis
libris obtrusit Gebhardus. Vox memorabilis, sed tamen
ex cognationis similitudine dicta, qua *sedere*, *sedes* de
domiciliis s. habitationibus usurpatur. *Tzschucke*. -- *Ci-
vibus* i. e. Atheniensibus.

9. *Thasios*: *Thasos* insula maris Aegaei prope Thra-
ciam, cuius incolae ab Atheniensibus defecerant. Di-
vites autem erant marmore et auri fedinis in continente.
-- *Fregit*: Verbum in notanda clade viriumque debili-
tatione eleganti metaphora frequentatum. Coniuncta e-
nim et solida efficacius valent. Navali certamine 33
naves cepit. *Plut.*

10. *Ornata*: i. e. munita muro ab ea parte, quae
meridiem spectat. Arcis illius murum circumduxere
partim Cimon, partim Agrolas, et Hyperbius Pelasgi.
Fuit ἐννεάπυλος, novem portis instructa: et Δῆμος τῶν Ἀθη-
ναίων δεκάτην ἐξελάμενος ἐκ τῶν λαφύρων, ἀνέθηκε τῷ Θεῷ. i. e.
*Ex his spoliis delectam populus Atheniensis decimam Deo
dedicat.* Addidit et Epigramma, quod adfert *Diod.* Sic.
Ceterum ornaverat Cimon et urbem, et urbis forum
platanis, ordine positis, et multis deambulationibus. Cfr
Plutarchum.

CAP. III. 1. *Quam*: Commode ex edd. quibusdam
repeti possit in. Nec tamen desunt exempla similia,
et sic in eodem nexu apud Vellei. 1, 7. in. De usu verbi
florere vid. ad *Miltiad.* c. 1. in. ubi eadem legitur formula.

2. *Quod*: Paulo duriore synesi ad praecedens re-

fertur, quum ad sequens masculinum non possit. Repete vel iudicium, vel latius intellige *quam rem*. Si codices addicerent, elegantiori brevitate omitti possent voces *quod illi*. Exsili autem praecipuus auctor fuit Pericles. Tzschucke. Ostracismum autem supra in Themist. c. 8. interpretatus erat *testarum suffragia*, et in Arist. c. 1. *testulam*.

3. *Indixissent*: Adde ex aliis: eosque ad Tanagram, Boeotiae urbem, vicissent. -- *Hospitio*: Hinc exsili causa quaesita, quod Lacedaemoniis favere putabatur. -- *Existimans*: Lambinus ex ingenio suo haec infersit: *existimans*, eos et cives suos inter se una voluntate consentire, *quam armis contendere, Lacedaemonem*. -- sed paucos nactus est sectatores. Tò satius eiusmodi aliquid desiderare videtur. Tum *Lacedaemonem* melius cohaereat cum *profectus*, etsi in vulgata lectione aliter distingui nequit. Duo codices: *satis existimans, verbis contendere, Lacedaemonem*. -- Ex quo apparet, haesisse et hic olim librarios. Tzschucke.

4. *Cyprum*: Addunt aliqui *in*, quod in hoc Nepotis usu non est necesse. -- *Citio*: Fuit urbs Cypri, celeberrimae in mari mediterraneo insulae.

CAP. IV. 1. *Sed*: Quidam ex 4 codd. adiungunt *etiam*, quae forma magis quidem est usitata. At nec illa exemplis destituitur, sic ut a librariis potius hic infertum videatur. Heusingerus *sed explicat sed adeo*. Tzschucke.

2. *Imposuerit*: Structura verbi *imponere* paullo rarior tenenda. Possit tamen *in* cum codice Leid. commode omitti, et forte ex praecedente *m* natum est.

3. *Pedisequi*: ita rectius ex monumentorum fide scribitur. Vulgo *pedissequi*. Pedisequorum munere fungebantur heroicis temporibus οἱ κήρυκες, praecenes, qui quoque pallium sive graviolem quandam sui heri vestem portabant in itinere sequentes. Sed illi κήρυκες non ideo erant servi. De hac Cimonis liberalitate, eadem Plutarchus in Pericle. Nam et hic non minus suarum rerum profusus populo largitor. -- *Differendo*: Nam qui procrastinat, negantis saepe induit speciem.

"Gratia, quae tarda est, ingrata est gratia; namque Quae fieri properat gratia, grata magis." Ausonius. Unde Graecus:

Invocatos: A nemine ad coenam vocatos,
Devocaret, sc. de foro in domum suam. Quid
Cyrenaeum forte fortuna invitasset? Cyrenaei
ditissimum exedere potuissent, voracissimi
Si enim unum ad coenam vocaveris, mox ad-
octodecim: currus decem et bigae quindecim.
L. 12. in. Harles.
fferrentur: De mortuis usitatus. -- Acerba: Ci-
emotior quorundam explicatio praematuram
et mors cari senis potest esse acerba.

LYSANDER.

I. 1. *Lysander, Lacedaemonius: Aristoclit*
vult *Plutarchus*, sed *Aristocriti*, iuxta *Pau-*
ex *Heracidarum* genere, minime genero-
d *Spartanos* enim praeter duas regias Hera-
familias, aliae quoque *Heracidarum*, sed pri-
nt, e quarum una ortus erat *Lysander*. Et
servatione pendet sensus verborum *Cap. III.*
silia Reges Lacedaemoniorum tollere." Unum e
s fuisse ferunt hunc *Lysandrum*. Fuerunt hi
non quidem *Lacedaemoniorum* filii, sed ingenui,
cum iis in *Gymnasiis* et artibus educati fue-
escentes, qui deinde, in praesuntam illustrium
spem, *Laconum* reip. adscribebantur. Sunt,
, *Mothaces* fuisse conditione servos, ex his
Desychnii verbis: "Μόθᾱνες οἱ συντρεφόμενοι τοῖς δᾱ-

virtute: Summae tamen virtutis virum vocat
enect. 17. 2. Vicit *Antiochum*, vicit proelio

navali Athenienses. Praeter has bellicas laudes, praecipue mari partas, unde eiusdem, a Neptuno coronati, imago fuit posita, *Pausan.* 10. 9, fuit quoque temperantia, qua suis imperabat cupiditatibus, et laborum patientia adeo insignis, ut luxuriosos minime ferret, ab hac morum severitate, numquam ipse, nisi paullulum, quum in Ionia versaretur, discedens. *Athenaeus* 12. 11. Bellicae hic virtutis gloria ita praeter ceteros floruit, ut Lacedaemonii, si per leges Spartanorum licuisset, bis ei classis imperium commisissent. Cfr *Diod. Sicul.* 13. 70. et 100.

3. *Sexto et vicesimo.* Thucydides, *septimo*: Ἐτη εἰς τᾷτο τὰ ζύμπαντα ἐγένετο τῷ πολέμῳ ἑπτὰ καὶ εἴκοσι. *L.* 4. Durasse hoc bellum octo et viginti annos, docet *Xenophon* *L. II. Hist. Gr.* -- *Confecisse*: penitus stravisse, penitus absumsisse, vires hostium fregisse. *Proprie de Gladiatoribus et bestiariis.*

4. *Latet*: Non opus est cum quibusdam substituere patet: vel non latet, quae langueant, quum oppositio desideretur. Sensus est: res ipsa apparet, rei effectae modus latet. Similis locus exstat in *Dat. c. 1. in. Quorum nisi ratio explicata fuerit, res apparere non poterunt.* At tum inde obiicitur difficultas, quod ipse deinceps modum explicat; quae removeri potest, ut sensus sit: non intelligi, quomodo factum sit, ut Athenienses temere et sine lege vagati opprimerentur. Nempe, quod narrat *Plutarchus* in *vita* cap. 10 sq., dolo securos reddidit Athenienses. Videtur igitur *Nepos* mirari, qui *Lysander*, minime alias callidus, ita Athenienses decipere et vincere potuerit.

5. *Immodestia*: *Disciplinae militaris neglectu*, ut in *Alcib. c. 8.* -- *Adversariorum*: usitatus hostium. Utrumque ipse commutat invicem in *Dat. c. 7.* -- *Dicto*: In varias partes agitur structurae, in aliis etiam obviae, explicatio. Equidem ablativum censeo, quasi dicto aliquo; *imperatoribus* i. e. ab imperatoribus. *Tzschucke.* Horum *imperatorum* *Alcibiades* praecipuus erat. Nam cum Lacedaemonii *Lysandrum*, nomine quidem legatum, revera autem ducem ad bellum contra Athenienses gerendum mitterent, postulantes id tum reliquis

sociis, tum ipso quoque Cyro (acri enim et vigilantī dūce opus erat post cladem a Callicratida ad Arginusas acceptam); ipse, cum copiis profectus, urbes aliquot Asiae in suam potestatem redegit: pugnandi tamen facultatem ducibus Atheniensibus non fecit. Quam eius calliditatem cum pari praeditus ingenio animadverteret Alcibiades, operam suam et consilium offerens, a ducibus Atticis non sine contumelia repellitur. Cuius sive superbiae, sive imprudentiae graves mox poenas dederunt, artibus Lysandri circumventi, et ad Aegospotamos Chersonesi oppressi. Perit tum, praeter exercitum Atheniensium, classis eorundem instructissima CLXXX navium. Atque hac ratione Lysander victoriam consecutus est. Quod certe Nepotem non latuit, uti ex Alcibiadis, quae sequitur, vita c. 8. abunde patet.

6. *Potestatem*: Milites, si alios audias, vel occisi, vel capti, vel dispersi, navesque paene omnes expugnatae.

-- *Opera*: Nihil aliud, quam *per eum*, quo sensu etiam alibi sic occurrit, ut ex nexu intelligitur. Et sic in nostro loco est eius culpa. -- *Impotentem*: Qui animum eiusque cupiditates coercere nequit. Et sic de ipsis cupiditatibus passive.

Aliam belli causam interserit *Herodotus*. Lacedaemonios nimirum, Agamemnone suo Peloponnesio, Graecorum olim omnium summo dūce, superbos, aliis invidisse principatum. VII. 159.

7. *Aegos*: Chersonesi Thracicae fluvius, ad cuius ostia Atheniensium classis a Lysandro aut capta fuit, aut submersa omnis praeter decem triremes, quae in Cyprum cursu directo salutem sibi fuga quaesierunt. Cfr *Pausan.* III. 2, qui vero L. X. c. 9, refert, proditos fuisse Athenienses a Tydeo et Adimanto, quos Lysander auro corruerat. Commissa haec pugna Olymp. XCIII anno IV, cum *Alexias* esset Archon. -- *Politus*: cum Genitivo non inusitatum.

8. *Decem*: Quorum cuique *Decaducho* nomen erat. Graeci communiter *δεκαρχίας* appellant, vel *δεκαρχίας*. Athenis autem triginta praefecerat Lysander, Piraeo decem. *Plut.* Hi postea servitute oppresserunt urbem, dictique sunt 30 tyranni. *Xenophon.* Habuerunt ab initio Athenienses suos reges: inde Archontas accipere,

sub quibus tyrannidem exercuit Pisistratus, posterique ejus aliquot. Deinde vero Aristocratia usi. Ceterum et crudelem fuisse et perfidum Lysandrum refert Pausanias. Ad tria vel quatuor millia Atheniensium trucidaverat, quorum omnium cadaveribus terram iniici vetuit. Addit et Plutarchus, illum solitum dicere, ubi leonina pellis non proficeret, vulpinam esse adsuendam: item, pueros quidem taxillis, homines autem iureiurando fallendos.

9. *Numerum*: Aliqui codd. et edd. veteres *numero* ex inconstanti eius praepositionis in multis locis regimine. -- *Contineretur*: Eleganter et apte ad notandam hospitii coniunctionem. -- *Illius*: Usitatio haec structura. Quando dativus additur, a proximo verbo in bonis auctoribus pendet. -- *Confirmarat*: Nota temporum diversitatem ex ipsa re natam. Hoc debebat praecedere, illud adesse et durare. Cf. c. 2. Non igitur opus erat, emendare *confirmaret*. Tzschucke.

CAP. II. 1. *Nutu*: Graviter summam potentiam indicat. -- *Satis est*: Indicativi usus in hac formula notandus. Sic *exempli gratia* proprie, ubi re factoque simili aliquid illustratur. Alias *ut, veluti*. -- *Defatigemus*: Ita nunc obsecuti tot codicibus dedimus. Alii, olim maxime, *fatigemus*.

2. *Devertisset*: Melior haec scriptura, quam *prodivertisset* hodie exceperunt tantum non omnes. -- *Inimici*: Quum antea fuissent Atheniensium. Inde lux huic sententiae adfunditur. Ex Thucydidis L. VIII. licet intelligere, Thasios, antequam tantam in Athenienses fidem praestitissent, eorum fuisse inimicos, sed Lacedaemoniorum et amicos et socios. Nunc igitur, quia videt Lysander, eos Atheniensibus factos esse amicos, et in hac amicitia permansuros iudicat, eos pervertere, et ad Lacedaemoniorum partes abducere cupit. -- *Pervertere* h. l. evertere.

3. *Dilaberentur*: Discessione facta, quum alius alio se reciperet salutemque quaereret. Ita maxime Tacitus hoc verbum de coetus quacumque de causa aut consilio dissolutione usurpat.

Cornel. Nepos.

15

4. *Itaque*: Desideratur in omnibus libris crudelitatis exemplum, quod ex Polyaeo 1, 45. potest suppleri. Nempe quum benevola oratione securos fecisset, interfici iussit. Quia Nepos periodos subsequentes eadem saepe particula usus exorditur, aberravit in *ita* librarius his praeteritis ad sequentia. Ita Kappius. Aliqui ad capitis proximi initium τὸ *itaque* proiciunt.

CAP. III. 1. *Sui*: Offendit in hac serie et a libris multis exsulat. Schmiederus etiam verba *ab illo constitutum* redundare et ex glossa ad explicandum τὸ *suam* adscripta male irrepsisse putat. Idem *sui* de Lacedaemoniorum regibus intelligit, quod in illos primum ultionem effuderit. Tum vero debebant diserte nominari, ne vagaretur inconstans ratio. Nec erat regum vel a regibus constituta potestas, ad quos referri debeat suam. Tum si *sui* ad ipsius adseclas et amicos referas, minus apte verbum *sustulerunt* subiicitur; nec denique, cur ipse idem in regibus tentaverit, adparet. Locus ideo obscurus, quia excidit et hic narratio de causa sublatae potestatis eiusque auctoribus. Causam quidem alii ponunt in arrogantia animique ferocia. Tzschucke.

2. *Incensus*: auget. Refert tamen Plutarchus in vita cap. 25. quia se ab Agesilao despici et deprimi vidisset. -- *Tollere*: pro *tollendi*, qualia passim obiiciuntur. Ceterum id eo redigunt Diodorus 13, 14. et Plutarchus cap. 24. ut vel Spartanis omnibus, vel Heraclidis tantum, ex quibus ipse ortus erat, regiae dignitatis ius, neglecta Proclis et Eurysthenis posteritate, concederetur. Tzschucke.

3. *Delphos corrumpere*: Hos nimirum, qui in templo Apollinis Delphici (de quo vide in *Cim*) oraculis praeerant. -- *Dodonam*: urbem Chaoniae in Epiro, Iovi sacram. Ab hac urbe quernum illud nemus *Dodonaicum* dictum, ubi templum et Oraculum fuit vetustissimum, cuius sacerdotes *σελλοι*, *χαμαιποτοι*, *χαμευνάδες* et *χαμεύναι* adpellati. Cfr. Herodotum. -- *Hammoni*, rectius, quam aliorum *Ammoni*. Hoc Iovis oraculum fuit in *Lybia*, regione Africa, toto orbe celeberrimum. Hic sub Arietis forma Iupiter colebatur. Ideo Afros se facilius corrupturum putabat Lysander, quod essent lubricae fidei, un-

de de his apud Livium, *plus quam punica fides*. -- Orchomeniis: Orchomenum Boeotiae fuit oppidum, ad fluvium eiusdem nominis situm, cui olim tributum pependerunt Thebani. Strabo. Fuit item eiusdem nominis in Arcadia oppidum, de quo non hic sermo est. -- Haliartum, nomen urbis Boeotiae, quam Haliartus, Thesandri filius, condidisse fertur. Cfr Strabo IX. -- A Thebanis et Haliartiis, qui, structa acie, fecerant irruptionem, Lysandrum, muris adpropinquantem, occisum dicit Plutarchus. Cfr praeterea de Lysandri morte Xenophontem L. III, Ἑλληνικῶν.

4. *Quam vere*: Ironice dictum quidam volunt. Malignum tamen referre ad suspicionem Lacedaemoniorum animis inhaerentem. Alias, ni fallor, dixisset, *quam vere* vel recte id factum; vel, fuerit absolutus. Si tamen cum Heinrichio ad iudices referas, sensus hic suberit: quam iuste condemnatus foret. Tzschucke. -- *Scriptisse*: Ita nempe solebant sophistae; aliis discebant et recitabant more Graecorum: unde λογόγραφοι dicti.

CAP. IV. 1. *Satrapis*: ut satrapae; utraque forma usum obtinet. De Pharnabazo cfr Diodor. L. XIV.

2. *Avareque*: attamen quidam continentiam eius laudant. Theopompus enim in Plutarcho cap. 31. pauperem eum mortuum esse scripserat. Nempe haec ex rerum locorumque ratione iudicanda sunt. Tum opes largitionibus facile exhausit, maioris lucri spe deceptus. -- *Testimonium*: Quum iam ab eo adcusatus et scytala domum revocatus esset. Plutarchus cap. 19.

3. *Sanctitate*: integritate, continentia, ex nexu, ut *sanctae manus*, opponiturque rapacitati et crudelitati, ut superiora declarant. Exemplum proposuit Plutarchus. -- *Gravem*: Melius quam *grandem*, quod libri quidam habent et scripti et editi. Sequitur enim multis verbis. Refer ad argumentum, rerum expositionem, verborum pondera. Ceterum nos *Urie-Bref*, qualem vere pertulit. -- *Liber*: de descriptione prolixiori. Graecis βιβλίον, γράμματα et ἐπιστολὴ ut hic ex variatione Plutarchus.

4. *Magistratum*: ephoros. -- *Cognoscent*: legendo; igitur legissent, ut et alibi ex connexu. Tz. -- De Lysandri gestis rebus Plutarchus, Thucydides, Xenophon, Pausanias, Iustinus. cet.

ALCIBIADES.

CAP. I. 1. *Filius Cliniae*: Nimirum *Cliniae*, qui in proelio ad Coroneam vitam cum morte commutavit, et *Dinomaches* filius. Cfr *Plat. Alcibid.* -- *In vitiis, vel virtutibus*: Sic de Hannibale Livius XXI. 4. *Viri virtutes ingentia vitia aequabant.* Sic de Alcibiade Iustinus V. 5. *Omnia credibilia in Alcibiade vigor ingenii, et morum luxuria faciebat.* Saepe se Dioscuris similem ipse iactabat, qui alternis immortales fierent, quod utramque fortunam experiretur, nunc prosperam, nunc adversam: nunc civium suorum gratiam, nunc odium. Cfr *Aelian.* De diversa Alcibiadis natura legi meretur Plutarchus in Nicia, qui eum comparat cum Aegyptiorum tellure, quae sua ubertate noxias simul et utiles herbas profert.

2. *In amplissima civitate*: i. e. Athenis, quae tum splendidissima fuit civitas. -- *Formosissimus*: Narrat Plutarchus, speciosissimae formae fuisse Alcibiadem, et comam per plurimam aetatis partem nutritisse, calceosque in elegantiae notam gestasse varios. Hinc proverbio dictum: Ἀλκιβιάδης μορφή, de speciosa forma. Hac autem corporis praestantia ad multa, ab honestate remota ablatum leges in *Xenoph. Memorab.* -- *Disertus*: facundus; ἦν γὰρ ἐν λόγῳ δυνατώτατος *Diodor.* Morum vitia sub Alcibiadis eloquentia latuisse, innuit Iustinus V. 2. At *disertum* tantummodo Nepos nominat Alcibiadem, non vero *eloquentem*.

3. *Oris*: De pronuntiatione, ut vocem *orationis* de eloquio rerumque apta et suavi declaratione intelligo. Utrumque enim magnam habebat vim ad aures animosque Atheniensium. Sic Plutarchus in vita c. 1. balbutiem eius gratam decoramque visam praedicat. At *dicendo* -- *dicendo* cum adiunctis quis lubenter hic ferat? Quare etiam aliqui verba *quod tanta* -- *resistere* ex margine intrusa putarunt. *Tzschucke.*

4. *Dives*: Quidam codd. et editt. *deinde*, quod ex meo sensu hic languet, nec reliquae orationis formae convenit. Alii utrumque vitiatum esse volunt. Ineptum utique locum vox illa hic occupare videtur,

ubi de dotibus et moribus Alcibiadis exponit. In sequentibus tenenda singulorum verborum discrimina. *Tzschucke.*

5. *Vita*: latius palet, quam *victus*, ubi separatim illa iuxta ponuntur. Illa mores vitaeque et publicae et privatae (Cicero de Off. 1, 17.) instituta spectat; hoc vitae instrumenta, alimenta, cultum.

6. *Temporibus inserviens*: Unde illum Chamaeleonti non absimilem fuisse scribit Plutarchus, quem etiam in eo vincebat, quod Chamaeleon colori candido se simulare non potest. Huc spectant Lucani verba:

Temporibus servare decet, qui tempora certis

Ponderibus libravit. -- Remiserat se: A negotiis in otium, a labore in voluptates transierat. Similis Alcibiadi Maecenas, de quo Paterculus: II. 88: *Simul vero aliquid ex negotio remitti posset, otio ac mollitiei, ultra feminam fluens*. Bene ergo P. Syrus: *Arcum intensio frangit, animum remissio*.

CAP. II. 1. *Periclis*: qui eloquentia aliisque virtutibus inclaruit. Hic Pericles fuit Xantippi filius, a Plutarcho laudatus, qui tamen eum e scelerata familia ortum contendit. Habuit hic sapientiae magistros Pythoclidem, et Anaxagoram iuvenis, iam vero senex Damonem. Insigni fuit eloquentia et prudentia instructus, unde *Olympius*, cognominatus. Quid mirum igitur, si Alcibiadi tanta esset oris atque orationis commendatio, ut nemo ei resistere potuerit?

2. *Privignus*: aliis est ἀδελφεὶδὼς, avunculus. Si privignus vere fuit, Alcibiadis mater Dinomache tres viros habuit, Cliniam, Hipponicum et Periclem. -- *Ditissimum*: Locus varie in libris adfectus et hinc mire vexatus. Potiora sunt haec: *Graecae linguae eloquentia ditissimum vel disertissimum*. At quum nemo eius eloquentiam praedicarit, immo omnes contrarium adferant, recte a plerisque et hodie probatur Heusingeri emendatio: *Graeca lingua loquentium* (cf. in Milt. c. 3. Dione c. 1.) *ditissimum*. Qui *divitissimum* legunt, formam rariorem invitis hic quidem libris adripuerunt. Reliqua, quae et huc valent, summae felicitatis adumbrationem exhibent. *Tzschucke.*

3. *Reminisci*: Quod volebat Heusingerus et probat Bremius *eminisci*, nec a MSStis nec ab usu adiuvatur, etsi sensu commodo propter *ingere* pro *excogitare*. Aut igitur positum est pro *comminisci*, aut proprie valet, *ex omni memoria repetere*, unde liberior fingendi copia subministratur. Quae fortuna, quae natura dederit, facile adtentus lector diiudicabit. Tzschucke.

4. *More*: honeste et verecunde. Nam Socratem ἀφροδισίων ἐγκρατέστατον fuisse, diserte adfirmat cum aliis Xenophon memorab. 1, 2. Ipsam illam consuetudinem adtigit noster in *praef.* -- *Symposio*: Verba Graeca sic habent: οὐδὲν περιττότερον καταδεδαρθηκὸς ἀνέστην μετὰ Σωκράτους, ἢ εἰ μετὰ πατρὸς καὶ θεῶν, ἢ ἀδελφοῦ πρεσβυτέρου. i. e. non aliter, quum indormissem cum Socrate, resurrexi, ac si cum patre iacuissem, vel fratre natu maiore. Respicere videtur ad παιδερασίαν, quam Plato de Legg. L. 1. vocat τὸ παρὰ φύσιν τὸ λήμμα, adulterium contra naturam. De istius generis amore cfr Aristophanis *Nebulas*.

5. *Robustior*: de aetate adultiori. -- *Quoad*: cum verbo coniungunt Latini, numquam, uti et hodie aliqui, sequente accusativo ponunt.

6. *Odiosa*: asperior videtur connexus cum praecedentibus. Barthii *otiosa* sensum incidit. Uti nunc locus in omnibus libris effingitur, haec subesse videntur: quae alias odium contrahere solent, molli is elegancia morisque lautitia et iocorum festivitate exhilaravit.

CAP. III. 1. *Peloponnesio*: Ita nunc cum Heusingero et Harlesio ex MSStis rescribendum putavimus, quae forma etiam redit constanti omnium librorum consensu in Conone cap. 1. ubi nemo laccessivit. Idem observatur in *Messenicus*, *Corinthicus*, *Isthmicus*, *Olympicus* et aliis, quae etiam in *iacus* exeunt. Neque tamen negandum *Peloponnesiacus* frequentiori usu celebrari etiam a Graecis. De damno, quod Graeciae adtulit bellum Peloponnesium, cfr *Pausan.* VIII. 52. Huius initium vidit Pythodori magistratus, vel, ut alii volunt, Archonte Eutydemo, anno Romae conditae 325. Cfr *Gellium*, XVII. 21.

2. *Consilio*: orationem ea de causa habitam exhibet Thucyd. 6, 15. -- *Nicias*: invitus quidem, quia bel-

lum, Alcibiadis impulsu indictum, disuaserat. *Lamachus* iam senex, fortis tamen, uti refert Plutarchus in Alcibiade c. 18.

3. *Hermæ*: signa Mercurii lapidea, quadrata, et ad cubi figuram efformata, sine manibus et pedibus, quae in vestibulis tam privatarum, quam sacrarum aedium poni solebant, ut et publicis in viis: ab Ἑρμῆς, *Mercurius*. Hinc infra ad publicam rem. -- *Athenis*: Cum *Bosio* ex glossa illatum putamus. Athenas enim intelligi, satis ex nexu apparet, nec oppidum hoc sensu nostro est insolitum. Sic de Roma etiam Livius 42, 20.

4. *Deiicerentur*: i. e. circumciderentur. Graeci ponunt περικόπτω, περικοπή, et auctores facinoris Ἑρμοκοπίδας dictos fuisse narrant. -- *Andocidis*: a tribu Aegeide positus, ut refert Plutarch. in Alcib. cap. 21. Alii hic *Andocidi*, ut in Themistocle cap. 1. *Neocli*. -- *Vocitatus*: Adfirmat idem Plutarchus in Nicia cap. 13. sed et ipse Andocides in orat. de mysteriis p. 30. ed. Reisk.

5. *Consensione*: malo sensu. Sic in Attico c. 8. *consensionis globus*. Et sic passim consilia in rempublicam collata indicat. -- *Forensi*: causas spectat, quas pro aliis egit.

6. *Timorem*: Quod per se et simpliciter positum, *timorem in aliquo habere*, durius dicatur, mitigat *connexus*, ut in aliis multis. Sic in Thracyb. c. 4. in *amor*, non vis expresserat. -- *Adspergi*: ad mala solet metaphoricus vocis usus transferri.

7. *Facere mysteria*: Sic Graeci ποιεῖν Διονύσια, ῥέζειν μυστήρια. Fuerunt autem arcana Cereris sacra, quae evulgare, capitale fuit. Noctu fiebant, duplicisque erant generis: magna seu quinquennalia, et parva seu triennalia. Haec celebrabantur sacra Boëdromione mense, statim post ortum solis, ipso plenilunio. Fuerunt et Θεσμοφόγια alia sacra; quae, in honorem Cereris legiferae celebrata, mense Pyanepsione, cum Eleusiniis saepe confundunt auctores. Cfr Plin. 24. et Justin. 5.

CAP. IV. 1. *In contentionem*: Omnes nunc edunt praeunte Lambino, ex coniectura quidem Puteani, in *concione* -- *compellatur*. Posterius habent etiam Codd. quidam, prius agnoscit nullus; tantum aliqui conten-

tione. Equidem necessariam causam subesse non video, cur codicum lectio deseratur, quam nunc repraesentavi: nec eam in notis improbavit Wetzelius. Sensus est: litem intentabant inimici, instabant, urgebant criminatione. Ut enim sequentia docent, absens demum vere est adcusatus. *Tzschucke.*

2. *Intuens:* Ita sequentibus aliis edidit Heusingerus, editionum antiquissimarum exemplis ductus, quum codices quidam velint *metuens*, quod et hodie plerique referunt. At nihil praecedit, quod metueret, quum metus futura spectet. Tum potius invertere has narrationis partes debuisset, et praeponere *consuetudinem*. Qua nunc serie et consecutione verba sunt posita, aperte cogitationem de utroque, quod praecessit, indicant. Retinui igitur *intuens*, quod et nuper adsensu suo probavit Harlesius. Mutatio etiam in nostro usitata, uti in Dione cap. 8. et alibi. -- *Ut:* Possit Heusingeri exemplo uncis includi, quia in multis MSSis deest, uti in Miltiade c. 1. Sed arbitraria haec sunt, etsi credam, librarios potius supplevisse. *Tzschucke.*

3. *Crimine:* Quum invidia alios impulerit ad adcusandum, est h. l. *criminatio*, invidia mota i. e. invidorum. Sic in Epamin. c. 7. *crimina adversariorum*; et sic passim. -- *Triremem:* Quidam, *trierem*, rariori forma, sed, quantum scimus, hic nulla codicum auctoritate probata. *Hexeres* dicit Livius 37, 25, 5. sed statim subiicit *triremes*, quam Latinam formam etiam alibi noster adponit. Fuit autem, quod ex Thucydide 6, 53. 61. et aliis constat, navis *Salaminia*, quae reos, peregre agentes, ad iudicium deportabat.

4. *Thurios:* Urbs Lucaniae in Italia inferiori; etiam *Thurium*. An h. sit *terra nuova*, quod quidam volunt, dubitatur. -- *Nobiles:* optimates, ut infra. Nempe in eos saevitum erat. Thucyd. 6, 53.

5. *Elidem:* urbem regionis eiusdem nominis primariam in Peloponneso inter Achaïam et Messeniam, non procul ab Olympia, certaminibus inclita, sitam. -- *Thebas:* Boeotiae oppidum ad Ismenum amnem, cui proximus mons Citheron, Sphyngris fabula notus. -- *Devoverent:* execrarentur, diras imprecarentur. Eiusmodi devotionibus

pilas demonstrat, in quibus execratio esset incisa
que vero damnationes solum capitales et proscri-
sed et mulctae, a Graecis irrogatae, *pilis* incide-
Cfr *Diodor.* 16.

6. *Eumolpidas*: Codices *Olympiadas* habent
Olympidas, ut infra cap. 6. Fuerunt Eumolpi
Eleusini præsides.

7. *Posse*: Quibusdam languet, alii aut o-
aut uncis coercerent. Quum a codicibus sustineatur
commode futura simul spectare. At in plurim
Graeco usu additur, ubi simplex stare possit,
etiam confirmationis causa. *Tzschucke*.

8. *Rege*: Dario. *Decelia* Gr. Δεκέλεια, Att
oppidum prope Athenas. Factum est autem, u-
nienses terrestri commeatu prohiberentur. Plu-
cap. 25.

CAP. V. 1. *Alienati*: in primis Agis ob
cum coniuge ipsius consuetudinem, ut auctores
-- *Alcibiadi*: structura rarior. Usitata reperitur
mene cap. 8. Quare eam in librariorum viti-
nit Heusingerus. -- *Sagacitate*: adiuverat Agis
et suggererat. Plutarch. cap. 24.

2. *Senescere*: de rebus imminutis, debilita-
concinnius respondeat *adolescere*. Forte in hac
te nimis id argutum putavit -- *Praetore*: Athen
-- *Samus* insula maris Icarii haud procul ab Io-

3. *Destitutus*: a Pisandro, quum hic suum
garchia consilium perfecisset, ut ex proluxa T
dis narratione patet. -- *Lyci*: Al., olim maxim
Cf. in Thrasyb. c. 1. In Graecis Λύκον. -- *Pop*
Cf. in Arist. c. 1. Nempe et hic libri quida

Cornel. Nepos.

scito volunt. -- *Viguerant*: elegantius ad rem cum augmento declarandam, quam *fuere*.

4. *Peterent*: post proelium navale apud Cyzicum. -- *Urbes*: veluti Cyzicum, Chalcedonem, Selymbriam, praeter Byzantium, ab ipso Nepote memoratum. Plutarch. cap. 28 sqq. -- *Clementia*: proprie et Latine erga victos, reos, damnatos.

CAP. VI. 1. *Piraeum*: Gr. Πειραιεύς, unde quidam et hodie male *Pyraeum*.

2. *Descendisset*: ad portum apte pro exiisset, concurrisset, pro quo post eleganter *conflueret*. -- *Amisum*: amissionem. An sic alibi occurrat, dubito. Ita tamen *immissus*, *refutatus*, *intentus*, *responsus*. -- *Suae*: sequentia ad Athenienses referendum esse docent.

3. *Aeneis*: Alii malunt *taeniisque*, alii *statuis* intrudunt, renitentibus libris, etsi prius in simili causa de Brasida narrat Thucydides 4, 121. δημοσίᾳ μὲν χρυσῶ στεφάνῳ ἀνέδθησαν, ἰδίᾳ δὲ ἐταίνον. At prout nunc habet locus, unum ad divites, alterum ad pauperes potest referri. Ceterum oleaginae coronae ornabant Olympiorum victores; quare hic insolens et singulare aliquid factum innuit. -- *Astu*: Athenas. Cf. in Themist. c. 4. -- *Sacrilegii*: cf. cap. 3.

4. *Resacrare*: Ita praecipunt libri. Quidam *resacrare*. At ita etiam *detracto*, *dispartior* et similia passim occurrunt, et a doctis quibusdam hac forma probantur. Vis ipsa verbi ex opposito intelligitur. *Rursus*: ut passim alibi, redundat. -- *Pilae*: cf. cap. 4.

CAP. VII. 1. *Thrasybulus*: Pro hoc Aristocratem memorat Xenophon in Hist. Gr. 1, 4. Cum nostro tamen consentit Diodorus 13. 69.

2. *Cymen*, fuit urbs Aeolidis prope Lesbum insulam, h. *Foia nova*. Sed absente Alcibiade, qui vel Clazomeniis auxilio profectus erat, (Diodor. 13, 7.) vel in Caria pecuniam conficiebat (Plutarch. c. 35.), Antiochus contra mandatum eius temere nimisque cupide pugnam cum Lysandro commiserat.

3. *Invidiam* ad odium omnino refert, quum proprie sit odium, ex invidia adfectatae maioris potentiae conflatum. *Tò recidis* spectat id, quod supra cap. 5. nar-

tarchus c. 36. qui earum auctorem facit Thrace.
Certe invidia ex causis eius calamitatis effectis a
repeti debet, quo et sequentia spectant.

4. *Negligenter*: quia classem Antiocho tra-
de qua antea. -- *Malitiose*. Iustinus 5, 5. adeo
fraudem reiicit. Ipsam rem noster deinceps de
Rege: Dario, vel Cyro, eius filio, qui in loc
saphernis Ioniae, Lydiaeque tunc praepositus e
stin. 5, 5. -- *Noluisse*: At socia fuit et foederata
Forte igitur leg. *voluisse*. -- *Causam*: languet,
quod innuit, diserte subiiciatur; quare etiam
ditores, adiuti uno codice, omittunt. Nos uncis
mus. In aliis varietas non minor; veluti *maxim*
tamus. -- *Huic*: pertinet ad Alcibiadem, uti op
ad Athenienses, nempe, quam illi habebant de

5. *Ne*: pendet a potiori *timebatur*. Invers
brorum ordine, *non magis diligebatur: quam ti*
propius adnectere poterat. -- *Alium*: Cononer
nat Iustinus 5, 6; alii plures, aut decem me
in quibus Cononem primo loco ponunt, veluti
in Hist. Gr. 1, 5. et Diodorus 13, 74. etsi in
rum nominibus discrepant.

6. *Pactyen*: Urbs in Isthmo Chersonesi T
ad Propontidem. In aliis libris *Pataram* fere
in edd. etiam *Perinthum*. *Bornos* alibi non
moratur. *Neontichos* in codicibus fere effertur
meontichos. Nempe $\tau\omicron$ the avulsum a nomine
denti adhaesit. Urbes istae erant Thracicae.

7. *Primus* --: Tuentur hanc lectionem lib
et pleraeque repetierunt editiones; aliquae tant
tates in Thracia. Si sanus est locus, quem etiam
tior structura premit, ne secum pugnet Nepos in

de capp. 1. 2. et 8. sensus esse debet, in liberam Thraciam infestis armis ingressus est, eaque subacta, regum amicitiam sibi conciliavit. Ita enim Plutarchus in Alcib. c. 36. ἐπολέμει τοῖς ἀβασιλεύτοις Θραζὶν ἰδίᾳ.

8. *Graiorum*: pro *Graecorum* nec alii auctores pro-saici respuunt. -- *Regibus*: Medoco et Seuthe. Diodor. 13. 105.

CAP. VIII. 1. *Flumen*: Cf. ad Lysandr. c. 1. -- *Longe*: Lampsaci. Postea rex fuit Cyrus, Darii filius. -- *Erat super*; *divise*, ut Tacitus Hist. 1, 20. Virgil. Aen. 2, 567. tum inverse per anastrophē. -- *Vulgo*, de gregariis militibus. Opponuntur duces ab Ovidio Metamorph. 13. Homero sic dicitur λαός.

2. *Eo*: pro *ideo*; tum vero ex usu linguae quod: non quia subiicitur. *Pedestres copiae* ex oppositione sunt terrestres, ut passim alibi. Cf. in Con. cap. 1. Chabr. cap. 2. Hannib. cap. 11.

3. *Philocles*: tamquam praecipuus, certe quod illo die imperium classis habuit, (Diodor. 13, 106.) nominatur, quum et alii fuerint praetores, Tydeus et Menander, quos etiam Alcibiadem abire iussisse scribunt Xenophon in Hist. Gr. 2, 1. et Plutach. c. 37. -- *Delicti*: grave, acerbum iudicium de clade in univ-ersum; nempe ut scrioribus viribus conniterentur imperatores.

4. *Castra nautica*: stationes navium, *navalia castra* Livio 30, 9. Cf. in Hannib. c. 11. Non satis recte aliqui explicant de praesidiis in proximo litore collocatis, quae inde naves ipsas tutarentur. Naves enim erant in portu; milites egressi per agros dispalabantur. *Iuxta hostem*, est prope hostes. -- *Immodestia*: ut alii narrant, per transfugas. -- *Vulgum*: usu neutrum, *vul-gus*, ponitur. -- *Praedatum*: commeatus conquirendi causa. *Exire* h. l. descendere, quum ad naves referatur.

5. *Delevit*: Omnes enim naves in Lysandri potestatem venerunt, novem aut decem exceptis, cum quibus fugit Conon ad Euagoram. Philocles et Adimantus capti. Supplicio adfectus Philocles abscisi pollicis. Decretum enim erat Athenis, ut omnibus hostibus, qui

in bello caperentur, vel praecideretur dextrae manus pollex, vel tota dextera, qua hastam ferre non possent. *Plutarch. et Xenoph.* Hoc bello penitus deleto, Lysander in templo Minervae Erganae posuit duas aquilas, quibus duae Victoriae vehebantur: una, quam ab Antiocho, Alcibiadis governatore, oppressis apud Ephesum Atheniensium triremibus: altera, quam de tota Atheniensium classe ad Aegos flumen reportavit. *Pausan. III. 17.*

CAP. IX. 1. *Thraciam*: Plutarchus cap. 37. Bithyniam petiisse narrat, cuius tunc partem Thraces incolebant, unde dissensus vel componitur, vel diiudicatur. -- *Abdidit*: efficacius, quam secessit. -- *Fortunam*: ex subiectis intelligitur, in quibus vim vocis ad opes redigit. -- *Ei*: possit etiam, adspirantibus MSSis, omitti, quia praecedit eum. -- *Adportarat*: pro adportavit ex codicibus.

2. *Lacedaemoniorum*: Qui, victis Atheniensibus, terrae et maris imperium obtinebant. -- *In Asiam*, In Phrygiam potius, Asiae minoris partem, in qua erat Pharnabazus: qui interprete et adiutore sperabat, fore, ut sibi ad Artaxerxem aditus pateret.

3. *Quinquagena*: quae fere efficiunt thaleros 50 x. 1280 i. e. 64,000. Hamb. Quidam libri *quingenta*, ubi addendum fuisset *quotannis*, quod illud involvit. *Tzschucke*. -- *Capiebat*: reportabat; sic passim occurrit, ut apud Ciceronem parad. 6, 3. Variationem dabit Themist. cap. 10.

4. *Rege*: Artaxerxe Mnemone, qui Cyro fratre victo successerat Dario. -- *Dubitabat*: de hac structura cf. ad praefat. in. -- *Ab eo*: non male excludunt quidam cum multis codicibus, alii certe uncis coërcent, quum repetitio eius pronominis molestiam inferat. Idem valet de antecedente *ei*. Alii tamen, quod sensus illa desideret, tuentur. Ita vero et alibi. Cf. in Thra-syb. c. 1. -- *Cyrum*: sc. minorem, Artaxerxis fratrem, Darii et Parysatidis filium, cui pater moriens civitates, quarum praefectus erat, testamento legaverat.

CAP. X. 1. *Critias*: Unus e triginta tyrannis, quos Lysander Atheniensibus imposuit; sed omnium fere immanissimus, ut non iniuria κατ' ἐξοχὴν tyrannus nominetur.

Cfr. *Xenoph. Memor.* 1. 2. 12. qui et ceterorum XXIX tyrannorum nomina recenset.

2. *Laco*: Quidam *Lacon*, promiscuo usu. Erat autem Lysander e Laconia. Sic infra in *Timoth.* c. 1. *Agésil.* c. 2, *Agésilaum* simpliciter vocat. Ceterum *Plutarchus* cap. 38. scytala demum a magistratu missa, id *Lysandrum* fecisse narrat. -- *Renuntiat*: h. l. nuntio misso indicat, quae magistratus praeceperant. Editiones aliquae olim sic: *Huic ergo renuntiat societatem*, (irritam declarat) *quae regi cum Lacedaemoniis esset, stare non posse, foederaque irrita futura.* At vulgarem lectionem tuentur Codices, tantum quod aliqui cum Edd. omittunt verba *irrita futura.* Tzschucke.

3. *Tulit*: nempe cessit territus. -- *Clementiam*: respicit hospitii tutelam fidemque datam. Quod beneficium quum exsuli miseroque collatum esset, clementiam vocat. Verborum genera variant, quia violari ad ipsum refertur, minui ad Lacedaemonios. -- *Sysamithren*: *Plutarchus* c. 1. Συσάμιθρεν vocat, Pharnabazi patrum, alterum eius fratrem, etsi *Magaeum* scribit, corrupte forsitan, quia illud cum *Bagoa*, nomine Persico, de eunuchis usitato, propius congruit.

4. *Eum*: mallems abesse. Causa patet. -- *Casam*: *Plutarchus* cap. 39. habet οἰκίαν, quae vox apta est narrationi. -- *Manu*: sc. armata propter notam eius fortitudinem. Nam, *Plutarchus* c. 1. narrat, ὁφθαλμοῖς τοὺς βαρβάρους διασκέδασεν. i. e. in conspectum prodiens, hostes barbaros dissipavit. -- *Subalare*: quod ob brevitatem sub alis gestari poterat. Sicam intelligit, quam *Plutarchus* vocat ἐγχερίδιον: quam alii μαχαίρια μικρά. Est verisimile, Alcibiadis familiarem habuisse talem pugionem, qualem facilius sub alis gestare posset.

5. *Adripuit*: alii etiam hodie adripit vel arripit, propter iubet; etsi illud explicari potest; nempe iubet et post adripuit, ubi cohaeret cum transiit. -- *Eminus*: quidam post effugisse ponunt, quidam excludunt.

6. *Mulier*: Duas in exercitu habuisse dicitur meretriculas: *Timandram*, Laidis Corinthiae matrem, et *Theodotam*: quae Alcibiadem sepelivit. Pro *Timandra* alii scribunt *Damasandram*: De somnio, quod Alcibia-

des de hac amica habuerat, et de mortis praesagio, cfr Cicer. de Divin. II. -- *Consueverat*: Consuescere est verbum, quo res turpior honeste denotatur. Hinc recte abest vivere. -- *Cremavit*: Rogo exussit. Ex Graecorum etiam more pallio seu stola sua mortuum contexit Theodote, ut pro consuetudine Veterum, sepulcralem in ornandis cadaveribus ritum probe observaret.

CAP. XI. 1. *Infamatum*: quod fecerunt *Antiphon* et *Lysias*, oratores, atque *Eupolis* et *Pherecrates* poëtae. -- *Thucydides*: belli Peloponnesiaci descriptione celeberrimus; *Theopompus* Chius, qui floruit Philippi, Alexandri et successorum aetate, de quo Plutarchus in Lysandro c. 50. *Θέγει ἡδίων, ἢ ἐπαινεῖ*; *Timaeus* Siculus, qui Pyrrhi et Tarentini belli tempore vixit, et ob *πικρίαν* notatur.

2. *Fuit*: molesta repetitio, quare uncis inclusum est. Post aliquanto sensu Latino prisco, quo est diu post, nempe annis circiter 50. post, non vulgari, ut sit paullo. -- *Nescio quomodo* formula ignorantis et hinc mirantis. Sic in Thrasyb. c. 1. et similia alibi. -- *Conscierunt*: recentiores fere, praeter Harlesium, consenserunt. Illud tamen praeferunt, uno excepto, codices, quod et nunc praetuli. Nota est vis verbi ex Livio, veluti 1, 32. f. in quo etiam *consentire*, tamquam infimius, praemittitur. *Consenserunt* glossae explicanti debetur. Tzschucke.

3. *Omnes*: Invitis codicibus; *Athenienses*, plerique. Quidam uncis cohibent. Nempe ex sensu *Athenis* repeti et intelligi debet, ut saepe fit, *omnes*. Quare nunc delevimus. -- *Dignitate*: in externis proditur, quibus speciem rei apte ornateque praeferimus.

4. *Firmitati corporis*: i. e.: Boeotii maius studium plusque operae impendunt in acquirendo confirmandoque corporis robore, quam in ingenio excolendo. Cfr Epamin. c. 5. Hinc *παρὰ τὰς βόας*, ob crassitiem ingenii, denominatos volunt *Βοιωτὰς*, quos propter stupidam naturam miris modis ceteri exagitarunt Graeci. Unde Cicero de Fato: "Athenis tenue coelum ex quo acutiores etiam censentur Attici: crassum Thebis; itaque pingues Thebani et valentes". Hinc Pindari, "Ἦς Βοιωτῶν,

sus Boeotica. Hinc Horatii: "*Boeotum in crasso iurares aëre natum*" Epist. 2.

5. *In patientia:* Ob rigorem nimirum *Disciplinae*, cuius institutor erat *Lycurgus*. cfr *Plutarchum in Lycurgo et Laconum institutis*. It. Horatii L. 1. od. 7. -- *Victus:* de necessariis ad vitam sustinendam, parcis et aridis alimoniis. -- *Cultus:* De vestitu, qui apud *Lacedaemoniis* perquam vilis fuit. -- *Thracas:* Populi fuere *vinolenti*, ἀργασπότες dicti, quorum computationes, quum meracius biberent, non nisi pugnis finire solebant, et proiectis inimica manu scyphis, in usum laetitiae natis. Cfr. Horatii L. 1. 27. Fuerunt et *rebus venereis dediti*, in lasciviam et *Venerem* proni. Est enim ebrietatis pedissequa libido, Bacchusque certus *Veneris* hortator et armiger *Apuleio* adpellatus. Hinc *Ovidius* de gente *Thracica*:

"Hanc innata libido
Exstimulat: pronumque genus regionibus illis
in *Venerem* est. Met. 2. 6."

6. *Fortiter venari:* Omnes bellicosae gentes *venationibus* student, ut ad belli labores inde se durent. Hinc *Amazones*, non *lanificio*: sed *armis, equis et venationibus* se exercuisse dicuntur. De *Persarum venatione et luxu* cfr *Strabonis* l. 15. et *Xenoph. Cyropaed.* L. 1. -- *Alcibiadis res gestas tetigere* *Plato* in *Sympos.* *Thucydides* L. 6. *Diodorus* 13. *Plutarchus*, *Athenaeus*, *Valer. M.* et *Frontinus*, cet.

T H R A S Y B U L U S.

CAP. I. 1. *Ponderanda:* eleganter de adcurata ex rebus comparatione. -- *Dubito an:* ut *nescio an*, modeste adfirmat inclusa aliqua dubitatione, quod sequentia declarant. Positum est autem *an* pro *annon*, inter quae libri passim fluctuantur. -- *Illud:* Locus ex nexu durus et diverse actus. Alii τὸ *illud* ad praecedens, alii ad sequens referunt. Sed ex nostra lectione, sensus hic existit: *Illud sine dubio est, me praeferre.* --

XIII. 101. Cfr *Lysandri vitam*, a quo victis
niensibus victores Lacedaemonii istos praefecerat.

3. *Nobilitate*: in hoc nexu aperte valet gloria
gnitas. -- *Praecucurrerunt*: alii, et hodie, praecur
quae variatio in hoc aliisque compositis obse
Concurri stabili forma dicitur. Ceterum Graeci
sensu *παρέρχασθαι*, metaphora a stadio ducta, p
perare, vincere. -- *Sine Alcibiade*: dum hic in
aberat. -- *Lucri*: sc. rem, i. e. sibi vindicavit. --
facere lucri, dicitur, pro *facere lucrum rei*, vel
lucrifacere: i. e. fecit Alcibiades, ut praeclare ges
collegae, sed sibi, tribuerentur: idque *εὐφροσύνη* vel
quodam bono, i. e. innata animi felicitate et pr
Est omnino locutio Ciceroniana. Refer ad mor
vitatem, qua facile sibi aliorum gratiam conc
quippe quod non arte quaeritur, sed a natura in

4. *Vimque*: mire hic locus a librariis et in
tibus versatus. Libri adferunt *cuiusque, usque, u*
vimque; viri docti vel ponunt vel emendant ut
virtutemque, vel, relictis hac voce, substituunt *vices*
pe quum aperte haec sententia superiori respo
imperatoribus *consilium*, militibus, quos pug
nomine refert, *vires*, desiderabatur, quod tribui
fortunae, a qua *τὸ vim* longius non solum abit,
in hoc nexu languet. -- *Vindicat*: Adserit, tribu
proeliis plus solet fortuna habere potestatis, quam
Veget. L. 3. Cfr Plutarch. in *Dione*. -- *Mag*
tissimum: Illustrissimum, Graecorum *λαμπρότατον*
λαμπρότατον, vel quod a magno animo profectum

5. *Plurimos*: mille quingentos amplius civo
cta causa, ut adfirmat Aeschines contra Ctesiphonem

Cornel. Nepos. 16

628. Reisk. Immanitatem tyrannorum describunt plures. In primis, extincto Theramene, divites falsis criminibus accusatos trucidaverunt, et eorum bona diripuerunt: neque a peregrinis manus abstinere, e quibus sexaginta ditissimos, ut eorum facultatibus potirentur, interfecerunt. Cfr Diodorum S. L. XIV. 5. Etiam Niceratum, Leonem Salaminium, Antiphontem, et Autolycum, dicendi libertate insignem, aliosque sustulerunt. Huc accedit, ut Draconis Solonisque Legum nulla ab his Tyrannis, leges nunc figentibus, nunc refigentibus, habita sit ratio. -- *Parserat*: ita codices antiqua forma, quam frequentant in primis Plautus et Terentius, pro *pepererat*. -- *Princeps*: primus, ut saepe.

CAP. II. 1. *Castellum*: ad Boeotiae fines ab Athenis distans 190 stadia (Diodor. 14, 32). -- *Quam*: quia in multis MSSis abest, tamquam spurium uncis inclusit Heusingerus. In ipso numero variant auctores et fere augent. -- *Atticorum*: ex uno codice *Actaeorum* recepit Bosius. Ante Bosium edebatur *Atticorum*, quod revocavi. Nam *Actaei* est vox poetica, ab usu prosaico remota. Tzschucke.

2. *Atque*: Sic multi codices et hodie editiones omnes, ut sensus existat: neque hic solum contemptus est, sed et eius solitudo. Qui habent *neque*, revocandum suadent *non*. Quod alii ferunt *sed*, minus est aptum. *Solitudo* de paucis ad maiorem valet contemptum. -- *Pernicii*: ut passim *progenii*, *luxurii*, *acii*. Antiqua lectio. De ipsa forma monuit Gellius 9, 14. Usitatio utique est *perniciiei*. Neque valde reluctamur, quum sic dixit in Chabr. 4.

3. *Illos*: Ipsos contemnentes res ista fecit securos. -- *Hos*: Thrasybulum et socios eius, qui, quoniam in eos non inquirebatur aut animadvertebatur, nacti sunt tempus, quo alacriores compararent necessaria ad tyrannos subvertendos. -- *Ad comparandum*: sc. exercitum: non sine elegantia absolute, hic et passim, ponitur.

4. *Nihil in bello oportet contemni*: Gravissimum est apophthegma, cui consimile est Curtii 6. 3. *Nihil tuto in hoste contemnitur*. Et 7. 8. *Nihil tam firmum est, cui periculum non sit, etiam ab invalido*. -- *Mater*

creverint, qui mane de improvviso in XXX Ty-
rum castra irruperint, multisque eorum interfec-
teros Athenas abegerint. -- *Opes*: i. e. copiae, ex
-- *Iam tum*: carpit sui temporis ignaviam in be-
vilibus. -- *Boni*: sunt optimates, nobiles, omnino be-
ves. -- *Illis temporibus*, etsi *tum* praecedit, quod
ris notationem includit, et synonymae particulae
sim coniunguntur, rerum similem conditionem et
innuere videtur.

6. *Munychiam*: Unus fuit ex tribus Ath-
portubus, in quibus fuit Piraeum. -- *Adorti*: ad-
dubio et sine libris alii. -- *Impedimentisque*: quae
sunt instrumenta militaria exceptis armis. -- *Ia*
ut *cadere* de vulneratis, interfectis in proelio.

7. *Ex adversus*: Ita volunt codices, quum
antiquae praeferant *adversus*. Mira quidem com-
cuius tamen exemplum supra adfuit in Themist-
et occurrit etiam in Cicerone de divin. 1, 45,
Cecidit Critias: Hunc cum Hippomacho, tyrannum
crudelissimo, cecidisse narrat Xenophon. Primus
omnium, qui cum Thrasybulo erant, occubuit
qui fati sui non ignarus, praecepit commilitonibus
ne in hostes irruerent, priusquam aliquis suorum
disset, aut vulneratus esset. Ubi hoc evenerit,
nos praeibimus, et victoria nostra erit. In quo
fellit eum sua opinio; nam veluti adflatu quodam
no concitatus, primus exsiliit, et, hostes adortus,

CAP. III. 1. *Deiecto*: significantius, quam
fecto, addita dignitatis notione vel crudelitatis, quae
exercuerat, quum in venatione de feris etiam
Sic Graeci *καταβάλλειν*. Antequam advenerat hi-
sanias, Plistoanactis filius, ut vult Harles, dec-

electi erant, e quavis unus tribu, Praetoris nomine appellatus, ablatumque communi civium arbitrio triginta tyrannis imperium. Hi vero Praetores, nihil exemplo prioris dominationis territi, eandem viam crudelitatis adgressi sunt. Qui ergo ad turbatas res amice componendas constituebantur, illi superiorum XXX tyrannorum aemulabantur immanitatem. Ante hunc Pausaniam terrestribus copiis, Lacedaemone missis, praefectus Lysander, classem XL navium ducente Libue, Lysandri fratre, iam iam venerat in Atticam. -- -- *Pacem*: Haec iniunxit ut ad suas quisque res et possessiones rediret, praeter XXX Tyrannos et X viros, qui in Piraeo imperaverant. Hanc pacis reconciliationem regi Pausaniae tribuit Diodorus Sic. 14, 33. Neque Pausanias proprio Marte, sed Ephorum iussu, qui quindecim viris, Athenas missis, et simul Pausaniae res componendi potestatem fecerant, pacem inter Thrasybulum et urbanos reconciliavit.

2. *Publicarentur*: Sic in Alcib. c. 4. i. e. venditorum pretium ad aerarium conferretur. Gr. δημεύειν. -- *Populo*: hinc democratia. -- *Legem*: hanc vocem, quia deest in MSSis et facile subintelligitur, non quidem expulit, vetustas editiones reveritus, uncis tamen cum plerisque inclusit Bosius. Loquitur de ἀμνηστία, celeberrimo instituto, quo cautum erat, ut nulla iniuriarum praeteritarum mentio fieret, et ut omnes placide viverent, ἔχοντες ἕκαστοι ὃ ἔχουσιν. Facile est rerum potito, iniuriarum oblivisci, sed victo difficilius. Argumentum legis fuisse dicitur. Μη μνησικακεῖν, μητε ἄδικον, μητε δίκαιον λεγείν: i. e. Nec acceptae iniuriae meminisse, neque iniustum quidquam, neque iustum proloqui. At in primis facit ad Thrasybuli laudem, quod invitatus in occisi Theramenis locum, triginta tyrannorum ordini adscribi noluerit. -- *Publice*: nova lege, edicto.

CAP. IV. 1. *Honoris corona*: In Graeciae civitatibus, maxime Athenis, si quis de Rep. bene mereretur, huic corona praemium dari solita, quae eiusdem capiti imponebatur, cum vel sacrorum vel ludorum causa maxima hominum turba undique convenisset: clamatumque

est: *Ἐννοίας ἐνὰ τισὲς τοῦ δήμου*. Haec corona ex ramulis oleaginis, in virtutis pacisque signum, confecta erat. Ceterum duae aut tres taeniae, invicem tortae, coronam faciebant, quam vocabant Stroppum. His quoque usi sunt Romani antiqui, quum nondum coronas e floribus texere didicissent. Cfr Virg. *Æn.* 7.

2. *Quam quod*: Quidam, etiam nunc, *quae quod*. Remota figura, aperta erunt omnia, si cogites ex breviloquentia Latina haec dicta esse, pro, *quae, quod eam amor* -- vel *quam quod amor* -- expresserat, ea nullam -- modo *quam quod* sine interposito distinctionis signo deinceps connectas. -- *Non vis*: Tò et praemittunt quidam codices. -- *Expresserat* magis apte ad *vis*, tamquam propius, refertur; qualia non raro in connexu unius verbi cum duobus substantivis diversae significationis occurrunt. -- *Magnaque*: Lambinus: *magnaeque* -- *gloriae*; recte omnino. Sed illud tuentur codices, nec renuente linguae usu. Tzschucke.

3. *Pittacus*: Mitylenaeus: de numero Graeciae VII Sapientum. Croesi regis tempore floruit. Huius, praeter cetera, enunciatum fuit: *Ὡς χαλεπὸν, ἐσθλὸν ἔμμεναι*: i. e. *Quam difficile est, bonum esse*. Legem ille sanxerat, ut ebrii, peccantes, maiori poena adficerentur, quam sobrii. Cfr Plutarchum et Diogenem Laertium. -- *Mitylenaei*; Insulae Lesboae incolae, cuius metropolis erat Mitylene; quandoquidem ille ex insula Lesbo Melanchrum tyrannum eiecerat, et Phrynonem hostium ducem in singulari certamine reti iniecto implicitum superaret. Cfr Diog. Laert.

4. *Iugerum*: undecim iugera aequant tot agri spatia, quot undecim boum per diem iugis exarari possent. -- *Munera*: pro quo aliqui dederunt *muneri*. Fuit autem agri dimidia pars, in bello cum Atheniensibus de Sigeo parti. Valer. Max. 6, 5. -- *Propria*: ut alibi, sunt diutina, perpetua, cum qua voce coniungit etiam Cicero pro lege Manil. cap. 6.

5. *Barbaris*: Aspendiis. Xenophon hist. Gr. 4, 8, 30. Diodor. Sic. 14, 99. Cum in Cilicia, Minoris Asiae regione, Syriae proxima, h. *Caramania*, vel potius in Pamphylia prope Aspendum popularetur agros, et pe-

cuniam extorqueret, noctu, negligentia et remissione vigiliarum, in castris ab Aspendiis interfectus est. -- Produ-
ducitur penultima syllaba in Thrasybúlo. Quod ob-
servent Praeceptores et Discipuli.

C O N O N.

CAP. I. 1. *Hic Conon*, Timothei filius, qui suo cum filio Timotheo rebus praeclare gestis secundus a Miltiade et Cimone a scriptore Pausania 1 - 2. dicitur, inter eos numeratur, qui universae Graeciae beneficia summa dederunt. Procliorum navalium peritissimus fuit: Quare Pharnabazus eum, quum apud Evagoram, Cypri regem, exsularet, suo regi ita de meliori nota commendavit, ut hic suae classi Cononem, Atheniensium navarchum, praefecerit. Pro Persis itaque fortiter dimicans, suos Athenienses eorumque socios e Laconica servitute, quae, finito bello Peloponnesiaco, eos in perpetuum pressura esse videbatur, in libertatem vindicavit. Cfr Diod. Sic. 14, 39. -- *Magni*: codices vel *opere* vel *magnus*, aliqui utrumque. *Leidens.* 2. *opera magna*. Attamen *operae pro opera magni* Voss. 2. Nosram lectionem ex conjectura Puteani recepit Lambinus, probantibus et hodie aliis, et ipso Nepote confirmante in Datame c. 1.

2. *Praetor*: opponitur praefectus classis, et adiuncta vim vocis docent, Gr. στρατηγός et ναύαρχος, vel στολάρχης et στόλαρχος, etsi et sic *praetor* de classis praefecto usurpat in Alcib. cap. 8. et alibi. *Praetor* autem omnino Noster de exterorum, maxime Atheniensium, du-
cibus dicere solet. Factum id est an. 22. et 25. belli Peloponnesii. -- *Insulis*: quum, Pharnabazo socio, Lacedaemonios mari submovisset. Plutarch. in Artax. cap. 21. in. -- *Potestate*: tamquam classis praefectus.

5. *Pheras*: quidam malunt *Theram*, quae insula maris Aegaei Lacedaemoniorum colonia fertur. Sed ad *Pheras* deducunt vel recta vel obliqua via codices, in eoque consentit etiam Xenophon in hist. Gr. 4, 8, 7. Intelligendae autem sunt ex cursus progressionem *Pherae* Messeniae, non Thessaliae, etsi ex Nostro solo de co-

prum ad Evagoram subduxisse. Nempe Xenoph.
hist. Gr. 2, 1, 28. et Plutarch. in Alcib. cap. 37. v
eum proelio interfuisse, suorumque clade perspect
aliquot navibus Cyprum inde aufugisse. Tum
referre videtur unice ad *devictae*: penitus caesae.

5. *Imperii*: Nempe partes imperatoris dili
sustinebat, etsi militum immodestia (cf. in Lys.
Alcib. c. 8.) minime responderet. Alii *Imperato*

CAP. II. 1. *Obsideri*: obsessam et fame ma
fractam postea occupavit etiam Lysander. Justin.
-- *Quaesivit*: eleganter et efficacius, quam cogitav
declarandum studium et industriam. -- *Contulit* sc
statim, sed primum, ut antea monui, ad Evagoram
pri, ubi, quum diu latuisset, tum demum Pharnab
adiit vel ipse, vel missis literis, uti quidem vult
tarchus in Artax. cap. 21.

2. *Ioniae*: Habebat hic Phanabazus regiam
in urbe Ioniae Dascylio, quam regiam describit
phon 4 H. Gr. Cum vero in Lydia esset, Sardib
giam habebat, ubi viridarium nutritiverat, magnific
cultum, sed ab Agesilao vastatum. Diod. Sic. 1
Nepos infra in Datame alium satrapen vocat is
Minoris Asiae Provinciarum, nomine *Ariobarz*
unde apparet, Lydiam et Ioniam, unam tantum
piam fuisse.

3. *Regis*: Artaxerxis, cuius filiam Apaman
xerat. Plutarch. in Artax. c. 27. Quod addit *propin*
non debet offendere, quia consanguineum notat,
priori vere novum addit. -- *Societate*: cum Da
Alcibiade exsule inita, (cf. in Alcib. c. 4.) et po
dubio confirmata. Nam pax illa, quae ἐν Ἀρ
vocabatur, hic intelligi nequit, quippe serius facta,

Agesilaus classem in Asiam traiecisset, et Conon ad Cnidum Lacedaemonios vicisset, (cf. infra c. 4.) uti apparet ex Plutarchi Agesil. c. 23. et Artax. c. 21.

4. *Tissapherne*: si haec comparantur cum iis, quae narrat in Agesilao cap. 2., a se ipsum Nepotem discrepare intelliges. Res ita habet: Tissaphernes victus ab Agesilao, stimulante Pharnabazo et Parysatide, regis matre, quod clandestina cum hostibus consilia ageret, in regis odium incurrit, et post adeo per Tithrausten interfectus est. Cf. Xenoph. in hist. Gr. 3, 4, 25. Diodor. 14, 80. Plutarch. in Ages. c. 9. Videtur igitur, ut ex hoc loco et cap. 3. apparet, Agesilaum clam adiuvisse. Secundum Iustinum 6, 1, Pharnabazus eum apud regem ante Agesilai expeditionem iam criminatus erat, quod cum Dercyllide, Laconum in Asiam irrumpentium duce, transegisset; quod quidem alii, ut Nepos in altero loco de Agesilao, narrant. Quae quidem sic componi possunt, ut ad odium facilior et certior via pateret. -- *Fuisset*: h. l. emphasisin habet inclusam.

5. *Asiam*: veluti Ioniam, Aeoliam, Cariam, Lyciam, Lydiam, Phrygiam et Pamphyliam partem, quas regiones in pace cum Antiocho inita Asiam cis Taurum Romani vocant apud Livium 37, 45. Nempe a Tauro monte Asia cis et trans Taurum divisa dicitur. -- *Revocatus est*: cf. in Agesil. c. 4. in.

CAP. III. 1. *Apertum*: indicaverat regi Pharnabazus. Iustin. 6, 1. Sed, quod antea notavimus, spectabat id foedus cum Dercyllide ictum. Defecerat autem, ut superiora declarant, ante Agesilai obitum. Quare non iusto ordine haec persequitur. -- *Meritis*: in hoc nexu causam adfert, cur valuerit, non ipsam rem, qua valuit. Igitur est ob merita.

2. *Adducebatur*: libri etiam *inducebatur*. -- *Cyrum*: in illo bello, Xenophontis opera notissimo, quod contra Cyrum fratrem Artaxerxes de regno gessit. Hic Cyrus, Darii et Parysatidis filius, primum ab Artaxerxe fratre vulneratus, post Persico iuvene, nomine Mithridate, postremo a Caunio, vilissimo homine sauciatus, venaque poplitis perfracta concidens, et tempus ad lapidem adlidenus, exanimatus est. Cfr. Plutarchum in *Artaxerxe*.

feriebant, et terram osculabantur. Manus etiam
gum referebant, regesque suos pro Diis habebant.
tea pro *enim vero* dederunt *mihi vero*, cui lectione
quidam codices cum vetustis edd. addicunt.

5. *Civitati*: quippe liberae. Cf. seq. Quar-
Ismenius, Thebanorum ad Artaxerxen legatus,
cto ad regis pedes annulo, illam venerationem
cauteque imitatus est, ut narrat Aelianus var.
21. Contra Timagoras, qui vere praestitisset,
supplicio adfectus est: auctore Valerio Max-
-- *Quae volebat*: loco substantivi, ut supra *quae*
et alibi *quae sentio*. -- *Scripta*: per internuntio
rege egisse narrat Iustin. 6, 5, 14. Literas et c
um cum diverso tamen tempore agnoscit Dioc
39. et 81.

CAP. IV. 1. *Eius*: Pharnabazi calumniis
regis a Tissapherne alienatum auctores tradunt:
Parysatidis, preces addit Plutarch. in Artax.
Rem ipsam ante Agesilai adventum ponit Iustin.
2. *Hostem*: in hoc nexu rebellem. -- *In*
declaraverit. -- *Dispensandam*: ministrum in
singularem quidem sibi dari postulavit. Iustin.
15. Romanis est quaestor. -- *Arbitrium*:
electionem. -- *Cypriis*: quorum et *Phoenicum*
peritia in hoc praedicatur. Cf. in Cimone
Naves longae, quibus *onerariae* opponuntur. In
hoc sensu usitatum, et ex Caesare et Curtio n

3. *Non sine cura*: h. l. est maxima cura,
sim *λιτότης*, figura rhetorica, valet. Petierunt e
xilia ab Aegyptiis ceterisque sociis, nec frustra.
6, 2. Ita autem locutus videtur ob comparationem

Cornel. Nepos.

perioris temporis. -- *Proficiscuntur*: etiam de navigatione, ut *ire*, *currere*. Ceterum narrationis summam et hic contrahit Nepos; quippe Agesilaus interea, Cononis metu et successu, domum revocatus Pisandrum ducem reliquit. Justin. 6, 2 et 3.

4. *Cnidum*: urbem Cariae in cornu paene insulae. Mela 1, 16, 2. Retinuit hodie idem nomen. -- *Multas naves capit*: quinquaginta. Diodor. 14, 83. -- *Sub Lacedaemoniorum*: inde a proelio ad Aegos flumen. Cf. in Con. cap. 1. Lys. c. 1. -- *Liberata*: Justin. 6, 4. *Hoc initium Atheniensibus resumendae potentiae, et Lacedaemoniis habendae finis fuit*. Lacedaemoniis mos fuit, aliis populis urbium muros invidere, cum quibus his legibus semper foedus faciebant, ut muros destruerent. Hinc factum est, ut Athenienses, a Lacedaemoniis victi, muros suos diruere cogerentur. Ad reficiendos hos muros Conon, sacrificata primum hecatombe, pecuniis a Pharnabazo acceptis, fabros et lapicidas conduxit; et, assumtis ad opus perficiendum suis remigibus, magnam muri partem restituit. Ipsi Athenienses, Thebanique, qui quingentos fabros et lapicidas sponte sua miserant, nec non ceterae civitates, reliquam muri partem absolverunt. Cfr Diod. S. 14. 85.

CAP. V. 1. *Ceteris*: non omnibus; igitur multis, vel cum respectu ad Cononis sortem. *Mortalibus* hic pro hominibus -- *Patriae*: passive, ut saepe in simili nexu genitivi ponuntur; i. e. patriae illatas.

2. *Illa*: quidam, *sua*, invitis MSStis et renuente, opinor, nexu, ex quo dicendum rectius erat *sua sibi*. Tum *illa* respicit rei celebritatem et memoriam. -- *Constituisset*: plus quam *paravisset*, cui addit robur et firmitatem. Tzschucke.

3. *Omnes*: quod vulgo praeponitur infesta repetitione *inter*: repugnant codices et veteres multae editiones. -- *Civitatis*: Al. *civitates*. Ego adhuc probo *civitatis*, ita tamen, ut periphrasin existimem Graecorum ex more nostri in Alcib. c. 7. Cf. de reg. c. 1. in. Dicitur ut ἑλλὰς γῆ in Graecis et alia, et sic proxime barbaris opponitur. Quod enim *civitatis* illi cum Schmiedero de accusativo pluralis accipiunt, valet id quidem

antiqua scriptura et forma de iis, quorum genitivus in *ium* exit; quod quidem in *civitas* perpetuum non est et constans. *Tzschücke*.

4. *Ioniam*: Diodor. 14, 86. invidiam Tiribazi ob res egregie gestas in causa ponit; Xenophon in hist. Gr. 4, 8, 16. criminationibus Spartanorum, quod iniuste in regem fecisset, tribuit. -- *Sardibus*: Fuit haec urbs Lydiae.

5. *Magna de re*: Codd. multi substituunt *magna festinatione*, quod non temere prognatum videtur. Tum vero sequentibus debet appendi. -- *Nonnulli*: ex nostris Diodor. 15, 43. -- *Dinon*: vixit Darii Ochi temporibus et Persica scripsit, post deperdita. -- *Addubitat*: quum ad res factas earumque fidem refertur, incertam scientiam indicat, et valet, *nihil statuere, definire*. -- *Teribazo*: Hunc Teribazum pedestribus copiis praefuisse, testatur Diodorus Sic. l. 14.

D I O N.

CAP. I. 1. *Hipparinum*: quem Plutarchus in vita c. 3. principem Syracusanorum et Dionysii collegam vocat. -- *Dionysiorum*: patris et filii. -- *Superior*: Sic et a Cicerone de Offic. 2, 7. appellatur; a nostro de regibus c. 2, *prior*; scil. aetate maior, quare est Dionysius pater. -- *Aristomuchen*: quam cum Doride Locrensi eodem die duxit. Plutarch. c. 1.

2. *Nysaeum*: *Narsaeum* vocat Diodor. 16, 6. Sed in illo nomine consentiunt etiam alii, etsi in prima syllaba vel *y* habent vel *i*. -- *Dioni*: Thearide, eius fratre, mortuo. Plutarch. c. 6. Igitur fratri suo, etsi privigno et novercae fratri. *Tzschücke*. -- *Come*: Infra c. 6, eius acerbitas notatur; nempe ex diversa temporum conditione. Tum vero ad mores refert. Hic nisi vage et ambigue locutum velis Nepotem, quum utrimque apposita mentem spectent, debet omnino esse, quod *facile se insinuat, amplectitur, apte versatur, agile alias*. -- *Docile*: Expeditum, obvium, disciplinis intentius: unde, vocat Diod. Sic. 16. 6. *Dionem*, ἀνδρα ἐν

φιλοσοφία μεγάλην ἔχοντα προκοπήν, i. e. magno in philosophia profectu.

3. *Dignitas*: Viris in externo corporis habitu etiam a Cicerone de Offic. 1, 50. et alibi tribuitur, et laudatur. -- *Commendatur*: Quidam commendat. -- *Esse*: Uncis includitur, quia abest a MSS. et edd. antiquissimis, nec absens desideratur.

4. *Suorum*: sororis et huius liberorum. cf. cap. 2. -- *Tegebat*: sic codd. vel etiam *regebat*, *tenebat*, quae ex commistione nota eodem ducunt. Minus bene *leniebat*. At *tegere* ita adhiberi solet. Sic Tacitus Ann. 4, 44. ubi (*Massiliae*) specie studiorum nomen exilii *tegere* tur. -- *Sensus*: effecit humanitate sua, ut, quae de tyranni crudelitate ferrentur, nemo crederet, et sic quasi occultavit. -- *Suspexerunt*: Melius, quam quod quidam libri habent, *susceperunt*; quia admirationis notio in illo accedit. Cf. in Agesil. c. 4. -- *Graeca*: ut in Milt. 3.

CAP. II. 1. *Platonem*: Hic, princeps intelligendi dicendique magister, Philosophorum deus, ore et animo suavissimus Plato, L. Camillo, P. Claudio Coss. venit *Tarentum*, Calabriae urbem, in intimo sinus Tarentini recessu sitam, cuius profectionis causas narrat de Dogm. *Platonis* Apuleius: Ille (Plato) primo historiae gratia, ut naturam Aetnae, et incendia concavi montis intelligeret; secundo, petitu Dionysii, ut Syracusanis adsisteret, est profectus, et ut municipales leges eius provinciae disceret. Tertius eius adventus, fugientem Dionem, impetrata a Dionysio venia, patriae suae reddidit.

2. *Arcesseret*: Alii *arcessiret*. Variatio ipsa frequens. In scriptura *arcesso* pro vulgari, olim maxime, *accerso* consentiunt hodie docti. Ceterum notandus hic est error Nepotis. Nempe ter, uti diserte adfirmat Diogenes Laertius 3, 16., in Sicilia fuit Plato. Primo ex Aegypto redux apud Dionysium maiorem, insulae Aetnaeque explorandae causa, quum Dion admodum esset iuvenis, nec per aetatem ex eius sermonibus fructum percipere posset. Secundo rediit ad Dionysium minorem, quippe male a maiori habitus, de quo cf. c. 3. confirmante etiam idem Diogene 3, 15. Tertio, quod noster non adtigit, Dionem in exilio agentem, Dionysio re-

conciliaturus. Miscet igitur Nepos patrem cum filio non hic solum, sed et in sequentibus. -- *Veniam*: concessit, de qua vi vocis in simili nexu supra. -- *Ambitione*: Ut propriae vocis potestati consulatur, ad gratiae captationem, aucupationem, placendi studium spectare debet, quam declaravit variis signis, quod venienti obviam processit, et sua manu in currum impositum ipse auriga in urbem invexit. Aelianus V. H. 4. 18. hoc ad Dionysium iuniorem refert. Sic Plutarchus c. 13.

3. *Quem*: Causa autem haec fuit, quod liberius de tyrannis et tyrannide disseruerat. -- *Crudeliter violatus*: Dionysius Platonis orationem ferre non potuerat, dicentis: "Quemvis potius, quam tyrannum, esse fortem: et vitam pastorum esse beatam, tyrannorum vero miseram et calamitosam." Huic doctrinae offensus tyrannus dixit: Platonis verba γεραντιᾶν, i. e. senile delirium redolere. Respondit autem Plato: σὺ δὲ τυραννίδει, i. e. at tua tyrannidem. Hinc efferatior, ultimo Platonem adsecisset supplicio, nisi exoratus fuisset a Dione et Aristomene: attamen, ira non penitus sedata, tradidit eum Pollidi Lacedaemonio, qui forte legatus ad se venerat, ut venundaretur. Hic in Aeginam delatus, Platonem, tamquam mancipium in foro, Anniceridi Cyrenaico XXV minis vendidit. Hic vero Anniceris eum Athenas remisit, et pecuniam, quam Pollidi numeraverat, ab Atticis Platonis amicis redditam, accipere noluit, Platonis sapientiam admiratus. Cfr Diogen. Laert. -- *Rediit*: Multis verbis rationes secundi in Siciliam adventus exponit Plato ipse in epistola quadam. Mortuo iam priore Dionysio, Platonem, constat, in Siciliam iterum navigasse, secundo Dionysii arcessitu, quippe qui Platoni per litteras pollicebatur, se omnia Dioni exsulanti, quae vellet Plato, remissurum.

4. *Sororis*: est Aristomache; v. supra c. 1. filii Dionysius et Thearides. Plutarch. c. 6. ubi etiam in reliquis cum nostro consentit. -- *Putabat*: indicativus; quasi ex auctoris mente dicta. -- *Cum eo*: debentur hae voces sine codd. Lambino, quare uncis sunt notatae.

5. *Soporem*: notat h. l. potionem soporiferam, quae

ne regni repetit Plutarch. c. 7. et 12. ex
Dionysii, quam moverant Dionis virtutes.
6. Dissensioni tamen noster in seq. ipse
Platonem: v. supra ad cap. 2.

emque: In re consentit et Plutarchus, tan-
to inimicis Dionis et Dionysii adulatoribus
tribit, ut, quum faveret tyrannidi, Platonem
entem oppugnaret. Rediit autem Hadria,
at, a Dionysio patre expulsus. Plutarch.
istoricum: scripsit enim Aegyptiaca, Sicula
ierunt. -- *Tyrannidi*: alii *tyrannis*. Illud ef-
tur: nempe non tam Dionysio ipsi favebat,
orum imperio, tyrannidi; non tam homini,

ecis: quidam omittunt. Plures addunt me-
e utrisque separatim scripsisse videtur. --
De quo nihil nobis, praeter desiderium, re-
is edacitate praeclara quaevis destruyente. --
plus quam dehortari, dissuadere, periculi
o. Tum *aliquanto* non est, ut vulgo red-
uc quidam, paullo, sed *multo*, *longe*, et hac
ablativi vim sustinet.

V. 1. *triremem*: Plutarch. c. 14. ἀράτιον,
igii genus; ipse Plato μικρὸν πλεῖον. Tri-
r noster aliunde retulit.

inthum: exponi eum iussit in ora Italiae,
. 14.) unde forte postea Corinthum petiit.
t Diodor. 16, 6. primum delituit apud
st Corinthum fugit. Valerius Max. 4, 1.
n Megara contendisse scribit. -- *Corinthus*:
ae celeberrima, duobus marium portubus

nysio. Cf. Themist. 2.

4. *Alii*: Timocrati, auctore Plutarcho c. 30. quo Polycrates, vitiose alii. -- *Filium*: in nomine serunt ipsi veteres, uti ex Plutarcho c. 31. Alios enim Aretaeum, Hipparinum alios nominabit. In Polyaeno 5, 2, 8. legitur *Hipparion*. C. liani V. H. 2, 41. ubi in φιλοπόταις recensetur rinus.

5. *Usque eo*: compone cum *ferre*, et sensu hunc tene: adeo aegre tulit mutatum adventu patrum, ut -- Ceterum satis perplexe haec narrat -- *Adpositi*: eleganter et proprie. *Victus* de vi tione ante commemorata. -- *De*: omittunt alii, de vel e habent. Plutarch. c. 55. f. ἀπὸ τοῦ στέγους ἑαυτὸν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν.

CAP. V. 1. *Heraclides*: rei militaris peritus, as inconstans et varius. Plutarch. c. 32. -- *Mu* regnaverat pater 38 annos, filius tunc 12. -- *Ty* pro *tyrannus* primus rescripsit Lambinus, ipsa r probante. Sensus: tyrannis longa annorum seri roborata et confirmata. In ipsa elocutionis form aliquid subest. Tzschucke.

2. *Pauci*: quum non minus mille proscripti a tyranno, tamen 25 se illi adiunxerunt, uti refe tarch. c. 22. vel 30. secundum Diodorum 16, 1 aliis tamen in Zacyntho insula, quod receptacul turi belli constituerat, convenerunt 800. Plutarc Pro iis 1000 habet Diodorus 16, 9. quos sub e ventum in Sicilia ad insignem numerum excrevi dit. -- *Quinquaginta*: v. antea. Plutarch. c. 28. 48. Diodor. 16, 11. cum nostro consentit. -- *P* efficaciter, ut Graeci καταπλήττειν. Cf. in Pelop

Dat. c. 6. Verbum *adtigerat* apto dilectu positum videtur, ad subitum rei eventum declarandum.

3. *Aberat*: Cauloniae in Bruttiiis prope Locros, relicto Syracusanae arcis praeside Timocrate. Diodor. 16, 11. Plutarch. c. 26. Fortunis opibusque confisum suis, sua eum fellit temeritas. Narrat Plutarchus, de Dionis adventu hostili scripsisse ad Dionysium litteras Timocratem, familiarem suum; sed tabellarium ipsum casu maligno easdem amisisse. -- *Classem*: cui praeerat Philistus, post in navali proelio victus et occisus. Plutarch. c. 35. -- *Iis ipsis*: sc. adiuvantibus. Omisso autem *cum* ablativum nudum posuit, quum facti essent ministri: certe tales Nepos spectavit. -- *Repressit*: apte haec componuntur. *Spiritus*: Graecis *φρόνημα*, *ὑπερφρόνημα*, *φύσημα*.

4. *Insulam*: ita pars urbis adpellabatur, quae mari disiuncta angusto ponte rursum adiungebatur et continebatur, uti est apud Ciceronem in Verrin. 4, 53. ex quo plura disci possunt. Urbis idem facit quatuor partes, unde Ausonius *de claris Urbibus* 10. quadruplices vocat Syracusas. Nempe quinta pars, Epipolae, minus erat habitata. *Oppidum* etiam de maioribus urbibus.

5. *Vellet*: significanter. Non enim accepit Dion pacis condiciones, uti de re ipsa constat ex Plutarcho cap. 37. et Diodoro 16, 13. Sed in conditionibus dissentiant. Renitebantur autem in primis Syracusani, qui vivum tyrannum se capturos esse sperarent. -- *Italiam*: alii auctores, veluti Plutarchus c. l., referunt, id Dionysium petiisse, ut abire in Italiam publica fide atque ibi habitare liceret, retenta parte agri Syracusani, unde fructus perciperet. -- *Dion*: aut *Dionysius*, quod inde a Lambino multi et hodie receperunt, legendum est, pro quo ex scribendi compendio libri dant *Dion*; aut *Dion* exemplo aliorum uncis cingi debet, quamquam in hoc nexu superfluum, certe minus necessarium. Fuit autem *Apollocrates* Dionysii maior natus filius, cui ille abiens arcem tradiderat, auctore Plutarcho cap. 37. quod certae fidei luculentum est testimonium.

CAP. VI. 1. *Demergere*: eleganti metaphora, pro deprimere, deiicere. -- *Adorta*: sic libri, et sic alibi cum infinitivo ponitur. *Staverenus* tamen *adorsa*, quod

retinuerunt Harlesius et Huttenus, quasi ab *adordior*; variatione alias etiam nota. *Tzschucke*.

Suam vim. Alii, olim maxime, *saevitiam*, dissentientibus codicibus, quorum plerique *vim suam*, unus *suam vim*, intra quem ordinem vocabula illa etiam in editionibus iactantur.

3. *Uxorem*: *Areten*; cf. supra cap. 4, 5. Hinc etiam et ex seqq. *reduxisset* intelligitur. -- *Perdita*: luxuriae vim damni notione adiecta auget. -- *Vulnus*: metaphora nota et hic apta. Ceterum *parens* possit abesse. Forte per adpositionem accessit tamquam parens. -- *Quod*: alii, et hodie, *quidem* -- *Concedens*. Divise editum magis placet, libris etiam adspirantibus. Quidam etiam *qui Dioni principatum*.

4. *Rhapsodia secunda*: secundo libro Homeri, ubi v. 204. legitur:

Ὅν ἀγαθὸν πολυκοιρανίῃ· εἰς κοίρανός ἐσσι,

Εἰς βασιλεὺς, ᾧ ἔδωκε Κρόνος παῖς ἀγκυλομήτεω. i. e.

Godt mångvåldet ej är: en enda blott herrskare vare;

Kung en enda, den sonen af snidige Kronos det unnat.

Iisdem Homeri verbis usum Caligulam refert Suetonius C. XXII. Ceterum nota hinc rationem, qua olim Iliada Homeri singulasque eius partes, seu libros, indicare solebant. -- *Invidia*: sensu civili, quem nexus facile constituit, differt ab odio, quod contrahunt improbe et nefarie facta, quatenus a iudiciis hominum constituuntur; haec ex nimiae potentiae, dignitatis, auctoritatis cupida adfectione illarumque arrogante superboque usu: quare ad principes civitatis saepe refertur. Hoc in loco, est vel *uppsende*, vel *missnöje*, *sensation*.

5. *Omnia*. Alii: *se*. Centies sic obtruditur, ubi commode suppleri potest, vel suppleri volunt auctores. -- *Obsequio*: indulgentia, facilitate ad aliorum rationes causasque adiuvandas adcommodata. Notum est Terentianum illud in *Andria* 1, 1, 35. *obsequium amicos, veritas odium parit*: ubi simul luculenter describitur. Hinc vero adparet sensus oppositae vocis *acerbitas*, quae augetur iniecta notione molestiae et mordacis doloris. Similis oppositio est in *tenire* et *opprimere*. *Tzschucke*. -- *Interficiendum*: per Corinthios. Plutarchus cap. 53.

Cornel. Nepos.

CAP. VII. 1. *Sumtus*: refer ad liberatitatem, amicis et militibus praestitam, quum ipse modeste et modice viveret. Plutarchus 52. -- *Manus*: de aperta et violenta cupiditate, et, quod praecedit, pro eo, quod consequitur, rapere, auferre.

2. *In*: quidam omittunt et tum ferendum est ad *suppetebat*. At codices addunt, unde cum *porrigeret* componi debet. Tzsch. -- *Amitteret*: ex nexu intelligitur de optimatum favore. -- *Existimari*: iudicium inserit, et sic existimatores, *kännare*. -- *In coelum*: de summis laudibus. Igitur etiam prosaici et pedestres auctores hac formula utuntur, cuius exempla similia occurrunt passim.

CAP. VIII. 1. *Intuens*: Codices etiam *metuens*: ut in Alcib. c. 4. -- *Evaderent*: de exitu, eventu; et *quorum evaderent* locutio est Terentiana de incerto rerum exitu. -- *Callicrates*: nescio, quem secutus, quum alii omnes *Callippum* vocent. Certe insignior sit corruptio, si a librariis fluxit hoc nomen hic et infra. -- *Acutus*: cum augmento additur et plus valet quam exercitatus. Sed omnino *callidus* usu et exercitatione; *acutus* naturae bonitate.

2. *In*: abest a multis codd. Quidam et nunc, veteres editt. aliosque codices secuti, removerunt. Praeposuit certe in eadem formula in Themist. c. 9. et Att c. 10, etsi et ibi quidam lacesunt. -- *Odium*: at militibus bona adversariorum dispertiverat. Nemque ita solet vulgus. Exhausta largitionum materia a favore in odium convertuntur animi. cf. c. 7. -- *Alicui*: igitur non semper in hoc connexu syllaba *ali* abiicitur, cuius etiam Cicero exempla praebet. -- *Dissidenti*: sc. a Dione, ut nexus suadet. Durius cum *eius* coniungas et *ab* eo explices.

3. *forent*: pro *essent* offendit Schmiederum, qui ad Patavinitatem Livii, ubi is talia habet, referre malit. Attamen non semel ita ponit ipse Cicero, et, si simpliciter futuri vicem sustineat, nemo recte cum participio praeteriti ponere possit, quod tamen credo fieri notum est. Nempe cum participio *ἀορίστως* saepe valet, Tzschucke. -- *Partes*: ab histrionibus ducta metaphora,

qui aliorum vultus, mores, sermones in scena imitantur et reddunt. -- *Armat*: eleganter, quod imprudentia Dionis. tamquam armis, praesidiis, adminiculis, utebatur.

4. *Coniurationem*: legitur etiam *coniuratione*. Illud magis placet, quia sic singulatim et distinctius partes persequendo ad finem progreditur. -- *Confirmat*: gravis brevitatem, quia factam includit. -- *Gereretur*: coniunctivus, quia causa subest. -- *Defertur*: alii *refertur*, nec id sine codicibus. At et illi dant *refertur*, quod in hoc nexu est proprium. *Elata* sc. in vulgus. -- *Conveniunt* sc. eum. Duriorem hic ellipsin puto, quia non in universum valet sententia, neque tamen vel sic insolitam. Cf. cap. 9, -- *Fieri praecepto suo*: nempe dicit, quod ex contrario *negat* repetendum esse, non res ipsa solum docet, verum etiam particula *sed* indicat. Sic passim *veto*, *nolo*, ex quibus elicitur *iubeo*: *volo*, *ex*, *ne*, *ut*, et similia. Praeceptum autem discrepat a iusso, sic ut rationem, modum rei perficiendae involvat. Tzschucke.

5. *Iurare*: τὸν μέγαν ὄρκον dicit Plutarch. cap. 56. qui ritum describit solennem. Hinc deinceps *religio* intelligitur. Cf. in Agesilao c. 2. -- *Ab incepto*: uncos multi admovent, quia in plerisque MSS. et edd. vett. desiderantur. -- *Conata*: sic in Pausania c. 3. *cogitata*: illud etiam forma et vi passiva in deponenti. Volunt tamen *conata* pluralis numeri substantivum esse. In *perfecisset* nota temporis veram rationem, quam melius Latini sequuntur. Tzschucke.

CAP. IX. 1. *Mente*: consilio, proposito, ut saepe. -- *Festo*: Proserpinae. Plutarch. cap. 56. Nihil notius est raptu Proserpinae, in cuius honorem templum et sacrificium exstructum. -- *Edito*: nempe solebant veteres, ubi secreto et sine arbitris aliquid agendum erat, editam domus partem petere. *Conclave* οἶκον Plutarch. c. 57.

2. *Consciis*: nota absolute positum, etsi nexus adiuvat. Libri etiam *sociis* vel *consciis facinoris*, quod ex glossa accessisse videtur. Tzschucke. -- *Sepit*: alii haec omnia praeterito tempore efferunt, adsensu etiam librorum quorundam. -- *Certos*: fidos; deinceps *armati* sunt milites. -- *Ornat*: quod alias aptam et iustam rerum copiam indicat, pro simplici *instruere* hic est positum. Pos-

sis tamen et prius ad milites transferre. -- Quo: alii qua ex uno quidem Codice, sic ut referretur ad *navem*, cuius ope salus quaeri posset.

3. *Zacynthios*: Zacynthos maris Ionii insula, h. *Zante*, unde solverat. -- *Viribus maximis*: variatio loco simplicis adiectivi. -- *Ad Dionem*: edd. vetustae et aliquae ex recentioribus praeponunt *ut*, quod cum codicibus, addicente etiam linguae usu, omisimus. -- *Notitiam*: tamquam noti. -- *Ante*: cf. cap. 5, 3. *Singularis potentia* est monarchiae s. dominationis notatio, *singulare et unicum imperium*.

4. *Vita*: sc. eorum. Cf. cap. 8. Ceterum tragicum illud dictum respexisse videtur, quod post Caligula frequentavit, (Sueton. cap. 30.): *oderint, dum metuant*. Idem in Timol. cap. 3. -- *Propitia*: quidam *propria* i. e. stabilis, perpetua, ut supra in Thrasyb. cap. 4. Forte tamen hic ex scribendi compendio ortum est. -- *Lyco*: pro *Lycon*, uti *Dion* dicitur; nimirum prout usus invaluit. Gr. *Λύκων* ex more. -- *Interfectus est*: adde ex Plutarcho cap. 57. quod sororem eius cum coniuge praegnante in carcerem coniecerunt, in quo filium peperit.

CAP. X. 1. *Mirabiliter*: ex sensu hominum rem auget. Sic *mirifice*, *mire*, *mirum in modum*, quae ex Cicerone nota esse possunt. -- *Iidem*: ita ex duobus MSStis nunc reposui. Vulgata lectio dat *eundem*, quod in hoc nexu, quum praecedat *eum*, languet, nec adfert, quod τῷ *vivum* respondeat. Porro non dicit *quem vivum*, sed *qui vivum*. Ita vero magis, quod volebat, percutiunt sensus mutati subito hominum animi. Tzschucke.

2. *Si possent*: propius ad tempus actae rei transfert. Alias, *si potuissent*. Non desunt exempla similia, in primis ubi praecedat *si*. -- *Acheronte*: ab inferis. Docte ad mythica adludit, ut Cicero pro reditu ad Senat. c. 10.

3. *Publice*: alii variata distinctione ad *elatus*, alii ad *donatus est* referunt; alii denique omissa omni distinctione eligendi arbitrium faciunt. Equidem refero ad *elatus*, ut sit comitantibus magistratibus, frequente populo, vel omnino publico sumtu. Cf. in Arist. cap. 3. Con. cap. 4. Timol. cap. 5. Monumentum publi-

CAP. I. 1. *Magnitudine*: quidam olim a cod
quo invitati legebant non tam genere, quam magn
r. g. disciplinaque -- vel, non tam genere aut m
dine r. g. quam disc. mil. Nempe obscuro loco
eum scribit Plutarchus in Apophthegm.: et sutori
facit Suidas. Porro generis mentionem noster
praemittere. Forte tamen, cum ipsa res non co
nius libri auctoritatem sequi, diserto id noster
prodidit, et verbo *nobilitatus* id innuit. Tzschuc

2. *Dux*: inde ab anno aetatis 20. Iustinus
cuius locus propter elocutionis variationem cum
utiliter conferri potest. -- *Cum*: non satis apto l
qui videtur. Post durius abest *huic*. -- *Est*: nu
Heusingero et aliis recentioribus quibusdam ex u
dice et edd. priscois inserui, quum *versatus* non
ticipium cum *praefuit* connectendum, sed, ut
locum suum singulatim et seorsum teneat. Tz
-- *Sua*: codices, ut editiones, aut addunt, aut o
-- *Consilio*; hinc στρατηγικὴν ἀρχήν, bellicam sol
illi tribuit Diodor. 15, 44. qui cum nostro utilit
ferri potest.

3. *Multa*: abest in quibusdam libris. --
gladiis: Intelligit spathas et semispathas, quaru
minit Vegetius et Tacitus. -- *Peltam* pro *parma*.
Peltarum non apud omnes eadem. Sic Peltae T
erant quadrangulae; Peltae Amazonicae hederae
miles erant, teste Suida. Fuerat autem Pelta
brevissimum et fere quadratum, ex aere con
Parma vero brevius et mobilius, et ferme ro
-- *Peltastae*: qui peltas gerebant, antea diceban
τοι, gravioris armaturae pedites. Qui vero has pe

starant, non tantum *Peltastas*, sed et *Cetratos* adpellat Livius, L. 31. Erat autem Pelta cetrae haud dissimilis. -- *Hastae modum duplicavit*. Diodor. Ἡύξησε τὰ δόρατα ἡμισλίῳ μεγέθει: i. e. auxit hastas sesqui-altera magnitudi-
ne: i. e. tantas fecit, ut totam antiquarum magnitudi-
nem containerent, et praeterea dimidiam.

4. *Loricarum*: de iis nihil legitur apud Diodorum, qui tamen monet, plura ab Iphicrate inventa fuisse, quae adtingere ipse noluerit. Sic quos ille commemorat calceos, solutu faciles et leviores, noster aut ignoravit aut praeteriit. -- *Sertis*: Alii *ferreis*. *Sertae loricae* erant ex annulis ferreis, inter se triplicato ordine nexis, hamis et lamiis uncinis, quae bis vel ter aliae alias tegebant, et inuncabant, consertae, *Kedjepansar*, *Länkharnesk*. Has intendit Virgilius. L. 5.

"*Levibus huic hamis consertam, auroque trilicem - Loricam.*"
Has Homerus Il. V. 113:

Ἄλμα δ' ἀνηκόντιζε διὰ στρεπλοῖο χιτῶνος. i. e.

Och blod frustade genom den länktillflätade brynjan.
Cf. Notulas nostras in hunc Homeri locum. -- Aliae quoque fuere antiquitus loricae, quae pro uncis et cate-
nulis se invicem, Sigmatis figura subversi, prensan-
tibus, tenues induebant brachteas, instar squamarum superinductas. Has vocarunt λεπιδωτὲς χιτῶνας. Has in-
nuit Virgilius XI.

— — — — — "Quem pellis ahenis

In plumam squamis auroque inserta tegebat."

Linteas: earum usus apud varias gentes, Romanos etiam, ex Auctoribus discitur. Cf. Homer. Il. 2, 529. 830. et Notas ibi nostras. Sueton. Galb. c. 19. — Nempe linum probe maceratum ad eam crassitudinem coge-
batur, ut ferro resisteret.

CAP. II. 1. *Cum Thracibus*: ab Atheniensibus mis-
sus, ad oppugnandam Amphipolin, fugavitque Anaxi-
bium, Lacedaemoniorum ducem. Xenoph. Hist. Gr. 4, 8.

2. *Seuthen*: Hic Seuthes, qui, patre suo Maesade e regno pulso, diu habitavit apud Medocum, regnum eius paternum possidentem, postea volente fortuna, ita Thraciae imperavit, ut Medocus Odryssarum rex esset, Seuthes vero oram Thraciae maritimam, Xenophontis

auxilio teneret. Seuthen dein et Medocum, inter se belligerantes, reconciliavit Thrasybulus, et utrosque Atheniensibus socios et amicos reddidit. Hinc Seuthes a Nepote vocatur Atheniensium socius. Cfr Xenoph. et Diod. S.

5. *Corinthum*: nempe Spartani exsules Corinthios reducere tentabant, quibus obnitebantur Athenienses. Xenoph. Hist. Gr. 4, 4. Diodor. 14, 86. Hinc *Corinthium bellum* vocatur in Agesil. cap. 5. -- *Neque*: notandum, quum praecedat *nullae*, quod et fit passim in Cicerone, usu Graeco. -- *Dicto* cf. ad Lysandr. c. 1. -- *Moram*: apud Lacedaemonios fuit pars exercitus, quae complectebatur milites 500 vel amplius, pro temporum ratione. Dividebatur in 4 λόχοις; praeerat πολέμαρχος. Mora, a μείραω, partior.

4. *intercepit*: libri et scripti et editi fluctuantur; alii enim *intercepit*, alii *interfecit*. Si aliorum auctorum narrationes conferas, utrumque congruit. Sic et Aeschines in Ctesiph. dicit ἀπέκτεινε. At *intercepit* facilius mutari potuit, et de subita oppressione ex insidiis factis, quam describit Xenoph. in Hist. Gr. 4, 5, eleganter ponitur. -- *Iterum*: de eo nihil certi aliunde constat. -- *Artaxerxes*: Mnemon. -- *Aegyptio*: Aegypti regem Diodorus 15, 29. vocat Acorin, post cap. 42. ubi prolixius de illo bello exponit, Nectanebim. Quae quidem ex diversa temporum ratione in ipsa belli duratione et progressionem facile componuntur. Ipsum bellum dissidio ducum parum, ut supra notavimus, successit.

5. *Conductitio*: Cf in Chabr. c. 1. Mercenarios milites pro eo habet in Timol. c. 1. qui Graecis sunt μισθοφόροι, uti etiam vocat Diodor. 15, 41. At idem adnumerat 20,000. -- *Fabiani*: sine dubio sic dicti a Fabio Maximo, Romanorum duce celeberrimo in bello Punico 2. Eius disciplina passim etiam laudatur, veluti a Velleio 2, 5. -- *Lacedaemoniis*: qui post cladem Leuctricam Atheniensium auxilium, etsi multa his mala intulerant, imploraverunt. Cf. Xenoph. in Hist. Gr. 6, 5. -- *Impetus*: ita plerique editores. Aliqui enim *inceptus*. Ceterum ipsam rem Agesilao tribuit in eius vita Xenophon cap. 2, 24. et noster cap. 6. Contra Diodo-

rus 15, 65. narrat, Epaminondam in ipsa urbis oppugnatione cum magna suorum clade repulsum ad agros vastandos discessisse, Athenienses, tardius advenientes, temere et inutiliter in Atticam revertisse. Iphicratem etiam ipsum graviter reprehendit Xenophon in Hist. Gr. lib. 6.

CAP. III. 1. *Magno corpore et imperatoria forma*: Corporis dignitas duci admirationem tam apud suos, quam apud hostes conciliat. Cfr Claud. de Stilicone. Tacit. Annal. XIII. 8. Licet non omnes Laconum reges magno fuerint corpore, Spartani tamen a magnis, quam parvis, regi malebant. Hinc Ephori Archedamum multarunt, quod parvam uxorem duxisset, dicentes: "Non reges, sed regulos nobis gignet." Plutarch.

2. *Remissus*: qui pugnare secum Nepotem in cap. 1. volunt, cogitent verba Theopompi, scriptoris maledici, (in Alcib. c. 11.) referri, si ad varias vitae vices, quales in Alcibiade noster descripsit c. 1, recurrere delectes. Tzschucke.

3. *Duobus*: Amyntas, Macedoniae rex, ex Eurydice, quam exegerat Pausanias, 3 filios sustulerat, Alexandrum, Perdiccam et Philippum, Alexandri M. patrem, tum filiam Euryonem. Justin. 7, 4, 5. -- *Puer*, ut *naïs* in Graecis, pro filius. -- *Sociali*: quod per triennium Athenienses gesserunt contra Byzantinos, Chios, Rhodios et Coos, qui foedere inito Atheniensibus bellum intulerant. v. Diodor. 16, 7. Chabr. c. 4. Timoth. c. 3. Orationem ab Iphicrate in iudicio habitam laudat Dionys. Halicarnas. de Lysia p. 480. opp. Vol. 3. ed. Reisk. Stricto gladio iudices terruisse et absolutionem expugnasse narrat cum aliis Polyaeus 3, 9, 29. ubi omnino multa de Iphicrate congescit.

4. *Menesthea*: cf. in Timoth. c. 3. Alium filium cognominem, quem in magno honore habuit Alexander M., memorat Arrianus de Exped. Alex. M, 2, 15. -- *Coti*: et nunc retinui ob codices et hic et in Timoth. c. 1. ubi itidem praeferunt *Cotum*. Editiones, ut in aliis locis viri docti, de scriptura ambigunt, et vel *Coti* adponunt: vel *Cotyis*. Sic *Phorcys* et *Phorcus*, etsi multi Graecum *ys* servant, in quo usus dominatur, a li-

brariis quidem sancitus. *Tzschucke*. Haec Coti filia fuit *Anaxandris*, eaque Thressa. Athenienses saepe Thracicas duxerunt uxores, ut Conon, et Miltiades, Cimonis pater, licet vero contemti Athenis essent, qui ex matre, vel avia peregrina genus ducerent, praesertim ex Thressâ: Quin et e peregrina nati pro *nothis* haberentur juxta legem, a Solone latam, et a Pericle renovatam. Cfr Plutarchum, et Harles.

5. *Matremne*: codd. aliqui et edd. adpendunt *ve* pro *ne*, quod hic locum non habet, quum duo respiciat τὸ *utrum*, inter quos eligendi data erat potestas, quam altera particula *ve* praecidit. Retinuit tamen hoc ex recentioribus Bremius. -- *At*: in refutando cum indignationis aliquo sensu. Nempe *at* coniungi debet cum *facio*. -- *Genuit*: Codices addunt praeterea *creavit*, quod verum videtur et de utroque parente dicitur.

CHABRIAS.

CAP. I. 1. *multas*: quas persequitur deinceps, ommissa tamen mentione victoriae navalis apud Naxum, forte quia tunc Phocion dux fuerat. Res ab eo praeclare gestas breviter enarrat Demosthenes in Leptin. -- *In proelio*: nempe μισθοφόρων ἀφηγούμενος, mercenariorum dux, fuit. Cfr Diodor. 15, 32. ubi etiam illud prolixius descripsit. Athenienses enim in bello illo Thebano Thebanorum partes erant amplexi.

2. *In eo*: ita ex ingenio, postulante sensu, reposuit Lambinus, quum antea in libris exstaret *in ea victoria fidentem*. Nam de victoria nihil praecessit, nec habet accusativus, unde pendeat. *Tzschucke*. Sensus est: Cum in eo proelio iam certus esset victoriae Agesilaus. -- *Obnixoque*: Diodor. 13, 52. τὰς ἀσπίδας πρὸς τὸ γόνυ κλίναντες; Polyaeus 2, 1, 2. τὰς ἀσπίδας εἰς γόνυ ἐρρισάμενοι. i. e. Obfirmato ad scutum genu: clypeo ad genu firmiter adclinato. Milites Chabriae, obnixo genu scuto, protensa hasta stabant, ut eo commodius hostilis phalangis impetum exciperent et sustinerent. Agitavit hic locus do-

Cornel. Nepos.

ctorum virorum ingenia, in quibus Lessingii, qui de eo disseruit in libro egregio *Laokoon* p. 286. sq. ubi statuam gladiatoris illius Borghesiani Chabriae vindicare studet, et, ut id efficiat, distinguit *obnixo genu, scuto proiectaue hasta*. At tum *obnixo* hic quidem acerbius privatur substantivo, cui adhaereat, et superiora Graecorum loca reluctantur. Cfr. etiam eiusd. antiquarische Briefe T. 2. p. 1 sqq. -- *Proiecta*: i. e. porrecta, cum qua voce etiam alibi commutatur. Editiones, maxime veteres, adpendunt *que* vel nudum vel, ut recentiores multae, uncis munitum; quaedam plane eiecerunt, adsentientibus ipsis Codicibus.

3. *Contuens*: quidam *intuens*. Illud est codicum, et auget. -- *Tuba revocavit*: Tubis varia antiquitus dabant signa, etiam silentii. *Plut.* -- *Statuam*. Plures statuas a populo Chabriae datas dicit Diodor. Sic. XV. 33. -- *Athletae*: Qui certaminibus Iselasticis, quae a Graecis ἀγῶνες ἐισελαστικοὶ vocabantur, vicerant, iique et Gymnici, qui nudi certabant, quinquertio illo: *luctatione, pugilatu, cursu, saltu, pancratio*. Athletis frequenter ponebantur statuae, ita ut non modo *πρότομας*, effigies, hominem ad umbilicum exhibentes, *brösterbilder*; sed et iconas, vivam ipsorum imaginem, referrent. His Athletarum imaginibus, palaestras, sicut et ceromata sua, exornabant. De aerea luctatoris Milonis statua, cfr. *Philostratum*. -- *Ceteri artifices*: Quales sunt Scenici, Musici, Pantomimi, et alii ejusmodi. -- *Tota Graecia*: Sic codices, et noster supra in praef. olim maxime edd. aliquae praeponebant *in*. --

CAP. II. 1. *Sua sponte*: Sic in fine capitis et in Pausan. c. 3, 1. i. e. nulla publica auctoritate et decreto, quo sensu mox opponitur *publice*. Videtur autem tunc exsul in Aegypto egisse, quod omnino refert Athenaeus 12, 8.

2. *Gessit*: repete ex superioribus non tam multa, quam vocem alii contra libros adiecerunt, quam *bellum*. Nempe unum hoc commemoratur a Plutarcho, Diodoro et Nepote in vita cap. 8. in quo classi praefuit. *Tzsch.* -- *Nectanabin*: vulgo legitur *Neetanebum*, et variatur no-

Nectanebris adpelletur. At eodem auctore 15, corin iniussu populi arcessitus adiuvit contra Axem, Persarum regem, sed paullo post a civibus revocatus; et contra Iphicrates dux Persis missus quo in eius vita c. 2. Quidquid est, quum sine excutere non liceat, rediisse post in Aegyptum, pos minus accurate et luculenter de hoc expos detur. *Tzschucke*.

3. *Constituit*: confirmavit: stabilivit. -- *E* De hac expeditione plura dabit in primis Xenon Hist. Gr. 5, 1, 10. -- *Adiutor*: contra Artaxerxen monem, qui et in seq. intelligitur. -- *Devinceret* me ad ipsum rei tempus accommodat. Usitat dicere poterat devicisset.

4. *A quibus*: locus, si quis alius, vexatus que tentatus. *A quibus*, i. e. a quorum partibus praedas de praemiis, commodis explicant, quae laus ab Aegyptiis accepta tulerit, eo sensu, quod motheo c. 1, dicatur, a quo quum Laco pecuniam meratam accepisset. Alii deleta praepos. a sine legunt quibus, et dativum commodi habent, tu rex mutant in dux, quod quidem posteriori se parti medetur. At nova priori labes adspersu sensu, quod non videtur in sociorum usum collegisse, si vel in mutatione vocis rex ad Ab aliis excluditur rex eorum. At ita prior d residet de sociis Aegyptiis. Hinc porro aliqu Athenienses -- cum Aegyptiis parenthesi in quae quidem hinc inferatur paullo longior, ne pellendam obscuritatem valeat. Certiora tamen substituamus, ipsi non habemus, et aegrotum locutionibus sanandum relinquere cogimur. Cfr *Tzschucke* sponte: cf. supra. At Tachum adiuvisse, non

nabin, narrat Plutarchus cap. 37. ubi tamen de Agesilao consentit.

CAP. III. 1. *Praefecti*: proprie Pharnabazus summus Persici exercitus dux. Diodor. 15, 29. At idem, quae hic subiiciuntur, refert ad bellum ab Acori, Aegyptiorum rege, contra Persas motum. Igitur vel omnia miscet Nepos, vel est idem bellum longius et per plures annos tractum ad aliosque reges propagatum, cui accessit defectio Nectanabis, qui remoto Tacho imperium adpetebat. Tum vero rediit Chabrias et bis iniussu populi bello praefuit. -- *Cum*: una cum, tamquam sociis. Est Graecorum *ἅμα*. Tzschucke.

2. *Non enim*: ducta haec sunt ex Theopompo, cuius verba servavit Athenaeus 12, 8. unde simul intelligitur, quem potissimum auctorem noster in hac narrationis parte secutus sit. -- *Eminere*: aptius adcommodatur ad altius, quam, quod aliqui habent, *emergere*: verbum alias elegans, suo quidem loco positum. -- *Opulentium*: nempe *opulentus* dicitur et *opulens*, ut *violens* et aliqua alia.

3. *Intuuntur*: antiquam hanc formam, in Plauto, Terentio, Lucretio obviam, tuentur codices. Antiquas formas captare noster saepe videtur, v. c. *pernicii*, *parserat*, *face* pro *fac*. -- *Fecerunt idem*: glossae nomine haec verba damnarunt interpretes quidam. At iis patrocinantur codices, nec hanc amplificandae orationis formam fastidiunt auctores optimi, in quibus Cicero, veluti de Offic. 1, 1. in. -- *Futuros*: ita codices scripti: editi quidam libri *afututos* vel *abfuturos*, quod nec hodie omnibus displicuit; nec omnino temere. Sic in Agesil. c, 5. Sed et altera forma simili in nexu passim reperitur.

4. *Cypri*: Aperte hic, si structuram spectes, insularum nomina urbibus aequavit a regionibus distincta. Ceterum ex Theopompo etiam haec transtulisse, idem Athenaei locus antea notatus docet. -- *Sigeo*: Troadis notum promontorium, h. *Iannizari*, cum urbe cognominari, quam hic innuit. Male cum MSS. et hodie quidam per *ae* efferunt, ut *Museum* vulgo, quum in Graecis scribatur *Σίγαιον*. -- *Chares*, Atheniensium dux, tardus et parum strenuus, at in promissis facilis et prom-

tus, unde proverbium: *Charetis pollicitationes*. Cfr. Timoth. III. -- *Eorum*: si cum *factis* -- coniungas, tollenda est distinctio interposita, et sic, quod nec Cicero respuit, hominem ipsum cum hominum factis comparat; sin retinueris distinctionem, sunt illi ablativi hoc sensu positi; qua facta et mores, vel, si facta spectes et mores. *Tzschucke*.

CAP. IV. 1. *Sociali*: *συμμαχικὸν πόλεμον* Graeci vocant. Cf. ad Iphicrat. c. 3. -- *Chium*: insula maris Ionii cum urbe cognomini. -- *Privatus*: nota oppositum *in magistratu*, qui h. l. de imperio dicitur. Attamen Diodorus 16, 7, commode hic consulendus, cum classi praefuisse ipsum narrat, Charetem pedestribus copiis.

2. *Adspiciebant*: ut *adspectare*, *intueri*, *respicere* significantiori sensu causam includunt, i. e. revereri, observare. Ante *praeerant* subintellige eos, et nota periphrasin ducum. -- *Circumfusus*: eleganti metaphora hostium undique instantium multitudinem exprimit. Tum notanda orationis Latinae forma, qua τὸ quum participio praemisso subiici solet, quod in primis frequentat Livius. *Tzschucke*.

3. *Rostro*: sc. hostilis navis. -- *Sidere*: i. e. subside, pessum ire, demergi. Sic et sidere ancorae dicuntur, quae in fundo fixae haerent. -- *Leg. subierat*, nempe conspecto Chabriae sociorumque periculo, ut auxilium ferret et servaret. Ne tamen argutari videatur, consequens posuit pro antecedente, ex quo illa conciliantur. -- *Natantis*: pro *natantes*, antiqua forma volunt codices. Pluralis certe praeferendus τῶ natantem, quod habent multae editiones. Ita nempe ad alios etiam eadem nave vectos melius refertur.

4. *Maluit*: elegantiori situ poterat haec verba struere: *perire*, quam *armis abiectis* -- *relinquere maluit*. Sed ut id non est perpetuum, ita vulgarem ordinem in servanda narrationis simplicitate sequi statuit. Sic et post poterat: id s. quod quum ceteri noluisent, vel etiam hic nollent, nando -- Ceterum arma abiicere summum erat militibus dedecus, capitis poena expiandum. Hinc Lacedaemoniae mulieres, filios suos in

TIMOTHEUS.

1. *Cononis*: ex Thessa eaque pellice. --
Diodor. Sic. 15, 36. *πείθων μὲν διὰ τῆς τοῦ λό-
γικῶν δὲ δι' ἀνδρίαν καὶ στρατηγίαν.* -- *Impiger*:
citatem, alterum constantiam indicat. -- *Pe-*
nvidi aemulique res ab illo egregie gestas
puerunt, ut narrat Plutarchus in Sulla c. 6.
ynthios: nempe eorum urbibus expugnatis.
bs Macedoniae. *Byzantium* in vulgus no-
adtingit Demosthenes in orat. Olynth. 2.
solo Nepote innotuit, et forte factum est
ore, quo gesta sunt ea, quae cap. 3. nar-
Samum: Ioniae fuit insula. Ante bellum
ctum esse debet, ne ipse Nepos sibi adver-
quae commemorat cap. 3. Expugnasse au-
adfirmat etiam Polyaeus 3, 10, 9.
periore: quo Pericles post magnam cladem
erat. Cf. Diodor. Sic. 12, 27 sq. et in pri-
. in Pericle c. 25 sq. Factum id est a. U. 314.
irciter 1,000,000 thaleros argent. -- *Id*: per
argentum, s. argenti pondus, ut nempe
ensum amplectatur, non ipsa verba -- *Im-*
et tantum praedae ex Samo reportavit in
ut impensa publica resarciretur. Ita etiam
agistro suo, talentum τῶν ἀπὸ Σάμου περιγε-
sse scribit Plutarchus in 10 Oratorum vitis.
m: cf. ad Iphicrat. c. 3. Hostis hic fuit Athe-
quibus multa mala intulit, de quibus cf. De-

mosth. advers. Aristocr. -- *Detulit*: al. *retulit*, forte in hoc nexu melius. Inter utrumque incerti pendent etiam MSSi. -- *Cyzicum*: urbs in cervice paene insulae ad Propontidem in Asia minori. Mela 1, 19, 2. Rem adtigit etiam Diodor. Sic. 13, 81. etsi, qui hostes obsederint, non addit. -- *Ariobarzani*: Ille fuit Persarum Regis Satrapes, qui iam pridem a rege defecerat. Demosth. de Rhodiorum libert. diserte memorat, Timotheum ab Atheniensibus Ariobarzani auxilio quidem missum fuisse, nec tamen illud praestitisse, cognita eius a rege defectione, ne foedus cum rege initum violaretur. Phrygiae autem videtur fuisse satrapes, qui cum Tacho, Aegyptiorum rege, in Persas conspiravit secundum Diodor. Sic. 15, 90. Tum vero in eadem tempora incidit haec expeditio, quibus bellum cum Aegyptiis supra commemoratum flagrabat. Forte fuit idem, qui in Datame cap. 2. occurrit, etsi non satis id liquet.

3. *Posset*: al. *possent*, efficacius sic carpit perversos Romanorum ducum mores, uti solet passim oblata opportunitate. -- *Crithoten*: urbs fuit Hellesponti (ut *Sestus*) in Chersoneso Thracica. Ex codicum sordibus nomen ipsum sagaciter eruit Gebhardus, quem secuti sunt ceteri. *Tzschucke*.

CAP. II. 1. *Classi*: Codices etiam *classis*, utrumque Latine. -- *Circumvehens*: pro *circumvectus*, non insolito usu, qui in verbo simplici eiusque compositis valet. -- *Eorum*: *synthesis* nota, de qua aliquoties monuimus, pro *eius* sc. Peloponnesi.

2. *Corcyram*: insula maris Ionii, h. *Corfu*. Ceterum prima fuit haec expeditio eaque prospera, quam etiam commemorat Xenophon in Hist. Gr. 5, 4, 64. Sequuta altera, in qua, quum tempus ad navigationem idoneum frustra contrivisset, vel tardius Corcyrae liberandae auxilium tulisset, ab imperio remotus, vix mortem evasit, uti constat in primis ex Diodoro 15, 47. et Xenophonte in Hist. Gr. 6, 2, 7. Noster hanc adtingit etiam infra. -- *Idem*: *iisdem* non male coniecit Hensingerus. -- *Epirotas*: Epiri, regionis Graeciae,

versus adriaticum mare incolas, qui primo *Pyrrhidae* dicti sunt.

3. *Athamanas*: ita volunt libri veteres, quod quidam editores postea mutarunt in *Acarnanas*, adstipulante quidem Diodoro 15, 36. Neque mira omnino sit illa commutatio; at nec certa est, nec necessaria. Latiori enim illi sensu pertinent ad Epiri gentes, ut *Chaones*, quos tamen hic distinguere voluit. Finitimos habuerunt Aetolas et Acarnanas. Xenophon c. l. omnino commemorat Corcyrae civitates. -- *Mare adiacent*: i. e. ad mare iacent, ut saepe praepositiones in regimine, verbis iunctae. *Iacere* etiam de gentibus verbum Geographicum. -- *Imperii maritimi principatum*: i. e. *θαλάττης επικράτειαν*, quam per vices obtinuerunt Athenienses cum Lacedaemoniis. Istum principatum post longam contentionem receperunt iam Athenienses et per LXXV annos, tenuerunt. Inter cetera commoda, quae haec *θαλαττοκρατία* adferebat, fuit hoc: τὸν ὀψον εἰσπλεῖν, sive, quod ex subiectis insulis pisces Athenas importabantur. Cfr Athenaeum L. 8. -- *Pacemque his legibus*. De hoc foedere Lacedaemoniorum cum Atheniensibus fusius Demosthenes in *Orat. περὶ στεφάνου*.

4. *Quae victoria*: ad Leucada, Acarnaniae oppidum. At in tempore discrepat Plutarchus in Cimone cap. 15. qui post victoriam ad Eurymedonta, Olymp. 77, 3, Pacis aram positam fuisse tradit, quum ad Leucada pugnatum fuerit Olymp. 101, 1. Aut igitur Nepos erravit, aut, quod alii putant, Plutarchus, ni cum Schmiedero velis, tunc primum aram illam, antea quidem exstructam, publica veneratione insignitam fuisse et consecratam. Quod tamen idem putat, rectius dicendum fuisse *fierent* quam *sint factae*, post augendi, intendendi vocabula, in primis ubi rei gravitas et magnitudo potius, quam certum tempus spectetur, satis est usu frequentatum et in nostro obvium. Tzschucke. -- *Pulvinar*: nota lectisternia, quae et Graeci Diis adposuerunt et Latini.

5. *In foro*: prope porticum regiam, uti narrat Pausanias 1, 3. in. -- *Id tempus*: al. hoc tempus. Sed

lens: Methonam ceperat, Pydnam, Potidaeam, sas, Thraciae urbes aliquot.

2. *Satis*: cfr. in Chabr. c. 3. -- *Menesth* ad Iphicr. c. 3. extr. Adiunctos habuit alios in quibus Charetem, (Plutarch. in Phocione Iphicratem, et Timotheum aequato imperio. 16, 21. -- *Quorum* -- *uteretur*: quum, quod iam dictum erat, sine verbi mutatione aut sententiae incremento referant, tamquam molestam glossam agnatis quidem vetustis libris, plerique unciis addunt. Ex uno codice ferri tamen aliquatenus in auxilio. Cfr. in Miltiade c. 1. -- *Pater et Socer* Iphicrates et Timotheus.

3. *Samum*: dissentit Diodor. 16, 21. qui refert, a Sami oppugnatione ad Byzantium copiam navalem instruxisse, quum tempestas impetaretur; nisi quis ad aliud tempus reiiciendum perferat. *Eorum*: omittunt veteres editiones, non item Possit abesse, et uncis adpositis spurium de Heusingerus.

4. *Suppresserunt*: Graecorum ἐπέχουσιν redditur habere cursum, morari, quo verbo explicatur de B. G. 8, 42. *Nostrates*: *Lägga sig för* a Ille: Chares, non Menestheus, ad quem quidam referunt, si audias Diodor. 16, 21. -- *Ut in*: praeeunte Lambino, inserto *si*, legunt *ut si*, et etiam nostri auctoris inducti, quae occurrunt in ne c. 9. *Datame* c. 5. *Agesil.* c. 6.

5. *Navi*: suspensam hanc lectionem reddunt in quibus etiam legitur *manu*, quod et receperunt tores quidam. Utrumque significat felicissimum et adventus fiduciam, luculenta et vivida

Cornel. Nepos.

expressam. Attamen hic res ipsa facit, ut praeferamus *navi*, et Nepotem Caesaris nota illa verba ad gubernatorem: *Καίσαρα θέσσε καὶ τὴν Καίσαρος τύχην*: *Caesarem vobis Caesarisque fortunam*, respexisse, cum aliis putemus. Ceterum mutatio illarum vocum non est insolita.

6. *Damnatur*: contra absolvitur Iphicrates, de quo in vita cap. 3. -- *Lis*: v. ad Miltiad. c. 7. -- *Centum talentis*: quae, si talentum aequat 900 thaleros, efficiunt summam 190,000 thalerorum argent. *Chalcidem*: fuit urbs Euboeae ad Euripum, ubi h. *Negroponte*.

CAP. IV. 1. *Conon*: cfr. in vita c. 4. -- *Pleraque*: al. et hodie *plura*; utrumque cum MSStis.

2. *Adolescentulus*: quo modulo iudicari debeat, ex nexu suggeritur. -- *Iason*: Pherarum in Thessalia tyrannus. Duo etiam codices addunt *Thessaliae*, ut ab aliis distinguatur. -- *Praesidio*: ad variationem; antea *satellitibus*.

3. *Deesse*: in rebus forensibus usitatum, ut contra *adesse*. Supra *defendere*. Causa ipsa spectat alteram expeditionem Corcyraeam, de qua cfr. ad c. 2 in. -- *Iphicratis*: idem innuunt Diodorus Sic. 16, 85. et Justin. 6, 9. Exstitit tamen Phocion, ex paucis quidem unus. -- *Post illorum obitum*: Imperatorum, ubi de universa Graecia praeclare meriti sunt, primus fuit Miltiades, ultimus Philopoemen Megalopolitanus. Consule Pausaniam, L. VIII. c. 52. qui catalogum Imperatorum Graecorum vel suae tantum patriae, vel totius Graeciae conservatorum, exhibet. Timothei res gestas percensuerunt Diodorus Siculus, Xenophon, Plutarchus, Aelianus et Frontinus.

DATA ME S.

CAP. I. 1. *Obscuriora*: nempe pauci de eo rebusque ab eo gestis exposuerunt. Adtigerunt vero eas Diodorus Siculus, Polyaenus, Frontinus. -- *Tunc omnes*: Al. etiam hodie, *tantum non omnes*.

2. *Ratio*: intelligit causarum vim, momenta, consilia seriemque rerum connexam, unde res ipsae ea-

rumque eventus clarius perspiciuntur. Atque id vult verbum *adparere*. -- *Datames*: maiusculis literis dedi, quia hinc ipsa eius vita exorditur, quod primum, uti nunc habemus, mutasse videtur Lambinus. Videtur praefationis loco haec adposuisse. *Tzschucke*.

3. *Scythissa*: at haec erat amita Thyi Paphlagonis; vid. cap. 2. et in Paphlagonia nata esse debuit. Remotius igitur genus hic spectare videtur. Pater *Datamis Camissares* ex Caria erat, mater ex Scythia. -- *Caria*: regio minoris Asiae, inter Lyciam et Ioniam sita, h. *Lango*. -- *Eorum*: *σωματοφύλακων*, quibus praeerat chiliarchus; cfr. in Con. c. 5. Herodotus 5, 77. portarum dicit *φυλάκους*. -- *Artaxerxes* intelligitur cognomine *Mnemon*. -- *Partem*: omittunt vetustae editiones, quare etiam Heusingerus, quum *Datames* toti Ciliciae et Cappadociae praefuisse videatur, quod certe de Cilicia disertis verbis adfirmat Diodorus 15. 91, legendum censebat: provinciam Ciliciae iuxta ac Cappadociae, vel servata illa voce, *Ciliciae partem iuxta ac Cappadociam*. At vulgata bene constituta videtur propter Leucosyros, Syrorum reliquias in ea Cappadociae parte. Tum hic de patre loquitur, illud de filio valet, qui potuit amplificatam provinciam obtinere. *Tzschucke*.

4. *Ciliciae*: regio est minoris Asiae, Tauro monti subiecta, h. *Caramania*. -- *Cappadociam*: Est regio Pontica, quam Euphrates fluvius a maiore Armenia dividit. *Leucosyri* vero eam Cappadociae partem incoluerunt, quae ad ostia Thermodontis adiacet. -- *Adversus Cadusios*: Cadusii populi sunt Mediae ad Caspium mare porrecti. Cfr. Strab. L. II.

5. *Regiorum*: codices vel multis millibus hostium, regiorum quoque non paucis, vel multis millibus hostium et regiorum, vel denique omnino multis millibus interfectis, quod reddiderunt etiam edd. aliquae. De ipsa expeditionis calamitate tristisque eventu v. Plutarchum in Artax. cap. 24. etsi nihil ibi de Datame.

CAP. II. 1. *Autophradates*: Lydiae satrapa, qui post cum aliis a rege defecit. Diodor. Sic. 15, 99. -- *Defecerant*: Lycii, Pisidae, Pamphylii, Cilices, Syri, Phoenices et fere omnes Asiatici maris adcolae. Dio-

dor. c. 1. -- *Regis*: glossam putat Bosius, quia in vett. quidem edd. abest. Certe iniqua sede positum videtur.

2. *Dynastes*: infra *rex* c. 3. uti vocat etiam Athenaeus 4, 10. ipsum Θῦν, qua forma vel *Thus* hic etiam malit Lambinus. Nempe Paphlagonia antiquitus reges habuit, uti et docet Iustin. 57, 4. et Livius 1, 1. Igitur plus esse videtur dynastes, quam satrapes; certe latius valet, ut cum rege commutari possit, non item satrapes. -- *Natus*: pro quo ortus ex 2 MSStis. Tzschucke.

3. *Patroclo*: Hoc loco obiter corrigendus est *Nepos*, errorque redarguendus ex Homero, qui Iliad. V. 576, Pylaemenis interfectorem citat *Menelaum*:

Ἐνθα Πυλαιμένεα ἐλέτην, ἀτάλαντον Ἀρηϊ,
Ἀρχὸν Παφλαγίνων, μεγαθύμων ἄσπιστάων.
Τὸν μὲν ἄρ' Ἀτρεΐδης δαρικλατὸς Μενελάος
Ἔσαοτ' ἐγχεῖ νύξε, κατὰ κληῖδα τυχήσας. i. e.

Der de Pylaimenes dråpo, som var jämnvigtig med Ares, Paflogonernas drott, storsinte, besköldade männens.

Atreus' son, Menelaos, den lansberyktade, honom

Stack med sitt spjut, der han stod: och bredvid klafbenet han råktes.

4. *Dicto*: cf. ad Lysandr. c. 1. Male hic quidam libri et scripti et editi *regis*. -- *Omnia*: quia abest a 5 codd. et edd. antiquissimis, tamquam spurium, uncis signavit Heusingerus, qui et alias prius non primum dicendum fuisse existimat. -- *Ariobarzane*: qui etiam post a rege defecit, et cum aliis conspiravit in eo bello, quod moverat Tachus, rex Aegypti. Diodor. Sic. 15, 90. Nam quae hic *Nepos* narrat, ante id bellum facta sunt, ut adparet ex cap. 3. -- *Segnius*: sic et passim alii, veluti Sallust. Iug. cap. 65. Liv. 7, 18. Non igitur opus est substituere *secius*, ut quidam hic et alibi volunt. Praeterea voce *segnius* studii et operae notio infertur.

CAP. III. 1. *Omnibus*: sc. quorum ope minime indigebat. -- *Terribili facie*: notanda mutatio casuum in eadem serie, quae tamen exemplis minime destituitur. -- *Promissa*: libri etiam *prolixa*, quae est glossa, eadem in Virgilii eclog. 8, 34. notata. Tum optima

vel summam rei continet vel explicationi confir-
inservit. Sic hic *duplex* declarat *primarium*
Duplex est crassum, qualia sunt vel esse deb-
plicitia. -- *Amiculum*: pallium, vestis exterior, u-
interior. *Galea* notanda in cultu venatorum, u-
no eorum habitus. -- *Feram*: alias saepe absol-
nitur.

3. *Prospicerent*: ex codicibus quibusdam *ads-*
quod faciat ad admirationem. At hoc est
adstantium et contemplantium, et hic sequitur
sus et *agnosceret*. Est autem hic non tam ex
quo spectare, sed versus aliquem spectare, oc-
aliquem vertere, neque sic incommodum es-
mnes, in quo quidem illi haesitarunt. Cf. in
c. 12. -- *Non nemo*: al. olim *nemo non*. At il-
solum codices, sed et subiecta probant. Utriu-
negandi particulae sede discrimen notum.

4. *Tithraüste*: pro hoc Iphicratem addunt
chus in Artax. cap. 24. et Diodor. 15, 41. I-
crate vid. supra c. 2.

CAP. IV. 1. *Aegyptumque*: sine praepo-
uti fit passim. -- *Quae gens*: Synesis et hic
quae sensum respicit vel cognatam vocem.
etiam de populis. -- *Vexabat*: devastabat, in-
bus graviter infestabat. Cf. c. 4. -- *Portaren-*
tequam perlata essent; quae est causa coniunc-
gitur in via, et *arripiebat* hinc est: intercipieba-

2. *Aberat*: nempe exercitus in Aegyptios
hebatur Acae seu Ptolemaide in Phoenice, u-
incursio facta est in Aegyptum. Diodor. 15,
post cap. 5. in. Igitur *maiori re* bellum illud
-- *Sed*; praecedere sic alias solet *quidem*.

3. *Imprudentem*: quidam contra codices a-

imparatum, uti quidem legitur in Agesil. c. 2. Hic ex oppositionis iudicio utrumque uno vocabulo complexus est. -- *Dies*: alias solet postponi. Tum tempora praesentia et copulae in fine neglectus ipsaque membrorum brevis festinationem eleganter declarant.

4. *Taurum*: Taurus mons est Asiae, qui sublimi et continuo vertice a Pisidicis montibus ad Pamphyliam producit. -- *Pisidas*: Pisidiae populos, qui antea Solymi dicebantur. Pisidia autem est Asiae regio, Lycaoniae, Isauriae, et Pamphylicae finitima.

5. *Sumit*: alii olim cum 2 codd. capit. Utrumque latine. -- *Ferentem*: passive valet, ut alibi *vehens*. -- *Mithridati*: Ariobarzani filio. Vid. c. 10.

CAP. V. 1. *Ipse*: quidam *ipsum*; hic minus bene. Vid. ad Pausan. c. 4. -- *Acen*: Phoenices urbs, post *Ptolemais* dicta, h. *Acca*, ubi erat *ἑρμηνείον* Persarum in Aegyptum, ut adfirmat Strabo lib. 16. -- *Excepit*: hic est suscepit, ut passim.

2. *In quibus*: quum referatur ad praecedens de eius oppressione, tamquam primum, cui accessit *perscripta*, duri aliquid et asperi subesse videtur. Ex posteriori tamen voce eruenda est ellipsis *literis*, in quibus docuit. -- *Accidisset*: tenenda est vis plusquamperfecti, recte a Latinis auctoribus servata. Cf. ad c. 6.

3. *Regum*: al. *regiam*, neque hoc sine libris. Si *regum* latius, quod potest, extendatur, ad idem utrumque ipso sensu redit. Tum, nisi synesin subesse velis, *το* putant tueretur *regum*. -- *Fieri*: edd. ante Bosium; quo facile fieri. Hic receptam lectionem ex codicibus instauravit. -- *Ductu*: paullo superius illo *imperante*. Cf. ad Pausan. c. 1.

4. *Magnetem*: ex Magnesia. -- *Cappadociam*: cui praefuisse, et Paphlagoniam adiecisse ex his videtur. -- *Ariobarzane*: de eo v. cap. 2.

CAP. VI. 1. *Sed haec -- procedebant*: haec spuria quibusdam visa sunt; et transitus quidem hinc ad sequentia utique est paullo asperior. Alii hiemale tempus improbant, quod nihil ad rem valeat, alii pro-

nomen apud Persas et Macedonas (certe a
frequentatum. Forte etiam *Arsaeum*, quod P
bui potest ex libro Esther. 9, 9. -- *Vulnus*: c
mordaci dolore,

3. *Adversariorum*: etiam in bello dicuntur
stes, ut in Themist. c. 4. Vocis enim vis
latissime patet. -- *Turbam*: militum; λαὸς
Sensus: si militibus innotuisset. -- *Relictum*:
propius sit *desertum*. Sic infra. -- *Et*: al. se
tuentur libri veteres; recte.

4. *Intra*: in castris a Mithrobarzane; *for*
tame. *Vallum* castrorum notionem ex muniri
su infert. -- *Hac re*: alias *qua re*. -- *Tantum* c
unus codex et editiones inde a Lambino
quum in aliis varie haec corrupta legantur,
tem aptissime ad nexum, probante etiam us
valet *simulac*, *vix*. -- *Signa*: haec vox variis
rum bellicae vicibus declarandis inseruit, ve
ferre i. e. adgredi, *conferre* i. e. dimicare, et
Lexicis etiam notata. Quia signa sequi cog
milites, facile earum formularum vis ex ve
iectis intelligitur.

5. *Nova*: de insolitis, invisis, inopinis s
sic inusitatius etiam additur. -- *Compositoque*:
nitur alias *ex*.

6. *Cum eis*: contra eos ex nexu in opposi
stare ad partes, quas quis in certamine, vel bell
tur, referri solet. Stant enim pugnantes. Hi
re de vulneratis, occisis, qui stare i. e. pugn
pius nequeunt. -- *Castra*: ἀστυδेत्रον ad rei cel
notandam pertinet. Rem ipsam plures testant
quod solet, in singulis discrepant. -- *Perculit*:
Dion. cap. 5.

7. *Cogitatum*: substantive. Hic est consilium, et quod propius ferit, stratagema. Offendat forte eiusdem verbi repetitio, etsi antea est *excogitatum*; sed talia non respuit auctor. -- *Usquam*: Latinius quam *ullibi*, et sic *nusquam*, quae facile constantius hodie reddi possint. Huius stratagematis laudem lege in *Frontino* II. 7, 9, qui tamen a Nepote paulum discrepat.

CAP. VII. 1. *Scismas*: alii malint *Sisinas*, tamquam Persicis nominibus propius. Quaestio dubia parumque fructuosa. -- *Maximo natu*: sic in *Pausania* c. 5. *mater magno natu*, ubi quidem de sene, vetula, ut de *Timotheo* cap. 3. Idem declarant loca aliqua *Liviana*. At de aetatis discrimine inter plures liberos in primis *maximus natu*, ut in *Agesil.* cap. 1. Quod si utraque forma ipso sensu differt, *maximus natu* ponendum videatur.

2. *Intrare*: sc. in *Cappadociam*, quod ex nexu facile subintelligitur. Tum melius post *posset*, quam post *saltum*, incisi signum ponitur, ut *saltum* ad *praecoccupare* referatur.

3. *Portae*: angustiae viarum, arctissimae fauces, per quas tamquam per portas in latius spatium exitur. Gr. *πύλαι*, quod verbum exceperunt etiam Latini, ut *Mela*. Nos *Pass*: Gallo - Franci *defilées*. Nempe *Cilicia Tauro* et *Amano* montibus a *Cappadocia* dirimitur. Ex *Ciliciae* autem versus *Cappadociam* situ adparet, portas fuisse septentrionales. -- *Depulsus*: necessitatis vim bene exprimit.

4. *Ancipitibus*: *Curtius* 3, 7, 9. de his angustis: ubi circumiri, (regis copiae) ubi *ancipiti acie* opprimi possent. Cf. in *Themist.* c. 3. et supra c. 6. -- *Cum*: abest a *MSStis* et *Edd.* antiquis. Durius tamen est et insolentius, illo omisso, explicare *ibi*, quod desiderat nexus, nisi ex praecedentibus suppleas loci, qua forma, etsi rarius, occurrit. -- *Paucitati*: concinna oppositio.

CAP. VIII. 1. *Tamen*: *Lambinus*, invitis libris nec impellente usu, ante *tamen* inseruit *satius*. Potest quidem omnino recte; sed *τὸ* quam ita passim poni-

et bellicosum. Furem addit ex Dionysio Gra
Eustathius ad Homer. II. 2, 867.

3. *Aspendiorum*: ab oppido Pamphylicae
dicti. Mirum tamen, quod non potius Pa
commemoratur. -- *Captianorum*: ignotus populu
leg. *Caspianorum*, quod et nuper receperunt.
editiones subiiciunt *millia*, quod abest a
MSStis, quare et recentiores fere omnes u
posuerunt.

4. *Huius*: numeri s. exercitus i. e. talis.
disset: legitur etiam *cecidissent*; quod etsi ha
bri quidam, non tamen est necesse. Possit
ligi numerus. Forte tamen, quando *mille* t
substantivum cum genitivo struitur, singula
numero valet, cuius quidem pluralis vulgo es

5. *Duci*: aliud *geri*; est enim protrahi.

CAP. IX. 1. *Sicut*: exempli causa. --
sc. eorum. -- *Experiri*: cognoscere non simp
mente, sed sensu ipso et usu. -- *Itinere*: cum
in praemisso in libris adparet.

2. *Sui*: praeter vulgarem usum, quum a
nam speciem referatur, pro *sibi* dictum esse
Recte id quidem. Sed promiscui usus exem
satis multa. -- *Eo loco*: in eo agminis ordine
te, qua alias ipse dux solebat conspici.

3. *Vestituque*: glossae ex seqq. ductae
nem non temere movit, et hinc uncis contin
codices probant, plerique quidem. *Ornatus*
est totus adparatus militaris, qui sic arma
tum complectitur. *Ornatus* genus designet,
partem.

4. *Facere*: de molesta eiusdem verbi r

cf. ad Phocion, c. 3. -- *Parati*: sequ. infinitivo ex Graeca ratione, ut alibi.

CAP. X. 1. *Captus*: idem, etsi paullo aliter, narret Polyaeus 7, 1. -- *Ei*: pro *sibi*, ut fit passim, in primis ubi sensus inde existit minime dubius, quem hic constituit res ipsa et praecedens *se*.

2. *Dextra*: certae fidei signum, quod hinc adparet, etiam apud alias gentes. De Persis cf. Curtium 4, 4. Hinc *en dextra fidesque*! -- *Accepit*: al. *recepit*, quod et est in MSSis quibusdam et editionibus. Restat vero difficultas in *missam*, quam vocem edd. quaedam, omittunt, quia desit in MSS. quibusdam et rem ipsam per internuntios actam aliis patefecerit. Quod si retinueris, praesens certe non fuit, sed fidem datam absens, per literas aut internuntios, accepit. More autem Persarum id *dextra* data, quam quis perferret, factum contendit Heusingerus ex iis, quae collegit Brissonius de regno Persico lib. 1. *Tzschucke*.

3. *Capit*: Lambinus *agit*; usitate quidem, sed sine libris, et arbitrario usu. Nam et *capit* probum est. Hoc praecedit, illud sequitur. -- *Homini*: etiam de summis viris occurrit, veluti de Pompeio, Caesare, in primis ubi conditionem indicat. Sic supra c. 3. in. et in Eum. c. 4. Tum saepe valet *is*, et respicit eum, de quo agitur. -- *Nihilo*: comparativo, ubi adest, praeponitur. -- *Gerit*: bene de externa specie et signis.

CAP. XI. 1. *Parari*: sic passim loco gerundii, et hic quidem passivum ponitur, quia sermo est indefinitus. -- *De eaque re*: sic 5 codices; alii *de qua re* scribunt.

2. *Ante aliquot dies*: non satis accurate Nepotem hic locutum esse, monet Bremius, quum nexus et Latini sermonis indoles requirat: *aliquot diebus ante*, quia illud respiciat loquentem, hoc rem narratam. Notandus certe videtur hic locus. -- *Obruit*: abscondit; modus rei pro *re*: vel *defodit*, consequens pro antecedenti ex connexorum ratione. *Impositum*, pro quo contra codices alii *infossim*.

3. *Diversi*: in diversas partes, unde convenerant. Temporum diversitatem ipsa rei series et oratio tu-

entur. -- *Quiddam*: sic passim *obliviscor* cum accusativo. -- *Aversum*: ratione vultus dicitur; hinc per tergum.

4. *Priusque quam*: soni asperitatem non semper, ubi facile poterat, avertit. Sic in Pausan. c. 1. et passim alibi. -- *Amicitia*: simulato amico, sic apte, ut respondeat τῷ *perfidia*. Ceterum contra fidem datam Sinopen oppugnasse notatur ex Polyæno 7, 21.

EPAMINONDAS.

CAP. I. 1. *Polymnis* pro *Polymni*, quod habent codices. At Pausanias L. IV, 31. vocat Epaminondæ patrem Polymnidem. Hinc esset Polymnidis græcæ formâ; sed Latinâ Polymnis in genitivo dici potest. Cfr Themist. c. 1. Ignoratur Epaminondæ mater; id quod mirum est, siquidem vixisse illam constat, Epaminonda ad Leuctra historiam reportante.

2. *Praecipienda*: edocenda, praemonenda. Differt enim a *iubere* sic, ut expositionem, demonstrationem, modum rei faciendæ contineat. -- *Videntur*: modeste mollit præcedentis verbi, si qua offendere possit, asperitatem. -- *Referant*: accommodent, comparent. Ne mores alienos, sive alienae gentis metiantur ex suae civitatis aut gentis moribus; sed considerent, omnia maiorum institutis et patriis moribus iudicari et alia aliis populis esse honesta et turpia, ut dictum est in ipsa Auctoris præfatione.

3. *Musicen*: Romanorum moribus olim cantare ingenuis hominibus, vel privatis, indignum visum. Quidni principibus? Cfr Macrobi. Sat. 2, 10. et Tacit. Ann. 4, 14. Procedente tandem tempore non prorsus turpis ab omnibus Romanis habita fuit *Musica*. Antonium Philosophum et Alexandrum Severum et cantasse et musicen calluisse, constat. -- De *Saltatione*, Romanis indecora, vide quae ad Praefationis locum adnotavimus.

4. *Primum*: accurata partium descriptio secus atque in aliis vitis. Particularum *primum*, *deinde*, *tum*, *postremo*, usus in divisionibus et progressionibus notandus. -- *Si qua*: veluti acute dicta, qualia multa servavit Plutarchus. -- *Omniū*: cf. cap. 10. extr. Sic principem Graeciae vocat Cicero Tuscul. Qu. 1, 2.

CAP. II. 1. *Igitur*: in progressionem et transitu ad ipsam summae singularumque partium expositionem. -- *Honesto*: quod quidam referebant ad Spartanos illos in Cadmi historia. Pausan. 8, 11, 5. Minus quidem est, quam *nobilis*, neque tamen mediocris vel humilis. Γένους δόξαν diserte notat Pausan. 9, 13. etsi πατέρα ἀφανῆ, patrem obscurum, illi tribuit Aelianus V. H. 12, 43. quod tamen ad res gestas vel pauperlatem, quam et alii cum nostro memorant, referri potest.

2. *Ut nemo*: luculentior et efficacior superlativi periphrasis. Ita vero omni artium disciplina fuit eruditus, ut, quod in Iustino 6, 8. legitur, mirabile videatur, unde esset tam insignis militiae scientia homini inter literas nato. Ceterum disce hinc, quibus artibus iuventutem erudiendam illo tempore putaverint. -- *Dionysio*: Excellentem hunc Thebanum lyristen, a quo eruditus dicitur Epaminondas, cum Lampro in peritorum musicorum numero recenset etiam Plutarchus de Musica. Lamprum et Damonem alii etiam praeterea ab hac arte laudant. Damon hic fuit Atheniensis, qui harmoniam Lydiam excogitasse fertur remissam, qua ebrios et petulantes iuvenes miro modo ad modestiam reducere solebat; quemadmodum ferocientes animos mollire Pythagoras dicebatur, seditio- nes accensas inhibere Asclepiades, lymphaticos morbos mitigare Xenocrates. Lamprus a Plutarcho inter eos, qui recte movendis instrumentis lyricis excelluerunt, adnumeratur; quamvis a Platone, in Menexeno, imperitus dicatur musicus. Qua in re non consentit Athenaeus, a quo dictus est vir aquae potator, sonorus et valde sapiens.

3. *Carmina*: disputatur de hac voce, et quidam uncis incluserunt, quia abest in 3 codicibus. -- *Olym-*

piodoro: Orthagoram ex Aristoxeno adiungit Athenaeus lib. 4. extr.

4. *Lysim Tarentinum*: Hic Tarento, Magnae Graeciae, vel Italiae inferioris, oppido, ubi docuit Pythagoras, Thebas fugit, quia, post Pythagorae mortem, Pythagoraei a contraria Cyloniorum factione infestabantur, aedibus, in quas convenerant, inflammatis, e quo incendio noster evaserat adolescens. Scholam ille dein Thebis aperuit, eo quidem tempore, quo Polymnis vivebat, vir nobili genere natus, qui, licet pauper, filium tamen Epaminondam liberalibus artibus erudiri voluit: quare Lysi tradidit instituendum. -- *Tristem et severum senem*: i. e. morosulum, difficilem, subacerbum. Senex et sua natura et severo philosophiae studio austerus, h. l. adolescenti hilariori opponitur.

5. *In doctrinis*: praepositionem, quam hic et plures edd. abiiciunt, etiam alibi noster praeponit, ut in Alcib. c. 11. Tum doctrinae ex nexu sunt philosophicae, quae illo tempore plurimum valebant. -- *Utique*: est maxime, ut saepius in Livio et posterioribus. Quare post *Graecia* incisum minus posuimus.

6. *Palaestrae operam dabat*: Hoc erat in Graecorum moribus positum, ut iuventus omnis artibus maxime Gymnicis, exerceretur. In palaestricis ludis decertabat variis studiis, ad quae requirebantur et vires et velocitas. -- *Currendo et luctando*: Locus hic est obscurior et varie scriptus. Alii eliminant, alii retinent verbum *luctando*. -- *Ad eum finem*, quoad: i. e. tam diu, quam, ut infra cap. 9. scripsit: *usque eo retinuit, quoad renuntiatum est*. -- *Stare et completi*: proprie dicuntur de luctantibus. Duplex vero erat lucta: alia *erecta*, quae peragebatur a *stantibus*, unde *stare* etiam et dicuntur luctatores, si eum, quem ceperant, locum retinerent; alia *volutatoria* iacentium: a qua, utpote quae ad spectaculum pertinuerit, Epaminondas, bellator, non ludio, abstinuit. Sensus ergo est: ut Epaminondas, qui et *currere* et *luctari* dicerat, *stans* vel erecto corpore, se sustineret, ne procumberet, aut statu demoveretur; sed, prope ho-

stem positus, eum *complecti* et, cum eo *contendere* posset. -- *Ephebus*: i. e. puer, iuvenis, qui ad annos iuventutis accessit, qui XV annorum aetatem explevit: ab ἐπὶ et ἡβη, *pubertas*. Romani forte imitati sunt in hac locutione Graecos, qui dixerunt παῖδα ἐφηβον.

CAP. III. 1. *Plura*: al. *plurima*. -- *Modestus*: quod laudatur in honoribus petendis, in victu cultuque. -- *Fortis manu*: de hac formula, hic dubitatio iniicitur, quia de animi bonis se hic expositurum esse promiserat.

2. *Ioco mentiretur*: Simile quoddam de Ptolemaeo tradit Arrianus, de Iuliano Mamertinus, de Attico idem Nepos. Tanto eum odio mendacium habuisse, credibile est, quod et natura et philosophiae praecepta illud ipsi instillassent. Ita mendacia quoque odebant Persae, qui liberos suos vera semper loqui docebant: immo Cambyses mentientes ultimo adfecit supplicio. Cfr Herodotum Libb. I et 3. -- -- *Commissa celans*: Non blatero, non nugator erat, sed fidem servabat. Atque hoc quidem ex disciplina Pythagorica habuit, quae silentium et fidem religiosissime colendam mandabat. Si sanus est locus, ita in hac serie ferri illa possunt, ut fortitudinis, quae ipsa in animi bonis numeratur, signum adposuerit, bellicue peritiam ipso usu praestitam indicarit.

3. *In circulum*: Circulus, vulgo dicitur coetus coeuntium ac confabulantium, qui collatis capitibus velut circulum faciunt et coronam. Mos in *circulis* philosophandi disserendique Sophistis fuit usitatus, qui ubi scirent convenire frequenter homines, in foro, et circulis disputationes et ἐπιδείξεις suas venditabant.

4. *Paupertatem*: eam multi omnino memorant, quidam singulatim declarant, sic, ut unam tantum habuerit vestem, inventumque fuerit in eius supellectile nihil praeter ahenum et verum unicum. Aelian. V. H. 5, 5. Frontin. 4, 3, 6. -- *Caruit*: quia non petebat; igitur ex Graeca ratione est *carere voluit*, uti in activis saepe latet voluntas, conatus et similia, quod et Latini sunt imitati. Sensus est: amicorum facultatibus, ad vitae sustentationem oblatis vel paratis, uti noluit. Ita enim *tueri* ex nexu et adiunctis intelligi

hic debet. Confirmat Plutarchus in Pelopida cap. 3. ubi adduci non potuisse scribit Epaminondam, ut eius divitiis uteretur.

5. *Fide*: an ipsius, an amicorum intelligenda sit, exemplo subiecto declarat. Nempe ubi de aliis sublevandis ageretur, tunc demum fide sua (*Credit*) usus est, et, quantum apud amicos valeret, probavit. -- *Amicis omnia communia*: Epaminondas, a Tarentino Lyside doctus, Pythagoricos secutus est, qui sua bona in medium collata cum amicis habebant communia: etenim κοινὰ τὰ τῶν φίλων.

6. *Concilium*: al. *consilium*. Illud tuetur sequens *imperabat*. -- *Cuiusque*: uncis signarant quidam: videtur ad nimiam diligentiam referri et eo magis retineri posse, quod apertius alibi otiosa immittuntur. -- *Imperabat*: pro re subiecta leni et amico sensu accipi debet. Inde vero eius auctoritas elucet. -- *Adducebat* eum, qui quaerebat: i. e. procum, virginis sponsum. -- *Fecerat*: i. e. collegerat, comparaverat. Cf. in Cim. c. 1.

CAP. IV. 1. *Tentata*: apte de iis, quae exploramus, vel superare, labefactare conamur. -- *Diomedonte Cyziceno*: i. e. Qui ex Cyzice, Bithynia urbe, oriundus erat. Tentatus etiam fuit a *Iasone*, Thessalorum tyranno, qui ad eum summa paupertate laborantem, quinquaginta auri talenta adduxerat, vel, ut alii volunt, duo aureorum millia. Cfr Plut. -- *Namque*: periodicam formam, qua commode poterat uti, infringunt minuta narrationis segmenta. -- *Artaxerxes* est Mnemon.

2. *Diligebat*: imperfectum, quia non partem ipsius primariae narrationis constituit, sed aliunde appenditur. De sensu vocis diligere cf. Pausan. c. 4. in. -- *Nihil*; minime, Graecorum οὐδέν. -- *Nam si ea*: apud Plutarch. sic effertur: τὰ συμφέροντα Θηβαίοις φρονῶν, ἔξεις προῖκα φίλον Ἐπαμινώνδαν· τὰ δὲ μὴ συμφέροντα, πολέμιον. i. e. Si ea, quae conducant Thebanis, cogitaveris, statim habebis Epaminondam amicum; si vero quae non conducant, hostem. -- *Pro*: Est Graecorum ἀντί.

3. *Te, qui*: quidam etiam *Tu, quod*, vel *Tu, qui*, quod sit anacoluthon, haud quidem insolens. -- *Id*:

poterat dicere *eam*, ut proxime *pecuniam* respiceret. Sed sic in universum elocutus est. -- *Ad me*: componi debet cum *pervenisse*. -- *Deduci*: de comitatu e loco in locum. Melius igitur hic quam *duci* quorundam librorum. -- *Eo*: uncis notavit Heusingerus, quia possit salvo sensu abesse. Possit, ut multa hic illic, at tuentur libri.

4. *Satis testimonium*: usitatus seq. genitivo ponitur. Neque tamen alii, in quibus Cicero (*satis consilium*) hanc formam fastidiunt. Nempe sic ad verbum proxime refertur. -- *Millibus*: auget. Tum *versus* etiam de prosa oratione i. e. linea, quorum numero libri magnitudinem olim solebant notare.

CAP. V. 1. *Et*: alii *etiam*: quia suspectum in Nepote et pro *etiam*. At cf. Thrasyb. c. 1. Attic. c. 8. -- *Ut nemo*: virtutis huius notio comparatione hac luculentius est exposita et magis aucta. Ceterum eadem de causa eum sibi socium adiunxerat Pelopidas, ut refert Plutarch, de Politic. -- *Concinnus*: varie explicatur. Equidem posuerim in apta partium compositione mutuaque ratione, quare ad elegantiam recte refertur. Contra *ornatus* spectat ad paratum copiosum et splendidum. Argute et apte respondebat cum brevitate et suavitate. A multiloquio ergo abhorruit: multa enim audiebat; sed pauca loquebatur. *De concinnitate orationis* cfr. Cicero Orat. c. 12. 24. Tzsch. -- *Perpetua oratione*: est in tota oratione, quae continua est et nusquam interrupta, cuius partes singulae arctissime cohaerent. Talem Orationem *perpetuitatem dicendi* adpellat Cicero Orat. c. 2.

2. *Meneclidam*: al. *Meneclidem*. Utrumque rectum est. Illud tamen, *as* pro *us*, de Thebanis usitatus, ut Pelopidam, Epaminondam. Hunc Meneclidem Plutarchus commemorat in *Pelopida*. -- *Ut*: modum rei praecedentis indicat, et, quod in universum antea dictum erat, moderatur. Sensus, quatenus id de Thebano praedicare licet.

5. *Plus virium, quam ingenii*: Id quidem ob crasum, ut volunt, aërem. Est notus Horatii versus:

"Boeotum crasso iurares aëre natum."

Et illud Ciceronis: "*Athenis tenue coelum, ex quo etiam acutiores putantur Attici: crassum Thebis: itaque pingues Thebani et valentes.*" De Fato. Neque vero tota est coeli iniuriae adscribenda Thebanorum obesitas. Boeotia primum populis barbaris et agrestibus fuit inhabitata, inter quos fuere Hyantes, quos, nomine contracto, Graeci propter inscitiam *ῥας*, *sues*, vocabant. Antiquae severitatis homines, belloque adsueti, Graecorum evasere fortissimi. Hinc, quum inter arma plerumque silent Musae, litteras et politiorum hominum neglexerunt commercium. Cfr Strab. et Harles. -- *Otii*; Pacis falso nomine cives tuos alieno iugo et dominatui subiicis. -- *Pax bella*: Recte ergo Cicero: "*Bellum ita suscipiatur, ut nihil aliud, nisi pax quaesita videatur.*" De Offic. I, 23.

4. *Diutina*: elegans mutatio adverbii *diutius* in adiectivum, sc. *pace*. Tum in *palaestra* et *castris* concinna est oppositio. -- *Meneclidas*: dedi et hic cum Heusingero et Harlesio Dorica forma, ubi post cum pluribus *Menecida*. Alii *Meneclides* et post *Meneclide*, etsi in posteriori iidem non omnes sibi constant. *Tzsch.* -- *De uxore*: i. e. quod pertinet ad uxorem; et sic saepe apud Ciceronem in Epist. Ceterum uxorem commemorant Polyaeus 2, 4. et Plutarch. in Parallelis, qui et filium Stebrotum ex Ctesiphonte producit; forte ex amica, meretrice, susceptum. Cfr infra ad c. 10.

5. *Suspicionem*: passive, ut passim etiam in Cicerone. Nempe suspectus erat apud cives adulterii *Meneclides*. -- *Urbem*: Troiam. -- *Contra ex*: plerique codd. *contra ea* (ut in praefat. infra cap. 10.) -- *Una urbe nostra*, quod et tuetur Heusingerus, impugnante Stavereno. Praetulerim, quia brevius est et concinnius, nisi sonus offenderit. Sunt nempe ablativi absoluti i. e. quum una esset urbs nostra. Intelligit autem Thebas, et *dies* innuit pugnam Leuctricam. Ceterum elegans est haec prioris sententiae inversio. *Tzschucke.*

CAP. VI. 1. *In conventum*: Megalopoli, qui con-
Cornel. Nepos.

stabat Arcadum legatis 10,000. Arcadum enim conventus dicebatur interdum συνέδριον, interdum δὲ μύριοι. -- *Societatem facerent*: i. e. inirent foedus, se sibi coniungerent. -- *Callistratus*: Fuit illi cognomen *Aphydnaeus*. Orationem eius, quam apud Lacedaemonios habuerat, adfert Xenophon *De Reb Graec.* 6, 4. Addit Plutarchus, Callistrato audito, Demosthenem ad eloquentiae studium excitatum fuisse.

2. *Multa*: Sic in Timol. c. 5. *nonnulla invehī, fōrifras, utfara emot.* Scilicet adverbii vicem ex Graeca ratione talia saepe sustinent. Sic multa queri, lacrimare et similia, ubi verbum per se et simpliciter accusativum non regit. -- *Posuisset*: interposuisset, ut in Pelop. c. 3.

3. *Orestem et Alcmaeonem*: Orestes, Agamemnonis et Clytaemnestrae filius, dolosam patris mortem ulturus, matrem suam interfecit: propter quod scelus furiis agitatus est matricida, quibus non ante purgari potuit, quam ad aram Dianae Tauricae flagitium expiaverit patratum. *Alcmaeon*, Amphiarai et Eriphyles filius, suam quoque interemit matrem, quae, monili aureo corrupta, maritum Amphiaräum, qui in bello Thebano terrae hiatus absorptus est, Polynici prodiderat. -- *Thebis Oedipum natum*: Pater eius Laius, quem nescius occidit; mater vero Iocasta, Creontis Thebanorum regis filia, quam, soluto Sphingis aenigmate, uxorem pariter nescius duxit, ex qua Etheoclem et Polynicem suscepit, qui, de regno disceptantes, mutuis se vulneribus fratres confoderunt; lege Sophoclem et Euripidem. Queritur ipse apud Senecam: -- -- "Occidi patrem,

Sed matrem amavi, pro! loqui Hymenaeum pudet."

5. *Procreasset*: al. *procreasse*; illud propter praecedens qui praeferendum est. Contra, si quem praecederet, posset ferri, Graeco usu, Latinis etiam noto, ut in Themist. cap. 7. -- *Legati ante*: haec verba, quae in edd. antiquis desiderantur, post ex codd. revocata sunt, ita tamen, ut plerique tamquam spuria uncis includerent; quidam contra tuenda susciperent.

5. *Legationum*: i. e. legatorum; abstractum, ut

saepe pro concreto. -- *Tyrannidem*: quam adfectabant post victoriam ad Aegos flumen reportatam. cf. in Lysandro c. 1. -- *Coarguit*: i. e. crimini dedit, insimulavit, vel eos esse tyrannos rebus apertis docuit. -- *Leuctrica pugna*: De illa Diodor. S. l. XV., Xenoph. VI., Plutarch. in Pelopida. In ea Cleombrotus, Lacedaemoniorum rex, cecidit, cum multa prodigia, et ostenta cladem illam antecesserint. Porro, *Leuctra* est vicus Boeotiae iuxta Thespias, liberam urbem, Heliconi proximam. -- *Sociorum*: quales erant Elei, Argivi, Arcades. v. Plutarch. in Pelopida c. 24. et Xenophont. in Agesilao 2, 25.

CAP. VII. 1. *Fuisse*: omisi nunc cum aliis *autem*, quod editiones quaedam antiquae subiiciunt. *Tzsch.* -- *Iniurias*: luculentum exemplum producit Val. Max. 3, 7. quum cives irati, contumeliae causa, ei curam sternendarum viarum, quod sordidissimum apud eos erat ministerium, mandarunt. Alia noster adposuit. -- *Invidiam*: in primis quod in proelio ad Corinthum, repressa caede, Lacedaemoniis pepercerat. Diodor. 15, 72. -- *Duxque*: quem Cleomenem vocat Pausanias 9, 15. Refert autem ad eam expeditionem, quam susceperunt Thebani in Alexandrum, Thessaliae tyrannum, qui perfide Pelopidam in vincula coniectum tenebat. De qua re etiam narrat Diodorus 15, 71. Cf. in Pelopida c. 5. -- *Errore*: ex praecedenti *imperitus* intelligitur. -- *Multitudo*: codd. aliqui pro hac voce substituunt *res*. Displicet utique *illa multitudo*, quum nihil eiusmodi, quod discrete numerum declaret, praecedat, et malim *deducta res militum*, uti in codd. exstare notatur. *Deduci* autem de illis dicitur passim, qui in malum incidunt. *Tzsch.*

2. *Numero*: i. e. loco, uti Cicero in Divin. in Verrem c. 19. *parentis numero*, pro quo paullo ante dixerat *loco*. De ipsa re Pausanias c. l. ἐν τοῖς στρατευομένοις ἐτάχθη. Plutarchus in ὁπλίταις eum tunc fuisse narrat, et Diod. Sic. c. l. habet ἰδιωτεύων. h. e. *privatus*, non cum imperio. -- *Adhibuit*: accommodate i. e. oblitus est. Ita Liv V. de Camillo: *Maluit hic tantus vir patriae, quam iniuriae suae memor esse.*

-- *Illustre*: sc. factum, splendidum facinus. -- *Reduxit*: recepto Pelopida. -- *Peloponnesum*: cf. in Iphicr. c. 2.

3. *Duos*: ita etiam Appianus in Syr. c. 41. Alii plures memorant, summum tamen Epaminondam. -- *Hi*: alii *hic*. Tⁱ c adhaesit ex sequenti voce. Subiicitur quidem *his*. -- *Criminibus*: i. e. criminationibus, uti saepe. -- *Abrogatum*: consentit et hic Appianus in Syriacis c. 41. Alii tamen quatuor mensibus supra legitimum tempus Boeotarchiae munus gessisse scribunt. Cf. infra.

4. *Populiscito*: melius quam quod quidam habent *plebiscito*: de quo ad Aristidem c. 1. -- *Inscientiam*: vox proba, uti docet Cicero de Off. 1, 3, 4. et alibi, pro qua olim edd. substituebant *inscientiam*. Opponitur rerum usui, experientiae.

CAP. VIII. 1. *Causam*: cur non paruissent, et hinc omnino hic est culpa. -- *Opera*: explicatius et ad culpam Epaminondae et ad eorum excusationem augendam. -- *Factum*: notanda est elegans periphrasis pro simplici verbo; *suaque opera legi non obediisse*. Sic, ut unum exemplum adferam: Cic. de Senectute c. 12. *Invitus feci, ut Flaminium eiicerem ex senatu*. Adhibetur illa apte, ubi subest notio adparatus, operae. -- *Dixerant*: quidam legunt *dixerunt*. Tzschucke.

2. *Periculo*: hoc vocabulum, multis multorum coniecturis et explicationibus agitatum est. In potioribus coniecturis adparent *scapulo*, *cippo*, *titulo*. Auctores Graeci vel *στήλη* habent, vel *τάφος*, ad quorum sensum explicatione facta propius illa vox admoveri debet. Scilicet Epaminondas quidem obtulit se poenae, legibus constitutae; sed petiit, ut in actis, in quibus suum periculum, usitato more, ad memoriam notaretur, talia inscriberent, quae subiungit. Habent enim civitates bene compositae tabulas publicas, in quas nomina et causae publice punitorum referuntur. -- *Leuctra*: Gr. Λεύκτρα, ων. Fuit vicus Boeotiae; ipsa pugna celeberrima, in qua Lace-

daemoniis praefuerunt Cleombrotus et Archidamus. Acerbe autem *coëgit superare pro superavit* simpliciter. Tum apte, quia in *coëgit* subest vis, iniuria et damnationis causa praetexta. Hoc proelium carmine Heroico descripsit Hegemon, poëta Epicus Alexandrinus, sive ex Alexandria Troadis oriundus. Thebanis, hac victoria elatis, et ioco rogantibus prope Eurotam: *ubi nunc sunt Lacedaemonii?* unus e captivis Spartanis respondit: *absunt; alioquin vos huc non venissetis.* Neque hoc iniuste, nam ante hanc pugnam, ut adfirmat Pausanias, Lacedaemonii numquam fuerant devicti. Idem Pausanias refert, Epaminondam, oraculi responso monitum, Aristomenis Messenii clypeo in hoc proelio fuisse usum. Elegia, statuae Epaminondae inscripta, apud Pausaniam in Boeoticis, his effertur verbis:

Ἡμετέροις βελαῖς Σπάρτῃ μὲν ἐκείρατο δόξαν·

Μεσσήνῃ δ' ἱερὰ τέκνα χρόνῳ δέχεται.

Θῆβαι δ' ὀπλοῖσιν μεγάλη πόλις ἐσεφάνωται·

Ἀυτόνομος δ' Ἑλλάς πᾶσ' ἐν ἑλευθερίῃ. i. e.

Genom mina förslag förlorade Sparta sin ära:

Och med tiderna får helga Messene en ått:

Åfven Thebanernas våldiga stad bekröntes af vapnen:

Och, lagmyndig, är all Hellas i frihet försatt.

3. *Libertatem:* scilicet Lacedaemonii principatum Graeciae sibi arrogaverant, a quo potentiae fastigio tunc et post proelium ad Mantineam praeter opinionem deiecti sunt. Hinc supra c. 6. *tyrannis Lacedaemoniorum.* -- *Satis haberent:* contenti essent, adquiescerent. Ita optimi scriptores. Recurrit in Hannib. 10. sequente infinitivo.

4. *Messene:* urbs Peloponnesi, olim regio et pars Laconicae. Cf. Strabo lib. 8. -- *Constituta:* etiam restituta, ut in Pelopida c. 4. magis quidem proprie, quum Epaminondas Messeniis ditionem restituerit, ex qua 300 fere annis ante a Spartanis fuerant eiecti; ipsam etiam urbem ab iis dirutam instauravit. -- *Discessit:* de eventu certaminum in foro, acie, dici solet.

CAP. IX. 1. *Mantineam:* Gr. Μαντίνηα, urbs Ar-

cadiae, quam hodie putant esse Tripolizza. De proelio multi. -- *Hostibus*: alii *hostes*, utrumque casum notat Priscianus lib. 18. -- *Unius*: tenenda hic oppositio et forma periodica. -- *Facta*: omittunt libri veteres.

2. *Sparo*: iaculum rusticum, rude, in modum pedis recurvum. Graeci hic habent *δόρυ*, Latini *hasta*. Sic paullo post *hastile* Noster habet. Ipsum necis auctorem Athenienses et Thebani iactarunt Gryllum, Xenophontis filium: alii alium. Paus. 8, 11, 4. -- *Emissurum*: i. e. *amissurum*, quod quidem apte de vita, non item de anima, spiritu, dicatur.

3. *Vicisse Boeotios*: dubiam alii faciunt victoriam: certe post Epaminondae mortem utrosque sibi suo iure adtribuisse, refert Xenoph. Hist. Graec. 7, 5, 26. *ἀμφότεροι ὡς νενικηκότες τροπαιὸν ἐστήσαντο*. Ceterum de Epaminondae morte et ultimis eius verbis multi narraverunt, e quibus conferri possunt Cicero de Finib. 2, 30. Justin. 6, 8. -- At non solus Epaminondas et antiqui heroes tantae virtutis dedere documentum; sed et recentiores, sed nostrates. Iuvat in nobilium, qui haec legerint, iuvenum et exemplum et stimulum, excitasse generosissimum popularem, T. STÅLHANDSKE, qui, ut narrat Schiller, post multa et immortalia in bello Germanico, quod a trium decenniorum mora nomen traxit, praeclare facta, acceptis in proelio Lipziensi diris vulneribus, animae magnae prodigus, sub dumetis secubuit, exspectans pugnae acerbissimae exitum. Quem dum audivit, suis secundum, moribundus, fere eadem, quae Epaminondas, triumphantis verba clamavit. Cfr. Gesch. des dreyzigjährigen Krieges.

CAP. X. 1. *Uxorem*: Polyaeus tamen 2, 2. illi dat *γυναῖκα*, *uxorem*, quod vel suspectum habent, vel de meretrice explicant. -- *Quod-relinqueret*: haec verba post *diceret*, uncis adpositis, spuria iudicant, tamquam ex c. 5, 5. huc arcessita. -- *A Pelopida*: amicis mortem deplorantibus hanc orationem tribuit Diod. Sic. 15, 87. ubi Epaminondas etiam aptius de duabus filiabus respondet, de pugna Mantineensi et Leuctrica.

Heroum filii noxae. Unde et perversam p
gustus solitus erat adpellare *vomicas* et ca
Quin et degeneres istos liberos comparavit
Laërt. *corporis excrementis, pituitae, pedic*
terum de coelibatu suo eadem fere prolo
lexander: *Orbitas mea, quod sine liberis*
nitur: sed errat Philotas; in vobis liberos
consanguineos habeo: vobis salvis orbus esse
sum. Curtius VI. 9. -- *Vide:* in modesta
sione ad adtentam cogitationem parata. Sin
an. Contra *vide, ne non* in efficacioribu
-- *Natam:* haec est concinnitas in brevitat
dendi, quam supra c. 5. de eo praedicavi
arce: sc. Cadmea.

5. *Domo:* infra in Pelopida c. 4. ubi
cum respicit, *domi quietus fuit*, et sic in
9. *domi se tenere*, et alibi, quare etiam sic
quae edd. reposuerant. At codd. omnes hic
altera forma. *Domi* tamen maiori consensu
et *domo* ope particulae *in* explicari debet,
in Eumene 5. *se uno loco tenere* et similia
rum: sc. civium, ex nexu. -- *Ad Cadm*
Thebarum, a Cadmo condita. Cf. in Pe
1, 2. Codices *achademiā* vel *academiā*;
dam, ad Cadmiā. Tzschucke.

4. *Pugnare:* ita olim edd. quaedam, qu
runt codices. Hodie omnes *pugnari.* -- S
militibus in acie, unde omnino *pugnare*, qu
mis, in prima acie, in primis ordinibus, er
tis insignioris documentum et honorificum.
bas: idem praedicant Strabo I. 9. Diod. Sic
Iustinus 6, 8. et alii. Pro *eat* 2 codd. *it;*

lius, quia confidentius adfirmat. Post Leuctricam victoriam Graeciae principatum Thebani adfectarunt. Ut post abscessum Epaminondae, qui patriam Lacedaemoniis imperantem reliquerat, quam servientem acceperat, non tantum Graeciae principatus spem, sed et suum amiserunt imperium. -- *Unum*: lautissima omnino haec est laus, ex oppositione eminenti. Sic et Sallustius: "*Mihi multa cogitanti constabat, paucorum civium egregiam virtutem cuncta patrasse.*"

PELOPIDAS.

CAP. I. 1. *historicis*: igitur doctis, literatis, quos Cicero pro Murena c. 7. cum historicis coniungit, et populo opponit. -- *Magis notus*: variatio simplicis comparativi.

2. *Historiam*: latius igitur patet, quod et adiuncta declarant. Nam connexa simul complectitur et in aliorum res eodem tempore gestas exspatiatur. *Historia* plura dat plurium: *vita* ad unum, cuius causa scripta est, omnia maxime refert. Sic Plutarchus in Alex. in. οὐτε γὰρ ιστορίας γράφομεν, ἀλλὰ βίους. -- *Summas*: potiores, praecipuas. Subintellige *res*, quod addit in Eumene c. 7, 9, 10. Igitur supra *res* omnino latissimo sensu posuit, nunc ad exstantiores, insigniores, redigit. -- *Adtingere*: brevitatem, tenuitatem indicat, cui *explicare* opponebatur. -- *Lucide*: apte haec componit. Ceterum elegantia praefationis notanda videtur.

3. *Olynthum*: ut adiuicaret Amyntam, Macedoniae regem, qui, quum ei satisfacere noluisent Olynthii, urbem oppugnare meditabatur. Diodor. Sic. 15, 19. Paulo aliter Xenophon in Hist. Gr. 5, 2. Fuit autem Olynthus urbs Thraciae iuxta Macedoniam. -- *Perpaucorum*: qui fuerunt Archias, Leonidas et Philippus, Plutarch. in Pelop. c. 5. Turpiter vero id factum, et mala fide, omnes monent. -- *Cad-*

mea: vide Epamin. cap. X. -- *Adversariae*: in qua Ismenias, Pelopidas ipse, aliique. -- *Publico*: contra Diod. 15, 20. clam ephoros mandasse scribit, ut, opportunitatem nactus, arcem occuparet.

4. *Pecunia*: δέκα δραχμῶν μυριάσι. Plut. in Pelopida c. 6. qua efficiunt summam circiter 11,000 thalerorum argent. Ab interitu eum servavit Agesilaus, quippe qui id factum probabat, atque adeo mandasse vulgo credebatur. In eius remoti locum substitutus est Lysanoridas. -- *Peloponnesium bellum*: Huius belli facta est supra in Pausania et Lysandro mentio, quos adeas. -- *Adversus*: absolute, ut in Ages. c. 4. et alibi. Sic *contra*. In Miltiade c. 4. addit *se*. -- *Partim*: debebat sequi *partim* ut c. 3. quod alibi dicitur *alii* - *alii*. Sed ita passim deflectunt auctores et Latini et Graeci.

CAP. II. 1. *Non quo*: sequente *sed ut*, de consilio dicitur, at de caussa *non quo* - *sed quia*, vel etiam *sed quod*. Tzschucke. -- *Quemque*: i. e. *quemcumque*. Ita enim optimus quisque. Ita vero post *ut* incisum minus poni debet. -- *Obtulisset*: proprie sic et apte, ut alibi *obiicere*. *Eo* ad praecedentia referendum, non ad *quo*.

2. *Maximi*: intelligendi Polemarchi, inque iis praecipue Archias et Philippus, quod ex Xenoph. in Hist. Gr. 5, 4. et Plutarch. in Pelopida c. 11. elucet. Secundum hunc Philidas γαρματεὺς (StatsSecreterare, Canzler,) consilii illius conscius eos ad epulas invitaverat; sed Ἀφροδίτῃ illo die epulis celebrasse narrat Xenophon, quod propter verbum *consueverat* verius videtur. Magistratus in plurali de collegio. -- *Magnae*: praeposit in fronte quasi sententiae, ut adtentione iniecta lectores praeparet. Si ipsam rem spectes, conferri potest Thrasybulus c. 1. et 2. ut taceamus aliorum loca. -- *Duodecim*: consentit in numero Plutarchus c. 8. Xenophon tantum septem habet. -- *Centum*: Plutarchus c. 1. cap. 8. cum exsulibus omnino in domo Charonis ad facinus adgrediendum convenisse dicit 48, idemque repetit de genio Socratis, ubi pro-

lix de illa Thebarum conversione exponit. *Amplius* autem vel sic unde, vel sequente *quam*, ponitur.

3. *Percussa*: plus valet, quam *percussa*, quod et hic, ut alibi, commutant libri. cf. ad Dionem 5. -- *Non magis*: recte *non magis*, quoniam, cuius discrimen negat, praecedit. Contra *non minus*, de quo supra. -- *Spartanis*: qui arcem tenebant; c. 1. Minus tamen accurate totius Graeciae principes illo tempore fuisse dicit, quum iam antea ab hoc fastigio deiecti fuissent. cf. Cimon. c. 4. -- *Neque multo post*: i. e. quinquennio post Leuctricam pugnam.

4. *Concidit*: compositum, ut saepe, vim intendit, et in uno evenisse innuit, quod plures effecerint. -- *Igitur*: summam narrationem, quam interposita sententia inciderat, denuo nectit. Sic in Thrasyb. 4. -- *Pelopidas*: Mellonem in primo loco ponit Xenoph. Hist. Gr. 5, 4. -- *Exissent*: sequitur *exierunt*, minus eleganter. Sed talia in nostro passim obiiciuntur. -- *Vesperascente coelo*; i. e. Ingruente vespera. Sic tradit Xenophon, illos ea hora ad urbis portas venisse, qua ab opere rustico in urbem ii redeunt, qui postremi et sero redeunt. Hi adolescentuli, ut Plutarchus ait, procedebant brevibus chlamydibus amicti, catulos agentes venaticos et perticas tenentes ad feras indagandas, cet.

5. *Tempus*: vespertinum propter epulas, vel omnino *tempus diei*. Tum vero rectius praecedebat *dies*, cuius partem indicat *tempus*. Ita adfinia saepe coniunguntur *dies* et *hora*, *locus* et *sedes*, *vires* et *vis* in Thrasyb. c. 1. Alii opportunitatem explicant, quae quidem erat in tempore illo vespertino et epulis.

CAP. III. 1. *Proposita*: alii, *posita*. -- *Nimia*: breviter. Non enim sententiam interponit, sed exemplum, ex quo duci illa sententia et comprobari possit. -- *Nimia fiducia*: Simillimum est illud Velei P.: *Nemo celerius opprimitur, quam, qui nihil timet, et frequentissimum est calamitatis, securitas*. II. 118. Cfr Flor. II. 14. -- *Vino epulisque dediti*: Similia exempla referunt Livius XXII. de Syracusis inter

vina captis, de piratis, a se sub epularum copia iugulatis, Caesar. Sunt et multa eius rei exempla.

2. *Quaerere*: at quaesivisse, re allata, ex Charone accito narrat Plutarchus in Pelopida c. 9. quamquam negligenter. Tum etiam *laborarint* docet, pro inquirere positum h. l. esse. -- *Archia*: varie mireque hic locus turbatur. Certe perspicuitatis causa noster subiicere debebat *Archiae cognomini*. -- Hierophantae erant sacerdotes Atheniensium, qui maxime ceremoniis Eleusiniis praeerant. -- *Maximum*: nempe erat Polemarchus. -- *Perscripta*: i. e. accurate scripta. -- *Signata*: alii: *sicut erat, signatam*, quia verba *sicut erat* in simili nexu absolute soleant poni; tum per se adpareat, *signatam* epistolam advenisse.

3. *Severas*: al. *serias*; sensu, quod nexus docet, eodem, etsi *severus* plus est: hoc in formulae usum fere transiit. Utrumque etiam coniunctum reperitur. Plut. in Pelop. c. 10. *εἰς αὐτοῦ τὰ σπουδαῖα*. Et rem *severam* dixit etiam Cicero de Off. 1, 40. -- *Pulvinum*: cui incumbibat, quod addit in simili narratione Curtius 3, 6. *Accubitus* in epulis notus. Veteres nimirum in discubitoriis et triclinariis lectis cibum sumere consueverant, quamquam antiquiores sedentes, non decumbentes, epulati sunt. -- *Exsulibus*: qui muliebri veste tecti latebant. Pleniora dant Xenophon et Plutarchus. -- *Vinolenti omnes*. Omnes omnino vino gravati, excepto Leontida, qui solus omnium erat sobrius.

4. *Concurrerunt*: notanda rei festinatio, omissa etiam copula, eleganter designatur. -- *Ad arma*: ducit, quae poterat adnectere, nempe *ad arma pro libertate* capienda. -- *Obsidione*: latius valet. Nempe non urbem ipsam obsidebant undique cinctam, sed arcem Cadmeam occupatam tenebant, unde urbem coercerent, ne quid moliri posset. Sic in Timoleone 3. -- *Occupandae*: at occupata erat. Igitur respicit primum consilium, de eventu occupatae, quae tamen participia in hoc maxime connexu non raro permutantur. Cf. ad cap. 4.

manere potuit. -- *Liberandarum*: de con-
erat utique dicere *liberatarum*, sed haec
passim commutantur. -- *Propria*: recte et
ponitur *communis*. Simile supra in Thra-
1.

euetrica: in, multi praemittunt. Noluimus
e repetere, etsi bene adsit. -- *Delectae ma-*
λόχος, sacra cohors, Diod. 13, 81. quae con-
entis hominibus fortissimis, ut plurimi tra-
ia coniurati erant sc. in *Laconum phalan-*
e. in Lacedaemoniorum cohortes, accessit
ἱερός. -- *Sicut*: exempli gratia, ut in Da-
-- *Oppugnavit*: sc. Epaminondas. De ipsa
ne etiam in eius vita 8. ubi, quod hic est
dicitur *constituere*. -- *Legatus*: effecit au-
t nominis gloria, ut legatio Lacedaemonio-
heniensium, de societate ineunda ad Arta-
issa, irrita caderet, et Messene *αὐτόνομος*
μονίαν restitui posset. Ita Plutarchus in vita
que. De hac legatione fusius disserit
. -- *Quoque restitueretur*: i. e. et ut Mes-
ta et eversa, instaureretur, atque incolis
etur.

enique: breviter, omnino, ubi praetermissis
d summam reliqua redigimus. -- *Alter*
nira loci huius primo intuitu species. Ipsam
sensu verborum spectes, haec est: Fuerunt
m duo viri Thebis, qui emerent, et prae-
tes agerent, Epaminondas et Pelopidas, ita
ille priorem locum teneret, proxime se-
Pelopidas. *Persona*, quod notum, ex scena
t, et sic saepe absolute positum notionem

CAP. V. 1. *Caruit*: eleganter pro *fuit*.
pra c. 1. *pulsus patria carebat*, in quibus not
crimen temporum. Nempe hic facit ad summar
rationem, ibi est eius adiunctum. Paulo pos
fossus cecidit, eadem forma. *Tzschucke*. -- *Re*
frequenter de iis dicitur, quae in potestate ante
fuerunt, compositum pro simplici, et hinc idem
subiicere, adiiicere. -- *Legationis*: eius plures
nerunt, veluti Polyb. 8, 1. Plutarch. in Pelop
27. in. Thessali nempe Alexandrum Pheraeu
cusaverant, quod civitates vexasset. -- *Sanctu*
violabile. Coniunctivus subiicitur, quia caus
explicatio, adfertur. De sanctimonia legatorum
ti passim multa. Sic Statius L. II. -- "*Sanctu*
pulis per secula nomen Legatus." Et Cicero
3: *Legatorum ius divino humanoque va*
praesidio.

2. *Pheraeo*: a Pheris Thessaliae oppido.
tamquam crudelissimum tyrannum omnes desc
-- *Comprehensus*: Pharsali et Pheras deduct
Hunc: cum Ismenia. Plutarchus in Pelopida.
Ismenias tamen postea, velut princeps factioni
Spartanorum rebus adversabatur, Cadmea
Lacedaemonem abreptus et necatus est. Iden
-- *Recuperare*: nota hic de hominibus positum.
usitatus ad res referatur. Cf. ad Agesil. c. 6.

3. *Is*: poterat salvo sensu abesse. Ita ta
et *hic* non noster solum, sed et alii, quasi
magis praecipuam personam, quae producitur,
re velint. *Tzschucke*. -- *Persuasit*: expetitus a
salis, quos iterum vexabat Alexander, uti r
Plutarch. l. c. 31. et Diod. Sic. 15, 80. init. --

rannosque: at fuit unus Alexander, qui secundum eosdem auctores abrepta restituit, et Pherarum dominatu adquievit. Igitur, ut solet fieri, rem omnino respicit, vel futura tempora ex gentis, filiorum cogitatione. Aliter post diverso nexu in ipsa narrationis parte. -- *Simul ac*: sequente consona; *simul atque* ante vocalem ex frequente usu. -- *Degressus*: alii *digressus*, mutatione crebra huius particulae.

4. *Cecidit*: al. *concidit* etiam in libris veteribus. Ceterum pro *est* eleganter poni, antea monui. Sic cap. 2. -- *Secunda*: varie explicatur, vel propitia; vel sequente, prosequente, ut ventus secundus, quod parum a priori discrepat. Tentarunt alii sic, ut mallent *sequuta* reponere, vel, *secunda pugna*; Diodoro 15, 80. usitata significatione et propria. ὁ Ἀλέξανδρος δευτέρῃ μάχῃ λειψθεῖς, nec repugnat Plutarchus cap. 32. et quae sequuntur. -- *Tyrannorum*: ut supra. Videtur tamen socios habuisse et adiutores tyrannidis Alexander. -- *Coronis aureis*: prolixè de honoribus, post mortem illi habitis, Plutarchus c. 33. qui commemorat τρόπαια, στεφάνους καὶ πανοπλίας χρυσᾶς, sed de liberis nihil eiusmodi. -- Mortuis etiam imponi solebant coronae aureae. Sic, honoris ergo, corolla aurea Castricium mortuum redimiendum Pergamenos decrevisse, auctor est Cicero *Orat. pro Flacco*. 31. -- Praeter C. Nepotem, res a Pelopida gestas tradiderunt Plutarchus, Xenophon, Diodorus Sic., Polyaeus, et Frontinus.

A G E S I L A U S.

CAP. I. 1. *Socratico*: quia Socrate praeceptore et duce usus erat. Ita eum etiam adpellat Cicero de *Offic.* 2, 24. -- *Collaudavit*, i. e. maxime laudavit, is Agesilaum in peculiari quodam libello, qui etiam nunc hodie in eius scriptis fertur, etsi quidam, in primis Valckenarius a Sophista aliquo profectum eum putant, aliis vel adsentientibus, vel reluctantibus. *Tzsch.* -- U-

us est: uter altero? etsi omnino parum refert. Sine dubio in hac scripturae continua serie Agesilaus Xenophonte. Eum enim in magno honore habuisse, adfirmat Plutarch. in vita Agesilai c. 20.

2. *Hic*: alii *hinc*; minus bene. -- *Leutychide*: vid. infra. Ceterum olim edd. quaedam, et antiquissimae, *Leutychide*, uti eum constanter vocat etiam Herodotus. De hac contentione confr. Pausan. L. III. 8. Ad hanc rem recte Xenophon: "Civitas, inquit, Agesilaum, genere et virtute celebriorem, regem constituit." In Agesil. I. 5. -- *A maioribus*: in auctore discrepant scriptores. Alii enim Lycurgo tribuunt, alii Theopompo, quidam Chiloni. Res autem haec est: regiae potestati oppositi fuere ephori, quemadmodum Romae consulari imperio obiecti erant tribuni plebis, ut dicit Valer. Max. 3, 1. et Cicero de Legibus 3, 7.

3. *Duos*: quorum alter exercitum ducebat, alter civitatem regebat. -- *Haberent*, etsi *mos est* praecedat, pro habeant, quia vim praeteriti subesse volunt τῷ est, uti sic saepe in Caesare. -- *Nomine*: infra de Regibus in. *Agesilaus nomine, non potestate, fuit rex*. Ditissimi erant Reges Lacedaemoniorum, quia maxima illis pendebantur a populo tributa; sed potestatis in civitatem indigi. Erat enim penes Seniores reipublicae rerumque summa. Cfr. Dionys. Hal. II. 7. -- Plures omnino gentes duos simul habuere Reges. De Parthis Strabo, L. XI. De Scepsiiis, L. XIII. De Caduciis Plutarchus in Artaxerxe. Tredecim Phaeacum Reges simul imperantes enumerat Homerus Odyss. VIII. 390. Et quindecim Boeoticorum Il. II. 494. De summa prudentia Legislatoris, qui Laconibus duos Reges, viginti octo Seniores, et Ephoros dedit, cfr. Platonem L. III. de Leg. Hinc Lacedaemonios imitati Romani duos sibi Consules creaverunt. Vid. Dion. Hal. IV. 73.

4. *Proclis et Eurysthemis*: Hi ambo erant ex Heraclidarum progenie, quorum successionis catalogum ab Hercule inde enumerat Pausanias. Ne vero ex alio, quam ex Heraclidis, nasceretur Laconibus

Rex, publicae Ephororum custodiae Regum uxores fuerunt traditae. -- *Horum*: alii *harum* praeferunt. Sensus idem, utro modo legas, exire debet: ex eadem semper familia, qui mortuo regi succederet, eligendus erat. Quod si enim legeris *harum*, subintelligi debet familiarum, unde colliditur vox repetita non solum, sed et duriores sensum infert hunc, vel certe languidum: familia neutra in alterius locum succedere debet, quum id non de tota familia valeat, sed de singulis ex illa familia ortis, ut ex eadem semper familia successores constituerentur. *Horum* autem refero ad *reges*, de quibus initio huius narrationis in universum dixerat, minime ad Proclum et Eurysthenem, qui ad explicationem primariae sententiae pertinent, et propter adiuncta de familiis cogitari hic nequeunt, neque fieri poterant reges, quum iam essent. -- *Horum* est ex his duobus omnino regibus, et in *fieri* regem suppleri debet ex nexu. *Tzsch.* Sensus est: *Horum* (*Proclis* et *Eurysthenis*) ex altera (*ortum familia*) in alterius familiae locum fieri (*Regem*) non licebat. Vel, qui ex Proclis familia erat, non poterat Rex fieri in locum alterius, qui ex Eurysthenis familia regnans decesserat, et contra. -- *Utraque*: alii, *uterque*.

5. *Tum*: sic in apodosi ad definiendum tempus, uti fit saepe etiam apud Ciceronem. *Tunc* veteres libri. *Diligebatur* autem melius, quam, quod alii habent, *diligebatur*, vel *eligebatur*. Nempe *deligitur* ex pluribus, et quidem idoneis; *eligitur* ex promiscua multitudine. -- *Natum*: i. e. quum natus esset, Nempe Leotychides ex Alcibiade, qui Timaeam, Agidis uxorem, corrupisset, susceptus credebatur. -- Hinc illi, quippe qui non verus erat Heraclida, nullum in avitum regnum ius erat. Sed inprimis Agesilaus Leotychidae praelatus est responso Oraculi, quod Lysander in Agesilai gratiam interpretatus est. Cfr. Plat. Alcibiad 1. -- Male in quibusdam libris *vivens* vel *vivus* inseritur.

6. *Dixerat*: precibus et lacrimis pueri expugnatus, vel poenitentia ductus. Pausan. 3, 8. -- *Lysan-*

dro: qui Agesilaum puerum amaverat. Plutarch. in Ages. c. 2. -- *Supra*: in Lysandro c. 1, confirmante idem Plutarcho in vita c. 18. et alibi. A verbis: *Nam Lysandro*: edd. quaedam cap. 2. exordiantur, et sic male seriem narrationis continuæ interpellant.

CAP. II. 1. *Simul atque*: al. *simul ac*; minus bene, sequente vocali. Inter *imperii* et *imperio* codd. fluctuantur. Sic *regni* Cicero ad Div. 1, 7. et similia noto usu. Ceterum *simul atque*, si tempus spectes, vage dixit. Nempe Agesilaus imperium adeptus est annis 4 ante, quam in Asiam mitteretur. Nec, si adparatus moram interponas, admittit id celeritatis proxima notatio. -- *Persuasit*: impellente Lysandro. Xenoph. in Hist. Gr. 5, 4, 2. Plutarch. in Lys. cap. 23. et in Ages. c. 6. Contra iussum esse Agesilai exercitum in Asiam traicere, scribit Pausan. 3, 9. -- *Emitterent*: verbum in hac re proprium aptumque, si respicias in expeditione patriae fines, in proelio castra. Ceterum exercitus fuit sex mille militum, qui numerus postea crevit, ut omnino essent 10,000. pedites, equites 400. Diod. S. 14, 70. Minuit tamen hunc numerum Xenoph. in Hist. Gr. 3, 4. a se ipse discrepans, si recte legitur in Ages. c. 6. ubi etiam omnino octo militum millibus constitisse tradit. -- *Facerent*: sic in simili nexu in Dione 4. *Rex* autem simpliciter de rege Persarum dicitur, nexu quidem approbante. Idem postea de Parthorum regibus invaluit. Cf. Sveton. in Calig. c. 5. -- *Dimicari*: alii *dimicare*.

2. *Pedestres*: opponuntur *classi*, ut in Chabria c. 2. et alibi saepe, qui proprie sunt terrestres exercitus, et equitatum comprehendunt. Duotum id est a Graecis, qui eodem sensu dicunt *πεζή* s. *πεζική δύναμις*, *στρατία*, *μάχη*, ut opponatur *ναυτική*. -- *Tanta celeritate*: impeditus quidem a Boeotarchis, quo minus sacrificiis circa Aulidem immoraretur, de quo Xenoph. Hist. Gr. 3, 4. et prolixius Plutarchus in vita cap. 6. *Tanta celeritas* frequentius Agesilac in usu erat. Sic

Cornel. Nepos.

enim uno die bidui iter confecit cum adversus Thebanos belligeraret. Cfr. Xenoph. Hist. Graec. V. -- Hac significatione ait Veget. IV. 31. "*In rebus bellicis celeritas amplius solet prodesse, quam virtus.*" -- *Pervenerit*: quidam libri *perveniret*. Utrumque recte pro consilio scribentis.

3. *Lacone*: sic in Timotheo c. 1. et de Lysandro in Alcib. c. 10. Nempe ubi populi diversi vel eorum exercitus sibi invicem obiciuntur, qui primas partes tenet, aut vices omnium quasi sustinet, populi nomine simpliciter saepe indicatur, veluti apud Livium *Romanus*, *Poenus* et similia. In nostro sic *Paphlago* in Datame c. 2. *Poenus* in Hannib. c. 1. infra c. 3. *barbarus*. -- *Conveniret*: pro pacisci. Ita recte, non, ut est in quibusdam libris, ut *Lacedaemonii* -- *convenirent*. Latini enim hoc sensu sic: *res vel de re convenit inter* -- vel ut hic. Agebatur autem *αὐτονομία* Graecarum civitatum in Asia.

4. *Mansit*: verbum in hac re frequentatum, v. c. in fide, foedere, amicitia. Sic Graeci, et hic Xenoph. in Agesil. 1. ἐπέμεινε ταῖς σπονδαῖς, pro quo in Hist. Gr. 5, 4. ἐπέμεινε. Uterque locus utiliter cum nostro comparari potest, quia inde sua petiisse videtur Noster. -- *Nihil aliud quam*: solent ita concisa brevitate loqui auctores Latini, quod plenius effertur: *nihil aliud egit quam*. -- Neque tamen alterum, tamquam a vera Latinitate abhorrens, cum quibusdam reiici potest, quum et pro eo sint exempla. Sic Liv. 4, 26. 41, 23. sic etiam Noster in Hannib. c. 10. dixit. Tzschucke.

5. *Servabat*: prioris sententiae variatio. -- *In*: poterat abesse; sed ita etiam alibi adiicit. -- *Numen*: sic in Timol. c. 4. noster et alii: i. e. auspicium, potestas, auxilium, vel omnino ex periphrasi pro *Deos*. *Religio* ex opposito periurio intelligitur. Ceterum hoc dictum memorant etiam Aelian. V. H. 14, 2. Polyaen. 2, 1. -- *Facere*: sic ponitur pro *favere, tueri*. -- Ceterum, maxima horum verborum pars desumpta esse videtur e Xenoph. Hist. Graec. -- Hic *Tissaphernes*, qui periurii crimini nullo modo

eximi potest, Cyrum minorem apud fratrem Artaxerxem culpando, fax fuit et auctor eius belli, quod postmodum inter fratres exarsit. Tandem vero est occisus eiusdem Artaxerxis iussu, quod adversus Agesilaum rem proditorie gerere crederetur. Cfr Xenoph. l. c. 5, 2.

CAP. III. 1. *Dies*: tempus; vulgo terminus. *Barbarus* de Persa, Graecorum more et usu. -- *Domicilia*: praedia, possessiones. Erant et illi, praeter cetera, horti amoenissimi, arboribus, undique magno sumtu conquisitis, et reliquis rebus ad voluptatem et delicias summo artificio comparatis, instructi. Cfr Diodor. S. XIV.

2. *Usquam*: sic passim de motu ad locum, i. e. alio. -- *Reduxit*: tum quod exta sacrificanti minus fuerant laeta, tum quod equitatu, in locis minimum planis, esset inferior, uti tradunt plures. -- *Ephesum*: Fuit Ioniae urbs illustrissima, cui splendorem addidit Dianae Templum, inter urbem et portum situm, sincerum artium miraculum, ab Herostrato quodam nequiter exustum. -- *Officinis*: servorum operas et adparatus conquirendi studium describit Xenophon. *Adparavit*: melius ad notandum studium, quam, quod libri quidam habent, *paravit*. -- *Ornarentur*: noli cogitare de armorum nitore et splendore, quae certe parum curabat. *Ornare* usitate sic ponitur, ut sit, rebus omnibus, ad usum operis, negotii, cet. perficiendi idoneis, copiose apteque instruere. Sic classem, naves, exercitum, provincias *ornare*, et hinc distinguitur ab *armare*, cum quo non solum commutatur, sed et coniungitur, ut in Dione c. 9. Atque hoc sensu post *ornatissimus exercitus* subiicit. -- *Proposuit*: i. e. constituit praemia haud exigua etiam Pelastis, et sagitariis, quin et hippodromis, iaculatoribus idque genns aliis. Cfr Xenoph. L. III.

3. *Huic*: non necesse est substituere *hinc*, ut quibusdam visum est. -- *Extrahere*: ex Graeca ratione pro *extrahendi*, quae non est infrequens. Sic in Lysandro c. 3. *iniit consilia reges Lacedaemoniorum tollere*. Sed cur *extrahere* non *educere*? quum illud

notionem molestiae inferat, ut in Eumene cap. 5. Contra *reducere* in Milt. 5. in Dat. 6. et alibi. Nisi quis delectum aptum desideret, attingit forte exercitum per varia loca in hibernaculis dispersa, quum alibi de collectis in uno loco copiis *educere* dicat. -- *Hibernaculis*: pro *hibernis*. Utrumque promiscue videtur dicere in Eum. c. 8. nisi quis velit *hiberna* de commoratione in hibernaculis intelligere, haec propius de ipsis locis. Qui *hibernacula* de tentoriis pelle connectis intelligunt, *hiberna* ad urbes referentes, hoc quidem loco et aliis quibusdam coarguuntur. -- *Ac*: pro *quam*, etsi et hoc passim reperitur, in hoc nexu usitatus.

4. *Sardes*: al. *Sardis* antiqua forma, quae valet in nominibus, quorum genitivus pluralis desinit in *ium*. Sic *omnis*, non item *hominis*. Sic supra c. 2. quidam *classis* pro *classes*. Ceterum fuit urbs celeberrima Lydiae. Ipsam rem confirmant etiam alii. -- *Eandem Curiam*: sc. quam antea tutatus erat. -- *Sero*: die quarto Xenoph. ll. cc. -- *Potestatem*: quum ad alterius voluntatem et arbitrium nos componimus; hic ex nexu est, occasionem adgrediendi in apertis et planis locis non dedit. -- *Duceretur*: immo etiam vere esset.

CAP. IV. 1. *Iam*: aberat olim in edd. -- *Ephorum*: pro *ephororum*, *barbarum* pro *barbarorum* in Milt. 2. -- *Missu*: pro *iussu* recte, opinamur. Si enim, quod narrant auctores Graeci, nuntius etiam cum scytala missus est, convenit *missu*. -- *Bellum*: dictum Corinthiacum Cf. c. 5. et Pausan. cap. 4. indixerunt auro a Persis corrupti. Artaxerxes enim, ut refert in *Artaxerxe* Plutarchus, Tissapherne ab Agesilao devicto, et civitatibus ad defectionem impulsis, sibi suoque regno veritus, misit Hermocratem Rhodium, qui ingenti auri vi Graeciae principes corrumperet et in Lacedaemonios concitaret: id quod Hermocrati ex voto cessit. Hinc Lacedaemonii, tanto bello iam premendi, Agesilaum ex Asia revocarunt.

2. *Ne dubitaret*: sic hodie fere omnes pro *non*. -- *Eius*: uncorum signis adpositis spurium censuerunt

plerique. -- *Victor*: ita saepe tamquam adiectivum substantivis adiungitur, ut *victor populus, equus*. -- Sic *victrix*, nec minus similia substantiva, quae usu cognoscuntur, *bellator, contemtor, arator*. -- *Modestia*: ut comprimeret indignationem; lubentis promptique obsequii in acerbo imperio notatio. Pausanias tamen, 4, 17. coactum rediisse scribit, quod etsi in ephorum iussis facile probatur, modestiae tamen in obsequio praestito laudem minime tollit. At secundum Xenoph. Hist. Gr. 4, 2. aegre tulit, et patriae servandae causa cessit. De formula *dicto audiens* v. supra ad Lysandr. c. 1. -- *Absentium*: quis dubitet? At ex oppositione firmatur, quia absentes in forti duce et victore minus exsequi iussa et perficere possent. -- *Comitio*: reddidit Xenophontem in Ages. 1, 56. qui vocat ἐφορεῖον. Ita vero solet passim Graeca Latinis commutare, velut in Themist. 8. *testarum suffragio*. In *comitio*, hic est in loco, ubi comitia habebantur. Agesilao missam fuisse scytalen, qua semper in revocandis suis ducibus utebantur Lacedaemonii, testis est Xenoph. L. IV. 4.

3. *Nostri*: Romani. Ita enim *Noster* in Latinis auctoribus saepe. Sic in Praef. Hinc intelligitur in Graecis auctoribus, qui in Italia scripserunt, ἡ καὶ ἡμᾶς θάλασσα. Sine dubio autem attingit imprimis Iul. Caesarem, qui invito etiam Senatu retinuit exercitum, nec Romam armis positus redire voluit. -- *Existimationem*: aliorum iudicium, unde Cicero in eodem nexu *existimator* et *iudex* promiscue ponit in Orat. c. 31. et 33. et a magistro et doctore distinguit. Nempe hi praecepta adferunt, illi ex praeceptis sententiam ferunt, etsi utrumque coniungi in uno potest.

4. *Anno vertente*: i. e. 12. mensibus. Nempe *vertente* sc. se, quod in activis apud Graecos aequae ac Latinos saepe suppleri debet. Sic *movere, mutare, vibrare* et alia quaedam ex frequentiori usu. In re consentit Xenophon in Ages. c. 2. At a se ipse *Noster* dissidet, quum in Themist. c. 5. sex tantum menses memorat. Ingressus autem erat iter primo vere.

Herodot. 7, 37. *Conficere* rei deductionem ad finem usque indicat. -- *Transierit*: durum sit referre ad *iter*, quare omnino spatium locorum spectare videtur. At ipse in Themist. c. 1. narrat, Xerxem redeuntem minus 30 diebus illud iter remensum fuisse.

5. *Ita*: omittunt veteres edd. -- *Socii*: Argivi, Corinthii, Locri aliique, quos recenset Xenoph. Hist. Gr. 4, 2. -- *Coroneam*: Gr. Κορώνεια, urbs Boeotiae, quae non debet confundi, uti fit passim, cum Chaeronea haud procul inde dissita, ubi Philippus insignem illam de Graecis victoriam reportavit. -- *Graeci*: Xenophon, qui, auctore Plutarcho c. 18, ipse illi interfuit, vivide descripsit Hist. Gr. 4, 3. et in Ages. c. 2. -- *Plerique*: mirum, quum Xenophon cc. 11. tantum noverit 80.

6. *Minervae*: Itoniae. Plutarchus c. 19. adfirmat, Minervae templum Itoniae prope fanum illud fuisse, in quod asyli quaerendi causa confugissent. *Coniecissent* apte ad notandam fugae trepidationem. -- *Aliquot*: immo multa auctores Graeci norunt. -- *Adversus*: absolute, ut passim *contra*. -- *Religionem*: at monet Polyaeus 2, 1. callide id potius cauteque fecisse, ne cum desperatis hominibus proelium instauraret.

7. *Barbaros*: Persas ex oppositionis nexu. Sic *barbarus* supra c. 3. de Tissapherne, et in Themist. c. 4. de Xerxe. -- *Eorum*: quorum? vel *barbarorum*, quod durius est: vel *deorum*, quod, etsi est remotius, melius tamen est et expeditius. Alii ad *templa* referunt, quum Xenoph. in Ages. c. 11. βῶμων ἐνέρας dicat.

CAP. V. 1. *Collatum*: i. e. migratum, translatum. Sic Livius in epit. III. dicit: *translato in Thessaliam bello*. -- *Corinthium*: Graecis usitate Κορινθίανος. Sed utraque forma horum gentilium promiscue, etiam in libris Graecis, saepe occurrit. Duravit autem octo annos et pace *Antalcidae* compositum est. -- *Pugna*: ad Corinthum.

2. *Decem millia*: hinc σωροὶ νεκρῶν i. e. *acervi corporum mortuorum*, a Xenoph. Hist. Graec. 4, 4.

memorantur. -- *Duce*: dubitatur, an proelio interfuerit, quia scriptores Graeci narrant, de clade nuntium ad eum venisse; quae tamen sic componi possunt, ut ad cladem hoc referatur pugna confecta, quod quidam volunt, aut potius auspiciis eius pugnatum fuerit. Ceterum illud proelium fusius describit Xenoph. in Hist. Gr. 4, 4. Neglexit plane, quod mirum, Plutarchus in vita, forte, quia proxime ad res ab Agesilao gestas non referret. -- *Insolentia*: in insolenti gloriatione, uti saepe adiectivum in substantivum transit, quando eius vis praecipue spectatur. -- *Vitio*: culpa vel pertinacia ceterorum Graecorum, qui adversus Lacedaemonios foedus pepigerant.

3. *Multitudine*: ablativi absoluti i. e. si tanta coiisset multitudo, qualis nunc ceciderat. -- *Graeciae*: alii distinctione post adposita ad priorem, alii praeposita ad posteriorem sententiam referunt. Utrumque potest probari. Sensus est: Si modo inter Athenienses et Lacedaemonios semper bene convenisset, Persas, ait, dudum domitos fuisse: vel a Persis eos poenas sumere potuisse, si sana mens omnibus Graecis fuisset. *Sanae menti* opponitur mens laeva, mala. -- *Intra moenia*: i. e. in urbem Corinthum. -- *Negavit convenire*; i. e. viro forti, qualem se videri velit, non dignum esse adseveravit.

4. *Eum*: i. e. talem, ut saepe in simili nexu, quod ex re indicatur. Subiicitur vel *ut*, vel *qui* cum coniunctivo, ut hic. -- *Nobilissima*: ex nexu in primis Corinthum intelligit. -- *Exstinguere*: expugnare eleganter et apte.

5. *Steterunt*: de apertis et oppositis in acie hostibus. -- *Quiescentibus*: ut saepe *quies* de otio, pace. Ceterum ad sensum et persuasionem efficaciter. -- *Nosmet ipsi nos*: i. e. invicem adtriti, sine negotio illorum dominationi patebimus. Nam cum uterque in alterum vindictae cupiditate et odii rancore fertur, accidit, ut, nihil ultra metuentes, externis hostibus per se ipsos ad perniciem suam viam pandant. -- *Sine negotio*: sine difficultate, molestia, quam notionem saepe includit.

CAP. VI. 1. *Interim*: latius valet, ut passim vo-

cabula temporis. Nempe 22. annis post Leuctrica pugna consequuta est, de qua re cf. Epaminondam c. 6. -- *Promeretur*: molestiam instantium, adhortantium indicat. -- *Ut si*: quasi; sic in Dione c. 9. Datame c. 11. -- *Exitu*: nempe Cleombrotus rex, qui Lacedaemoniis praeerat, occidit. Misit tamen Archidamum filium, qui alteri cornu praefuit. Diodorus 15, 54, 55.

2. *Sine muris*: Omnes olim Graeciae urbes sine muris fuisse, testatur Thucydides in prooemio. At inter ceteras Spartam sine moenibus fuisse ex eo constat, quod, ex praecepto Lycurgi, viri fortitudine sua pro moenibus essent. Cum vero per octingentos fere annos sine muris stetisset Sparta, incolae, armis diffusi, urbem suam murorum praesidio clauserunt. Cfr Livium et Iustinum. -- *Fuisset*: cum emphasi hic dicitur, ut in Conone c. 2. et passim alibi. Nempe non nude copulat, sed operam virtutemque exprimit. Ceterum servatae urbis laudem Agesilao omnes tribuunt praeter Theopompum, uti diserte scribit Plutarch. in Agesil. c. 33. Hunc igitur secutus videtur Diod. 15, 82. qui ad Agin regem refert, qui vero tunc non rex fuit. -- *Fuisse*: eleganter idem verbum reddit, ut quasi fatalem utriusque arctissimumque connexum indicet. *Fui* autem hoc sensu, ut exitium spectet, notum ex Virgil. Aen. 2, 325. *Fuimus Troes, fuit Ilium*.

3. *Perterriti*: numero fere ducenti, quos *ἐπούλους καὶ ποηγεύς* vocat Plutarch. in Ages. c. 32. -- *Locum*: *ἱερῶριον*, ubi Dianae templum fuit, *ἐνερκῇ καὶ δυσεμβίαστον τόπον*: *locum munitum expugnatuque difficilem*. Idem c. 1. -- *Quoque*: inepto loco positum adparet, quum proxime adficiat voculam *se*. Vulgo ita legitur: *et se id quoque fieri debere*. -- Aut igitur plane tollenda est hic omnis distinctio, quod et quidam faciunt, aut, ne male disiecta ea vocula videretur, distinguendum nunc post *quoque*. -- *Animadvertisse*: erue ex verbo *laudavit, dixit*, quod subsidium passim arcessendum est, ubi duo infinitivi diversi sensus et nexus ab uno verbo pendent. *Tzsch.*

4. *Recuperare*: notandum de hominibus, ut in Pelop. c. 5. etsi diverso nexu et usu. Ceterum aucto-

Sic quod sentio, et alia. Tzsch.

CAP. VII. 1. *Leuctricam*: adde Mantinensium. *Refecerunt*: contracto in primis Graecorum rerum odio, ex impotente dominandi libidine, quae fuerat pax Antalcidae cum Artaxerxe Graeciae liberae infesta. -- *Imperium*: in Graecos, etsi post solonem et Alcibiadem et Alexandri M. pacem et leges spreverunt, etiam clarissimam victoriam de Arcadibus Archidamo duce, Agesilai filio, reportarunt, uti narrant Plutarchus in Ages. c. 33. Diod. Sic. 19, 72. Tandem Romanorum ditioni subiecti paruerunt. Lacedaemonii, invicti, ut docet Pausanias L. I. 13., terra marique duces fuerunt, neque id per nefas, sed sola sua virtus et rei militaris scientia. Sed dein susque deque res, quocumque modo suam Spartam amplificare iniuste imperarunt, ideoque ab omnibus fere sociis repente fuerunt deserti, qui sese otiosos Leuctricae actionis praebuerunt spectatores. Verum quidem Spartanos suum in Graecos imperium numquam tenuisse, numquam tamen alieno imperio turpiter servisse, omni servitio maiores.

2. *Rege*: sc. Persarum, uti solet. Ex iis qui defecerant, intelligit satrapas in Asia, praesertim in Asia minor, Tachum Aegypti, et Mausolum, Carthagem. Cf. Xenoph. in Ages. 2, 26. -- *Hoc*: malimus supplere facto, quam Agesilao, ut supra c. 4. -- enim novam narrationis partem subtexit.

3. *Umquam*: quidam *numquam*, Graeco duplici negatio fortius neget. Post ante domum addunt particulam *in*, uti variatur. -- *Victu*: prolixius Xenophon in Ages. c. 5. Cf. Plutarchum ubi laudatur βίος καὶ διαίτα, uti Noster in Alcibiade.

vitam cum victu componit. Saepe tamen, *victus* et *vestitus* coniunguntur, item *victus* et *cultus* ad indicandam omnem vitae rationem modumque.

4. *Eurysthenes*: cf. de eo c. 1. de re in Attico c. 14. -- *Libidini*: alii *libidinis*. -- *Contra*: addunt ea, uti certe alibi Noster solet. -- *A cuiusvis*: quidam *cuivis*, quod ex Graeca ratione repeti debet, sed praeter poetas in latinis auctoribus rarissime occurrit. Ceterum supple *domo*. Verbum differre a genuinis huius aetatis et Historicis et Oratoribus rite quoque cum dativo construi, docet Oudendorp ad I. Caesar. L. V. B. G. c. 14.

CAP. VIII. 1. *Ut naturam*: elegans periodus ob formam elocutionis et oppositionis concinnitatem. Ita fere Sappho in Ovid. Heroid. 15, 31. *Si mihi difficilis formam naturam negavit, ingenio formae damna rependo meae*. -- *Humili*: proprie Sappho c. 1. *sum brevis*. -- *Exiguo*: tenui, gracili, uti optime explicant. Nam licet esse possit *brevis*, accedit tamen tenuitatis notio, quod ex adiunctis efficitur. Ita vestis, toga, pes. Sic *exiguum corpus* se habuisse dicit Horatius Epist. 1, 20, 24. -- *Claudus*: loripes. Hinc Iustinus: *Erat enim pede claudus*. L. VI. 2. Idem corporis vitium notavit Plutarchus, et modo *χολότητα* vocat, modo *πήρωσιν τοῦ σκέλους*. Eo etiam oraculi monitum de vitando regno claudo alluisse putabant. Plutarch. in Lys. c. 22.

2. *Deformitatem*: hinc se pingi noluit. -- *Ignoti*: active, qui eum ignorabant. Sic *surdus*, *coecus*, *incautus* et passim alia. -- *Facies*: ex nexu referri debet ad corporis externam formam, et sic primaria significatione posuit, de qua disserit Gellius 13, 28. -- *Virtutes*: antea *virtutem*. -- *Usu venit*: expertus est.

3. *Tacho*: fuit rex Aegyptiorum, qui contra Persarum regem, Artaxerxem, bellum gessit. Tacho tamen offensus, negato etiam totius exercitus imperio, ad Nectanebis, qui in illum insurrexerat, partes transiit. -- *Acta*; adnumerandum iis vocibus Graecis, quas Latini exceperunt et suis literis notant, ut *astu*. Est nempe Graecum *ἀκτῆ* Latinis *litus*, quae Cicero in ea-

dem narratione Verr. 5, 25. promiscue adhibet. -- *Tecto*: i. e. tentorio.

4. *Huc*: his stramentis, ut sic saepe adverbia loci pro pronomibus usurpantur. Ipsa haec narrationis pars minutim trahi videtur et languere. -- *Morre* nimirum prisco et rustico id fuit, quo id genus strata et cubilia erant, stramentis et pellibus parata. Simile aliquid de Tuberone Stoico narrat Cicero *O-rat. pro Muraena*. -- *Ornatus*: de vestitu igitur humili atque obsoleto. Nempe ita ex re substrata et opinione hominum verba inflectuntur, vel acerba interpretatione notantur. -- *Beatissime*: de divitibus opulentis saepe. Ipsa formula varie explicatur; vel *pauperrimi* eo usu, quo τὸ non superlativum contrarium significat; vel *non admodum beati* i. e. mediocris fortunae.

5. *Fides facta*: quum ad homines refertur, est facere, ut aliquis credat, persuadere; de rebus est *confirmare, certum declarare*. -- *Verbis*: nomine, uti nos vulgo, *vāgnar*. -- *Opsonii*: carnem ex nexu, pisces ex usu. Cf. ad Themist. cap. 10. De hac abstinentia Plutarchus: "*Muneribus adlatis adductisque, farinam, vitulos, anseres accepit: bellaria, unguenta repellebat.*" -- *Coronas*: quum de Aegyptiis dicitur, proprie valet de coronis ex papyro, quae *coronaria* hinc vocatur, factis: quod memorat Plutarchus c. 56. et Athenaeus 15, 6. Habes etiam Aegyptias coronas apud Plinium 21, 5. quas tamen Athenaeus 6, 7. contextas fuisse dicit ex floribus acanthi, mali Punicae, et vitis. Ex nasturtio vero eum coronas maxime amasse refert idem post cap. 9. Ceterum unguenta et coronas in deliciis olim, et luxuriae comessionisque instrumenta fuisse, ex multis locis adparet. Cf. Horat. 5. od. 14, 17. Cicero Catilin. 2, 5. -- *Secundam*: τραγῆματα, πέμματα Plutarchus c. 1. *bellaria* Latinis. *Servi*: sunt *helotes*, quos vocat Plutarchus. De iis ad Pausan. c. 4.

6. *Ignorantia*: ἀτομία vocatur apud Plutarchum c. 1. *Bonae res* ex nexu sunt lautī, delicatī cibi, alias; ut apud Phaedrum 4, 25, 8. *res optimae*. Cf. ad

Atticum c. 13. -- *Nectanabide*: edd. *Nectanabe*, *Nectanebe*, *Nectanebo*. -- Ad eum a Tacho desciverat. -- *Viginti*: Plutarch. c. 40. dicit 230. additque alios honores et dona. Multas etiam inde opes domum misisse.

7. *Iacens*: maluit igitur cum posterioribus coniungere, qui vocatur; alias dicendum fuerat *iacentem*. Ipsum autem verbum de locorum situ dici, notum est. *Tzsch.* -- Per hunc *Menelai portum*, de quo Strabo L. I. consulendus est, intelligit Nepos Libyam Cyrenaicam. Cyrenae autem insigne Libyae oppidum, h. *Coréna*. -- *Implicitus*: usitatus cum ablativo nudo ponitur. Ita tamen etiam Livius 23, 34, 11. in simili nexu. -- *Decessit*: quum annos vixisset 84. Lacedaemone regnasset 41. Plutarchus c. 1.

8. *Mel*: hunc mortuos condiendi morem adtingunt et alii, scilicet, quia corpora, ut ait Plinius 22, 24. *mel* putrescere non sinit. *Cera* condiebant Persae. Herodotus 1, 140. Cic. Tuscul. Quaest. 1, 45. In ipsa re consentit Plutarchus c. 1. At dissentit Diod. 15, 93. quo eum melle conditum Spartam delatum fuisse tradit. -- *Retulerunt*: corpora regum, peregre mortuorum, domum referebant, aliorum in loco relictia sepeliebant, legibus adstricti. Hic Agesilaus tantas et tam gloriosas victorias reportavit, ut Critias, triginta tyrannorum unus, in Elegiis sibi optaret:

Πλῆτον μὲν Σκοπάδων, μεγαλοφροσύνην δὲ Κίμωνος,
Νίκας δ' Ἀγесίλα τῷ Λακεδαιμονίᾳ. i. e.

"Allt Skopadernas guld, och Cimon's behjertade anda,
Samt de segrar, som gjort Agesilaus berömd."

Hic idem Agesilaus iisdem ludicris, quibus immortalem Gallorum Vatem *I. Racine* ferunt detentum, cum puerulis pueriliter in cana quoque senectute ludentem, cum filiolo suo, oblectandi causa, arundini insidens equitasse dicitur heros, Martiis domesticisque ludis pariter aptissimus. Cfr laudes ejus apud Aelianum et Xenophontem.

E U M E N E S.

CAP. I. 1. *Cardianus*: a Cardia, 'Thraciae urbe, ad Melanem sinum in Chersoneso Thracica. -- Eumenis pater, vectura exercenda victum propter inopiam quaerens, dictus fuit Hieronymus, ut docet Arrianus in Indicis. 18. Idem Eumenes inter Alexandri duces fuit, scripsitque Alexandri Ephemeridas. Cfr Aelianum V. H. III. 23. -- Observent tirones, corripere penultimam syllabam in nomine *Eumēnes*. -- *Maior*: quidam subiecerant *fuisse*; sed facile suppletur et forte ob praecedens *esset* omisit Nepos. Ceterum eadem fere forma Thrasybuli vitam exorsus est. -- *Metimur*: alii *metiuntur*, scil. homines. *Metiri* autem, ut *ponderare* in Thrasyb. c. 1. Graece *μετρεῖν*, sic valet aestimare, iudicare. Ceterum minus bene haec verba huc reiecta quidam putant, quod explicant aut illustrant τὸ *maior*.

2. *Incidisset*: quidam *cecidisset*. -- *Florerent*: usitata significatione. Cf. Miltiad. in. Respicit autem Philippum eiusque filium, Alexandrum M. cum quibus eodem tempore vixit Eumenes. -- *Alienae*: apte illustrat Curtius 8, 8. *Callisthenem, si Macedo esset, tecum introduxissem, dignissimum te discipulo magistrum; nunc Olynthio non idem iuris est*. Idem fecerunt et iudicarunt Romani. Nam alienigenis non tanta tribuebatur fides et favor, quantus civibus et propinquis.

3. *Domestico*: domi, in Thracia, nobilis, uti legitur in Sallustio Catil. 17, 4. Plutarchus in vita c. 1. patrem inopem vocat et aurigam. Aelianus V. H. 12, 34. *ἀπορον καὶ τυμβαύλην* i. e. *siticinem*. -- *Aliquando*: refertur vel ad *anteponi*, vel ad *indigne ferebant*. Quum proxime adpositum sit priori, nec aliud ex historia inferatur, prior ratio videtur esse probabilior. Contracta brevitate hoc: *sed etsi indigne ferebant, non tamen non patiebantur*. -- Ceterum *neque tamen non* eam habet vim, ut invitos eos fecisse indicet. Sic in Alcib. 4. *non parere noluit, quem locum bene huc contuleris*.

4. *Peradolescentulus*: vox rarior, ut *peradolescens* apud Ciceronem in Manil. cap. 21. Pro ea noster in Hamilc. c. 1. *admodum adolescentulus* dixit. Ceterum, quod ex cap. 13. discitur, annorum fuit 25. Cf. ad Attic. 2. Nempe ut *pueri*, sic *adolescentis* aetas ulterius, quam apud nos, profertur, ita ut adolescens virilem etiam aetatem attingat, uti apud Ciceronem de Senect. c. 2. et in Qu. Tuscul. 1, 39. Ab anno 40 usitate *vir*, ab anno 60 *senex* incipit. -- Iuvenem, strenuum et alacrem, quum Philippus Macedo conspexisset inter ceteros iuvenes decertantem, praeclaro favoris signo sibi adsumsit, fortitudine et sollertia delectatus. Mortuo dein Philippo, simili cum benevolentia sibi devinxit Alexander M. -- *Fulgebat*: pro erat; verbum efficax, ut *elucet*, *exsplendescit*.

5. *Scribae*: quidam glossam putant, quia praecedat *ad manum*; sed id latius patet, et hanc explicationem admittit. Plutarchus in vita vocat ἀρχιγραμματία; Arrianus de expedit. 5, 24. γραμματεία. i. e. non *scribam solum*, sed *Scribarum principem et praefectum*, hodie *Cancellarium*. -- *Multo*: maxime apud Aetolos et Achaeos. Minori enim fuisse dignitate apud Athenienses, ex Demosthene potest intelligi. Sed haec comparate dicit noster. -- Eumenes a Philippo, licet ei esset modo ad manum, scribae loco, eodem ordine fuit habitus, quo essent praecipui eius amici, et familiares. De scribis Romanorum cfr Masson in vita *Horatii*. -- *Mercenarii*: fuit apud Romanos scribarum opera vere mercenaria, quoniam hi ipsi, praesertim inferiores magistratuum scribae, serviles ministri, locum suum pecunia emere consueverunt. -- *Revera*: mira locutio in hoc nexu, et quae pleonasmus sapit, ut *verum fatear*, *sicut vitae genus eorum evincit*. Minus tamen ea verba offendunt, si sublata vulgari distinctione post *re vera* coniuncta serie scripseris, pro: *sicut re vera sunt*, sc. mercenarii, quod quidam vel monuerunt, vel etiam praeiverunt. -- *Contrario*: alii *e contrario*, cfr Iph. c. 1. Hamilc. 1. Aliis ob praecedens *at* haec vox est suspecta. -- *Loco*: de ge-

nere notum. Post pro gradu ipse explicat, subiecta variatione. *Tzsch.*

6. *Tredecim*: at Alexander regnavit tantum annos 12, menses 8, uti tradit Arrianus de Expedit. Alexandri 7, 28. Praeterea novissimo tempore equitum alae praefuit. Igitur minus accurate refert. -- *Alterae*: editt. mutaverunt in *alteri*. Illa tamen forma passim etiam in aliis auctoribus occurrit, et a Grammaticis veteribus probatur. *Ala* vero de equitibus dicitur, erantque duae, dextra et sinistra. Forte sinistram intelligit. -- *Hetaerice*: a voce Graeca *ἡταιρική*, quae *socialis* est. Ita vocabatur honoris causa equitum ala apud Macedones, quae et virtute et dignitate praestitisse dicitur. Cfr. Curt. 6, 9, 21. Ita vero dicta, quia constabat amicis et sodalibus, *ἡταίροις*; *Lif-Garde*.

CAP. II. 1. *Alexandro*: longior solito periodus multarumque sententiarum interpositione perplexa. Connectuntur autem haec cum verbis: *hoc tempore data est*. Ita cap. 3. -- *Singulis*: praeter alios cf. Iustinum 13, 2, 3. -- *Dispartirentur*: alii, *dispertirentur*, sic similia passim occurrunt, *detractare*, *resacrare* -- ubi vocalis simplicium servatur. -- Hanc regnorum partitionem impulsore Ptolemaeo factum esse narrat Pausanias L. I. 6. -- *Annulum*: cf. Iust. 12, 15, 12. cuius verba sunt: *Sexto die praeclosa voce, exemptum digito annulum Perdiccae tradidit: quae res gliscerentem amicorum dissensionem sedavit*. Primum ergo summa rerum tradita est Perdiccae, tamquam regiae sobolis tutori; deinde Pithoni et Arridaeo, cum in Aegypto Perdiccas periisset: postea ad Antipatrum delata, Pithone et Arridaeo coactis sese omni administratione abdicare: tandem post Antipatri obitum ad Polysperchontem ex Antipatri morientis ordinatione, non sine magna Cassandri, qui fuit Antipatri filius, indignatione, unde et saevae inter ipsum et Polysperchontem inimicitiae conflatae. De annuli transmissione, qua quoque significatur traditi in hereditatem regni successio, consule Valer. Max. 7, 8, 5. Sic, A-

lexandri exemplo, Augustus undecimo consulatu aegrotans, Agrippae annulum porrexisse dicitur.

2. *Commendasse*: destinasse, tradidisse. Ita *mandare*, *mandatum* de voluntate moribundorum. -- *Liberi*: de quibus disceptatur. Alii commemorant Herculem, filium ex Barsine, quamvis non iusta uxore, tunc duos annos natum, cui ex Roxane accessit Alexander Aegus, postumus. -- *In suam tutelam*: igitur aliorum tutela exempti, quod est, sui arbitrii facti essent; ad pubertatem pervenissent. -- *Antecedere*: dignitate, auctoritate. Aberat autem tunc Antipater, quippe Macedoniae praefectus; Craterus, qui Antipatro, ad regem evocato, sufficiens erat, cum veteranis et emeritis Macedoniam petebat. Iust. 12, 12. -- Hephaestio, Alexandro fuit carissimus: unde ob eius mortem, quae Ecbatanis nimio vini usu supervenerat, incredibili adfectus dolore, multa magno regi indecora egisse dicitur. De morte et monumento ab Alexandro posito, aliisque defuncto habitis honoribus, cfr Curtium L. X. 4. -- *Posset*: *potest*, vel *possit*, alii. -- *Plurimi*: nam omnium secretorum arbitro usus erat, adeoque Alexandrum alterum adpellaverat. Curtius 3, 12, 16.

3. *Cappadocia*: cui addunt Paphlagoniam et finitimas regiones ad Trapezuntem. Diod. 18, 3. Plutarch. in Eumene c. 3. Iustin. 13, 4, 16. -- *Dicta*: pro addicta, adsignata. Causam subiicit ipse Nepos. Nempe Ariathes rex illam tunc tenebat. Plutarchus c. 1. -- *Homine*: pro eo, uti passim. Tum de viris, etiam clarissimis, dicitur. -- *Partes*: omnium ducum et familiarium Alexandri provincias. -- *Corripere*: i. e. ad se trahere, in suam redigere potestatem.

4. *Ille*: quod quidam omittunt, melius in aliis additur propter oppositionis rationem. Sic in Chabria c. 3. -- *Leonnatus*: ex tribus, quos recenset Arrianus, is, qui Phrygiam minorem, ad Hellespontum, sortitus fuerat. Iustin. 13, 4, 16. -- Hic Leonnatus, Eunius vel Antei filius, unus e septem illustribus Alexandri corporis custodibus fuit. -- *Destinaverat*: quidam *praedestinaverat*.

2. *Iacet*: saepe de locorum situ. -- *Inter Taurum Hellespontum*: Cappadocia et Bithynia forsitan quae revera Hellespontum et Taurum montem iacent. -- *Ptolemaeum*: Lagi filium, qui gregariis militibus inter duces et successores Alexandri habitabat atque, illo mortuo, Aegyptum occupavit, a quo etiam omnes Aegypti Reges *Ptolemaei* dicti sunt. *Europaeis*: Antipatro et Cratero, quos ipse princeps indicat.

5. *Eumenes*: etiam hic, ut supra cap. 2. rebus interpositis narrationis perspicuitatem vel claritatem turbat. -- *Transisse*: ut et *iter*, *ire*, *curre*, *navigatione*. Craterus: Graecis Κρατερός, et hinc est scripta penultima. -- *Summam*: sic plerique libri verbum cuius structurae exempla similia et alibi occurrunt. *Eumenes*: redit ad id, quod interiectis pluribus rebus terpellaverat, eiusque repetito ipso nomine lector admonet.

4. *Cognoscent*: alii *cognoscerent* habent. -- *quum*: non societatem, sed idem temporis momentum ut saepe, indicat, et brevitati inservit; ita est: simul audiissent, cum id nuntiatum esset. -- *Dilapsuros* ganter de *contractis*, quas supra dixerat. -- *Barbari* in primis contra Neoptolemum, quem exosi milites. Hinc Craterum, quem amabant, ignaviter interfecerunt. Laudat hoc consilium Plutarchus. -- *terrior*: ut ex opposito intelligitur, est *inferior*. paucitate infirmitatem adfert.

CAP. IV. 1. *Cadit*: quomodo hic intelligi debeat, dicet infra. Quod narrat Plutarch. c. 7. a *re* vulneratus, ex equo defluxit et proculcatus est.

Cornel. Nepos.

Hic Neoptolemus, quod nomen gesserunt inter Macedonas multi, sine dubio a Neoptolemo, Achillis filio, denominati, sinistro exercitus cornu praecerat; Craterus autem dextro, summam rerum simul administrans.

2. *Concurrit*: vividam huius *μνημειώσις*, cum magno animorum aestu commissae, descriptionem dabunt Plutarchus et Diodorus Sic. cc. ll. Comparari potest similis descriptio Catilinae et sociorum apud Sallust. de B. C. c. 61. -- *Anima alterum reliquerit*: Sc. Neoptolemum, qui, post succisum poplitem, altero genu nisus, altero debilis, valide adhuc Eumeni restitit; a quo tandem in collo vulneratus, cecidit, et exporrectus iacuit. -- *Vulneratur*: temporum inaequalitas notanda, cuius exempla passim obiiciuntur. Sic Livius 1, 14, 4. -- *Vulneratus* alii. -- *Hostibus*: *hostis* vel *hostes*, quae perinde valent, omnes dant recentiores. Codd. ambigunt.

3. *Interfecto*: per anticipationem, quod sequentia docent, vel medio sensu et ex opinione militum. -- *Pedester*: melius, quam *pedestris*, quod quidam adferunt. Sic *celebris* pro *celeber* passim. -- *Deductus* et *elabi*: apte et eleganter de angustiis, unde exitus via vel copia non datur.

4. *Funere*: in prosaicis quidem auctoribus constanter de pompa funebri. -- *Extulit* porro verbum in hac re proprium.

CAP. V. 1. *Flumen*: additur, ut similia, veluti *ventus aquilo* in Miltiad. c. 1. *boreas* ibidem c. 2. -- *Seleucus*: immo, quod alii tradunt, vel ab equitibus suis, vel a corporis custodibus in tentorio confossus est. -- Ceterum hic Seleucus fuit Antiochi filius, Philopator dictus, qui mortuo Alexandro, Syria et Babylone potitus erat. -- *Antigonus*: fuit Philippi Regis nothus, cui Asia minor diu paruit. -- *Antipatrum*: nempe accurratius, quum, qui, Perdicca interfecto, in eius locum successerunt, Pytho et Aridaeus, se regni administratione abdicassent. Diodor. 18, 36. -- *Summa rerum* hic est *Regering*, *Regentskap*, quare etiam Antipater a Iustino 16, 1, 14. *minister regni* et cum reliquis 13, 2. *tutor* vocatur.

2. *Hic*: i. e. apud flumen Nilum. -- *Qui deseruerant*: i. e. omnes illi, qui ab Antipatri partibus non steterant. Alii commemorant 50. alii solum Eumenem, tamquam principem, -- *Exercitu*: ex more. Curtius 6, 8, 15. *de capitalibus rebus, vetusto Macedonum modo, exercitus inquirebat; in pace erat vulgi.* -- *Percussus*: Lambinus: *percussus*. Tum *plaga* eleganti metaphora additur. Sic in Dione c. 6. *Datame c. 6. vulnus.* -- *Minuebant*: alii, *imminuebant*. Tum orationis forma periodica notanda, *pro: frangebant quidem, sed non.* -- *Exiles res*: i. e. opes exiguae, tenues, angustia et rerum inopia.

3. *Antigonus*: praefectus Phrygiae maioris et Lyciae, (Diodor. 18, 39.) et cum Antipatro dux delectus contra Eumenem. (Plutarch. c. 8.) -- *Quum*: i. e. etsi, ut saepe, cuius vim nexus docet. -- *Ad manum*: uti *venire ad, in manus, manus conserere*. *Manus* enim propioris, arctioris pugnae notionem infert, ut *cominus*. Pro *numquam*, quia sequitur *nisi his locis*, legi videatur *nusquam*. Alias ad *saepe* referri debet.

4. *Circumventus est*: prodicionem innuit. Proditorem Apollonidem producit Diodor. 18, 41. in. -- *Expedit*: i. e. se liberavit, se eripuit; eleganter et cum delectu in rei difficultatibus undique obiectis. -- *Nora*: in finibus Lycaoniae et Cappadociae. Plutarchus c. 10. -- Iuxta Taurum vero montem locat Strabo L. XII. Vocem *Nora* esse pluralis numeri, pauci observant. Ergo *Nora, orum*, ex Graeco τὰ Νῶρα, quod habent Strabo et Plutarchus. -- *Circumsederetur*: i. e. hostiliter cingeretur, obsideretur ab Antigono, qui duobus muris castellum circumsepsit. -- *Perderet*: i. e. deteriores et ad belli usum ineptiores otio redderet. -- *Agitare*: proprie de equis, equorumque motu et cultu. -- *Iumentum*: i. e. equos. -- *Exerceri*; eleganter de iis dicitur, quae otiosa esse non patimur, et quae frequenti motu agitamur.

5. *Deinde post*: lege *posterioribus*, pro *post verberibus*, quod respondeat apte τῶ prioribus. In *co-gebat* quaelibet incitatio violentior cogitari possit. --

Calces remittere: calcibus ferire, quod in eadem narratione Frontinus 4, 7. dicit *crura iactare*, Plutarch. c. 11. τοῖς ὀπισθίοις ἐνέλλοντο.

6. *Nitida*: signate, si de pingui corpore intelligas, uti saepe fit. Sic de iumento opponitur *strigosus*. Possit tamen etiam de corpore vegeto, bene nutrito explicari. -- *Conclusionē*: efficacius ex causa et eventu pro *obsidione*.

7. *Sed quod castrum*: luxatus narrationis nexus, varia librorum lectio et in editionibus praeterea partium distinctio. Singula recensere non licet. Quod nunc in ipso contextu reposui, et quidam praeiverunt, nexus desiderat, nec codices repudiant, etsi modo *sed*, modo *quod* omittunt. *Tzschucke*. Melius et perspicue magis habet Edit. Amstelodamensis: "*quod castra sub divo habere non poterat. Ver appropinquabat: simulata deditio.*" cet. -- *Extraxit*: ad notandam difficultatem. Supra alio nexu et consilio *expedivit*.

CAP. VI. 1. *Habitabat*: fugiens Antipatrum. In Epiro nata erat. Arcessivit post Polysperchon, qui regum impuberum tutelam susceperat, probante amicorum senatu. Diodor. 18, 49. -- *Eas*: friget. Quare Kappius: *suas res*. Si *eius* substitueris, leviori mutatione, intelligentur Macedoniae res, i. e. imperium. -- *Et*: pro *sed*, ut supra. -- *Filius*: ex Roxane susceptus, et ipse Alexander nominatus. -- *Raperetur*: vim, impetum addit.

2. *Crudelissime*: consuli potest Iustinus 14, 6. -- *Liberis*: ni Barsines filium simul hic cogites, *liberos* de uno omnino dixit, uti volunt supra c. 2. maiori tamen ibi veri specie. -- *Veniam*: i. e. adnuisset, probasset, de re facienda. Cf. in Themist. c. 2. in Pausan. c. 4.

3. *Manebant*: pro *mansissent*, in oratione obliqua. Propter indicativum definite et certe, et hinc forte in imperfecto. *Tzsch*.

CAP. VII. 1. *Copias contraxit*: melius et usitatius *copiis contractis bellum* -- in rerum connexarum consecutione. An sic forte apparatus studium, omissa

etiam copula, voluit indicare? -- *Custos*: amplissima dignitas, nec nisi summis ducibus collata. Habuit autem septem, quibus hic octavus accessit. Cfr Arrianum de exped. Alex. 8, 28. Hic fidus Alexandri *σωματοφύλαξ* a vivo dudum Alexandro satrapa Persidis constitutus fuerat, quam praefecturam eidem etiam post Alexandri mortem permiserant. Cfr Arrian. -- *Et Antigenes*: et apud quosdam abest. Nomen ipsum varie corruptum auctores Graeci constituunt. Praefectus autem fuit cum Teutamo *τῶν ἀργυροσπίδων*, quae erat phalangis pars, ab argenteis clypeis nomen sortita. Igitur non toti phalangi praefuit. *Phalanx* ipsa satis ex Curtio nota.

2. *Alienigena*: quippe Cardianus. -- *Multitudo*: at supra iam dixerat, *Macedones complures nobiles*. Molesta copia. -- *Principiis*: locus in castris princeps, unde nomen, in quo positum erat imperatoris tabernaculum, et exercitus principes ad deliberandum conveniebant. -- *Nomine Alexandri*: commentus erat, adparuisse sibi in somnio Alexandrum et auxilium suum promisisse.

3. *Et fecit*: videtur ortum, mala vocabulorum distractione, ex *effecit*. Certe *fecit* debet esse *effecit*, sc. ut Alexandri nomine bellum videretur administrare. Qui locus ex Pausania c. 2. huc transferri possit. -- *Latebat*: Ipse Eumenes erubescibat, in propatulo, conspici, ut minus suspectus, minus invisus esset, minusque in oculos aemulorum incurreret.

CAP. VIII. 1. *Paraetacis*: populi Persidis, iuxta Mediam, vel etiam in Media australi. Variant ipsam hanc lectionem auctores. -- *Acie*: contra Diodor. 19, 27. nisi id ipsum ad iter etiam nullis antea castris factis, unde in aciem educerentur milites, referas. -- *Male acceptum*: clade adfectum; ita quidem apte, quia Antigonus prior ipsum erat adgressus. Occisi fere 4000, totidem vulnerati. Diodor. l. c. -- *Persidis*: pro simplici *in finitimam Persida*. Sic in Pausania c. 3, 3. *ager Troadis* et alibi similia. veluti *urbs*, *flumen*, *mons* cum genitivis nominum priorum. *Tzsch.*

2. *Licentia*: exposite narrat Iustin. 14, 2, 7. ex quo simul discitur, Argyraspidas eos milites dictos fuisse. Cf. supra ad c. 7. -- *Nostris*: Romani. Haec verba Nepotis aetatem indicant; quippe, occiso Caesare, liberius agere et grassari veterani coeperunt, de quo cf. Cic. in Philipp. 1, 2. et in primis 11, 5.

3. *Cum quibus*: alias etiam *pro*. *Stare* de partibus, in bello et in acie maxime, et sic quidem, quia stant pugnantes, unde *cadere* de vulneratis, occisis. Intelligit autem Octavium, et Antonium. -- *Fecerint*: contra *facere cum aliquo*, veluti apud Ciceronem et supra in Agesil. c. 2.

4. *Sumserant*: libidinem, licentiam respicit. *Uusus belli*: de commodis belli, et quae bello prospere gerendo essent utilia. -- *Discesserant*: antiqui *dissen-*
serant. Intellige de locorum, quae ipsi hibernis elegerant, distantia, unde difficulter et sero coire possent. Vid. c. 9. in. -- *Qua*: sc. parte, ut in Milt. c. 6.

5. *Altero*: igitur duplo. Diodor. 19, 34. hanc fuisse dicit 9. στραθμῶν, illam cultiorem et expeditiorem 25. Sunt autem στραθμοί, quod ex aliorum Diodori locorum comparatione efficitur, diurna itinera. -- *Sola*: deserta, uti passim. -- *Atque etiam*: insoliti aliquid et singularis innuit; nempe quia culleos adeo repleri iussit utribus longe capaciores; quare etiam condendis vinis adhibebantur. Immo curam diligentiorum in sublevanda aquae penuria indicant.

5. *Cocta*: Graecorum ἀπὸ πυρὸς σιτία explicant, quibus non tam *cocti*, quam *crudi* cibi intelliguntur, qui nondum igni fuerunt admoti. Nempe *cibaria* sunt omnino alimenta, quae *cocta* adpellantur, non quia sol coxit, qui vocis usus a pedestri narratione sit alienus, et aliena inferat, sed quod igni adhibito sunt confecta, veluti *panis*. Cfr Plinium 29, 25, 6. ubi inter *cibaria* simpliciter, et *cocta* distinguit. In illis intelligi possunt frumenta, legumina; in his farina, *cet.* -- *Ignis*: de ignibus nocturnis, qui in castris fieri solebant. Illud igitur praecepit, ne cibi inopia exercitus premeretur, vel eius apparatu iter retardaretur; hoc, ne ignium indicibus detegeretur adventus. -- *Quod*

habebat: iter habere insolens locutio. Si suppleas *in animo*, dura sit illa ellipsis. *Qua* sc. parte, ut supra aliquoties et alibi.

CAP. IX. 1. *Allata*: de fama, nuntio. Nempe, quod, veluti narrat Plutarchus cap. 15. montium incolae pyrarum mirati frequentiam, dromadibus vecti, nuntiarunt. -- *Quaeritur*: omissi copulae festinationem indicat, quasi ne in ipsa narratione et lectione aliquid, sine necessitate interpositum, moretur. -- *Celeriter*: nempe, quod Plutarch. c. l. tradit, mille stadiis postremi a primis distabant, quae efficiunt miliaria Suecica 22. Diodorus 9, 37. habet sex dierum iter, parvo, aut nullo discrimine.

2. *Titubantibus*: anxietatem consiliiue ambiguitatem corporis gestu declarat, qualis adparet in incensu et lingua ebriorum. -- *Summis*: uti cap. 10, 3. de summo imperio Asiae et Graeciae.

3. *Quod* -- *posset*: inest brevitās Latina, qualem Cicero in epistolis saepe adhibet, ubi rescribit ad summam acceptae epistolae vel singulas eius partes. Ita vero *quod* cum verbo, *de* cum substantivo. Sensus, *quod pertinet ad id, quod*. Tzsch. -- *Non minus*: i. e. quinque dierum itinere. Sic in Thrasyb. c. 2. in. *non plus quam triginta*. Graeci tamen tantum 3 vel 4 memorant dies. -- *Contraheret*: observanda numeri mutatio, alibi etiam notata, etsi *quisque* commode fert pluralem. *Copias* postponit MS. -- *Certos*: secundum Graecos illos auctores ipse, adiunctis ducibus, in loco quidem edito exploravit.

4. *Qui*: refer ad montes. *Obvii* i. e. adversi, oppositi, de rebus etiam suo loco fixis. *Erant*: igitur bene mutavit Lambinus ex *eant*. -- *Praecipit*: aptius in hoc connexu *praecipit* et *faciant*, quam *praecepit*, quod est in aliis. -- *Prima*: i. e. prima vigilia: quum nox incipit. In partes octo *νοχθήμερον* distribuebant, quarum quatuor noctis erant, totidem diei. *Primam* vigiliam cum solis occubitu ordiebantur: *secunda* cum nocte media desinebat, et ab ea initium suum capiebat *tertia*. Post hanc, cum solis ortu et diei, *quartam* finiebant. Ex hac noctis divisione exorta

erat totuplex vigiliarum militarium partitio. Ut in quatuor vigiliis diviserunt noctem Romani, ita in tres Graeci: quam rationem heic sequi videtur Nepos.

5. *Praeceptum* ab *imperatum* sic differt, ut eius, quod imperatum est, rationem, modum, leges includat. -- *Integriore*: latitudinem respicit, unde est reffectus, confirmatus.

CAP. X. 1. *Ducum*: Antigoni maxime et Teutami, qui Argyraspidum erant praefecti, ex quo etiam sequentia verba intelliguntur. Exposita haec prostant in Plutarcho c. 6. -- *Militum*: quidam uncis includunt, aliqui etiam plane delent.

2. *Superior*: dubio tamen eventu et ancipiti victoria pugnatum esse, auctores Graeci scribunt. Vicit enim Eumenes peditatu, contra equitatu Antigonus, qui, quum simul praeter alia coniuges liberosque cepisset, hac lege se omnia redditurum promisit, si Eumenem tradidissent; et sic eos corripit. -- *Deditus*: consule Iustinum 14, 3 et 4. ubi prolixè hoc narrat, qui et pro *ter* habet *quater*. -- *Quum*: etsi, licet. Cf. cap. 5. et mox infra. -- *Prodere*: al. *perdere*, quae commutatio saepe observata est.

3. *Seleucus*: tenebat Babyloniam, Lysimachus Thraciam, Ptolemaeus Aegyptum, ut docet Diodor. 18, 3. -- *Circa*: comites, amici; paraphrasi in Graecis maxime usitata; οἱ ἀμφὶ, περί τινος. -- *Recepto*: in amicitiam, foedus.

4. *Prae illo*: ratione, respectu eius. Non enim simpliciter comparat in hoc nexu, ut saepe, sed etiam ex rebus comparatis alteram vel potiore esse vel deteriore declarat. Priori sensu est quidem usitatius et ad propriam vocis vim accommodatius. -- *Leniri*: laxiori oppositione ad *incensus* refertur, quum magis proprie *asper*, *acer*, respondeat. Sed quia *ira lenis* dicitur, et *incensus* de ira per conversionem valet. *Tzschucke*.

CAP. XI. 1. *Dedisset*: Iustin. 14, 4. *verecundia prioris amicitiae in conspectum suum venire prohibitum adsignari custodibus praecepit*. -- *Quaesisset*:

Alias fructum capere, percipere, nota.

3. *Imperii*: ad arctiorem sensum redigit. vox *custodiae* indicat. Fuit igitur praefectus dum. Tum duo genitivi diversi regiminis n. ut supra c. 10, 2. -- *Deuteretur*: verbum n. forte alibi obvium, quod tamen tuentur omnes praeter unum, in quo legitur *sic se u*. *Deuti* quidem, si analogiam spectes, utique convenit; nec mirum, si in paucitate auctorum libri nostra tempora tulerunt, ad *ἀπαξ* reiicitur. *Tzsch.* -- *Quin*: hic in transitu a trariam sententiam cohortationis gravioris no infert. Ceterum utiliter conferri potest Plutar. 18. ubi eadem tradit.

4. *Potius quam*: contractioni et elegantioritate dicitur. Simile exemplum est in Hamilo. -- *Inquit*: quidam uncus adposuerunt. -- *Dec* pte et digne. -- *Nam*: haec verba cum proxim cohaerent, nec, si *nam* transitioni, uti passim cerone, inservire volueris, huc valent, etsi ver que id falsum desiderant explicationem, qual simili nexu subiecit in Alcib. c. 9. -- *Figura sta*: i. e. decens membrorum inter se compe eximia et sibi conveniens corporis forma.

CAP. XII. 1. *Retulit*: verbum in hac re mne, *hânskjutit*. -- *Plerique omnes*: paene omnes conservatum cupiebant Nearchus et Demetrius, Antigoni filius. Plutarch. c. 18. Ipsam locutionem quae primo intuitu mira videtur, etiam aliorum actorum usus comprobat. Ducta autem est ab quippe qui *πλείονες πάντες* dicunt. -- *Admirarentur* simplici *mirarentur*, vel, ut passim, *valde m*

tur, quod proprie valet de rebus insolitis, inopinis, quae praeter spem et contra certam rationem accidunt. *Admirari* de rebus magnis, grandibus, quae singularem vim, virtutem ostendunt.

2. *Forent*: pro essent, uti passim fit, hic etiam, ne idem recurreret. -- *Duces*: Craterum et Neoptolemum. Vid. c. 4. in. -- *Interfecto*: quo interfecto. *Negotii*: de difficultatibus, impedimentis. -- *Postremo*: offendit ideo, quia respondet τῷ primo, in primis tamen, quod subiicitur in fine, *postremo*. Quare etiam aliqui mutilatam hanc auctoris narrationem censent.

3. *Hic*: bene habet alii *hac*. -- *Victum amoveri*: s. e. omni cibo interdici, ut hoc modo fame vel inedia periret, quo violentae mortis genere nullam fingi possit crudelius. Cfr de caede Eumenis Iustinum XIV. 4.

CAP. XIII. 1. *Quinque et quadraginta*: repetam calculum, quem adposuit Bosius, ut ex singulis partibus contracta summa luculentius adpareat.

Eumenes supervixit Alexandro an. 7. mens. 8.

adparuit Alexandro -- 12. -- 4. vel 8.

-- Philippo -- 6. -- 6 vel 2.

ante ministerium vixit -- 19. -- --

Vixerit igitur universe -- 45. -- 6.

Quos Cornelius adfert annos, non omnes completi sunt habendi, veluti quod *tredecim* annis ministerium Alexandro praestitum computat, uti cap. 1. qui tamen annos tantum 12 et 8 mens. regnarit. Quodsi enim singulos annos, quos adposuit, 20. 7. 13. in summam colligas, et Eumenem Alexandro mortuo 7 annos superstitem fuisse feceris, vixerit annos non 45, sed 47. *Tzsch.* -- *Ostendimus*: edd. veteres hoc verbum omittunt.

2. *Adparuisset*: supra c. 1. *locum amicitiae tenuit apud Philippum*. *Adparere* autem de ministris, qui in conspectu magistratum, Principum versantur. Honorifici officii dignitatem locorum haec comparatio efficit. -- *Unum*: alii *uni*, pro quo cap. 1. *alterae*. Nempe *uni* absolute dicitur, nulla numeri et ordinis habita ratione quam adtingit *alteri*, ut taceam, *alter*

3. *In quo*: alii *de quo*. -- *Reges*: in quibus
leucus, Ptolemaeus, Antigonus. -- *Statim*: in
liquot annis post, Alexandri matre, fratre et
filiis a Cassandro interfectis. Tum Justin. 15,
verecundiae causa id eos fecisse scribit, quoad A
dro iustus heres fuerit. -- *Ornatum*: diadema
pureum pallium. -- *Id*: abesse possit exemplo
et edd. veterum. -- *Sceleris*: spectat verba: *p*
re voluerunt.

4. *Humaverunt*: quidam, substituere ma
cremaverunt. Propinqui, quibus, propter am
cum Eumene vivo olim contractam, illum s
permisit Antigonus, corpus sepelierunt, i. e.
runt; hi cineres ex more collectos humaverun
terra condiderunt; ossa ad matrem deportanda
runt. Nempe *sepelire*, quod multi docuerunt
antiquo cremationem indicat. *Humare* autem
mo obruere, tegere. Sic Plutarch. c. 19. cor
reliquias (hic ossa) distinguit, illud crematum,
urna conditas et ad uxorem liberosque dep
scribit. -- *Uxorem*: Barsinem vocat Plutarc
natione Persicam, Artabazi filiam, ex qua filiu
mine Herculem suscepit Alexander. Cfr Curt.
6. -- De Eumene praeterea scripserunt Diod
17. 18. Frontinus IV. 7. Justinus 13 et 14.
tarchus in vita.

PHOCION.

CAP. I. 1. *Phocion*: Huius patrem, que
das Phocum vocat, fabrum cochlearium fuisse

Aelianus V. H. I. 22. -- *Saepe*: quinquies quadragies. Plutarch. c. 8. -- *Integritas*: quidam, subiiciunt: *est*. Ceterum in ipsa re eiusque fide haerent interpretes propter ea, quae infra de prodicionis crimine narrantur. A quo, etsi liberari plane non potest, ex nexu tamen rerum adiunctarum temporumque iniquitate, si non excusari, at mitigari posse videtur.

2. *Nulla*: Nepotis forte aetate. Attamen ex opposito *magna* modus accedit. *Labor* enim eius *militaris* satis notus est: Duos Eretriae tyrannos debellavit, et eiecit: Plutarchum et Clitarchum. Byzantiis opem tulit contra Philippum, quem infectis rebus discedere coëgit. Macedonum, Atticae oram maritimam depopulantium, ducem Nicionem interfecit, cet. Cfr Diodor. S. et Plutarch. -- *Bonus*: Aelianus V. Hist. 3, 47. *χρηστός*, qui addit, publicam eam laudem ad aetatis annum 75 sustinuisse. Propter ea igitur, quae infra de prodicione narrantur, huius cognominis causa et tempus spectari debent. In reliqua vita et cultu morosum, durum, asperum fuisse, refert Plutarchus cap. 3. Ceterum a perfidiae crimine, quo Phocion hic arguitur, multorum certe aliorum iudicio purgatur. Benignitatem eius, liberalitatem, et constantiam in officio erga immeritos quoque amicos testatam, uno omnes fere auctores praedicant ore, prodicionis suspicionem refutantes. Demosthenem enim amicum, et Pireaeum portum non perfide prodidit; sed alterum, quum servare non posset, tueri desiit: alterum, per fraudem ab hostibus occupatum, irritum conatu vindicare noluit; sed invitum coactusque cessit. Adde, quod Phocion octogenarius fuit, quum in prodicionis suspicionem veniret: qua aetate lentescunt vulgo mortales, tardi, timidi, creduli, rebusque in gravioribus, metu et audacia aliena territi.

3. *Pauper*: in pauperrimorum numero ex claris Graecis recenset etiam Aelianus V. Hist. 2, 43. eaque paupertate illum gloriatum esse tradit Plutarch. cap. 30. -- *Divitissimus*: quidam *ditissimus*, quae forma licet sit usitatio, non tamen altera illa abiici debet,

qua et Cicero utitur. -- *Frequentes*: si aures consuleris, legi videatur *frequenter*.

4. *Philippo*: Philippus Aridaeus fuisse videtur, quem memorat c. 3. De Alexandro simile aliquid narrat Plutarch. c. 18. -- *Munera*: sc. missa, pro *regis munera*. *Magnus* de pecunia saepe pro *multus*. -- *Accipere*: usitatus, ut *acciperet*. Tum lenioris sensus verbum, *admonere*, quia in re alioquin nota et aperta consilii, praeceptionis, cautionis notionem involvit. -- *Liberis*: de uno tantum, *Phoco*, id refert Plutarch. c. 30. quem c. 20. vinosum et dissolutum fuisse et ad discendam frugalitatem Spartam missum scribit. Phocion, eiusque marita, tenuissima sorte contenti, nullumque habentes servum, sibi ministrabant ipsi, priscam Atheniensium ceterorumque Graecorum frugalitatem diligenter servantes.

CAP. II. 1. *Idem*: olim *eidem*, antiquo more, ut *heic*, pro *hic*, et similia. -- *Octogesimum*: sic et Plutarch. c. 24. Sed Aelianus V. Hist. 3, 47. habet 75. -- *Pervenisset*: Lambinus *Permansisset*. -- *Quod*: quum antea exsularet, restituit Bosius.

2. *Demade*: Hic Demades Orator fuit Atheniensium, Demosthenis aemulus, qui, eloquens, luxuriosus, et avarus, eo dementiae processit, ut, adulator turpis, auro Macedonum corruptus, narrante Aeliano V. 12, Alexandrum Deum agnosceret. Idem, in depravati animi notam, septies ab Atheniensibus violatarum legum damnatus, et infamia notatus fuit. Cfr Diod. S. XVIII. 18. Hic, quum Graeci ad Cranonem, Thessaliae urbem, victi essent, ad Antipatrum, infesto exercitu adventantem, cum Phocione legatus de pace missus erat, quam, urbe tradita, Athenienses redemerunt. Diodor, 18, 18. Tum vero populus, rerum necessitate omnique sociorum auxilio destitutus, consensit. -- *Antipatro*: qui ab Alexandro M., ad expeditionem Persicam discedente, Macedoniae praepositus est, et in qua, ipso mortuo, regnavit. -- *Demosthenes*: Varia de Demosthene, eloquentissimo Graeciae Oratore, narrantur. Plerique affirmant, Harpalum, hominem impurum, Atheniensium quo-

rumdam animos auro corruptos, sibi conciliasse, et in his quoque Demosthenis, ideo exsilio ab Areopago multati. Solam fuisse Hyperidis et Phocionis virtutem, quae ab Harpalo non expugnaretur, adserit praeter Plutarchum Diod. Siculus, qui L. XVII. 4. adfirmat, Demosthenem a Persis auro fuisse corruptum, ut Macedonum causam in dicendis sententiis oppugnaret. Hoc vero crimine eum absolvit Pausanias L. II. 33. -- *Mereri*: alii meriti. -- *Populiscito*: pro plebiscito Cf. ad Aristid. c. 1. Neque tamen sine admonitione praeteriri debet, quod verbum *erant* ad *Demosthenes* refertur, propter adiunctos socios. Sic Livius 21, 16, 7. *dux cum principibus capiuntur*. Sic contra in Eutropio 6, 19. dicitur: *Consules cum Pompeio senatusque omnis atque universa nobilitas ex urbe fugit*. Quas construendi rationes probe observent tirones.

3. *Auctus*: honoribus, dignitate. -- *Augere*, ut Graecorum *αὐξάνειν*. saepe idem est, ac ornare, in altum evehere, extollere, facere, ut aliquis sit re aliqua adfectus, praeditus. Sic Horat. I. Sat. 6. 10. "*Et vixisse probos, amplis et honoribus auctos*." Cf. Harles. -- *Charetem*: Hic Chares Atheniensium fuit dux, infestus Demostheni, qui ideo nulli pepercit labori, nullique strophae, qua inimico noceret. Hinc contra Charetem perfide incitavit Phocionem, quem, teste Plutarcho, ducem populus in locum suffecerat Charetis, qui expeditionem ad sublevandos contra Philippi impetum Byzantinos ignave obierat, ut olim docuerat in oratione Phocion. Tum vero Demosthenes Phocioni subsidia latenter subministravit, quibus Charetem labefactaret et deiiceret, quae hic vis est verbi *subornare*, *upp- vigla*. -- *Liberatus*: de hoc nihil eiusmodi in auctoribus exstat.

4. *Periculis*: cum augmento *iudiciis* reddit, vel omnino plura verba uno substantivo concludit. Sunt enim accusationes, ex quibus vitae, bonorum, honoris, pericula instant. *Discedere* verbum de pugnantibus, litigantibus usitatum cum significatione eventus. -- *Crimine*: criminationem explicant, quo sensu non est rarum. Deceptum autem fuisse Nicanoris verbis,

quibus credulam nimis fidem habuit, pluribus narrat Plutarch. c. 31. -- *Cassandri*: Hic Cassander, Antipatri filius, unus fuit ex Alexandri ducibus, et mortis eius auctoribus, qui, ipso defuncto, regium nomen accepit, et Macedoniam invadens, Olympiadem, Alexandri M. matrem, occidi iussit, atque immani saevitia omnem familiam regiam abolevit. Cfr Justin. L. XIV. 6. -- *Nicanorem*: Hunc Cassander Munychiae praefecit, suffectum in Menyili locum, nondum vulgata Antipatri morte; postea vero a Cassandro dolo interfectum. Cfr Diodor. S. XVIII. 64. -- *Imperium*: Archontem tum fuisse scribit Plutarchus. Penes Archontes vero erat totius Reip. regimen, summaque rerum potestas. -- *Dercyllo*: Hunc regis Antipatri nomine Attica tunc regio praefectum habebat. Cfr Plutarch. c. 32. -- *Huic*: al. *hic*. Illud proxime Nicanorem spectat, a quo populus secernitur; quamvis et *hic* ferri potest, quod sic tempus rei narratae respicit.

5. *Ad arma*: quod ex decreto fieri iusserat Philomedes et Lamprensis. At populus, in Phocionem exacerbatus, parere noluit. -- *Sine - possunt*: haec verba, quia spuria videntur, certe inepto et alieno loco posita sunt, uncis includi, vel ab aliis prorsus excludi, solent.

CAP. III. 1. *Phalereus*: φαληρεύς. Hic optimationum partibus, i. e. Aristocratiae, studebat et, ut Polyaeus dicit Κασσανδρίζων ἐτύγχανεν i. e. *cum Cassandro faciebat*. Praeterea Theophrasti discipulus, cui propter eximias virtutes trecentas sexaginta statuas aereas Athenienses posuisse dicuntur. Cfr Polyaeus. L. 4. -- Contraria his partibus erat factio *Democratica*, quae hic sub nomine venit *popularium*, *folkvännernes*, *Republikanernes*. -- *Nitebatur*: efficacius, quam exhibent plerique. -- *Sentiebant*: antea favebant. Ceterum Cassander hic Antipatri, tunc mortui, fuit filius. -- *Polysperchonti*: Hic, quem alii nominant *Polysperchontem*, ab Antipatro Graeciae et Macedoniae praepositus fuerat, tandem occisus cum Neoptolemo

in proelio, quod adversus Eumenem commiserant. Cfr. Iustin. 15. 8.

2. *Capitis*: de morte nec dici nec intelligi potest. Nempe de exsilii poena valet. Hinc *capitis diminutio* dicitur, quae hic intelligenda *maxima*, ubi libertas, familia amittitur. Sic Demetrium aliosque absentes capitis damnatos fuisse tradit Plutarch. c. 35. Phocion non tam urbe pulsus, quam a magistratu remotus, ipse inde cessit. Plutarch. c. 33. Diodor. 18, 66. adfirmat, illum, urbe pulsum, ad Polysperchontem confugisse, a quo, quum Athenas missus esset, mortis poenam subiit. -- *Pepulit*: alii propulit. -- *In his Phocionem et Demetrium*: At Plutarchus citat Callimedontem et Periclem, qui ex urbe tum profugerunt, quique paucorum dominationi una cum Phocione faverunt, populi opibus et potentiae adversati.

3. *Huc*: aliqui *hoc*. Mutatio propter sequens *eodem* fuit facilis et prona. Ceterum, si Plutarchum audias cap. 33. et Diodorum 18, 66. praepostero haec narravit ordine. Nam ante legationem missam eo confugerat Phocion, quod et ipsa res suadet. -- *Philippum*: Aridaeum, Alexandri M. fratrem. Iust. 13, 3. -- *Verbo*: ut Graeci λόγῳ μὲν, ἔργῳ δέ. Causam ipse deinceps explicat.

4. *Hic*: Olim in edd. legebatur: *Hic quum ab Agnonide accusatus esset*. Postea duo illa verba uncis inclusa sunt, tandem plane exclusa. -- *Nicanori*: uncis quidam continuerunt. -- *Consilii*: συνέδριον vocat Plutarch. cap. 53. Re vera ad unum Polysperchontem iudicium rediit. Alii pro *consilii*, legunt *consimili sententia*. -- *Athenas deductus est*: sc. ut capitis causam diceret. Obiter hic observandum, reos honoratiores Athenas fuisse missos, ut magistratibus traderentur et, legitimis rite confectis, aut absolverentur, aut addicerentur: qui quoque mos apud Romanos invaluit ferme idem.

CAP. IV. 1. *Propter*: aetatem. Octoginta autem annos natus erat. -- *Vehiculo portaretur*: i. e. curru veheretur. Sic solebant antiquitus deferri capite da-

mnati, ideoque non solam ob senectam, ut Nepos hic adfert, sed potius ignominiae causa, ut omnium adspectui facilius paterent. *Sellas gestatorias* vocat ista vehicula Ammianus, 29 11.

2. *Perorandi*: quia perpetuo clamore interpellabatur, uti lucide describunt Plutarchus et Diodorus. -- *Causam dicere*, quum iam priori verbo *perorare* insit, *uberioris explicationis* causa accessit. -- *Legitimus*: quae lege constituta sunt ad servandum iudicii ordinem, ante quam iudicum sententiae ferantur. *Rât-tegângsformaliteter*. At vere addidit *quibusdam*, quod reo causae dicendae facultas erepta erat, et plebiscito facto populus mortis poenam statuerat. Plutarch. c. 34, 35. -- *Undecim viris*: Gr. οἱ ἑνδεκά, quibus cura carceris et suppliciorum demandata erat. Hi ipsi Triumviris Romanorum capitalibus, quorum erat facinorosos comprehendere, in carcerem conicere, et damnatos ad supplicium ducere, haud fuerunt assimiles. -- *Publice*: eo pertinet plebiscitum et damnatio, populi suffragiis statuta.

3. *Emphyletus*: magni erroris, ne dicam inscientiae, quidam hic Nepotem incusant, qui sic Graeca ἐμφύλιος τις, *tribulium aliquis*, reddiderit. Neque tamen video, cur nomen vere proprium esse nequeat. Cfr Tzschucke. -- *In hoc*: sc. homine, viro, pro *in hunc*, uti fit alibi. Sic in Dione c. 6. *in filio vim suam exercuit*. Ita, quae sensum animi et commotionem indicant, saepe struuntur. -- *Sepelire*: proditores enim palam sepelire non licebat, quod ipse tradit in Themist. c. 10. Omnes damnatos, negata sepultura, extra fines Atticae proiectos fuisse narrat Diodorus 18, 67. Ultra Eleusinem corpus a vespillone portatum et crematum, a muliere Megarica cenotaphium adgestum esse scribit Plutarch. c. 37. additque, Athenienses paullo post, poenitentia et desiderio tactos, ossa publice humasse, ipsi statuam aeneam posuisse, et Agnonidem interfecisse. De Phocione ulterius cfr Plutarchum, Diodorum S. L. 18.

Cornel. Nepos.

Polyaenum L. 4. Athenaeum L. 10. et Valerium Max. L. 3. 8.

TIMOLEON.

CAP. I. 1. *Corinthius*: Nempe ad inscriptionem s. indicium vitae haec pertinent. Vitam prolixius descripsit Plutarchus, cui est pater Timoleontis *Timodemus*, et uxor *Megisto*, quam inter praestantiores feminas numerat. -- *Magnus*: supra deos adeo evexit Timaeus, ideo castigatus a Polyb. 12, 25. -- *Nulli*: aliqui dederunt *nulli*, moti in primis usu illius aetatis, qua haec formula modeste adfirmat, et vicem τοῦ *forsitan*, *mea opinione* sustinet; tum quod Cicero dicit: *quod haud scio, an nemini*. Alii: *ulli*. Tzsch. -- *Tyranno*: Timophane, fratre suo: vid. infra. -- *Syracensis*: vid. c. 2. in. *Inveteratam* vocat, quia per annos 60 et supra duravit. -- *Depelleret*: i. e. Arceret, propulsaret. *Barbari*: sunt Carthaginienses. -- *Pristinum*: sc. statum, quod contra libros temere quidam addiderunt. Sic in integrum.

2. *Non simplici*: ex Latina verbi vi intelligi debet, i. e. varia, multiplici, mutabili fortuna. Hinc bene additur *conflictatus*, qua difficultatem, relictationem indicat. -- *Frater*: πρεσβύτερος, οὐδὲν αὐτῷ προσόμοιος Plutarch. cap. 3. -- *Dux*: in bello adversus Argivos et Cleonaeos. Plutarch. c. 4. -- *Mercenarios*: ζένοισι 400. Idem c. 1. Secundum Diod. 16, 65. egenos humilesque et improbissimum quemque fovit, sibi que adiunxit. -- *Particepsque*: ipse, sc. Timoleon. -- *Salute*: quem quidem antea in superioris belli pugna ex equo inter hostes excussum servaverat. Plutarch. cap. 4.

3. *Parere*: Vario verborum ordine, quidam *obtemperare* habent pro *parere*; tum *patriae* repetunt post *imperare*; porro verba *satius duxerit* ponunt ante *quam imperare*. -- *Satius*: quidam *sanctius*, omnino quidem non male, ut respiciatur τὸ *sceleris*.

4. *Haruspice*: *μάντις*, *En siare*. Plutarch. c. 4. ab aliis Latyrum, ab aliis Orthagoram vocatum esse addit. -- *Adfinem*: Aeschylum fratrem uxoris Timophanis. Plutarch. c. 1. Ipse etiam Timoleon graviter et subinde eum dehortatus est. Idem c. 1. -- Iustam censebant veteres iniuste imperium aut tyrannidem occupantis necem. Sic Lysimachus filium Agathoclem interfecit. Cfr Strab. L. XIII. Sic Horatius Horatiam, suam ipsius sororem. Cfr Livium L. I. c. 26. et Dion. Halic. L. III. c. 26. et L. VIII. c. 79. ubi plura huiusmodi exempla exstant. -- *Manus*: sic Plutarch. c. 1. narrat, eum, quum frater dehortationes cum indignatione repulisset, recessisse, obvolutoque capite lacrumabundum constitisse. At idem in *polit. praeceptis* caedis socium et adiutorem fuisse adfirmat, et Diodor. 16, 65. fratrem in foro deambulantem ab ipso occisum esse scribit. -- *Adtulit*: Usitatus *intulit*; sed nec alterum sine exemplis. Quidam hic etiam habent *manum*. -- *Dum*: donec. -- *Praesidio*: custodem egit.

5. *Facinus*: utroque sensu dicitur, etsi plerumque *malo*; hic, quod epitheton docet, *bono*. Non igitur erat, quod quidam reponerent *factum*. -- *Pietatem*: fratrem spectat; ideoque est heic amor fraternus, vel *adfectus in fratrem natura inditus*. -- *Obtereabant*: ut *deterere* eleganter de iis, quae sensim sensimque repetito vel continuo tentamine imminuuntur, quod facit invidia, obtreectatioque. -- *Finem*: inedia, ut tradit Plutarch. c. 5. quod tamen ne faceret, amici prohibuerunt. Nam, teste Plutarcho, Timoleon, poenitentia ductus, et moerore oppressus, viginti annos forum et concionem adspicere non sustinuit; postea vero a populo ad munera publica revocatus.

CAP. II. 1. *Interfecto*: vid. in Dione cap. 8. -- *Corinthiis*: quorum coloni erant Syracusani. -- *Corinthum*: ubi ludum aperuisse dicitur. Cfr Cicer. Epist. ad Divers. 9, 18. Hinc proverbium: *Dionysius Corinthi*. Ibi enim, rebus mutatis, propter inopiam Litteras puerulos docuisse dicitur. Cfr. Plutarchum.

Ceterum Corinthus urbs fuit Achaiae celeberrima, duobus portubus inclyta, in isthmo Peloponnesi sita. *Syracusae* vero urbs fuit Siciliae princeps, multiplex, permunita, tantaeque magnitudinis, ut, teste Livio, *ex quatuor urbibus maximis constare dicatur*. A Corinthiis condita, conditrice facta erat potentior. -- *Utrorumque*: pro *utriusque*. Proprie enim tunc pluralis ponitur, quum plures utrimque memorantur vel tacite intelliguntur. -- *Exstare*: pro simplici *esse*, ubi aliquid in apertum et luculentum adspectum emittitur.

2. *Decessum*: ex Sicilia vel Syracusis. Neque enim de decessu ex vita, vel Corintho cogitari debet. Hinc deinceps *expulso Dionysio*. Cf. Plut. cap. 1. Nempe quum, primum expulsus, tyrannidem ex Italia redux recepisset, nunc iterum excedere coactus, Corinthum petiit. Vid. Iustin. lib. 21. -- *Cum Hiceta*: Hunc, qui unus erat ex amicis Dionis, superatum Timoleon adegit, ut privatus in Leonfinis viveret. Sed, irrequietus animo, nolensque privatus vivere, castris motis, invasit Syracusanorum agros. Postea vero captus, una cum filio Eupolemo a Timoleonte necatus est. Cfr Plutarchum.

3. *Superato*: vivum cum filio cepit, et utrumque necavit, ut supra. -- *Maximas copias*: Peditum septuaginta millia: equitum et curruum bellicorum circiter decem: naves longas ducentas: onerarias, quae partim equos, partim tela, partim frumenta portabant, plures mille. Cfr Diodor. S. -- *Crimissum*: varie scribitur in libris. Fuit fluvius Siciliae, cuius plerique hodiernum nomen esse putant *Belici*. De proelio pluribus Diod. S. 16, 78 - 83. et Plutarch. c. 25 sq. -- *Mamercum*: Catanæ tyrannum; Plutarch. c. 30. et de re ipsa c. 54. Litteris idem fuit tinctissimus, utpote qui ποιήματα γράφειν, καὶ τραγωδίας, μέγα φρονῶν. Cfr Plutarchum in Timoleon.

CAP. III. 1. *Regiones*: ex oppositione τοῦ *urbes* intelliguntur. Solitudinis hoc documentum subministrat Plut. c. 22. quod in foro Syracusano equi pascebantur. -- *Conditae*: ab Archia Corinthio, Hera-

clidarum uno. -- *Corintho colonos*: sc. numero 5000. -- *Bello vacuefactas*: i. e. expulsis belli periculo populis *vacuas* et exhaustas. Sic apud iurisconsultos *in vacuum venire* dicitur possessio, cum neglecta et deserta est, praesertim longioris temporis proscriptione. Cum plerisque, uncis notavimus. -- *Leges* --: *ισονομίαν* Graeci vocant et tyrannidi opponunt. Has leges, a Diocle factas, emendavit per Cephalum et Dionysium, Corintho arcessitos. Cfr Diod. S. XVI. 82. -- *Toti*: ita cum plerisque codd. malui dare, quam ex duobus derivare *totae*, etsi supra in Eumene c. 1. obtrudunt codices *alterae*. Antea *ex* est post, nempe ubi vel causa vel successio notatur. *Otium* in oppositione belli dicitur. *Tzschucke*.

3. *Deduxerant*: verbum de coloniis condendis solemne. -- *Arcem*: Servitutis instrumentum, sive tyrannorum tutelam. Hinc a Latinis *arces* vocantur etiam receptacula, et quasi tutissima refugia latronum, unde et facile excursions facere, et sese adversus hostes tueri possent. -- *Obsidendam*: igitur intra urbem. Vid. ad Pelop. 3.

4. *Diligi*: cf. in Dione c. 9. item in Aurelio Victore de *Antonino pio*, 15: nec non in Iustino L. IX. c. 9. -- *Imperium*: militare, quum antea *regnum* valeat latius. Post tamen *imperium* ad reges refert, nisi de potentia, iussive ibi potius explices. -- *Imperite*: imprudenter, temere.

5. *Potuerunt*: ante hoc verbum inseruerunt *vix*, quod hodie aliqui ad constituendam veram sententiae rationem probant. -- *Publice*: al. *publica*, quod soni eiusdem repetitione displicet. Est autem *in theatro*, uti vel ex c. 4. discitur, ubi nempe concilia populi habebantur.

CAP. IV. 1. *Lumina*: poëtice pro *oculos*. Ita vero nos etiam vulgari sermone loquimur. Hereditarium autem eum fuisse et gentis morbum notat Plutarchus c. 37. -- *In theatrum*: Graecis, eorumque coloniis plerisque theatrum pro curia, foro, vel comitio fuit. Cfr Frontin III. 2.

2. *Valetudinem*: ex nexu intelligitur, quum sit

vocabulum mediae significationis. -- *Superbiae*: insolens enim hoc erat in liberis civitatibus. Idem eadem de causa a populo Romano soli Q. Metello concessum erat, quod singularis benevolentiae signum fuisse, ex Plinii Hist. Nat. 7, 43. discitur. Sic apud Romanos Appius Claudius caecus lectica in Senatum ferebatur.

3. *Habere*: differt igitur utraque formula. *Agit* qui beneficium commemorat et verbis prosequitur; *habet*, qui retinet beneficii memoriam, seque obligatum sentit. -- *Recreare*: proprie et apte ad pristinam libertatem.

4. *Numine*: in hoc connexu positum ex propria vocis significatione valet *nutus* i. e. potentia, consilio, providentia. Hinc vere adparet, Dictum Paullinum i Rom. 19. τὸ πνεῦμα τῆς Θεᾶς Ethnicorum animis fuisse ingeneratum. -- *Αὐτοματίας*: *Fortis Fortunae*. De divina potentia alii propter superiora intelligunt. Neque tamen illud repugnat. Plutarchus de sui laude βωμόν Αὐτοματίας ἐπὶ ταῖς πράξεσι, constituisse, domum ἀγυῖαν δαίμονι consecrasse tradit.

CAP. V. 1. *Hominis*: Latino usu et sensu. -- *Eius diem*: al. *eiusdem natalem*. Ceterum ex Plutarcho c. 27. in. discitur, incidisse eius natalem circa solstitium aestivum. Non pauca memorabilia de certorum dierum eventibus multi observarunt. Sic Carolus V Imperator die, divo Mathiae sacro, quo erat natus, Regnum Hispaniae obtinuerat, Imperator proclamatus fuerat, et memorabilem in Gallos victoriam retulerat etc. Sic in proelio nuper Hoglandensi, Catharinae imperatricis, quo nata fuerat die, superbia et Greighii temeritas Suecanam classem se perditum captumve ire iactarunt. At, Diis auspiciis, funestum averruncavit omen Svi-onum virtus, et Caroli, quem hodie regem suspicimus, numen.

2. *Lamestius*: aliqui ex Plutarcho c. 37. reposuerunt *Laphystius*. -- *Vadimonium*: cogere, ut vadimonium obiret; ipse se, vel suo nomine alius ad praestitutam diem in iudicio sisteret; omnino *inveckla i rättegång*; litem alicui intendere. -- *Lege agere*: legitime. Ipse mox explicat: *legibus experiri*.

3. *Damnatum*: quidam *compotem*, quae est manifesta explicatio illius verbi. Sensus est ellipticus, voti causa damnatum, i. e. reum esse, teneri praestare id, quod quis vovit, vel voto promisit. At quum id ante fieri recte non possit, quam impetratum fuerit id, cuius causa votum suscepimus, significat omnino, voti compotem factum esse, quod vulgari sermone dici solet. -- *Hoc*: ita pro *haec* recepimus. -- *Restitueret*: Sensus est: ut ipse restituere posset. Sic supra c. 3. *obtineret*. Al. *restituerent*, ut ad Deos proxime referatur, quod modestius censeret magisque pium. De libertate dicendi eadem fere Tacitus: *Rara temporum felicitas, ubi sentire, quae velis, et, quae sentias, dicere licet*.

4. *Publice*: publico adparatu et sumtu, de quo ad Dion. c. 10. Uti autem Plutarchus refert c. 59, corpus eius in foro sepelierunt, eumque locum monimenti causa gymnasium esse voluerunt, exercendae iuventuti dicatum, nomine Τιμολεόντειον. -- *Tota*: praeter Syracusanos frequentissimos (id innuit *celebrante*) vicini non solum, sed et peregrini confluxerant. Plutarch. c. 1. qui et decretum ad celebrandam viri memoriam perpetuam factum et recitatum esse addit.

DE REGIBUS.

CAP. I. 1. *Hi*: veteres haec Timoleontis vitae, nullo interposito spatio, deinceps adpendunt. -- *Fere*: modeste opinantis vox, et, vel errorem, vel praetermissionem admittentis, vel etiam exceptionem, qualis hic intelligi potest, quod et peregrinos, veluti Dionem, Datamem, Timoleontem, in Graecis produxit. -- *Graeciae*: sic plerique, quod non temere effusum videtur. Sic Graeci Ἑλλὰς γῆ pro Ἑλληνικῇ, et alia similia, quae imitati sunt Latini. *Graece*, tuentur alii. -- *Videbantur*: nempe Nepoti scribenti. Al. *videantur*, sc. lectoribus. -- *Adtingere*: cf. in Pelopidae in. -- *Separatim*: vel ab auctore, ut quidam putant, vel

ab aliis, ut plerique, maxime recentiores. Nec temere, quia alias addidisset *a me*, vel alio modo disertius indicasset, ut in Dione c. 5. et in Catone c. 3.

2. *Agesilaus*: ut excuset vitae eius commemorationem supra Graecis ducibus interpositam. -- *Nomine*: cf. in Agesil. c. 1. -- *Imperio*: opponit *nomini*, ut sensus sit: qui non nomine solum, sed et potestate reges fuerunt, *monarchae, Souverains*. Sic *imperium nomini* opponitur in Agesil. cap. 1. pro quo antea hic *potestas*. *Dominatus* autem apud Romanos regiam potestatem omninoque liberum imperandi arbitrium includit. -- *Cyrus*: maior, ex Mandane, Astyagis filiâ, et Cambyse Persâ natus, sua virtute Medorum regnum adeptus est, ac imperium ad Persas transtulit: ceterum ex Xenophontis Cyropaedia notissimus. -- *Privatus*: Cyrus, ex Cambyse, mediocri viro et natalibus subobscuris, natus, Astyagen regno expulit, Persarum usus armis, unde summa imperii ad Persas transfusa. De Dario id notius est, qui, quum esset inter septem illos Persarum principes viros, qui contra Magos, rerum potitos, coniurarant, equisonis dolo regnum adeptus est. Cf. Justin. 1, 10. Cyrus quum adversus Thomyrin, Scytharum, vel Massagetarum reginam, bellum movisset, secundo proelio victus, occidit anno aetatis LXX. et in Pasargadis sepultus, gloriosam hanc habuit monumenti inscriptionem:

"Ενθάδ' ἐγὼ κεῖμαι Κύρος, βασιλεὺς βασιλέων.

"Hâr begrafven jag är, jag Cyrus, de Konungars Konung."

Porro *Massagetae* gentes erant supra Caspium mare sitae; unde et Scythae eas communiter regiones incolebant, quae hodie *Catai* nominantur. -- *Darius senectute obiit*: cum regnasset XXXI annos et XXX dies, -- *Macrochir*: sequior aetas *Longimanum* dixit. Ita vero dictum fuisse, Strabo lib. 15. adfirmat, quod genua manibus contingere potuerit. Plutarchus, quod alteram manum habuerit longiorem. -- *Mnemon*: i. e. Memor. Eius vitam descripsit Plutarchus, cui tamen idem dicitur *Artoxerxes*. Perinde est. Alia enim nomina Persica

ab *Arto*, alia ab *Arta* incipiunt. -- *Xerxi*: Malim *Xerxis*.

4. *Perses* veteres legunt *Persarum*, vulgari forma. Illud plerique praeferunt. Nec male. *Perses* enim, etsi rarius, pro *Persicus* reperitur, ut *Perses hostis* Cic. Tusc. Qu. 1, 4. -- *Manu*: sic Pausan. 1. et alibi. -- *Matris*: Parysatis, mater, Statiram uxorem veneno necavit. Plutarch. in Artax. c. 19. Hic *Mnemon* Dario Notho successit, ut ille *Xerxi*. Nomen eius proprium fuit *Arsicas*. Idem fuit Cyri Iunioris frater, a patre Dario Rex designatus. Cfr Plutarch. -- *Pietas* erga matrem, quam, quum morte punire posset, Babylonem tantum relegavit.

5. *Duo*: respicit id, quod supra dixerat: *Tres sunt praeterea*. Igitur duo sunt Artaxerxes, et paulo post *tertius* Xerxes est. -- *Debitum* haec et similia passim leguntur in auctoribus ad faciendam mortis periphrasin, colore e re pecuniaria ducto. *Natura* enim, ut ait Cicero Tusc. Qu. 1, 59. *dedit usuram vitae, tanquam pecuniae*. Forte haec locutio petita est a Graecis Isocratis Paneg. verbis: Τὰ μὲν σώματα ταῖς τῆς φύσεως ἀνάγκαις ἀπέδοσαν. -- *Interemtus*: antea *interfectus*. -- *Ab Artabano*: hic etiam Artabanus, dum Artaxerxem ferro interficere conaretur, ab eo interemtus est. cfr Iustin. III. 1.

CAP. II. 1. *Genere*: plerique *gente*. -- *Philippus*: Hic, Atheniensibus, Boeotiis et Corinthiis ad Chaeroneam devictis, dominus Graeciae factus est. Cfr Strab. et Dion. Halic. De anterioribus Macedoniae regibus, rerum gestarum gloria Philippo et Alexandro inferioribus, cfr Iustin. VII. 1, 2. -- *Alexander*, Philippi filius, in Pella, Macedoniae civitate, natus, Babylone anno aetatis XXXII decessit. -- *Morbo*: quem ex vini immodico usu contraxerat; non veneno, quo celeriter putrescunt corpora, ut deportari alio, quod in hoc factum est, nequeant. -- *Consumtus*: τὸ est, quod vulgo subiicitur, nunc ad vitandam repetitionis molestiam, addicentibus pluribus, omisimus. -- *Aegis*: Aegae, Gr. Ἀεγᾶι, oppidum Macedo-

niae, ubi olim Macedonum Regum sepulturae erant. De nece ex pluribus cf. Iustin. 9, 6.

2. *Unus*: sc. ceteros antecessit rerum gestarum gloria, ut et in sequentibus: agit enim potiorum regum recensum. *Pyrrhus*, Rex Epirotidis, materno genere ab Achille, paterno ab Hercule oriundus, primus omnium Graecorum cum populo Romano bellavit, inductus ambiguo Apollinis a se consulti oraculo: primus quoque in Italiam elephantos adduxit. -- *Lapide*: discrepant auctores, quum alii *tegulam* commemorarent. Utrumque ita concilies, ut *lapideam tegulam* interpreteris. -- *Dionysius*: v. supra in Dione cap. 1. et 2. -- *Luxuriosus*: sunt tamen, qui de hoc et aliis dissentiant. -- *Id*: imperium. -- *Eius*: imperii, non vitae, quia sic dicendum erat *suae*. Referendum igitur ad remotius, ut antea *id*. -- *Felicitate*: Miseram vero egit vitam. Cfr Cic. de Off. 11, 7. Dein autem decessit prae gaudio, quod habuit ex nuntio reportatae victoriae, cum amicis suis vino et epulis largius usus. -- *Annis - natu*: ita nunc reposui cum paucis quibusdam editoribus, quum vulgo legatur *maiorque annos sexaginta natus*, quod stare per leges Latinae structurae usumque nequit. Tzsch. Vide ulterius, praeter Tzschucke, Burmannum ad Petronium c. 57. -- *Tribus*: quum duas tantum aliqui commemorarent. Sc. Aristomachen, civem suam: et Doridem Locrensem: quorum ex illa duos filios procreavit, Hipparinum et Nysaeum; et hac totidem filias, Sophrosynem et Arten.

CAP. III. 1. *Magni*: alii *multi*. -- *Ex amicis*: i. e. E ducibus, qui, Alexandro mortuo, omnes sibi diademata imposuisse feruntur. -- *Antigonus*: Philippi filius, ob monoculi vitium *Cyclops* dictus, Asiae et Syriae Satrapes fuit primus, cui post Alexandri mortem obtigerat praefectura Pamphylicae et Ciliciae usque ad Phrygiam, pluresque dein in Asia Dynastiae. Bello a Seleuco et Ptolemaeo victus, anno aetatis LXXXI decessit. -- *Demetrius*: Antigoni filius, vel ut, alii volunt, Antigoni fratris filius, cognomine *πολιορκῆτης*, *urbium eversor*, quem cum patre primum omnium

Athenienses appellarunt regem. Cfr. Plut. et Diod. S. Hic erat Demetrius, qui Demetrium Phalareum Athenis eiecit. Cfr Eosdem. -- *Lysimachus*: Agathoclis filius, illustri Macedoniae loco natus, sed virtute illustrior. Huic post Alexandri discessum cessit in possessionem Thraciae, quae Macedoniae proxima est, praefectura. Hac vero provincia non contentus, primum Corysas, deinde Getas bello adfecit, quibus secum exercitu suo, tandem coactus, dedidit, siti et adversitatibus compulsus. Cfr Iustin. et Plut. -- *Seleucus*: cognominatus *Nicanor* vel *Nicator*, Rex Syriae, maxime regio post Alexandrum animo, praeclaraque virtute instructus. Cfr Iustin. XV. 4. -- *Ptolemaeus*: Lagi filius, cognomine *Soter*, diversus a Seleuco Cerauno. Is est, qui vivus filio regnum tradidit. Ceterum in eorum recensu temporum seriem neglexit Nepos.

2. *Pari leto Lysimachus*: Post Demetrii mortem Lysimachus cum Seleuco confligit: atque haec fuit ultima pugna Successorum Alexandri, in qua occisus est Lysimachus, anno, a morte Alexandri, XLII.

3. *Captus*: ipse quidem se dedidit, necessitate coactus. Iustin. 16, 2, 6. Ante morbo aliqui ponunt *a*, quod sic passim etiam in aliis notatur.

4. *Alexandrea*: edd. antiquae *Alexandria*; utrumque recte, quia Latini Graecorum *et* utroque modo reddunt. -- *Ab illo*: aut ignotum scriptorem secutus est Nepos, aut erravit, quod solet, in Ptolemaeis. Hunc enim a Gallis captum, et amputato antea capite occisum esse, tradit Iustin. 24, 5, 6. Sed Ptolemaeus Lagi filio, cognomine Philadelpho, regnum tradidit, (Iustin. 16, 2, 7.) et Ptolemaeus Evergetes a filio, cui ex facinoris crimine cognomentum Philopator datum, occisus est. Iustin. 29, 1, 5. -- *Satis*: scilicet pro instituti ratione,

HAMILCAR.

CAP. I. 1. *Hamilcar*: Nomen est Punicum, quod

regem significat. Hic patrem habuit *Hannibalem* antiquiorem vel seniore, ipse pater *Hannibalis magni*, aeterni Romanorum hostis. Scribunt alii *Amilcar* et *Annibal*, nescio, utrum rectius. Praeferunt vero ex inscriptionibus viri docti adspirationem. -- *Barcas*: hinc *Bacina factio*, *familia*, et *Barcini*, passim in Livio. Hinc Hannibal Barcae filius vocatur a Plutarcho de Virtute Mul. -- *Karthaginiensis*: ita codd. quidam, uti fere solet in numis: alii per *c*. Utrumque reddiderunt editiones. *Tzsch.* -- *Poenico*: pro *Punico*, quod et alii habent. Prius antiquo more, quem non temere reddidisse videntur codices. *Oe* etiam in aliis verbis cognatis transiit post in *u*. Sic *poena*, *punio*. Ipsum autem bellum duravit 23 annos, de quo praeter Polybium lib. 1. et Silium Italicum lib. 6. consuli potest Florus lib. 2. 2. -- *Admodum*: aetati, numero additum intendit. Sic *puer*, *iuvenis*, *pauci*. -- *Praeesse*: successit Carthagini. Polybius 1, 54 - 56.

2. *Locum*: occasionem, uti deinceps, apta metaphora a gladiatoribus ducta, qui, ne nudati corporis pars vel locus obiiciatur, cavent. -- *Erycem*: oppidum in medio monte situm, cuius fastigium et radices Romani, praesidio imposito, tenebant. Polyb. 1, 58.

3. *Aegates*: Polyb. 1, 60. habet Αἴγουςαν νῆσον, contra Lilybaeum, Siciliae promontorium, etsi eodem situ pluralem adhibet. Latini constantiori, certiori saltem usu dicunt *Aegates*, tresque omnino putantur. *Phorbantia*, *Aegusa*, et *Hiera*; hodie *Levenzo*, *Favagnana* et *Maritimi*. -- *Superati*: Karthaginiensium classi praefuit Hanno. -- *Permiserunt*: Polyb. 1, 62. in. ἐπέτρεψαν τῷ Βάρκα περὶ τῶν ὅλων. -- *Serviendum*: eleganter: sc. est totum se rei addicere. -- *Exhaustam*: vacuefactam opibus, adtritam, nudatam; hinc bene adiuvat luculentam gravis causae notationem.

4. *Donicum*: antique, ut in Plauto, Lucretio, -- pro *donec*. -- *Aut*: varie adfectus est hic locus. Libri *aut ut certe*, *aut virtute*. Illud *ut ex aut* male est repetitum; *virtute* langvet. Nec magis ad sententiam valet *certe*, etsi pro *certo* capias, et de certa

victoria explices. *Tzschucke*. -- *Manus*: alii *manum*. Sed *manus*, usitatus in hac locutione, quae, a gladiatoribus ducta, victi signum infert.

5. *Pacem*: cuius conditionem exhibet Polybius 1, 62. Haec vero pax nihil aliud fuit, quam factae XXIII annorum induciae, per quot annos bellum prius duraverat. -- *Ut*: alii adponunt, alii exterminant. -- *Catulus*: sc. Q. Lutatius Catulus, Consul Romanus. -- *In qua*: sc. concilianda. -- *Tenuerunt*: al. *tenuerant*. Observa Synesin Grammaticam, qua non ad vocem, sed ad sententiam referatur constructio. -- *Relictis*: ex Romanorum more in paciscenda pace. -- *Flagitio*: summum dedecus, infamiam involvit. -- *Rediret*; mallent *redire*, vel *rediturum esse*, vel *supplerent ut*.

CAP. II. 1. *Huius pertinacia*: sc. Hamilcaris. Huic non absimiles fuere postgeniti Carthaginienses, qui, bellis et cladibus fere inaniti, cum Reguli duras prius conditiones audissent, tutius rati sunt, se armatos mori, quam miseros vivere. -- *Carthaginem*: urbem Asiae olim florentissimam, Romae aemulam, a profugis Phoenicibus in Lybiae littore conditam, tertio demum punico bello a Scipione Aemiliano penitus dirutam. -- *Exarsit*: metaphora, quae et apud nos usu invaluit. Melius tamen *exarserat*, ut praecedentia spectaret, quae post adventum cognovit. -- *Pari*: sc. *in*, quod quidam addunt. -- *Deleta*: a Scipione Africano iuniore. Melius autem hoc, quam quod plerique habent: *deserta*.

2. *Mercenarii*: quos magno numero adhibuisse, adfirmant auctores. Fuerunt in iis Hispani, Galli, Ligures, Baliares, hybridae Graeci, Afri alii, servi item. Causa autem belli mota ex stipendio negato. De ipso bello v. Polyb. 1, 66. qui *Libycum* dictum esse tradit c. 70. *Africum* vocat Livius 21, 1. -- *Africam*: propriam, quippe quam tenebat Poeni. Post Sardinia etiam descivit. -- *Oppugnarunt*: Polyb. 1, 67. dicit, 120 stadia ab urbe abfuisse. -- *Abalienarunt*: i. e. A Carthaginiensibus distraxerunt, amoverunt.

3. *Auxilia*: haec nec vera forsitan esse, nec ab

auctore profecta, quidam contendunt, etsi omnes libri tuentur. At quum sint multa in uno tantum auctore reposita, tum Polyb. 1, 83. et Zonaras 8, 12. discrete Carthaginienses varie a Romanis adiutos fuisse, adfirmant. Accedit Appianus Punicor. c. 5. qui ad opprimendum hoc mercenariorum bellum non solum permisisse Romanos scribit, ut mercede militem in Italia conducerent, sed et legatos de pace componenda misisse. *Tzsch.* -- *Hamilcarem*: remoto Hannone ob rem imperite gestam. Cfr Polyb. 1, 75. Hanno quidem postea ab ipso Hamilcare adsumtus, sed a Carthaginiensibus ob discordiam, inter duces ortam, abire iussus est; ex quo in eius locum successit Hannibal. Polyb. 1, 82.

4. *Centum*: sc. quam, quod sic saepe deest. Ceterum Polyb. 1, 84. habet 50 millia, postquam multi vel interfecti erant, vel capti. -- *Fame*: tanta, ut ipsi se mutuo devorarent. Polyb. 1, 84. -- *Abalienata*: quidam: *alienata*. Si rem sensumque spectes, perinde valet. -- *Uticam*: de saevitia civium in Carthaginienses Polybius 1, 82. Utica urbs erat totius Africae, si Carthaginem excipias, clarissima, quae LX stadia ab Carthagine distabat, versus occasum, ad Bagradam annem sita, magni Catonis morte nobilis. -- *Hipponem*: Urbs, etiam *Hippuacra* dicta, ad Hippi promontorium iacebat, a quo nomen habet, cui stagnum vicinum est *Hipponense*. -- *Restituit*: sc. uno proelio sex hostium millibus interfectis, duobus captis, et aliis in fugam versis: altero decem millibus caesis, quatuor captis, decem fugatis: tertio omnibus fere copiis ad internecionem deletis, et reliquis ad deditionem compulsis.

5. *Tota*: sc. in, quod noster passim omittit. Cf. praef. *Otium* bello opponitur. Ipsum autem bellum duravit 3 annos et 5 fere menses. Polyb. 1, 88. Contra Livius 22, 1. quinque habet annos.

CAP. III. 1. *Mitteretur*: consentit Polyb. 2, 1. et Justin. 4. 4. quos legas. -- *Novem*: cf. in Hann. c. 2. Hic novennis puer, quem secum duxerat pater in belli discrimina, transvectus fretum Gaditanum et Herculis columnas, in his locis aliquantulum moratus, multos

Hispaniae populos bello, plures persuadendo Carthaginiensibus subiecisse dicitur. Cfr Polyb.

2. *Formosus*: subiungitur sine copula, quam quidam olim interposuerunt. -- *Diligi*: nihil de eo Polybius; at Livius 21, 3. obscurius. *Florem aetatis Hasdrubal*, quem ipse patri Hannibalis fruentum prae-buit. Ipsa formula, quam par erat, facit ad augendam facinoris turpitudinem. -- *Praefecto morum*: alii de publico magistratu intelligunt, quales Romanis fuerunt censores, qui inde magistri morum vocantur a Cicerone ad divers. 3, 15. Alii referunt ad comitem rectoremque morum Hannibalis, quod, quum ad Hispaniae expeditionem res pertineat, non alienum a veterum disciplina videtur. Sic magistri et tutores dicuntur a Livio 24, 25, 2. *Tzsch*.

3. *Huic ille*: sc. Hasdrubali Hamilcar. -- *Dedit*: ante profectionem in Hispaniam id factum esse, adparet ex Appiano de rebus Hispan. c.4. Nec renuunt alii. De causa sic Livius 21, 2, 4. *flore aetatis primo Hamilcari conciliatus; gener inde ob altam indolem provento annis adscitus*. -- *Gener*: in quibusdam MSS. legitur *socero a genero*. Quum duplex occurrat huius verbi structura, *interdicitur alicui aliqua re*, vel *aliqua res*, ut multi viri docti docuerunt, aut legendum est *socero genero*, quod graviter aures ferit. aut, quod vulgo receptum est, *socero gener*. Tum vero *socero* est dativus, etsi aliqui ablativum putent. *Tzsch*.

4. *Ille*: Hasdrubal, gener eius, in soceri locum copiis praefectus, idque eam ob causam, quod adhuc immaturi essent imperio filii quatuor, quos superstites reliquerat, quosque totidem catulos leoninos in perniciem Romanorum a se educatos dicere solitus erat. Hasdrubalis ingenium Livius prodit initio L. XXI. -- *Resque*: de quibus prolixius exponit Polybius, strictius in excerptis Diodorus 25, 2. Exercitui praefuit per octo annos, vel novem, et tandem interfectus est. -- *Princeps*: primus, ut saepe. -- *Pervertit*: est corripit. In ipsa re consentiunt alii. -- *Exercitu*: cf. in Hannib. c. 3.

CAP. IV. 1. *Mare*: fretum Gaditanum. Polybius

6, 1. -- *Hispaniamque*: ut passim in simili nexu proximo vocabulo adpenditur. Sic in Datame c. 7. *ad regemque*; in Cimone cap. 1. *ob eamque causam*. -- *Gentes*: i. e. Hispanos.

2. *In Italiam*: non *Italiae*, etsi poterat dicere, uti in Hannib. c. 2. et Cicero ad Atticum 9, 1. Dicitur hoc de belli initio, illud de eius translatione in aliam regionem, ut sensus exsistat: Italiam belli sedem facere, relictā Hispania. -- *Vettones* populi Hispaniae citerioris inter Anam et Tagum. -- *Odium*: In re consentit Polybius 3, 10. -- *Obtestationibus*: cf. in Hannib. c. 2. -- *Experiri*: tentare usu, sensu, ut saepe de hominibus, rebus etiam.

H A N N I B A L.

CAP. I. 1. *Hannibal*: de eo consulendi in primis Polybius, Appianus, Livius. Hic non alienum erit, in rectae pronuntiationis usum, monuisse, in Casibus obliquis semper apud poëtas corripī penultimam nominum *Hannibālis*, *Hamilcāris*, *Hastrubālis*, non obstante Gellio, IV. 7. -- *Ut*: loco accusativi cum infinitivo ponitur. Cuiusmodi exempla, etsi rarius occurrunt, notanda potius, quam imitanda sunt. -- *Virtute*: sc. bellica, hinc fortitudine. -- *Tanto*: hanc vocem aliqui uncis cohibent. Ceterum Hannibal apud Livium 35, 14, 6. in maximis imperatoribus Alexandro M. primum, Pyrrho secundum, tertium sibi locum modeste tribuit. Cfr praeterea gloriosam contentionem de praestantia Hannibalis, Scipionis, et Alexandri apud Lucian. ἐν Νεγκιστοῖς. -- *Antecedat*: Male, *antecedebat*, quidam.

2. *Semper*: fere semper. Victus enim est ad Nolum a Marcello. Liv. 23, 16. -- *Discessit*: verbum solemne, quod eventum proeliorum respicit, et proprie apteque ad victores victosque refertur, uti ad ipsam pugnam *congređi*. -- *Quod*: ut, *quod si*, nectendae orationi inservit, cuius exceptionem, moderationemve adfert. -- *Domi*: latius de patria dicitur, et sic Iustin. 38.

38, 4. *domesticae* aemulationi atque invidiae tribuit. Livius 30, 20. sic: *Vicit Hannibalem non populus R. toties caesus fugatusque, sed senatus Carthaginienſis, obtreſtatione atque invidia.* Obtreſtavit autem maxime Hanno, princeps factionis, Barcinis infeſtae. -- *Videretur*: alii *videtur*. -- *Obtreſtatio*: Livius cum invidia coniungit, Iuſtinus aemulationem vocat. *Invidia obtreſtationis* legitur in praefatione Iuſtini. -- *Hereditate*: eleganter de odio indelebili, ut inſitum, innatum. Tum egregie id auget, facta comparatione. Melius legitur *confirmavit*, quam *aliorum conſervavit*. Ipſe Hannibal apud Livium XXXV dicit: *Odi Romanos, et odio ſum Romanis. Id me verum dicere pater Hamilcar et Di teſtes ſunt.* -- *Pulſus*: cfr c. 7.

CAP. II. 1. *Philippum*: Philippum ſecundum, Demetrii filium, Perſei patrem, Macedoniae regem, Romani, adiuvantibus Aetolis, duce Quintio Flaminio, vicerunt prope Cynocephalas in Theſſalia. cfr Strab. et Flor. -- *Reddidit*: ſic legati Romani in ſenatu Carthaginienſium, auctore Livio 33, 49: *Compertum Patribus R. eſſe adfirmant, Philippum regem ante ab Hannibale maxime accenſum bellum populo R. feciſſe.* Igitur ita Romani crediderunt, aut calumniati ſunt, odio Hannibalis et ira moti. Nam Iuſtinus 29, 2. a Demetrio Illyriorum rege impulſum legatos ſocietatis iungendae cauſa ad Hannibalem miſiſſe ſcribit. Ipſius foederis leges dabunt Polyb. 7, 2. et Livius 23, 33. -- *Antiochus*: cognomine Magnus, rex Syriae, frater Callinici. *Potentiffimus* ſane fuit, quippe qui praeter Syriam, quam annos XXXVII tenuit, Mediam quoque, Perſiam, Hyrcaniam, Bactrianam et omnes, excepta Parthia, ſuperioris Asiae provincias, victo Achaeo, recepit. Cfr Polyb. et Iuſtin. -- *Mari rubro*: Sinus eſt Arabicus, qui Aegyptum ab Oriente adluit. Dictum ideo a Latinis *mare rubrum*, quod cum audirent a Graecis *ἐρυθραῖον*, *rubrum* vocari, exiſtimarunt a rubedine aquarum ita nominatum. Ab hoc uſque *mari* excivit coëgitque iam adcolas.

2. *Conſiliis*: ſecretis congreſſibus et colloquiis cum Cornel. Nepos.

Hannibale, ut Antiochus suspectam haberet eius fidem. Igitur sic componenda sunt verba: ut rex suspicaretur, eum, utpote a Romanis (ipsis) corruptum, alia atque antea sentire. -- *Idque*: Bosius, emendat *nisi id tum Hann.* At renuunt libri alii omnes. -- *Ad*: addunt plerique, ut in Themist. c. 7.

3. *Pater*: narrant idem multi. Consuli et legi possunt Polyb. 2, 11. Livius 21, 1. Ex poëtis, qui copiosius haec auxit et exornare studuit, habebis Silium Ital. 1, 39 sqq. -- *Proficiscens*: profecturus; nempe quia in eo erat, ut proficisceretur, uti in simili nexu passim solent deponentia poni, vel etiam praetitorum vices sustinere. -- *Hostias immolavit*: Idque ex instituto et more patrio. Nimirum hostias immolabant, ante quam ad hostes proficiscerentur: victimas post partam victoriam, cum Diis gratias agerent, pro victis hostibus. Sic Marcellus, contra Hannibalem pugnaturus, voluntates Deorum solemnī sacrificio explorabat. Cfr Val. Max. 1, 6. -- *Rem divinam conficere*, vel *facere*; dicebatur de iis, qui, religionis officio obstricti, sacrificabant et victimas mactabant: hodie vero, *hålla Gudstjenst*.

4. *Simul*: statim, eodem tempore. -- *Tenentem*: nota iurandi ritum, quem et alii adtigerunt. -- *Aetatem*: quidam *diem*. At illud melius respondet *puerulo*.

CAP. III. 1. *Qua diximus*: alii omittunt vel uncis includunt. -- *Hasdrubale*: Is gener erat Hamilcaris, cfr Hamilc. c. 3. -- *Summam imperii detulit*: Electus est ab exercitu belli imperator anno aetatis XXV vel potius XXVI. Nam, duce patre Hamilcare, IX annos in Hispania militavit: VIII sub affini suo Hasdrubale. Cfr Liv. XXI. 3. -- *Comprobatum*: dissente quidem Hannone cum paucis, et ferme optimo quoque adsentiente sec. Livium 21, 4.

2. *Natu*: sic pro *natus* cum aliis quibusdam nunc reposui, ut supra de Regib. c. 2. Tzsch. -- *Omnes*: sic et Iustinus 44, 1. *universam Hispaniam domuit*. Verius omnes Hispaniae gentes trans Iberum ad Pyrenaeos usque. Vid. Polyb. 3, 35. Livius 21, 23. Florus 2, 6. Appianus de reb. Hisp. c. 15. Omnes

gentes Sagunto finitimas subegisse dicit. -- *Civitatem*: i. e. urbem, ut in Alcib. c. 1. et sic passim alibi, nec aliter de Sagunto Livius 21, 7. *Foederatam* Romanos spectat. -- *Saguntum*: Quanta fuerit olim haec civitas, intelligi potest ex Livio, l. c. Haec sita erat ad flumen Durium prope urbem Valentiam. Plinius XVI. 40 refert, conditam illam fuisse ducentis annis ante Troiae excidium, ideoque remotioris antiquitatis urbem. Hodie forte est *Morvedre*. Hanc contra pacis cum Romanis conditiones *expugnavit* Hannibal anno U. C. 535. partim Hannibalis, partim manibus dirutam civium, qui, ad famem, inopiam, et quasvis angustias redacti, se suaque in pyram coniecerunt, non exspectato victoris arbitrio. Cfr. Liv. XXI.

3. *Cum Hasdrubale*: sc. Hannibalis fratre, quem ad tuendam Hispaniam cum Afrorum peditum XI. millibus praeter ingentem aliarum gentium multitudinem, cum elephantis 14 reliquit. -- *Saltum Pyrenaeum*: i. e. montes Pyrenaeos, saltibus et silvis circumductos, Celtiberis aliisque adcolis prius deiectis. -- *Quacumque*: via, parte, ut alibi. De rebus ipsis consulendi Polybius et Livius. Inde vero discitur, multos metu, vel donis motos transitum concessisse. -- *Dimisit*: victoris est, ut *discedere* pugnantium.

4. *Alpes*: Poeninas dictas ea, qua transiit parte, tradit Plinius Hist. nat. 3, 21. De loco disputatur. Quidam putant, ubi hodie est urbs *Pignerol*, Pinarolium in Pedemontio. -- *Nemo*: immo etiam Gallos, Rhodani adcolas, semel iterumque cum magnis exercitibus transiisse, monet Polybius 3, 48. *Graium* addit, quia plures feruntur *Hercules*, veluti Aegyptius, Tyrius. cet. -- *Saltus*: vel Graiae Alpes, ubi hodie est *mons Bernhardi*, ut creditur, etsi alii aliter sentiunt. -- *Alpicos*: usitatus *Alpinos* vocant. Mutatio facilis. Polybio, 50, 51. sunt *Allobroges*. -- *Transitu*: alii *Transitum*. -- *Concidit*: de magna strage, ut simplex. -- *Patefecit*: de modo Liv. 21, 32. et Polyb. 3, 50. Nempe aceto saxis, ex accenso ligno ardentibus, infuso et hinc putrefactis. Liv. 31, 37. etsi non temere dubitatur: certe disceptatur. -- *Itinera*: pro

viis, uti passim. -- *Effecitque*: adpensam copulam multi uncis incluserunt. Sic passim facit Noster. -- *Ornatus*: armatus, rebusque ad belli usum aptis instructus. Quidam *oneratus*. -- *Repere*: eleganter et efficaciter opponit τῷ *ire*. -- *In Italiamque pervenit*: consumtis in Alpium transitu 15 diebus.

CAP. IV. 1. *Rhodanum*: unus Nepos hoc narrat, et, quod rem certam declaret, infra c. 6. repetit. Pugnatum quidem ibi est cum Gallis, Romanorum sociis, sed sine Romanis, nec praesente Scipione. Certe ante Alpium transitum pugnatum esse, plusquamperfectum innuit, et Rhodani mentione probatur. -- *De Clastidio*: suspecta censent haec verba. Sensus vero est: Iterum Hannibal cum Scipione pugnavit, ut Clastidium, oppidum opulentum, quo Romani magnam frumenti copiam congesserant, occuparet. Hinc cum Scipione decernit Hannibal de Clastidio, sc. utrius esset. Nam post commissam ad Padum vel Ticinum pugnam, ex qua victor discessit Afer, ut frumenti inopiae, qua laborabat, mederetur, misit occupatum oppidum sui partem exercitus. Cfr Liv. l. c. Ceterum *Clastidium* hodie *Chiasteggio* putatur. -- *Padum*: Ticinum, penult. producta, h. *Tesino*, qui ex Verbano lacu (*lago Maggiore*) decurrens versus Clastidium in Padum influit, unde ad utrumque notari proelium potuit.

2. *Longo*: Sempronio, uti passim alii. Absente vero propter vulnera Scipione, vel dissentiente, solum pugnasse tradunt Polybius 3, 70. et Livius 21, 53. Alii Scipionem fugientibus Romanis supervenisse narrant. -- *Apud*: sic ante *apud Padum*, alii *ad*. -- *Trebia* h. *Trevi* est fluvius prope Placentiam in Gallia Cisalpina. -- *Utrosque*: sic et in Timol. c. 2. et infra; alii *utrumque*. -- *Ligures*: inter Varum et Macram amnes in imis Alpium iugis habitabant. *Apeninum*: montem altissimum, qui Italiam mediam per longitudinem intersecat, multo labore aegre transit. -- *Hetruriam*: Italiae regionem, ad primam usque Tiberis ripam protensam, et a Liguribus Macra amne discretam, cuius est hodie metropolis *Florentia*.

De itineribus Hannibalis post proelium ad Trebiam commissum non eadem scribunt Livius 21, 58. et Polybius 3, 77. -- *Nunc*: eo tempore, quo sequentia contigerunt; uti passim. Al. *tum* vel *tunc*.

3. *Trasimenum*: penult. correpta. Lacus est prope Perugiam. De ipsa pugna Livius 22, 7. *nobilis pugna, atque inter paucas memorata populi R. clades*. -- *Flaminium*: hominem turbulentum, et multitudinis adsentatorem, ad res praeterea bellicas ineptum vocat Appianus. -- *Praetorem*: Livius 27, 8. *propaetorem* vocat. Sed ita consules et praetores de magistratibus provincialibus saepe dicuntur. -- *Manu*: cum 4. millibus equitum sec. Polybium 3, 86. et Liv. 22, 8. quorum hic dicit, fuisse circumventos, clade etiam notata; ille, alteram partem occisam. De saltibus neuter aliquid. Tum notandum est *manus*, de multis militibus, etiam de magno exercitu, ut alibi passim. -- *Apuliam*: Italiae regionem, mari Adriatico conterminam, quae et *Japygia* dicta est, in qua *Cannae*, ignobilis vicus iuxta Aufidum flumen, ingenti Romanorum interneccione nobilitatus est.

4. *Terentius*: Varro, addidit Lambinus, uti post aliqui *Paullus*, quem alii vel integro nomine, vel diminuto efferunt. -- *Uno*: ad Cannas. Perierunt plus 50,000 Romanorum. Prolixius id describunt Polyb. 3, 110. et Livius 22, 43. Mirum igitur, quod Nepos leviter tantum adtigit proelium, in quo duo exercitus deleti sunt, in quo discolor cruore Aufidus, ponte ex cadaveribus facto, in quo duo modii annulorum capti et Carthaginem sunt transmissi, in quo denique 80 Senatores, Consulares, et Praetorii, cet. fuerunt trucidati.

CAP. V. 1. *Pugnata*: ex Graeca ratione a Latinis etiam excepta, qua voces cognatae et adfines coniunguntur. -- *Romam profectus*: Falsum; nam post pugnam Cannensem castra ex Apulia in Samnium movit, magna Graecia potitus. -- *Est*: omittit Bosius. Nota hinc vox Maherbalis spreto ipsius consilio: *Vincere scis Hannibal, victoria uti nescis*. Livius 22, 51. Cf. etiam Florus 2, 6., in quo capite res Punici belli inepta ambitione describit. -- *Propinquus*: ad

flumen Anienem. Non temere quidam malint *urbi*. -- Capua fuit urbs Campaniae Italicae amoenissima, cuius de egregio situ late agit Polybius III. 91, dicta, ut volunt, a *κῆπος*, *hortus*, vel, *locus vento perflabilis*. Huc in hiberna transtulit, et per maiorem hibernis partem in tectis habuit exercitum suum, qui ibi luxuria et deliciis corruptus est, ut vere dicatur, Capuam Hannibali Cannas fuisse. -- *Fabius Maximus*: nomine *Verrucosus*, *Ovicula*, *imperii scutum*, *Cunctator*, quia cunctando restituit rem, novam de Hannibale commentus victoriam: non pugnare. -- *Dictator*: *prodictator*, uti ex Livio 22, 8. discitur. Sic supra *praetor*. Sed male hic Noster temporis rerumque gestarum seriem turbat, quum ante pugnam Cannensem hoc factum esse ex Livio 22, 16. adpareat. -- *Falerne*: quem interfluebant *Liris* et *Vulturnus*, h. *Gariglione* et *Fiume*.

2. *Expedit*: apte ad praecedentia. -- *Verba dedit*: decepit bellica fraude. Sic a verbis ad facta et res formula transiit. -- *Obducta*: quidam habent *adducta*, quod de noctis initio valet, illud de progressu. Sic Polyb. 3, 95. *tertia noctis vigilia factum dicit*; primis quidem noctis tenebris Livius 22, 16. -- *Sarmenta*: *arida* addit Livius c. 1. Polybius dicit: *ξηρὰν καὶ παντοδαπὴν ἔλκην*. Aderant *λογχοφόροι*, *expediti milites*, qui boves a tergo agitabant. Ubi concremato pabulo calor ad ima cornuum venit, velut furore stimulatos impulit; ac hominum passim discursitantium, vibrantiumque faces, speciem praebuit. Cfr Liv. -- *Iuven-
corum*: alii *iumentorum*, quam vocem de equis noster solet adhibere, uti in Eum. c. 5. Timol. c. 4. Tum Livius 21, 16, 7. diserte *boves* commemorat, Silius Ital. 7, 516. *iuencos*. Porro *boves* et *iumenta* distinguuntur invicem, uti apud Columell. 1, 6.

3. *Post*: idem etiam ante Cannensem pugnam factum est, in qua adeo Minucius Rufus occidit. Contra Appianus de B. Hannib. c. 13. proximo illi stratagemati praeposit. -- *Pari*: de aequato imperio, re antea insolita, et alii. Impetraverat autem criminationibus de Fabio. Tzsch. -- *Productum*: melius

quam, quod quidam habent, *perductum*. Laborantem servavit Fabius Rufum. -- *Inductum*: fraude Flavii, Lucani hospitis, deceptus et in insidias praecipitatus est, ubi fortiter tamen pugnans periit. Vid. Liv. 25, 16. *Iterum* i. e. secundum, ex Livio satis est notum. -- *S. Gracchum*: Hic secundum Consulatam gessit anno U. C. 591. cum collega Juventio Helva. Hunc in agro Beneventano interemptum volunt quidam ab hostibus, inter salicta latentibus. -- *Lucani*: populi sunt Italiae a Samnitibus oriundi, secundum mare extensi, a Picentinis fluvio Silaro, a Brutiis lacu seiuncti. -- *Quinquies*: raro exemplo; rarius et unicum notatur in Mario, qui septies fuit consul. Tum positum est pro *quintum*, quod non omnino hoc notat, sed ad certum tempus refert. *Tzsch.* *Sustulit*: est interfecit. -- *Marcellum*: Hic Marcellus, fama et facinoribus super aethera notus, cum Tito Quinto Crispino Consul fuit anno Romae DXLV. -- *Venusiam*: oppidum Apuliae, Horatii natalibus celebratum.

4. *Est*: sic Latini, non *esset*, ex nostro sensu et usu, uti Cicero saepe. Sic in Attico c. 11. *difficile est*. -- *Quamdiu*: 16 annos. Livius 30, 21, et alii. Quod enim Seneca de ira 2, 5, habet 20 annos, pertinet etiam ad Hispaniam. Annos 17. memorat Diodorus -- *Nemo*: sic Diod. c. 1. At vere restiterunt, aperto etiam Marte, Marcellus, qui ter ad Nolam cum eo pugnavit; Liv. 23, 16. item Sempronius et Lici-nius in agro Crotoniensi. Liv. 29, 36. -- *Cannensem*: supra c. 4.

CAP. VI. 1. *Revocatus*: Revocatus est domum Hannibal, postquam Corn. Scipio in Africam traiecit, ubi tandem vicit Hannibalem, et gravi metu Remp. liberavit, suppresso Carthaginiensium fastu. Hannibal vero Senatus Carthaginiensis imprudenti mandato aegre paruit. Etenim trendens, gemensque ac vix lacrymis temperans, dicitur legatorum verba audisse. Cfr Liv. XXX. -- *Filium eius*: al. *adversus P. Scipionis filium, quem ipse* -- Illud tamen ex historia verius et ad superiora aptius, nisi paullo duriori structura succurras ita, ut *quem ad Scipionis proxime*

referatur. Nec recte quidam: *adversus Scipionem filium*, quem ipse -- quippe adiunctis repugnat. Testis rei ipse adest Hannibal apud Livium 30, 30. ubi ille in colloquio cum hoc Scipione dicit, se cum eius patre primum Romano imperatore signa contulisse; nunc inermem ab eius filio pacem petere. Adsunt porro duo MSS. in quibus haec lectio posita adparet. Liv. 21, 46. hunc posterum Scipionem Africanum vocat. Dicitur etiam Maior, et sic a Carthaginis ever-
sore distinguitur. *Tzsch.* -- *Rhodanum*: v. supra c. 4.

2. *In praesentiarum*: vox monstrosa, cui tamen et hic et alibi favent omnes libri, uti *de praesentiarum* dicitur a Petronio in Satyr. 58, 3. 74, 17. Equidem contractam coaluisse putem ex *praesentia rerum*, pro quo simpliciter in Themist. c. 8. Nepos ponit in *praesentia*. *Tzsch.* -- *Colloquium*: v. Polyb. 15, 6. unde sua petiit Liv. 30, 29. -- *Convenerunt*: eleganter in hac brevitate ad diversitatem eventus notandam idem verbum refertur. Ita vero *pax convenit* et similia dicuntur. Ita infecta pace ad suos cum se recepissent, frustra verba pacata renuntiant: armis decernendum esse, habendamque eam fortunam, quam dii dedissent. -- Roma, an Carthago iura gentibus daret, ante crastinam noctem scituros. Neque enim Africam aut Italiam, sed orbem terrarum victoriae praemium fore: par periculum praemio. Cfr Liv. XXX.

3. *Paucis*: postero die, uti est apud Polybium et Livium, qui praeter alios de hoc proelio in primis consulendi sunt. -- *Zamam*: urbem Africae, apud quam Hannibal, summus omnium heros, a Scipione victus fuit, h. *Zamora*, in regione Constantia. De atrocitate proelii inde licet iudicare, quod iisdem auctoribus caesa dicuntur Romanorum 1500 et amplius, Carthaginensium 20,000. -- *Hadrumetum*: h. *Mahometta* in regno Tunis. Colonia fuit Phoenicum in Byzacio, Africae regione, quae a centenae et quinquagenae frugis fertilitate laudatur. Praetulimus hic adspirationem cum plerisque libris. -- *Millia* --: 75 milliaria Germanica. Appianus de reb. Pun. cap. 47. intra biduum duasque noctes, ad tria stadiorum mil-

lia emensum, Hadrumetum pervenisse scribit, quae conficiunt 375. M. P. vel 94 milliaria Germanica, quod itineris spatium etsi per se est longum, tamen est probabilius. *Tzsch.*

4. *Ipsos*: videtur omitti potuisse, quia praecedit eodem casu *quos*. Sed auget. Ipsam rem narrat etiam Appianus c. 1. additque, a Massinissa maxime peti- tum esse, quia eum vivum Scipioni tradere cupiebat. At eripuit et servavit. -- *Delectibus*: Contraxerat au- tem sex peditum millia, et equites quingentos in ur- be Marthama, ut tradit Appianus.

CAP. VII. 1. *Composuerunt*: ipso suadente et hortante Hannibale. Polyb. 15, 19. Liv. 30, 35. Ap- pianus 55. c. 1. Nempe propter exhaustas civium vi- res. -- *Itemque*: at hic auctore Livio 30, 18. in In- subrium agro, quum Carthaginiensium iussu in Afri- cam revocatus esset, ex vulnere circa Sardiniam obi- erat. Quare haec verba multi hodie uncis includunt. At nunc uncis removi, etsi in hoc contextu minus verba placent, quod tamen in nostro curiosius exigi non debet. -- *Sulpicium et Aurelium*: anno U. C. DXL Consules.

2. *Cum his*: repete ex superioribus *Carthagi- niensibus*. -- *Corona aurea*: Mos iste Romanis usita- tus, ut his occasionibus neque ipsae solum coronae, sed et alia donaria praeter coronas porrigerentur. Cfr ad Alcibiad. -- *Fregellae*: Civitas clarissima in- ter Sinuessam et Formias sita, non procul a Liri a- mne, hodie vulgo *Ponte Corvo*, de qua Ducis nomen traxerat hodiernus Sueciae Princeps Successor, im- mortalis patriae Sospitator et Auspex.

3. *Nomini*: i. e. Romanis, periphrasi gentis, quam amat maxime Livius, uti *nomen Romanum, Etruscum, Latinum, Volscum*. -- Ita vero etiam de singulis gentibus, ut *Fabium nomen*, i. e. Fabii, *Fa- bia gens*.

4. *Magonemque*: sinistro loco positum est, tum mala ac frigida repetitione pro *utrumque*. Plerique uncis coërcent. -- *Huc*: quidam *hic*, quod a Nepotis

consuetudine non est absonum. Melius tamen illud continet, et *domum*, i. e. Carthaginem, respicit. -- *Redit*: ipse de eo sic in concione apud Livium 30, 37. *novem annorum a vobis profectus, post trigesimum sextum annum redii.* -- *Praetor*: sic et Livius 33, 46. Inde vero adparet, magistratum civilem intelligendum esse, nec cum Bosio de στρατηγός cogitandum. At nota praeposterum ordinem, quem aperte subnexa arguunt, nisi ita Nepotem scripsisse velis: *rex factus est, postquam praetor fuerat.* Nempe, quae subsequuntur, non praetoris, sed regis explicationem adferunt, quae quum consulis Romani comparatione illustretur, egregie adjuvat Iustinus 31, 2. et 3. qui disertis verbis adfirmat, consulem tunc fuisse, quum ad Antiochum aufugeret. Porro apud Nostrum, ut apud alios, praetores vocantur, qui praesunt exercitui, Gr. στρατηγοί, et sic de Carthaginiensibus etiam Livius 21, 3. Quare sic *praetor* et hic intelligi debet, unde *domum* reversus rex factus est, qui Romanorum consules aequat, et errasse videtur Livius 33, 46. qui tunc praetorem eum fuisse dicit, vel parum sibi constiterunt veteres in interpretanda voce Punica *Suffetes*, ut alia loca docent, et quae ad epitomen libri 50. adnotantur. Cf. etiam deinceps. *Tzschucke.* -- *Anno* --: Quaeritur, quomodo hoc intelligi debeat. Alii explicant in annum 22, quod quidem est obscurum; alii de anno aetatis proprie intelligunt, quod quidem veritati adversatur. Plerique, olim certe, silent. Si Hannibal a. U. C. 529. novem annos natus fuit, post a. U. C. 533. imperio admotus, fuit annorum circiter 27. quod non congruit. At si dixeris, praetorem (*regem* Noster) fuisse annos 22. atque ita legeris, nempe ab a. U. C. 533. ad 555. ubi rex (*consul* Romanis, *Nostro praetor*) factus est, expedita erit ratio. Cogitemus, in libris fuisse annos XXII. Ex his conficitur, quum de magistratu civili, non militari sequentia exponant, aut praepostero ordine verba esse posita, aut Nepotem non accurate tradidisse, quod ex seq. intelligitur, sensum autem

hunc esse: Quum 22 annos exercitui praefuisset Hannibal, domum reversus rex factus est seu *Suffes*. *Tzschucke*.

5. *Ac*: pro quam, uti post *alius*, *diversus*, *contrarius* -- *Effecit*: idem Livius 33, 46. ex quo addi potest, iudicium etiam superbiam contudisse et coërcuisse. -- *Poneretur*: quidam *reponeretur*.

6. *Legati*: tres. Vid. Liv. 32, 47. Idem post cum Iustino 31, 2. de callido fugae adparatu consuli potest. -- *Daretur*: plenius, aditus ad senatum daretur. Sed illud sic dici solet, *Gifva företräde*. -- *Navem clam conscendit*: sc. inter Adrumetum et Tapsum. Quo die Africa excedens in Cercinam insulam traiecit. Postero Tyrum adlabitur, et excipitur a conditoribus Carthaginiis. Contigit haec fuga M. Porcio Catone, L. Valerio Flacco Consulibus. -- *In Syriam*: Antiochiam, quae pars est Syriae. Antiochum, nomine Magnum, Seleuci Callinici filium, inde profectum, Ephesi consequitur, et ab eo benigne excipitur. Cfr Liv. et Iustin.

7. *Domum*: tamquam maiestatis rei. Ita etiam Romani solebant.

CAP. VIII. 1. *Accessit*: Livius 34, 61. et Appian. *de reb. Syr.* c. 8. tantum abest, ut in hac narrationis parte adsentiantur, ut ne literas quidem hac de causa scribere eum ausum adfirmant, sed Aristonem quemdam cum mandatis Carthaginem misisse. Alios igitur fontes, hodie incognitos, adisse et adhibuisse videtur. -- *Si*: pro *an*, Graeco more, uti in Virgilio, ubi mirus ille Harduinus, ut spurium argueret, Gallieis-mum pronuntiavit. *Tzsch.* -- *Cyrenaeorum*: vel Cyrenensium. Cyrene vel Cyrenaica Africae civitas est intra maiorem Syrtem et Hammonis templum sita. -- *Magonem excivit*: At, referente Livio XXX, Mago Hannibalis frater, in proelio adversus P. Quintilium Varum praetorem, et M. Cornelium Proconsulem in Gallorum Insubrium agro vulnus accepit, ex quo interiit. Vix ergo sibi constabit Nepotis narratio. -- *Eadem poena*: sc. bona eius publicarunt, domum a fundamentis disiecerunt, ipsumque exsulem iudicarunt.

2. *Vela*: poëtica dictio. Tum ipsa res in hac brevitate satis praecedentibus erat declarata. -- *Pro-dita*: frequentius: memoriam rei posteris tradere, prodere. Ita tamen etiam Caesar de B. G. 1, 13. Gellius 1, 19. -- *Interfectum*: per zeugma. Naufragio enim interfici insolens est locutio. Nempe in unius verbi cum duobus diversis etiam substantivis nexu propius spectatur. Sic in Thrasyb. cap. 4. *quod amor civium, non vis expresserat*. Et sic alibi.

3. *Agendo*: Lambinus *gerendo*. At et illud Latine dicitur. Est nempe bellum curare, persequi, incitare; -- *gerere* est administrare, regere, sustinere. -- *Consiliis*: quae exponit Livius 34, 60. aliique, in quibus hoc erat, ut bellum in Italiam transferret. At obstiterunt, quo minus a rege probarentur, obtrectatores amici regis. Vid. Justin. 31, 6, -- *Suscipiendo*: hinc apte Florus 2, 8. *satis habuit, bellum movere*. -- *Thermopylis*: ubi victus est cum Aetolis a M'. Acilio Glabrione. Vid. praeter alios Livius 36, 19. -- *Stulte*: notantur ab auctoribus maxime otia et luxus in ipso belli cursu, veluti aurea et serica tentoria, tiliarum fidiumque concentus, nuptiae, collatae, quamvis per hiemem, rosae, convivium acta, aliaeque voluptates, in quas etiam exercitus effusus ruit. Vid. Liv. 36, 11. Justin. 31, 6.

4. *Syria*: unde post navalem ad Corycum pugnam missus erat, ut alias naves ex Phoenice et Thracia arcesseret. Vid. Liv. 37, 8. -- *Asiam*: sc. minorem. -- *Confluxit*: descripsit Liv. 37, 23. -- *Pamphylio mari*: Hoc in confinio Lyciae et Pamphyliae situm est, alio etiam nomine *Phaselicum mare* dictum. -- *Quo*: i. e. in quo proelio, quae vox ex *confluxit* duci debet. -- *Cornu*: sinistro; nam dextro praecerat Apollonius, purpuratorum unus. Liv. 37, 23. -- *Rem gessit*: omnino pugnavit, quatenus ducis officia completitur. Livius c. l. *praeesse*. -- *Superior*: initio quidem; nam et postea, irruentium multitudine superatus, fugit. Livius et Appianus cc. ll.

CAP. IX. 1. *Fugato*: et ad pacem compulso, cuius conditiones hae fuerunt, ut Asia Romanis cede-

ret, ipse Syriae regno contentus. Vid Iustin. Liv. -- *Verens*: a rege etiam admonitus, a quo Romani inter ceteras pacis condiciones deditionem eius poposcerant. Iustin. 32, 4. -- *Gortynios*: Gortyna urbs Cretae, unde Gortynii apud poëtas pro Cretensibus dicuntur. Creta vero insula est maris mediterranei celeberrima, Jovis incunabulum; unde Virg. "*Creta Jovis magni medio iacet insula ponto.*" h. Candia. Fuerunt antiquitus malo avaritiae, mendacii, aliorumque vitiorum stigmatē puncti Cretenses, quippe διδάσκοντες, ἃ μὴ δεῖ, ἀισχρὸς κέρδους χάριν, ut ipsos taxat in epistola ad Titum I. 12. Paulus, qui ex poëta Epimenide hunc de illis arcessivit versum:

Κρήτες αἰεὶ ψεύσαι, κακὰ θηρία. γαστέρες ἀργαί. i. e.

Kreterna, menlige djur, latbukar, och lögnare äro. quem versiculum omnino nescio, cur Svecani SS. Bibliorum metaphrastae metri decore non donaverint.

2. *Periculo*: Lambinus praemittit *in.* -- *Providisset*: cavisset, melius quam *praevidisset*, quod olim legebatur in edd. multis. Sic Caesar de B. G. 3, 22. *quid in quaque parte provideri opus esset.*

3. *Amphoras*: Simile Oroetis exemplum in Herodoto 3, 123. narratur. -- *Auro*: de numis aureis et argenteis, ut saepe metalla de rebus variis inde confectis ponuntur. -- *Summas*: summam earum partem, ut *primus, extremus, ultimus.* -- *Principibus*: Gortynae. Alii omittunt, alii *Gortyniis* minus bene legunt. -- *Templa*: ita solebant veteres propter sanctitatem loci et securitatem. Sic ararium Romanorum fuit in templo Saturni. -- *Inductis*: fraudis, insidiarum verbum. Cf. supra c. 5. -- *Statuas*: quippe cavae erant, et caput demi poterat. Iustinus c. l. *auro suo in statuīs, quas secum portabat, infuso.* -- *Propatulo*: sc. loco, quae vox etiam addita reperitur, qui est locus ante spatium patulum s. patens. Hinc Liv. *in propatulo aedium* dixit, pro quo alibi legitur *vestibula aedium*, de quibus priorem locutionem et alii adhibent. Ex quo videatur *domi* insolentiori usu dictum esse pro *domus*, Quod locum non habeat; mira certe, idem et *in propatulo* et *domi* abiectum, scribit. Denique

in propatulum dicere proprie debebat. Malo tamen ad superiorem sententiam redire, et sic Terentius in *Eunucho* 4, 7, 45. dixit: *domi focique fac ut memineris*. *Abiicit* autem eleganter, tamquam rem vilem minimeque caram. Cf. *Phaedrus* 4, 1, 13. *Tzsch.*

4. *His*: quasi de aliis loquatur. Rectius *se inscientibus*, quum *Gortynii* in primaria notione sententiae ponantur. -- *Duceret*: alias de hominibus. *Portaret* tamen et *asportaret*, quae habent quidam libri, ex interpretatione orta videntur.

CAP. X. 1. *Prusiam*: Bithyniae regem qui Hannibalem hospitio amico exceperat, postquam ab Antiocho, facta cum Romanis pace, discessit. Cfr *Iustin.* 25. -- *Egit*: uncis includunt quidam. -- *Exercuit*: quidam *excitavit*. Non tam de adsuetudine armorum, quae antea etiam tractaverat, sed explicandum putamus *agitavit, propulit*.

2. *Eumenes*: cuius filius Attalus populum Rom. regni heredem fecit. -- *Pergamenus*: Pergamum, vel Pergamus, urbs fuit insignis Asiae non procul a Caïco amne. -- *Amicissimus*: hinc *φιλορῶμαίος* vocatur apud Plutarchum in Catone mai. cap. 8. *socius* et *commilito* populi R. apud Florum 1, 20. At omnino Pergameni reges Romanorum causam adiuverunt. -- *Bellumque*: attingit *Iustin.* 32, 4. itemque *Livius* 39, 46.

3. *Utrobique*: et mari et terra. -- *Decreturi*: alii *decertaturi*. Sensem explicat locus *Velleii* 2, 118, 1. ubi est: *solita armis decerni, iure terminare*. In participio si quis haereat, occurrit hoc sensu *decretum* apud *Cicer.* ad *divers.* 10, 10. Porro *decernere* proprie est finem facere cernendi, sive id fiat armis, sive rem considerando. Interdum additur, *armis, acie, ferro, proelio, vel classe* decernere.

4. *Dolo*; brevius idem narrant *Frontinus* 4, 7. et *Iustin.* 32, 4. -- *Plures*: nota plura adiectiva uni substantivo sine copula iuncta. *Iustin.* c. l. *omne serpentium genus*. Idem narrat, alias quoque fuisse venenatas bestias, quales sunt *Nepae, Scorpiones* cet. Iam, ne in naves incurrere possent, in eas coniectabantur

murices, i. e. ferramenta cuspidata, quae quocumque modo iactes, mucronem sursum erigunt, et cursum morantur. -- *Vasa*: idem *fictiles lagenas* habet.

5. *Confecisset*: collegisset. Quidam *fecisset*, quod etsi non est ineptum, illud tamen laborem colligendi et conquirendi intendit. -- *Eumenis navem*: Nam, nave praetoria demersa aut superata, ac rege ipso occiso, confundi posse totam classem sperabat. Ceteras vero noluit adoriri, quia superiores erant, et ne illarum mora Eumenes spatium elabendi nancisceretur. -- *In qua*: abest alias *in*.

CAP. XI. 1. *Cohortatione*: respicit hic superius *praecepit*. *Infra praeceptum*. -- *Utrisque*: de duobus hominibus simpliciter et singularibus per se. Cf. supra c. 4. -- *Quarum*: repete ex praecedentium complexu *classium*. Possis etiam *navium* supplere, quod latet in *classis*. -- *Caduceo*: quod ipse Nepos deinceps indicat, pacis erat insigne. -- *Tabellarius cum caduceo*: est Graecorum *κήρυξ*, *praeco*. Unde vero Caducei origo sit, disces ex Plinio 29, 3.

2. *Eum*: pro se, quia ad Eumenem, primariam sententiae notionem, refertur. Sed ita quasi ex sua persona Nepos dixit, nec omnino ancipitem obiiicit sensum. -- *Reperiebatur*: sc. causa. Lambinus dedit *reperiebat*. -- *Committere*: de duce, vel qui eius iussu pugnae signum dant. -- *Bithyni*: i. e. Prusiae subditi cives, quia, ut supra dictum est, rex Bithyniae Prusias erat, ad quem Hannibal confugerat.

3. *Puppes*: Lambinus malebat vel *proras* vel *puppes*, quia prorae avertuntur in fuga, non puppes, vel servata illa voce *adverterunt*, de conversis navibus eadem de causa. Ita certe *advertere classem*, *naves*, vel contra *avertere*; illud de adgredientibus, hoc de fugientibus. Vulgatam tamen lectionem, cui omnes libri favent, tuendam suscepit Gronovius, qui explicat Graeca formula *πρόεσθαι πρύμναν*, remos seu navem inhibere, quod facere paullum recedentes dicuntur. *Tzsch.* Paucis, quum antea instarent, iam serpentibus territi, naves retroegerunt et se receperunt ad castra. -- *Castra*: cf. in Alcib. cap. 8. -- *Consi-*

lio: i. e. *σπατηγήματι*. Est enim vox media. Hinc, *callidum consilium*. Sic quoque Graecis *φρόνησις* et *βελή*.

4. *Pedestribus*: i. e. terrestribus. Cf. in Agesil. c. 2. Opponuntur *classiariis*.

CAP. XII. 1. *Flaminius*: ita recte, non, ut olim, *Flaminius*. Nempe gens fuit patricia, ex qua qui erant orti, *Flaminini* cognominabantur; altera *Flaminia* plebeia, cui adscriptus erat Flaminius, qui apud Trasimenum lacum occiderat; c. 4. In praenomine tantum variant. Quare T. pro L. docti quidam viri substituendum putant. Vixit quidem eodem tempore Romae L. Quinctius Flaminius consularis, sed is a Catone senatu motus erat. Liv. 39, 42. -- *Consularem*: recte, non, ut olim *consulem*. Hoc enim anno consules fuerunt M. Claudius Marcellus et Q. Fabius Labeo. Liv. 39, 45. Hinc et mox *detulit*, non *retulit*.

2. *Senatui*: usitatus *ad senatum*. Aliud est *referre* ad senatum, quod erat consulum, tribunorum etiam plebis, et passim cum *deferre* commutatur. -- *Existimabant*: *existimarent* alii, non male, quia causa subest. -- *Peterent*: alia de causa eo missos Hannibalem ibi deprehendisse tradunt Plutarchus in Flaminino c. 20. et Appian. de reb. Syr. c. 11. Alii cum nostro consentiunt. -- *Dederet*: alii inferunt *ut*. -- *Neque non ausus est*: Ne ob hostem et perfugam defensum in Romanorum discrimen armorum veniret. -- *Jus hospitii*: Hoc sane dicis causa a Prusia dictum est. Si enim Prusias revera nihil contra ius hospitii, quod apud illos sanctissimum habebatur, facere vellet, Hannibalem haud difficile tueri et debuit et potuit. Sed Romanorum, Hannibalem exposcentium, opibus obsistere longe erat difficilius.

3. *Locum*: sc. dicens, quae ellipsis non est inusitata et in legationibus perferendis frequentatur. -- *Castello*: Libyssam vocant Plutarch. in Flaminino c. 20. alique, et vel regionem, vel vicum, vel castellum Bithyniae faciunt. Nomen a Libysso, Bithyniae fluvio, ducit Appian. in Syriac. c. 11, -- *Exitum*: 7 exitus et ex iis occultos quosdam fecerat sec. Liv. 39, 51, 5. *Eveniret*: quidam *veniret*, ut alibi etiam in

Cicerone variatur. Noster quidem ita in Alcib. c. 4. Agesil. c. 8.

4. *Puer*: servus, ut Graecum *παῖς*, si vel maxime sit aetate proventus. -- *Ab ianua*: dupliciter haec verba iungunt, vel cum sequentibus, vel cum *puer*. Hoc nexu sit ianitor, ostiarius, qui aditum custodiebat, et vel admittebat adeuntes, vel excludebat, uti *a*, *ab* in denotandis officii partibus additur; illo facile intelligitur. -- *Obsideretur*: inde mox *occupatos*.

5. *Peti*: proprie, ut in Themist. c. 2. Inde vero reliquae significationes ducuntur. Numquam enim simpliciter est *rogare*, sed vel res petuntur ab aliquo, ut teneamus, vel aliquis petitur. *Tzschucke*. -- *Alieno arbitrio dimitteret*: i. e. alia, quam sua ipsius, voluntate perderet. Sic congrue omnino P. Syrus: *Bis emori est, alterius arbitrio mori*. -- *Venenum*: annulo inclusum, ut quidam tradunt. Livius tamen 39, 51. *poculum exhausit*, etsi conciliari id possit. Ceterum in mortis genere valde discrepant auctores, quia plures fuerunt Hannibales, iique confusi.

CAP. XIII. 1. *Adquievit*: etsi de violenta morte, apte tamen hic ad praecedentia. Hanc vero novi capitis distinctionem fecit Heusingerus, quum alii haec verba ad *septuagesimo* ac praecedens reiiciant. -- *Anno*: aetatis. Neque tamen septuagesimo, sed ad summum quinto sexagesimo mortuum esse ex temporum comparatione conficit Bosius. -- *Coss*: qui sequuntur continua serie, his successerunt ab anno U. C. 570 - 572. *Tzschucke*. -- *Sulpicius*: ita pro *Sulpitius*, habent plerique. Illam scripturam lapides probant et nummi: etiam Graeci efferunt Σουλπίκιος.

2. *Literis*: quod editis speciminibus declaravit. Hic Manlius Vulso, cuius res gestas scripserat Hannibal, potentissimus virtute et ingenio heros, collegam in Consulatu habuit M. *Fulvium Nobiliorem*. Huic Aetolia sorte obtigit; Illi Asia. Cfr Liv. et Flor.

3. *Huius*: Hannibalis. Ita hic saepe de eo, cuius vita exponitur, initio novae orationis vel sententiae conclusione. -- *Silenus*: quem et hoc nomine *Cornel. Nepos*.

commemorant Livius 26, 49, et Cicero de divin. 1, 24. Antea *Philinus* legebatur. *Sosilum* res ab Hannibale gestas 7 libris descripsisse, auctor etiam est Diodor. Sic. eclog. 26, 3. etsi hic Iliensem facit. Polybius vero 3, 20. eum et Chaereneam tonsorias et plebeias fabulas divulgasse adfirmat. *Tzsch.* -- *Nos*: ita ex plerisque libris repositum est, pro *nunc*, quod et hodie quidam revocarunt. -- *Huius libri*: Nam hi de quibus hactenus, est locutus, sunt extranei Duces, quorum gesta in primo libro exponere constituit, in secundo locuturus de Romanis. Diviserat enim Nepos ab initio opus suum in duo volumina, quorum unum Graecorum, si ab Hamilcare et Hannibale discesseris, Imperatorum vitam contineret, alterum Romanorum. -- Hannibalis res scripserunt, praeter ceteros, Polybius, Appianus, Livius, Florus et Iustinus.

C A T O.

Porcius: rectius sic scribitur, quam *Portius*, quod confirmant libri antiqui, in primis lapides et nummi. Accedit Graecorum scriptura Πόρκιος. Denique a *porcis* veterum aliqui nomen derivant. -- *Cato*: dictus antea et in patria *Priscus*, post Romam Tusculo transgressus a solertia *Cato*. Cf. Plutarchum in eius vita c. 1. -- *Ex libro* -- *Nepotis*: adiecerunt haec verba editores levi discrepantia. Quidam *fragmentum* malunt, alii alia, quae incertam fidem reddunt. Quare nunc uncis inclusimus cum aliis.

CAP. I. 1. *Tusculo*: Tusculum urbs olim erat Latii celeberrima, in colle sita, ob loci amoenitatem a principibus Romae, aestivo praecipue tempore, frequentata, non minus ingeniorum, quam agri proventu nobilitata, Catonis, Maecenatis, et Ciceronis laeta nutritrix. Urbs fuit *municipalis*, i. e. suo iure et legibus utens; muneribus vero Pop. Romani atque honoribus perfungens: hodie *Frescati*. Ergo M. Porcius Cato, qui, ortu Tusculanus, civitate Romanus, nomen suum, ut ait Val. Max., *Tusculi ignobile, Romae nobi-*

lissimum reddidit. -- *In Sabinis:* Gens Sabinorum antiquissima fuit, inter Anienem fluvium et Tiberim habitans. In his iuxta patria arva puer moratus est Cato. Cfr Plutarch. -- *Operam daret:* alias, *ad rem publicam accedere, honores capessere.* Ita vero emergendi studium expressit. -- *Heredium:* parvum praedium, addita primaria notione. Nam antiquitus heres pro domino ponebatur. *Festus.* Hoc habuit a patre relictum: inde dictum primitus *heredium avitum*, χωρίον πατρικόν. -- *Perperna:* verior scriptura ex monumentis priscis. -- *Censorius:* libri vel *consobrinus*, vel, *censorinus*. At illud nihil valet, hoc fuit cognomen, non huius gentis, sed Marciae. Recte igitur, repositum est *Censorius*, i. e. qui censuram gessit. Hic Perperna, homo Graecus et peregrinus, fuit consul ante, quam civis. Quod tamen contra leges: Peregrini enim magistratibus vulgo arcebantur. Cfr Val. M. III: 4. -- *In Consulatu:* i. e. anno U. C. 559. -- *In censura:* i. e. anno U. C. 569. -- *In foro:* i. e. causas agere coepit. Eius orationes Ciceronis aetate ferebantur amplius 150. Vid. in Bruto cap. 17.

2. *Decem* --: aetas militaris, qua et toga sumebatur. Rectius tamen hic annorum 19 censent viri docti. -- *Q. Fabio:* melius ad praecedentia referentur haec, si ab anno aetatis 17 stipendia merere coepit, quam ad sequentia, ut a quibusdam est factum. Docet id annorum computatio a Bosio ducta. *Tzschucke.* -- *Tribunus militum:* anno aetatis suae XXIV. -- Plutarchus *χιλιαρχία* vocat, quem Latini *tribunatum militum*. Hodie *mareschallus*. Duplex erat illa dignitas apud Romanos: *Laticlavia* et *Angusticlavia*. Illi ex Senatu: isti ex Equite nati. Cfr Alex. ab Alex. -- *Claudii Neronis:* Hic fuit, qui magna clade Hasdrubalem, Hannibalis fratrem, cum exercitu recenti Alpes transgressum, fugavit, ac tandem cum quinquaginta sex millibus hominum ad Metaurum, Umbriae flumen, interemit. Cfr Liv. 27. -- *Senam:* quam Senegalliam dicunt, in Umbria, non procul a Metauro amne sitam. H. Metro.

3. *Consuli*: proprie *proconsuli*. Sed ita *consul* et *praetor* saepe dicuntur. *Obtigit* autem ex re usitate, uti etiam subiectum verbum *sortis* indicat. Cf. cap. 2. -- *Necessitudo*: non solum propter sortis sanctitatem, sed quod proconsul vel praetor quaestori suo parentis loco esse debebat, et contra, uti ex plurimis Ciceronis locis discitur. -- *Ab eo dissensit*: Forte, quia ad amicitiam Q. Fabii Maximi iam adolescens se adplicaverat. Q. Fabio autem cum Scipione Africano non satis conveniebat. Mortuum quoque Scipionem insectatus est Cato. "*Morte Africani*, ait Livius, *crevere inimicorum animi: quorum princeps fuit M. Porcius Cato, qui, vivo quoque eo, adlatrare eius magnitudinem solitus erat.*" 38. Eo maiori autem extulit laude Scipionem Aemilianum, Africani filium adoptivum, de quo, cum miram iuvenis viri audiisset virtutem, singulari augurio hunc ex Homeri Odyss. X. 495, versum pronunciasset fertur:

Ὅϊός πεπνύται τοὶ δὲ σικαὶ αἰσέσσιν. i. e.

Denne allena år klok: de ófrige fladdra, som skuggor. -- *Aedilis Plebis*: Aediles plebis dicti sunt, quod aedes sacras et privatas curarent, aedificarent, et reficerent; procuratores quoque erant urbis, annonae, ludorumque solemnium. Duo tantum ab initio fuere. Postea vero ex Iulii Caesaris instituto sex creati sunt: duo patricii, qui dicti sunt *Cereales*: et quatuor *plebei*. -- *Praetor Sardiniam*: Penes Praetorem omnis publici privatique iuris erat potestas, ut et novum ius condere, et vetera abrogare posset. Primo quidem unus fuit, cui additus alter propter concursum advenarum, dictus *Praetor peregrinus*. Dein vero subacta Sicilia, Hispania, et Sardinia, cet. tot instituebantur praetores, quot subigerentur provinciae. Porro, *Sardinia* insula est maris mediterranei, sic dicta a *Sardo* quodam Herculis filio, ut adserit Pausanias. -- *Helvio*: notat etiam Livius 32, 7. Quare non audiendus Magius, qui *Aelio* substituebat ex vitiatis exemplaribus Livii 32, 7. *Tzsch.* -- *Deduxerat*: verbum usitatum, ubi aliquem habitatum, commoratumve ducimus, Cfr in Attic. cap. 4. Hinc de colonis. --

Non minoris: quia Ennius in primis literarum amorem sensumque pulcri in Romanis excitavit.

CAP. II. 1. *Sorte*: ex more. Hinc *sortito obtigit* et similia. -- *Citeriorem*: tunc enim Hispania in duas partes, ulteriorem et citeriorem, Ibero termino, divisa est; post in tres, Hispaniam Tarraconensem, Baeticam et Lusitanicam. -- *Deportavit*: sic Cicero de offic. 1, 22. Supra *deducere*. Illud optime explicat Liv. 34, 46. in eius descriptione.

2. *Efficere*: effecisse tamen, Plutarchus tradit in Cat. c. 11. Nihil Livius de illa successione. -- *Quum*: etiamsi, et quidem quum. -- Sic saepe *quum* intendit rem propositam. Cf. in Thrasyb. c. 2. Attic. c. 15. *Tzsch.* -- *Principatum*: nempe principem senatus censores legerant. Liv. 34, 44. -- *Potentia*: sua notat tempora, quibus libertas antiqua oppressa iacebat. Pro *tum* malui *tunc* i. e. illo tempore, etsi promiscue novi has voces, in libris certe, ferri. *Tzsch.* -- *Senatui*: locus difficilis. Ante legebatur: *iratus senatu peracto*, parum commodo sensu. Quare iam olim Pighius, pro *senatu* voluerat *consulatu*. Postea Bosius coniecit: *senatui*, *consulatu peracto*, vel vitium latere putavit in voce *peracto*. Illud recepit cum aliis Heusingerus, ita tamen, ut hic insisteret ultimae Bosii coniecturae, et quum P. C. in notis veterum invenisset significare *post consulatum*, haec probavit. Coniectura docta et ingeniosa, quae et veritati consentanea est, quia consul factus non in Urbe privatus mansit, sed Hispaniam adiit. Simplicissima medela videtur, quam admovit Pighius. -- *Mansit*: quod ex Liv. 38, 52. suppleri potest, postea Liternum concessit. Antea tamen cum fratre L. Cornelio Scipione Asiatico legatus contra Antiochum, Syriae regem, in Asiam profectus est. Cf. Liv. 37, 1. *Tzsch.*

3. *Potestati*: de censura etiam alii. Severitatem eius propositis exemplis describit Livius 39, 24. Hinc vero *Censorius* dictus est. -- *Nobiles*: v. c. L. Quinctium Flamininum consularem cum sex aliis, quod multi narrant, senatu movit. Cf. Liv. 39, 42. *Animadvertit* autem bene, unde *animadversio censoria*

apud Ciceronem. -- *Addidit*: priorum censorum edicto nova quaedam adiecit, quae ad coercendam morum luxuriam valerent. Cf. Livius 39, 44. Alias *tralatium edictum* dicitur. -- *Re*: pro quibus, quia praecedit *res novas*. At ita loco relativi simplicis omnino *res* ponit noster, uti de Regib. c. 2. in Hamilc. c. 1. Edd. quaedam habent *qua re*, etsi praecedit *causam*. Sed et sic idem substantivum cum pronomine repetitur, veluti apud Cicer. de orat. c. 57, *hanc partem -- quae pars*, de invent. 1, 4. *qua re*, -- *ea in re*. -- *Pullulare*: elegans metaphora de primis rerum initiis et motibus. Adeo rigidus erat servator honesti intonsus Cato, ut delictum, vel minimum, severe punitum vellet. Hinc, in mirum pudicitiae exemplum, Senatu movit civem Romanum, qui, praesente filia, uxorem suam erat osculatus. Cfr. Plutarchum, qui et causam refert, cur statuum sibi poni noluerit. In multorum incurrit odium Porcius iste ob importunam saepius obiurgandi austeritatem et salsa in suos dicteria: unde factum in eum epigrammation, vere felleum, exhibet Plutarchus, de formidata et corporis et animi foeditate desumptum:

Πυρρόν, πανδακέτην, γλαυκόματον, οὐδὲ θανόντα

Πόρκιον εἰς αἶδην Φερτεφόνη δεχεται. i. e.

*Den allbitande Porcius, håtsk, rôdhârig och ugl-ôgd,
Sen han är död, ur Tartarn jagar Proserpina bort.*

4. *Circiter*: verba uncis inclusa, quod male cohaereant, a librario, senectutis definiendae causa, adscripta et hinc spuria habentur. Nam vixit Cato nonaginta annos, et eo amplius. Quin annum agens *nonagesimum* (ἐννεηήκοντα γεγονώς ἔτη) Servium Galbam accusavit, ut testatur Plutarch. Quem tamen *octogenarium* accusasse vult Aur. Victor. -- *Tentatus*: in iudicium vocatus, accusatus, ex nexu et respectu Catonis, quippe qui omnes corripere. Hinc *accusator malorum adsiduus* vocatur apud Aur. Victor. Igitur hoc loco verbum est exquisiti delectus. Accusatum autem ipsum esse quadragies quater narrat Aur. Victor. cum aliis; paullo minus quinquagies Plutarchus.

CAP. III. 1. *Agricola sollers*: id patet ex libris, quos de *Re Rustica* scripsit; quos vero ex Graecis

fontibus hausit. Inde de illo Livius: *Urbanas rusticque res pariter callebat.* -- *Reipublicae peritus*: i. e. *πολιτικός*. Id declarant eiusdem in remp. administrandam consilia, dicta et facta. -- *Iurisconsultus*: fateatur Cicero, omnium Iurisperitissimum suae aetatis fuisse, unde et libros, teste Lambino, contexuit, qui *Commentarii Iuris civilis sunt.* -- *Magnus imperator*: Indicio sunt partim res ab eo in imperio gestae, et triumphus ex Hispania deportatus. Cicero in Bruto; partim Libri eius *de disciplina militari*; partim *Oratio de praeda militibus dividenda*. Cfr. Veget. I. 1. 8. -- *Cupidissimus literarum*: Hinc de ipso Tullius *de Finibus III.* -- *Marcum Catonem*, quem ibi esse nescieram, vidi, in *Bibliotheca* sedentem, multis circumfusum *Stoicorum libris*. *Erat enim in eo inexhausta aviditas legendi, nec satiari poterat.* cet. -- *Probabilis*: proprie et ex vera Latinitate intelligi debet, i. e. qui probatur, ita exponit, ut facile ad-sensionem nanciscatur. Cicero orationum multitudine cum Lysia comparat in Bruto cap. 17. et Plutarch. in vita c. 4. *Demosthenem Romanum* eum adpellatum fuisse adfirmat. Cicero tamen in Bruto c. 85. ut illis temporibus valde eius orationes laudandas censet, et ingenii quamdam iis formam tribuit, sed admodum impolitam et valde rudem.

2. *Senior*: idem adfirmat Cicero de senect. c. 1. -- *In eis*: uncis haec verba multi notant.

3. *Orationes*: exercitatio illius aetatis. Has orationes 150 numerat Cicero, quarum vix ad nos pervenerunt inscriptiones et nomina. Citantur vero a Cicerone et Gellio, quos adeas. -- *Historias*: Plutarchus cap. 25. omnino adfert *λόγους τε παντοδαπούς καὶ ιστορίας*, maxime tamen librum *de re rustica* praedicat. -- *Instituit*: coepit, de consilio, proposito efficaci. -- *Regum*: an *regum* tantum? Apud Pighium deest *regum*, non male quidem, quia sic *regum historia* involvitur; at citius evanescit dubitatio, si inferas *et*, quod facile excidere potuit, vel etiam *legas populi-que*. Quae enim inde fragmenta collecta adpenduntur Sallustii quibusdam editionibus, satis docent, non

solum regum historia se continuisse, sed et, ultra progressum, res populi R., quatenus argumento responderent, exposuisse, quod et recensita librorum summa Nepos probat. *Tzsch.* -- *Ob quam rem:* ni velis, a prioribus tribus libris inscriptionis causam petitam esse, haec verba ad *adpellasse*, ne series recensensus interpelletur, uncis comprehendas. -- *Origines:* De his cfr Cicer. in Catone. -- *Poenicum:* cfr in Hannib. c. 1.

4. *Capitulatim:* summam, per distincta capita. Occurrit rarior vox apud Plinium Hist. Nat. 2, 12. -- *Servii Galbae:* vir fuit Consularis, quem pingit Suetonius: *Servius Galba consularis, temporum suorum eloquentissimus, quem tradunt Hispaniam ex praetura obtinentem, XXX Lusitanorum millibus perfidia trucidatis, Viriati bellum causam exstitisse.* Hinc in iudicium vocatus, cum se certo damnatum iri videret, complexus duos filios praetextatos, ita miserabiliter pro se locutus est, ut rogatio antiquaretur. -- *Non nominavit:* idem testatur Plinius 8, 5. *imperatorum nomina annalibus detraxit.* -- *Hispaniisque:* citeriori et ulteriori. Cf. supra cap. 2. Sic *Galliae:* ex partium descriptione. -- *Separatim:* haec igitur vita particula est, vel adumbratio maioris operis. Quo tempore aetatis et anno, et Consulibus interierit Cato, discordant, ut diximus, Historici. Sunt, quia U. C. 605 defunctum volunt, octoginta quinque annos natum. Cicero in *Bruto*. Plinius a. U. C. sexcentesimo: Plutarchus anno aetatis nonagesimo. Livius nonagenario maiorem. -- *In eo libro:* Cuius quidem, hodie temporum iniuria deperditi, elegans tantum exstat fragmentum apud Gellium II. 8. -- *Delegamus:* remittimus, deferimus. Alii: *relegamus.* -- De Catone ulterius Aurelius Victor, Livius, Valerius Maximus, et Frontinus.

A T T I C U S.

Ex Cornelio --: id praeferunt libri quidam anti-

qui, vel etiam addunt de *Latinis historicis*. Pars forte fuit Corneliani operis de viris illustribus, quod memorat Gellius 11, 8. et separatim ante edita fuisse videtur, quam reliquae evulgarentur.

CAP. I. 1. *Pomponius Atticus*: De quo iam in *Praefatione*. Gens Pomponia familias habuisse dicitur Bassorum, Secundorum, Labeonum, et Atticorum. Interim vero *Atticum* vult Cicero dictum a summa Graece loquendi facilitate dicens: "*Ita Athenis se collocavit, ut sit paene unus ex Atticis, ut id etiam cognomine videatur habiturus.*" De Finibus V. -- *Ultima*: si adscendas ad primos gentis auctores, est antiquissima; contra, si inde ad tuam aetatem, vel posterios descendas, prima. Gens autem Pomponia originem ducit a Pompone, Numae regis filio, (Plutarch. in Numa c. 21.) vel, si quis malit, a Pompone Numae patre. (Aurel. Victor de V. I. cap. 3.) -- *Generatus*: tantum non omnes offendit haec vox, insolenter cum *origine* coniuncta. Uncis igitur quidam incluserunt. -- *Perpetuo*: per totam vitam. -- *Equestrem dignitatem*: sc. *Senatoriam* nec recusando nec adfectando; quia Senatoriam recusantibus, adstruente Suetonio, equestris adimebatur. Equestris autem dignitatis haec erant insignia: Equus publice datus et annulus aureus. Census vero ad hunc ordinem obtinendum requirebatur quadringentorum millium nummorum. Hoc ordine, qui inter patricios et plebeios medius erat, contentus vixit *Atticus*, ut et *Maecenas*, ceterique claris vetustisque imaginibus Romani, novorum hominum, summos saepe honores eo tempore nactorum, decus et consortium clanculum indignati.

2. *Diligente*: rei familiaris et domesticae accuratam curam agente. -- *Tempora*: quum nondum Asiae opes Urbem locupletassent.

3. *Oris*: de vultu quidam explicant, cuius hic ratio vix haberi potest. Locum similem exhibet Quintilianus in prooem. lib. 6. ubi nostrum egregie explicat: *vocis iucunditas claritasque, oris suavitas et in utraque lingua expressa, proprietates omnium litterarum*. Nempe ut excellenter aliquis pronuntiet, re-

quiritur praeter soni ipsius gratam modulationem apta etiam linguae et literis accommodata oris eiusque partium conformatio, quae ipsam pronuntiationis facit excellentiam, ut docilitas et excipiendi celeritas. -- *Acciperet*: ita libri scripti; alii *adriperet*. Notum est, *accipere* ad cognitionem referri, eique respondere *tradere*; hoc de magistro, illud de discipulo. Hinc Quintilian. 1, 3. *puer meus, quae tradentur, non difficulter accipiet*. -- *Ferebatur*: efficacius quam erat, habebatur, de aperta et manifesta significatione et praedicatione. Sic eleganter ad ipsum Atticum refert *exsplendescere*. -- *Quam*: eadem forma in Pausan. c. 3. Suppleri potest *ut*, quod alias ipse alique addunt. *Generosi*, ut antea *nobilis*, non ad natalium splendorem, sed ad animi virtutes referas genere dignas.

4. *Torquatus*: Hic L. Manlius Torquatus adpellabatur, quia Manliae gentis Consul fuit cum L. Aurelio Cotta, biennio ante Consulatum Ciceronis a. U. C. 687. eius elegantiam in dicendo aliasque virtutes laudat Cicero in Bruto c. 68. Periiit in bello civili. -- *C. Marius filius*: eadem forma et alii utuntur, quare non opus est legere *C. Marius, C. filius*. ut olim. Sic *Fabium Filium* dixit Livius: *Curionem Patrem* Suetonius. Fuit vero is Caius Marius C. Marii, septies Consulis, filius.

CAP. II. 1. *Adolescentulus*: annos natus 23. quia Sulpicius occisus est a. U. 666. Atticus natus a. U. 523. *Adolescentulus* autem sic et in Eumene c. 1. dicitur, ut alibi adeo *puer*, contra saeculi nostri morem. -- *Sulpicii*: homo violentus et qui Marium contra Sullam tueretur; ab hoc proscriptus periit. V. Vellei. 2, 18. -- *Servio*: sc. Sulpicio. Nempe, quod insolitum erat, gens Sulpicia praeter praenomen *Servius* aliud etiam admiserat, veluti *Lucius, Publius, Marcus*. Neque tamen utrumque scriptores cum gentilicio nomine iungunt, sed eius quasi vice *Servius* ponunt. *Tzsch.*

2. *Cinnano tumultu*: An. U. C. 666. Quantas turbas excitaverint in Rep. Sylla, Marius, et Cinna, nemo nescit, qui tantillum Historiam Rom. delibave-

rit. -- *Alterutram*: quod ipse deinceps explicat. -- *Quum*: non male alii; *quorum*. -- *Athenas*: Primaria Graeciae urbs, nobilissimum orbis terrarum gymnasium, quo mittebantur ex omnibus terrae partibus viri principes, Reges, Regumque filii, unde a Graecis ipsis dicebatur nunc κοινὸν πάντων ἀνδράπων παιδευτήριον; nunc σοφῶν οἰκητήριον; nunc σοφίας πρωτανεῖον; nunc Ἑλλάδος Ἑλλας; nunc denique ψυχὴ, καὶ ἥλιος, καὶ ὀφθαλμός Ἑλλάδος. cet. -- *Adolescentem*: de viro, ut c. 8. *Iudicatum* nempe a Sulla. -- *Pecunia*: alii *pecuniis*, ut in Cimone c. 1. *Fuga* est *exsilium*. Scilicet armis Sullanis urbe eiectus, in Minturnensium paludibus latuit. Cfr Plutarch.

3. *Ac ne*: alii *at ne*, *atque ne*. -- *Magnam partem*: i. e. res mobiles Athenas transtulit per mare. -- *Gratiam*: ita passim de moribus, qui placent, gratiam conciliant. -- *Saepe*: quidam *saepius*. *Inopiam levare* in re simili est λειτουργεῖν apud Xenophontem in Memorr. 1, 7. -- *Versuram*; varie de hac formula disputatur. Ex nexu est, pecuniam solvere mutuam, vel mutuam pecuniam sumere, quae cum fenore postea reddatur. At *versurā solvere*, est per *versuram*, h. e. pecuniā, aliunde fenore sumtā, solvere; vel mutare creditorem, et alieno aere id, quod antea contractum est, rependere. Quidam libri male: *usuram*. -- *Conditionem*: i. e. Facultatem, copiam ex pactione et conventionem aequa: sive aequo fenore pecuniam mutuam nancisci non poterant. Hic ad fenus pertinet, in quo poscendo modum excelebant divites. -- *Numquam*: non agnoscunt quidam libri. Sed aliam dubitationem eamque magnam iniiciunt verba subiecta: *neque multiplicandis usuris crescere*. Si enim usuram ab iis numquam accepit, quomodo multiplicari usurae possunt? Si tamen vulgata lectio servetur, ita possit explicari; Athenienses mutuati erant pecuniam, sed iniquo fenore; quod ne augetur, Atticus sine usura pecuniam obtulit, ut ad solvendum promptiores fierent sine damno, immo cum compendio et fructu. Tum vero *multiplicandis* pertinet non ad Atticum,

sed ad pristinos creditores. *Tzsch.* -- *Dictum*: de promissionibus, conventionibus, pactis, ex notione solemni, qua significat constituere, verbis declarare. Cf. in Milt. c. 2. -- *Eos*: quod abest a multis libris, uncis includendum putavimus. Minus bene in aliis substituitur *aes*.

5. *Liberalitate*: adtigit Cicero ad Atticum 6. ubi non largitionem in cives, sed in hospites liberalitatem dicit. Nempe quia Athenienses habuit hospites, non cives, nec ipse civis fieri voluit, aut populi favorem ambitionis causa captare. -- *Septem*: ita omnes libri. At quia veteres tradunt *medimnum* 6 modios aequasse, suadente Faerno, Lambinus aliique posuerunt *sex*. Forte modii, quod hodierno usu illustratur, diversam habuerunt mensuram, nec plane et accurate sex modii *medimnum* Atticum confecerunt, sed aliquot libris additis, ita ut in utraque ratione numerus plenus s. rotundus ponatur; nisi numerum corruptum velis, quod facile potuit. *Tzsch.* Quidquid sit, cum nostris mensuris si comparaveris *modium*, propius accedit ad nostram frumentorum mensuram *skáppa*; si *medimnum*, ad nostras iam, sic dictas, *tonnas*, *Tunnor*.

CAP. III. 1. *Communis*: Qui se non superbe supra alios extollit, inferiores maxime, sed ad eos se demittit, suae dignitatis, potestatis, quasi immemor, obvius, expositus, blandus, affabilis, popularis, is *communis* vocatur. -- *Par principibus*: Eodem modo Cicero pro lege Manilia 14: "*Ita faciles ad eum aditus privatorum fuere, ut is, qui dignitate principibus excedit, facilitate par infimis esse videretur.*" -- *Publice*: totius populi conjunctis suffragiis. -- *Civem*: honor singularis. -- *Noluit*: sed Cicero ad Attic. 2, 1. Demosthenem Attici civem vocat, quo tamen cognomen, non civitatis ius respici putant. Potest etiam ad commemorationem referri. Male alii *voluit*. -- *Quod nonnulli*: haec verba ad *adscita* Gesnerus a recentiori manu adsuta esse putat. Notum enim erat minimeque dubium, plurium civitatum non potuisse aliquem esse civem. Ita enim diserte Cicero pro Corn. Balbo

cap. 11. *duarum civitatum civis esse nostro iure civili nemo potest; non esse huius civitatis civis, qui se alii civitati dicarit, potest.*

2. *Phidiae*: ita fere omnes libri. In potioribus lectionibus, exstat *Philiae*, i. e. τῇ φιλίᾳ. *Amicitiae*. Fuisse hanc Philiam Attici uxorem multi dicunt, quam tamen alii dictam volunt *Piliam*. Quidam malunt *Pnyce* vel *Poecile*, sed minori veritatis specie. Alii credunt, virum quemdam fuisse, quem intendit Nepos, quum sequens hunc desideret nomen viri, qui Atticus esse non potest, tum quia ipsi ad Atticum pertinet, tum quia noster antea de causis habitorem illi honorum exposuit. Quisquis autem ille fuit, certe statuarius ille celeberrimus non fuit, sed alius Attici tempore de rebus Atheniensium aequae meritis. -- *Actorem*: *Auctor* est, qui rem suadet, laudat, praecipit, tuetur; *actor*, qui etiam gerendam suscipit, adiuvat. Utrumque sic coniungit Cicero pro Sextio c. 8. et pro eo Caesar de B. G. 1, 26. dicit *auctor et agens*. Proprie igitur et naturali ordine praecedere debebat *auctorem*, uti etiam quidam volunt. Alii *actorem* reiiciunt, quod ad Atticum civem id unice pertinuerit, qualis ille non fuit. Sed ut haec nimis sunt subtilia, ita ad *Phidiam*, non ad *Atticum* referri debent.

3. *Domum*: Pro *domum* Lambinus reposuit *dominam*, quod et aliqui probarunt. At languet. *Domus* est domicilium, sedes, tribus; et civitatis ius innuit. Hinc mutatam sedem s. domum prudentiae eius tribuit. Hoc domicilium, tantopere laudatum, Roma erat, illustrissima gentium domina, ab Horatio dicta *princeps urbium*: a Martiali: *Terrarum Dea, gentiumque Roma, cui par est nihil, et nihil secundum*. -- Quibus legentium venia addam, ὡς ἐν παρόδῳ, initium Carminis venustissimi, ad Romam claram (alii dicunt *Fortitudinem*) ab *Erinna* Lesboa, poëtria ingeniosissima, unde vigesimo aetatis anno praemature exstincta, compositi, mihiq. amati, et saepius in sinu repetiti:

Χαῖρέ μοι, Ρώμα, θυγάτηρ Ἀρῆος,
Χρυσεομίτρη, δαΐφρων ἄνασσα,

Σερμῶν ἃ νάεις ἐπὶ γῆς Ὀλύμπου

Ἄϊέν ἄθραυσον. i. e.

*Dotter af Mars, Du med gyllene zonen,
Krigiska drottning, o! helsad mig var,
Rom, som från jorden till stjernorna bar
Rycktet och thronen; cet.*

Si mireris, cur ὁμοιοτελεύτων, non metri, arte, hoc Erinnae tetracolon, ὑπὲρ αἴσαν, reddiderim, ingenue respondeam, rite nec posse nec debere, me aestimatore, servatis certe Auctorum in re metrica legibus, traduci ullam Veterum Poësin Lyricam. Terrent certe vestigia. Terret et φιλόμετρον hodierna, Germanice Svethiceque modulata, *Flacci* canori Lyra, quam, factis periculis hiulcam, suo quisque idiomate, haud parum turparunt Horatiani Interpretes, summi in ceteris artifices, quovis nomine colendi. -- *Antiquitate*: unde sese Athenienses vocitarunt Ἀυτοχθόνες, *terrigenas, terrae filios*, vel, ut ait Cicero, *ex sese suos cives genuisse dictos*. -- *Humanitate*: Deurbanitate et benevolentia erga hospites et peregrinos, nec non de Atheniensium ara *Misericordiae*, annales passim loquuntur. -- *Doctrina*: Quare ab Apuleio *cati et omnis scientiae magistri* sunt dicti, et ab alio quodam: *Athenae, ipsae bonarum artium magistrae atque inventrices*.

CAP. IV. 1. *Decedens*: finito bello Mithridatico, contra Marium iturus. -- *Athenis*: unde cognomen tulit Atticus. Vid. Cicer. de fin. c. 5, 2. -- *Poëmata*: aliorum, quibus recitandi suavitatem maiorem gratiam parabat. Nam ipse leviter tantum poëticen adtingerat; c. 18. -- *Pronuntiabat*: quod propter solemnes publicasque recitationes magnae laudi ducebatur artisque et exercitationis praecipuae documentum habebatur. Etiam ipse Atticus scripserat Graece de *Consulatu Ciceronis Commentarium*, qui tamen horridulus et incomtus Ciceroni visus est. Cfr L. II. Ep. I. -- *Addi*: uncis sine causa multi sepserunt, et, licet a Cicerone saepe omittatur, ab ipso tamen etiam passim subiicitur. Est vero augendi formula.

2. *Eum*: uncis notatur, quod abesse salvo sensu potest. -- *Deducere*: cf. supra c. 1. Aegre passus est

Sulla Atticum sibi deesse. Erat enim hic Sulla litteris Graecis atque Latinis iuxta doctissime eruditus, animo ingenti, cupidus voluptatum, sed gloriae cupidior, facundus, callidus et amicitia facilis. Cfr Salust. -- *Qui*: alii *Cui*. -- *Oro te*: interponitur, ut *quaeso*, *amabo*. -- *Velle*: post *noli* etiam apud alios, ad conatum, studium magis signate exprimendum et avertendum. -- *Cum quibus*: quidam referunt ad *reliqui*; alii ad *arma ferrem*, quod et praecedentia postulare videntur. Sic *bellum cum Aegyptiis* gerere de socio in Chabr. c. 3. Recusat igitur scite, honestatis causa interposita. Hinc deinceps *officio collaudato* i. e. laudato magnopere recti honestique studio. -- *Litteris*: i. e. Philosophiae Epicureae. Cfr. Cic. *de Legibus*.

3. *Quum*: etsi, ex nexu. *Indiligente* proprie, de quo ad c. 1. -- *Urbana*: spectant negotia, quae, rebus domesticis sepositis, in urbe obiit, in foro, in comitiis, ceterisque rebus gravioribus praestari solita. -- *Officia*: i. e. operam, ab benevolentia promptaque humanitate profectam.

4. *Comitia*: in quibus de amicorum dignitate agebatur, amici erant petitores. Sic Cicero Verrin. 1, 7. *comitia mea*, et *Quinti fratris*. *Comitia* sunt vel legum vel magistratum, ut dicit Cicero pro Sextio c. 51. idemque ad Attic. 1, 2. Atticum rogat, ut ipsius comitiis adsit. -- *Eius*: libri aut omittunt, aut pro eo *suis* substituunt; plerique uncis notant. -- *Sicut*: heic est idem ac exempli gratia. -- *Fugienti*: nempe ante exsilium Clodio auctore decretum secesserat Athenas, quum, Chrysogono in oratione pro Roscio Amerino defenso, Sullae iram metueret.

5. *LLS*: i. e. Sestertiûm vel Sestertiorum. *Ortum* est hoc scriptionis compendium ex duabus libris, vel duobus assibus et semisse. Rem ita explanat Vitruvius. 3, 1. *Nostri in denario denos aereos asses constituerunt -- etiamque quartam eius partem quod efficiebatur ex duobus assibus et tertio semisse sestertium*, (quod: sesqui tertium) *nominarunt*. Unde signatur *sestertius* vel per *III*, vel per *IIS*, *duo et semis* no-

tans, quod tandem coaluit in HS, vulgatissimam nunc notam. Valebat igitur *Sestertius* quartam denarii partem, et ab eius aestimatione pendebat aestimatio Sestertii. At *Sestertium*, Neut:g., idem erat, quod mille Sestertii, seu mille sestertiūm, qui est pluralis. Genitivus pro *Sestertiorum*, et continuit, ut vult *H. Sjögren*, triginta tres Thaleros imp. arg. et quod excurrit. Ergo *Sestertiūm CCL. m*; quos Ciceroni donaverat Atticus, involve- runt nostrae monetae circiter 6,500 thaleros arg. -- *Tranquillatis*: proscriptiones Sullanae vel non admonitum hic subeunt. -- *Ut opinor*: an hoc a Nepote additum sit, quum ad exstantiorem vitae partem pertineat, quam diligentius exposuit, dubitare liceat. -- *Diem*: vel eii- ciunt, vel mutant in *discedentem*, *abeuntem*, *quidem*. Si sanum est vocabulum, ponitur de rebus illo die ge- stis, etsi *diem prosequi* duritiem infert. *Tzsch.*

CAP. V. 1. *Luculli*: qui ex Asiatico bello con- tra Mithridatem magnas divitias Romam reportaverat. et postea se in luxum pronus demerserat. Inde *Xer- xem togatum* adpellavit Tubero auctore Plutarcho in vita Luculli c. 39. -- *Difficilima natura*: i. e. *af en tvár, kárf, trumpen, dyster sinnesart*; Gr. *δύσκολος*. Hic Lucullus, ut diximus, Consul adversus Mithridatem missus est, quem ferro et fame afflixit, afflictumque re- gno suo Pontioo depulit, et cum Tigrane, Armeniorum Rege, iterum superavit, praeda se suosque locupletans. -- *Asperitas* mox ad explicationem. Sic *morosus* con- iungitur. -- *Veritus*: indulsit, cessit cum reverentiae sensu, unde delectus verbi intelligitur. Mox *pietatem* eam adpellat.

2. *Adoptavit*: hinc postea ex more adsumto eius vel addito nomine adpellabatur Q. *Caecilius*, Q. *F. Pomponianus Atticus*, uti inscribit Cicero epistolam, in qua adoptionem illi gratulatur, ad Attic. 3, 20. -- *Dodrante*: quum tota hereditatis summa vocabulo *as* designaretur, dodrans i. e. $\frac{9}{12}$ novem eius partes com- plectitur. Hereditas plerumque dividebatur in duode- cim *uncias*, quae *assis* adpellatione continebantur. Ha- bebant autem hae partes propria nomina ab uncia us- que ad assem. Unde frequenter legimus, alios insti-

tutos esse heredes ex quadrante, alios ex semisse, alios ex dodrante, alios ex asse. Dodrans, ut diximus significat novem uncias, (quasi demto quadrante) i. e. $\frac{3}{4}$. Ceterum discrepat Valer. Max. 7, 8. qui omnium bonorum heredem eum relictum esse tradit. -- *Centies*: circiter 261,100 imp. arg. thaleri. Solemni usu, si quis integris literis efferat, *sestertium*, non *sestertiorum*: adeoque numeri singularis Neutrum censetur declinabile. Cf. supra.

3. *Soror*: Pomponia, unde natus Q. Cicero, filius. Pater fuit M. Tullii Ciceronis frater. De coniugio eorum parum concordi Cicero ipse ad Attic. 5, 6, 8, 10. -- *Cum Quinto*: Sic de Cicerone ipse infra: *Atticum praecipue dilexit Cicero, ut ne frater quidem ei Quintus carior fuerit.* -- *Similitudinem morum*: Sic Cicero in Laelio: *Nihil est, quod ad se rem tam adliciat, tam adtrahat, quam ad amicitiam similitudo.*

4. *Principatum*: quum Cicero secundum locum obtineret. Vid. Quinctilian. 11, 3. Familiarem autem Attici fuisse, etiam subinde Cicero indicat; ipse *suum* adpellat ad Attic. 1, 14. -- *Hortensius*, dictus *Causarum rex*, dictionem suam incredibili gestus suavitate commendasse fertur, quare *actio* eius vocatur *λεγυρά*, *arguta*, a Cicerone, qui Hortensium levitatis et inconstantiae subinde arguit. Cfr Epist. -- *Obtrectatio*: cf. ad Aristid. c. 1. Ex nostro loco discrimen inter emulationem et obtrectationem intelligi potest. Illa bono, haec malo sensu dicitur; illa imitari, consecrari virtutes, haec carpere suasque quovis modo extollere et obtrudere studet.

CAP. VI. 1. *Fluctibus*: elegans metaphora, quam comparatione facta apte persequitur. Ita et alii: ita et nota est allegoria ab Horatio lib. 1. od. 14. hinc exculta. -- *Iactarentur*: verbum sic usitatum et aptum. Tum variatio tenenda. *Maritimis* posuit pro *marinis*.

2. *Quum*: ex nexu valet *etsi*, ut supra c. 4. -- *More*: more a maioribus tradito receptoque. Frequentat hanc formulam Cicero. -- *Effusis*: in notanda prodiga immodicaque liberalitate, donatione, sumtu

apte adhiberi solet. -- *Ambitus*: de prava honorum petitione, unde *crimen ambitus* apud Ciceronem, et, quae id coërcerent leges, *ambitus leges* dictae, Sallust. de B. Cat. 18, 2. Hinc *de ambitu postulari* et similia. Nimirum respicit Auctor iterum sua, sive potius I. Caesaris tempora, quibus largitiones, quae sensim Romam irrepserant, Remp. in dominatum converterunt, allato populi Rom. libertati interitu. -- *Geri e rep.*: locus in libris vitiatum et amputatum. Alii enim omittunt *geri*, alii *e republica*, vel *res geri* exhibent. *E* autem in hoc nexu significat: *ad modum reipublicae*.

3. *Hastam*: auctionis publicae signum, sub qua, tunc in primis, publicata proscriptorum bona veniebant. *Sectores*, qui ea emebant, vocabantur; unde *Sectionem facere* idem est ac praeconis voci aliquid subiicere, *hålla auktion*. Non venit Atticus ad hastam, indignatus bonorum Virorum, iniuste proscriptorum, poenam. -- *Praes*: qui aut suo, aut alterius nomine cavet, praecipue in re et lite numaria: *Vas*, in iudicio capitali. -- *Manceps*: omnino est, qui aliquid redimit, conducit. Nempe in licitationibus sublata manu, qui superaverat, se emtionis auctorem esse significabat. Videtur autem Nepos spectare vectigalium publicorum redemptionem, quam faciebant publicani. Eorum tamen socium et vectigalium participem fuisse, quidam ex Ciceronis epist. ad Att. 1, 19. 2, 15. colligunt, et hinc Nepotem etiam reprehendunt. -- *Subscribens*: qui accusatorem primum sic adiuuvabat, probabat, ut nomen libello subscriberet. Hinc et *subscribere in aliquem* dicitur. -- *In ius*: i. e. ad praetorem, vel in locum iudicii, ut *in ius vocare*. -- *Iudicium*: remotioris sensus verba. Hinc et varie inter se explicationes discrepant; v. c. *iudex inter litigantes fuit*; *numquam reus factus vel accusatus est*, (nempe *habuit pro subiit*) ut prius active valeat, posterius passive. -- *Honore*: Neque poenitenda erat gloria Legatorum amicorumque, qui Consules et Praetores ad augendam rerum pompam concomitabantur, sua pariter officia, et, si res posceret, consilia imper-

tituri; nec exigua proventuum praerogativa. At honore solo contentus, domi mansit, nullis pecuniae, ex auctis honoribus augendae, captis in rei familiaris usum fructibus.

4. *Praefecturae*: in provinciis munera erant, quae pro negotiorum ratione varie intelligi possunt, et hic ad rem militarem, exercitum pertinent. *Consul* igitur h. l. ut supra de proconsule. Ceterum genitivus passive valet, i. e. a consulibus et praetoribus. -- *Voluerit*: coniunctivus, quia explicatio adnexa subest. Ut diximus, ipsi legati proconsulibus et praetoribus adiungebantur socii, adiutores, et quasi vicarii.

5. *Criminum*: cupiditatis, rapacitatis. -- *Observantia*: active intelligendum, nempe erga alios, unde significat obsequium, studia.

CAP. VII. 1. *Caesarianum*: de quo exposuit ipse Caesar, ortum anno U. C. 702, Consulibus Servio Sulpicio, et M. Marcello, qui legem de abrogando Caesari imperio ferebat. Alii vero belli initium coniiciunt in annum U. C. 705. -- *Vacatione*: est immunitas a militia, qua ad arma sumenda cogi non poterat. Seneca de brevitate vitae c. 20. *lex a 50 anno militem non cogit, a 60 senatorem non citat.* Idem ex Livio 42, 84. apparet. -- *Se movere, vertere* et alia quaedam absolute poni solent. Plerique igitur recentiores uncis incluserunt.

2. *Coniunctum*: in hoc verbo multi haeserunt. Potest autem illa sic commode explicari: *cognitione coniunctum*, ut in praef. et absolute apud Curtium 6, 11. Gens enim Caecilia, unde maternum genus ducebat Atticus, cum gente Cornelia, ex qua Pompeius uxorem duxerat, iuncta erat. -- *Nullum*: vulgo subiicitur enim, quod expunximus. -- *Ornamentum*: ipse sensum verbi post explicat, quo de hominibus frequentatur. Et sic Latine *ornati* dicuntur: secus de vulgo solet. -- *Partim*: i. e. quorum pars, quorum alii. Mira structura, cuius tamen plura exempla viri docti ex Cicerone etiam conquisiverunt. *Tzsch.* *Offensione*: Pompeius enim pro hostibus se habere dicebat omnes, qui extra sua castra essent: Caesar

vero omnes, qui in hostium castris non essent, pro amicis. Cfr Cic. *pro Ligar.*

3. *Quies*: quod neutri parti adhaesisset, ut alibi etiam cognatum *quietus*. -- *Imperaret*: postularet, exigeret, quo sensu vel ex Caesare notum est. -- *Filium*: cf. c. 5. Ita vero intelligit patrem et filium, quos Pompeii castra secutos, ipso devicto, Attico condonavit. Filius Q. Ciceronis et Pomponiae, Attici Sororis, primus ad Caesarem venit. Huic Caesar statim omnia, id est, patrem quoque tribuit, dedit et concessit. Cfr Cic. *Attic.* 9. 1.

CAP. VIII. 1. *Illud*: quidam subiiciunt *tempus*; alii addunt *bellum*, quod ex superioris capitis initio repeti debet. Alii post *illud* distinctionem ponunt maximam. Sed *quum*, quod pertinet ad *illud*, vicem gerit pronominis relativi, ut saepe in tali nexu, et arctius iungi debet. Melius, si quid immutandum, colon post *illud* et *convertisset* ponatur. *Tzsch.* -- *Occiso Caesare*: sc. a coniuratis, quorum princeps erat Cassius, XXIII plagis confossus in ipsa Curia est, uno tantum ad primum ictum gemitu sine voce edito, Pompeianae statuae basin, ad quam se moriens demiserat, cruore suo inficiens. Contigit haec caedes anno Romae 710, Idibus Martiis. Cfr quae in *Vita, Iulii Caesaris, a nobis editi, Commentariis* praefixa, ulterius disseruimus. -- *Brutos*: Marcum Brutum et Decium Iunium Brutum. His et ceteris Cassius iunctus in Caesarem coniuravit: Nec laetitia, nec dominatio parricidarum fuit diuturna: Singulari nemesi alius alio casu periit: pars naufragio, pars proelio; nonnulli semet eodem pugione, quo Caesarem violaverant, interemerunt. Hinc minime, ut Nepos adserit, tota civitas ad carnifices istos se convertit. Pauci omnino, in spem libertatis vocati, eos sunt secuti, immo Brutus et Cassius, crematis in foro Iulii exuviis, metuentes, ne a plebe lacerarentur, Roma, paucos post dies, excesserunt. -- *Convertisse*: multi subiiciunt *videretur*, quod, quum praecesserit, uncis inclusimus. Quia tamen sic male sequitur et quasi trahitur *convertisse*, *convertisset* multi receperunt.

2. *Adolescens*: de viro, ut supra monitum est. Tunc enim M. Brutus praetor erat, et hinc saltem quadragenarius esse debebat. Ex Ciceronis Bruto c. 64, 3. efficitur, annos tunc natum fuisse 42.

3. *Privatum aerarium*: ita, quum esset populi Romani, et publicam pecuniam contineret, hic tamen vocatur, quia ad privatos usus inde pars converti debebat, uti *militare aerarium*, quod ad militares usus defertur. Praemia autem haec necis et libertatis restitutae parabantur. -- *Adpellatus*: rogatus, postulatus, ut saepe de alloquiis. Adpellat enim sic, qui prior sermone alium adit. -- *Caio Flavio, Bruti familiari*: Hic videtur esse Flavius, quem Drusus Ciceroni commendat, in *Ep. ad Brutum*. Meminit eius Plutarchus in *Bruto*.

4. *Sine factione*: ut ab omni partium studio se retraheret. -- *Se neque*: ita libri antiqui tantum non omnes, quod ex distinctiori oppositione cum *Brutus* melius et aptius videtur. Alii *sed*. -- *Coitutum*: ad societatem, ut ex superioribus intelligitur: *rei princeps et sine factione*. Colloquia privata sunt, domestica et singulorum citra consociationem. Haec praecedunt, illa sequuntur. -- *Globus*: metaphora haec passim obvia per propriam vim vocis significat arctam densamque collectarum rerum coniunctionem. Hinc apte additur *disiectus est*, cui accedit notio celeritatis. Sic *coniurationis globus*; *latronum globus*; *hostium globus*; *pugnantium globus*, apud Auctores passim. -- *Necis causa*: haec librorum lectio praeferenda est *dicis causa*. Nam ut librorum auctoritate nititur, ita et fert historiae testimonium, quod luculentum est in Ciceronis orat. Philipp. 11. quamquam de ipsis provinciis, quae fuerint, ex Plutarcho, Appiano et Dione Cassio disputatur. Cretam diserte nominat Cicero de Bruto, alii de Cassio Cyrenen, quum ipsi alias occupassent. Consules sunt M. Antonius et Dolabella. -- *Desperatis*: cohaeret cum *provinciarum*, i. e. quum spem de obtinendis provinciis amisissent, quae quidem postea, Antonio fugato, iis etiam decretae sunt. Vellei. Cicero. -- *In exsilium*: ita quidem

praedicant apud Vellei. 2, 62. libenter se vel in perpetuo exsilio victuros, dum rei publicae constitisset concordia. Athenas autem petiisse, narrant auctores. Cf. Plutarch. in Bruto c. 24.

5. *Florenti*: cf. c. 11. -- *Abiecto*: victo prostratoque; satis efficaciter. -- *Sestertium*: circiter 2,200 thaler imp. argent. In Epiro Atticus habuit amplas possessiones, quarum e reditu haec pecunia numerari potuit. Cfr C. 14. -- *Potenti Antonio*: Hic summam rerum nunc invaserat, concesso Lepido imperii titulo.

CAP. IX. 1. *Mutinam*: urbs est Galliae Cisalpinae: hodie *Modena*. De ipso bello lege ex multis Flor. 4, 4. Causa eius fuit testamentum Iulii Caesaris, cuius secundus heres Antonius, quum Octavium sibi praelatum vidisset, arma movit, et resistantem D. Brutum Mutinae obsedit; ipse tamen post victus est, -- *Divinus*: ex nexu valet praescius rerum futurarum, ut *divinitas* et similia alibi; deinceps *divinatio*; utrumque ad signandum singularem, et solito maiorem prudentiam, quo facit c. 16. Quae sequuntur, primo intuitu parum respondere videntur, moverantque Buchnerum, ut mallet *divinitas* i. e. divina natura. Sed causam subiicit noster, qua factum sit, ut sic se gereret Atticus, quasi callidissime omnia praesensisset seque parasset. *Bonitas* enim est, insita a natura usuque confirmata animi bona indoles. Sic infra c. 10. bonitatis signa referuntur. *Tzsch.* -- *Casibus*: de fortunae mutationibus in peius consecutis omnino dicitur. -- *Agitur*: alii *augetur*, at non incrementa bonitatis spectari possunt, sed eius constantia, quam infert vox *perpetua*. Immo *agitur* pulcre convenit, quia, quod iactatur et concutitur, solet inde adteri et decrescere; noster *minuitur*.

2. *Hostis*: causam exponit Cicero in Philipp. 2. -- *Cesserat*: Galliam citeriorem petiit, et inde pulsus Alpes transiit, ut se cum Lepido coniungeret. Vellei. 2, 61. -- *Restituendi*: passive, i. e. eum restitutum iri, ut sic passim gerundia et participia in *ndus*. -- *Eius*: Multi uncis includunt. In inimicis autem acerrimum expertus est Ciceronem, uti ex Philippicis di-

scitur. Talis etiam Brutus. -- *Qui*: edd. multae antiquae, pro *qui* ponunt *amici*. Intelligit omnino omnes, qui, quum neutri parti adhuc studuissent, iam adversariis obsequebantur et indulgebant. -- *Dare se alicui*: i. e. se accommodare, sequi. -- *Commendationem*: plerique *commoditatem*; aliqui utrumque vocabulum exhibent. Possit et utrumque adhiberi, si sequentia cogites. Spoliatio *commoditatem*, occisio *commendationem* parabat. -- *Antonii*: alii *eius*. -- *Uxorem Fulviam*: Uxor Antonii Fulvia, quae nihil, ut Velleius ait, muliebri praeter corpus gessit, imperiosa fuit femina, qualis illa Tarquinii Tanaquil, et Pompeii Iulia. Cfr Dion. L. 47. -- *Exstinguere*: sic pro occidere etiam prosaici scriptores. -- *Paro* cum infinitivo et ab aliis iungitur.

3. *Quum*: pro *etsi* per nexum. Post *uteretur*, abest *et*, quod lector subintelligat, ut saepe.

4. *Volumnio*: Hic P. Volumnius Eutrapelus, Antonio familiarissimus, etiam fuit praefectus fabrûm Antonii. Vid. c. 12. Ad eum scriptae sunt epistolae Ciceronis 7, 32, 33. Eius mentio occurrit ibidem 9, 26. Hunc autem locum noster respicit infra c. 10. -- *Stiterit*: plerique *praestiterit*. At alterum verbum sollemni etiam usu comprobatur; *sistere vadimonium*, est, quod datis vadibus aliquis promiserat in iudicio se sistere. Sensus illustratur ex Cicerone de offic. 3, 10. ubi in notissima historia de Damone et Phintia; *Vas factus est alter eius sistendi, ut, si ille non revertisset, moriendum esset ipsi*. Atticus igitur fidem interposuerat, suo periculo Fulviam in iudicio esse adparituram.

5. *Secunda fortuna*: his verbis uncos adposuerunt quidam; at habent veteres editiones. -- *In diem*: i. e. solvendum in certam diem. Ita vero passim *dies* absolute occurrit, ut ad solutionem pecuniae referatur. Frequens est in omnibus contractibus, diei vel conditionis adiectio. -- *Versuram*: vid. ad cap. 2. -- *Stipulatione*: respondet sponsioni. Stipulatur enim qui postulat, ut alter aliquid polliceatur, det; qui si adnuit, aut spollicetur, spondere dicitur. Est igitur

h. l. sine solempni promissione, pactione, omninoque simpliciter et aequa fide. -- *Ei*: quia abest in edd. antiquis, uncis incluserat Heusingerus. Possit quidem abesse, sed quum et adesse possit, propter codices nunc uncis liberavi. *Tzschucke*. -- *Memorem*: cum *gratus* saepe sic coniungitur, ut in aliis, antecedens eum consequente; sc. beneficiorum.

6. *Temporis*: ut tempori inserviret fortunaeque vicibus se accommodaret. -- *Sensim*: varie legitur, *sensim* addito vel omisso *is*, edd. aliquae *sensus*, *eius a* -- quod explicant *φρόνημα*, iudicium, consilium, propositum, nexui propius respondet, ut sit *clam*, *tacite*. Vulgaris etiam explicatio vocis locum habere potest, qua valet *paullatim*, de lenta progressionem.

CAP. X. 1. *Ille*: verba *Ille* ad forent aliqui praecedenti capiti adnectunt. -- *Sui iudicii*: quidam putant locum glossis auctum. Uti legitur, apte sibi singula respondent, et τὸ *potius* comparisonem infert. Sic *arbitrii sui* apud Sveton. in Tiber. c. 18. sc. vir. Indicat autem eum, qui suum iudicium, non vagas incertasque aliorum opiniones sequitur, quem Graeci adpellant *ἰδιογνώμονας* et *αὐτογνώμονας*.

2. *Est*: quia non adparet in 2 libris, tamquam spurium uncis continuit Heusingerus, et reliqua, ut ablativos consequentiae, cum proximis coniunxit. *Tzsch*. -- *Antonius rediit in Italiam*: De huius reditu Velleius: *Adventus deinde in Italiam Antonii, praeparatusque contra eum Caesaris, habuit belli metum: Sed pax circa Brundisium composita*. -- *Nemo non*: i. e. unusquisque, omnes. -- *Futurum*: alii omittunt, alii adponunt. Idem valet de particula *in* ante *periculo*. -- *Imperatorum*: Antonii, Octaviani, Lepidi, triumvirorum. Cf. Florus 4, 6. -- *De foro*: notatio otii et vitae solitariae. -- *Proscriptionem*: Hanc primo avversabatur Octavius, sed inceptam utroque acerbius exercuit. Nefaria fuit illa proscriptio, qua Cicero cum filio, fratre, fratrisque filio, omnibus denique clientibus et amicis, exsulavit proscriptus. -- *Ostendimus*: cf. supra c. 9. In interpunctione figenda discrepant viri docti. -- *Habebatque*: adpensam copulam

aliqui omittunt. -- *Canum*: non *Canium*, ut quidam dederunt, quippe quod cognomen illud erat Gelliorum. Memoratur idem in epistolis Ciceronis.

3. *Ludo*: schola. -- *Ferebatur*: efficacius, quam *erat*, ad notandam vim, impetum. -- *Eius*: alii libri *suis*, ex promiscuo usu. -- *Proscribere*: verbum Sullana tempestate frequentatum. Hinc Florus 4, 6. de hoc tempore: *redit Sullana proscriptio*. -- *Attici*: duo genitivi, hic eiusdem soni iteratione molesti. -- *Requisisset* includit consequens et reperisset. *Tzsch.*

4. *Statimque*: i. e. sed ut statim, repetendum hic est eadem de causa *ut* ex proximo *ne*; neque hoc inusitate. -- *Illius causa*: uncis includitur, quia tantum in duobus codicibus est *eius causa* et in uno *illius*, omisso vocabulo *causa*, et deinceps *Gellium*. *Tzschucke*. Quidquid sit, certe Antonii beneficium et observantiam reddit luculentiores. -- *In periculum*: voculam *in* omittunt alii, alii praeponunt.

5. *Esse*: omittunt quidam, ne idem sonus auribus molestiam facessat; alii uncis cingunt. -- *Hieme*; tempestate; notum, ut tota metaphora, quam ad ipsam rei accommodationem promovet. Cf. c. 6.

CAP. XI. 1. *Se*: rariori usu, quum *emergere* neutraliter ponatur, ita tamen etiam occurrit apud Ciceron. de harusp. resp. c. 25. et Terentium in Andr. 3, 3. Sic *se* passim additur verbis similibus *erumpere*, *penetrare*, *abstinere* -- contra in aliis omittitur, veluti *movere*, *vertere* -- quae est linguarum libido. Quare non opus erat, contra libros τὸ *se* convertere in *ipse*. In verbo ipso *emerserat* elegans est metaphora de calamitosis, qui ad meliorem sortem enituntur, adsurgunt. *Tzsch.* -- *Nihil*: intentum studium denotat. -- *Imperatorum*: triumviros illos innuit, ut supra c. 10. At libri habent *imperatoris*, quod pro *imperatoriiis* dictum putat Heusingerus. Placuit tamen praeferre *imperatorum*. Τὸ *praemiis* autem active intelligi ex nexu debet. -- *Epirum*: ubi praedia habuit Atticus. Vid. c. 14. -- *Res ulla*; non male edd. aliquae: *re ulla*.

2. *Qui*: libri quidam *quin*, quaedam editiones

pro instituerit ferebant institerit. -- *Philippense*: in quo Cassius et Brutus ab Antonio et Octaviano devicti occubuerunt. Florus 4, 2. Hoc bellum, quod gestum dicitur anno U. C. 712, secundum erat civile, ab Augusto susceptum. Nimirum bella civilia quinque gessit: *Mutinense*, *Philippense*, *Perusinum*, *Siculum*, *Actiacum*. Cf. Svet. -- *Philippi*, unde nomen, fuit urbs Macedoniae, h. *Filibah*, nunc vicus in regione ista exiguus. -- *Mocillam*: ignotum cognomen. Quidam coniiciunt *Motacillam*, quod avis est nomen, quae Graecis *σατοπυγίς* dicitur, *sâdesârila*. Fuit et *Motacilla* cognomen tum apud Romanos *Iuliorum*. -- *Samothraciam*: fuit insula maris Aegaei prope Thraciam, quae tota olim sacra habebatur, et hinc asylum praebebat. Etiam Dii Samothraces a navigantibus, ut numina nautica praesentissima, invocabantur, h. *Samodrachi*. Huc post Philippensem cladem confugerunt victi.

3. *Necessaria*: sunt, qui coniiciant *necessarium*. At commode explicatur, si modo *necessaria* referas ad *omnia*. Tò enim, quod vulgo post *difficile* subiiciebatur, aut uncis tantum notabatur, quia abest a codicibus, plane expuli. *Tzsch.* -- *Temporariam*: *temporaria liberalitas*, quae captat felices, temporis causa largitura, quamdiu sperat, fore eundem rerum secundarum cursum. Sic *temporarii amici* Iustino dicuntur, qui amicitiarum iura non fide, sed successu ponderant, vel qui spectant tempus, affectusque suos successui fortunae alienae adtemperant. -- *Callidam*: insidiosam, captiosam, quae utilitatis causa alios amplectitur et fovet. Utrumque bene cohaeret et mox illustratur.

4. *Venditavit*: officia sua non iis obtulit, obiecit, qui in republica plurimum valebant, veluti Sullae, Pompeio, Caesari. Ita vero hoc verbum in Cicerone et aliis legitur. Olim editiones *vendicavit*, male. -- *Serviliam Bruti matrem*: Catonis Uticensis sororem, quam Iulius Caesar adolescens amaverat. Unde quodammodo creditum, Brutum a Caesare genitum. Cfr Plutarchum, qui quidem, contra Nepotem, suam Bruto matrem superstitem vixisse, contendit. --

Florente: sc. eo, i. e. Bruto, ex nexu. *Eo* etiam addit codex unus. Alii olim ediderunt *florentem*. *Tzsch.*

5. *Liberalitas*: active, erga alios. -- *Malebat*: in libris veteribus praepositur *non*, quod et recentiorum aliqui propagarunt, et sic explicarunt, ut ex Graeca imitatione duae negationes fortius negarent; quod etsi sensus postulat, tamen in vocibus *neque non* certis exemplis vix evincatur. Lambinus igitur aliam rationem inierat mutato verborum ordine, ut praecederet *oblivisci*. *Tzsch.* -- *Percepta*: aptius quam *praecepta*, quod quidam habent. Huc facit Publ. Syrus: *Optime positum est beneficium, ubi eius meminit, qui accepit.* et Cicero: *Meminisse debet is, in quem collatum est beneficium, non qui contulit.*

6. *Sui cuique*: respicit huc c. 19. Eadem vero sententia et ab aliis frequentatur, et Cicerone teste in *paradox.* 3, 1. ex poeta aliquo ducta est. Sic Livius de M. Catone: *In hoc tanta vis animi ingenique fuit, ut quocumque loco natus esset, fortunam sibi ipse facturum videretur.* Et Macrobius 1, 9. *sibi quisque dat mores, conditionem casus adsignat.* -- Alii iure adponunt ante *plecteretur*: alii excludunt.

CAP. XII. 1. *Caesari*: Octaviano, post Augusto, qui ita ex adoptione dicebatur. Eius gener ex Iulia etiam factus est Agrippa. Vid. Sveton. in Aug. c. 63. -- *Conditionis*: i. e. matrimonii, coniugii, verbum nuptiale. Nos *Partie*. Sensus: quum quamlibet ducere posset. -- *Generosarum*: *generosam* olim multae editiones. Non proprie generosus erat Atticus et sensu Romano, quippe cuius maiores ad ordinem senatorium et magistratus curules non essent progressi. Hic Attici gener, Agrippa, peritissimus quoque belli dux, victoriae Actiacae procurator, tres habuit uxores, quarum prima fuit *Pomponia*, Attici filia, quam *Atticulam* subblande vocitabat Cicero, altera *Marcella*, Octaviae filia, tertia *Iulia*, filia Augusti Caesaris, ex qua Caium et Lucium Caesares, Postumum Agrippam, Agrippinam et Iuliam genuit.

2. *Constituendae*: abest in codicibus plurimis. Tuetur tamen ipsa res et usus, quia sic adpellari cu-

piebant et solebant. Sveton. in Aug. c. 27. -- Triumviris et Dictatoribus Romanis similes apud Graecos fuere, qui, turbato intestinis malis Reip. statu, ad eam constituendam creabantur: hos Thessali ἀρχῆς, Lacedaemonii ἀγροσῆς adpellarunt. -- *Deprecandis*: sensu auctiori et praegnanti potest intelligi, ut includatur depellendis, deprecando depellendis.

3. *Cum eo*: nonnulli uncōs adposuerunt. -- *Habitabat, habebatque*, hiulco vel duro nexu. Alii ante *habitabat* ponunt *Athenis*, vel *astu* ante vocem *studio*. Quibus aestimatis vulgata tamen magis placet, sic tantum immutata: *qui cum eo plures -- habitarat*. Tzsch. -- *Philosophiae*: Epicureum fuisse, ex Ciceronis epistolis viri docti contendunt. Plurimi Romanorum eius sectae adsensores fuere: quod eius placita miras vitae delicias caramque omnibus ἐὺζωΐαν prima fronte pollicerentur. Cfr Lactant. 3, 17. -- *Possessiones*: agros, praedia, fundos, villas. -- *Et recuperasse*: haec oppositorum continuata series mutatae sortis celeritatem et Attici efficax studium bene indicat.

4. *Calidum*: omnes libri veteres *Calidium*, quod quum gentis nomen sit, non cognomen, *Calidum* praetulerunt viri docti. *Calidi*, elegantissimi Poetae, carmina interciderunt omnia. Vivunt vero *Lucretii*, Philosophi et Poetae celeberrimi sex *de Rerum Natura* Libri: vivunt quoque *Catulli*, vatis lascivioris, Syllae aequalis, *Amores*. -- *Fabrum*: pro *fabrorum*; forma antiqua et solemnis. Ille *Volumnius* erat, qui fabris, eorumque operibus et machinis, quibus maxime in bello opus esset, praeerat. Gr. ἐπαρχὸς τῶν τεχνιτῶν.

5. *In praesenti*: Sensus est: aequè laboriosum ac gloriosum fuit. -- *Quod*: molesta hic est initio sententiae pronominis huius repetitio. Post τὸ eorum respicit antea commemoratos, a quorum exemplis ad omnes omnino amicos argumentando progreditur. Tzsch.

CAP. XIII. 1. *Habitus est*: pro *fuit*, cum respectu ad famam et existimationem publicam. Post *quum* ex nexu, ut supra, valet *etsi*. Hactenus omnino de publica vita: nunc de privata, quarum illa ad πολιτικὴν, haec ad οἰκονομικὴν pertinet. Catonis de re

rustica est praeceptum: *Patrem familias oportet esse vendacem, non emacem*; Cui consentit Cicero in *Paradoxis*: *Non esse cupidum, pecunia est, non esse emacem, vectigal est.* -- *Minus aedificator*: Ab aedificandi luxu, pene exitiali, semper abhorruerunt sapientiores quique. Unde Lacones, si cui mala imprecari cogitarent, quatuor ipsi accidere optarunt: primum, *aedificandi desiderium*; secundum, *dilationem*: tertium, *equos alendi studium*: quartum, *uxorem adulteram*. Cfr Suid. Huc pertinet Graecum Anthologiae epigramma, quod multos nostratium taxat:

Σώματα πολλὰ τρέφειν, καὶ δώματα πολλὰ ἀνεγείρειν,

Ἀτραπὸς ἐς πενίην ἐστὶν ἐτοιμοτάτη. i. e.

*Bygga en mångd af hus, och föda en mångd af personer,
Är till armod och nöd städse den ginaste väg.*

-- *Optimis*: lectissimis, cultissimis, quia ad supellectilem refertur. Ceterum aedificandi et splendide habitandi furor divitum animos illo tempore corripuerat, quem graviter praeter alios castigat Horatius.

2. *Colle*: alii *valle*, male. Erant Attici aedes in sexta regione sitae, nempe prope Quirini templum, illi colli impositum. -- *Tamphilanam*: a Tamphilo quodam Romano ita nominatam. -- *Avunculo*: Caecilio. Cfr cap. 5. -- *Amoenitas*: proprie de locis. *Silvam* explicat manu satam, umbrae et amoenitatis causa. Cfr Horat. 3. od. 10. -- *Salis*: elegantiae, gratiae. i. e. tecti architectura plus artis et venustatis, quam sumtus et impensas continebat, ostendebat. Sal enim est omnium certe condimentum rerum. Mire et insolite ad domum transfertur. Quidam adeo de lectionis fide dubitant. -- *Nisi si*: pertinet ad exceptionem, moderationem praecedentis sententiae, quae, si verbo adfertur, adiunctum habet *si*, ut saepe in Cicerone. *Tzsch.* -- *Coactus est*: repete verbum commutare ex praecedentibus.

3. *Familia*: famuli, servi; mox *pueri*, quos bonos, non formosos fuisse declarat. -- *Literatissimi*: Nepos quidem ipse fragment. 6, 3. vulgo sic vocari ait, qui aliquid diligenter scienterque possint aut dicere, aut scribere. Hic tamen proprie literis excul-

tos, linguarum peritos videtur indicare, et genus constituere, ad quos proximos referat. -- *Anagnostae*: Romanorum principes lectores apud se habebant, quos ἀναγνώστας dixere, qui, cum ipsi domini lectioni vacare non possent, super coenam Veterum res gestas optime recitarunt. Diversi ingenii homines isti fuerunt, quos in familia sua foverunt procures studiorum gratia: nimirum Graeci Rhetores, Grammatici, Medici, Philosophi et Poëtae, qui, cum dominos suos, iter facientes, concomitarentur, *Graeciae comites*, et *Graecorum cohors* vocati sunt. -- *Librarii*: qui libros describebant. -- *Pedissæquus*: apte ad vividam descriptionem literatae domus subiungit, quia in hoc certe nemo literarum inscitiam culpet. -- *Utrumque horum*: ex sensu praecedentium per synesin huc arcesse legere et describere.

4. *Artifices*: v. c. funambuli, gladiatores, palaestritae, pictores, caelatores, cet., quorum fuit opera ad voluptatem locata. -- *Factum*: sc. artificem, de institutione, exercitatione. -- *Videas*: sc. fieri. Sic τὸ solet ponitur. -- *Potius*: deest in quibusdam codd. ut in Datame cap. 8. Forte talia saepe librariorum vitio omissa sunt, et in hoc nexu modo *potius*, modo *quam* desideratur. De *diligentia* cf. c. 1.

5. *Elegans*: cernitur in apto rerum delectu cultuque exquisito. Nos: *Smakfull*. *Magnificus*: qui supra modum luxui et pompae indulget, saepe sine iudicio. Sic Curtius 8, 9. *Luxuria regum, quam ipsi magnificentiam adpellant*. -- *Adfluentiam*: ita codices plerique, cum quibus dedi, relicto Bosio et Stavereno, quibus placuerat scribere: *munditiem non adfluentem*, nempe ut oppositionis perpetuitas constaret. *Tzsch.* -- *Neutram* --: Immerito hic haeserunt interpretes. Locus vero est planus: videlicet supellex ipso modo, non copiâ, aestimanda instrumentum modice, non abundanter, sufficiens: ut in neutram partem notari posset, neque sordium aliquid, quia aderat modus, neque luxus, quia aberat superfluum.

6. *Hoc*: ita Latini solent, quando sequentem rei commemorationem innuunt. In libris quibusdam, un-

cis notatur. -- *Lautus*: quod quidam ad divitias referunt, nexus de epulis vult intelligi, quod et confirmat Iuvenalis. -- *Scimus*: molestum et languidum primo intuitu videtur, visumque etiam est pluribus, adeo ut expellere tentarent. Sedem illi tamen suam vindicant verba *ex ephemeride*, quae alias temere posita sint. *Tzsch.* -- *Terna*: quum aequent hodie summam circiter 30 imperialium, nimis tenuem, si vel maxime vilem tunc Romae annonam fuisse et ex agris et praediis plurima eum subsidia petiisse velis, quidam maluerunt *tricena* i. e. 300 thaleros, quae summa modum minime excedit in homine, qui a patre tantam pecuniae vim relictam acceperat. Modicas tamen solitoque minores impensas eum fecisse, tota narrationis forma declarat. *Tzsch.* -- *Ephemeride*: diario. Erat hic libellus quotidianarum expensarum et erogationum. Aliud significant *Diurni Commentarii*, quorum meminit Svetonius, in quos etiam dicta et sermones passim collectos transferebant. Etenim omnia, memoria digniora, diligenter Romani adnotabant in tabulis.

CAP. XIV. 1. *Acroama*: apud Latinos fere de hominibus, qui voce et cantu praesentium aures delectant. In conviviiis acroamata adhibita diserte etiam commemorat Plinius in epist. 6, 31. Solebant ad coenae finem admitti, qui, anagnostarum nomine, partim seriis recitationibus, e divino Platone saepius petitis, partim dictis factisque ridiculis saturos convivas exhilararent. His quoque aderant vulgo cantores, tibicines, citharoedi, scurrae, moriones, et, qui quavis arte delectarent, alii.

2. *Vocabat*: invitabat. Sic saepe, ut Graecorum *καλεῖν*. -- *Accessio*: avunculi hereditates, c. 5. -- *Vicies*: circiter 60 millia imperialium Germ., ut centies 300 millia. Ceterum nota est locutionis forma compendio reddita, pro vicies centena millia sestertium, et sic deinceps. *Tzsch.* -- *Fastigio*: constantiae aequalis notatio in tuenda animi dignitate et indole. Sensus, ut se nunquam vel extulerit, vel demiserit. *Utraque fortuna* ex nexu divitias minores et auctas indicat.

3. *Hortos*: ad Romanorum luxuriam et sumtuosam magnificentiam spectant horti, ut et villae suburbanae, (*malmgårdar*), ad maris ripam aliis praecipue praelatae. Eiusmodi *villam*, quamvis negat Nepos, habuit Atticus, et in illa *Gymnasium Amalthaeum*, i. e. plenum omnis eruditionis Gymnasium. Cfr Cic. Ep. L. I. *ad Atticum*. -- *Ardeatinum*: Ardeam Dauni regis Rutulorum regiam fuisse, Virg. Aen. 10. adstruit: in decimo octavo ab urbe milliaro positam, et inter colonias Romanas adnumeratam vult Livius; unde Attici *Ardeatinum praedium*. -- *Nomentum*: mediterranea Latinorum urbs, duodecimo ab Urbe lapide: unde *Nomentanum rus* et praedium Pompeii. -- *Epiroticis*: In Epiro, ut antea diximus, magnas habuit possessiones, atque etiam in *Thesprotia*. Cfr Cic. *ad Atticum*. -- *Usum*: cf. c. 12.

CAP. XV. 1. *Mendacium*: idem de Epaminonda praedicaverat in vita. c. 3. -- *Comitas*: distincte ponit et divide; alii in utraque ratione coniungunt. Cfr Cic. pro Murena cap. 31. -- *Difficile*: forma usitata in notanda rerum dissimilium mira consociatione difficilique singularum aestimatione. *Vereri* est *reveri*. -- *Promittebat*: nempe, si quid rogatus erat, quam moderationem ipsa res infert. -- *Religiose*: est caute, certa fide.

2. *Nitendo*: dum nitebatur, quae adnuisset, praestare. *Tanta cura* in ablativo intelligi debet, propter *idem*. Observarunt eruditi, durius in hac constructione dici *niti aliquam rem*, nisi ad Ellipsin confugas. Interim vero quidam substituerunt: *tuen-do*. -- *Adnuisset*: alii *admisisset*. Illud tamen est accommodatius de promissis rogando excitatis. -- *Mandatam*: igitur alienam, cui opponitur ideo *suam*. -- *Existimationem*: bonam famam, aliorum iudicium. Cfr in Catone c. 2.

3. *Marii*: uncis includunt, quia varie in libris legitur fideque dubia.

CAP. XVI. 1. *Adolescens*: agens annum 27. quum Sulla ageret 55. Post Atticus senex annorum 66.

Brutus adolescens annorum 42. -- *Iudicare*: Minus recte *iudicari*.

2. *Quamquam*: quando non sequitur *tamen*, ut hic, subiecta exceptione vel moderatione praecedentia respicit.

3. *Iam*: abest in libris antiquissimis, et abesse potest; et fortasse totum hoc. -- *Volumina*: i. e. libri: quae verba promiscue ponuntur in praefat. Cfr in Epam. c. 4. et sic in Iustino lib. 1. et alibi. Esse autem hodie 16 illarum epistolarum libros constat. Igitur *undecim* in quibusdam MSSis ex *VI decim* natum videtur. Tum vero *ab consulatu* latius et vage dixit. Nempe undecim priores epistolarum libri scripti sunt ante consulatum, quem adiit a. U. 690. *Tzsch.* -- *Extremum*: anno ante, quam Cicero periit. Periit autem a. U. 710. -- *Contextam*: Depictam, ordine digestam et perpetuam.

4. *Principum*: optimatum, in iisque Caesaris, Pompeii et similium. -- *Adpareat*: apertum sit, et oculis quasi expositum. -- *Divinationem*: cf. cap. 9. De Ciceronis certa futurorum eventuum auguratione cfr eiusdem ad Atticum L. 8. Epist. 3, 11 et 12., item L. 10. Ep. 8. -- Item *ad Diversos* 6, 6.

5. *Cecinit*: usitate de vatibus, poëtis, oraculis. Sic, cum poëtae Musarum et Apollinis sacerdotes se esse somniarunt, proprie dicuntur canere sacerdotes, qui vel futura praedicunt, vel sortes, hominibus a Diis datas, declarant.

CAP. XVII. 1. *Suae*: alias, ubi per se intelligitur, omitti solet. -- *Extulit*, verbum de mortuorum sepulturis solemne. -- *Numquam*: acute dictum; consequens pro antecedente. -- *Aequalem*: Quidam: *aetate* aequalem; at, quidem per se, *aequalis* est σύγ-χρονος, ὁμήλιξ.

2. *Intercessisse*: pro fuisse; apte et eleganter de coniunctis.

3. *Natura*: de ingenio a natura insito. Est omnino optima, cui pareas, dux natura. *Naturae* enim, ut Cicero ait, *repugnare, nihil aliud est, quam*

Cornel. Nepos.

gigantum more cum diis bellare. Quare Chrysippus monet: Τὸ τέλος εἶναι ἀκρίτως τῇ φύσει ζῆν. i. e. *E re esse, convenienter naturae vivere.* Cfr Senec. *De Vit. Beat.* III. -- *Philosophorum* -- *ad ostentationem:* Non ergo in ullius verba iuravit Atticus, nec eorum tricis addictus, qui meris argutiis et terminis sese venditant, inanes rerum iactatores et ὀνοματόμαχοι, qui, arroganti et clamosa κενοφυνία. sibi, non aliis, visi spirare Platonem, omnem concipiunt aethera, mente tumida ἀκέφαλοι; qui, non verum simplex, sed sectam professi, ut de illis ait Cicero, *ita vivunt, ut illorum vita refellatur.* Quo homunculorum genere nec turpior fuit Phaedri rana, nec inflatior. Ad istorum *ostentationem* et ineptias non se composuit Atticus, sed ad *principum* praecepta philosophorum, qui, res divinas humanasque iuxta complexi, studio indefessi, ingenio praepollentes, mente sagaces, et vita probi, nec sibi, nec officio defuerunt, coelestia, sublimia, et salutaria inculcantes. -- *Ornare magistratus:* est forte res gestas, copiose expositas, laudare: quae vero locutio apud Livium est: in provincias aut bellum euntes rebus necessariis instruere. Cfr L. 42. 1. -- *Percepta:* soni collisio, quam non semper caverunt veteres, ubi nihil valet ad ipsam rem auribus etiam infigendam, notatur.

CAP. XVIII. 1. *Antiquitatis:* intelligit historiam antiquam. Cf. c. 20. *De more maiorum* c. 6. -- *Volumine:* inscripsit eum librum *Annalem*, ut noster indicavit in Hannib. c. 13. Et sic in Cicerone ad Attic. 12, 23. adpellatur, qui eum saepe laudat, et septingentorum annorum memoriam continuisse adfirmat. -- *Ornavit:* sic omnes libri. Aliqui malunt *ordinavit*, quae verba passim commutantur. Si nexum consideres, requiritur utique verbum, quod accuratam magistratum notationem et recensum servato ordine indicet, ut ipse bis postea subiicit *suo tempore notare, ordine enumerare*; unde haec praecipua Attici cura fuisse videtur, quippe quae et in Annalibus maxime probatur.

2. *Subtexuit:* eleganter, i. e. inseruit, rerum

summae admiscuit. -- *Propagines*: metaphora a viti-
bus, arboribus ducta. Nos vulgo *Genealogie*.

3. *Ut*: particula haec usum habet, ubi aliquid
exemplo subiecto illustratur. *Brutus* fuit ex gente Iu-
nia. -- *Qui, a quo*: magna brevitate potiores res com-
plectitur, ut sit, a quibus quisque maioribus ortus.

4. *Marcelli*: sc. *rogatu*, quae vox etiam in proxi-
mis nominibus, *Scipionis* et *Fabii*, suppleri debet, ut
in ceteris genitivis nominum pluralis numeri *familiam*
debet ex superioribus repeti. Tum notandum est, cogno-
men gentilitio nomini praepositum esse, ut supra in
Hannib. c. 4. Alii genitivis pluralis numeri *de* prae-
ponunt et post *Maximi* addunt *Corneliorum*, sed sine
codicis suffragio. Tum etsi *Corneliorum* abs re mini-
me alienum habeatur, *Aemiliorum* tamen gentem
praeoptatam a Scipione putant, quia Scipio Africanus
minor, natus patre L. *Aemilio* Paulo, adoptatus ab
Africani maioris filio, in *Corneliorum* familiam trans-
ierat, unde etiam dictus est *Aemilianus*. *Tzsch.* No-
tandum est, alteram *Claudiorum* hic intelligi gentem,
et quidem plebeiam. *Regillenses* enim *Claudii patri-
cii* fuere, *Plebei* *Marcelli*. Licet vero diversa sit
harum gentium conditio, originem certe utriusque
gentis eandem esse opinatur *Streinius in Gentium
Romanarum Stemmatis*. -- Si in textum admiseris
Corneliorum, de iis sciendum, amplissimam omni-
umque gentium nobilissimam fuisse ab antiquis habi-
tam *Corneliam* familiam. Sive enim dignitatem spe-
ctes gentis istius, sive praeclara in Remp. merita,
rerumque gestarum consideres magnitudinem, omnes
certe omnium gentium virtutes huius splendore ob-
scurantur. Familiae fuere praecipue quatuor, qua-
rum una *Maluginensium*, altera *Scipionum*, tertia
Rufinorum, postrema *Lentulorum*. -- *Fabiorum*: Hi
ipsi originem suam ad Aborigines, stirpem ad Hercu-
lis filium, *Fabium*, retulisse dicuntur. Primo *Fodii*
dicebantur ab agrorum *fossione*, inde *Fabii* nomina-
ti, fortasse a *fabis*, ut *Pisones* a *pis*, *Lentuli* a
lente, *Cicerones* a *cicere*. -- *Aemiliorum*: gentem il-
lam ab *Aemilio*, *Ascanii* filio, ortam vult *Festus*; a

Mamercus, Numae regis filio, *Plutarchus*. Quod probabilius *Streinio* videtur, quia Aemilii Mamerci et Mamercini a gentis principe dicti sunt, idque propter αἰμυλῖαν, quam orationis leporem Graeci vocant. -- *Cupiditatem*: codex unus *aviditatem*; fortius quidem, sed praeter rem.

5. *Imaginibus*: apte ad rem illustrandam admoveatur locus Plinii in hist. nat. 35, 2. *Imaginum amore flagrasse quondam, testes sunt et Atticus ille Ciceronis, edito de his volumine, et Marcus Varro benignissimo invento, insertis voluminum suorum fecunditati non nominibus tantum septingentorum illustrium, sed et aliquo modo imaginibus.* -- *Quinisve*: ita nunc melius. Nempe vulgo fertur *binisque*. Particularum istarum confusio aliunde etiam est nota. -- *Credendum sit*: credibile sit. Notandus hic gerundii usus, illa aetate rarior. *Tzsch.* -- *Consulatu*: quem gessit a. U. 690. Meminit ipse Cicero ad Attic. 2, 1. ubi *commentarium* vocat. Hic Atticus, inter legendum, ea, quae in Ciceronis libris minus probabat, miniata cera notasse fertur, multa in *Bruto* eius, multa in *Oratore* damnans.

CAP. XIX. 1. *Hactenus*; haec ad sunt quidam praecedenti capiti adnectunt. -- *Nunc*: igitur, quae sequuntur, scripta sunt post annum 721. quo mortuum esse Atticum ex ipso Nepote c. 22. apparet. -- *Persequemur*: de accurata expositione, narratione, ut Gr. διεξελθεῖν, διεξιέναι. -- *Supra*: cap. 11. ubi dicit *fingunt*.

2. *Iulii*: abest a multis libris. Contendunt autem viri docti, *Divi* (i. e. Iulii Caesaris) *filium* proprium tunc fuisse cognomen Octaviani, antequam Augustus vocaretur. Neque tamen desunt nummi, in quibus *Iulii* etiam additur, et vel Caesaris nomen praecedit, vel Augusti sequitur. Vero est similis, per explicationem accessisse. -- *Elegantia*: vid. c. 13. -- *Principes*: veluti Pompeium, Caesarem, Antonium, Brutum, Ciceronem. -- *Pro ceperat* quidam *anteibat*, mutato etiam *humiliore* in *humiliores*. -- *Caesarem*: totus hic locus usque ad *consequi* maxime agitur ab

interpretibus in codicum praeterea dissensione. *Caesarem* exhibent libri omnes, vel certe levi immutatione *Caesarum*, unde *Caesarem eum* recentiores aliqui etiam exclusisse videntur et in ipso contextu posuisse. Sed primo intuitu non statim apparet, unde ad eum subito deflexerit. Neque enim arctius illa cum proximis cohaerent, et in alienas laudes longius evagantur. Attamen non magis apte ad Atticum referas, cui vix talia tribui possunt, quidquid contendit Heusingerus. Tum etiam, quae subsequuntur: *Nata autem est Attico* (non *ei*) indicant, excursu quasi confecto ad Atticum redire. Igitur de Caesare potius hanc periodum intelligendam cum aliis existimat Bosius, in qua sic tamen connexus arctior et facilior desideratur. *Tzsch.* -- *Nemo* verba *nemo adhuc* plerique libri omittunt; alii totam hanc sententiam *quod nemo* -- *consequi* respuunt.

3. *Neptis*: Vipsaniam vocat Tacitus Annal. 1, 12. et 3, 19. Agrippinam Svetonius in Tiberio c. 7. M. Vipsanii Agrippae filiam ex Pomponia, Attici filia. Tulit igitur, quod notandum est, non patris tantum nomen, sed et cognomen. -- *Tiberio*: post successori suo. -- *Livia Drusilla*, tertia Augusti coniux, Tiberio Neroni antea nupta, mater erat duorum Neronum, qui praenomine Drusi, cognomine Tiberii a se invicem discernebantur. -- *Sanxit*: antiquissimam et quasi sanctissimam coniunctionem praemisso etiam vocabulo necessitudinis efficaciter declarat, et apte utriusque substantivo verba adiungit.

CAP. XX. 1. *Abesset*: *esset* habent aliqui. Post *abesset* ed. Manhemiensis deduxit *Caesar*, quod nomen subintelligi ex connexu debet. -- *Mitteret*: indicatur sic tantum, quod desiderant sequentia, sc. scriberet, interrogaret. Sic saepe cognatae significationis verba desunt. Hic facile suppletur *litteras*, et Cicero, etiam absolute, saepe ponit pro scribere, nuntiare. Ita Graeci ἐπιστέλλειν.

2. *Infinitas*: mirifice auget. -- *Frueretur*: letissimum verbum, quo intimam amicitiam ad fru-

etumque uberrimam signat. -- *Temere*: cum negatione saepe in tali nexu est *facile*. Quidam libri vel *tamen*, vel *temere* omittunt. -- *Intercessit*: plerique *intercesserit*. -- *Quum modo*: ita dedit Bosius ex uno codice, quum alii habeant *quo non aliquid*, quod propter proxima offendit. Tum minime est vero simile, quotidie de antiquitate ab eo requisivisse; immo nunc per partes et singulatim de vario epistolarum argumento exponit. *Tzsch.* -- *Antiquitate*: ut supra de antiqua historia, rerum originibus, de moribus prisci aevi, aequae ac institutis et iuribus, v. c. 18. -- *Eliceret*: eleganter et apte ad signandam Attici tardam cunctationem et Caesaris indefessam et ingeniosam operam. Idem apud Ciceronem et re et verbis occurrit.

3. *Feretrii*: nomen varie et derivatur et explicatur, quod pacem, vel bellum, vel arma, spolia rapta ferat. Potissimum vero *Feretrius* dictus est *Iupiter*, a *feretro*, quia ei ferebatur, ac in eius templo, in duodecima Urbis regione sito, deponebatur *spoliorum opimorum feretrum* vel *ferculum*. Cfr Livium 1, 10. et Flor. 1, 1., ex quibus causa conditi templi, quod hic *aedis* nomine insignitur, adparet. -- *Detecta*: tecto privata.

4. *Ex ultimis*: ferunt alii: *exsul tum iis terris, exul eum literis*. At invenit Ernstius in MSSis *ex ultimis terris*, locutione solita h. l. ex Aegypto, in quam hostis iudicatus (c. 9.) ex Italia cesserat. -- *Quid curae*: quidam libri, *ageret, curae sibi haberet, certio-rem facere Atticum*: sua etiam ratione motus, vulgatam lectionem et suo suffragio munivit Harles.

5. *Obtrectatio*: vid. in Aristide c. 1. Apparet ex hoc loco, accessione facta eam ex aemulatione oriri. -- *Incidere*: ita libri antiqui. Aliqui *intercedere*. -- *Romanae*: *Romae* exstat in 4 codicibus et receptum est in edd. quibusdam. Utrumque recte dici potest, ut alibi etiam variatur, veluti in Livio 3, 7. Velleio 2, 11. et alibi. -- *Principem*: Sic et Tacitus *Ann.* 1, 1.: "*Principis nomine cuncta discordiis civilibus fessa sub imperium accepit Augustus.*"

CAP. XXI. 1. *Septem et septuaginta*: Nimirum anno U. C. IOCCXXI, Cn. Domitio et C. Sossio Consulibus, anno XI post mortem Ciceronis, ut vulgo numerant. -- *Prosperitate*: quam quidem non numquam interpellatam fuisse, Ciceronis epistolae indicant. -- *Annos*: sc. per; aliqui dederunt *annis*. -- *Nactus*: haec locutio passim et alibi ad mala refertur. Sic Sveton. in Tito c. 10. *febrim nactus*.

2. *Tenesmon*: multae edd. dant per *a*. Graecis enim est *τενεσμός*, quem sic describit Celsus 4, 18. *In hoc aequae atque in torminibus frequens desidendi cupiditas est; aequae dolor, ubi aliquid excernitur. Descendunt autem pituitae mucisque similia*. Certe hic morbus est *Dysenteriae* adfinis, et quasi praenuntius, quem Plinius L. 28 explicat per *crebram et inanem voluntatem egerendi*. Nostra lingua: *Förstopning, Stoltvång*. At inde apparet, male coniectasse medicos. -- *Proponebantur*: remotius, quam adhibebantur, admovebantur.

3. *Unum*: multi *imum*. -- *Prorupit*: offendit eiusdem verbi facta deinceps invalida quidem repetitio. Forte hic *proruit*. -- *Fistula putris*; Alii: *fistula pus eruperit*. Plerique: *fistula putris eruperit*.

4. *In dies*: sic Latine, non, ut vulgo, *de die in diem*. -- *Arcessiri*: antiqua forma, quam et hic, et alibi tuentur boni codices. Sic *laccessiri*. Quidam tamen hic usitate *arcessi*. Inter utrumque pendet editionum lectio. -- *Corn. Balbum, Sextumque Peducaem*: Attici familiarissimos, quorum alter, nimirum *Balbus*, genere Gaditanus erat, quem, cum de civitate in periculum vocaretur, Cicero defendit oratione, quae adhuc superest. Alter praetor erat Romae anno U. C. 679.

5. *Innixus*: compositum praeferunt libri antiqui; posteriores *nixus*. Alias malunt *innisus* pro *innixus*, et ita certe scribitur in optimis libris. Praeterea *in cubitum sinistrum inniti* exprimit habitum loqui incipientis apud antiquos. Sic Ovidius: "*Territus in cubitum relevo mea membra sinistrum*." Sic

Petronius: "*Erectus in cubitum, hac fere oratione contumacem vexari.*" Cfr insuper Homer. II. XI. 80. -- *Necesse*; sic edd. antiquissimae. Posteriores quaedam edd. *opus est*. -- *Fecisse*: ita libri antiqui, edd. etiam veteres; sed structura insolentiori, quum non habere videatur infinitivus, unde pendeat, quocumque modo explices vel veritas $\tau\acute{\iota}$ *satisfeci*. Hinc potius cum Harlesio explices: *quibus* (sc. rebus), *quoniam, ut spero, satisfeci*, sc. evictum dedi, probavi, declaravi, *me nihil reliqui fecisse* i. e. me nihil neglexisse, *quod ad sanandum me pertineret; reliquum est*, sc. hoc unum, *ut egomet mihi consulam*. Quidam prorsus recidunt verba: *me nihil -- pertineret*. De verbo *satisfacere* eiusque significato, huc faciente, cfr Cicer. II. *Tuscul. Quaest.* c. 17.

6. *Stat*: de certo firmoque proposito. Additur alias, quod ellipsin supplet, *sententia*. -- *Potionisque*: plures omittunt. Adieci tamen, quia addunt libri antiqui. -- *Dehortando*: quidam subiiciunt *impedire*, quod tamen a glossatore profectum videtur, quum et illo absente explicari sententia recte possit.

CAP. XXII. 1. *Domo*: metaphora elegans, qua, vel simili veteres utuntur. Plato ἀποδημεῖν, Paulus ἐκδημεῖν. -- *Ipse sibi acceleraret*: Hinc recte Seneca: *Numquam id sero venit, unde numquam, cum semel venit, potuit reverti*. Hic quoque monendum, moris antiquitus fuisse, ut sumendae mortis spectatores advocarent necessarios, aliosque claros viros, quorum praesentia mortem clariorem et testatorem fieri putabant; qui vero, ut hic, hortatores vitae fuerant. Sic feminam quandam Sextus Pompeius in insula Coo, mori destinatam, facundissimo sermone revocare conatus est. Cfr Val. Max. 11, 6. Quidam abiiciunt *ad*. Quidam sibi addunt ante *acceleraret*. -- *Tum*: sc. ea valetudine, qua nunc laborabat, quamvis adfecto graviter corpore. -- *Obsecraret*: nota rogantis contentionem, amoris fervidioris et solliciti signum. -- *Quod*: repete *ad*. Mortis haec est notatio lenior. -- *Temporibus*: esse supra tempora, et mala, neque ab iis opprimi, explicat Harles. De vitae spatio alii intelli-

gunt. -- *Depressit*: cum delectu, ut, quanta animi luctatione preces reiecerit, declararet. Alii: *compressit*, eadem forsitan significatione, ac Latinorum: os alicui *comprimere*.

2. *Se*: alias omittitur, quod et hic faciunt aliqui libri. Sic supra c. 11. *se emergere*.

3. *Coss.*: ergo a. U. 721. *Pridie Kalendas Apriles*: i. e. die 31 Martii. Pro *Apriles* quidam legunt *Aprilis*, quod perinde probum est, etsi illud veteres magis probasse contendunt. -- *Elatum est in lecticula*: Efferrī saepius dicitur de pompa mortuorum exsequiali. *Lectica* et *Lecticula* duplici fuit usu, et ad ferendos *vivos*, et *mortuos*, quorum honestiores *Lectica* hexaphoro efferebantur; tenuiores autem *sandapila*, cui subiungebantur vulgo quatuor homines. -- *Bonis*: de optimatibus, nobilibus explicatur. Sed et proprie de probis omnino intelligi potest. Prius tueatur *vulgi*. -- *Appiam*: quae sepulturis inclaruit. Intra Urbem enim per legem 12. tabularum et decreta pontificum non licebat. Viam istam Appius Claudius Consul, versus Campaniam, lapidibus stravit, unde et nomen illius deinceps traxit; iuxta hanc fuisse Romanorum conditoria et coemeteria. -- *Ad quintum lapidem*: i. e. ad quintum milliarium. Causa huius formulae fuit, quod singula milliaria lapidibus singulis distinguebantur, ut ibi interquiescere possent viatores. Inscriptus *lapidi* numerus erat, qui, quantum esset milliare, denotaret. -- *Caecilii, Avunculi sui*: Cuius hereditatem cepit ex dodrante, domumque habitavit: cuius et sepulcrum moriens tenuit. Cf. supra.

NEPOTIS FRAGMENTA.

Fragmenta: collegit ea primum Schottus, post supplevit et emendavit Bosius, denique auxit Iac. Frid. Heusingerus. Auctorum loca, unde petita sunt, diligenter indicata ex priorī editione repetiit Tzschucke, qui brevissimas notas subiecit, quia non ipsa sunt et sola Nepotis verba, sed vel varie inflexa et accessionibus

forte subinde aucta; tum quod in ipsa orationis serie, cui sunt intexta, et melius intelliguntur, et aptius explicantur.

CHRONICORUM LIBER I.

CAP. I. 1. *Chronicorum*: tribus haec libris complexus erat, qui a pluribus veterum memorantur. Hinc vero adpensa laude Catullus epigr. 1. *ausus es unus Italorum Omne aevum tribus explicare chartis Doctis, Iupiter! et laboriosis.*

C et LX: Freculphus tamen Chron. Tom. 1. lib. 3. c. 7. diversa ex Nepote refert sic: *Homerus poeta in Graecia claruit, ut testatur Apollodorus Grammaticus -- ante Urbem conditam anno centesimo vicesimo quarto, et, ut ait Cornelius Nepos, ante Olympiadem primam anno centesimo.* Quae discrepantia, ni velis ipsum Nepotem diversas auctorum sententias adposuisse, ex confusis auctoribus et numerorum notis LX et XL facile intelligitur.

2. *Regnante*: ergo a. U. 81 - 113.

Poematis: forma in his nominibus non infrequens, ut *epigrammatis, schematis* -- pro terminatione in -- *ibus*.

3. *Trecentesimo* --: at consules illi fuerunt a. U. 401. Cat. Cf. Liv. 7, 18. Immo illo anno, qui hic vulgo notatur, nulli fuerunt consules, sed tribuni militum consulari potestate. Error videtur esse Solini male describentis. Alexander autem vulgo a. U. 198. natus creditur.

4. *Maiorem natu*: recte, quod annorum supputatio comparata docet, unde Nepos errare cogatur, si *aequalis* cum vitae Terentii auctore de eodem natalitatis anno pressius intelligas. Ceterum melius ad c. 3. proferatur hoc fragmentum.

Omibus quae -- alant: sic reposuit Tzschucke, quod ad nexum propius valet, nec libris adversatur, in quibus exstat etiam *omnibusque -- alant*. In Muratorii scriptorr. rer. Ital. legitur quod ex glossa τοῦ quia. Ae-

cedit denique, quod Mela, qui aperte haec in usus suos convertit, ita reddit 3, 6, 4.

CAP. II. 1. *Vestale*: ita, non *Vestali* cum Wetzelio. Nempe ideo hoc exemplum adtulit Charisius, ut doceret, ablativum in *e* desinere, quando non de re, sed de persona dicatur: eamque lectionem viri docti ex linguae usu probandam esse docuerunt, etsi ille quibusdam minime perpetuus est visus.

2. *Intestabiles*: proprie qui nec testimonium e-dere, nec testamentum facere possunt; hinc latiori sensu detestabiles, abiecti, quo sensu intelligitur in legibus 12. tabularum, cfr Horat. 2. Satyr. 3, 181. -- Ipsa res, quae spectatur, accidit post cladem Cannensem a. U. 557. uti discitur ex Gellio in praecedent. et Cicerone de offic. 1, 13. 3, 32.

CAP. III. 1. *Partum*: pro *partium*. Similia exempla ex Caesare et Ennio addit Charisius.

2. *Aliud*: pro *alterum*, ut evitaret eiusdem verbi repetitionem.

Magalia: alii *Magaria* volunt, de quo cf. ad Melam 1, 8, 3. Notum est utrumque nomen ex Virgilii Aen. 1, 371. et 425.

3. *Propius*: Nempe voluit hinc docere, *propius* etiam dativo iungi.

4. *Consul*: a. U. 601. Caton. De Albino testis accedit Cicero in Bruto 21, 2. *A. Albinus*: inquit, qui Graece scripsit historiam, qui consul cum L. Lucullo fuit, et literatus et disertus fuit. Ipsam rem testantur et alii.

Cato: viri docti putant, deprompta haec esse ex M. Catonis vita, quae partem libri de viris illustribus constituit.

CAP. IV. 1. *Errasse*: recte iudicat Gellius. Nempe Cicero, Caepione et Serrano COSS. (a. U. 646. Cat.) natus, Roscium defendit Sulla et Metello COSS. (a. U. 672.) igitur tunc natus annos 27.

Iisdem: quod contra fertur de Miloniana, etsi hic dubitationem iniicit Plinius 1. epist. 20. qui adfirmat, Ciceronem, quae per plures dies latius dixe-

rit, post recisa ac purgata in unum librum, grandem quidem, unum tamen coarctasse. Fragmenta eius servavit Asconius Pedianus.

CAP. V. 1. *Adgrederer*: passive, non sine aliorum exemplis, quamvis raris. Ita tamen passim etiam alia deponentia occurrunt. Sic deinceps *adspernatus*.

2. *Qui habet*: notatio divitis, ut in Graecis ὁ ἔχων.

3. *Huic*: Caesari, de quo agitur in Svetonii loco. Ceterum eius eloquentiam laudat etiam Ciceronis Brutus 71.

4. *Regnare*: cf. supra 1.

5. *Haec quidem*: sensum verborum in hoc fragmento, non ipsa verba esse, facile quivis sentit. Ceterum, quod adparet, temere hic aliqua Nepotis fragmentis adnumerantur.

6. *Μετ' ἀμύμονα*, respicit locum Homeri Il. 2, 674. eumque ad Nepotis laudem sic transfert, ut ἀμύμονα Atticum esse, Nepotem plane divinum adfirmet.

CAP. VI. 1. *Kalend. Martiis*: quibus *Matronalia* pro coniugii conservatione celebrabantur.

Temporarius: alii *temperius*, ut *Tzschucke* ipse, qui Illud Nepotis aevo accommodatius existimavit.

2. *ἑαυτονομωρομένω*: Terentii 4, 4, 1.

Literatum: tenenda sunt haec ac notanda vocabulorum adfinium discrimina, in primis de Grammaticis sensu antiquo, qui ex Cicerone etiam et Svetonii libello, unde haec ducta sunt, notus esse aut disci potest. Cf. tamen Ernesti clav. Cicer. his voc. Ceterum initium fragmenti ex emendatione Casauboni codicis ope ita etiam exhibetur: *Cornelius Nepos libello quodam distinguit*. --

CAP. VII. 1. *Ut recentior* --: locus hic non una facie in editionibus Melae adparet. Codices plerique *ut recentior auctoritate*, sic *certior*, meliores *ut recentior*, ita *auctoritate certior*; quod praetulit *Tzschucke*. Nempe *auctoritate certior* per accommodationem ad *Nepos* ex inversione valet *certiori auctoritate*, i. e. fide, te-

stimonio. Quod post *certior* vulgo hic inseritur, *tradit*, quum soli Vadiano debeatur, et sine eo sensus loci expediri possit, nunc expulit *Tzschucke*.

Galliae: ita nunc dederunt pro *Galliis*, quia id prae-eunt codices, repetit Plinius 2, 67. et res ipsa suadet. Uti enim constat ex Ciceronis orat. pro Murena c. 2. obtigerat illi Gallia Cisalpina, Transalpina Murenæ. Incidit autem in a. U. 690. quia praetor fuerat Cicerone consule 689. consul factus est a. U. 691.

Boiorum: ita nunc dedit *Tzschucke* pro *Baetorum*, quod hoc nomen plerorumque codicum indiciis propioribus infertur, etsi in magna illorum inconstantia et diversitate aliorumque auctorum silentio pro lectionis eius fide spondere nolit. Quod enim Plinius 2, 67, ubi hanc Melae vel Nepotis narrationem repetit, habet *Suevorum*, a Melae codicibus plane est alienum. Tq̃ *Baetorum* i. e. Batavorum, uti explicatur, obstat, quod nemo veterum illo tempore regem iis tribuit, cui parebant Boii, qui, etsi mediterranei fuerunt, Indos tamen illos nancisci et sic dono dare potuerunt.

Cognosse: pro *cognovisse* ex plerisque Melae codicibus, et quod eam verbi contractionem praeter alios in apertis locis noster amare videtur. cf. in Lysandro extr. Eumene c. 3.

2. *Largitudo*: hanc vocem ideo Charisius produxit, ut moneret, nusquam nisi apud Nepotem inveniri.

3. *Lathurum*; Ptolemaeum *Lathurum*. Ipsum hoc nomen in omnibus Melae MSSis varie deformatum vindicant nostro Plinius 2, 67. et Strabo libr. 17.

4. *Ceperit*: a. U. 359. Cf. Liv. 5, 21.

5. *Hadriam*: adspirationem dedimus cognatorum auctoritati, adprobantibus etiam viris doctis.

Dulcescente: cf. Mela 2, 4, 4. Sed tota illa de hoc effluvio narratio satis ab aliis ipsa re hortante explosa est.

Cornelius: uncis includitur, quia in libris quibusdam abest.

CAP. VIII. 1. XX. M. P.: alii XXII. M. P. Efficiunt autem decies centena millia passuum 250 miliaria Germanica; centum millia pass. 25. et tria millia stadiorum 94. Sic reliqua ad nostram rationem facile redigi possunt, si teneas, IV. M. P. vel 52 stadia efficere milliare Germanicum unum.

2. *Violacea*: Nempe duplex erat purpura, *violacea* et *Tyria*. Illa nobis dicitur *violet* s. *himmelsblâ*, Graecis, uti interpretantur viri docti ap. Polyb. 39, 1, 2. *θαλαττία*, qua pretiosior erat *Tyria*.

3. *Sudines*: vetus scriptor, quem et alibi passim memorat Plinius. Pro *Carmania* alii legunt *Germania*.

CAP. X. 1. *Scandula*: ligneis asserculis. Hinc et Augustus auctore Svetonio in vita c. 28. dicere solebat, se Romam accepisse lateritiam, reliquisse vero marmoream.

2. *Victoriam*: de Marianis.

3. *Lineas*: sc. vestes.

4. *Carystio*: sc. marmore. Carystus urbs Euboeae, Luna Liguriaae.

CAP. XI. 1. *Memma quam*: pro his legitur etiam *Miniamque* vel *minimamque*; aperta corruptione. Substituendum videtur *Mona*.

Omnibus, quae -- alant: sic reposuimus, quia propius ad nexum valet, nec libris adversatur, in quibus exstat etiam *omnibusque -- alant*. Accedit denique, quod Mela, qui hanc narrationis partem in suos usus transtulit, ita reddit 3, 6, 4. Hinc vero minus recte a Cornelio Nepote ad Cornelium Tacitum particula haec a viris doctis devolvitur. Etsi enim Annales scripsit Tacitus, ita tamen Chronica etiam vocare poterat Iornandes. Maximum impedimentum a chronologica ratione obiicitur.

CAP. XII. *Epistola*: Attici vitae adiecta est in quibusdam codicibus. Schottus ex vetere libro descriptam adposuerat. Ceterum Cornelia haec eloquentiae laude inclaruit. Eius epistolas commemorat etiam Cicero in Bruto 58, 3.

1. *Esse*: non est apud Pighium, qui hanc epi-

stolam in Tomo 3. annal. Rom. edidit, et abesse commode potest. Tum notandum *atque* praecedente comparativo.

Ea: Pighius malit *eos* sc. inimicos. Illud ad rem omnino refertur. *Si* est dummodo.

2. *Multo*: propter temporis partiumque multitudinem. *Erunt*: manebunt, ut passim.

Profligetur: cf. Pelopid. cap. 2. et hic paullo post §. 5. Ceterum inest sensus animi generosus, ex quo spirat singularis patriae amor.

3. *Deierare*: sancte adfirmat, hic etiam ad dictatam formulam.

Necarunt: intelligit in primis Scipionem Nasicam. Vid. Aurel. Victor. de V. I. cap. 64.

4. *Partis*: antique pro partes.

Utique: et uti.

Adversum: i. e. me reluctante, contra sentiente.

5. *Superest*: si maiorem distinctionem subiicias, ut quidam faciunt, referenda haec erunt ad *placere*, et sequentia per interrogationem efferenda. Sin vero tantum incisum minus ponas, ad *opitulari*; quae ratio faciliior videtur.

6. *Denique*: quum in eadem re occupetur adhortatio, nec rerum continuata series, sed temporis progressio spectetur, h. l. valet tandem. *Pausa*, quae vox passim occurrit, est finis, quies.

Habentes --: alii: *et absentes et praesentes*. Si illud praeferatur, sensus est: in summa nostra opulentia et liberalitate. Sic supra cap. 5. *habere*.

Perpudescet: verbum rarum, rara etiam structura cum ablativo. Ita fere *pudet dictu* Tacitus in Agricola cap. 32.

7. *Deum parentem*: Iovem forte, si sana quidem est lectio, quod tamen propter remotiorem sensum nexumque cum sequentibus vix videtur. Succurrit Salmasius ad Solinum cap. 33. hac emendatione: *invocabis Deos Manes parentis: Eo tempore ne pudeat eorum Deum* (i. e. Manium) *preces expetere*; nempe scriptum exstitisse *D. M. parentis*; quam pro-

bat Graevius ad Cicer. pro domo cap. 41. Ita quidem orationis cursus facilius procedit.

Pudet: pro pudebit. Sic vero velut certius notatur.

Preces: durius hoc et remotius. Quidam explicant invocare, sed praeter verborum notiones. Alii de rebus petitis. Heusingerus precationes. Sed ne sic quidem difficultas tollitur. Si recte habet vox *preces*, possit, esse preces postulare, conquirere, Diis illis accommodatas et acceptas, quas -- *Expetere* enim est acriter concupiscere simplicis notione aucta. *Expeditior* utique sit ratio, si pro *preces* cum Gronovio in diatribe in Statium cap. 44. substituas *paces*, uti et simpliciter in repetenda hac epistolae particula scribit Graevius c. l. Tum idem sublato interrogationis signo legit: *temporene pudebit*, pro quo Salmasius *tempore ne pudeat*. -- Sic vero, ex voce *paces*, sequentia melius intelliguntur. *Relictos atque desertos habueris* dicitur pro simplici reliqueris atque deserueris.

8. *Ea*: vel ea ratione, via; vel simpliciter est accusativus, cum quo passim hoc verbum coniungi docuerunt Gronovius ad Livium 22, 38. et Staverenus in observatt. Misc. Vol. 10.

CAP. XIII. 1. *Non ignorare*: haec duo fragmenta, Nepote non indigna, ex codice antiquo Guelpherytano Ciceronis orationum Philippicarum, cui ad Ciceronis commendationem erant adscripta, edidit primus Iac. Fred. Heusingerus in dissert. de Nepote, quae reperitur adnexa ed. Fischerianae; quare et hic praetermittere noluimus. Sumta autem sunt ex libro de historicis Latinis, qualem a Nepote scriptum ex aliorum testimoniis constat. Ipsam lectionem quae morentur, non obijciuntur.

INDEX SELECTUS

IN

CORNELIUM NEPOTEM.

(Primus numerus indicat *vitam*; secundus *caput*; et fr. *Fragmenta*.)

- A fundamentis disiciere* 20, 3. i. e. funditus, Gr. ἐκ θεμελίων. *A stirpe* 25, 18. ab initio, a prima familiae origine.
- Ab* sequente consona, ut 1, 3. *ab Schytis*; et sic alibi et in aliis auctoribus, ut Lexica docent.
- Abdere se in Thraciam* 7, 9. occultae securitatis notionem infert.
- Abesse a persona principis*, 15, 1. de eo, quod non decet principis dignitatem, ab ea est alienum.
- Abripere*, quae alicui portentur 14, 4. i. e. vi intercipere. *Abripi* 1, 4. i. e. vi iniecta abduci, alio traici.
- Abstinerere se cibo* 25, 22.
- Acceptus male* 18, 8. qui in proelio cum clade repellitur.
- Ace* 14, 5. Phoeniciae urbs; h. St. Jean d'Acre.
- Acerba mors* 5, 4. luctuosa. *imperium* 18, 6. crudele. Sic *acerbitas temporis pristini* 7, 6. de iniuria gravi antea tolerata. *Acerbitas* et *obsequium* opponuntur 10, 6.
- Acheron*, fluvius infernalis, unde *ab Acheronte redimere* 10, 10. i. e. ab inferis, ex sepulcro.
- Acroama* 25, 14. v. not.
- Acta* 17, 8. Graecum ἀκτῆ, i. e. litus.
- Actaei* 8, 2. Attici, Athenienses.
- Acute loqui* fr. 5, 2.
- Adferre manus alicui* 20, 1. alias inferre, de caede.
- Adfluens* 25, 13. i. e. abundans.
- Adgredi*, fr. 5, 3. passive.
- Adiacere mare* 13, 2. verbum geographicum in notatione situs.
- Adimantus* 7, 7. Alcibiadis collega.
- Adire ad* 2, 7.
- Admetus* 2, 8. Molossorum rex, in Epiro.
- Administrare bellum* 12, 2. de duce, qui id gerit ab aliis demandatum et descriptum; opponitur *sua sponte gerere bellum*.
- Admittere* 14, 3. de principibus, qui aditum ad se concedunt.
- Corn. Nepos.* 1.

INDEX SELECTUS

- Admodum adolescentulus* 22, 1. i. e. valde. Hinc non *Admodum multi* 23, 1. paucissimi.
- Adnoscere* v. *Agnoscere*.
- Adolescens* 25, 8. de viro quadragenario.
- Adorior* sequ. infinitivo 8, 2. 10, 6. acrem, fervidum conatum indicat. *Adoriri Dodonam* 6, 3. de molimine corrumpendi sacerdotes Dodonaeos.
- Adparere* 14, 1. 18, 10. clare cognosci. *A. alicui* 18, 13. ministrare, de honoratiore cultu.
- Adpellatus est, ut vellet* 25, 8. compellatus, rogatus.
- Adprime bonus* 25, 13. i. e. valde.
- Adripere celeriter, quae traduntur* 25, 1, de vivida ingenii sollertia.
- Adquiescere* 23, 13. significanter de morte post vitae labores superatos consequuta.
- Adria* v. *Hadria*.
- Adrumetum* v. *Hadrumetum*.
- Adscitus lepor* 25, 4. studio, arte quaesitus, opponitur *nativo*.
- Adsecla praetoris* 25, 6. de eius legato.
- Adspernari* fr. 5, 4. passive.
- Adversum tenere proficiscentibus* 1, 1. de vento, qui proficiscentibus contrarius flat, qui contra spirat.
- Aedium locus primus* praefat. de ea parte quae est ad aditum, vel atrium attingit; opponitur ib. *interior pars aedium*.
- Aegae* 21, 2. Macedoniae oppidum.
- Aegates insulae* 22, 1. iuxta Siciliam.
- Aeger vulneribus* 1, 7.
- Aegos flumen* 6, 1. 7, 8. 9, 1. Gr. Αἰγὸς ποταμὸς, aliis flumen, aliis urbs Hellesponti in Chersoneso Thraciae.
- Aegyptus* 18, 3.
- Aemilius*, v. *Paullus*. De Aemiliorum gente scripsit Atticus 25, 18.
- Aeneae statuae* 16, 5. 23, 9.
- Aeolia* 9, 5. Asiae minoris regio ad mare Aegaeum; eadem 1, 3. *Aeolis*.
- Aequalis* 3, 1. — alicuius s. alicui, i. e. eiusdem aetatis. Graec. ὁὔτερος.
- Aerarium commune* 3, 3. sc. Gr. civitatum, *privatum Caesaris* 25, 8. Sub Imperatoribus hoc *fisci* nomine innotuit.
- Aestimare litem talentis* 1, 7. 5, 1. damnato pecuniam multatitiam constituere ex damni modo et pretio aequato.
- Aetas extrema* 24, 2, 25, 10, de senectute. *Aetas extrema imperatorum* 13, 4. ubi florere desierunt. *Aetatis vacatio* 25, 7. immunitas a bello.
- Africanae possessiones* 25, 12. in Africa.
- Agamemnon* 15, 5. in bello Troiano inclaruit.
- Ager Troas* 4, 3.
- Agésilas*, Lacedaemoniorum rex 17, 1.
- Agis* 17, 1, rex Lacedaemoniorum.
- Agonides* 19, 3. Phocionem prodicionis adcusat.
- Agnoscere aliquem* 14, 3. videre et profiteri, talem esse vel eundem, quem noveramus; *natum* 17, 1. deinceps suum esse dicere.

IN CORN. NEPOTEM.

- Agrippa, M. Vipsanius* 25, 12. familiaris et gener Augusti.
- Ala equitum* 18, 1. de equitibus, quia dextro sinistroque latere legiones tegebat.
- Albinus, A.* cum L. Lucullo consul (a. U. Caton. 601. a. Chr. 151.) Graece res Romanas scripsit, [Fr. 3, 4.
- Alcibiades* 7, 1. --
- Alcmaeon*, matricida 15, 6. Occidit Eriphylen.
- Alere morbum* 25, 21. fovere.
- Alexander M. Babylone moritur* 18, 2. morbo consumitur 21, 2.
- Alexander Pheraeus*, tyrannus 16, 5. Pherae urbs Thessaliae.
- Alexandrea* 21, 3. urbs Aegypti.
- Alexandri M. successores* 18, 2. 21, 3.
- Alienatae insulae* 5, 2. quae defecerunt; opp. bene animatae.
- Alica*, Fr. 10, 3. ptisana ex farre. Gr. *Χόνδρος*.
- Alienigena* 18, 7. peregrinus, in aliena regione natus.
- Alpes Italiam ab Gallia seiungunt* 23, 3. *Eas transiit Hercules Graecus*, post eum Hannibal; ib.
- Alpici*, al. *Alpini* 23, 3. qui in Alpibus habitant.
- Alter persona*, distinguitur a secunda 16, 4. ubi v. not. *Altero tanto longior* 18, 8.
- Ambitio* 10, 2. quid? v. not.
- Amici Alexandri M.* 18, 2. 21, 3. regis sc. Persarum 1, 3. i. e. consilarii, praefecti, proceres.
- Amissus* 7, 6. i. e. amissio, rarissimo exemplo.
- Ammon*, v. *Hammon*.
- Amphipolis* 5, 2. oppidum Thraciae.
- Amplius*, sequente quam 22, 2. eo omisso 16, 2.
- Amyntas Macedo* 11, 3. i. e. Macedoniae rex. Vid. *Philippus*.
- Anagnostes* 25, 13. et 14, 1. qui in convivio comedentibus librum legebat.
- Anastrophe*, quando praepositio vel connexum alias vocabulum primario postponitur; v. c. *hunc adversus* 9, 2. *nihil erat super* 7, 8.
- Anceps periculum* 2, 3. quod utrimque obicitur, instat.
- Andocides* 7, 3. unus ex decem claris Graeciae oratoribus, cuius exstant adhuc 4 orationes.
- Androcles Magnes* 14, 5. ex Magnesia; exercitui a Datame praeficitur.
- Anicia* 25, 2. Attici consobrina, uxor Serv. Sulpicii.
- Anima* 23, 1. de vita; et sic passim.
- Animatae bene insulae* 5, 2. quae in fine et obsequio manent. Contra *alienatae* ib.
- Animus* 1, 4. 10, 5. i. e. fiducia, constantia. *Animo isto esse* 18, 11. de sensu, studio.
- Annibal* v. *Hannibal*.
- Annulum suum Alexander M. moriens Perdiccae dat* 18, 2. signum demandati imperii.
- Anno vertente* 17, 4. i. e. integro anno; nempe quia denuo vertitur et novus incipit.

INDEX SELECTUS

- Antaeus*, Fr. 8, 3. tyrannus in Africa Tingitana immani corpore, ab Hercule tandem in lucta occisus.
- Antalcidae pax* 7, 7. vid. not.
- Ante illum imperatorem* 11, 1. antequam ille esset imperator.
- Anteferre religionem irae* 17, 4. religionis causa et respectu iram cohibere.
- Antigonus* 21, 3. — ex successoribus Alexandri M.
- Antiochus* 23, 2. — Magnus, rex Syriae.
- Antipater* 18, 2, et 5. ex amicis et successoribus Alexandri M.
- Antiquitatis amator* 25, 18. de Attico; quid? vid. not. et cap. 20.
- Antistare* 3, 1. pro *antestare* legunt aliqui.
- Antistites Iovis* 6, 3. sacerdotes.
- Antonius M. hostis indicatus cedit Italia* 25, 9. *triumvir reipublicae constituendae* 25, 12.
- Apenninum transit Hannibal* 23, 4. Fuit mons, qui mediam Italiam inde ab Alpibus exorsus dividit.
- Aperire* 10, 6. ostendere, declarare. Hinc *aperta*, quae nota sunt et perspicua 4, 3. 9, 3.
- Apollocrates* 10, 5. Dionysii minoris filius natu maior.
- Appia via* 25, 22. a Roma in Campaniam et ad mare usque Brundisium.
- Apulia* 23, 4. regio Italiae. H. Puglia.
- Aquileia*, Fr. 7, 7. oppidum Italiae eodem et nunc nomine.
- Arabicus sinus*, Fr. 7, 3.
- Aram tenens iurat Hannibal* 23, 2. sanctitatis in hac solemnitate augendae momentum.
- Arcades* 15, 6, — in Peloponneso. Hinc *Arcadia* 7, 10.
- Archias* 16, 3. unus ex magistratibus Thebanorum.
- Archilochus*, poeta, quando claruerit, Fr. 1, 3.
- Ardeatinum praedium* 25, 14. iuxta Ardeam, Latii urbem.
- Arete* 10, 1. Dionysii superioris filia, Dionis uxor.
- Argi* 21, 2. oppidum Peloponnesi, unde *Argivi* 15, 6.
- Argutissime in Schola praecipere de continentia*, Fr. 5, 1. de subtilibus philosophorum disputationibus.
- Ariobarzanes, Praefectus Lydiae, Ioniae et totius Phrygiae* 14, 2.
- Aristides* 3, 1. —
- Aristomache* 10, 1. Dionysii superioris uxor, Dionis soror.
- Arma pedestria* 11, 1. i. e. peditum. *Arma abiicere*. 12, 4. flagitium militis. *Ad arma vocare vulgus* 16, 3. 19, 2. sc. capienda; in subito tumultu, seditione —
- Armare regem* 23, 10. movere, ut arma capiat, bellum ingrediatur.
- Armare se imprudentia alterius* 10, 8. ex ea robur sumere, maiorem vim colligere. *Armata navis* 14, 8.
- Armatura levis* 14, 8. qua utebantur velites, ut jacula, sagittae.
- Armenii* 14, 8. in Armenia, Asiae regione.
- Armillae aureae* 14, 3.
- Ars nova* 1, 5. nova ratio, inventio.
- Arsidaeus* 14, 6. Datamis filius.
- Artabanus* 21, 1. Praefectus, qui Xerxem interemit.
- Artabazus* 4, 2. et 4. Praefectus Xerxis.

IN CORN. NEPOTEM.

- Artaphernes* 1, 4. classi a Dario praeficitur.
- Artaxerxes*, *Macrochir* et *Mnemon* 21, 1. De utroque passim; de illo in *Themistocle* 2, 9. — de hoc in *Iphicrate* 11, 2. et *Datame* 14, 1.
- Artemisium* 2, 3. Euboeae promontorium.
- Artifices*, quos *cultus domesticus desiderat* 25, 13. i. e. pictores, caelatores.
- Arx Athenarum* 5, 2. simpliciter arx dicitur 2, 2. in nexu *Arx Thebarum*, quae *Cadmea* nominatur 16, 1. *Syracusarum* 20, 3.
- Asia succubuit Europae* 2, 5. de utriusque populis illo tempore insignioribus, et hinc idem quod: Persae succubuerunt Graecis.
- Aspendii* 8, 4. 14, 8. ab *Aspendos*, quae urbs fuit Pamphyliae.
- Aspis*, Cataoniae dynastes 14, 4.
- Assecla* v. *adsecla*.
- Astu* s. *Asty* 2, 4. Gr. ἄστν, de Athenis, ut Urbs de Roma per praestantiam.
- Asyli* periphrasis 4, 4.
- Athamanes* 13, 2. gens Epirotica, Acarnaniae et Aetoliae vicina.
- Athenae*, civitas clarissima 8, 2. splendidissima 7, 11. victae *Lacedaemoniis* serviunt 7, 9. 8, 1. Athenae et Athenienses saepissime commemorantur.
- Atticus* 25, 1. —
- Auderi* et *audere* 1, 4. v. not.
- Audiens dicto duci* 11, 2. v. not. ad 1, 6.
- Avertere puppes* 23, 11. de recedentibus.
- Aurelius C. consul* 23, 7, a. U. Caton. 552. a. Chr. 200.
- Autem*, in transitu ad novam narrationis partem 25, 17.
- Αὐτοματίας* sacellum 20, 4. v. not.
- Autophradates*, *Lydiae Satrapes* 14, 2.
-
- Babylon* 18, 2. urbs Chaldaee primaria, ubi mortuus est Alexander M.
- Baebius*, Cn. *Baebius Tamphilus*, consul 23, 13. a. U. Caton. 570. a. Chr. 182.
- M. *Baebius Tamphilus*, ibid. consul a. U. Caton. 571. a. Chr. 181.
- Balbus*, L. Cornelius 25, 21. Attici familiaris.
- Barba promissa* 14, 3. dependens et hinc longa.
- Barcas*, cognomen *Hamilcaris* 22, 1.
- Beatus* 17, 8. dives, rei familiaris copiis instructus.
- Bellum Aegyptium* 14, 3. *Civile Caesarianum* 25, 7. *Corcyraeum* 2, 2. *Corinthium* 17, 5. *Peloponnesiacum* 7, 3. 8, 1. *Persicum* 2, 2. *Punicum*, primum 22, 1. secundum 22, 3. tertium 24, 3. *Sociale* 11, 3. *Troicum*, ad Troiam 14, 2. *Intestinum* 22, 2. *Navale* 2, 2.
- Bellum agere* 23, 8. propellere, sustinere, adiuvere. *ducere* 7, 8. morari, proferre; *facere alicui* 10, 4. inferre.
- Bene meriti* 18, 6. qui nobis beneficia contulerunt.

INDEX SELECTUS

- Benignitas* 20, 2. ex nexu de praestito auxilio.
- Bithyni* 23, 11. Bithyniae in Asia minori incolae.
- Boeotii bellum indicunt Lacedaemoniis* 9, 2. De illorum studiis et virtutibus 7, 11.
- Boiorum rex*, Fr. 7, 1.
- Bonitas*. Quum latissime eius vis pateat, ex nexu definiri in singulis locis debet. Sic 1, 8. de aequitate, lenitate civilis imperii.
- Bonus civis* 11, 3. significanter, qui civitatis commoda tuetur, sua officia peragit. Cognomen *Bonus* Phocioni datum 19, 1.
- Borni* 7, 7. castelli nomen, in Thraciae Chersoneso ad Propontidem.
- Bosporus Thracius et Cimmerius*, Fr. 8, 2. h. fretum Constantinopolitanum et Cassae.
- Brutus M. Iulius*, interfector Caesaris, et Iun. Brutus 25, 8. —
- Byrsa*, Fr. 3, 2. interior pars Carthaginis.
- Bysanthe* 7, 7. castellum in Chersoneso Thraciae ad Propontidem.
- Byzantium expugnatum* 4, 2. Urbs Thraciae, quae post Constantinopolis nomine inclaruit.
- Cadere* 4, 1. de occisis in proelio; quia pugnantes et integri stant in acie. *Res cadit praeter opinionem* 1, 2. evenit. *Cadere in suspicionem* 9, 2. suspectum fieri. *Aetas eius cecidit in ea tempora* 18, 1. al. *incidit*; i. e. vixit illis temporibus.
- Cadmea*, arx Thebana 15, 10.
- Caduceus* 23, 11. Gr. *κηρύκειον*, baculus praeconis, legati, pacis insigne.
- Cadusii* 14, 1. inter mare Caspium et Pontum Euxinum populi.
- Caecilius*, Q. eques Romanus 25, 5.
- Caesar*, (Iulius) occisus 25, 8. *Caesar*, de Augusto post dicto, 25, 12.
- Caesarianum civile bellum* 25, 7. inter Caesarem et Pompeium.
- Calces remittere* 18, 5. de equis.
- Calidus*, L. Iulius 25, 12. poeta.
- Callias* 5, 1. Atheniensis dives.
- Callicrates* 10, 8. civis Atheniensis, Dionem interfici curat.
- Calliditate omnes vincere* 18, 1. de sagacitate, peritia in quamcumque partem conversa, saepe in peiorem. Sic *callidus vir* 14, 10. *liberalitas*, insidiosa, qua alios captamus 25, 11. *Callide cogitare* 14, 8. omnia sagaciter explorare.
- Calliphron* 15, 2. saltator, et Epaminondae praeceptor.
- Callistratus* 15, 6. Atheniensium legatus et eloquentissimus.
- Calx* v. *Calces*.
- Camillus felicior Manlio*, Fr. 5, 7.
- Camissares*, pater Datamis 14, 1.
- Canere* 25, 16. verbum solemne de oraculis, vatibus, poetis.
- Cannensis pugna* 23, 5. in quo Hannibal Romanos summa clade adfecit. Cannae, Apuliae vicus.
- Capessere rempublicam* 2, 2. adire magistratum.

IN CORN. NEPOTEM.

- Capitolinus* v. *Quinctius*.
Capitulatim 24, 3. summatim; Gr. κεφαλαιωδώς.
Cappadocia (Asiae minoris provincia) *Eumeni data* 18, 2. unde
Cappadox 14, 8.
Captiani, al. *Caspiani* 14, 8. populus Asiae.
Capua 23, 5. urbs Campaniae.
Caput Graeciae 15, 10. urbs Graeciae primaria et domina. *Capitis*
damnari 7, 4. -- *absolvi* 11, 7. ex Grammaticis nota.
Cardaces 14, 8. genus militum apud Persas.
Cardianus 18, 1. ex urbe Cardia in Chersoneso Thraciae.
Cares 14, 1. Lemni incolae ex Caria Asiae regione *Caria* 17, 3.
Carthago, Fr. 3, 4. urbs Africae propriae, ubi h. El-Mersa, prope
Saka-rah. Hinc *Carthaginiensis* saepe.
Carystus, Fr. 10, 7. urbs Euboeae, h. Caristo.
Caspium mare, Fr. 8, 4.
Cassander 18, 13. -- unus ex successoribus Alexandri M.
Cassius, C. 25, 8. et 11. interfector Iulii Caesaris.
Castrum 7, 9. locus muro munitus. Inde *castellum* 23, 12.
Castra nautica 23, 11. de statione navium. *ponere* 14, 11, *facere ido-*
neo loco 1, 5. *movere* 14, 8. castris relictis ulterius progredi;
alicuius sequi 24, 1. apud aliquem militare.
Cataonia 14, 4. Asiae regio, iuxta Cappadociam.
Cato, Porcius Cato 24.
Catullus 25, 12. poëta etiam nunc carminibus celebrer.
Catulus, C. Lutatius 22, 1. pacem cum Carthaginiensibus facit.
et bello Punico I. finem imponit. Consul a. U. Caton, 510.
a. Chr. 242.
Causam capitis dicere 19, 2. in causa capitali pro se verba facere in
iudicio. *Causam interponere* 2, 7. causa praetexta uti in ipso
rei cursu.
Celebritas, Praef. frequentia. *Celebrare* 20, 5. de frequenti fune-
ris comitatu.
Censorius 24, 1. qui antea censuram gessit.
Centenius, C. praetor 23, 4. ab Hannibale caesus perit.
Cera circumfunditur, mellis defectu, Agesilai corpus, arcendae
putredinis causa 17, 8.
Ceraunus, Ptolemaei cognomen 21, 3.
Cerne, fr. 8, 5. oppidum Mauretaniae.
Certa dies 12, 3. constituta. *Certi homines* 7, 10. -- quibus fides
haberi possit.
Cethegus, P. Cornel. consul 22, 13. a. U. 571, a. Chr. 181.
Chabrias 12.
Chalcioecus 4, 5. v. not.
Chalcis 13, 3. urbs Euboeae ad Euripum.
Chaones 13, 2. populus Epirotarum.
Chares, Athenis honoratus et potens 12, 3. Atheniensium dux apud
Chaeroneam.
Chersonesus 1, 1. Thraciae paene insula, sic κατ' ἐξοχὴν dicta.
Chiliarchus, qui secundum gradum imperii tenebat apud Persas 9, 3.

INDEX SELECTUS

- Chius* 12, 4. insula Asiae in mari Aegaeo, h. *Scio*.
- Cicero* 25, 1. M. Tullius, aequalis Attici.
- Cicero*, Qu. Tullius 25, 16. -- prioris frater iunior, Attici sororem in matrimonio habuit 25, 5.
- Ciconiae* in deliciis ciborum, Fr. 10, 1.
- Cilicia* 14, 7. regio Asiae minoris, unde *Cilices* 14, 8. *Portae Ciliciae*; vid. infra.
- Cimon* 5.
- Cinnanus tumultus* 25, 2. motus a L. Cornelio Cinna, consule a. U. Caton. 665-668. a. Chr. 87-84.
- Circulus* 15, 3. coetus coeuntium et circulo quasi facto confabulantium.
- Circus Flaminius*, Fr. 11, 1.
- Citari victorem*, praef. praeconis voce victorem renuntiari.
- Citerior Hispania* 24, 2. Tarraconensis.
- Citharizare* 15, 2. cithara canere.
- Citium* 5, 3. oppidum Cypri.
- Civitas Romana amittitur alia adscita* 25, 3.
- Classarii* 1, 7. milites in classe pugnantes.
- Clastidium* 23, 4. oppidum Galliae Cispadanae; h. Chiastezzo.
- Claudius*, M. *Claudius* Marcellus, Consul 23, 7. a. U. Caton. 556. a. Chr. 196.
- Cleophanthus*, Fr. 10, 6. pictor Corinthius.
- Clinias* 7, 1. Alcibiadis pater.
- Cnidus* 9, 4.
- Coelius*, L. Antipater, Fr. 8, 1. historicus Latinus.
- Cognoscere librum* 6, 4. perlegere; *litteras* 14, 5.
- Coire* 16, 2. convenire, consociari in aliqua re perficienda. Cf. 25, 8. 9, 2.
- Coli literis ab aliquo* 25, 20. sc. studii, benevolentiae probandae causa.
- Collis Quirinalis* 25, 3. in urbe Roma.
- Coloniae, locus in agro Troadis* 4, 3.
- Comitium* 17, 4. Spartae. v. Not. *Comitia* amicorum 25, 4.
- Commeatus* 1, 7. 19, 2. annonae subvectio.
- Commendare alicui regnum* 18, 2. successorem designare.
- Commode saltare*, praef. concinne, eleganter.
- Commoveri nuntio* 14, 7. excitari; *nova re* 14, 6. perturbari.
- Communis infimis* 25, 3, est, qui parem se iis facit, agit.
- Comparativus* absolute passim potius, ubi diserta non adest comparatio, sc. solito, iusto -- prout fert nexus. Sic 18, 6. *acerbius imperium*, sc. iusto, solito acerbius. *Contumacius gerere se* 5, 2. et plura alia.
- Compellare aliquem fratricidam* 20, 1. cum vi et significanter, i. e. increpare, obiurgare. *Compellari crimine* 7, 4. adcusare, in foro.
- Composito* 14, 6. qu. composita re: alias etiam addita praepositione *ex composito*, uti solet Livius. Sic *compacto* et *de compacto* eodem sensu, uti convenerat.
- Conari* 14, 7. ubi: *prius cogitare, quam conari*; igitur adire, adgredi, tentare id, quod antea animo versatum et decretum erat.

IN CORN. NEPOTEM.

Conata perficere 10, 8. quibus duabus formalis rei rite peractae modus a primo momento declaratur. Tum *conata* passive dixit, ut supra *adgredi*.

Conceptis verbis deierare ausim, Fr. 12, 3. i. e. verborum formula praescripta et solemni; de graviore, sanctiori adseveratione.

Concidere multa millia adversariorum 14, 8. ut caedere, interficere, i. e. delere. Cf. 23, 3. -- De toto exercitu dictum maximam cladem indicat.

Concidit maiestas imperii 16, 2. perit.

Concinnus in brevitate respondendi 15, 5.

Concursus 8, 1. -- de proelii aditu et conflictu. *Concursus magnus* 14, 3. sc. hominum, spectandi studio. Utrumque pro re substrata et ex nexu.

Concutere opes Lacedaemoniorum 15, 6. labefactare potentiam.

Conditio aequa 25, 2. de versura, i. e. pactio, conventio. De matrimonio 25, 12. quae uxor ducenda offertur. Cf. ad 5, 1.

Conductitiae catervae 12, 1. de mercenariis militibus. Sic *exercitus conductitius* 11, 2.

Conferre facta clarorum virorum 23, 13. i. e. comparare.

Conficere aliquem 6, 1. -- hostili sensu est ita devincere, ut penitus prostratus iaceat.

Confidere, non solum sperare, sed etiam confidere, 1. ubi progressio notatur.

Confirmare aliquid 14, 11. fidem rei facere.

Congredi 24, 11. ad colloquium; *cum aliquo* 23, 1. 6, 2. in bello, pugnare. V. supra *concurrere*.

Conlabefieri ab aliquo 3, 1. dignitate deiici; ex metaphora.

Conon. 9.

Conscripti Patres 23, 12. solemnis senatus R. compellatio.

Consilii mei non est id arbitrium 9, 4. De eo, etsi libere liceat, datum sit, nihil certi statuere et iudicare possum.

Consistere 11, 2. de acie instructa.

Constituere urbem 15, 2. instaurare et incolis frequentare. *Constituendae reipublicae triumvir* 25, 12. i. e. ordinandae. Et sic varie in vario nexu.

Consulere Apollinem 1, 1. consilium ab eo petere. Cf. 2, 2.

Contendere 15, 8. adfirmare, in oratione, sermone. *Quo contenderat* 13, 3. quo cussum direxerat; ubi ad locum refertur, quem petimus.

Contineri hospitio alicuius 6, 1. de coniunctione ex foedere hospitii.

Convenit hoc inter illos 4, 4. pacti sunt de hoc inter se. Sic res convenire dicuntur, veluti *conditiones pacis* 23, 6.

Convivio uxores Romani adhibebant, Graeci non item, praef. 6.

Corcyraeum bellum 2, 2. *Corcyra* 13, 2. maris Ionii insula, h. Corfu.

Corinthus 10, 5. urbs Achaiae in Peloponneso ad Isthmum, h. Corintho, unde *Corinthius*.

Cornelia, Fr. 12. mater Gracchorum.

Cornelius, L. consul 23, 8. a. U. Caton. 559. a. Chr. 193.

Cornelius Scipio, v. Scipio.

Corn. Nepos.

INDEX SELETUS

- Coronea* 17, 4. urbs Boeotiae.
- Corripere partes omnium* 18, 2. omnium regiones, quibus praecerant, potentiam ad se trahere.
- Corrumper Delphos* 6, 3. i. e. sacerdotes oraculi Delphici.
- Cotta*, L. Aurelius Cotta, consul 25, 4. a. U. Caton. 687. a. Chr. 65.
- Cotus* s. *Cotys* 13, 1. 11, 3. rex Thraciae.
- Craterus* 18, 2. unus ex ducibus Alex. M.
- Creta* 23, 9. insula maris mediterranei, h. Candia.
- Crimissus*, al. *Crimesus* 20, 2. Siciliae fluvius, h. Belici; aliis Bractalomeo. Dissentiunt enim recentiores.
- Crithote* 13, 1. oppidum Hellesponti in Chersoneso Thraciae.
- Critias Atheniensium tyrannus* 7, 10. 8, 2.
- Crusta marmoris parietes totius domus suae primus operuit Mamurra*, Fr. 10, 7.
- Culleus* 18, 8. saccus inter vasa militaria traiciendo amni.
- Cyclades insulae* 1, 2. in mari Aegaeo, sic dictae, quia in orbem iacent. V. Mela 2, 7.
- Cyme* 7, 7. urbs maritima Aeolidis in ora sinus Smyrnaei, hodie, ut quidam putant, Focia nuova.
- Cyprus* 4, 2. insula Asiae iuxta Ciliciam et Syriam.
- Cypselus*, Fr. 10, 6. Corinthiorum tyrannus.
- Cyrenae* 17, 8. urbs Libyae.
- Cyrus* 21, 1. — rex Persarum.
- Cyrus minor* 7, 9. 9, 3. Darii Nothi filius, contra Artaxerxem Mnestemonem, fratrem, bellum movit.
- Cyzicum* 13, 1. urbs paene insulae ad Propontidem in Asia minori; h. Mirabilia et prope Antaki.
- Damnari timore populi* 2, 8. i. e. ob timorem, ut proxime antea.
- Damnatus voti* 20, 5. qui tenetur susceptum votum persolvere, quia optata consecutus est; hinc *voti compotem esse factum*, apud auctores etiam alios.
- Damon*, musicus 15, 2.
- Danubius*, Fr. 7, 7.
- Dare manus* 22, 1. ex nexu signum, quo quis victum se esse indicat. *Operam honoribus* 24, 1. reipublicae munus adfectare, ad rempublicam adcedere; *vela ventis* 23, 8. de navibus in altum provectis; *veniam*; vid. s. l. *crimini* 15, 8. arguere; *dare se alicui* 25, 9. de studio, favore; *soporem* 10, 2. i. e. medicamentum soporiferum.
- Darius Hystaspis filius, rex Persarum* 21, 1. 1, 3. *Darius II. Nothus* 7, 5.
- Datames* 14.
- Decelia* (Δεκέλεια) 7, 4. oppidum et castellum Atticae.
- Decernere cum aliquo* 23, 4. dimicare.
- Decidere* 18, 11. metaphorice de fortunae prosperae subversione; ut labefactare, labi et similia.

IN CORN. NEPOTEM.

- Decurrere in spatium* 18, 5. de equis qui cursu experiuntur.
- Deesse alicui de fama dimicanti* 13, 4. in iudicio non defendere.
- Deferre aliquid senatui* 23, 12. exponere; *de aliqua re alicui* 14, 7. nuntiare, narrare.
- Deierare*, Fr. 12, 3. valde, sancte iurare. V. *conceptis verbis*.
- Deinde post* 18, 5. pleonastice.
- Delectus novi* 23, 6. de militibus recens lectis. *Delecta manus* sc. militum 1, 1. i. e. certa aliqua ad expeditionem adscita.
- Delegare aliquem ad volumen aliquod* 24, 3. movere, ut alium librum adeat et consulat.
- Deleti barbari* 4, 1. penitus et cum summa clade devicti. Sic cadere, interficere.
- Deliberare* 2, 2. Cf. 1, 1. consulere oraculum; ex nexu. Hinc contra *Pythia respondit* 2, 2.
- Delphi* 1, 1. urbs Phocidis; pro oraculo Delphico vel eius sacerdotibus 6, 3.
- Delus*, ubi commune Graeciae aerarium 3, 3. Una Cycladum in mari Aegaeo.
- Demades* 19, 2. orator Atheniensis; Athenas tradi cupit Antipatro.
- Demaenetus* 20, 5. Atheniensis Timoleontis obtrectator.
- Demaratus*, Fr. 10, 6.
- Demergere* 10, 6. de fortuna, quae mutata (antea *efferre*) deprimit.
- Demetrius perit in custodia* 21, 3, Antigoni filius.
- Demetrius Phalereus*, Athen. in *factione optimatum erat* 19, 3. Cf. 1, 6.
- Democratia* Athenis restituitur 18, 3.
- Demosthenes in exilium pulsus* 19, 2. orator celeberrimus.
- Deprimere naves* 9, 4. i. e. demergere.
- Dercyllus* 19, 2. ab Antipatro praefectus Atticae.
- Descendere in Graeciam* 3, 1. de Xerxe ex Persia; contra *adscendere*. Sic apte et vere *descendere in Piraeum* 7, 6.
- Destitui ab aliquo* 7, 5. de negata opera et auxilio.
- Deterior peditatu* 18, 3. inferior, infirmior.
- Detrahere de aliquo* 12, 3. de invidiosa obtrectatione.
- Devertere Thasum* 6, 2. ex itineris cursu deflectere.
- Devocare* 5, 4. de foro ad coenam vocare.
- Devovere aliquem* 7, 4. de publico devotionis ritu. Cf. 7, 6.
- Denti* 18, 11. verbum rarum.
- Dextra* 2, 8. 14, 10. -- in fidei pignere.
- Dianae templum* 23, 9. apud Gortynios in Creta.
- Dicere causam capitis* 7, 4. in iudicio capitali verba facere. *Dicere pro se* 1, 7. sc. in iudicio. *Dicere* oratorum, ut *dicendo valere* 7, 1.
- Dicto audiens alicui* 6, 1.
- Dies in diem emere* 25, 9. ut solvas post aliquod tempus, ad certam diem.
- Differtur rumor* 10, 10. dispergitur.
- Dignitas regia* 1, 2. potestas etiam, quia opponitur *nomen*; *dignitati servire* 25, 6. honori, existimationi. *Dignitas corporis* 10, 1. de decora corporis forma; etiam de viris. *Dignitas vitae* 7, 11.

INDEX SELECTUS

- cum splendore coniungitur. *Pro dignitate vivere* 25, 2. qua decet virum honestum.
- Dimicare de fama* 13, 4. in iudicio disceptare.
- Dimittere imperium* 20, 2. deponere; *vitam* 23, 12. amittere, negligere.
- Dion historicus* 9, 5. cuius scripta interierunt.
- Dion* 10.
- Dionysius prior* 10, 1. *Dionysius filius arcessit Platonem Athenis*, 10, 3.
- Dionysius Thebanus* 15, 2. musicus.
- Discedere pari proelio* 2, 3. aequo Marte, ut neuter vicerit. Discedere de iis, qui pugnare cessant; omnino de eventu certaminum, in iudicio etiam, ut 15, 8.
- Dispensare pecuniam* 9, 4. de impensae ministro et procuratore.
- Dissolutus* 7, 1. de vita sine certa legis ratione, quae tenet et quasi vincit.
- Diversi discedunt* 14, 11. in diversas partes.
- Divinus* 25, 9. de eo, qui valet divinandi sagacitate et providentia, et hinc constanti proposito agit.
- Docere*, 1, 6. extra scholas, tradere, exponere. Contra sic *discere*.
- Dodona* 6, 3. urbs Molossorum in Epiro, ubi oraculum et templum Iovis.
- Dodrans, ex dodrante heres* 25, 5. qui novem totius hereditatis partes adcipit.
- Dolopes* 5, 2. populi Thessaliae, qui Cimonis tempore Scyrum incoluerunt.
- Dolor desiderii* 25, 4. ex desiderio.
- Domitius*, Cn. Domitius Ahenobarbus 25, 22. consul a. U. Caton. 720. a. Chr. 32.
- Drusilla, Livia, natus, Tiberius Claudius Nero*, post Imperator 25, 19.
- Ducere secum* 22, 3. de contubernio. *Ducere bellum* 7, 8. de mora belli. Sic *ducere tempus* 2, 7.
- Dulcesco*, Fr. 7. 8.
- Duplex agreste amiculum* 14, 3. crassum duplici filo contextum et humilium.
- Dux manus* 16, 4. qui exercitus parti praeest.
- Dynastes Paphlagoniae* 14, 2.
-
- Edere in vulgus* 14, 6. sc. famam, rumorem, i. e. evulgare.
- Editus locus* 17, 6. altior.
- Efferre matrem* 25, 17. solemne verbum in sepultura.
- Effusi honores* 1, 6. liberalius collati; *largitiones* 25, 6. immodicae.
- Elatius se gerere* 4, 2. insolentius.
- Elis* 7, 4. Elidis s. Eleae in Peloponneso urbs.
- Elpinice* 5, 1. Cimonis soror.
- Emax* 25, 13. qui emendi studio ducitur.
- Emphyletus* 19, 4.

IN CORN. NEPOTEM.

- Ennius*, Q. poëta 24, 1. cuius supersunt fragmenta.
Enuntiare 4, 4. rem secretam efferre.
Epaminondas 15.
Ephesus 17, 3. urbs Ioniae celebris, h. quibusdam Aiosoluk.
Ephemeris 25, 13. diarium.
Ephori Lacedaemoniorum 2, 7. summi magistratus.
Epiroticae possessiones 25, 14. in Epiro.
Equestris dignitas 25, 1. de ordine inter Senatum R. et plebem medio.
Eretria 1, 4. urbs Euboeae.
Eryx 22, 1. mons Siciliae; h. Trapani.
Esse in eo, ut 1, 7. parum abesse, de rei perficiendae proximo eventu: *calamitati* 14, 6. inferre; *malo* 7, 7. et sic alia. *Esse cum aliquo* 22, 3. de convictu.
Etruria 23, 4. Italiae nota regio; h. Toscana.
Evagoras 12, 2. Cypri rex.
Euboea 1, 4. insula Graeciae a Boeotia angusto Euripi freto divisa; h. Negroponte.
Eudoxus, Fr. 7. 3.
Eumenes, Cardianus 18.
Eumenes, rex Pergamenus, Romanis amicissimus 23, 10 sq.
Eumolpidae 7, 4.
Evocare aliquem 9, 5. ex aliquo loco excitare, arcessere.
Europae succubuit Asia 2, 5. v. *Asia*.
Europaei adversarii 18, 3. ab Europa.
Eurybiades, rex Lacedaemoniorum 2, 4.
Eurydice, mater Perdiccae et Philippi 11, 3.
Eurysthenes, rex Spartanorum 17, 1.
Exacui ira 19, 4. irritari, exasperari.
Exadversum Athenas 2, 3. e regione.
Excedere pugna 15, 9. desistere a pugna.
Excipere hostium impetum 12, 1. irruenti hosti se obicere, resistere.
Exemplum devotionis 7, 4. formula descripta.
Exercitus victor 17, 4. i. e. victoriis clarus.
Exhaustus 7, 8. cuius opes plane sunt consumtae; elegans et efficax metaphora, quae pristinam abundantiam, copiam indicat.
Exiguus 17, 8. brevis staturae.
Exiles res 18, 5. tenues.
Exire 2, 6. domo proficisci. Cf. 7, 4. 17, 6. ubi est in bellum abire.
Exitus 19, 4. de morte, vitae fine; *aedificii* 23, 12 de foribus.
Expedire rem 18, 9. *se* 23, 5. refertur ad sublata obstacula, omninoque ea, quae remorantur, retinent. *Expedita ad dimicandum manus* 14, 6. prompta, parata. *Expedire relatum in proscriptorum numerum* 25, 12. ex numero eximere.
Expensum sumtui ferre 25, 13. referre in rationes, commentarium eorum, quae expendimus.
Explicari non potuit multitudo 2, 4. in acie extendi, expandi.

INDEX SELECTUS

- Exponere aliquem e nave* 2, 3. verbum nauticum.
Externum malum 22, 2. de bello externo.
Exstinguere liberos 25, 9. e medio tollere; a lumine, igni ad alia, quae delentur, perduntur, transfertur. *Exstinguere aliquos*, 17, 5. pugnando perdere.
Extremo bello 9, 1. pro belli fine.
- Fabius, M. Ambustus*, Fr. 1, 5.
Fabius, Q. Maximus, dictator Rom. 23, 5. dictus Cunctator, a quo *Fabiani milites* 11, 2. de praestantissimis.
Fabius, Q. Labeo 23, 13. consul a. U. Caton 569. a. Chr. 183.
Facere. Faciebat ut numerarent 15, 3. efficiebat, curabat. *Plura bona feci* 2, 9. de beneficiis; *pecunias ex metallis* 5, 1. ex metalli fodinis pecuniam multam comparare; *missum aliquem* 18, 11. dimittere captivum; *potestatem cui* 23, 9. ad congregiendum, ad pugnam; *reum* 7, 4. adcusare; *verba* 2, 10. orationem habere; *lucri aliquid* 8, 1. ad commodum suum transferre. Cum substantivo iunctum saepe facit cognati verbi periphrasin, v. c. *insidias* 7, 9. i. e. insidiari. Alia quaedam in vocibus additis notata sunt.
- Face* 4, 2. pro fac.
Fio. Quid his fieri vellet 17, 4. i. e. de his.
Factio. Sine factione amicis officia praestanda 25, 8. i. e. libere, ut nullo partium studio irretiti teneamur.
Falernus ager 23, 5. in Campania, generoso vino clarus.
Fallere cives verbo 15, 5. specioso nomine.
Fastigio pari stare in utraque fortuna 25, 14. eundem excelsi animi tenorem servare.
Felicitas, quid? Fr. 5, 6.
Feretrius 25, 20. Iovis cognomen.
Ferox et ferocia utroque sensu, bono 2, 2. 22, 1. de animi incitatione, fervore; malo 18, 1. de adrogantia.
Ferre expensum sumtui; v. expensum.
Fidenti animo 22, 3. ex rerum laeto successu, confirmato animo.
Fidem dare 23, 2. -- promittere, *dare et accipere* 14, 10. promittere et vicissim alterius promissis credere; *facere* 17, 8. persuadere; *habere* 10, 5. 14, 11. credere; *recipere aliquem in fidem* 2, 8. in tutelam certam; de supplice.
Figura venusta 18, 11. de totius corporis habitu congruo.
Fingere fortunam sibi 25, 11. pro quo 25, 19. *conciliare. Fingere se* 25, 11. i. e. mores componere; *aliquid* 7, 2. excogitare.
Firmus, ad robur, constantiam transfertur; *copiae* 18, 3. vires ad laborem ferendum 18, 11. amici 6, 2.
Flaccus, L. Valerius 24, 1. et 2. consul a. U. Caton. 557. a. Chr. 195.
Flaminius, C. consul 23, 4. a. U. Caton 535. a. Chr. 217.
Flaminius, L. Quinctius 23, 12. consul a. U. Caton. 560. a. Chr. 192.

IN CORN. NEPOTEM.

- Flavius*, C. 25, 8. eques Romanus, Bruti familiaris.
Flectere iter suum 18, 9. aliam viam ingredi.
Florere a plantis et arboribus ad laetam et prosperam hominum conditionem transfertur. Sic 1, 1. 5, 3. et saepe alibi.
Fluctus civiles 25, 6. magnae commotiones, agitationes rerum. Cf. infra *procellae*.
Formiae, Fr. 10, 7. in Latio; h. Molo.
Formio, fluvis, Fr. 7, 8.
Fors 16, 2. casu.
Fortuna non simplex 20, 1. pro quo 25, 14. *utraque fortuna*, i. e. secunda et adversa. *Fortunam suam occulere* 7, 9. securitatis et evitandae invidiae causa procul secedere a civium conspectu
Forum. In foro esse 24, 1. forensium negotiorum notionem infert.
Frangere, de debilitatione hominum, animi, rerum: *Frangi cura rerum* 10, 7. *Corcyraeis* 2, 2.
Frater patruelis, Fr. 3, 1.
Fregellae 23, 7. Latii oppidum.
Frui aliquo 25, 2. conversari cum aliquo, subiecta utilitatis notione.
Frustrari se ipsum 23, 2. commoda sua morari, irritum opus suscipere.
Fugere procurationem reipublicae 10, 2. longius se a publicis negotiis subtrahere.
Fulvia, uxor M. Antonii 25, 9.
Fungi munus militare 14, 1. Alias cum abl. *summis honoribus* 2, 7.
Furius, L. 23, 7. consul a. U. Caton, a Chr. 556., 196.
- Gades*, Fr. 7, 3. h. Cadix.
Galba, *Servius* 24, 3.
Galea venatoria 14, 3. ex hirsutis pellibus contexta?
Gallia 23, 3. Fr. 7, 1. 10, 7.
Geminus v. *Servilius*.
Gener regis 4, 1.
Genus antiquum 14, 2. pro gente, familia: Et sic passim, prout vel ad populum, vel ad singulos refertur.
Generosus 2, 1. de nobili familia; hinc de moribus, quales ita nati praeferre debent; v. c. *generosi condiscipuli* 25, 1.
Germana soror, praef. eodem patre, at alia matre nata.
Germania, Fr. 7, 1.
Gladii minuti 11, 1.
Globus consensionis 25, 8. constipata cohors conspiratorum.
Gortynii 23, 9. Gortyna urbs Cretae.
Gracchus, Ti. *Sempronius* in insidias inductus perit 23, 5.
Gracchi, Ti. et C., Fr. 12. prioris nepotes.
Graecia 15, 5. pro incolis.
Gravius saltus 23, 3.
Grammaticus, quis? Fr. 6, 3.

INDEX SELECTUS

Grunium in Phrygia castrum 7, 9.

Gynaeconitis, praef. illa pars aedium, ubi mulieres habitant.

Habere. Quemadmodum se haberet 10, 2. i. e. quae morbi conditio, de aegroto. *Habere amorem alicuius magnum* 20, 3. i. e. valde amari; *aliquem secum* 25, 4. de societate, convictu; *aliquem ad manum* 18, 1. de ministerio. *Haberi male* 18, 12. vexari.

Hadria, (ut Mela 2, 4.) s. *Hadrias* gen. masc. de mari Hadriatico, Fr. 7, 8.

Hadrumetum 23, 6. urbs Africae Propriae, h. Mahometa.

Haliartus 6, 3. urbs Boeotiae.

Halicarnassens 6, 3. Halicarnassus urbs Cariae, ubi hodie castellum *Bodru*.

Hamilcar 22.

Hammon, cognomen Iovis 6, 3. cuius fuit in Cyrenaica oraculum.

Hannibal 23.

Hasdrubal, Hamilcaris gener 22, 3.

Hasdrubal, Hannibalis frater 23, 3.

Hellespontus 4, 2. fretum inter Sestum et Abydum, quo Asia ab Europa dividitur, h. Fretum Dardanelli. De regione, ut Pontus, adiacente 4, 2. 13, 3.

Helotes 4, 3. servi Lacedaemoniorum.

Hemerodromos 1, 4. cursor publicus.

Henetum, Fr. 7, 4. Paphlagoniae oppidum.

Hephaestio 18, 2. Alexandri amicissimus.

Herculis progenies 17, 1. *Hercules Graius* 23, 3.

Hermæ 7, 3. statuæ Mercurii, a Gr. Ἑρμῆς, Mercurius.

Hermodorus, Fr. 11, 1. architectus.

Hesiodus, quando vixerit, Fr. 1, 1.

Hesperidum horti, ubi? Fr. 8, 3.

Hetaerice 18, 1. Gr. ἑταίρινη, ala equitum Macedonicorum.

Hicetas 20, 2. Leontinorum in Sicilia dynastes.

Hiems 25, 10. pro tempestate.

Hierophantes 16, 3. antistes sacrorum Athenis.

Hipparinus 10, 1.

Hippo 22, 2. urbs Africae.

Hipponicus 7, 2.

Hispania citerior 24, 2. Tarraconensis, ubi h. Catalonia, Valencia.

Homerus, Fr. 1, 1.

Hortensius, Q. 25, 5. Attici amicus, Ciceronis in eloquentia aemulus.

Humilis statura 17, 8. proprie: brevis, depressus; hinc de rebus tenuibus, vilibus, ut *vestibus* 17, 8.

Hystaspes, Darii pater 21, 1.

IN CORN. NEPOTEM.

- Iacere*, de situ, ut gens 14, 4. *portus* 17, 8.
Iason 13, 4. Pherarum in Thessalia tyrannus.
Ignorare aliquem 3, 1. non nosse.
Imago consuetudinis atque vitae 15, 1. descriptio.
Imminere 18, 10. de adversariis periculum minantibus.
Immodestia militum 6, 1. qui modum non tenent, disciplinam et obedientiam recusant.
Impedimenta 8, 2. sc. militaria, ut sarcinae, vehicula -- quia iter impediunt.
Imperare per v. c. naves 9, 4. quae exiguntur; pecunias 25, 7.
Imperium, de ducibus exercituum 2, 4. -- hinc latius profertur ad regiones: ita saepe.
Impotens dominatio 6, 1. insolens, intemperans, non potens.
Imprudens (non providens) 6, 4. non opinans, inscius. Cf. 18, 8.
Inclinatae copiae 16, 5. in proelio ad fugam pronae, conversae.
Indi et Indica aequora, Fr. 7, 1.
Indigna perpeti 19, 4. quibus quis non est dignus, praeter ius fasque.
Indiligens 25, 4. Fr. 4, 1.
Inducit Plato Socratem 7, 2. in libris, narrationibus, producit loquentem.
Indulgere sibi 6, 1. i. e. cupiditatibus, de vitae licentia.
Infamis, malo sensu, ut flagitiis 15, 10. Sic *infamatus* a plerisque 7, 11. vituperatus, male notatus.
Inferre signa in hostem 14, 6. adgredi, irrumpere.
Infodere 4, 5. de sepultura.
Ingratus 2, 4.
Inire gratiam ab aliquo 7, 9. demereri aliquem; gratiam sibi aliquis conciliare. *Iniens adolescentia* 2, 1. 7, 2. incipiens, prima.
Innocentia 3, 2. abstinentia, continentia, cui opponitur avaritia.
Inservire studiis gentis 7, 11. se ad ea adcommodare, ea imitari.
Insolens 20, 4. de sermone arrogante, superbo.
Insolentia gloriae 17, 5. pro insolenti gloriatione.
Instare hostibus s. *hostes* 15, 9. urgere.
Insubres, Fr. 7, 6. quorum urbs primaria fuit Mediolanum.
Interdici non potest socero gener 22, 3. contubernium et convictus generi.
Interesse pugnae 3, 2. *rebus* 20, 4. 25, 13. de praesentia actiosa.
Interficere exercitum 3, 2. delere obsidione, de summa clade.
Interit pecunia 2, 2. de profusione.
Interponere aliquid 16, 3. narrationi mediae inserere; *se* 25, 2. ope sua intercedere.
Intestabilis Fr. 2, 2. detestabilis, quo sensu etiam alii auctores ponunt.
Invehi in aliquem 15, 6. 20, 5, sc. verbis, oratione, increpare, obiurgare.
Invidiae crimine adcusari 7, 4. i. e. ex invidia moto, illato.
Iones 1, 4. *Ionia* 1, 3. Asiae minoris regio.

Corn. Nepos.

INDEX SELECTUS

Iphicrates 11.

Ire 17, 3. in bello de duce cum exercitu, proficisci. *Ire in ius* 25, 6. de disceptatione forensi.

Is. *Non sum is, qui* 17, 5. i. e. talis, tali animo.

Ismenias 16, 5.

Ister 1, 3. Fr. 7, 7. Ita in medio cursu ad ostium vocatur mutato nomine Danubius.

Istria, Fr. 7, 8. in confinio Illyrici, eodem et nunc nomine.

Italia 7, 4.

Iudicare aliquem exsulem 23, 7, decernere in iudicio.

Iulia Constantia, Fr. 8, 3. urbs Mauretaniae.

Iulius divus 25, 19. Iulius Caesar post mortem inter Divos relatus.

Iumentum 18, 5. de equis.

Iunia familia 25, 18. cuius conditor L. Iunius Brutus, qui Tarquinius expulit.

Iupiter Hammon 6, 3. vid. *Feretius* 25, 20.

Iussu populi 13, 4. formula democratica.

Iustus 3, 1. cognomen Aristidis.

Karthago vid. *Carthago*.

Labeo, Q. Fabius 23, 13. consul a. U. Caton. 569. a. Chr. 183.

Labor animi 7, 1. contentio; oppon. *se remittere*. *Labore quaerere de hac re* 16, 3. nitor.

Lacedaemonii Graeciae domini 9, 4. ab urbe notissima Lacedaemone.

Laco, pro Agesilao 13, 1. pro Lysandro 7, 10.

Laconica sc. regio 13, 2.

Laelius, C. Terentii familiaris, Fr. 1, 6. quem et in comoediis scribendis adiuvit, Fr. 6, 1.

Lamachus 7, 3. Alcibiadis collega.

Lamprus 15, 2. musicus et poeta lyricus.

Lampsacum s. *Lampsacus* 2, 10. Mysiae urbs, ad os Hellesponti, per quem Propontis in mare Aegaeum emittitur, h. Lamsaki.

Lapis 25, 22. de milliario.

Largitiones ambitus effusae 25, 6.

Largitudo, Fr. 7, 3. vox rarissima.

Lathurus, Ptolemaeus, Fr. 7, 4. rex Aegypti inde ab a. U. Caton. 634 -- 672. a. Chr. 118 -- 80.

Laus liberandarum Thebarum 16, 4. *rei militaris* 1, 3. i. e. laus, quae inde quaeritur, paritur.

Lautus eques R. 25, 13. qui laute, splendide vivit, ut *laute vivere* 12, 3.

Legationum conventus 15, 6. i. e. legatorum.

Legitima conficere 19, 4.

Lemnos 1, 1. insula maris Aegaei, Thraciae versus Austrum obiecta, h. Stalimene.

Lentulus, P. Lentulus Spinther, aedilis curulis, Fr. 8, 6 et 7. a. U. Caton. 689. a. Chr. 63.

IN CORN. NEPOTEM.

- Leonidas, rex Lacedaemoniorum* 2, 3.
Leonnatus 18, 2. unus ex amicis Alexandri M.
Leotychides 17, 1. qui cum Agesilao de regno certavit.
Lesbus 12, 3. insula maris Aegaei, post Euboeam maxima; hodie Metelino.
Levare inopiam 25, 2. leviolem facere, et hinc minorem.
Leucosyri 14, 1. qui partem Ciliciae, iuxta Cappadociam, incolebant.
Leuctra 17, 6. vicus Boeotiae, Spartanorum clade notus.
Levis armatura; v. armatura.
Librarii 25, 13. servi, quorum opera in describendis libris utebantur.
Lignea moenia 2, 2. in oraculi responso de navibus moenium loco adhibendis.
Ligures 23, 4. in Gallia Cisalpina, ubi h. Genuenses.
Lis aestimata; v. aestimare.
Literatus, Fr. 6, 3. quis? ipse explicat. *Literatissimi pueri* 25, 13. de servis literarum peritis.
Lixos, Fr. 8, 3. fluvius Mauretaniae, h. Lucos.
Locus 16, 2. 22, 1. de occasione, quae ex loco captatur. Sic transfertur ad nativitatem, v. c. *loco honesto esse* 1, 18. ad munera, officia, dignitates, v. c. *locus legati* 25, 6. Cf. 18, 1. et 13, 1.
Longus, Tib. Sempronius 23, 4. consul a. U. Caton. 534. a. Chr. 218.
Lucani 23, 5. pro Lucania, h. Basilicata.
Lucretius 25, 12. cuius adhuc exstant carmina.
Lucri aliquid facere v. facere.
Lucullus, L., Fr. 3, 4. consul a. U. Caton. 601. a. Chr. 151.
Lucullus, L. 25, 5. Fr. 9, 1. Mithridatis victor, consul fuit a. U. Caton. 678. a. Chr. 74.
Lumina oculorum 20, 4. pro oculis.
Luna, oppidum Italiae in Liguria ad sinistram ripam Macrae, h. la Magra, haud procul a mari. Inde *Lunense marmor*, Fr. 10, 7.
Lupus, Fr. 10, 2. piscis, lucius *Gadda*.
Lusitani 24, 3. h. Portugalli.
Lutatius, v. supra *Catulus*.
Lydi 14. 8. *Lydia* 9, 2. Asiae minoris regio.
Lysander 6.
Lysimachus 18, 10. 21, 3. unus ex Alexandri M. ducibus.
Lysimachus 3, 1. Aristidis pater.
Lysis 15, 2. Pythagoreus, Epaminondae praeceptor.
LLS., vel IIS. HS. nota duarum librarum et semissis, quae aequabant 2500 sestertios, circiter 132 thaleros.

Magalia, Fr. 3, 2. exterior pars Carthagini dicebatur.
Magistra vivendi philosophia, Fr. 5, 1.
Magneſa 2, 10. Lydiae urbs ad Maeandrum. *Magneſ*, eius ciuis 14, 5.

INDEX SELECTUS

- Mago, Hannibalis frater* 23, 7. et 8.
Male rem gerere 1, 3. — infeliciter pugnare; *audire* 10, 7. de fama, existimatione.
Malefica natura 17, 8. ex opp. *fautrix* intelligitur.
Malitiose facere 7, 7. de industria male rem gerere, malo animo.
Malum externum 22, 2. de bello cum exteris gesto.
Mamercus 20, 2. Catanæ tyrannus.
Manceps 25, 6. qui a populo aliquid redimit, vel conducit, cuius indicium fiebat sublata manu, unde nomen.
Manere aliquem, vt *hostem* 2, 4. active ex Graeca ratione, expectare. *Manet* res 7, 10. quae rata est.
Manlius; v. *Vulso*.
Mantineia (στ) 15, 9. Arcadiae urbs, ubi Epaminondas victis Spartanis periit.
Manus. *Ad manum aliquem habere* 18, 1. eius ministerio uti. *Manum conferere* 14, 8. *Manus* de exercitus parte, passim.
Marathon 1, 4. Atticae campus, demus, locus alias clade Persarum nobilitatus. Hinc *Marathonia pugna* 2, 6. duce Graecorum Miltiade; *tropaeum* 2, 5.
Marcellus, M. Claudius 24, 1. consul tertium cum Q. Fabio Maximo a. U. Caton. 538. a. Chr. 214. Perit 23. 5. quinquies consul cum T. Quinctio Crispino a. U. Caton. 544. a. Chr. 208.
Marcellus, M. Claudius 23, 7. consul cum Lucio Furio Purpureone a. U. Caton. 556. a. Chr. 196.
Marcellus, M. Claudius 23, 13. consul cum Q. Fabio Labeone a. U. Caton. 569. a. Chr. 183.
Marcellus, Claudius 25, 18. Attici aequalis.
Mardonius 4, 1. Persarum dux, ad Plataeas caesus.
Marius, hostis iudicatus 25, 2.
Massagetae 21, 1. Scythica gens trans mare Caspium.
Media 18, 8. Asiae regio, unde *Medus* 4, 1. *Medica vestis* 4, 3.
Medere satietati lectoris 16, 1. cavere, ne exsistat, remove.
Medimnus 25, 2.
Melle corpus mortui circumfundere. v. *cera*.
Memoria hominum; v. *infra post*.
Meneclides, Epaminondae obtrektor 15, 5.
Menelai portus, inter Cyrenas et Aegyptum 17, 8, quem Strabo lib. 1. ponit κατὰ τὴν Ἀρδαλίαν, τὴν ὑπὲρ Παραιοῦ νίου.
Menestheus 11, 3, filius Iphicratis.
Mens, de proposito, consilio, vt *hac mente* 9, 4. — pro quo 22, 1. *hoc consilio*.
Mensa secunda 17, 8. de bellariis, quae convivis cibo potuque satiatis adponebantur.
Mercenarii scribes 18, 1. subiecta vilis et servilis operae notione.
Merere stipendium 24, 1, militare.

IN CORN. NEPOTEM.

- Messena* 15, 8. 16, 4. primaria Messeniæ urbs in Peloponneso.
- Metalla* 2, 2. 5, 1. de metalli fodinis.
- Metellus*, *Q. Metellus Celer*, Fr. 7, 1. proconsul Galliarum a. U. Cat. 690. a Chr 62.
- Metiri aliquem fortuna. virtute* 18, 1. aestimare, indicare. Cf. 25, 14.
- Mille Militum* 1, 5. *hominum* 14, 8. vbi subintelligunt: numerus, manus.
- Miltiades* 1.
- Minucius (M.) Rufus* 23, 5. magister equitum Fabii dictatoris.
- Minucius (Q.) Thermus* 23, 8. consul a U. Caton, 559. a. Chr. 193. cum L. Corn. Merula.
- Minus, diebus triginta* 2, 5. sc. quam.
- Miscere plurima* 4, 1. de seditiosis, turbulentis.
- Mithridates, Ariobarzani filius* 14, 4. Datamen interficit.
- Mitylene*, Lesbi insulae urbs, unde *Mitylenæi* 8, 4.
- Mnemon* Artaxerxis cognomen, v. *Artaxerxes*.
- Mobilis populus* 13, 3. inconstans varius.
- Mocilla, L. Iulius* 25, 11. vir praetorius, Attici amicus.
- Modus hastae* 11, 1. longitudo, quantitas, vt *modus mensurae* 25, 2.
- Moenia lignea*, vid. *lignea*.
- Moliri*, de conatu difficili aut rei arduae 7, 10. --
- Molossi* 2, 8. gens Epini.
- Monimentum*, signum, quod rei admonet, veluti *sepulcrum*, statua 2, 10.
- Mora* 11, 2. de militum manu, cohorte.
- Movere; quae moveri possunt* 2, 2. vulgo bona mobilia.
- Multimodis* al. *multis modis* 2, 10.
- Multitudo*, populus passim.
- Munire itinera* 23, 3. vias itinera faciendo aptare, construere.
- Munychia* 8, 2. Stephanus h. v. Atticae portum vocat; Strabo lib. 9. collem Chersonesi speciem praeferentem et moenibus cinctum, quibus Piraeum complectitur.
- Mutina* 25, 9. Galliae Cisalpinæ urbs, h. Modena.
- Mycæ* 5, 2.
- Mysteria facere* 7, 3. Cereris sacra arcana, Eleusinia. *Initia* vocat Iustin. 5, 1.
- Myus*, untis 2, 10. Ioniae urbs haud procul a Maeandro.
- Natu magno, maximo* de aetate 4, 5. 13, 3. 14, 7.
- Naturae debitum reddere* 21, 1. mori. *Natura ciuitatum* 1, 6. consuetudo, mores. *Natura aliquid facere* 25, 17. naturali animi propensione; opp. *doctrina*. Sic *naturalis bonitas* 25, 9.
- Nautica castra*, v. *castra*.
- Naves onerariae* 2, 2. commeatui vehendo; *longae* 2, 2. 9, 4. bellicae, militibus, classiariis onustae. *Navis dominus* 2, 8. ναύκληρος.

INDEX SELECTUS

- Naxus* 2, 8. insula ex Cycladum numero; h. *Naxia*;
Necessarius homo 14, 6. propinquus, de socero.
Necessitas 2, 8. rebus instantibus, urgentibus.
Necessitudo, coniunctio naturalis, igitur arcta, adstrictior, qualis est *adfinium* 10, 1. *sortis* inter collegas 24, 1.
Nectanebis 17, 8. cf. 12, 2. rex Aegypti.
Negatio duplex more Graeco. *Nullae umquam copiae neque -- neque* 11, 2. Cf. 20, 4. 24, 3.
Nemo Thebanus 15, 2. et 5. Cf. 21, 1.
Neocles, Themistoclis pater 2, 1.
Neontichos, νέον τεῖχος 7, 7. castellum in Chersoneso Thraciae ad Propontidem.
Neoptolemus 18, 4. caeditur ab Eumene in proelio, quod bellum inter regni aemulos post Alexandri M. mortem moverat.
Nepos, Corn., librum suum de historicis memorat 10, 3.
Neptuni fanum Taenari 4, 4. vbi asylum.
Nero, C. Claudius 24, 1. consul a U. Caton. 545. a. Chr. 207. Hannibalem vincit ad Senam.
Nero, Tib. Claudius 25, 19. Drusillae (Liviae) filius, Augusti privignus.
Nescio, an 20, 1. modeste et cum aliqua dubitatione adfirmat.
Nicanor 19, 2. Cassandri praefectus Piraeo potitur.
Nicias 7, 3. Alcibiadis collega.
Nihil neque -- neque 20, 4. v. *Negatio* duplex.
Nilus 18, 5. notissimus Aegypti fluvius.
Nitida iumenta 18, 5. pingua, bene nutrita et culta.
Nitor recuperare 16, 2. de magna virium contentione.
Nomen 1, 8. de fama. *Nomen Romanum* 23, 7. pro populo, uti solet Livius. *Nomen* rei ipsi oppositum, de inani, vano sono. Sic 15, 5. *otii nomine servitutem concilias*. -- 17, 1. *nomine magis, quam imperio reges*.
Nomentanum praedium Attici 25, 14. a Nomento, Latii oppido, in Sabinis.
Nominatim praecipere 1, 1. diserto et expresso nomine.
Nora, castellum Phrygiae 18, 5.
Notitia; propter *notitiam intronissi* 10, 9. passive, quia noti erant.
Nova res 14, 6. insolita. Sic *novitas ornatus* 14, 3. *Novissimo tempore* 18, 1. extremo.
Nox prima 18, 9. vigilia noctis prima, nox iniens.
Nudare vagina telum 14, 11. distringere.
Numen deorum 17, 2. i. e. Dii, vel maiestas, potentia Deorum.
Numero militis erat 14, 1. i. e. miles erat. Sic *in numero sapientum* 8, 4. et similia.
Numidae 23, 6. Africae populi, vbi h. Algier.
Nutu eius geruntur omnia 6, 2. i. e. arbitrio.
Nysaeus 10, 1. Dionysii maioris ex Aristomache filius.

IN CORN. NEPOTEM.

- Obducta nox* 23, 5. obscura, coelo nubibus tecto.
- Obiectu illis repentino viso* 23, 5. specie oculis obiecta.
- Obire legationes* 10, 1. suscipere.
- Oblivionis lex* 8, 3. Gr. ἀμνηστία.
- Obnixo genu scuto* 12, 1. i. e. in scutum, obfirmato genu ad scutum.
- Obruera gladios* 14, 11. infodere. *Obrui vino, epulis* 10, 4: vitiis 4, 1. de molesta mole, quae debilitatos deprimat.
- Obsequi studiis suis* 25, 2, iis se totum dare. *Obsequium* 10, 6. comis indulgentia.
- Obsoletus honor* 1, 6. qui quasi in desuetudinem venit; hinc spretus, vilis: opponitur ibi *gloriosus*.
- Obstinatio taciturna* 25, 22. silentium obstinatum, pertinax.
- Obtrerere laudem virtutis* 20, 1. comminuere, deprimere.
- Obtrectare inter se* 3, 1. aemulari cum mutua invidia et carpendi studio.
- Occasus* 18, 13. mors.
- Occulere fortunam suam, v. fortuna.*
- Octavius Caesar* 25, 20. -- post Augustus.
- Oculorum lumina amittere* 20, 4. visum.
- Odium civitatis* 13, 3. in civitatem; uti saepe valent genitivi.
- Oedipus* 15, 6. rex Thebarum, qui Laio, patre, interfecto ex Iocasta, matre, procreavit Eteoclem et Polynicen.
- Offendere aliquem imparatum* 17, 2. deprehendere, cum duobus accusativis, vel addito rei modo; neutraliter *offendere in aliqua re* 19, 2. peccare, labi; active cum simplici accusativo laedere, gravius irritare. *Offensa in eum militum voluntate* 10, 7. irata, infensa. Eodem sensu.
- Offensio populi* 10, 8. civium 1, 7.
- Officinae armorum* 17, 3. ubi fabricantur arma.
- Officium*, quum late vocis vis pateat, ex adiunctis definitur. Sic de obsequio imperantibus debito valet 1, 7. amicis 25, 8.
- Oleaginae virgulae* 8, 4. et inde facta corona, victoriae pacisque partae ornamentum.
- Olympiae victor*, Praef. et 7, 6. Fuit urbs Elidis in Peloponneso, ubi ludi Olympici celebrabantur.
- Olympias* 18, 6. Philippi uxor, Alexandri M. mater.
- Olympiodorus* 15, 2. tibicen, Epaminondae magister.
- Olynthus* 13, 1. urbs Thraciae, Hinc *Olynthii* 13, 1.
- Onerariae naves. V. Naves.*
- Onomarchus* 18, 11. praefectus custodum Eumenis vincti.
- Onyx*, Fr. 8, 7.
- Opes*, potentia, vires, divitiae, et omnino res, quibus quis valet, quatenus de toto populo vel civitate, de partibus, ut regnum exercituum, et de singulis dicitur.
- Opinio rei vel de re* dicitur, ut 7, 7, 18, 13. --
- Oppidum* 1, 4, 2, 10. 7, 3. absolute de Athenis. Cf. supra astu.

INDEX SELECTUS

- Opsonium* 2, 10. 17, 8. carnes et pisces.
Optimates 10, 6. — ἄριστοι, in Aristocratia.
Opus, opera 1, 7. 2, 6. munitiones.
Orchomenus, Boeotiae civitas, unde *Orchomenii* 6, 3.
Ordinatae copiae 11, 2. quae in acie iusta stant.
Ordo 14, 9. locus certus in agmine.
Ornare omnino rebus iustis apte, bene instruere. Sic *ornatus elephantus* 23, 3. ad pugnam instructus. Hinc
Ornamentum habere ab aliquo 25, 7. honores, opes.
Oro te 25, 4. interponitur sermoni, ut *quaeso*.
Ostracismus 5, 3. Cf. *Testarum suffragia*.
Otacilius, L. *Otacilius Pilitus*, Fr. 6, 2. libertinus, qui Cn. Pompeii patrisque eius res gestas scripsit.

Pactye 7, 7. urbs Thraciae in isthmo Chersonesi ad Propontidem.
Padus 23, 4. et 6. fluvius Italiae notus, h. Po.
Palaestra 15, 2.
Pamphylium mare 23, 8. ad Pamphyliam, Asiae minoris regionem.
Pandates 14, 5. custos gazae Persicae, amicus Datamis.
Paphlago 14, 8. regio *Paphlagonia* 14, 2. in Asia minori.
Pari proelio discedere 2, 3. neutro vel victo, vel victore. *Par paratis adversariis* 18, 8. aequae instructum, validum esse.
Par non est 14, 6. aequum non est.
Paraetacae 18, 8. Mediae australis populi. Nempe populum facit aperte Arrianus de exped. Alex. M. 3, 19. — Alius Paraetaceni (idem 4, 22. et alii) Urbs Paraetaca a multis commemoratur, et regio Paraetacena.
Parentare, Fr. 12, 8. mortuis parentibus iusta dare.
Parma 11, 1. scutum breve, pelta tamen maius.
Pars, partes, de factionibus: quatenus aliquis partem quasi facit adversantium, concertantium. Sic *partes Sullanae, Cinnae* 25, 2.
Paros 1, 7. et 8. Cycladum insularum maxima, marmore nobilitata.
Passus 1, 4. 23. 5. mille faciunt milliare Romanum, quater mille milliarium Germanicum.
Paterna, provincia 14, 1. cuius praefectus pater fuit.
Patria carere 16, 1. de exsule.
Patrimonium 25, 12. bona a patre relictas, acceptas.
Patroclus 14, 2. intimus Achillis amicus.
Patruelis, v. frater.
Paullus, L. *Aemilius Paullus* 23, 4. consul. a. U. Caton. 536. a. Chr. 216. ab Hannibale caesus periit. Eius filius L. *Aemilius Paullus* 23, 13. post cognomine Macedonicus, consul fuit a. U. Caton. 570. a. Chr. 182.
Pausa, Fr. 12, 6. quies, finis.
Pausanias 8.
Pax Dea 13, 2.

IN CORN. NEPOTEM.

- Pecunia publica* 2, 2 aerarium Romanis.
Pecuniosus 5, 1. 25, 13.
Peducaeus, (Sextus) Attici familiaris 25, 21.
Pella, Fr. 1, 5. Macedoniae oppidum, sedes regia, ubi natus est Alexander M.
Pelopidas 16.
Peloponnesus 10, 4. -- paene insula inter Aegaeum mare et Ionium, h. Morea. Hinc bellum *Peloponnesium* 8, 1. -- vel *Peloponnesiacum* 7, 3.
Pelta 11, 1 scutum parma brevius, unde *peltastae* dicuntur c. l.
Penates 2, 7 urbium tutores Dii.
Pendere alicui pecuniam ex foedere 23, 7. adnumerare; ex prisco more mansit, ut alia, quo monetae adpendebantur.
Peradolescentulus 18, 1. Vox rarissima nec aliunde nota.
Perculsa potentia 16, 2. deiecta, convulsa.
Percussu contrario, Fr. 7, 8. pro percussione.
Perdiccas 11, 5. Amyntae et Eurydices filius, Amyntae pater, Philippi frater, Alexandri M. patruus.
Perdiccas 18, 2. -- inter Alexandri M. amicos, a quo moriente anulum traditum acceperat.
Perdita luxuria 10, 6. summa, extrema; unde servari luxuriosi non possunt; *consilia*, Fr. 5, 7. pessima, ad perniciem inita.
Peregrinatio 25, 2. demigratio, absentia in exsilio.
Perfectrix vitae beatae philosophia, Fr. 5, 1. vox unici exempli.
Perfuga 14, 6. alias transfuga.
Pericles 7, 2. vitricus et avunculus Alcibiadis.
Periculum 15, 8. de libello s. scripto iudicis. Alias *pericula* ad lites Ionienses 19, 2. ad bella, proelia referuntur 16, 4.
Perorare et dicere causam 19, 4. coniunguntur. *Perorata defensio* Fr. 4, 2.
Perpetua vita ab eo dissensit 24, 1. tota.
Perpudescit, Fr. 12, 6. verbum rarum.
Persis 2, 10. -- *Persia* 12, 3. nota regio.
Persona altera Thebis 16, 4. *Persona principis* 15, 1. et sic alibi cum nominibus dignitatum, conditionum -- quas quis sustinet, pro iis ipsis hominibus.
Peucestes, corporis custos Alexandri 18, 7.
Phalanx, Atheniensium 12, 1. Laconum 16, 4. Macedonum 18, 7. et 8.
Phalereus, portus Athenarum 2, 6.
Pharnabazus 9, 2. -- Satrapes Ioniae et Lydiae regnante Artaxerxe Mnemone.
Pherae 9, 1. urbs Thessaliae, colonia Lacedaemoniorum.
Philippus 11, 3. rex Macedoniae, Amyntae et Eurydices filius Alexandri M. pater.
Philippus, Aridaeus 19 et 3. praecedentis ex saltatrice filius, Alexandri frater.
Philippus 23, 2. Macedoniae rex, Demetrii filius, tempore Hannibalis.

Corn. Nepos.

INDEX SELECTUS

- Philistus* 10, 3. historicus.
Philocles 7, 8. dux Atheniensium a Lysandro victus.
Philostratus 10, 9. Dionis frater.
Phocion 19.
Phoebidas 16, 1. dux Lacedaemoniorum occupat Cadmeam.
Phryges 14, 8. Ipsa regio *Phrygia* 7, 9. -- in Asia minori.
Phyle 8, 7. Atticae castellum ad Boeotiae fines.
Pila lapidea 7, 4. columna.
Piraeus 2, 6. -- portus Athenarum triplex, Gr. Πειραιεύς.
Pisander 7, 5. dux Atheniensium.
Pisander 9, 4. dux Lacedaemoniorum.
Pisidae 14, 8. populi iuxta montem Tauri habitantes.
Pisistratus 1, 8. tyrannus Atheniensium.
Pittacus 8, 4. Mitylenaeus, unus ex septem sapientibus.
Plaga 18, 4. vulnus; latius 18, 5. calamitas.
Plataeae 3, 2. -- urbs Boeotiae, unde *Plataeenses* 1, 5.
Plato 10, 2. philosophus celeberrimus.
Plecti 1, 8. puniri.
Plerique omnes 18, 12. maxima pars.
Poecile 1, 6. Gr. ποικίλη sc. στυὰ porticus Atheniensis variis (unde nomen) picturis ornata.
Poëmatibus clarus, Fr. 1, 3. poëmatibus clarus.
Poeni 22, 2. Carthaginienses; *Poenus* per antonomasiam pro Hannibale 23, 10. Sic alibi solent gentilia poni in oppositione, ubi praecedens narratio ad verum nomen deducit. Hinc *Poenicum bellum* 22, 1. -- alias Punicum.
Polybius 23, 13. Fr. 8, 2. historicus Graecus nobilis.
Polymnis 15, 1. Epaminondae pater.
Polysperchon 19, 3. ab Antipatro regum tutor electus in Macedonia favet popularibus Atheniensium.
Pompeius, Cn. 25, 7. qui cum Caesare bellum gessit civile. Eius res gestas compluribus libris exposuit L. Otacilius Pilitus, Fr. 6, 2.
Ponderare 8, 1. accuratius explorare, considerare.
Ponere tripodem 4, 1. dedicare in templo. Gr. ἀναθεῖναι.
Pontus, Fr. 8, 2. et 4. sc. Euxinus, nobis: *Svarta Hafvet*. Tum de regionibus adiacentibus, ut 231, 10. de Bithynia ex nexu.
Populares 19, 3. qui populo favent.
Populi scitum 3, 1. -- populi decretum.
Portae Ciliciae 14, 7. de angusto aditu, faucibus.
Posse multum, plurimum 10, 3. 8, 3. valere. Hinc passim *potens*, ut 17, 1.
Possidere 2, 6. de eventu pro occupare et inde possidere. Hinc *possessio Siciliae* 20, 2.
Post hominum memoriam 3, 1. formula de rebus raris, singularibus, quales nemo umquam novit.
Potestatem sui facere in campo 17, 3. de imperatore, qui hosti occasionem adgrediendi praebet; proxime post: *manum consere-*

IN CORN. NEPOTEM.

- re.* Nempe *potestas* modo active, modo passive, prout fert nexus, dicitur.
- Potiri*, cum genitivo, v. c. *classis* 6, 1. -- cum accusativo, ut *summam imperii* 18, 3.
- Potorium*, Fr. 8, 7. de poculo; vox a Plinio frequentata.
- Prae illo omnes parvi futuri* 18, 10. i. e. si cum illo compares, respectu eius.
- Praecipere* lectoribus 15, 1. de scriptore, prae i. e. ante ingressum operis de aliquo monere. *Praecipere* 1, 1. de responso oraculi. Sic de philosophis Fr. 5, 1. cf. 25, 17.
- Praeoccupare alterum* 10, 4. quum nos prius alterum occupamus, opprimimus -- quam alter nos. Hinc *praeoccupatio locorum* 18, 3.
- Praes nullius rei factus est* 25, 6.
- Praesentia*: in *praesentia* 1, 7. tunc temporis; in *praesentiarum*. vid. ad 23, 6.
- Praesidium* in loco, v. c. urbe est custodia urbis 4, 2. 7, 4. -- in via, itinere comitatus custodiae causa additus, ut 2, 8. -- Hinc omnino ad homines et res transfertur, in quibus est tutela, auxilium, ut 13, 3. --
- Praestituere certam diem* 12, 3. ante definire, constituere.
- Praeter ceteros iustus* 3, 1. prae ceteris, supra ceteros.
- Principia castrorum* 18, 7. locus, ubi ducum erant tabernacula.
- Probabilis orator* 24, 3.
- Processit nox* 16, 3. provecta est.
- Procellae civiles* 25, 10. bella, discordiae. Cf. supra *fluctus*.
- Procles* 17, 1. cuius posteri Lacedaemone regnarunt.
- Promissa barba* 14, 3. demissa, hinc longior.
- Proprium alicuius esse* 6, 1. i. e. deditum, addictum. *Proprium Thrasybuli factum* 8, 1. cui opponitur commune cum aliis; igitur singulare. *Propria munera* 8, 4. perpetua, diuturna.
- Proscriptio equitum* 25, 12 cfr 10, 2. qua boni cives tyrannis suspecti publicatis bonis ita in exilium expellebantur, ut intra certum spatium deprensi impune occidi possent. Sullana tempestas imprimis hac clade Rom. civium infamis.
- Προσκυνεῖν*, *venerari* 9, 3. reges Persarum, tamquam Deos, prostrato humi corpore.
- Proximus aetate* 2, 9. qui circa illa tempora vixit sic, ut proxime abesset.
- Prusias* 23, 10. et 12. Bithyniae rex.
- Ptolemaeus* 18, 5. -- Lagi sc. filius, unus ex Alexandri M. amicis, postea rex Aegypti.
- Prolemaeus Ceraunus* 21, 3. superioris filius.
- Publice* vel publica auctoritate, ut 12, 2. -- vel publicis sumtibus, ut 3, 3. -- quod ex adiunctis diiudicatur.
- Publicare bona* 7, 4. -- quasi publica facere; publica auctione vendita aerario addicere.
- Puer* 23, 12. 25, 13. de servis etiam aetate provectis.
- Purpura Tyria*, *Tarentina*, Fr. 8, 6.
- Pydna* 2, 8. Macedoniae urbs ad Thermaicum finem.

INDEX SELECTUS

- Pylaemenes* 14, 2. dux Paphlagonum in Troiano bello
Pyrenaeus saltus 23, 3. montes noti, qui Hispaniam a Gallia dirimunt,
Pyrrhus 21, 2. Fr. 10, 4. Epiri rex, a. U. Caton. 441 - 481. a. Chr. 311 - 271.
Pythagoreus 15, 2. Pythagorae sectator.
Pythia 1, 1. 2, 2. sacerdos Apollinis Pythii s. Delphici, quae consulentibus oracula edebat.

- Quaestionem habere de aliquo* 7, 4. de forensi actione, iudiciali cognitione dicitur.
Quies 25, 7. otium eius, qui bello et partibus abstinet, et hinc *quietus* 16, 4. *Quiescere* 7, 10. pro dormire. Omnino significatio verbi ex adiunctis et oppositis cognoscitur.
Quinctius Capitolinus, Fr. 1, 5. consul cum Fabio Ambusto a. U. Caton. 401. a. Chr. 351.
Quinques consul 23, 5. de M. Claudio Marcello.
Quirinalis collis 25, 13. unus ex septem illis, quibus Roma superstructa erat.
Quoad 16, 4. 18, 12. -- cum verbo tamquam coniunctio recte, male etiam vulgo ut praepositio cum accusativo connectitur.

- Ratum nihil erit* 7, 10. certum, re, eventu probatum.
Ravenna, Fr. 7, 7. urbs Italiae ad mare Hadriaticum; eodem et nunc nomine.
Recipere aliquem in fidem v. *fides*. *Recipere se aliquo, ad aliquem* 13, 3. 18, 4. -- confugere, redire, pro nexu.
Redit pecunia ex metallis 2, 2. cf. 2, 10. Hinc *reditus* 25, 14. de quaestu, lucro ex possessionibus, proventibus annuis, quibus quasi impensa redit.
Referre mores alienos ad suos 15, 1. comparare, exigere. *Referre aliquid ad consilium* 18, 12. *ad oracula* 6, 3. rem examinandam et decernendam exponere.
Refrenare impetum alicuius 18, 9. quasi frenum iniicere, igitur inhibere, coërcere.
Religio de iis dici solet, quibus religionis aliqua pars interponitur. Sic de iureiurando 10, 8. 17, 2. de templorum sanctitate 2, 8. 17, 4. Sic *religiose promittere*, sancte, magna fide.
Remittere calces 18, 5.
Repere 23, 3. opp. ire, de viarum angustiiis.
Rebus Laconum studere 16, 1. partibus favere.
Resacrare 7, 6. exsecrationem irritam reddere; opp. devovere.
Rex 17, 2. absolute, de rege Persarum.
Rhapsodia secunda Homeri 10, 6. liber secundus; de divisione librorum Iliados a rhapsodis, eius collectoribus, facta.
Rhetor Atticus 15, 6. de legato.

IN CORN. NEPOTEM.

Rhodanus 23, 4. et 6. fluvius Galliae, h. Rhône.

Rhodus, Asiae minoris insula in mari Carpathio. Hinc *Rhodii* 23, 8.

Roma quando condita, Fr. 1, 4. --

Romanum nomen, v. *nomen*.

Romulus 25, 20.

Roscius, Sextus, Fr. 4, 1. a Cicerone defensus.

Rubrum mare 23, 2. continet sinum Persicum et Arabicum.

Sabini 24, 1. antiquus populus Italiae ad Tiberim, Umbris conterminus.

Saguntus 23, 3. urbs Hispaniae Tarraconensis, h. Morviedro, ab Hannibale expugnata et deleta.

Sal 25, 13. de elegantia, gratia aedificii.

Salamin s. *Salamis* 2, 2. insula Graeciae in sinu Saronico, h. Corinuri. Hinc *Salaminia pugna* 3, 2. *victoria* 2, 6. quam de Xerxe reportavit Themistocles.

Salum 2, 8. altum mare.

Samoethracia 25, 11. insula Thraciae in extremo mari Aegaeo ad ostia fluminis Hebri; h. Samandraki.

Samus 7, 5. -- insula Ioniae Epheso urbi et Mycalae promontorio fere opposita; h. Sussam Adassi.

Sanctitate magna bellum gerere 6, 4. opp. *multa crudeliter avareque facere*.

Sanctum, inviolabile, venerabile, ut *ius legationis* 16, 5. *templa* 17, 4.

Sapientes septem 8, 4.

Sardes 1, 4. -- urbs Lydiae primaria.

Sardinia 24, 1. insula nota.

Satis id habuit 15, 4. id tantum fecit, in eo adquievit, *satis habeo*, si -- 15, 8. 20, 2. infin. 23, 10.

Satrapes 7, 10. -- Sic provinciarum Persicarum praefectus vocabatur.

Saufeius, L. 25, 12. eques Romanus.

Scandulis Roma per annos 174. *contecta*, Fr. 10, 4.

Scipio, P. Cornelius 23, 4. et 6. consul a. U. Caton. 534. a. Chr. 218. ab Hannibale ter caesus.

Scipio, P. Cornelius cognomine Africanus 23, 6. 24, 2. consul a. U. Caton. 547. a. Chr. 205. iterum a. U. Caton. 558. a. Chr. 194. Eius filia, egregia femina, memoratur, Fr. 12.

Scipio, P. Cornelius, Aemilianus, Africanus iunior, maioris nepos adoptivus, Fr. 1, 6.

Scipio, Cornelius 25, 18. Attici familiaris.

Scismas 14, 7. Datamis maximus natu filius.

Scribae 18, 1. de eorum conditione et dignitate.

Scriptitare res Romanas, Fr. 3, 4. describere; ut *scriptores* 15, 4. historici.

Scriptura, praef. modus, forma narrandi, scribendi.

Scyrus 5, 2. ex Cycladum numero insula.

INDEX SELECTUS

- Scytala* 4, 3.
Scythae 1, 3. Europaei, ubi h. Crimmea, Tataria. Hinc *Scythissa* 14, 1.
Secunda persona 16, 4.
Seleucus 18, 5. -- Nicanor unus ex Alexandri M. ducibus, qui eo mortuo Syriam occupavit.
Sella aurea 18, 7. insigne regium.
Sempronius Gracchus, v. *Gracchus*.
Sena 24, 1. in Umbria ad Metaurum (h. Metro) fluvium, nunc Sinigaglia.
Senescere 17, 4. de opibus populi imminutis, contra ibi *crescere*.
Senones, Fr. 7, 6. gens Gallica.
Separata tempora 18, 10. diversa.
Sepultura proditoribus patriae negata 2, 10. 19, 4.
Serta lorica 11, 1.
Servilia 25, 11. Marci Bruti mater.
Servilius, Cn. Geminus 23, 4. consul a. U. Caton. 535. a. Chr. 217.
Servire amicis 2, 1. *famae* 2, 1. *dignitati* 25, 6. *studere*, operam dare.
Sessores insulae 5, 2. incolae.
Sestertius, quorum 4. aequabant, si pleno numero reddas, nostrae monetae 10 skilling. argenteos. *Sestertium* 25, 4. -- i. e. 1000 sestertii. Cf. litera L. extr.
Sestus 13, 1. Chersonesi Thraciae urbs maritima ad Hellespontum.
Sicilia 7, 5. et saepius; insula celebris.
Sigeum (σι) 12, 3. Troadis promontorium; h. Ianizzari.
Signata epistola 16, 3. cum *obsignare* mutatur 6, 4.
Silenus 22, 13. de rebus Hannibalis scripsit.
Singularis potentia 10, 9. monarchia; *singulare imperium* 21, 2. tyrannis.
Sociale bellum 11, 3. quod Athenienses gesserunt cum iis, qui a societate defecerant.
Socrates 7, 2. *Socraticus*, v. *Xenophon*.
Sola loca 18, 8. deserta. *Solitudo hominis* 18, 2. cui adsunt pauci.
Solvere naves 23, 8. ancoris, funibus, quibus adligatae stabant in portu, ora; *epistolam* 23, 11. vinculis, quibus clauditur, i. e. aperire; *pecuniam* 5, 1. *vota* 6, 3. quibus quis teneatur, inde se liberare.
Sophrosyne 10, 1. Dionysii maioris ex Aristomache filia, Dionysii minoris uxor.
Soporem dare alicui 10, 2. medicamentum soporiferum.
Sortis necessitudo 24, 1. Sors spectat sortitionem provinciarum.
Sosilus 23, 13. praeceptor Hannibalis, qui et de eius rebus gestis scripsit.
Sosius, C. 25, 22. consul a. U. Caton. 720. a. Chr. 32.
Sparta, eadem Lacedaemon; saepe, ut *Spartani* s. *Lacedaemonii*.
Sparum s. *sparus* 15, 9. teli rustici genus in pedi modum recurvi.
Spiritus regii 10, 5. superba animi elatio.
Sponsalia 25, 20. desponsatio.
Stare ab, cum aliquo 14, 6. 17, 5. 18, 8. tueri eius rationes, partes,

IN CORN. NEPOTEM.

quod nexus ad proelia, bella, iudicia transfert; *pari fastigio*, v. *fastigium*.

Status corporis 12, 1. habitus.

Statura corporis 14, 9. *humilis* 17, 8. de mensura et modo.

Stipulatio 25, 9. *Contract*.

Strymon 5, 2. Thraciae fluvius, quam a Macedonia dirimit; h. *Marmara*.

Subalare telum 7, 10.

Subornare 19, 2. clam, occulte ornare, instruere.

Subscribens accusavit 25, 6.

Subtexere originem familiae 25, 18. post *enumerare*.

Sudines, Fr. 8, 7. historicus.

Sulla, L. Cornelius 25, 2. -- consul a. U. Caton. 664. a. Chr. 88. dictator a. U. Caton. 670. a. Chr. 82.

Sulpicius, P. Galba 23, 7. consul a. U. Caton. 552. a. Chr. 200.

Sulpicius, P. 25, 2. tribunus plebis.

Sulpicius, M. *Servius* 25, 2. prioris frater, maritus Aniciae, Attici consobrinae.

Sulpicius 23, 13. historicus.

Superare insulam 2, 3. in navigatione, praeternavigare.

Supprimere classẽm 13, 3. i. e. ligga för ankar.

Syracusae 10, 5. -- Siciliae urbs primaria; Corinthiorum colonia (20, 3.) eodem nomine servato; unde *Syraeusanus* 10, 1.

Syria 23, 8. Asiae regio celeberrima.

Tachus 17, 8. Aegypti rex.

Taenarus 4, 4. promontorium et urbs Laconicae; h. Mataban.

Talentum 13, 2. -- Atticum 882 Thaleros Hamb. aequat vel nostrae monetae 864 Thaleros argenteos.

Tamphilus, v. *Baebius*.

Tamphilana domus 25, 13.

Tarentum s. *Tarentus* 10, 2. 15, 2. Calabriae urbs, h. *Tarento*. Inde *Tarentina purpura*, Fr. 8, 6.

Tarpeium, Fr. 1, 4. saxum Romae, unde praecipitatus est Manlius.

Tarquinius Priscus, Fr. 10, 6. Romanorum rex quintus.

Taurus 9, 2. -- ingens montium iugum, quod ad Indiam usque Asiam percurrit.

Temperius, al. *temporius discumbere*, Fr. 6, 1. citius, maturius.

Temporaria liberalitas 25, 11. quae temporibus accommodatur.

Tentatus a multis 24, 3. hostili sensu, petitus, accusatus.

Terentius, v. *Varro*.

Terentius, Fr. 1, 6. 6, 1. poeta comicus satis notus.

Testarum suffragia 5, 3. ostracismus a testa siglina, qua in suffragiis ferendis uti solebant Athenienses. Cf. 3, 1.

Testatior memoria 7, 4. passive, insignior, certior.

Testudines 1, 7. machina bellica in oppugnandis urbibus adhibita, sub qua arietes et alia instrumenta ad evertenda moenia impellebantur.

INDEX SELECTUS

- Thasus* 6, 2. insula Thraciae et Macedoniae vicina; h. Tasso. Hinc *Thasii* 5, 2.
- Thebae* 7, 4. -- Boeotiae urbs primaria.
- Themistocles* 2.
- Theopompus* 7, 11. 11, 3. Chius, historicus, qui Philippi et Alexandri M. aetate floruit; *maledicus* 7, 11.
- Theràmenes* 7, 5.
- Thermopylae* 2, 3. -- aditus angusti, aquis calidis (*Θερμοῖς*) insignes, ex Thessalia in Locridem et Boeotiam.
- Thessalia* 16, 5. Graeciae regio.
- Thrax*, *Thraces*, *Thracia* 1, 1. -- 7, 7. Europae regio inter Istrum fluvium et Macedoniam, ubi h. Bulgaria et Romania.
- Thressa*, femina 11, 3.
- Thrasybulus* 8.
- Thucydides* 2, 1. -- historicus celeberrimus.
- Thurii* 7, 4. aliis etiam Thurium, antea Sybaris, oppidum Lucaniae in Italia inferiori ad sinum Tarentinum, h. El Capo.
- Thyus* 14, 2.
- Tiberis* 23, 8. fluvius notus.
- Tiberius*, v. *Longus*.
- Tiberius*, v. *Nero*.
- Timaeus* 7, 11. historicus Siculus maledicus. Scripsit *Ἑλληνικά*, *Σικελικά*, *Ἰταλικά*. Vixit belli Tarentini tempore.
- Timagenes*, Fr. 8, 1. historicus, qui de Galliae antiquitatibus scripsit. Cf. Ammianus 15, 9.
- Timoleon* 20. *Timoleonteum* Syracusarum gymnasium 20, 5.
- Timophanes* 20, 1. Timoleontis frater.
- Timotheus* 13.
- Tingis*, et *Tinge*, Fr. 8, 3. oppidum Mauretaniae, h. Tangier.
- Tiribazus* 9, 5. Sardium in Lydia praefectus.
- Tisagoras* 1, 7. Miltiadis frater.
- Tissaphernes* 7, 5. -- praefectus Darii Nothi, regis Persarum.
- Tithraustes* 9, 3. 14, 3. chiliarchus Artaxerxis Mnemonis.
- Titubare* 18, 9. animi pendere, dubium esse.
- Torquatus*, L. Manlius 25, 1. Attici condiscipulus.
- Torquatus*, A. prioris filius 25, 11 et 15.
- Tractare de conditionibus* 18, 5. agere.
- Traducere copias* 1, 3. sc. pontē; ad Alpes refertur 23, 3.
- Traicere copias Hellespontum* 17, 4. --
- Transportare copias* 1, 3. Antea *traducere*, *traicere*.
- Trasimenus* 23, 4. lacus Etruriae in agro Perusino; h. *Lago di Perugia*.
- Trebia* 23, 4 et 6. fluvius ex Apennino monte in Padum ad Placentiam defluens; servavit vetus nomen.
- Tristis senex et severus* 15, 2. morosus, difficilis.
- Triumviri reipublicae constituendae* 25, 12. quales se callide iactabant Octavius, Antonius, Lepidus.
- Troas ager* 4, 3. in quo Troia s. Ilium situm erat, in Phrygia haud procul ab Hellesponto. Inde *Troicum bellum* 14, 2. usitatius alias *Troianum*.

IN CORN. NEPOTEM.

- Troezen* 2, 2. urbs Argolidis maritima; nunc in vicinia urbis Damala.
- Tumultus* 1, 4. de bello repentino et urgente, quo Darius Graecos obruebat. Romani usitate sic *tumultum Italicum*; *Gallicum* dicebant. Cic. in Philipp. 8, 1.
- Turbidum tempus* 16, 4. de tumultu civili.
- Turdi*, quando saginari coepti, Fr. 10, 1.
- Tusculum* 24, 1. Latii municipium; h. Frascati.
- Tyranni*, qui? 1, 8.
- Tyrus*, Phoenices urbs antiquissima. unde *Tyria purpura*, Fr. 8, 6.
- Vacatione aetatis usus est* 23, 7. de sexagenario, cui militiae immunitatem dabat aetas.
- Vadimonium* 25, 9.
- Valerius*, v. *Flaccus*.
- Varro*, C. Terentius 23, 4. consul a. U. Caton. 536. a. Chr. 216. ad Cannas ab Hannibale vincitur.
- Varro*, M. Terentius, Fr. 1, 4, 8, 2. Ciceronis aequalis, vir doctissimus, qui alia plura scripsit de re rustica.
- Veii*, Fr. 7, 6. Etruriae urbs.
- Vela ventis dare* 23, 8. navem ventis impellendam, ferendam tradere.
- Venditare se florentibus* 25, 11. operam suam ingerere, obtrudere.
- Venerari regem*, v. *πρὸς τιμὴν*.
- Veneti*, unde orti, Fr. 7, 4.
- Veniam dare* 2, 10. 4, 4. de re futura est concedere, petitis adnue-
re; de re praeterita, facta est condonare.
- Ventus aquilo* 1, 1. *ventus boreas* 1, 2.
- Venusia* 23, 5. Apuliae urbs, h. Venosa.
- Venusta figura* 18, 11. de viro, cum venustas proprie sit feminarum, dignitas virorum.
- Verbo* 19, 3. opp. *re ipsa*, de simulatione, praetexta specie. *Verba dare alicui* 23, 5. sc. ubi ipsa res abest, non sequitur, est decipere, fallere.
- Verbosa epistola* 25, 20.
- Versuram facere* 25, 2 et 9. mutuam pecuniam sumere, mutuari sub usuris, argentum accipere fenori, quum *versura solvere* sit, mutuo alicunde accepto solvere debitum, novo aere alieno vetus solvere. Versura est mutuum, et qui pecuniam mutuam sumit, ut reddat, eam accipit, et sic versuram facit.
- Versus* 15, 4. etiam de libris prosaica oratione scriptis, i. e. linea, quam vocamus.
- Vertens annus* 17, 4. sc. se, i. e. totus, peractus, quia tunc, unde inceperat, revertit.
- Vestale*, a, virgine, Fr. 2, 1.
- Vettones* 22, 4. Hispaniae citerioris gens circa Tagum, ubi h. Estremadura.

INDEX SELECTUS IN CORN. NEPOTEM.

- Via Appia*, v. *Appia*.
Vicinitas 7, 10. vicini; ut similia.
Vigilia secunda, tertia 16, 9, de noctis partibus.
Vincula epistolae 4, 4.
Vinea 1, 7. machina bellica in oppugnandis urbibus adhibita.
Violacea purpura, Fr. 8.
Viritim legere milites 4, 1.
Vis maxima barbarorum 5, 2. multitudo, ut alibi, quatenus vis inest.
Volumen, praef. 8. 25, 18, liber, quia veteres in cylindrorum formas libros convolvebant.
Volumnius, P. 25, 9. -- Attici amicus.
Voti damnatus; v. *damnari*.
Vulso, Manlius 23, 13. consul a. U. Caton. 563. a. Chr. 189.

Ut si 10, 9. et alibi; i. e. tamquam, quasi.
Utica 22, 2. urbs Lybiae s. Africae propriae, in regno Tunetano ubi h. *Bog-Schatter*.
Utique, Fr. 12, 4. et uti.

Xenophon Socraticus 17, 1. Socratis discipulus, scriptor ille celeberrimus.
Xerxes 2, 2. -- rex Persiae, qui maximis copiis mari terraque Graeciae bellum intulit.

Zacynthus, Hadriatici maris insula, h. Zante, unde *Zacynthii* 10, 9.
Zama 23, 6. urbs Numidiae, h. Zamora.

Corrigenda:

- In Dedicat. lin. 6. ult ores, l. ultores
 Pag. 229. lin. 12. *servare*, l. *servire*.
 -- 294. lin. 24. T. STÅLNANDSKE, l. potius: J. LILJENÖK.

Nepos, Cornelius,

Opera

Upsala 1817

A.lat.b. 868 g

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10245172-6